

7 - ΚΟΠΗ - ΕΚΡΙΖΩΣΗ ΔΕΝΤΡΩΝ - ΘΑΜΝΩΝ

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-07-01-00)

Νομοθεσία

Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1115 (Regulation on Deforestation-free Products - EUDR) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 31ης Μαΐου 2023 για τη διαθεσιμότητα στην αγορά της Ένωσης και την εξαγωγή από την Ένωση ορισμένων βασικών και παράγωγων προϊόντων που συνδέονται με την αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 995/2010 (ΕΕ L 150/206/9.6.2023) [σχετ. βλ. και Κανονισμό (ΕΕ) 2024/3234 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 2024 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2023/1115 όσον αφορά τις διατάξεις σχετικά με την ημερομηνία εφαρμογής (ΕΕ L της 23.12.2024)]
Κανονισμός (ΕΕ) 2010/995 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Οκτωβρίου 2010 για τη θέσπιση των υποχρεώσεων των φορέων εκμετάλλευσης που διαθέτουν ξυλεία και προϊόντα ξυλείας στην αγορά (ΕΕ L 295/23/12.11.2010) [σχετ. με την παράταση της ισχύος του βλ. και Κανονισμό (ΕΕ) 2024/3234 όσον αφορά τις διατάξεις σχετικά (ΕΕ L της 23.12.2024)]
Κανονισμός (ΕΚ) 2005/2173 του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 2005 περί δημιουργίας εθελοντικού συστήματος αδειών FLEGT για τις εισαγωγές ξυλείας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΕ L 347/1/30.12.2005)
Κανονισμός (ΕΚ) 2008/1024 της Επιτροπής της 17ης Οκτωβρίου 2008 περί καθορισμού λεπτομερών μέτρων για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) 2173/2005 του Συμβουλίου περί δημιουργίας εθελοντικού συστήματος αδειών FLEGT για τις εισαγωγές ξυλείας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΕ L 277/23/18.10.2008)
Οδηγία 278/1986 του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 1986 σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, ιδίως του εδάφους κατά τη χρησιμοποίηση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων στη γεωργία (ΕΕ L 181/6/4.7.1986)
Οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 1991 για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης (ΕΕ L 375/1/31.12.1991)
Δασικός Κώδικας (νδ/γμα 86/1969) (ΦΕΚ Α' 7/18.1.1969) άρθρα 62επ. (Δασική διαχείριση, υλοτομίες)
Δασικός Κώδικας 1929 (ν. 4173/1929, ΦΕΚ Α' της 19/6/1929) «Περί κυρώσεως και τροποποιήσεως του από 11/11 Μαΐου 1929 νδ/τος περί Δασικού Κώδικος» (άρθρα 131 παρ. 2-3, 139-140, 248: Υλοτομίες, προσημάνσεις, παρακολούθηση δασικών αδικημάτων)
Κώδικας Δήμων & Κοινοτήτων (ν. 3463/2006) (ΦΕΚ Α' 114/8.6.2006) (άρθρο 75 παρ. Ιβ' περ. 4: αρμοδιότητα δήμων για τη συλλογή και αποκομιδή προϊόντων καθαρισμών οικοπέδων)
Αστικός Κώδικας (ΑΚ) άρθρα: 1007 (εκσκαφές σε γειτονικό ακίνητο, 1008 (ρίζες και κλαδιά γειτονικού ακινήτου), 1009 (καρποί που πέφτουν σε γειτονικό ακίνητο), 1023 (δέντρο στο όριο)
ν. 3852/2010 (ΦΕΚ Α' 87/7.6.2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» (Αρμοδιότητα Αποκεντρωμένης Διοίκησης: άρθρο 280 αριθ. 22: Συντονισμού και εποπτείας της σύνταξης των πάσης φύσεως δασικών

<p>προγραμμάτων σε επίπεδο νομού και η εποπτεία εκτέλεσή τους, αριθ. 23: Κατάρτισης μελετών δασοτεχνικών έργων διαπεριφερειακού επιπέδου, αριθ. 24: Συντονισμού, παρακολούθησης και εποπτείας εφαρμογής των μελετών για τα πάσης φύσεως δασοτεχνικά έργα, αριθ. 28: Μελέτης των προβλημάτων και συντονισμού του έργου εκμετάλλευσης των δημοσίων δασών, αριθ. 29: Συντονισμού της διάθεσης και εμπορίας των παραγόμενων δασικών προϊόντων, αριθ. 30: Δασοπολιτικής επιτήρησης επί των δημοσίων δασοπονιών, παρακολούθησης της εφαρμογής των μελετών διαχείρισης και παροχής οδηγιών για την αποδοτικότερη οργάνωση της παραγωγής)</p>
<p>v. 998/1979 (ΦΕΚ Α' 289/31.12.1079) «Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της Χώρας» (άρθρα 17, 18, 19, 58-59, 70-71, 80 παρ. 2: αναγεννητικές υλοτομίες, επιτήρηση δασών, διατήρηση βιοποικιλότητας, επιτρεπτές επεμβάσεις, απαγόρευση υλοτομίας, κοπής, εκρίζωσης κ.λπ. δένδρων εντός εθνικών δρυμών)</p>
<p>v. 2647/1998 (ΦΕΚ Α' 237/22.10.1998) «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στις Περιφέρειες και την Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις» (άρθρο 1 παρ. 1 περ. Ε' εδάφ. 16: Μεταβίβαση στις Περιφέρειες αρμοδιοτήτων Υπουργού Γεωργίας: Κήρυξη δένδρων ή συστάδων δένδρων και σπάνιων ειδών φυτών που παρουσιάζουν ιδιαίτερη βοτανική, φυτογεωγραφική, αισθητική και ιστορική σημασία ως «διατηρητέων μνημείων της φύσης» (άρθ. 3 παρ. 3 εδάφιο δεύτερο του νδ/τος 996/1971, ΦΕΚ Α' 192)</p>
<p>v. 4876/2021 (ΦΕΚ Α' 251/23.12.2021) «Ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού και άλλες επείγουσες διατάξεις» (άρθρο 71: εργασίες κλαδεμάτων και υλοτομίας δασικών δένδρων από τη ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ)</p>
<p>v. 4824/2021 (ΦΕΚ Α' 156/2.9.2021) «Κύρωση: α) της από 5.8.2021 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου "Έκτακτα μέτρα για την αντιμετώπιση του κινδύνου πυρκαγιών" (Α' 138) και β) της από 13.8.2021 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου "Έκτακτα μέτρα για την αποτελεσματική προστασία και την ταχεία αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, την άμεση στήριξη των πληγέντων από τις πυρκαγιές του Ιουλίου/Αυγούστου 2021 και συναφείς διατάξεις" (Α' 143) και άλλες διατάξεις»</p>
<p>v. 5069/2023 (ΦΕΚ Α' 193/28.11.2023) «Όροι δόμησης, κατασκευής, επιτρεπόμενες χρήσεις γης για κέντρα δεδομένων, χωροταξικές και πολεοδομικές ρυθμίσεις, αξιοποίηση πόρων Πράσινου Ταμείου, λοιπές περιβαλλοντικές και ενεργειακές διατάξεις και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις» (άρθρο 53: Εργασίες κλαδεμάτων και υλοτομίας δασικών δένδρων από τον ΔΕΔΔΗΕ, τροποποίηση άρθ. 71 ν. 4876/2021)</p>
<p>v. 5110/2024 (ΦΕΚ Α' 75/24.5.2024) «Ίδρυση Ελληνικού Κέντρου Αμυντικής Καινοτομίας, εκσυγχρονισμός θεσμικού πλαισίου των Ανωτάτων Στρατιωτικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, σύσταση Κοινού Σώματος Πληροφορικής στις Ένοπλες Δυνάμεις και λοιπές διατάξεις» (άρθρα 68-69)</p>
<p>v. 5106/2014 (ΦΕΚ Α' 63/1.5.2024) «Ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση των πολυεπίπεδων επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στους τομείς: α) της διαχείρισης υδάτων, β) της διαχείρισης και προστασίας των δασών, γ) της αστικής ανθεκτικότητας και πολιτικής, δ) της καταπολέμησης της αυθαίρετης δόμησης, ε) της ενεργειακής ασφάλειας και άλλες επείγουσες διατάξεις» (άρθρα 20-35: Δασική διαχείριση και προστασία)</p>
<p>v. 4819/2021 (ΦΕΚ Α' 129/23.7.2021, διόρθ. σφ. Α' 171/25.9.2021) «Ολοκληρωμένο πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων - Ενσωμάτωση των Οδηγιών 2018/851 και 2018/852 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 2018 για την τροποποίηση της Οδηγίας</p>

2008/98/EK περί αποβλήτων και της Οδηγίας 94/62/EK περί συσκευασιών και απορριμμάτων συσκευασιών, πλαίσιο οργάνωσης του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης, διατάξεις για τα πλαστικά προϊόντα και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, χωροταξικές - πολεοδομικές, ενεργειακές και συναφείς επείγουσες ρυθμίσεις [άρθρα 3 παρ. 2β', 50 παρ. 4 (βιολογικά απόβλητα) (άρθρο 22 οδηγίας 2008/98/EK - Απόβλητα παραγωγής, γεωργίας και δασοκομίας), 41 (Ευθύνη για τη διαχείριση των αποβλήτων) (άρθρο 15 οδηγίας 2008/98/EK)]
v. 3970/2011 (ΦΕΚ Α' 124/26.5.2011) «Κύρωση της Διεθνούς Συμφωνίας του 2006 για την Τροπική Ξυλεία» [<i>η Διεθνής Συμφωνία για την τροπική ξυλεία υπεγράφη στη Γενεύη στις 27/1/2006 και ετέθη σε ισχύ με την Ανακοίνωση του Υπουργού Εξωτερικών Φ. 0544/Μ.6232/ΑΣ 39905/2024 (ΦΕΚ Α' 117/30.7.2024). Η ισχύς της έχει παραταθεί έως την 6/12/2029</i>]
v. 1337/1983 (ΦΕΚ Α' 33/14.3.1983) «Επέκταση των πολεοδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και σχετικές ρυθμίσεις» (άρθρο 40 παρ. 2: Άδεια κοπής δένδρων σε εκτάσεις που δεν προστατεύονται από τη δασική νομοθεσία)
v. 4495/2017 (ΦΕΚ Α' 167/3.11.2017) «Έλεγχος και προστασία του Δομημένου Περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις» (άρθρα: 29 παρ. 2 περ. ζ': Έγκριση εργασιών μικρής κλίμακας, 41: Δικαιολογητικά)
v. 4030/2011 (ΦΕΚ Α' 249/25.11.2011) «Νέος τρόπος έκδοσης αδειών δόμησης, ελέγχου κατασκευών και λοιπές διατάξεις» (άρθρο 6: Ισχύς αδειών κοπής δένδρων)
v. 702/1977 (ΦΕΚ Α' 268/19.9.1977) «Περί υπαγωγής, υποθέσεων εις τα διοικητικά δικαστήρια, αντικαταστάσεως, τροποποιήσεως και καταργήσεως διατάξεων του νδ/τος 170/1973 "περί του Συμβουλίου της Επικρατείας"» (άρθρο 1 παρ. 1 περ. θ': αρμοδιότητα Διοικητικού Εφετείου για άδειες κοπής δέντρων)
v. 6238/1934 (ΦΕΚ Α' 265/14.8.1934) «Περί βελτιώσεως της Μελισσοκομίας» (απαγόρευση κοπής ορισμένων μελισσοτροφικών φυτών)
v. 4662/2020 (ΦΕΚ Α' 27/7.2.2020) «Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, αναδιάρθρωση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση συστήματος εθελοντισμού πολιτικής προστασίας, αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού και άλλες διατάξεις» (άρθρο 53B: Κοπή δέντρων - αποψιλώσεις ΔΕΔΔΗΕ)
v. 4876/2021 (ΦΕΚ Α' 251/23.12.2021) «Ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού covid-19 και την προστασία της δημόσιας υγείας και άλλες επείγουσες διατάξεις» (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 53 ν. 5069/2023, ΦΕΚ Α' 193/28.11.2023) (άρθρο 71: κλαδέματα, υλοτομίες ΔΕΔΔΗΕ)
v. 1080/1980 (ΦΕΚ Α' 246) «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων τινων της περί των προσόδων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως Νομοθεσίας και άλλων τινών συναφών διατάξεων» (άρθρο 19 παρ. 2-3: επιβολή προστίμων από δήμους)
πδ/γμα 126/1986 (ΦΕΚ Α' 44/17.4.1086) «Διαδικασία παραχώρησης της εκμετάλλευσης, συντήρησης και βελτίωσης των δασών που ανήκουν στο Δημόσιο και στα νομικά πρόσωπα του δημόσιου τομέα στους δασικούς συνεταιρισμούς»
πδ/γμα της 3/8.9.1983 (ΦΕΚ Δ' 394/8.9.1983) «Τρόπος έκδοσης οικοδομικών αδειών και έλεγχος των ανεγειρομένων οικοδομών» (άρθρα 8 παρ. 3, 15 παρ. 4: Άδειες κοπής δέντρων για την ανέγερση οικοδομών)

πδ/γμα της 8/13.7.1993 (ΦΕΚ Δ' 795) «Τρόπος έκδοσης οικοδομικών αδειών και έλεγχος των ανεγειρομένων οικοδομών» (άρθρα 3, 8 παρ. 2-3, 9: άδειες κοπής δένδρων για ανέγερση οικοδομών)
πδ/γμα 437/1981 (ΦΕΚ Α' 120/5.5.1981) «Περί μελέτης και εκτελέσεως δασοτεχνικών έργων»
πδ/γμα 59/2018 (ΦΕΚ Α' 114/29.6.2018) «Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης» (άρθρο 7: Ελεύθεροι χώροι - Αστικό πράσινο)
βδ/γμα 657/1963 (ΦΕΚ Α' 191/2.11.1963) «Περί απαγορεύσεως κοπής και εκριζώσεως μελισσοτροφικών φυτών»
ΑΥ ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/69701/4461/2018 (ΦΕΚ Β' 4520/16.10.2018) «Κοπή δέντρων σε κοινόχρηστο χώρο πόλεων ή οικισμών»
ΥΑ 151364/675/2017 (ΦΕΚ Β' 821/15.3.2017) «Διάθεση καυσόξυλων για κάλυψη ατομικών αναγκών των κατοίκων» [όπως τροποποιήθηκε με την ΥΑ 161972/2548/2017 (ΦΕΚ Β' 3665/18.10.2017)]
ΥΑ 151363/674/2017 (ΦΕΚ Β' 821/15.3.2017) «Καθορισμός τιμήματος διάθεσης τεχνικής ξυλείας πρωτογενούς παραγωγής για ατομικές ανάγκες των κατοίκων»
ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/84410/2919 (ΦΕΚ Β' 4578/6.8.2024 «Ενεργοποίηση Δασικών Συνεταιρισμών Εργασίας και μεταφορά δασεργατών σε περίπτωση δασικής πυρκαγιάς ή άλλης φυσικής καταστροφής»
ΥΑ 125837/726/3.6.2013 (ΦΕΚ Β' 1528/21.6.2013) «Προδιαγραφές Σύνταξης των Μελετών Διαχείρισης Κοινόχρηστων χώρων πρασίνου»
ΥΑ 133384/6587/2015 (ΦΕΚ Β' 2828/23.12.2015) «Προδιαγραφές Σύνταξης των Μελετών Διαχείρισης Πάρκων και Αλσών»
ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΠΔΠ/129246/6285/2024 (ΦΕΚ Β' 6930/18.12.2024) «Επικαιροποίηση των τεχνικών προδιαγραφών εκπόνησης δασοπονικών μελετών διαχείρισης δασών και δασικών οικοσυστημάτων»
ΥΑ 166780/1619/2018 (ΦΕΚ Β' 1420/25.4.2018) «Τροποποίηση των «Προσωρινών Πρότυπων Τεχνικών Προδιαγραφών Εργασιών Σύνταξης Δασοπονικών και λοιπών Μελετών Δασών και Δασικών Εκτάσεων»
ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/63943/4383/2024 (ΦΕΚ Β' 3405/13.6.2024) «Τροποποίηση της υπ' αρ. 133384/6587/2015 υπουργικής απόφασης «Προδιαγραφές Σύνταξης των Μελετών Διαχείρισης Πάρκων και Αλσών»
ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/114537/5557/2020 (ΦΕΚ Β' 5283/1.12.2020) «Τροποποίηση των Προδιαγραφών Σύνταξης των Μελετών Διαχείρισης Πάρκων και Αλσών»
ΥΑ 367126/22.11.2022 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022) «Έγκριση εκατόν πενήντα τεσσάρων (154) Ελληνικών Τεχνικών Προδιαγραφών (ΕΤΕΠ) με υποχρεωτική εφαρμογή σε όλα τα δημόσια έργα και μελέτες»: ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-07-01-00 «Κοπή και εκρίζωση δέντρων και θάμνων»
ΥΑ 21545 οικ. Φ.700.9/2024 (ΦΕΚ Β' 2387/22.4.2024) «Έγκριση της υπ' αρ. 9/2024 Πυροσβεστικής Διάταξης «Καθορισμός μέτρων και μέσων για την πρόληψη και αποφυγή εκδήλωσης πυρκαγιών σε δάση, δασικές, χορτολιβαδικές και αγροτικές εκτάσεις, πάρκα και άλση πόλεων και οικιστικών περιοχών, περιοχές με ειδικό καθεστώς προστασίας, λοιπούς χώρους που βρίσκονται πλησίον των εκτάσεων αυτών καθώς και σε οικοπεδικούς χώρους» (άρθρο 12: θερμές εργασίες, άρθρο 21: Εργασίες σε δασικό περιβάλλον - Γεωργικά, δασικά και λοιπά μηχανήματα, άρθρο 22: Έλεγχος τήρησης των μέτρων πρόληψης - Όργανα ελέγχου, άρθρο 23: Κυρώσεις)

<p>ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/43266/1174/2020 (ΦΕΚ Β΄ 1843/13.5.2020) «Εργασίες για τις οποίες απαιτείται Έγκριση Εργασιών Δόμησης Μικρής Κλίμακας (ΕΕΔΜΚ) και απαιτούμενα δικαιολογητικά για την χορήγησή της» σε αντικατάσταση της 69701/4461/12.10.2018 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας “Διαδικασία έγκρισης και απαιτούμενα δικαιολογητικά για εργασίες για τις οποίες απαιτείται Έγκριση Εργασιών Δόμησης Μικρής Κλίμακας (ΕΕΔΜΚ) καθώς και συμπλήρωση της εργασίας α. και τροποποίηση της εργασίας κη. της παρ. 2 του άρθρου 29 του ν. 4495/2017” (ΦΕΚ Β΄ 4520)» (άρθρο 4: κοπή δέντρων)</p>
<p>Αναφορά Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Τρίπολης 2288/20.6.1988 (Παράνομη υλοτομία)</p>
<p>Εγκύκλιος ΥΠΕΝ 46794/4.12.2015 (ΑΔΑ: 6ΞΨΞ4653Π8-ΓΕΝ) «Κοπή δέντρων σε κοινόχρηστους χώρους της πόλης»</p>
<p>Εγκύκλιος ΥΠΕΝ 136953/5132/14.10.2013 (ΑΔΑ: ΒΛΛ10-7ΙΓ) «Εφαρμογή νομοθεσίας παράνομης υλοτομίας και μεταφοράς δασικών προϊόντων - Παράνομης κλαδονομής - Παράβασης δασικών αστυνομικών διατάξεων»</p>
<p>Εγκύκλιος ΥΠΕΝ Α.Π. ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/42966/1311/19.4.2024 «Εφαρμογή του Κανονισμού Πυροπροστασίας Ακινήτων εντός ή πλησίον δασικών εκτάσεων»</p>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Γενικό πλαίσιο προστασίας

- (1) Γενικά στοιχεία
- (2) Συνταγματική προστασία
- (3) Προστασία μεμονωμένων δέντρων
- (4) Απαγόρευση μεταβολής προορισμού πάρκων και αλσών - Εξαιρετικός χαρακτήρας των επεμβάσεων
- (5) Βιώσιμη διαχείριση χώρων αστικού πρασίνου

2. Υλοτομίες στο πλαίσιο της Δασικής διαχείρισης

- (1) ν. 998/1979
- (2) Δασικός Κώδικας (νδ/γμα 86/1969)
- (3) Δασικός Κώδικας 1929 (ν. 4173/1929)
- (4) Απαγόρευση κοπής Μελισσοκομικών φυτών
- (5) Εγκύκλιος Εισαγγελέα ΑΠ 11/4848

3. Κλαδεύσεις και υλοτομίες από τη ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ (ν. 4876/2021, 5069/2023)

4. Ανάθεση δασικής διαχείρισης σε «Υβριδικά Συνεργατικά Σχήματα» (ν. 5106/2024, ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/84410/2919/2024)

5. Κοπή δένδρων από τις στρατιωτικές υπηρεσίες (ν. 5110/2024)

6. Κοπή δέντρων και λοιπής βλάστησης στο πλαίσιο του Κανονισμού Πυροπροστασίας Ακινήτων

7. Υλοτομίες λόγω δασικής οδοποιίας και διάνοιξης αντιπυρικών ζωνών

- (1) ν. 998/1979
- (2) Δασικός Κώδικας (νδ/γμα 86/1969)
- (3) πδ/γμα 437/1981
- (4) Διάνοιξη δασικών οδών και αιολικές εγκαταστάσεις (Εγκ ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/141895/9863/2024)
- (5) Υλοτομίες του Προγράμματος Antinero
- (6) Αδειοδοτική διαδικασία δασικής οδοποιίας και διάνοιξης αντιπυρικών ζωνών

8. Επεμβάσεις γειτονικού δικαίου (άρθρα 1007-1009, 1023 ΑΚ)

9. Κοπή δέντρων στο πλαίσιο αστικών αναπλάσεων

- (1) Προσβολή του δικαιώματος στην προσωπικότητα
- (2) Προσβολή του ζωτικού χώρου του ανθρώπου

- (3) Βασικές αρχές αστικών και βιοκλιματικών αναπλάσεων
- (4) Πράσινες υποδομές σε πόλεις και οικισμούς
- (5) Συνέπειες - Κυρώσεις
- (6) Νομολογία
- (6.1) ΜΠρΑθ 5249/2025: Απαγόρευση κοπής αιωνόβιων δένδρων - τοποσήμων στο πλαίσιο βιοκλιματικής ανάπλασης
- (6.2) ΕλΣυν 114/2025 (Ζ' Κλιμάκιο): Προσυμβατικός έλεγχος σύμβασης ανάπλασης κοινοχρήστων χώρων πρασίνου

10. Άδειες κοπής δένδρων

- (1) Δασικός Κώδικας (νδ/γμα 86/1969) - Κοπή δένδρων σε εκτάσεις όπου εφαρμόζεται η Δασική νομοθεσία
- Άρθρο 85: Άδειες υλοτομίας
- Άρθρο 86: Άδειες απόληψης δασικών προϊόντων
- Άρθρο 87: Εγκατάσταση υλοτόμων
- Άρθρο 88 ΔΚ: Υλοτομία μη δημοσίων διακατεχομένων δασών
- Άρθρο 177: Ατελείς και άνευ αδείας υλοτομίες
- Άρθρο 73: Άδεια στρατιωτικού διοικητού δι' εκχέρσωσης και βοσκήν
- Άρθρο 75: Άδειες υλοτόμων
- Αναφορά Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Τρίπολης 2288/20.6.1988
- (Παράνομη υλοτομία)
- (2) ν. 1337/1983 - Κοπή δέντρων εντός εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων και ΖΟΕ
- Εγκύκλιος ΥΠΕΝ 46794/4.12.2015 (ΑΔΑ: 6ΞΨΞ4653Π8-ΓΕΝ) με θέμα: «Κοπή δέντρων σε κοινόχρηστους χώρους της πόλης»
- (3) πδ/γμα της 3/8.9.1983 - Κοπή δέντρων λόγω ανέγερσης οικοδομής
- (4) πδ/γμα της 8/13.7.1993 - Κοπή δέντρων λόγω ανέγερσης οικοδομής
- (5) ν. 4495/2017 - Έγκριση εργασιών μικρής κλίμακας για κοπή δέντρων εντός εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων
- (5.1) Δικαιολογητικά (ν. 4495/2017, ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/43266/1174)
- (5.2) Αρμοδιότητα δικαστηρίου
- (5.3) Κανονιστικές αποφάσεις
- (6) Απαλλαγές στρατιωτικών εγκαταστάσεων
- (7) Ισχύς αδειών (ν. 4030/2011)
- (8) Νομολογία:

- (8.1) ΣτΕ 937/2024: Κοπή οπωροφόρων - καρποφόρων δένδρων εντός ΖΟΕ
- (8.2) ΣτΕ 445/2024: Κοπή δένδρων σε πεζοδρόμια και δενδροδόχους λόγω επικινδυνότητας - Προστασία δενδροστοιχιών
- (8.3) ΔΕφΑθ 383/2023: Κοπή δέντρων λόγω ανέγερσης οικοδομής
- (8.4) ΣτΕ 2798/2007: Κοπή δέντρων λόγω ανέγερσης οικοδομής
- (8.5) ΣτΕ 1968/2024 - Άδεια υλοτομίας δέντρων και θάμνων - Αρμοδιότητα δασικών υπηρεσιών
- (8.6) ΣτΕ 2451/1998 - Άδεια κοπής ενός δένδρου για τη δημιουργία οδικού κόμβου
- (8.7) ΣτΕ ΟΛ 412/1992 - Κοπή δέντρων για οικοδόμηση σε έκταση δασικού χαρακτήρα
- (8.8) ΑΠ 1017/2020 - Παράνομη υλοτομία και μεταφορά προϊόντων
- (8.9) ΑΠ 668/2010 - Κοπή δέντρου εκτός σχεδίου πόλεως - Αρμοδιότητα Δασικών υπηρεσιών

11. Τεχνικές προδιαγραφές

- (1) ΥΑ 367126/2022 - ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-07-01-00 «Κοπή και εκρίζωση δέντρων και θάμνων»
- (1.1) Γενικά
- (1.2) Έννοια «ηρέμνου»
- (1.3) Απαιτήσεις
- (1.4) Κοπή μεγάλων δέντρων - Αδειοδότηση
- (1.5) Υποχρεωτική υλοτομία
- (1.6) Εξοπλισμός συνεργείου
- (1.7) Μέθοδος εκτέλεσης εργασιών
- (1.8) Κοπή - Εκρίζωση
- (1.9) Ειδικευμένο προσωπικό
- (1.10) Χρήση ζιζανιοκτόνων και γεωργικών φαρμάκων
- (1.11) Περισυλλογή - μεταφορά προϊόντων κοπής - εκρίζωσης
- (1.12) Κριτήρια αποδοχής περαιωμένης εργασίας
- (1.13) Τρόπος επιμέτρησης
- (1.14) Όροι υγείας, ασφάλειας και προστασίας του περιβάλλοντος
- (2) ΥΑ 125837/726/2013 - Προδιαγραφές σύνταξης Μελετών Διαχείρισης κοινοχρήστων χώρων πρασίνου
- (3) ΥΑ 133384/6587/2015 - Προδιαγραφές σύνταξης Μελετών Διαχείρισης πάρκων και αλσών

(4) ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΠΔΠ/129246/6285 - Τεχνικές προδιαγραφές εκπόνησης δασοπονικών μελετών διαχείρισης δασών και δασικών οικοσυστημάτων

12. Διαχείριση αποβλήτων υλοτομίας

- (1) Απόβλητα καθαρισμών και δασοκομίας
- (2) Προϊόντα παράνομης υλοτομίας - Νέος Κανονισμός 2023/1115

13. Ποινές - Κυρώσεις

- (1) Παράνομη υλοτομία και μεταφορά δασικών προϊόντων - Παράνομη κλαδονομή: άρθρο 268 ΔΚ
- (2) Παράνομη εισαγωγή ξυλείας, φυτών κ.λπ.: άρθρο 269 ΔΚ
- (3) Απαγόρευση υλοτομίας - Κυρώσεις: άρθρο 270 ΔΚ
- (4) Κατάσχεση & δήμευση δασικών προϊόντων, εργαλείων, οργάνων, σκευών κ.λπ.: άρθρο 271 ΔΚ
- (5) Ευθύνη δασικών, τελεωνειακών και λοιπών υπαλλήλων: άρθρο 273 ΔΚ
- (6) Απόδοση κατασχεθέντων δασικών προϊόντων: άρθρο 274 ΔΚ
- (7) Ποινές κατά δημοσίων κ.λπ. υπαλλήλων: άρθρο 275 ΔΚ

(8) Ποινές επί εκχερσώσεως ή καρπώσεως παραμεθορίου δάσους: άρθρο 282 ΔΚ

(9) Διοικητικές κυρώσεις: άρθρο 288α ΔΚ

(10) Εξέταση δασικών οργάνων: άρθρο 292 ΔΚ

(11) Παράσταση Δημοσίου ως πολιτικώς ενάγοντος: άρθρο 294 ΔΚ

(12) Μετατροπή προστίμου ή χρηματικής ποινής: άρθρο 295 ΔΚ

(13) Παραβάσεις υποχρεώσεων σχετικών προς αναδασώσεις: άρθρο 70 ν. 998/1979

(14) Ανεπίτρεπτη μεταβολή χρήσεως: άρθρο 71 ν. 998/1979

(15) Δασικός Κώδικας 1929 (ν. 4173/1929): άρθρο 248

(16) ν. 1080/1980 - Επιβολή προστίμων από Δήμους

(17) Εγκύκλιος ΥΠΕΝ 136953/5132/2013 - Παράνομη υλοτομία και μεταφορά δασικών προϊόντων - Παράνομη κλαδονομή

(18) Νομολογία ΑΠ 20/2015 - Παράνομη υλοτομία οξιάς εντός δημοσίου δάσους και μεταφορά δασικών προϊόντων - Δήμευση μεταφορικών μέσων - Υπολογισμός ζημίας

1. Γενικό πλαίσιο προστασίας

(1) Γενικά στοιχεία: Οι αποψιλωτικές υλοτομίες συνιστούν καθιερωμένη δασοκομική πρακτική κατά την οποία ορισμένα προσημασμένα ή όλα τα δέντρα σε ορισμένη(ες) δασική(ές) συστάδα(ες) κόβονται ολοκληρωτικά. Πρόκειται για μέθοδο διαχείρισης για την οποία ακολουθούνται οι κανόνες που έχει καθορίσει στα άρθρα 62 επ. ο Δασικός Κώδικας. Τα τελευταία χρόνια εκτεταμένες υλοτομίες δασικών και αστικών δέντρων συντελούνται συστηματικά στο πλαίσιο κυρίως της διάνοιξης αντιπυρικών ζωνών αλλά και των καθαρισμών δασών και γηπέδων που επέβαλε το πρόγραμμα Antinero και ο Κανονισμός Πυροπροστασίας Ακινήτων. Στο αστικό περιβάλλον η κοπή δένδρων έχει λάβει στη χώρα μας εκτεταμένες διαστάσεις και στο πλαίσιο των επιχειρούμενων αστικών αναπλάσεων από τους κατά τόπους δήμους. Πρόκειται για διαδικασίες που έχουν έντονα επικριθεί από ενεργούς πολίτες και περιβαλλοντικές οργανώσεις και συλλογικότητες ως αθέμιτες κυρίως ενόψει της υποβάθμισης του αστικού, περιαστικού και δασικού περιβάλλοντος και του τοπίου που προκαλεί η απουσία της βλάστησης και η υποβάθμιση των δασών και του δημόσιου χώρου πρασίνου αλλά και λόγω του σημαντικού ρόλου των δέντρων στην αντιμετώπιση του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της στον αστικό χώρο, όπως η

άνοδος της θερμοκρασίας ιδίως κατά τους θερινούς μήνες, τα πλημμυρικά φαινόμενα, οι κατολισθήσεις κ.λπ.

Η παράνομη υλοτομία και η αποδάσωση δημιουργούν επίσης σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον, όπως διάβρωση του εδάφους, μείωση της βιοποικιλότητας και απερήμωση, ενώ συμβάλουν αρνητικά και στην αλλαγή του κλίματος (περίπου το 20% των ανθρωπογενών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου προέρχεται από την αποψίλωση των τροπικών δασών). Η αντιμετώπιση της παράνομης υλοτομίας όμως είναι ένα περίπλοκο πρόβλημα που απαιτεί πολύπλευρη προσέγγιση¹.

Το 2003 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανταποκρινόμενη στις ανησυχίες του κοινού για τη σοβαρή περιβαλλοντική καταστροφή που προκαλείται από τις παράνομες υλοτομίες και την αποδάσωση, υιοθέτησε το «Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για την Επιβολή της Δασικής Νομοθεσίας, τη Διακυβέρνηση και το Εμπόριο» (Action Plan for Forest Law Enforcement, Governance and Trade-FLEGT), απώτερος στόχος του οποίου είναι η ενθάρρυνση της **αιιφορικής διαχείρισης των δασών**. Τον Δεκέμβριο του 2005, το Συμβούλιο υιοθέτησε τον κανονισμό 2173/2005 που σκοπό έχει την αντιμετώπιση της **παράνομης υλοτομίας** και του συνδεδόμενου με αυτήν εμπορίου και αφορά τη δημιουργία ενός συστήματος αδειών, μέτρο με το οποίο θα εξασφαλίζεται ότι η Κοινότητα εισάγει μόνο προϊόντα ξυλείας που έχουν υλοτομηθεί νόμιμα, σύμφωνα με τη νομοθεσία της παραγωγού χώρας. Η Κοινότητα θα συνάπτει με χώρες και περιφερειακές οργανώσεις Εθελοντικές Συμφωνίες Εταιρικής Σχέσης (Voluntary Partnership Agreement, VPAs), βάσει των οποίων οι εταίροι χώρες ή περιφερειακές οργανώσεις θα δεσμεύονται νομικά να εφαρμόσουν το σύστημα αδειών εντός χρονοδιαγράμματος οριζομένου σε κάθε συμφωνία εταιρικής σχέσης².

Η συμβολή του αστικού πρασίνου στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής κρίνεται καθοριστική για το περιβάλλον των πόλεων και οικισμών και θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ως βασική παράμετρος του χωρικού και πολεοδομικού σχεδιασμού που στόχο έχει τη διασφάλιση ποιότητας ζωής με την προστασία του ζωτικού χώρου του ατόμου στα αστικά κέντρα και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, τηρουμένων των **πολεοδομικών σταθεροτύπων** που προέβλεψε η ΥΑ 10788/2004 (ΦΕΚ Δ' 285) για τον πολεοδομικό σχεδιασμό, των διατάξεων των υπουργικών αποφάσεων 125837/726/3.6.2013 (ΦΕΚ Β' 1528/21.6.2013) «Προδιαγραφές Σύνταξης των **Μελετών Διαχείρισης Κοινόχρηστων χώρων πρασίνου**» και 133384/6587/2015 (ΦΕΚ Β' 2828/23.12.2015) «Προδιαγραφές Σύνταξης των **Μελετών Διαχείρισης Πάρκων και Αλσών**» και της εν γένει κείμενης νομοθεσίας.

Οι αστικές κλαδεύσεις και η υλοτομία απαγορεύεται να λαμβάνουν χαρακτήρα γενικευμένης και ισοπεδωτικής εξαφάνισης του πρασίνου με τα φαινόμενα «καρατόμησης» των δέντρων και της αθρόας υλοτόμησής τους στον αστικό ιστό. Υλοτόμηση ή κλάδευση δέντρου ή συνόλου δέντρων ή άλλου στοιχείου αστικής βλάστησης επιτρέπεται μόνο κατόπιν σχετικής **αδείας της αρμόδιας αρχής** επί τη βάσει ειδικής **επιστημονικής μελέτης**,

¹ <https://ypen.gov.gr/perivallon/dasi/kanonismoι-xyleias-flegt/>

² <https://ypen.gov.gr/perivallon/dasi/kanonismoι-xyleias-flegt/>

που θα πρέπει να έχει εκπονηθεί από ειδικευμένο επιστήμονα (δασολόγο ή γεωπόνο) με κριτήρια δασολογικά - γεωπονικά και μόνον εφ' όσον προκύπτει αποδεδειγμένα ότι το συγκεκριμένο δέντρο ή σύνολο δέντρων ή άλλο στοιχείο αστικής βλάστησης είναι φορέας επικίνδυνης ασθένειας ή έχει καταστεί επικίνδυνο για το διερχόμενο κοινό ή για την περιουσία τρίτων ή για το περιβάλλον με σχετική μέριμνα για την υπάρχουσα βλάστηση και μόνον εφόσον η κοπή ή η κλάδευσή του παρίσταται αιτιολογημένα ως η μοναδική δυνατή λύση αντιμετώπισης της διεγνωσμένης ασθένειας ή της επικινδυνότητας κατόπιν εξέτασης όλων των διαθέσιμων εναλλακτικών λύσεων.

Οι δε αρμόδιες υπηρεσίες που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση και προστασία του αστικού πρασίνου, οφείλουν να λειτουργούν ως θεματοφύλακες του πράσινου κεφαλαίου εντός της περιοχής της δικαιοδοσίας τους και να συμβάλλουν, με κάθε δυνατό τρόπο, στη διαφύλαξη του αστικού πρασίνου ως «πολύτιμου υποκατάστατου φυσικού κεφαλαίου εντός του αστικού ιστού», σύμφωνα και με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣΤΕ 2242/1994³), με τη βιώσιμη και επιμελημένη διαχείρισή του, την επαύξησή του και με τη δημιουργία νέων χώρων βλάστησης εντός του δομημένου περιβάλλοντος, όπου αυτό είναι εφικτό, κατά τους κανόνες και τα πορίσματα των σχετικών επιστημονικών κλάδων της δασολογίας, γεωπονίας, αρχιτεκτονικής πρασίνου κ.λπ.

Για τον τρόπο κοπής δέντρων εφαρμοστέες τυγχάνουν οι διατάξεις της **ΥΑ 367126/22.11.2022** (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022) «Έγκριση εκατόν πενήντα τεσσάρων (154) Ελληνικών Τεχνικών Προδιαγραφών (ΕΤΕΠ) και συγκεκριμένα, της **ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-07-01-00 «Κοπή και εκρίζωση δέντρων και θάμνων»** σε συνδυασμό και με την ΥΑ Δ22/4193/22.11.2019 (ΦΕΚ Β' 4607/13.12.2019) «Έγκριση εβδομήντα (70) Ελληνικών Τεχνικών Προδιαγραφών (ΕΤΕΠ) και συγκεκριμένα, με τη δημοσιευμένη σε αυτήν ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-04-01 «Κλάδεμα δέντρων». Οι ως άνω Τεχνικές Προδιαγραφές τόσο για την Κοπή δέντρων και θάμνων όσο και για την Κλάδευση δέντρων, έχουν υποχρεωτική εφαρμογή **σε όλα τα Δημόσια Έργα και Μελέτες** στη χώρα μας, σύμφωνα με τις ειδικότερες διατάξεις τους, όπως αναλύονται διεξοδικά κατωτέρω.

(2) Συνταγματική προστασία: Τα δέντρα, είτε πρόκειται για αστικά είτε για δασικά δέντρα, συνιστούν βασικά στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος και του αστικού πρασίνου και καθοριστικούς παράγοντες της οικολογικής ισορροπίας και της **βιωσιμότητας** σε ολόκληρο τον πλανήτη. Στη χώρα μας τα δέντρα και το αστικό πράσινο προστατεύονται ως συστατικά στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος αλλά και του αστικού τοπίου στο πλαίσιο της Συνταγματικής προστασίας του **άρθρου 24 Συντ.**, με το οποίο αναγνωρίζεται το δικαίωμα του ανθρώπου να ζει και να αναπτύσσεται σε περιβάλλον υγιεινό και οικολογικά ισορροπημένο.

Το αντικείμενο του δικαιώματος στο περιβάλλον ορίζεται με τη δέουσα ευρύτητα, ώστε να καταλαμβάνει όλα τα στοιχεία που συνθέτουν διαχρονικά τον υπό ευρεία έννοια «**ζωτικό χώρο**» του ανθρώπου, μεταξύ των οποίων καθοριστική θέση κατέχουν οι κοινόχρηστοι - ελεύθεροι χώροι των πόλεων

³ ΣΤΕ 2242/1994 (Τμ. Ε' 7μ.), ΝοΒ 1996 σελ. 269.

και των οικισμών και οι χώροι αστικού και περιαστικού πρασίνου. Η προστασία αυτή, που παρέχεται από το Σύνταγμα και τη νομοθεσία στους χώρους αστικού πρασίνου συνίσταται στη διαφύλαξή τους στο διηνεκές, με την υποχρέωση λήψης των αναγκαίων μέτρων εκ μέρους της Πολιτείας για την ουσιαστική προστασία τους και με την αειφορική διαχείρισή τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες και αρχές (Δασική υπηρεσία, Δήμοι κ.λπ.), προκειμένου να καθίσταται δυνατή η εκπλήρωση του σκοπού τους, δηλαδή η ελεύθερη και ακώλυτη χρήση και η απόλαυση του πρασίνου από το κοινό εις το διηνεκές.

Πέραν από τη σπουδαία οικοσυστημική λειτουργία τους οι χώροι αστικού πρασίνου προστατεύονται και σε περίπτωση καταστροφής, υποβάθμισης ή άλλης βλάβης τους συνεπεία πυρκαγιάς, εκχερσώσεως ή άλλης αιτίας, οπότε στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται και η διάταξη του άρθρου 117 παρ. 3 Συντ., σύμφωνα με την οποία είναι απολύτως απαγορευμένη η μεταβολή του προορισμού τους, ενώ καθίσταται υποχρεωτική η κήρυξή τους αναδασωτέων προς τον σκοπό της ανάκτησης της βλάστησης.

Άμεση συνέπεια της αυξημένης προστασίας που παρέχει το δίκαιο στα πάρκα και άλση της χώρας είναι η υπαγωγή τους στο σύνολο των προστατευτικών περί δασών διατάξεων της δασικής νομοθεσίας (ΣτΕ Ολ 677/2010 Διδικ 2010 σ. 933).

(3) Προστασία μεμονωμένων δέντρων: Πέραν από τη Συνταγματική προστασία που απολαμβάνουν τα δέντρα ως βασικά στοιχεία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος, αξιοσημείωτη είναι και η διατύπωση των διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 62 του Δασικού Κώδικα (νδ/γμα 86/1969), κατά την οποία η δασική περιποίηση και εκμετάλλευση όχι μόνον ολοκληρώνων δασών, αλλά και μεμονωμένων δέντρων που εντάσσονται σε χώρους αστικού πρασίνου (άλση, πάρκα κ.λπ.) ή σε προστατευτικά δάση, πρέπει να συντελείται με τρόπο που δεν παραβιάζει τον κύριο σκοπό για τον οποίο προορίζονται, ήτοι την απόλαυση του πρασίνου από το κοινό εις το διηνεκές.

(4) Απαγόρευση μεταβολής προορισμού πάρκων και αλσών - Εξαιρετικός χαρακτήρας των επεμβάσεων: Στο πλαίσιο της σύγχρονης πόλης, η διατήρηση και προστασία των χώρων πρασίνου συνιστά βασική συνιστώσα του σχεδιασμού, με στόχο τη διασφάλιση και απόλαυση βιώσιμου δημόσιου χώρου και αστικού περιβάλλοντος. Μάλιστα, η σημασία που αποδίδει το δίκαιο στο αστικό πράσινο είναι τόσο εμφαντική, ώστε εφαρμόζει στα πάρκα και άλση εντός οικιστικού ιστού τη συνταγματικά κατοχυρωμένη προστασία που παρέχεται σε αυτά τα ίδια τα δάση και τις δασικές εκτάσεις της χώρας, όπως αναλύθηκε ως άνω. Άμεση συνέπεια της εξομοίωσης των πάρκων και αλσών, από πλευράς της παρεχομένης σε αυτά εννόμου προστασίας, με τα δάση και τις δασικές εκτάσεις, είναι η υπαγωγή τους στο σύνολο των προστατευτικών περί δασών διατάξεων του Συντάγματος, της δασικής μας νομοθεσίας καθώς επίσης των λοιπών διατάξεων ειδικών νομοθετημάτων που διέπουν και ρυθμίζουν τη δασική προστασία και διαχείριση.

Ούτως γίνεται δεκτό ότι άλση και πάρκα που βρίσκονται σε κοινόχρηστο χώρο εντός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, αποτελούν μέρος του φυσικού κεφαλαίου και εξομοιώνονται με τα δασικά οικοσυστήματα, η δε

αυξημένη συνταγματική προστασία των δασών και δασικών εκτάσεων επεκτείνεται και σε εκτάσεις που καλύπτονται από δασική βλάστηση, η οποία δημιουργήθηκε με φυσικό ή και τεχνητό τρόπο, πλησίον ή και εντός οικιστικών περιοχών ή σχεδίων πόλεων, δηλαδή στα αστικά άλση και πάρκα⁴.

Ειδικά επομένως για τα πάρκα και άλση εντός του αστικού και περιαστικού ιστού, εκτός από τη θεμελιώδη διάταξη του άρθρου 24 του Συντάγματος, η οποία καλύπτει το σύνολο των περιβαλλοντικών αγαθών ως φυσικών και ανθρωπογενών στοιχείων που συναποτελούν τον «ζωτικό χώρο» του ανθρώπου, στα πάρκα και άλση εφαρμόζονται και οι λοιπές προστατευτικές των δασών διατάξεις του ισχύοντος ελληνικού Συντάγματος, ήτοι οι διατάξεις των παρ. 3 και 4 του άρθρου 117 που επιτάσσουν την απαγόρευση μεταβολής του προορισμού των δασών και δασικών εκτάσεων που αποψιλώνονται ή καταστρέφονται και την υποχρεωτική κήρυξή τους αναδασωτέων (παρ. 3) και καθορίζουν ότι η αναγκαστική απαλλοτρίωση δασών και δασικών εκτάσεων επιτρέπεται μόνον υπέρ του Δημοσίου για λόγους δημόσιας ωφέλειας και με τον όρο ότι διατηρείται αμετάβλητη η δασική μορφή τους (παρ. 4).

Στα πάρκα και άλση παρέχεται επομένως ολόκληρο το φάσμα της αυξημένης, συνταγματικής προστασίας που προβλέπεται για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις της χώρας. Η επιλογή αυτή του Έλληνα νομοθέτη δικαιολογείται κυρίως από τους ακόλουθους λόγους:

α) Τα άλση και πάρκα συνιστούν, σε πολλές περιπτώσεις, οικοσυστήματα υψηλής οικολογικής και αισθητικής αξίας, που προσιδιάζουν σε αυτά τα ίδια τα δάση, συνιστώντας τόπους, στους οποίους διαβιούν ακόμα και σπάνια είδη ζώων και φυτών και γενικά αποτελούν περιβάλλοντα, στα οποία αναπτύσσονται περισσότερα προστατευόμενα στοιχεία της φύσης και της βιοποικιλότητας, όπως ρέματα, λίμνες, ποτάμια, υδροβιότοποι και παράκτια οικοσυστήματα, φυσικοί σχηματισμοί, τοπία, μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι κ.ά. Επομένως χρήζουν, ως στοιχεία του περιβάλλοντος, της ίδιας αυξημένης εννόμου προστασίας που παρέχεται από το Σύνταγμα και τον νόμο στα δασικά οικοσυστήματα.

β) Τα άλση και πάρκα συνδέονται συχνά με την ίδια την ιστορία, τον πολιτισμό και την εξέλιξη των τόπων, εντός των οποίων αναπτύσσονται ή τους οποίους περιβάλλουν. Μια σημαντική κατηγορία πάρκων και αλσών έχει συντελέσει στη διαμόρφωση της συλλογικής μνήμης και ταυτότητας των κατοίκων και κοινοτήτων που αφορούν καθώς επίσης και στη διαμόρφωση της τοπικής κοινωνικής, πολιτικής, επαγγελματικής και πολιτιστικής ζωής, σε βαθμό που θεωρούνται πλέον αναπόσπαστο μέρος και σημείο αναφοράς των οικείων τόπων και των κατοίκων τους.

γ) Τα άλση και πάρκα, ιδίως στα νεότερα χρόνια, λόγω της άμεσης γειτνίασής τους με τον αστικό χώρο και τη ζωή στις σύγχρονες πόλεις, γίνονται καθημερινά αποδέκτες σημαντικών περιβαλλοντικών πιέσεων καθώς η τάση για επέκταση των πόλεων και του οικιστικού ιστού ολοένα και αυξάνει

⁴ ΣτΕ 2301/2017, Τμ. Ε' 5μ., ΤΝΠ ΔΣΑ, ΣτΕ 1261/2018 ΤΝΠ ΔΣΑ, ΣτΕ 974/2005 ΤΝΠ Νόμος, ΣτΕ Ολ 677/2010 Διδικ 2010 σ. 933, ΣτΕ Ολ 3144/2004 ΤΝΠ Νόμος, ΣτΕ 4376/2015 ΤΝΠ Νόμος, ΣτΕ 1261/2018, <https://nomosphysis.org.gr/>

απειλώντας την ακεραιότητα του αστικού και περιαστικού πρασίνου και υποβαθμίζοντας τη σπουδαία οικολογική, προστατευτική και αισθητική αξία του για το περιβάλλον των πόλεων, για το τοπικό κλίμα και την υγεία των κατοίκων τους. Γίνεται επομένως σαφές ότι οι αυξημένοι αυτοί περιβαλλοντικοί κίνδυνοι για τα πάρκα και άλση επιτάσσουν και τη λήψη αυστηρών και αυξημένων μέτρων προστασίας τους, η οποία εξασφαλίζεται με την επέκταση σε αυτά της παρεχομένης στα δάση προστασίας του Συντάγματος και της δασικής μας νομοθεσίας⁵.

Σύμφωνα δε με τη βασική αρχή ότι η επιβαλλομένη από τις διατάξεις των άρθρων 24 παρ. 1 και 117 παρ. 3 του Συντάγματος προστασία των δασών και δασικών εκτάσεων έχει την έννοια της προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων «ως έχουν»⁶, γίνεται δεκτό ότι δεν επιτρέπεται μεταβολή της χρήσεως ή του προορισμού των εντός σχεδίου πόλεως πάρκων και αλσών. Ισχύει επομένως ο κανόνας ότι άλση και πάρκα σε κοινόχρηστο χώρο εντός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου **δεν πρέπει να μειώνονται** ούτε να αλλάζει ο προορισμός τους και να αναιρείται η λειτουργία τους με την πρόβλεψη εντός αυτών άλλων χρήσεων και λειτουργιών πλην εκείνων που υλοποιούν και υποβοηθούν την απόλαυση του πρασίνου⁷.

Μεταβολή της χρήσεως ή του προορισμού των εντός σχεδίου πόλεως πάρκων και αλσών, τα οποία καλύπτονται από βλάστηση, φυσικά ή τεχνητά δημιουργημένη, γίνεται δεκτή αποκλειστικά και μόνο κατ' εξαίρεση, ανεξαρτήτως αν οι εκτάσεις αυτές χαρακτηρίζονται από το εγκεκριμένο σχέδιο ως χώροι κοινοχρήστου πρασίνου ή έχουν εν τοις πράγμασι αποκτήσει τον χαρακτήρα αυτόν, στις περιπτώσεις που τούτο προβλέπεται από διάταξη νόμου για την ικανοποίηση σκοπού επιβαλλομένου χάριν του δημοσίου συμφέροντος.

Γίνεται περαιτέρω δεκτό ότι πράξεις που εκδίδονται κατ' εφαρμογή των πολεοδομικών διατάξεων δεν επιτρέπεται να περιλαμβάνουν ρυθμίσεις αντίθετες με τις διατάξεις του ν. 998/1979 και ειδικότερα δεν δύναται να μεταβάλλουν την κατά προορισμόν χρήση πάρκων ή αλσών, εντός εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως, με τη μετατροπή τους, έστω και εν μέρει, σε οικοδομήσιμους χώρους. Η απαγόρευση αυτή ισχύει και για πάρκα ή άλση, τα οποία δεν χαρακτηρίζονται από το εγκεκριμένο σχέδιο πόλεως ως χώροι κοινοχρήστου πρασίνου, αλλ' έχουν αποκτήσει «εν τοις πράγμασι» τέτοιον χαρακτήρα⁸ καθώς και για τμήματα πάρκων και αλσών, τα οποία είναι

⁵ Σ. Παυλάκη, «Η έννομη προστασία των πάρκων και αλσών», <https://dasarxeio.com/2019/04/12/66683/>

⁶ ΣτΕ 838/2014 ΤΝΠ Νόμος.

⁷ ΣτΕ Ολ 3144/2004 ό.π., ΣτΕ 4468/2011 ΤΝΠ Νόμος. Σχετ. και η απόφαση ΣτΕ Ολ 1764/1977, με την οποία έγινε δεκτή αίτηση ακυρώσεως του δ/τος της 15ης Σεπτεμβρίου - 5ης Οκτωβρίου 1973 «Περί τροποποιήσεως του ρυμοτομικού σχεδίου Πειραιώς εις την περιοχήν Ακτής Πρωτοψάλτη» (Δ' 271), με το οποίο χώρος φερόμενος ως ανήκων στον αιτούντα χαρακτηριζόμενος δυνάμει του βδ/τος της 4ης Μαρτίου 1954 «Περί τροποποιήσεως του ρυμοτομικού σχεδίου Πειραιώς» (Α' 42) ως χώρος πρασίνου μετετράπη σε οικοδομήσιμο χώρο και θεσπίσθηκαν όροι δόμησης ισχύοντες εντός αυτού. Σχετ. Παυλάκη Σ., «Το δικαίωμα στο περιβάλλον», σε: «Θεμελιώδη Δικαιώματα» (επιμέλεια: Βλαχόπουλος Σ.), Αθήνα 2017.

⁸ ΣτΕ 1118/1993 (Τμ. Ε', 5μ.) Αρμ 1994 σ. 732, ΓνμδΝΣΚ 69/2017 ΠερΔικ 1/2017 σ. 169.

μερικώς ή ολικώς ασκεπή ή ακάλυπτα ή βραχώδη, συνδέονται όμως οργανικά με το σύνολο του πάρκου ή άλσους, υπό την έννοια ότι συμβάλλουν στη διατήρηση της φυσικής ισορροπίας του και στην αποστολή του⁹.

Καθίσταται επομένως σαφής ο **όλως εξαιρετικός χαρακτήρας των ανθρωπογενών επεμβάσεων** σε πάρκα και άλση, επί των οποίων εφαρμόζεται η δασική νομοθεσία, και οι οποίες έχουν συχνά για την εφαρμογή τους ως άμεσο επακόλουθο την κοπή, εκρίζωση και απομάκρυνση δέντρων, θάμνων και λοιπής βλάστησης από ορισμένη δασική ή και αστική περιοχή. Ειδικά δε για τα πάρκα και άλση, το **άρθρο 58 ν. 998/1979** ορίζει ότι δεν επιτρέπεται η μεταβολή του κύριου προορισμού και η αναίρεση της λειτουργίας τους, η δε ως άνω απαγόρευση ισχύει και για τους κοινόχρηστους χώρους πρασίνου που περιβάλλονται από τον οικιστικό ιστό χωρίς να έχουν ενταχθεί σε σχέδιο πόλης, φέρουν όμως δασική βλάστηση, φυσικώς ή τεχνητώς δημιουργηθείσα και λειτουργούν εκ των πραγμάτων ως πάρκα και άλση, στις δε διατάξεις της δασικής νομοθεσίας υπάγονται και τμήματα πάρκου ή άλσους, τα οποία φέρουν μη δασική βλάστηση συνδέονται όμως οργανικά με το σύνολο του πάρκου ή άλσους υπό την έννοια ότι συμβάλλουν στη διατήρηση της φυσικής ισορροπίας του συνόλου. Διευκρινίζεται περαιτέρω ότι έργα απαραίτητα για τη λειτουργία πάρκων και αλσών, που συντηρούν και εμπλουτίζουν τη βλάστηση, βελτιώνουν την αισθητική του τοπίου, εξασφαλίζουν την άνετη, ασφαλή κίνηση και εξυπηρέτηση των επισκεπτών και διευκολύνουν τη σωματική άσκηση, την αναψυχή και την πνευματική ανάταση του ανθρώπου εντός αυτών, δεν συνιστούν μεταβολή της κατά προορισμό χρήσης τους, ο δε τυχόν αναδασωτέος χαρακτήρας τους δεν εμποδίζει την ανάπτυξη των έργων αυτών (άρθρο 58 ν. 998/1979¹⁰).

Όλως εξαιρετικά ακολούθως οι διατάξεις του **άρθρου 59 ν. 998/1979** (όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 36 ν. 4280/2014, ΦΕΚ Α' 59/8.8.2014 και 51 ν. 4819/2021, ΦΕΚ Α' 129/23.7.2021) επιτρέπουν την κατασκευή σε πάρκα, άλση και κοινόχρηστους χώρους πρασίνου, μετά από έρευνα του υπεδάφους για την καταλληλότητα, έργων του Μετρό ή του Τραμ και συνοδά έργα τους (π.χ. γραφεία), καθώς και τα προβλεπόμενα έργα στο **άρθρο 7 πδ/τος 59/2018** (ΦΕΚ Α' 114/29.6.2018) «Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης» (όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 44 παρ. 8α'-β' ν. 4685/2020, ΦΕΚ Α' 92/7.5.2020 και 47 παρ. 5 ν. 5069/2023, ΦΕΚ Α' 193/28.11.2023), ως εξής: «**Άρθρο 7. Ελεύθεροι Χώροι - Αστικό Πράσινο.** Οι περιοχές της κατηγορίας αυτής αφορούν: 1. Κοινόχρηστους χώρους που καθορίζονται από το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο. Ως κοινόχρηστοι χώροι για την εφαρμογή του παρόντος, νοούνται οι χώροι για την παραμονή, αναψυχή και μετακίνηση πεζών και τροχοφόρων, όπως οδοί, οδοί ήπιας κυκλοφορίας, πεζόδρομοι, αμιγείς πεζόδρομοι, ποδηλατόδρομοι, πλατείες, άλση, πράσινο, και παιδικές χαρές. Στις πλατείες - πεζοδρόμια επιτρέπονται τα οριζόμενα στο άρθρο 20 του ν. 4067/2012 (με εξαίρεση την περ. γ' της παρ. 1 και των περ. γ' και δ' της παρ. 2) και επιπλέον περιορισμένης έκτασης δραστηριότητες εστίασης και αναψυχής, για την εξυπηρέτηση του κοινόχρηστου χώρου, εφόσον προβλέπονται από το

⁹ ΣτΕ 4376/2015 (Τμ. Ε', 5μ.), ΣτΕ 1118/1993 ό.π.

¹⁰ Όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 36 ν. 4280/2014 (ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014).

εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο και τον πολεοδομικό κανονισμό. Στους κοινόχρηστους χώρους επιτρέπεται η κατασκευή υπογείων χώρων για τη στάθμευση αυτοκινήτων (σταθμοί αυτοκινήτων) εφ' όσον προβλέπεται από τον σχεδιασμό με μέριμνα διατήρησης τυχόν υψηλής βλάστησης που φέρουν. Σε περιοχές πρασίνου και σε άλση η κατασκευή υπόγειων χώρων στάθμευσης γίνεται σε περιορισμένο τμήμα τους και μόνο για την εξυπηρέτηση των χρηστών. Στους χώρους αυτούς επιτρέπονται, επιπλέον, οι γωνιές ανακύκλωσης εφόσον δεν καταλαμβάνουν επιφάνεια άνω του 15% του κοινοχρήστου χώρου. 2. Ελεύθερους χώρους αστικού και περιαστικού πρασίνου. Οι περιοχές αυτές είναι χώροι εκτός εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων, οι οποίοι προβλέπονται από τον πολεοδομικό σχεδιασμό και νοούνται ως χώροι δημιουργίας πνευμόνων πρασίνου και αναψυχής, με στόχο τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος. Στους ελεύθερους χώρους αστικού πρασίνου, εκτός από δραστηριότητες ήπιας αναψυχής -όπως παιδικές χαρές- επιτρέπονται οι παρακάτω λειτουργίες εφόσον προβλέπονται από τον πολεοδομικό σχεδιασμό: (5) Μικρές υπαίθριες αθλητικές εγκαταστάσεις. (9) Χώροι συνάθροισης κοινού: μόνο ανοικτά θέατρα μικρής κλίμακας με απαραίτητους υποστηρικτικούς χώρους και θερινοί κινηματογράφοι. (26.12) Γραμμικές υποδομές μεταφορών. (26.12.1) Οδοί (κίνησης μηχανοκίνητων οχημάτων) (δυνατότητα εξειδίκευσης βάσει της οικείας νομοθεσίας). (26.12.2) Οδοί ήπιας κυκλοφορίας. (26.12.3) Πεζόδρομοι. (26.12.4) Ποδηλατόδρομοι. (26.12.5) Πλατείες. (30) Γωνιές ανακύκλωσης και πράσινα σημεία (μικρά, μεγάλα ΚΥΑ 18485/26.4.2017, ΦΕΚ Β' 1412). Επιτρέπονται μόνο Γωνιές ανακύκλωσης. (24.1) Γεωργικές, δασικές και λοιπές αγροτικές εκμεταλλεύσεις. (46) Αστική γεωργία. 4.8.1. Κατασκευές σε δημόσιους κοινόχρηστους χώρους κατά το άρθρο 20 του ΝΟΚ για: α) τη διαμόρφωση του εδάφους, όπως κλίμακες, τοίχοι, διάδρομοι, κεκλιμένα επίπεδα, μηχανικά μέσα κάλυψης υψομετρικών διαφορών, καθώς και κατασκευές για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία ή/και εμποδιζόμενων ατόμων, β) τον εξωραϊσμό και την αισθητική τους αναβάθμιση, τον εξοπλισμό και την ασφάλειά τους και γενικά κατασκευές για την εξυπηρέτηση του προορισμού των χώρων αυτών, δ) για τη λειτουργία και την εξυπηρέτηση των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς. (48.2) Εγκαταστάσεις: α) Οι κατασκευές δικτύων υποδομής και εγκαταστάσεων κοινής ωφέλειας, μετά των παραρτημάτων αυτών (υπέργειων και υπόγειων). β) Η εγκατάσταση σταθμών μέτρησης ατμοσφαιρικής ρύπανσης, θορύβου και μετεωρολογικών παραμέτρων με τον αναγκαίο εξοπλισμό. ε) Η εγκατάσταση σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων. στ) Η εγκατάσταση μονάδων αφαλάτωσης και λοιπών συστημάτων επεξεργασίας νερού για την υδροδότηση δημοτικών δικτύων, μετά των συνοδών έργων που απαιτούνται, για την πλήρη λειτουργία αυτών. (49) Περίπτερα ενημέρωσης/έργα ερμηνείας περιβάλλοντος (πινακίδες, αποχωρητήρια, περίπτερα, στέγαστρα κ.λπ.) (50) Έργα πρόληψης ή αντιμετώπισης της υφαλμύρωσης των υπογείων υδάτων ή εδαφών. (51) Έργα προστασίας από διάβρωση, κατολισθήσεις και στήριξη εδαφών. (52) Ήπια θαλάσσια αναψυχή (κολύμβηση, ιστιοσανίδα, καταδύσεις, υποβρύχια φωτογράφιση κ.λπ.)».

Διευκρινίζεται περαιτέρω ότι: α) Οι ως άνω επεμβάσεις επιτρέπονται υπό την προϋπόθεση ότι θα αποκατασταθεί πλήρως από τον υπεύθυνο του έργου ή την αναθέτουσα αρχή, μετά το πέρας των εργασιών κατασκευής και στο σύνολο της έκτασης επέμβασης η λειτουργία του πάρκου, του άλσους ή του χώρου πρασίνου ως φυσικού συστήματος εντός του αστικού ιστού (άρθρο

59 ν. 998/1979), β) Η παραχώρηση της χρήσεως πάρκου ή άλσους επιτρέπεται μόνο σε ΟΤΑ α' και β' βαθμού, με απόφαση του Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, μετά από εισήγηση της αρμόδιας περιφερειακής δασικής υπηρεσίας, υπό τον όρο της μη μεταβολής του προορισμού ή της χρήσης της παραχωρούμενης έκτασης, γ) Επιτρέπονται έργα ή δραστηριότητες που είναι απολύτως αναγκαία για τη λειτουργία του πάρκου ή άλσους, όπως τα οριζόμενα στις περ. α', β' και γ' της παρ. 1 του άρθρου 20 του ν. 4067/2012 (Α' 79)¹¹, δ) Οι παραχωρησιούχοι υποχρεούνται με ευθύνη και δαπάνες τους να συντηρούν και να βελτιώνουν τη βλάστηση, να διαχειρίζονται και να φυλάσσουν τις εκτάσεις η χρήση των οποίων τους έχει παραχωρηθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας. Οι εκτάσεις αυτές διατηρούν στο ακέραιο πάντοτε το δασικό τους χαρακτήρα. ε) Αν δεν τηρούνται οι όροι της παραχώρησης η τελευταία ανακαλείται. στ) Επιτρεπόμενες χρήσεις στα δάση της περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 69 του νδ/τος 86/1969, όπως ισχύει (βλ. προστατευτικά δάση), είναι αυτές της ήπιας αναψυχής και των κοινωφελών λειτουργιών, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 21 του ν. 4269/2014. Οι τελευταίες εγκρίνονται, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις του ν. 998/1979.

(5) Βιώσιμη διαχείριση χώρων αστικού πρασίνου

Βασικός άξονας της αρχής της αειφορίας είναι ο κανόνας ότι κάθε ανθρώπινη επέμβαση στο περιβάλλον πρέπει να γίνεται με τρόπο που διασφαλίζει την ισόρροπη σχέση μεταξύ εκμετάλλευσης φυσικών πόρων και εξέλιξης των οικοσυστημάτων χάριν και των επομένων γενεών. Η σημαντικότερη εξειδίκευση της αρχής της αειφορίας στην κοινοτική έννομη τάξη είναι η θέσπιση της «αρχής της ενσωμάτωσης» στις κοινοτικές Συνθήκες, σύμφωνα με την οποία, κατά την κατάσταση και εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών και δράσεων, όπως της γεωργίας, της ενέργειας, των μεταφορών, του τουρισμού, πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψη οι παράμετροι που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος και τη διαχείριση των φυσικών πόρων. Βασική συνιστώσα για το είδος αυτό της ανάπτυξης είναι οι λεγόμενες φιλικές προς το περιβάλλον πολιτικές που προάγουν ουσιαστικά τις λειτουργίες του και διασφαλίζουν τον προορισμό του μέσα από τη βιώσιμη διαχείριση των στοιχείων που το συναποτελούν, της βιοποικιλότητας και των φυσικών πόρων¹².

Σημαντικό εργαλείο βιώσιμης διαχείρισης των πάρκων και αλσών καθώς και των εν γένει κοινοχρήστων χώρων πρασίνου, συνιστούν οι «Προδιαγραφές Σύνταξης των Μελετών Διαχείρισης Πάρκων και Αλσών» (ΥΑ 133384/6587/2015 (ΦΕΚ Β' 2828/23.12.2015), όπως τροποποιήθηκαν με

¹¹ Ήτοι: α) διαμόρφωση εδάφους, όπως κλίμακες, τοίχοι, διάδρομοι, κεκλιμένα επίπεδα, μηχανικά μέσα κάλυψης υψομετρικών διαφορών, κατασκευές για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία ή/και εμποδιζόμενων ατόμων, β) εξωραϊσμό τους και αισθητική αναβάθμισή τους, εξοπλισμό και ασφάλειά τους, γενικά κατασκευές για την εξυπηρέτηση του προορισμού των χώρων αυτών, γ) λυόμενες και προσωρινές κατασκευές, κατασκευή έργων κοινής ωφέλειας συμπεριλαμβανομένων υπόγειων υδατοδεξαμενών, δραστηριότητες εστίασης και ήπιας αναψυχής περιορισμένης έκτασης, ανέγερση μικρών ναών γνωστών θρησκειών μέγιστου εμβαδού βάσης δεκαπέντε (15) τ.μ. που δεν αλλοιώνουν τον προορισμό τους.

¹² Σ. Παυλάκη, «Η αειφορία των δασών στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο», <https://dasarxeio.com/2019/05/19/67704/>

τις ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/63943/4383/2024 (ΦΕΚ Β' 3405/13.6.2024) και ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/114537/5557/2020 (ΦΕΚ Β' 5283/1.12.2020) και οι «Προδιαγραφές Σύνταξης των Μελετών Διαχείρισης Κοινόχρηστων χώρων πρασίνου» (ΥΑ 125837/726/3.6.2013, ΦΕΚ Β' 1528/21.6.2013). Για τις τεχνικές προδιαγραφές εκπόνησης δασοπονικών μελετών διαχείρισης δασών και δασικών οικοσυστημάτων ισχύει η ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΠΔΠ/129246/6285/2024 (ΦΕΚ Β' 6930/18.12.2024) «Επικαιροποίηση των τεχνικών προδιαγραφών εκπόνησης δασοπονικών μελετών διαχείρισης δασών και δασικών οικοσυστημάτων».

Σημαντικά συμβάλλουν στη βιώσιμη διαχείριση και προστασία του αστικού πρασίνου και των κοινοχρήστων χώρων πρασίνου σε πόλεις και οικισμούς οι Κανονισμοί Πρασίνου τους οποίους εκπονούν οι Δήμοι της χώρας με τις αρμόδιες υπηρεσίες τους και ρυθμίζουν λεπτομερώς τα σχετικά θέματα, αναλόγως και των ιδιαιτεροτήτων που χαρακτηρίζουν το αστικό περιβάλλον και το πράσινο σε κάθε περιοχή (Υποδείγματα Κανονισμών Πρασίνου δίδονται στην Ενότητα: «Κλάδευση», κατωτ.).

2. Υλοτομίες στο πλαίσιο της Δασικής διαχείρισης

(1) ν. 998/1979

Σύμφωνα με το άρθρο 17 του ν. 998/1979 (ΦΕΚ Α' 189): «1. Κατά την άσκησιν της δασοπονίας και την εν γένει διαχείρισιν των δημοσίων δασών, ως και κατά την εφαρμογήν της δασοπολιτικής επιτηρήσεως του Κράτους επί των ιδιωτικών δασών, λαμβάνεται υποχρεωτικώς πρόνοια ανανεώσεως και βελτιώσεως αυτών δι' **αναγεννητικών και αναγωγικών υλοτομιών** εν συνδυασμῷ με ενδεικνυόμενας και επιτρεπομένας ενρηντινώσεις ή επί μέρους αναδασώσεις, ὥστε να εξασφαλίζεται, εν ὀψει και της φύσεως του εδάφους και του είδους της δασικής βλαστήσεως, ή σπερμοφυής μορφή αυτών. 2. Εἰς τας δασικὰς ἐκτάσεις και εἰς τα πρεμνοφυή δάση λαμβάνεται υποχρεωτικῶς μέριμνα δια την ανανέωσιν και βελτίωσιν των δασικῶν συστάδων. 3. Αἰ κατὰ τας παρ. 1 και 2 υποχρεώσεις βαρύνουν: α) Το Δημόσιον, ὡς προς τα δημόσια και μη ὑπὸ τρίτων διακατεχόμενα δάση και δασικὰς ἐκτάσεις, β) τοὺς ιδιοκτῆτας, ὡς προς τα αναγνωρισμένα ιδιωτικὰ δάση και δασικὰς ἐκτάσεις, γ) τοὺς διακατόχους, ὡς προς τα διακατεχόμενα δάση και δασικὰς ἐκτάσεις του Δημοσίου. Αἱ υποχρεώσεις αὗται ἰσχύουν ανεξαρτήτως της ἐκτάσεως ἐκάστης ιδιοκτησίας. 4. Ἀπαντες οἱ ιδιοκτῆται ιδιωτικῶν δασῶν και δασικῶν ἐκτάσεων (δῆμοι, κοινότητες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα) ὑποχρεοῦνται να διαθέτουν κατ' ἑτος μέχρι τα τριάκοντα ἐπὶ τοῖς εκατὼν των ἐκ της ἐκμεταλλεύσεως ή ἐκμισθώσεως αὐτῶν καθαρῶν ἐσόδων δια την μερίμνη των ἰδίων ἐκτέλεσιν δασικῶν ἐργων, διάνοξιν οδῶν, φύτευσιν ή καλλιέργειαν ταχυαυξῶν εἰδῶν, διενέργειαν ἀναδασώσεων, ὡς και βελτίωσιν ή ἐπέκτασιν της δασικῆς βλαστήσεως ἐπὶ της ιδιοκτησίας των. Η ὡς ἄνω διάταξις ἐφαρμόζεται ἀναλόγως και ἐπὶ διακατεχομένων δασῶν ή δασικῶν ἐκτάσεων. Οἱ μη συμμορφούμενοι εἰς την δια της παρούσης παραγράφου θεσπιζομένην ὑποχρέωσιν δεν θα τυγχάνουν ἐπιδοτήσεως κατ' ἄρθρον 16 του παρόντος νόμου ουδέ των χορηγουμένων οικονομικῶν κινήτρων βάσει του νδ/τος 131/1974 και δεν θα δανειοδοτοῦνται ὑπὸ της Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς της Ελλάδος. Η μη συμμόρφωσις του δασοκτῆμονος βεβαιούται δι' ἀποφάσεως του Νομαρχιακοῦ Συμβουλίου Δασῶν, ἐκδιδομένης κατόπιν ἠτιολογημένης εἰσηγήσεως του αρμοδίου Δασάρχου και ἐγκρινομένης ὑπὸ

του Νομάρχου. 5. Τα οικεία νομαρχιακά Ταμεία Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Δασών δύνανται να παρέχουν πιστώσεις προς εκτέλεσιν δασικών έργων και έργων αναδασώσεως ή βελτιώσεως και αναπτύξεως ιδιωτικών δασών ή δασικών εκτάσεων, προς ανάπτυξιν της δασικής παραγωγής αυτών ή διατήρησιν του αισθητικού ή προστατευτικού χαρακτήρος αυτών. Αι πιστώσεις αύται διέπονται υπό των διατάξεων του νδ/τος 131/1974 περί παροχής οικονομικών ενισχύσεων εις την γεωργικήν, κτηνοτροφικήν, δασικήν και αλιευτικήν παραγωγήν ως εκάστοτε ισχύουν».

Συναφώς, και με το **άρθρο 16 ν. 998/1979** (ΦΕΚ Α' 289), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο τέταρτο περ. α'-β' της ΠΝΠ της 13/8/2021, ΦΕΚ Α' 143/13.8.2021, ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι: «1. Αι αρμόδιαι υπηρεσίαι δασοτεχνικών έργων μεριμνούν δια την κατασκευήν των πάσης φύσεως τεχνικών έργων και την εκτέλεσιν των πάσης φύσεως εργασιών προστασίας και αναπτύξεως των δασών και δασικών εκτάσεων. Ειδικώτερον εις την αρμοδιότητα των ως άνω υπηρεσιών ανήκει ο προγραμματισμός, η μελέτη και εκτέλεσις των έργων και εργασιών της δασικής οδοποιίας, ως αυτή ορίζεται εν άρθρω 15, των δασικών μεταφορικών εγκαταστάσεων και δασικών κτιρίων, της δασοτεχνικής διευθετήσεως χειμάρρων και των προστατευτικών αναδασώσεων, βελτιώσεων ορεινών βοσκοτόπων, τοποθετήσεως πινακίδων, κατασκευής υδατοδεξαμενών και υδραγωγών, ως και συντηρήσεως ή επισκευής των εν γένει τεχνικών έργων και εγκαταστάσεων. Ο Υπουργός Γεωργίας δύναται δι' αποφάσεώς του δημοσιευομένης εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως να αναθέτη εις τας ως άνω υπηρεσίας δασοτεχνικών έργων και παν έτερον έργον αναφερόμενον εις την προστασίαν ή ανάπτυξιν των δασών, ανήκον εις την αρμοδιότητα ετέρων υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας. Ομοίως, δια κοινών αποφάσεων του Υπουργού Γεωργίας και του κατά περίπτωσιν αρμοδίου Υπουργού δύναται να ανατίθενται εις τας ως άνω δασοτεχνικάς υπηρεσίας και έτερα έργα υπαγόμενα εις την αρμοδιότητα άλλων Υπουργείων¹³. 1Α. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, καθορίζονται οι λεπτομέρειες και τα τεχνικά ζητήματα που αφορούν στη διαδικασία και τους χρόνους θεώρησης και έγκρισης των σχετικών μελετών των δασοτεχνικών έργων της ανωτέρω παρ. 1, καθώς επίσης και των μελετών του άρθρου 42. 2. Εις τα δημόσια δάση και δασικάς εκτάσεις, τα κατά την προηγουμένην παράγραφον έργα εκτελούνται επί τη βάσει πενταετούς προγράμματος καταρτιζομένου υπό της δασικής υπηρεσίας, δι' ένα έκαστον νομόν πλείονας συνορεύοντας νομούς και καθορίζοντος την ιεράρχησιν τούτων από πλευράς σπουδαιότητος και επείγοντος. Τα εν λόγω πενταετή προγράμματα εγκρίνονται υπό του Υπουργού Γεωργίας μετά γνώμην του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών, εις ο μετέχει μετά ψήφου δια την επ αυτών συζήτησιν και ο Γενικός Διευθυντής Εγγείων Βελτιώσεων. Αι δια τα έργα ταύτα αναγκαιούσαι μελέται συντάσσονται είτε απ ευθείας υπό της δασικής υπηρεσίας είτε κατόπιν αναθέσεως κατά τας περί εκπονήσεως μελετών του

¹³ βλ. και άρθρο 1 παρ. 1 περ. Ε' αριθ. 27 ν. 2647/1998 (ΦΕΚ Α' 237): «1. Οι ακόλουθες αρμοδιότητες που ασκούνται από Υπουργούς μεταβιβάζονται στις Περιφέρειες: ... Ε. Αρμοδιότητες του Υπουργού Γεωργίας: ... 27) Η ανάθεση, στις υπηρεσίες δασοτεχνικών έργων, έργων και εργασιών αρμοδιότητας άλλων υπηρεσιών αναφορικά με την προστασία και ανάπτυξη των δασών στον τομέα των δασοτεχνικών έργων (δασική αναψυχή) (άρθ. 16 παρ. 1 ν. 998/1979, Α' 289)».

Δημοσίου διατάξεις. Τα έργα δασοτεχνικής διευθετήσεως χειμάρων και βελτιώσεως των ορεινών εδαφών, άτινα έχουν άμεσον σχέση με αντίστοιχα πεδινά εγγειοβελτιωτικά έργα ή άλλα μεγάλα δημόσια έργα (αεροδρόμια, τεχνητά λίμναι, φράγματα, διάνοιξιν εθνικών οδών κ.λπ.), εντάσσονται κατά προτεραιότητα εις τα ως άνω πενταετή προγράμματα. Αι δαπάναι εκτελέσεως των ως άνω έργων δύναται να βαρύνουν εν όλω ή εν μέρει τους προϋπολογισμούς των αντιστοίχων εγγειοβελτιωτικών ή υδροηλεκτρικών ή άλλων δημοσίων έργων κατόπιν κοινής αποφάσεως των Υπουργών Συνονισμού και Γεωργίας, ως και του κατά περίπτωσιν ως εκ του αντικειμένου του δημοσίου έργου αρμοδίου Υπουργού. 3. Τα κατά την παρ. 1 δασικά έργα και εργασίαι εκτελούνται προκειμένου περί δημοσίων δοσών και δασικών εκτάσεων παρά της δασικής υπηρεσίας είτε δι' αυτεπιστασίας είτε δι' εργολαβίας, μετ' απόφασιν του Υπουργού Γεωργίας ή του οικείου νομάρχου. Δια προεδρικού διατάγματος εκδιδόμενου προτάσει του Υπουργού Γεωργίας καθορίζονται ειδικώτερον και κατά παρέκκλισιν από πάσης άλλης διατάξεως αφορώσης γενικώς εις τα δημόσια έργα, τα της χρηματοδοτήσεως αυτών και διαχειρίσεως των σχετικών πιστώσεων, αι κατηγορίαι, κατά είδος ή ύψος απαιτούμενης δαπάνης, των δι αυτεπιστασίας εκτελουμένων έργων, ως και των έργων ων ή εκτέλεσις είναι δυνατή άνευ διαγωνισμού, τα της προκηρύξεως, διενεργείας και εκτελέσεως των σχετικών διαγωνισμών, τα της επιβλέψεως και παραλαβής, τα του τρόπου συντηρήσεως των ως είρηται έργων, καθώς και πάσα άλλη λεπτομέρεια σχετική προς την εκτέλεσιν των δασοτεχνικών έργων. Το ως άνω προεδρικό διάταγμα ισχύει κατά παρέκκλιση οιασδήποτε γενικής ή ειδικής διάταξης του ν. 4412/2016 (Α' 147), πλην των διατάξεων ενωσιακής προέλευσης¹⁴. Εις τα ιδιωτικά ή διακατεχόμενα δάση και δασικάς εκτάσεις τα αναγκαία προστατευτικά τεχνικά έργα πραγματοποιούνται υποχρεωτικώς υπό των ιδιοκτητών ή διακατόχων συμφώνως προς τας εγκεκριμένας δασοπονικάς μελέτας ή σχέδια και τα σχετικά προγράμματα της δασικής υπηρεσίας. Δια την αντιμετώπισιν των δαπανών των έργων τούτων, οι ιδιοκτήται ή διακάτοχοι επιδοτούνται υπό του Κράτους μέχρι ποσοστού εκατόν επί τοις εκατόν (100%) της πραγματοποιουμένης δαπάνης. Εν αδυναμία ή αρνήσει των ιδιοκτητών ή διακατόχων, τα ανωτέρω αναγκαία προστατευτικά έργα εκτελούνται μερίμνη της δασικής υπηρεσίας, οι δε ιδιοκτήται ή διακάτοχοι υποχρεούνται να εξασφαλίζουν ακώλυτον την διακίνησιν των συνεργείων, μηχανημάτων και υλικών **και να μεριμνούν δια την διατήρησιν των εκτελουμένων έργων και ιδιαιτέρως δια την διαφύλαξιν και ανάπτυξιν των φυτευομένων δενδρυλλίων**. Το ήμισυ της δαπάνης δια την εκτέλεσιν των ως άνω έργων υπό της δασικής υπηρεσίας καταλογίζεται εις βάρος των ιδιοκτητών ή διακατόχων και εισπράττεται τμηματικώς εντός τετραετίας ως δημόσιον έσοδον, πλην αν πρόκειται περί δασών ή δασικών εκτάσεων μη αποφερόντων αποδεδειγμένως έσοδα εκ της εκμεταλλεύσεως αυτών επαρκή δια τήν αντιμετώπισιν των ετησίων δόσεων της ως άνω δαπάνης, οπότε η δαπάνη καλύπτεται συνολικώς υπό του Δημοσίου...».

¹⁴ Επισημαίνεται ότι η τελευταία αυτή διάταξη του άρθρου 16 ν. 998/1979 περί του ότι οι διατάξεις του κατισχύουν των διατάξεων του ν. 4412/2016, είναι απολύτως άστοχη και αντισυνταγματική, καθόσον και ο ν. 4412/2016 αποτελεί νομοθέτημα ενωσιακής προέλευσης, αφού ετέθη προς ενσωμάτωση και εφαρμογή στην εθνική έννομη τάξη οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης(!). Επομένως ισχύει και για τις διατάξεις του ν. 4412/2016 ότι κατισχύουν του άρθρου 16 ν. 998/1979, αφού είναι -και αυτές- διατάξεις ενωσιακής προέλευσης.

Κατά το **άρθρο 18 του ν. 998/1979** (ΦΕΚ Α' 289) οι δασικές αρχές μεριμνούν για την αδιάλειπτη και αποτελεσματική επιτήρηση των δημοσίων δασών και δασικών εκτάσεων με σκοπό τη φύλαξή τους, μεταξύ άλλων, από τον κίνδυνο των **παράνομων υλοτομιών και εκχερσώσεων**, ενώ για τη φύλαξη και προστασία των ιδιωτικών δασών και δασικών εκτάσεων μεριμνούν οι ιδιοκτήτες τους υπό την επίβλεψη της δασικής υπηρεσίας. Για τον σκοπό αυτό, στα δάση και τις δασικές εκτάσεις εγκαθίστανται παρατηρητήρια ή φυλάκια, εφοδιασμένα με ενσύρματες ή ασύρματες τηλεφωνικές συσκευές επικοινωνίας με τις πλησιέστερες δασικές και αστυνομικές αρχές, ενώ οι δασικές υπηρεσίες εφοδιάζονται με αυτοκίνητα οχήματα επιβατικά, φορτηγά και πυροσβεστικά και με προωθητήρες και άλλα αναγκαία για την εκτέλεση της αποστολής τους μηχανήματα και εργαλεία.

Με τις διατάξεις του **άρθρου 19 ν. 998/1979** (όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 62 παρ. 3 ν. 2637/1998, ΦΕΚ Α' 200 και 1 παρ. 5 ν. 3208/2003, ΦΕΚ Α' 303) ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι: «**Προστασία Χλωρίδος και Πανίδος.** 1. Τα υπό του παρόντος νόμου προβλεπόμενα ιδιαίτερα προστατευτικά μέτρα αφορούν και την εντός των δασών και των δασικών εκτάσεων αγρίαν πανίδα **ως και την λοιπήν χλωρίδα**. 2. Οι όροι των διεξαγομένων επί των υφισταμένων ειδών αγρίας πανίδος και αυτοφυούς χλωρίδος ερευνών, τα ειδικότερα μέτρα προστασίας τούτων και των βιοτόπων τους, καθώς και οι κατάλογοι αυτών και τα της συνεργασίας της δασικής υπηρεσίας μετά των υπηρεσιών προστασίας του περιβάλλοντος και άλλων ενδιαφερομένων δια τα ως άνω είδη υπηρεσιών ή νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου (εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, μουσείων κ.λπ.) καθορίζονται δια προεδρικού διατάγματος, εκδιδόμενου προτάσει των Υπουργών Συντονισμού και Γεωργίας. ... 4. Κατά τη διαχείριση των δασών και των δασικών εκτάσεων λαμβάνεται μέριμνα για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας σε όλα της τα επίπεδα (γενετική, ειδών, οικοσυστημάτων και τοπίου)».

(2) Δασικός Κώδικας (νδ/γμα 86/1969)

Στο πλαίσιο της ασκούμενης στα δάση δασοπονίας και εδαφοπονίας ως βασικών μορφών δασικής διαχείρισης από τις δασικές υπηρεσίες, και ο **Δασικός Κώδικας (ΔΚ)** (νδ/γμα 86/1969 (ΦΕΚ Α' 7/18.1.1969) προβλέπει μια σειρά διατάξεων που ρυθμίζουν λεπτομερώς τις διαδικασίες αυτές, η δε δασική νομοθεσία εφαρμόζεται κατ' άρθρο 3 παρ. 4 ν. 998/1979 **και στα πάρκα και άλση** εντός πόλεων και οικισμών.

Αναλυτικά, το **άρθρο 63 ΔΚ** [όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 60 ν. 4264/2014 (ΦΕΚ Α' 118/15.5.2014) και με το άρθρο 31 ν. 5106/2024 (ΦΕΚ Α' 63/1.5.2024)] ορίζει ότι η διαχείριση των δημοσίων ή μη δασών, έχοντας ως θεμέλιο την άσκηση της δασοπονίας με σκοπό την εξασφάλιση της βιώσιμης διατήρησης και συντήρησης των δασών και την εγγύηση της εις το διηνεκές απολήψεως καρπώσεων, ενεργείται επί τη βάσει: α) Δασοπονικών ή δασικών **διαχειριστικών σχεδίων** μονίμων ή προσωρινών, β) Δασοπονικών ή δασικών **διαχειριστικών εκθέσεων**, γ) **Πινάκων υλοτομίας** και δ) Δασικών αστυνομικών διατάξεων. Δικαιώματα κάρπωσης που ασκούνται με βάση εγκεκριμένες διαχειριστικές μελέτες ή πίνακες υλοτομίας από κτηνοτρόφους στις δασικού χαρακτήρα εκτάσεις που διατέθηκαν σε αυτούς για την αποκατάσταση τους με τις διατάξεις της

αγροτικής νομοθεσίας διατηρούνται μέχρι τη λήξη ισχύος των διαχειριστικών μελετών ή των πινάκων υλοτομίας και μόνο. Η διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων πραγματοποιείται με βάση **διαχειριστικές μελέτες**, οι τεχνικές προδιαγραφές σύνταξης των οποίων εγκρίνονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας [βλ. ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΠΔΠ/129246/6285 (ΦΕΚ Β' 6930/18.12.2024) και ΥΑ 166780/1619 (ΦΕΚ Β' 1420/25.4.2018)].

Ειδικότερα το **άρθρο 117 ΔΚ** (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 48 παρ. 4 ν. 4423/2016, ΦΕΚ Α' 182/27.9.2016) ορίζει σχετικά με τις Διαχειριστικές Μελέτες δημοσίων δασών ως εξής: «1. Τα κατά το άρθρον 63 δασοπονικά σχέδια ή εκθέσεις και οι **πίνακες υλοτομίας** των δημοσίων δασών συντάσσονται υπό του δασάρχου ή των υπ' αυτόν υπηρετούντων δασολόγων και εγκρίνονται, αναθεωρούνται ή τροποποιούνται κατά τα εν άρθρω 64 οριζόμενα. 2. Τα δασοπονικά σχέδια ή εκθέσεις δημοσίων δασών δύνανται να συντάσσονται και υπό δασοτεχνικών συνεργείων, συγκροτούμένων κατά τα υπό του παρόντος κώδικος οριζόμενα. 3. Ο δασάρχης ως και έκαστος των υπ' αυτόν υπηρετούντων δασολόγων υποχρεούνται να συντάσσουν κατ' έτος δασοπονικά εκθέσεις δημοσίων δασών της περιφέρειας του δασαρχείου εκτάσεως τουλάχιστον είκοσι χιλιάδων στρεμμάτων. Εν περιπτώσει μη εκπληρώσεως της υποχρεώσεως ταύτης, άνευ αποχρώντος λόγου, ο υπαίτιος τιμωρείται δια πειθαρχικής ποινής μέχρι και του υποβιβασμού. 4. Η σύνταξις δασοπονικών εκθέσεων αξιολόγων δημοσίων δασών, των οποίων η δασοσκεπής έκτασις είναι μείζων των είκοσι χιλιάδων στρεμμάτων, δύναται δι' αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας να ανατίθεται δι' εργολαβίας εις ιδιώτας δασολόγους κατά τας διατάξεις του άρθρου 222. 5. Μέχρι την 31η Αυγούστου εκάστου έτους, οι Διευθύνσεις Δασών Νομών, καταρτίζουν και εγκρίνουν, μετά από εισήγηση των οικείων Δασαρχείων, Πρόγραμμα Εκμετάλλευσης των δασικών συμπλεγμάτων ευθύνης τους για το επόμενο διαχειριστικό έτος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις εγκεκριμένες διαχειριστικές μελέτες ή στους εγκεκριμένους πίνακες υλοτομίας. Το Πρόγραμμα Εκμετάλλευσης είναι ετήσιο, συντάσσεται ανά δασικό σύμπλεγμα και περιλαμβάνει: α) τις προς υλοτομία συστάδες και την έκταση αυτών, β) τον τρόπο εκμετάλλευσης κάθε συστάδας σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του Δασικού Κώδικα όπως ισχύουν, γ) τα δασοπονικά είδη, το προβλεπόμενο λήμμα ανά κατηγορία ξυλείας, το είδος υλοτομίας, τις εργασίες συντήρησης και βελτίωσης, τις ποσότητες που πρόκειται να δεσμευθούν για την κάλυψη ατομικών αναγκών, τις αναγκαίες πιστώσεις όπου απαιτούνται, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια που κρίνεται αναγκαία ανά συστάδα. Η σύνταξη και έγκριση του ανωτέρω Προγράμματος αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη των εργασιών εκμετάλλευσης εκάστου διαχειριστικού έτους. Αν δεν είναι δυνατή η τήρηση της προθεσμίας του πρώτου εδαφίου της παρούσας για την κατάρτιση και έγκριση του Προγράμματος Εκμετάλλευσης, λόγω αδυναμίας έγκαιρης σύνταξης και έγκρισης Διαχειριστικής Μελέτης ή Πίνακα Υλοτομίας, η ως άνω προθεσμία μπορεί να παρατείνεται έως τις 28 Φεβρουαρίου του έτους το οποίο αφορά το Πρόγραμμα Εκμετάλλευσης με απόφαση του Συντονιστή της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, μετά από αιτιολογημένη εισήγηση της κατά τόπο δασικής υπηρεσίας, υποβαλλομένης ιεραρχικώς στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση. 6. Ποσοστό μέχρι 10% των ετήσιων εσόδων του Πράσινου Ταμείου στον κωδικό Ειδικός Φορέας Δασών που προέρχονται από την εκμετάλλευση των δασών (δημοσίων και μη δημοσίων) κατ' εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του παρόντος Κώδικα διατίθεται

αποκλειστικά από αυτό για την κάλυψη των δαπανών εκπόνησης δασοπονικών μελετών των δημοσίων δασών».

Ακολουθώς το **άρθρο 64 ΔΚ** ρυθμίζει τα σχετικά με τα δασοπονικά σχέδια και τις εκθέσεις, ενώ κατά το **άρθρο 65 ΔΚ**: «Οι **πίνακες υλοτομίας** καταρτίζονται και εγκρίνονται δια περίοδον ενός μέχρι πέντε ετών, εφ' όσον καταρτίζονται επί τη βάσει δασοπονικού σχεδίου ή εκθέσεως, άλλως ισχύουν δια περίοδον ενός έτους». Κατά το **άρθρο 66 ΔΚ**, του οποίου οι διατάξεις δύνανται να εφαρμόζονται **και σε δέντρα δενδροστοιχιών**: «1. Δασικαί αστυνομικαί διατάξεις των δασάρχων, εκδιδόμεναι εγκρίσει του νομάρχου μετά γνώμην του περιφερειακού διευθυντού δασών, δύναται διά λόγους δασοπονικούς, προστατευτικούς, τουριστικούς, αισθητικούς και εν γένει κοινής ωφελείας να ρυθμίσουν ή περιορίσουν μέχρι πλήρους απαγορεύσεως κατά χώρον, χρόνον και τρόπον ως και κατά ξυλευόμενα χωρία, κωμοπόλεις και πόλεις **πάσαν άνευ αδείας υλοτομίαν**, συλλογήν ή κατασκευήν δασικών προϊόντων κατά τας διατάξεις των άρθρων 177 και 178 ως και την υλοτομίαν, κλάδευσιν ή εκρίζωσιν παντός δένδρου, θάμνου, φρυγάνου και χόρτου φυομένων εντός γεωργικώς ή δενδροκομικώς καλλιεργουμένων εκτάσεων, χορτολιβαδίων, μερικώς δασοσκεπών εκτάσεων και δασών δημοσίων ή μη. **Αι ως άνω υλοτομιαί και κλαδεύσεις δύνανται να αφορούν και εις δένδρα δενδροστοιχιών, δημοσίων ή μη.** 2. Κατά τον αυτόν ως άνω τρόπον δύνανται να εκδοθούν δασικαί αστυνομικαί διατάξεις, δια των οποίων να απαγορευθή η ρητίνευσις επί ωρισμένον ή αόριστον χρονικόν διάστημα εις δάση προστατευτικά, εις πάρκα, δάση περί χώρους ιστορικούς, εθνικούς, λουτροπόλεις, εις δάση ευρισκόμενα εκατέρωθεν των δημοσίων οδών, ιδία των παρουσιαζουσών μεγάλην τουριστικήν κίνησιν μέχρι βάθους 50 το πολύ μέτρων από του άκρου των οδών τούτων ή εις δάση ένθα ενηργήθη έντονος ρητίνευσις ή εν γένει δια δασοκομικούς ή διαχειριστικούς λόγους. 3. Δια διαταγμάτων ορίζονται αι απαιτούμεναι αστυνομικαί διατάξεις δια τον **κανονισμόν της υλοτομίας**, συλλογής ή κατασκευής δασικών προϊόντων και πάσης καρπώσεως δάσους, δια τας προθεσμίας και λοιπάς λεπτομερείας τας αναφερομένας εις τους πίνακας υλοτομίας τα πρωτόκολλα εγκαταστάσεως των υλοτόμων εις το δάσος, τους όρους της συγγραφής των υποχρεώσεων των εργολάβων υλοτομίας εντός δημοσίων δασών, τα πρωτόκολλα εξελέγξεως των δασικών προϊόντων καθώς και πάσαν άλλην λεπτομέρειαν εν γένει. 4. Αι δασικαί αστυνομικαί διατάξεις ισχύουν μόνον μετά την, επιμέλεια του δασάρχου, δημοσίευσιν αυτών δια τοιχοκολλησεως εις το δημοτικόν ή κοινοτικόν κατάστημα των οικείων πόλεων, κωμοπόλεων και χωρίων. Ο αρμόδιος δασάρχης μεριμνά δια την ευριτέραν τούτων δημοσιότητα, είτε δια του τύπου είτε δι' άλλου προσφόρου τρόπου».

Το **άρθρο 67 ΔΚ** ρυθμίζει τα σχετικά με τη διαχείριση δασών βαρυνομένων με δουλεία, ορίζοντας ότι: «Εις δημόσια ή μη δάση, βεβαρημένα δια κεκτημένων περιορισμένων δικαιωμάτων καρπώσεως ή χρήσεως υπέρ τρίτων, ως συλλογής ρητίνης, συλλογής βαλανιδοκάρπου, βοσκής, ξυλεύσεως κ,λπ., η άσκησις των δικαιωμάτων τούτων δέον να ενεργήται κατά τρόπον μη παρεμποδίζοντα την υπό του δασοκτήμονος κατά τα λοιπά διαχείρισιν του δουλεύοντος δάσους προς εκμετάλλευσιν και λήψιν των αναγκαίων προστατευτικών μέτρων δια την αναγέννησιν των δασών μετά την υλοτομία».

Ειδικά για τη διαχείριση των **προστατευτικών δασών**, το **άρθρο 69 ΔΚ** (όπως τροποποιήθηκε με τις παρ. 3-5 του άρθρου 4 ν. 3208/2003 (ΦΕΚ Α' 303/24.12.2003), ορίζει ότι: «1. Προστατευτικά δάση και γαίαι εν γένει, καλλιεργήσιμοι ή μη, των οποίων η καθόλου διαχείρισις υπόκειται εις ειδικούς περιορισμούς χάριν του δημοσίου συμφέροντος είναι: α) Τα επί κατωφερειών φυόμενα δάση, δασικά εκτάσεις, βοσκότοποι, οίτινες προστατεύουν το ίδιον αυτών έδαφος. β) Τα χρησιμεύοντα προς προστασίαν του εδάφους των υποκειμένων αυτών τόπων κατά των καταπτώσεων χιόνος, χωμάτων ή λίθων ή κατά της παρασύρσεως του χώματος επί των ορέων και των κλιτύων, ως και τα αποτελούντα την ανωτέραν ζώνην της δασικής βλαστήσεως επί των ορέων. γ) Τα χρησιμεύοντα δια την συγκράτησιν του εδάφους κατά πλημμυρών ή κατά χειμάρρων και ποταμών, επίσης δε τα χρησιμεύοντα δια την προστασίαν των παραλίων εκ των υποθαλασσιών διαβρώσεων και αμμοχωσιών. Ως τοιαύτα δε χαρακτηρίζονται όλαι αι δασικά συστάδες και τα τμήματα τα κείμενα επί των οχθών ή παρά τας όχθας της θαλάσσης ή των ποταμών και ρευμάτων επί ζώνης πλάτους 50 μέτρων και δ) Τα προστατευτικά πηγών, ρευμάτων, οδών, σιδηροδρόμων ή κατωκημένων τόπων ως και τα παρακείμενα τοπίων ιστορικής αξίας, ιδρυμάτων ή μνημείων της αρχαίας ή συγχρόνου τέχνης και λουτροπόλεων ή ασκληπιείων. ε) Τα περιαστικά δάση, τμήματα δασών και δασικές εκτάσεις που μπορεί δασοπονικά να αναδασωθούν. 2. Από τα δάση, τις δασικές εκτάσεις και γαίες της προηγούμενης παραγράφου, τα αναφερόμενα στις περ. α', β', γ' και ε' αυτής χαρακτηρίζονται ως προστατευτικά, τα δε αναφερόμενα στην περ. δ' ως απόλυτα προστατευτικά. 3. Στα δάση της περ. δ' της παρ. 1 **όσοι επιχειρούν οποιαδήποτε πράξη** από τις αναφερόμενες στην παρ. 1 του άρθρου 71 του ν. 998/1979, όπως κάθε φορά ισχύει, **τιμωρούνται** και με τις **διοικητικές κυρώσεις** της παρ. 1 του άρθρου 30 του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ Α' 160)».

Ειδικότερα κατ' **άρθρο 71 ΔΚ** (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 παρ. 7-8 ν. 3208/2003, ΦΕΚ Α' 303/24.12.2003): «1. Η διαχείριση των προστατευτικών δασών και δασικών εκτάσεων των περ. α' έως δ' της παρ. 1 του άρθρου 69 γίνεται **κατά τρόπο που αποκλείει την υποβάθμιση της βλάστησης και τη διάβρωση των εδαφών**. Στις παραπάνω εκτάσεις η δασοπονική διαχείριση αποβλέπει στην εγκατάσταση και λειτουργία **υδρονομικού δάσους**, που συγκροτείται από κατάλληλα δασοπονικά είδη, κατά προτίμηση αειθαλή, και λαμβάνονται ιδιαίτερα μέτρα για τη διατήρηση και βελτίωση της βλάστησής τους. 2. Στα ως άνω προστατευτικά δάση **απαγορεύονται υλοτομίες** που διασπούν τη συνοχή των συστάδων και απογυμνώνουντο έδαφος. Στα δάση αυτά, αν είναι σπερμοφυή, επιτρέπεται να πραγματοποιούνται καλλιεργητικές και αναγεννητικές κατά κέντρα αναγέννησης υλοτομίας, ενώ στα πρεμνοφυή, οι δασοκομικοί χειρισμοί κατατείνουν στην αναγωγή τους σε σπερμοφυή με ταυτόχρονη εισαγωγή των ενδεδειγμένων δασοπονικών ειδών. 3. Επί των προστατευτικών δασών και γαιών, προς εξασφάλισιν της διατηρήσεως και αναδασώσεως αυτών, δύναται ο νομάρχης, κατόπιν προτάσεως του αρμοδίου δασάρχου, να διατάξη την έκδοσιν κατά τα κεκανονισμένα αστυνομικής διατάξεως **απαγορευούσης πάσαν ξύλευσιν** και γεωργικήν ή δενδροκομικήν καλλιέργειαν. 4. Το έδαφος των δασών και των δασικών εκτάσεων των υπό στοιχ. δ' της παρ. 1 του άρθρου 69 εις οιονδήποτε και αν ανήκη, σταθεροποιείται καθ' υπόδειξιν της δασικής αρχής δια δασώσεως του εδάφους και δια της διευθετήσεως των χειμάρρων και των ορμητικών

ρυακίων. 5. Ο νομάρχης, κατόπιν γνώμης των αρμοδίων τοπικών δασικών αρχών, δύναται εις λεκάνας απορροής χειμάρρων ή εις κλιτύς λόφων, βουνών και ορέων, εκπληρούσας προστατευτικόν σκοπόν, να καθορίζη την μορφήν της εκμεταλλεύσεως ιδιωτικών δασικών εκτάσεων, είτε εις δασικήν είτε εις δενδροκομικήν μετά ή άνευ κατασκευής βαθμίδων (πεζουλίων) είτε εις αροτραίαν είτε εις λιβαδικήν, είτε εις ωρισμένην μικτήν τοιαύτην. Ο παραβαίνων την ούτω καθορισθείσαν μορφήν εκμεταλλεύσεως τιμωρείται δια των ποινών του άρθρου 268. 6. Τα δάση της περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 69, που προορίζονται για αισθητική απόλαυση και αναψυχή, υπόκεινται σε διαχείριση **ως δάση πάρκα** και επιτρέπεται σε αυτά η κατασκευή έργων και η εκτέλεση εργασιών που συντηρούν και εμπλουτίζουν τη βλάστηση, βελτιώνουν την αισθητική του τοπίου, εξασφαλίζουν την άνετη και ασφαλή κίνηση και εξυπηρέτηση των επισκεπτών και διευκολύνουν τη σωματική άσκηση και την πνευματική ανάταση του ανθρώπου. Η κατασκευή μόνιμων εγκαταστάσεων, **απαραίτητων για τη λειτουργία των πάρκων**, επιτρέπεται μόνο στο αναγκαίο μέτρο και σε εκτάσεις που δεν έχουν δασική βλάστηση, η δε συνολικά καταλαμβανόμενη από τις ανωτέρω εγκαταστάσεις έκταση δεν μπορεί να υπερβεί το πέντε τοις εκατό (5%) της συνολικής έκτασης και κατ' ανώτατο όριο τα δέκα στρέμματα. Ο Υπουργός Γεωργίας με αποφάσεις του εξειδικεύει το είδος των έργων και των εργασιών που επιτρέπονται ως αναγκαία για την επίτευξη των ως άνω σκοπών».

Κατ' **άρθρο 75 ΔΚ** ρυθμίζονται οι **υποχρεώσεις των υλοτόμων** ως εξής: «1. Ουδείς δύναται να εργασθή υλοτόμος, ή ανθρακοποιός εις τας παραμεθορίους περιοχάς, εάν δεν είναι εφωδιασμένος δι' ειδικής αδείας εκδιδομένης υπό του διοικητού στρατιωτικού τομέως, εις την περιοχήν του οποίου μέλλει να εργασθή. 2. Ο διοικητής του συνοριακού τομέως, εις την περιοχήν του οποίου ενεργούνται υλοτομιαί, δικαιούται να απομακρύνη πάραυτα πάντα εργάτην υλοτόμον ή ανθρακοποιόν, όστις ήθελεν αποκαλυφθή στερούμενος της κατά την παρ. 1 ειδικής αδείας».

Ειδικά η διαχείριση δασών σε περιοχές στρατιωτικών αμυντικών έργων ανήκει κατά το **άρθρο 76 ΔΚ** στο Δημόσιο ως εξής: «Δάση ανήκοντα εις το Δημόσιον ή περιελθόντα εις την κυριότητα αυτού κατόπιν απαλλοτριώσεως ή κατεχόμενα παρ' αυτού υπό προσωρινήν επίταξιν και κείμενα εντός στρατιωτικών αμυντικών περιοχών και απηγορευμένων ζωνών, ως καθορίζονται αύται υπό των σχετικών διατάξεων περί μέτρων ασφαλείας οχυρών θέσεων, τελούν υπό την αποκλειστικήν διαχείρισιν της στρατιωτικής υπηρεσίας, εφαρμόζονται δε επ' αυτών αι σχετικά διατάξεις των α.ν. 376 της 14/18.12.1936 (περί μέτρων ασφαλείας οχυρών θέσεων), 1400 της 11/17.10.1938 (περί διαχειρίσεως των εντός απηγορευμένων Ζωνών Ν. Οχυρών δημοσίων κτημάτων) και 1839 της 17/22.7.1939 (περί διαχειρίσεως των εντός των απηγορευμένων Ζωνών Αμυντικών Περιοχών Δημοσίων Κτημάτων), ως ετροποποιήθησαν και συνεπληρώθησαν», ενώ κατ' **άρθρο 80 παρ. 2 ΔΚ**: «**Απαγορεύεται**, ωσαύτως, εντός του πυρήνος των εθνικών δρυμών και των χώρων των διατηρητέων μνημείων της φύσεως: α) ... στ) **Η υλοτομία, η κοπή, η εκρίζωσις**, η καταστροφή, η συλλογή ή η μεταφορά φυτικών ειδών και δασικών προϊόντων. ...».

Η διενέργεια των υλοτομιών και το έργο της **προσήμανσης** των υλοτομητέων δένδρων, καθορίζονται στο **άρθρο 84 ΔΚ**, ως εξής: «Άρθρο 84. Προσήμανσις υλοτομητέων δένδρων. 1. Εις τας σπερμοφυούς διαχειριστικής

μορφής δημόσια και μη δάση ως και εις τα διφυοῦς τοιαύτης, προκειμένου περί του ανωτέρω ορόφου αυτών, η υλοτομία ενεργείται κατόπιν προσημάνσεως των υλοτομητέων δένδρων. Ο καθαρισμός όμως και η αραίωσις νεαρών συστάδων σπερμοφυοῦς ή διφυοῦς δάσους ενεργείται άνευ προσημάνσεως, αλλ' υπό την επίβλεψιν και τας οδηγίας δασικού οργάνου. 2. Δια διατάγματος καθορίζονται λεπτομερέστερον τα της προσημάνσεως εν γένει εις τα δάση, αι προς τούτο απαιτούμεναι δαπάναι ως και η επίπτωσις αυτών. Μέχρις εκδόσεως του διατάγματος τούτου ισχύουν αι παρ. 2 και 3 του άρθρου 139 και αι παρ. 1, 2, 3 και 5 του άρθρου 140 του ν. 4173/1929».

Περαιτέρω, το **άρθρο 98 ΔΚ** ρυθμίζει σχετικά με την **πειθαρχική ευθύνη** των δασικών υπαλλήλων και συγκεκριμένα, ορίζει ότι: «Δασικοί υπάλληλοι, μη παρακολουθούντες ενδελεχώς τας ενεργουμένας εις τα δάση της περιφέρειας των **υλοτομίας** ή τας διενεργουμένας μεταφοράς των δασικών προϊόντων, εάν τούτο ήθελε πιστοποιηθή δι' εκθέσεως περιφερειακού διευθυντού δασών, προκειμένου περί του δασάρχου, ή εκθέσεως δασάρχου ή περιφερειακού διευθυντού δασών, προκειμένου περί δασονόμων, δασοκόμων και δασοφυλάκων, **τιμωρούνται πειθαρχικώς** διά της ποινής του προστίμου μέχρι και της οριστικής παύσεως. 2. Δασικοί υπάλληλοι εν γένει, συντάσσοντες εκ προθέσεως πρωτόκολλα μηνύσεως εναντίον **υλοτόμων, υλοτομούντων** κατά τας περιπτώσεις ατελείας του παρόντος ατελώς μεν αλλά νομίμως, τιμωρούνται ποινικώς κατά την διάταξιν του άρθρου 229 του ποινικού κώδικος, επιφυλασσομένης και της πειθαρχικής διώξεως. 3. Οι επί της εξελέγξεως δασικών προϊόντων δασικοί υπάλληλοι, καθώς και οι εκδίδοντες τας αδείας υλοτομίας, ευθύνονται ατομικώς και εις ολόκληρον μετά των υλοτόμων διά την επί έλατον βεβαίωσιν των δικαιωμάτων του Δημοσίου, τον δε καταλογισμόν των επί έλατον βεβαιωθέντων διακαιωμάτων του Δημοσίου ενεργεί εις βάρος των ων τα δασικά προϊόντα υλοτόμων, ο νομάρχης διά του αρμοδίου περιφερειακού διευθυντού δασών. Τα ούτω καταλογιζόμενα ποσά εισπράττονται διοικητικώς, κατά τας περί εισπράξεως των δημοσίων εσόδων διατάξεις».

Σχετικά με τα «αδέσποτα δασικά προϊόντα», στα οποία περιλαμβάνεται και η ξυλεία και τα λοιπά προϊόντα υλοτομίας, στο **άρθρο 99 ΔΚ** ορίζεται ότι: «1. Την εκποίηση των εντός των δασών αδεσπότην δασικών προϊόντων διατάσσει ο δασάρχης. Η εκποίηση ενεργείται διά πλειοδοτικής δημοπρασίας τα πρακτικά της οποίας εγκρίνει ο δασάρχης, εφ' όσον το εκπλειστηρίασμα δεν υπερβαίνει τας 10.000 δραχμών, άλλως ο αρμόδιος περιφερειακός διευθυντής δασών. 2. Αδέσποτα δασικά προϊόντα, διά τα οποία ουδείς πλειοδοτεί, διατίθενται διά τας ανάγκας των δημοσίων υπηρεσιών αναλόγως και κατά την κρίσιν του δασάρχου, άλλως καταστρέφονται υπό των οργάνων της δασικής υπηρεσίας, όταν βεβαιούται υπό του δασάρχου ότι ταύτα είναι προϊόντα συστηματικής λαθροϋλοτομίας και ότι η εις τας υπηρεσίας διάθεσις αυτών είναι ανέφικτος», ενώ για τη μεταφορά δασικών προϊόντων ορίζουν τα άρθρα 100-101 ΔΚ.

Ειδικά για τη διαχείριση των δασών δήμων και κοινοτήτων ορίζει το **άρθρο 147 ΔΚ**, κατά το οποίο: «1. Η διαχείρισις των δημοτικών και κοινοτικών δασών και δασικών περιοχών ενεργείται, κατά τον παρόντα κώδικα, υπό των οικείων δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων, η δε εκμίσθωσις διά πλειοδοτικής δημοπρασίας επί τη βάσει εγκεκριμένου **δασοπονικού σχεδίου ή εκθέσεως ή πίνακος υλοτομίας**. 2. Προκειμένου περί δασικών

συνεταιρισμών εργασίας, των οποίων άπαντα τα μέλη είναι κάτοικοι του ιδιοκτήτου του δάσους δήμου ή κοινότητας, η προς αυτούς εκμίσθωσις του δικαιώματος εκμεταλλεύσεως του δάσους επιτρέπεται απ' ευθείας και άνευ δημοπρασίας επί εν έτος, κατόπιν αποφάσεως του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, εκδιδομένης μετά γνώμην επιτροπής αποτελουμένης εκ του διευθυντού της νομαρχίας, του προϊσταμένου της δασικής υπηρεσίας του νομού, ως και του διευθυντού της οικονομικής εφορίας της έδρας του νομού, οριζομένου του τελευταίου τούτου υπό του νομάρχου, εν περιπτώσει πλειόνων εφοριών εν τη έδρα του. Η απόφασις του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου χρήζει της εγκρίσεως του νομάρχου (σημειώνεται ότι η «Επιτροπή διαχειρίσεως δασών δήμων και κοινοτήτων» καταργήθηκε με το άρθρο 6 παρ. 19 της ΥΑ 272961/26.4.1982, ΦΕΚ Β' 215). 3. Απαγορεύεται η υφ' οιανδήποτε μορφήν παραχώρησις υπό του μισθώσαντος συνεταιρισμού του κατά την προηγουμένην παράγραφον δικαιώματος εκμεταλλεύσεως, θεωρουμένης αυτοδικαίως ακύρου της τοιαύτης παραχωρήσεως. Οι παραβάται τιμωρούνται διά χρηματικής ποινής ίσης τουλάχιστον προς το δεκαπλάσιο της αξίας του λήμματος ή φυλακίσεως μέχρι δύο ετών ή και αμφοτέρων των ποινών. 4. Αι διατάξεις του άρθρου 135 έχουν εφαρμογήν και επί των συνεταιρισμών εργασίας της περιπτώσεως της ανωτέρω 2 παραγράφου».

Σχετικά με τη **φορολόγηση των προϊόντων υλοτομίας** ισχύουν τα ακόλουθα:

Για τη φορολογία των προϊόντων εκχερσώσεως το **άρθρο 166 ΔΚ** ορίζει ότι: «1. Τα εκ της εκχερσώσεως προκύπτοντα δασικά προϊόντα υπόκεινται εις καταβολήν του νομίμου δασικού φόρου. 2. Εις καταβολήν του νομίμου φόρου υπόκεινται και τα προϊόντα εκχερσώσεως δασών επιταχθέντων ή απαλλοτριωθέντων κατά την διάταξιν της παρ. 1 του άρθρου 154, εφ' όσον τα εκ της εκχερσώσεως δασικά προϊόντα διατίθενται προς εμπορίαν», ενώ σύμφωνα και με την παρ. 7 του άρθρου 21 ν. 3208/2003 (ΦΕΚ Α' 303/24.12.2003): «Ο προβλεπόμενος από τις διατάξεις των άρθρων 160 έως 182 του νδ/τος 86/1969 δημόσιος δασικός φόρος καταργείται». Ειδικά για τα **καυσόξυλα** το **άρθρο 167 ΔΚ** ρυθμίζει ως εξής: «Πας ξυλώδης όγκος εν ξηρά ή χλωρά καταστάσει, ο οποίος λόγω ποιότητας ή διαστάσεων ή είδους ή οικονομικών τοπικών ή γενικών συνθηκών, δεν δύναται να χρησιμοποιηθή ως ξυλεία, χαρακτηρίζεται ως Καυσόξυλα. Οι δε επί λεπτού κλώνου ή κορμού κλαδίσκοι (κλαριά), οι θάμνοι χωρίς κορμόν και τα φρύγανα χαρακτηρίζονται φορολογικώς και δασοπονικώς ως θάμνοι ή κλαδίσκοι».

Λοιπές ατέλειες προβλέπονται κατ' **άρθρο 168 ΔΚ**, ως ακολούθως: «1. Οι κάτοικοι χωρίων, κωμοπόλεων, ή πόλεων πραγματικού πληθυσμού κάτω των 10.000 δικαιούνται, μετά την λήψιν αδείας υλοτομίας, να υλοτομούν εκ δασών δημοσίων κειμένων εις την περιφέρειαν των ως άνω χωρίων, κωμοπόλεων ή πόλεων, οικοδομήσιμον ξυλείαν ή καυσόξυλα και θάμνους προς ασβεστοποιάν δια την ανέγερσιν ή επισκευήν των ιδίων αυτών οικιών ή αποθηκών εντός της περιφέρειας του χωρίου, κωμοπόλεως ή πόλεως ως άνω κειμένων, επί τη καταβολή του ημίσεος του διά του πίνακος διατιμήσεως καθοριζομένου μισθώματος. Προς τον αυτόν σκοπόν και υπό τους αυτούς όρους, δικαιούνται να υλοτομούν τα αυτά προϊόντα εκ των αυτών δασών, εάν η παραγωγική αυτών δυναμικότης είναι προς τούτο επαρκής και οι κάτοικοι γειτονικών χωρίων, εφ' όσον εις την περιφέρειάν των δεν υπάρχει

δάσος ή το υπάρχον είναι ακατάλληλον, αμφότερα δε ουχί εξ υπαιτιότητός των. 2. Εις χωρία, κωμοπόλεις ή πόλεις πραγματικού πληθυσμού κάτω των 10.000, εν τη περιφέρειά των οποίων δεν υπάρχουν δάση προς ικανοποίησιν των αναγκών εις καυσόξυλα ή θάμνους, επιτρέπεται ατελώς η άνευ δημοπρασίας απόληψις καυσοξύλων ή θάμνων δια τας οικιακάς αυτών ανάγκας εκ γειτονικών δασών, ευρισκομένων εντός της περιφέρειας του δασαρχείου, εφ' όσον τα δάση ταύτα εξαρκούν εις τας ανάγκας του χωρίου ή συνοικισμού, εν τη περιφέρειά του οποίου ταύτα ευρίσκονται. 3. Η κατά τας παρ. 1 και 2 υλοτομία δύναται να ενεργηθή και εις μη δημόσια δάση, επί τη καταβολή μεν φόρου διά την οικοδομήσιμον ξυλείαν και τα προς ασβεστοποιάν καυσόξυλα ή θάμνους, ατελώς δε διά τα προς θέρμανσιν τοιαύτα, άλλα μόνον κατόπιν εγκρίσεως του οικείου δασοκτήμονος. 4. Η διάνοιξις αντιπυρικών λωρίδων, η φρυγάνευσις, θάμνευσις και εκπρέμνωσις του εξ αειφύλλων πλατυφύλλων υπωρόφου διφυών δασών, ως και αι καλλιεργητικάί αραιωτικάί υλοτομιαί των δασοσυστάδων δύνανται να επιτραπούν εις δάση δημόσια ή μη υπό του Υπουργού Γεωργίας, κατόπιν γνώμης του αρμοδίου δασάρχου, περιφερειακού διευθυντού δασών και του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών, επί μειωμένω μισθώματι ή φόρω ή και ατελώς, εφ' όσον άλλως είναι οικονομικώς ασύμφοροι. 5. Εις κυρίους ή νομείς γειτνιαζόντων προς δημόσια ή μη δάση ή τους μισθωτάς τούτων, οίτινες, διά την προαγωγήν της εξασκουμένης υπ' αυτών δασοπονίας, κατεσκεύασαν από του έτους 1936 ή θα κατασκευάσουν δασικάς οδούς, εξυπηρετούσας την καλύτεραν εκμετάλλευσιν και εν γένει διοίκησιν των δασών των, έτι δε και των γειτνιαζόντων προς αυτό τοιούτων, δύναται να εγκριθή παρά του Υπουργού Γεωργίας, μετά γνώμην του αρμοδίου δασάρχου και περιφερειακού διευθυντού δασών και του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών και δι' ωρισμένον χρόνον, μείωσις του φόρου μέχρι του ημίσεως του υπό του καθ' έκαστον έτος ισχύοντος πίνακος διατιμήσεως προβλεπομένου φόρου του Δημοσίου δι' άπαντα ή τινά των εκ του δάσους εξαγομένων προϊόντων. 6. Η κατά την προηγουμένην παράγραφον μείωσις του φόρου δύναται να εγκριθή, εφ' όσον αι διανοιγόμεναι δασικάί οδοί και δευτερεύουσαι τοιαύται πληρούν τους υπό της δασικής αρχής τεθέντας και παρά του Υπουργείου εγκριθέντας όρους ως προς τα καθορισθέντα υποχρεωτικά σημεία διαβάσεως, αφετηρίαν και τέρμα της οδού, επιτρεπομένην κλίσιν, πλάτος και ακτίνα καμπυλότητος».

Συναφώς, κατ' **άρθρο 177 ΔΚ** (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 69 ν. 5110/2024): «Άρθρο 177. Ατελείς και άνευ αδείας υλοτομίες. Ατελώς και άνευ αδείας υλοτομούνται, συλλέγονται ή κατασκευάζονται: α) Τα καυσόξυλα και οι θάμνοι, όταν προορίζονται για οικιακή χρήση του υλοτομούντος και μεταφέρονται με οποιοδήποτε μέσο εντός του δασαρχείου. β) Τα καυσόξυλα και οι θάμνοι, όταν μεταφέρονται με οποιαδήποτε μέσο θαλασσίως ή διά ξηράς, μέχρι του ποσού των τριών φορτίων ή πεντακοσίων χιλιογράμμων καθ' εκάστην ημέρα και κατ' άτομο εντός της περιφέρειας του δασαρχείου, εις το οποίο συνελέγησαν ή με έγκριση του περιφερειάρχη λαμβανομένη μετά γνώμη του αρμοδίου δασάρχου και περιφερειακού διευθυντού δασών και στην περιφέρεια συνορεύοντος δασαρχείου, και πωλούνται υπό των ιδίων συλλεκτών για οικιακή χρήση των κατοίκων ή στα υπαίθρια κεραμοποιεία, πλινθοποιεία, αγγειοπλαστεία, ελαιοτριβεία, τυροκομεία, αρτοκλιβάνους, άμβυκας, εγκαταστάσεις αποστάξεως φυτικών ουσιών προς παραγωγή αιθερίων ελαίων, σησαμελοτριβεία, στραγαλοποιεία, βυρσοδεφεία και λοιπές όμοιας φύσεως εγκαταστάσεις. Προκειμένου όμως

περί χρήσεως των καυσοξύλων ή θάμνων αυτών στα εργοστάσια, ασβεστοκαμίνους, συστηματικά κεραμοποιεία, πλινθοποιεία, αλωνιστικές μηχανές, ατμόπλοια για τη θέρμανση των ατμολεβήτων και προς εμπορία συγκέντρωση, όλως εξαιρετικώς και μόνον όταν στα δάση των πέριξ χωρίων υπάρχοντα πλεονάσματα καυσοξύλων υπέρ των αναγκών των κατοίκων, δύναται αυτή η χρήση να επιτραπεί από τον περιφερειάρχη με τη γνώμη του αρμοδίου δασάρχου και περιφερειακού διευθυντού δασών, με καταβολή μισθώματος οριζόμενου από τον νομάρχη, εφ' όσον τα καυσόξυλα ή θάμνοι προέρχονται εκ δημοσίων ή ανάμικτα από δημόσια και μη δημόσια δάση, και φόρου εφόσον τα καυσόξυλα ή οι θάμνοι προέρχονται από μη δημόσια δάση.

γ) Γεωργικά εργαλεία γενικά (ιδία άροτρα, διχάλες, στυλιάρια, υπορθώματα αμπέλων, βέργες περιελίξεως κηπουρικών φυτών, ξυλεία προς κατασκευή κλιμάκων συλλογής ελαιοκάρπου, για περίφραξη ποιμνιοστασίων και καταφυγίων ζώων, κήπων, αμπέλων ή αγρών, δρομάρια και ράβδοι για αποξήρανση καπνού, πάσσαλοι για διευθέτηση χειμάρρων ή για προστασία γεωργικών κτημάτων, πλαγινά εξαρτήματα βοαμαξών και οβελοί κατά τις εορτές του Πάσχα, εφ' όσον πάντα χρησιμοποιούνται δια τας ιδίας των υλοτομούντων ανάγκες. δ) Σχινόφυλλο, κηκίδια, άνθη φιλύρας, λιγόβεργες και ξηροί κώνοι πεύκης. Τα προϊόντα όμως αυτά ως και το σχινάλευρο, μεταφερόμενα δια ξηράς ή διά θαλάσσης εκτός του δασαρχείου, στις περιφέρειες του οποίου συνελέγησαν, υποβάλλονται στην καταβολή μισθώματος εφόσον προέρχονται από δημοσία δάση, ή φόρου εφόσον προέρχονται από μη δημόσια δάση ή κτήματα. ε) Τα εντός κήπων, αυλών, ελαιώνων και αμπέλων φυόμενα οιαδήποτε δένδρα. στ) Τα εντός γεωργικών ή δενδροκομικών καλλιεργούμενων εκτάσεων φυόμενα είτε οπωροφόρα ή καρποφόρα είτε τεχνητώς φυτευθέντα, είτε αυτοφυή οιαδήποτε μεμονωμένα μέχρι πέντε κατά στρέμμα φυόμενα δένδρα, ως και οι τεχνητές ή αυτοφυείς δασικές λωρίδες επί των ορίων των καλλιεργειών πλάτους μέχρι δέκα (10) μέτρων. Τα αυτοφυή όμως ταύτα δένδρα, εφόσον διατίθενται προς εμπορία, υλοτομούνται κατόπιν εγκρίσεως της δασικής αρχής και επί τη καταβολή δασικού φόρου. ζ) Η κάθε είδους βλάστηση εντός στρατιωτικών εγκαταστάσεων. Ειδικά, η ξυλεία που συλλέγεται από δένδρα που φύονται μεν εντός στρατιωτικών εγκαταστάσεων αλλά δεν ανήκουν κατά κυριότητα στη στρατιωτική υπηρεσία, καθόσον βρίσκονται σε δημόσιο δάσος το οποίο έχει παραχωρηθεί κατά χρήση στις Ένοπλες Δυνάμεις, αποδίδεται στις δασικές υπηρεσίες, τηρουμένων των διατάξεων περί μεταφοράς δασικών προϊόντων. η) Η κάθε είδους βλάστηση εκτός των στρατιωτικών εγκαταστάσεων και σε ακτίνα έως εκατό (100) μέτρων περιμετρικά αυτών, για λόγους πυροπροστασίας. Στις περιπτώσεις αυτές, ο διοικητής κάθε στρατοπέδου δύναται να διατάσσει, αποκλειστικά εντός των ορίων της ως άνω ακτίνας, την εκτέλεση εργασιών διάνοιξης μικτών ζωνών αντιπυρικής προστασίας, εργασιών κλάδευσης και απομάκρυνσης της παρεδαφιαίας βλάστησης και γενικά δασοκομικών εργασιών πρόληψης και αποτροπής κινδύνου πυρκαγιάς, κατόπιν τεχνικής έκθεσης η οποία εκδίδεται, κατά περίπτωση, ως εξής: ηα) Εφόσον στην περιοχή των προς εκτέλεση εργασιών υπάρχει δημόσιο δάσος ή δημόσια δασική έκταση, η έκθεση συντάσσεται κατ' απόλυτη προτεραιότητα από την οικεία δασική υπηρεσία, σε συνεργασία με την οικεία στρατιωτική υπηρεσία. Στην περίπτωση αυτή, η ξυλεία που συλλέγεται αποδίδεται στις δασικές υπηρεσίες, τηρουμένων των διατάξεων περί μεταφοράς δασικών προϊόντων. ηβ) Εφόσον στην περιοχή των προς εκτέλεση εργασιών υπάρχει ιδιωτικό δάσος ή ιδιωτική δασική έκταση, η τεχνική έκθεση συντάσσεται από την οικεία στρατιωτική υπηρεσία και

εγκρίνεται, κατ' απόλυτη προτεραιότητα, από την οικεία δασική υπηρεσία. Στην περίπτωση αυτήν, προϋπόθεση για την εκτέλεση των ως άνω εργασιών αποτελεί η αναγκαστική απαλλοτρίωση της οικείας έκτασης, σύμφωνα με τον ν. 4442/1929 (Α' 339), ή η σύσταση δουλείας ξύλευσης σε βάρος αυτής, σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, και έναντι ανταλλάγματος, που υπολογίζεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 του ν. 998/1979 (Α' 289). Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται οι διατάξεις της δασικής νομοθεσίας περί μεταφοράς δασικών προϊόντων. 2. Οι κατά την προηγούμενη παράγραφο υλοτομίες, εκτός των περ. ζ) και η), δύνανται να ρυθμιστούν ή περιοριστούν μέχρι πλήρους απαγορεύσεως κατά χώρο, χρόνο και τρόπο κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 66». Σημειώνεται ότι κατ' άρθρο 21 παρ. 7 ν. 3208/2003 (ΦΕΚ Α' 303/24.12.2003): «Ο προβλεπόμενος από τις διατάξεις των άρθρων 160 έως 182 του νδ/τος 86/1969 δημόσιος δασικός φόρος καταργείται».

Κατ' **άρθρο 178 ΔΚ** περί τοπικών ατελειών: «1. Ατελώς και άνευ αδείας υλοτομούνται, συλλέγονται ή κατασκευάζονται: α) Η ξυλεία, οι ξυλάνθρακες και τα προς ασβεστοποιάν καυσόξυλα ή θάμνοι, εφ' όσον απολαμβάνονται εις τας επαρχίας Γυθείου και Οιτύλου εξ ανεγνωρισμένων μη δημοσίων δασών, μερικώς δασοσκεπών εκτάσεων και δένδρων (δασικών ή μη), και προορίζονται διά τας ιδίας ανάγκας ή και επιτόπιον κατανάλωσιν. β) Τα εις την Επτάνησον απολαμβανόμενα και μεταφερόμενα δασικά προϊόντα, εκτός εάν πρόκειται περί υλοτομίας δάσους, ή μερικώς δασοσκεπούς εκτάσεως, οπότε δεν καταβάλλεται μεν επίσης φόρος ή μίσθωμα, απαιτείται όμως ατελής άδεια της δασικής αρχής. Τα διά θαλάσσης όμως εκτός της Επτανήσου μεταφερόμενα δασικά προϊόντα υποβάλλονται εις την καταβολήν του εν τω πίνακι διατιμήσεως αναγραφόμενου δασικού φόρου ή μισθώματος δι' εκδόσεως αδείας υλοτομίας παρά της δασικής αρχής. 2. Διά τας υλοτομίας της προηγούμενης παραγράφου ισχύουν, όσον αφορά εις τας δυναμένας να εκδοθούν αστυνομικάς δασικάς διατάξεις τα εν άρθρω 66 οριζόμενα. 3. Τα εν Άθω παραγόμενα δασικά προϊόντα απαλλάσσονται του δημοσίου φόρου. Τα εκτός όμως της Χερσονήσου του Αγίου Όρους Άθω δάση, μερικώς δασοσκεπείς εκτάσεις και μη πεδινά χορτολίβαδα των μονών του Αγίου Όρους υπάγονται εις τας αυτάς διατάξεις, υπό τας οποίας τελούν τα των λοιπών αγαθοεργών ιδρυμάτων της Επικρατείας» [βλ. και άρθρο 21 παρ. 7 ν. 3208/2003 (ΦΕΚ Α' 303/24.12.2003): «Ο προβλεπόμενος από τις διατάξεις των άρθρων 160-182 νδ/τος 86/1969 δημόσιος δασικός φόρος καταργείται»].

(3) Δασικός Κώδικας 1929 (ν. 4173/1929)

Δυνάμει των άρθρων 131, 139-140, 248 του **Δασικού Κώδικα του 1929** (ν. 4173/1929, ΦΕΚ Α' της 19/6/1929) «Περί κυρώσεως και τροποποιήσεως του από 11/11 Μαΐου 1929 νδ/τος περί Δασικού Κώδικος», που παραμένουν σε ισχύ, ορίζεται ότι: «Άρθρον 131. Ενέργειαι των υλοτομιών εις τα δάση. ... 2. Δια την εγκατάστασιν των υλοτόμων εις τα υλοτομούμενα δάση, δημόσια ή ιδιωτικά, συντάσσεται υπό της αρμοδίας δασικής αρχής πρωτόκολλον εγκαταστάσεως, όπερ υπογράφεται και υπό των εγκαθισταμένων ενοικιαστών υλοτόμων και περιλαμβάνει το όνομα του δάσους, την υλοτομηθησομένην δασικήν θέσιν, το είδος των υλοτομουμένων δένδρων, τον αριθμόν τούτων και τον όγκον, προκειμένου περί υλοτομίας ξυλείας, το είδος και ποσόν προκειμένου περί των άλλων δασικών προϊόντων, ως ξυλανθράκων, καυσοξύλων κ.λπ. τον τρόπον της υλοτομίας και εν γένει παν

απαραίτητον στοιχείον κατά τα λεπτομερέστερον δια Δ/τος καθορισθησόμενα. 3. Το πρωτόκολλον εγκαταστάσεως ισχύει δι' όλην την διάρκεια του διαχειριστικού έτους ή της μισθώσεως και λήγει ευθύς ως ο ενοικιαστής υλοτόμος αποκομίση εκ του δάσους άπαντα το ενοικιασθέντα δασικά προϊόντα, το οποία εδικαιούτο να υλοτομίση, κατασκευάση ή συλλέξη. Άρθρον 139 (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 43 ν. 4687/1930). Προσήμεανσις των υλοτομητέων δένδρων και έκθεσις προσημάνσεως. ... 2. Δια την πρόσληψιν εργατών και την καταβολήν των δαπανών εν γένει της προσημάνσεως των εις δημόσια δάση εγκεκριμένων μεγάλων υλοτομιών επιτρέπεται προκαταβολή επί αποδόσει λογαριασμού επ' ονόματι των οικείων δασαρχών, καταβαλλομένη εκ του Ταμείου Δασών. Την δαπάνην ταύτην υποχρεούται να καταβάλη ο αναδειχθείς ενοικιαστής της υλοτομίας άμα τη εγκαταστάσει του εις το δάσος και εισπράττεται αύτη υπέρ του Ταμείου Δασών. Εν αρνήσει του ενοικιαστού το καταβάλη τα έξοδα της προσημάνσεως βεβαιούντος και εισπράττονται τούτα διοικητικώς και άνευ δικαστικής μεσολαβήσεως κατά τας διατάξεις περί εισπράξεως των δημοσίων εσόδων. Δια τα ιδιωτικά κατεχόμενα ή αμφισβητούμενα δάση την δαπάνην της προσημάνσεως καταβάλλει ο διακάτοχος ή ο ενοικιαστής του δάσους. 3. Των προσημαινομένων προς υλοτομίαν δένδρων εξευρίσκεται, ει δυνατόν, μετ' ακριβείας ο όγκος, δια της καταμετρήσεως της στηθιαίας διαμέτρου ενός εκάστου υλοτομηθησομένου δένδρου, του ύψους του και της λήψεως του καταλλήλου μορφοδείκτου. Άρθρον 140 (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 10 νδ/τος 2501/1953). Χρόνος ενεργείας των προσημάνσεων. 1. Η προσήμεανσις των υλοτομητέων δένδρων εις το υψηλής μορφής δάση, ως και εις τον ανώτερον όροφον των συνθέτου μορφής δημοσίων δασών, ενεργείται από 1ης Μαΐου και λήγει ανυπερθέτως δέκα ημέρας προ της πρώτης Κυριακής των προς διάθεσιν του αποκλειστικού δικαιώματος δασικών προϊόντων δημοπρασιών. Εις τα ιδιωτικά δάση η προσήμεανσις ενεργείται καθ' όλον το διαχειριστικόν έτος. Επίσης καθ' όλον το έτος ενεργείται και η προσήμεανσις των υλοτομητέων δένδρων δια παραγωγήν ξυλείας ατομικών, αναγκών καθώς και τοιαύτης δι' επαγγελματικές ή άλλας ανάγκας ως και εις περιπτώσεις καθ' ας δεν διατίθεται αύτη δια δημοπρασίας. 2. Δια την προσήμεανσιν των υλοτομητέων εκ δημοσίων δασών δένδρων συντάσσεται υπό της δημοσίας δασικής αρχής λεπτομερής πίναξ εμφανίων τον αύξοντα αριθμόν των προσημανθέντων δένδρων, ο οποίος σημειούται κατά την ενέργειαν της προσημάνσεως και επί του δένδρου, την στηθισιέν διάμετρον, το ύψος και τον όγκον ενός εκάστου δένδρου κεχωρισμένως και τέλος τον συνολικόν αριθμόν των προσημανθέντων δένδρων ως και τον συνολικόν όγκον αυτών. 3. Επίσης το δελτίον προσημάνσεως αναφέρει προς τοις άλλοις και το όνομα του δημοσίου δάσους, τας υλοτομηθησομένας δασικάς θέσεις, το είδος του προσημανθέντος δένδρου και την ποιοτικήν και υγιεινήν εν γένει αυτού κατάστασιν. 5. Η προσήμεανσις των δι' ατομικάς ανάγκας υλοτομητέων δένδρων ενεργείται το πολύ εντός δέκα ημερών από της εκδόσεως της αποδείξεως καταβολής δικαιώματος ή μισθώματος υπό του αρμοδίου δασοφύλακος. Άρθρον 248. Ο αρμόδιος παρά πλημμελειοδίκους εισαγγελεύς υποβάλλει εντός μηνός προς το Υπουργείον της Γεωργίας κατάλογον των κατά την λήξασαν τριμηνίαν εν τη περιφερεία του εκδικασθέντων ερήμην ή κατ' αντιμωλίαν δασικών πταισμάτων και πλημμελημάτων. Ο αρμόδιος παρ' Εφέταις εισαγγελεύς αποβάλλει εις το αυτό Υπουργείον εντός της αυτής διορίας κατάστασιν των τυχόν εκδικασθέντων κατά την λήξασαν τριμηνίαν κακουργημάτων, των αναγομένων εις τα δάση».

(4) Απαγόρευση κοπής Μελισσοκομικών φυτών

Ο ν. 6238/1934 (ΦΕΚ Α' 265/14.8.1934) «Περί βελτιώσεως της Μελισσοκομίας» **απαγόρευσε την κοπή ορισμένων μελισσοτροφικών φυτών**, προκειμένου να επαυξηθεί η μελισσοτροφική χλωρίδα της χώρας¹⁵.

Ἄρθρον 4.

Πρὸς ἐπαύξησιν τῆς μελισσοτροφικῆς χλωρίδος τῆς χώρας διὰ Διατάγματος, προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας ἐκδομένου, δύναται νὰ ἀπαγορευθῇ γενικῶς ἢ εἰς τινὰς μόνον περιφερείας ἢ ἐκρίζωσις ἢ ἡ κοπή ὀρισμένων μελισσοτροφικῶν φυτῶν κοινοποιουμένου δι' ἀνακοινώσεως ἐπ' ἐκκλησίαις καὶ τοιχοκολλήσεως εἰς τὰ Κοινοτικὰ Γραφεῖα τῆς Κοινότητος ἐκάστης ἀπαγορευομένης ἐκτάσεως.

(ΦΕΚ Α' 265/14.8.1934)

Συναφῶς με το **βδ/γμα 657/1963** (ΦΕΚ Α' 191/2.11.1963) «Περί απαγορεύσεως κοπῆς και εκριζώσεως μελισσοτροφικών φυτών» ὀρισε τα ακόλουθα:

¹⁵ Σ. Παυλάκη, «Θεσμικό πλαίσιο, δασική πολιτική και επίκαιρα ζητήματα που αφορούν την άσκηση και το μέλλον της Μελισσοκομίας», <https://dasarxeio.com/2025/02/26/142519/>

Δεξιόν πρόσωπον ρώς 5 κηρία.

Οπίσθιον ρώς 3 κηρία.

Είς τὴν περίπτωσιν τὰ εἴδη πλεύσεως τοῦ σώματος ἀπέχουσι τοῦ ἀκροτερουρίου πλέον τῶν 1.80 μ., δύναται νὰ τοποθετηθῶσιν εἰς τὰ ἀκροτερουρία ἐπιπρόσθετα φῶτα τοῦ αὐτοῦ χρώματος πρὸς τὰ εἴδη πλεύσεως.

Ἄρθρον 24.

Ἐρεπλάνον ἢ ἀμφίδιον εὐρισκόμενον ἐπὶ τοῦ θάλατος, δέον ὅπως φέρῃ τὰ ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ ἐν ἰσχύϊ Κανονισμοῦ «πρὸς ἀποφυγὴν συγκρούσεων ἐν θαλάσσῃ» προβλεπόμενα εἴδη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Γενικαὶ Διατάξεις.

Ἄρθρον 25.

Τὸ χρησιμοποιοῦμενον ἐπίπλεον πλεύσεως, διὰ πτήσεως ἐξ ὁφείας ἢ δι' ὀργάνων ἐντὸς τῆς Περιουσίας Πληροφοριῶν Πτήσεως Ἀθηνῶν, καθορίζεται ἐκάστοτε δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Συγκοινωνιῶν Ὑπουργοῦ.

Ἄρθρον 26.

1. Τὸ σχέδιον πτήσεως περιλαμβάνει τὰς ἐκάστοτε δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Συγκοινωνιῶν Ὑπουργοῦ καθοριζόμενας πληροφορίες.

2. Αἱ μονάδες μετρήσεως αἱ χρησιμοποιοῦμεναι κατὰ τὴν σύνταξιν σχεδίου πτήσεως, δέον ὅπως προσδιορίζονται διὰ τῶν ὑπὸ τῆς Διεθνούς Ὄργανωσης Πολιτικῆς Ἀεροπορίας καθωρισμένων συντηρήσεων.

Ἄρθρον 27.

Αἱ διατάξεις τῶν ἀπὸ 18.5.21.7.1955 καὶ 5.2.9.3.1957 Β. Δ., ὡς καὶ πᾶσα ἑτέρα διάταξις ἀντικειμένη τῷ παρόντι, καταργοῦνται ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος.

Εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῶν Συγκοινωνιῶν Ὑπουργὸν ἀνατίθεται τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1963.

**ΠΑΥΛΟΣ
Β.**

Ο ΕΠΙ ΤΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΣΤΕΡ. ΝΤΑΝΣ

Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 657

(2)

Περὶ ἀπαγορεύσεως κοπῆς καὶ ἐκρίζωσως μελισσοτορρικῶν φυτῶν.

ΠΑΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Νόμου 6238/34 περὶ ἐλευθέρσεως τῆς Μελισσοκομίας, τὴν ὑπ' ἀριθ. 604 ἀπὸ 5 Σεπτεμβρίου 1963 γνωμοδότησιν τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατίας, προτάσει τοῦ ἡμετέρου ἐπὶ τῆς Γεωργίας Ὑπουργοῦ, ἀπεφασίσαντες καὶ διατάττομεν:

Ἄρθρον 1.

α) Ἐπὶ σκοπῷ προστασίας τῆς μελισσοτορρικῆς χλωρίδος, ἀπαγορεύεται καθ' ὅλον τὸ Κράτος τὴν κοπὴν, τὴν ἐκρίζωσιν καὶ τὴν συλλογὴν τῶν μελισσοτορρικῶν φυτῶν τῶν ὑπαγομένων εἰς τὰ γένη:

1) Ὀρίγανον (ORIGANUM L.) κοινῶς Ρήγανη, 2) Σιδηρίτις (SIDERITIS L.) κοινῶς τσάι τοῦ θουνοῦ, 3) Ἐλελίτσκος (SALVIA L.) κοινῶς φασκομηλιά, Ἀλφρασκιά κλπ., 4) Ἀνθιλλίς (ANTHYLLIS L.) καὶ συγκεκριμένως τὸ εἶδος Ἑρμάνου (HERMANIAE L.) κοινῶς Ἀλογοθύμαρο—Σμυρνιά κλπ., 5) Ἐρείκη (ERICA L.) καὶ συγκεκριμένως τῶν εἰδῶν α) Σπονδυλωτὴς (VERTICILLATA L.) κοινῶς Χωμορέϊκι, Σουσουρά, Κισσοῦρι, Πυρένι κλπ., β) Σαρκόχορος (CARNEA L.) κοινῶς Σουσουρά, Πυρένι, Χωμορέϊκι, κλπ., καὶ γ) Δενδρόδους (ARBOREA L.) κοινῶς Ρεῖκι, Ρεῖχη, Ρεῖκος, Ἀρείκιζ, Καλούπια κλπ., 6) Ἀρβότου ἢ Κομάρου (ARBUTUS L.) καὶ συγκεκριμένως τῶν εἰδῶν α) Κοινὴ (UNEDO L.) κοινῶς Κομαριά, ἡμερὴ κομαριά ἢ ἀνθίζουσα κατὰ τὸ θρινόπωρον κλπ. καὶ β) Ἀνδράχνη (ANDRACHNE L.) κοινῶς ἄγρια Κομαριά, Ἀγριοκομαριά, Γλυστοκομαριά, Ἀντρακλὸς κλπ. ἢ ἀνθί-

ζουσα κατὰ τὸ ἄρ. 7) Κεφαλοτὴ (CEPHALARIA L.) καὶ συγκεκριμένως τοῦ εἴδους Τρανσυλβανικὴ (TRANSSILVANICA L.) κοινῶς Σαῖτορι, ἄγριο κορυμλόχανο κλπ. καὶ 8) Εὐκαλύπτος (EUCALYPTUS L.) β) διὰ τὰ γένη Ὀρτανον, Σιδηρίτις καὶ Ἐλελίτσκος δύναται νὰ ἐπιτραπῇ μετὰ τὴν ἀνθοφορίαν τῶν καὶ συγκεκριμένων κατὰ τὸ τέρας τῆς ἀνθώσεως τῶν, ἡ κοπὴ, οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ ἐκρίζωσις, αὐτῶν πρὸς οἰκιστὴν χρῆσιν ἢ καὶ ἐμπορίαν κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ οἰκείου Νομάρχου, λαμβανόμενης μετ' εἰσήτησιν τῆς ἀρμοδίας Διευθύνσεως Γεωργίας καὶ κοινοποιομένης κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 4 τοῦ Ν. 6238/34 ὁριζόμενα, ὡς καὶ διὰ μίαν τῶν τοπικῶν ἐφημερίδων. Διὰ τὸ γένος Κεφαλοτὴ ἐπιτρέπεται ἡ κοπὴ εἰς καλλιτεργουμένους χώρους οὐχὶ ὅμως καὶ ἐπὶ σημείων κοινωχρήσεων καὶ γενικῶς ἐπὶ ἐκτάσεων χάρτων μὴ καλλιεργουμένων.

γ) Διὰ τὰ εἴδη τῶν γενῶν Ἐρείκης καὶ Ἀρβότου (Κομάρου) δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἡ κοπὴ ἢ καὶ ἡ ἐκρίζωσις αὐτῶν κατόπιν ἀδείας τοῦ οἰκείου Νομάρχου μετ' εἰσήτησιν τῆς ἀρμοδίας Διευθύνσεως Γεωργίας, ἀλλὰ μόνον ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ ἐκτάσεων πυκνῶς φυεμένων ὑπὸ τῶν εἰρημένων θάμων, τούτων εὐρισκόμενων εἰς μεγάλην ἡλικίαν καὶ ἔχοντων ὡς ἐκ τούτου ἀνάγκην ἀνανεώσεως, ἡ ὁποία πρόκειται νὰ διανοηθῶσιν ἀντιπυρρκαὶ ζῶναι, ἀπαγορευμένης ὅμως εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας τῆς ἀποφύλωνσεως τοῦ ἔδαφους. Ἡ συνδρομὴ τῶν προϋποθέσεων τούτων δέον ἐκάστοτε νὰ διαπιστωταὶ καὶ δι' ἐκδόσεως, συντασσόμενης ὑπὸ τοῦ οἰκείου Δασάρχου. Ὡστόσο δύναται κατόπιν ὁμοίας ἀδείας νὰ ἐπιτραπῇ ἡ κοπὴ ἢ ἐκρίζωσις τῶν ἀνωτέρω φυτῶν, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ ἰδιωτικῶν ἐκτάσεων πρὸς καλλιέργειαν.

δ) Διὰ τὸν Εὐκαλύπτον δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἐκρίζωσις εἰς ἐξαιρετικὰς καὶ μόνον περιπτώσεις, ὡς ἡ οἰκοδόμησις διαφόρων χώρων, ἢ διὰ τὴν εὐχερεστέραν κυκλοφορίαν, ἢ ὅταν προκαλῶνται ἀνωμαλίες εἰς ἡλεκτροφόρα καλώδια, κατόπιν ἀδείας τοῦ οἰκείου Νομάρχου χορηγουμένης μετὰ εἰσήτησιν τῆς ἀρμοδίας Διευθύνσεως Γεωργίας.

Ἄρθρον 2.

Ἀπαγορεύεται ἡ κοπὴ ἢ ἐκρίζωσις καὶ ἡ συλλογὴ εἰς τὰς περιφέρειας Θεσσαλίας, Ἠπείρου, Κεντρικῆς Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, τῶν πολυετῶν πουδῶν φυτῶν τῶν γενῶν 1) Πράσιον (MARRUBIUM) καὶ συγκεκριμένως τῶν εἰδῶν Πανικόν (PEREGRINUM L.) κοινῶς Ἀσπροφόραλο, Πικροφόραλο, Ἀσπροπρασιά, Σάρωμα κλπ. καὶ Κοινὸν (VULGARE) κοινῶς σκυλόχορτο, σουκάλι κλπ. 2) Χοιράδιον ἢ Φλώμος ἢ Φλώμος (VERBASUM) καὶ συγκεκριμένως τοῦ εἴδους Μάλας ἢ Κιλ-πώτης (SINUATUM L.) κοινῶς Φλώμος, Μελισσαντρώ, Φλωμάχορτο, Σκλόνος κλπ. Δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἡ κοπὴ τούτων, ἀπαγορευμένης ὅμως ὅποιοδήποτε τῆς ἐκρίζωσός τῶν, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ οἰκείου Νομάρχου, λαμβανόμενης μετὰ εἰσήτησιν τῆς ἀρμοδίας Διευθύνσεως Γεωργίας, καὶ κοινοποιομένης καταλλήλως, μετὰ τὸ πέρασ ὅμως τῆς ἀνθώσεως τῶν.

Ἄρθρον 3.

Ἀπαγορεύεται ἡ κοπὴ ἢ ἐκρίζωσις καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν τῶν Κυκλάδων νήσων καθὼς καὶ εἰς οἰκιστὴν ἐτήριον ἡπειρωτικὴν ἢ νησιωτικὴν περιοχὴν τῆς ἐπικρατείας εἰς ἣν τυχὸν ἐπίσης ἀπαντᾶται, τοῦ φυτοῦ τοῦ γένους Τεγκριον, (TEUGRIUM L.) καὶ συγκεκριμένως τοῦ εἴδους Βραχυφύλλον (BREVIFOLLUM SCHREB) κοινῶς ἀνμαζόμενον Στραγγουρι ἢ Στραγγουριά.

Ἄρθρον 4.

Ἀπαγορεύεται ἡ κοπὴ καὶ ἐκρίζωσις τοῦ φυτοῦ Δανρόλιθανον (ROSMARINUS OFFICINALIS L.) εἰς τὴν ἐπικρατίαν τῶν νομῶν Βοιωτίας, Εὐβοίας, Νήσων καθὼς καὶ εἰς οἰκιστὴν ἐτήριον τοποθεσίαν ἢ περιφέρειαν τῆς ἐπικρατείας εἰς ἣν ἀπαντᾶ τυχὸν τοῦτο ὡς αὐτοφυές.

Εἰς τὸν ἡμέτερον ἐπὶ τῆς Γεωργίας Ὑπουργὸν ἀνατίθεται τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1963

**ΠΑΥΛΟΣ
Β.**

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΙΩΑΝ. ΣΑΝΘΑΚΗΣ

(ΦΕΚ Α' 191/2.11.1963)

Οι παλαιές αυτές διατάξεις της βασικής νομοθεσίας για τη Μελισσοκομία των ν. 4856/1930 και ν. 6238/1934, είναι ίσως μαζί με τις διατάξεις του Δασικού Κώδικα από τα ελάχιστα πια στις μέρες μας δείγματα νομοθεσίας που

απηχούν την άλλοτε ευλαβική προσήλωση της ελληνικής πολιτείας στο αγαθό του δάσους και καλό θα ήταν σε μία τυχόν επιχειρούμενη θέσπιση ενός «σύγχρονου» νομοθετικού πλαισίου για τη μελισσοκομία να διατηρηθεί το πνεύμα και οι στοχεύσεις που τις διακρίνουν. Ωστόσο πρόσφατα με την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/89014/6275/14.8.2024 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δασών καθορίστηκε η συγκρότηση ομάδας εργασίας με σκοπό την επίλυση ζητημάτων που απασχολούν τον κλάδο των μελισσοτρόφων στο πλαίσιο άσκησης της μελισσοκομικής δραστηριότητας σε εκτάσεις υπαγόμενες στις προστατευτικές διατάξεις της δασικής νομοθεσίας και για την κατάθεση προτάσεων νομοθετικής βελτίωσης του ισχύοντος πλαισίου με γνώμονα την ανάδειξη του μελισσοκομικού κλάδου, τη συνύπαρξη μελισσοκομικής και δασοπονικής δραστηριότητας, **την απρόσκοπτη διεξαγωγή υλοτομιών** και τη δασική αναψυχή¹⁶.

(5) Εγκύκλιος Εισαγγελέα ΑΠ 11/4848

Σχετική με τις διατάξεις αυτές είναι και η **Εγκύκλιος 11 με αριθ. πρωτ. 4848 του Εισαγγελέα Αρείου Πάγου** προς τους κ.κ. Εισαγγελείς Εφετών της Χώρας και δι' αυτών στους κ.κ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών Περιφέρειας τους, με θέμα: *«Ζητήματα σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και μέτρα για την αποφυγή πρόκλησης πυρκαγιών»*, σύμφωνα με την οποία:

«Σύμφωνα με το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος: "1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για την διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων. Η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον", ενώ με το άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος ορίζεται ότι: "Δημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις που καταστράφηκαν ή καταστρέφονται από πυρκαγιά ή που με άλλο τρόπο αποψιλώθηκαν ή αποψιλώνονται δεν αποβάλλουν για τον λόγο αυτό το χαρακτήρα που είχαν πριν καταστραφούν, κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέες και αποκλείεται να διατεθούν για άλλο προορισμό".

Η προστασία του περιβάλλοντος είναι υπόθεση όλων μας. Είναι προφανές σε όλους πως η ζωή στον πλανήτη μας εξαρτάται άμεσα από το φυσικό περιβάλλον και όσα αυτό μας προσφέρει. Νερό, οξυγόνο, δέντρα, φυτά είναι βασικοί άξονες χωρίς τους οποίους το ανθρώπινο γένος δεν μπορεί να επιβιώσει. Η ανθρωπότητα λοιπόν πρέπει να συνειδητοποιήσει σύντομα τους κινδύνους που ελλοχεύουν για την ίδια την ύπαρξη πάνω στον πλανήτη Γη αν δεν αρχίσει να προστατεύει το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους που της εξασφαλίζουν την επιβίωση, την υγεία και την ευεξία.

Με αφορμή τον μεγάλο αριθμό παραβάσεων των διατάξεων που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος αλλά και των πολλών πυρκαγιών στην

¹⁶ Σ. Παυλάκη, «Θεσμικό πλαίσιο, δασική πολιτική και επίκαιρα ζητήματα που αφορούν την άσκηση και το μέλλον της Μελισσοκομίας», ό.π.

χώρα, οφειλομένων σύμφωνα με στατιστικές σε ποσοστό 95% σε ανθρώπινο παράγοντα, οι οποίες έχουν ως συνέπεια ακόμη και τον θάνατο ανθρώπων πλην της προκαλουμένης τεράστιας οικολογικής καταστροφής και της αλλοίωσης του περιβάλλοντος, ενόψει και της θερινής περιόδου οφείλουμε να σας γνωρίσουμε τα ακόλουθα:

Να επιμελείσθε για την τήρηση των διατάξεων του ν. 1650/1986 και ν. 2971/2001, όπως ισχύουν, σε συνδ. με ν. 4685/2020, ν. 998/1979, δίνοντας σχετικές παραγγελίες στα κατά τόπους Αστυνομικά Τμήματα, Λιμενικές και Δασικές Αρχές, να εντείνουν τις ενέργειές τους και την προσοχή τους, για την διαπίστωση σχετικών παραβάσεων. Ειδικότερα όσον αφορά: 1) Δραστηριότητες ή επιχειρήσεις που υποβαθμίζουν το περιβάλλον και προκαλούν ρύπανση αυτού. 2) Την κατασκευή κτισμάτων και εν γένει τοποθέτηση κατασκευασμάτων στον αιγιαλό, την παραλία, την όχθη, την παρόχθια ζώνη, το υδάτινο στοιχείο, τον πυθμένα και το υπέδαφος του βυθού της θάλασσας, λιμνοθάλασσας, λίμνης και της κοίτης πλεύσιμου ποταμού. 3) Αν έχει επέλθει στον αιγιαλό, την παραλία, την θάλασσα, τον πυθμένα, την ζώνη λιμένα, την μεγάλη λίμνη, πλεύσιμο ποταμό, όχθη ή παρόχθια ζώνη μεγάλης λίμνης ή πλεύσιμου ποταμού οποιαδήποτε μεταβολή με την κατασκευή, τροποποίηση ή καταστροφή έργων ή του εδάφους ή του πυθμένα με τη λήψη χώματος, λίθων ή άμμου ή με οποιονδήποτε άλλον τρόπο. 4) Στις περιπτώσεις παραχώρησης, που προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις του ν. 2971/2001 της απλής χρήσης, να ελέγχεται αν εμποδίζεται η ελεύθερη πρόσβαση στον αιγιαλό, την παραλία, την όχθη ή την παρόχθια ζώνη και το υδάτινο στοιχείο της θάλασσας, λιμνοθάλασσας, λίμνης και πλεύσιμου ποταμού.

Να αντιμετωπίζετε δε κάθε άλλο θέμα, που αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και τις κάθε μορφής προσβολές αυτού με την απαιτούμενη επιμέλεια και ειδικά σε περιοχές "Natura".

Περαιτέρω να παραγγελθούν οι αρμόδιοι πυροσβεστικοί υπάλληλοι, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 2612/98 να εντείνουν τους ελέγχους και τις έρευνες, που προβλέπονται από τη διάταξη του άρθρου 26 παρ. 2 του ν. 2800/2000 και να εφαρμόζουν τα μέτρα πρόληψης για την αποφυγή πρόκλησης πυρκαγιών σε δασικές και αγροτικές εκτάσεις και σε χώρους εναπόθεσης αστικών απορριμμάτων και οι αρμόδιες δασικές αρχές, σύμφωνα με το άρθρο 18 του ν. 998/1979 να μεριμνούν για τη συνεχή επιτήρηση των δασικών εκτάσεων και φύλαξη από τους κινδύνους πυρκαγιάς, **αλλά και παρανόμων υλοτομιών, εκχερσώσεων και της προστασίας της άγριας πανίδας.** Σε σχέση δε με τους Εθνικούς Δρυμούς και τα λοιπά δάση και δασικές εκτάσεις, οι δασικοί υπάλληλοι οφείλουν να εποπτεύουν και να επιτηρούν σε καθημερινή βάση ολόκληρη την έκταση που καταλαμβάνουν οι Εθνικοί Δρυμοί και να προβαίνουν πάραυτα είτε μόνοι τους είτε με την συνδρομή άλλων αρχών υπόχρεων προς τούτο στην κατεδάφιση και καταστροφή των ανεγειρομένων ή ανεγερθέντων προσφάτως κτισμάτων και των πάσης φύσεως κατασκευών ή δενδροφυτεύσεων και στην επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση εν τέλει δε στην αυτοδύναμη ανάκτηση της νομής και κατοχής για λογαριασμό του Δημοσίου, επίσης να ενημερώνουν αμέσως τον αρμόδιο Εισαγγελέα Πρωτοδικών για τις ενέργειές τους συντρεχούσης δε περιπτώσεως να ζητούν την συνδρομή του.

Οι υπαίτιοι των αυτοφώρων εγκλημάτων, θα πρέπει να συλλαμβάνονται και στην περίπτωση των πλημμελημάτων να παραπέμπονται κατά την διαδικασία των άρθρων 417 επ. συντρεχόντων βεβαίως των νομίμων όρων, οι σχετικές δε υποθέσεις να εκδικάζονται κατ' απόλυτη προτεραιότητα.

*Η Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου
Αναστασία Μασούρα»*

3. Κλαδεύσεις και υλοτομίες από τη ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ (ν. 4876/2021, 5069/2023)

Τα τελευταία χρόνια, ολοένα και συχνότερα εφαρμόζεται από τις εκάστοτε ασκούμενες πολιτικές η τακτική της ανάθεσης θεσμικών αρμοδιοτήτων της Δασικής υπηρεσίας για τη Δασική διαχείριση και προστασία σε εξωθεσμικούς φορείς που ελάχιστη ή ουδεμία σχέση έχουν με τον δασικό κλάδο. Χαρακτηριστική περίπτωση ως προς αυτό αποτελεί η ανάθεση των κλαδεύσεων και της υλοτομίας δέντρων εντός δασών ή και σε αστικούς χώρους πρασίνου στη ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ σε περίπτωση που διέρχονται από αυτούς δίκτυα της.

Αναλυτικά, με το άρθρο 71 του **ν. 4876/2021** (ΦΕΚ Α' 251/23.12.2021) «Ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού covid-19 και την προστασία της δημόσιας υγείας και άλλες επείγουσες διατάξεις» (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 53 ν. 5069/2023, ΦΕΚ Α' 193/28.11.2023) ανατέθηκαν στον Διαχειριστή Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (**ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ**) οι **εργασίες κλαδεμάτων και υλοτομίας δασικών δένδρων** σε εκτάσεις που διέπονται από τις προστατευτικές διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, στις οποίες διέρχονται δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας, προς τον σκοπό αύξησης της ανθεκτικότητας των δικτύων Διανομής, έναντι ακραίων καιρικών φαινομένων που λαμβάνουν χώρα λόγω της κλιματικής αλλαγής, προβαίνει σε εργασίες κλαδεμάτων και υλοτομίας ιστάμενων, κεκλιμένων και κατακειμένων δασικών δένδρων, σύμφωνα με το παρόν. Όπως περαιτέρω ορίζεται στο ως άνω άρθρο, πριν την πραγματοποίηση των εν λόγω εργασιών, η ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ υποχρεούται στην υποβολή αιτήματος στην οικεία Δασική Αρχή για τη λήψη σχετικής άδειας, η οποία εκδίδεται αρμοδίως εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την ημέρα υποβολής του αιτήματος. Σε περίπτωση παρέλευσης της προθεσμίας αυτής, η άδεια λογίζεται ως χορηγηθείσα και η ΔΕΔΔΗΕ δύναται να προβαίνει στις απαιτούμενες εργασίες, με απλή γνωστοποίηση προς το αρμόδιο Δασαρχείο ή Διεύθυνση Δασών για τις ανωτέρω εργασίες. Κατά την εκτέλεση των ως άνω εργασιών η ΔΕΔΔΗΕ υποχρεούται στην απομάκρυνση παραγομένων δασικών προϊόντων και υπολειμμάτων, σύμφωνα με τις υποδείξεις της εκάστοτε αρμόδιας δασικής υπηρεσίας. Επί ιδιωτικών εκτάσεων δασικού χαρακτήρα προηγείται η λήψη από τη ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ της έγγραφης συναίνεσης του ιδιοκτήτη, τα στοιχεία του οποίου γνωστοποιούνται αμελλητί στη ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ από την αρμόδια δασική υπηρεσία. Σε περίπτωση μη λήψης της έγγραφης συναίνεσης του ιδιοκτήτη εντός είκοσι (20) ημερών από την ημερομηνία γνωστοποίησης του πρώτου εδαφίου, η ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ ενημερώνει εγγράφως την αρμόδια κατά το άρθρο 5 του ν. 998/1979 (ΦΕΚ Α' 289) Αρχή, **για την κοπή των δέντρων**, η οποία εγκρίνει για λόγους δημοσίου συμφέροντος την διεξαγωγή εργασιών κλαδεμάτων και υλοτομίας δασικών δένδρων. Οι εργασίες κλαδεμάτων και υλοτομίας από τη ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ

δύνανται να λαμβάνουν χώρα **και εντός πάρκων, αλσών και λοιπών κοινοχρήστων χώρων**, κατόπιν λήψης της γνώμης της αρμόδιας υπηρεσίας του οικείου Δήμου ή Περιφέρειας, η οποία χορηγείται εντός επτά (7) ημερών.

Ακολούθως, με το **άρθρο 32 ν. 5075/2023** (ΦΕΚ Α' 206/12.12.2023) προστέθηκε στον **ν. 4662/2020** (ΦΕΚ Α' 27/7.2.2020) «Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, αναδιάρθρωση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση συστήματος εθελοντισμού πολιτικής προστασίας, αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού και άλλες διατάξεις» **άρθρο 53B** ως εξής: «Άρθρο 53B. Καθαρισμοί και διάνοιξη αντιπυρικών ζωνών εντός των ζωνών δουλείας γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας του Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας. Καθαρισμοί και διάνοιξη αντιπυρικών ζωνών από τον Διαχειριστή Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας. 1. **Κατά παρέκκλιση του ν. 998/1979** (Α' 289), επιτρέπεται, σε περιορισμένη έκταση, εντός των ζωνών δουλείας των γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας του Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας που διέρχονται από δάση ή δασικές εκτάσεις, ήτοι δεκαπέντε (15) μέτρα εκατέρωθεν του άξονα των γραμμών μεταφοράς τάσης εκατόν πενήντα (150) kV και είκοσι (20) μέτρα εκατέρωθεν του άξονα των γραμμών μεταφοράς τάσης τετρακοσίων (400) kV, **ο καθαρισμός, οι αποκλαδώσεις δένδρων, η αποψίλωση, η κοπή δένδρων, η απομάκρυνση αυτών, καθώς και των υπολειμμάτων υλοτομίας και η εκτέλεση εργασιών καθαρισμού των εδαφοτεμαχίων των βάσεων των πύργων, για τη δημιουργία ασφαλούς αντιπυρικής ζώνης.** 2. Οι εργασίες πραγματοποιούνται με επιμέλεια του Ανεξάρτητου Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ) και με δικές του δαπάνες, κατόπιν υπόδειξης των αρμοδίων οργάνων της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, για τη δημιουργία αντιπυρικών ζωνών σε εντοπισμένα σημεία. Η έναρξη εκτέλεσης των εργασιών απαιτεί άδεια της αρμόδιας δασικής υπηρεσίας και των ιδιοκτητών, αν πρόκειται για ιδιωτικές εκτάσεις. Ο ΑΔΜΗΕ υποχρεούται στην υποβολή αιτήματος στην οικεία Δασική Αρχή για τη λήψη σχετικής άδειας. Η σχετική άδεια εκδίδεται εντός δεκαπέντε (15) ημερών, από την ημέρα υποβολής του αιτήματος. Στην περίπτωση παρέλευσης της προθεσμίας αυτής, η άδεια λογίζεται ως χορηγηθείσα και ο ΑΔΜΗΕ δύναται να προβαίνει στις απαιτούμενες εργασίες, με απλή γνωστοποίηση προς το αρμόδιο Δασαρχείο ή Διεύθυνση Δασών για τις ανωτέρω εργασίες. 3. Τα προϊόντα υλοτομιών παραδίδονται, είτε στην αρμόδια δασική υπηρεσία, αν προέρχονται από δημόσια δάση και δασικές εκτάσεις, ώστε να διατεθούν σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, είτε στους ιδιώτες δασοκτήμονες, αν προέρχονται από ιδιωτικές εκτάσεις. Αν, από τις επεμβάσεις της παρ. 1, παραβλάπτεται η συνήθης εκμετάλλευση ιδιωτικών εκτάσεων, δύναται να καταβάλλεται στους ιδιοκτήτες αποζημίωση, σύμφωνα με το άρθρο 13 του α.ν. 1672/1951 (ΦΕΚ Α' 36), το οποίο εφαρμόζεται αναλογικά. 4. **Ο ΑΔΕΔΗΕ δύναται, κατόπιν υπόδειξης των αρμοδίων οργάνων της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, να διενεργεί καθαρισμούς, αποκλαδώσεις δένδρων, αποψίλωση ή κοπή δένδρων για τη δημιουργία ασφαλούς αντιπυρικής ζώνης** περίξ των στοιχείων Μέσης Τάσης, και σε απόσταση τριών (3) μέτρων εκατέρωθεν αυτών, η οποία σε εξαιρετικές περιπτώσεις, λόγω της μορφολογίας του εδάφους, μπορεί να φτάσει κατά μέγιστο έως δεκαπέντε (15) μέτρα εκατέρωθεν αυτών. Οι εργασίες πραγματοποιούνται με επιμέλεια του

ΔΕΔΔΗΕ και με δικές του δαπάνες. Η έναρξη εκτέλεσης των εργασιών απαιτεί άδεια της αρμόδιας δασικής υπηρεσίας και των ιδιοκτητών, αν πρόκειται για ιδιωτικές εκτάσεις. Ο ΔΕΔΔΗΕ υποχρεούται στην υποβολή αιτήματος στην οικεία Δασική Αρχή για τη λήψη σχετικής άδειας κατά τη διαδικασία της παρ. 2. Τα προϊόντα υλοτομίας διατίθενται κατά τη διαδικασία της παρ. 3. 5. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας και Περιβάλλοντος και Ενέργειας δύναται να ρυθμίζεται κάθε συναφές ζήτημα προς τα ανωτέρω και ιδίως η διαδικασία και τα αρμόδια κατά τόπο όργανα της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας για την υπόδειξη των αναγκαίων εργασιών.

Οι ως άνω διατάξεις των άρθρων 53B ν. 4662/2020 και 71 ν. 4876/2021 που καθιέρωσαν αρμοδιότητα της ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ να διενεργεί κλαδεύσεις, αποψιλώσεις και κοπή δέντρων σε εκτάσεις, στις οποίες εφαρμόζεται η δασική νομοθεσία από τις οποίες διέρχονται δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας, έχουν επικριθεί για την αντίθεσή τους στο άρθρο 24 Συντ., η οποία έγκειται στο γεγονός ότι μη νόμιμα παραχωρείται στη ΔΕΔΔΗΕ η δυνατότητα διενέργειας δασικών διαχειριστικών εργασιών αποκλειστικής αρμοδιότητας της δασικής υπηρεσίας και μάλιστα για σκοπό εντελώς αλλότριο προς εκείνον της δασικής διαχείρισης. Το άρθρο 24 Συντ. καθιερώνει αυξημένη προστασία των δασών και δασικών εκτάσεων της χώρας, μεταξύ άλλων, μέσω της βιώσιμης και αειφορικής διαχείρισής τους την οποία εγγυάται η δασική υπηρεσία με τη συστηματική οργάνωση και εφαρμογή των κανόνων της δασοπονικής πρακτικής που καθορίζει ο Δασικός Κώδικας και η εν γένει δασική μας νομοθεσία και τη στελέχωσή της με ειδικευμένο επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό και εξοπλισμό που της επιτρέπουν να εκτελεί με επιτυχία τα σύνθετα και απαιτητικά προγράμματα δασικής διαχείρισης, δασοπονίας και εδαφοπονίας που εκπονεί καθώς και τα κάθε είδους δασοτεχνικά έργα για τα οποία ο νόμος της αναγνωρίζει αποκλειστική αρμοδιότητα (άρθρα 62 επ., 222 Δασικού Κώδικα - νδ/γμα 69/1986, πδ/γμα 437/1981, άρθρο 16 του ν. 998/1979, άρθρο 2 παρ. 1 ν. 3208/2003 κ.ά.).

Η κατά τα ανωτέρω ανάθεση στη ΔΕΔΔΗΕ των εργασιών κλάδευσης και υλοτομίας σε δάση, δασικές εκτάσεις και χώρους αστικού πρασίνου επί των οποίων εφαρμόζεται η δασική νομοθεσία, κρίνεται ως απολύτως απαγορευμένη και για τον λόγο ότι συντελείται κατά παράβαση και ευθεία παρέκκλιση από τον ν. 998/1979 περί προστασίας δασών, ο οποίος ωστόσο είναι εκτελεστικός του Συντάγματος νόμος, προς υλοποίηση της Συνταγματικής επιταγής για δασική προστασία, συνεπώς οι διατάξεις του είναι αυστηρές και δεν επιτρέπεται να καταστρατηγούνται.

Άλλωστε, σκοπός της δασικής διαχείρισης είναι η βιώσιμη ανάπτυξη και η εν γένει προστασία των δασών και δασικών εκτάσεων της χώρας και σε καμία περίπτωση δεν δύναται να θεωρηθεί ως σκοπός της διαχείρισης των δασών μας και μάλιστα, με τη διενέργεια σε αυτά κλαδεύσεων και υλοτομιών, «η αύξηση της ανθεκτικότητας των δικτύων Διανομής έναντι του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής», όπως ορίστηκε με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 71 του ν. 4876/2021. Παρομοίως παρίστανται αντίθετες προς τους ορισμούς του Συντάγματος και οι διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 71 του ν. 4876/2021, με βάση τις οποίες επιτρέπεται στη ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ να διενεργεί κλαδεύσεις και υλοτομίες σε πάρκα και άλση, καθ' ότι το άρθρο 5 παρ. 2 του ν. 998/1979 αναγνωρίζει αρμοδιότητα προστασίας των πάρκων και αλσών

αποκλειστικά στη δασική υπηρεσία και αρμοδιότητα διαχείρισής τους για την υλοποίηση της προστασίας αυτής αποκλειστικά και μόνο στους οικείους ΟΤΑ, στους οικιστικούς φορείς που αναλαμβάνουν τη δημιουργία τους, καθώς και σε ίδια νομικά πρόσωπα.

Σε καμία δε περίπτωση δεν δύναται να θεωρηθεί ότι η ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ πληροί τις προϋποθέσεις χαρακτηρισμού της ως «ιδίου νομικού προσώπου», ώστε να νομιμοποιείται να προβαίνει σε διαχειριστικά έργα εντός πάρκων και αλσών, ενώ ούτε οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 998/1979 παρέχουν το δικαίωμα στους οικείους ΟΤΑ να μεταβιβάζουν περαιτέρω, σε φορείς ξένους προς αυτούς, τη δυνατότητα να διενεργούν πράξεις διαχείρισης σε πάρκα και άλση. Συγκεκριμένα, το δίκαιο αποδίδει τόσο καθοριστική σημασία στο αστικό πράσινο για το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής των κατοίκων των πόλεων και των οικισμών της χώρας, ώστε εφαρμόζει στα πάρκα και άλση εντός οικιστικού ιστού τη συνταγματικά κατοχυρωμένη προστασία που παρέχεται σε αυτά τα ίδια τα δάση και τις δασικές εκτάσεις της χώρας με την εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας και σε αυτά (άρθρο 3 παρ. 4 ν. 998/1979). Τόσο τα πάρκα όσο και τα άλση συνιστούν, κατά το δίκαιο, υποκατάστατα φυσικού κεφαλαίου εντός του αστικού ιστού (ΣτΕ 974/2005 κ.ά.), η δε εξομοίωσή τους με τα δάση της χώρας αφορά τη διαχείρισή τους, την παρεχόμενη σε αυτά προστασία, την απαγόρευση μεταβολής του προορισμού τους και την αποκατάστασή τους σε περίπτωση βλάβης, υποβάθμισης ή καταστροφής τους, με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξή τους και τη διασφάλιση της απόλαυσης του πρασίνου τους από το κοινό στο διηνεκές (ΣτΕ Ολ 677/2010, ΣτΕ 4376/2015, 1118/1993).

Οι δασικές υπηρεσίες είναι αρμόδιες για την προστασία των πάρκων και αλσών και για την έγκριση των μελετών διαχείρισης που καταρτίζουν οι δήμοι για τα πάρκα και άλση. Το έργο δηλαδή της υλοποίησης, με τις κατάλληλες μελέτες και εργασίες, της προστασίας των πάρκων και αλσών, που διαθέτει μόνη η δασική υπηρεσία, έχει ανατεθεί από τον νόμο (άρθρο 5 παρ. 2 του ν. 998/1979) στους οικείους ΟΤΑ ή στους οικιστικούς φορείς που αναλαμβάνουν τη δημιουργία τους ή σε ίδια νομικά πρόσωπα, σύμφωνα με σχετική μελέτη (άρθ. 5 παρ. 2 ν. 998/1979, ΦΕΚ Α' 289/29.12.1979). Η δε εκτέλεση κάθε είδους έργων σε πάρκα και άλση ενεργείται σύμφωνα με σχετική μελέτη που εγκρίνεται από τη δασική αρχή και με την εποπτεία της. Την κατά τα ανωτέρω αρμοδιότητα διαχείρισης πάρκων και αλσών, επομένως, ο νόμος αναγνωρίζει **μόνο στους οικείους ΟΤΑ**, στους οικιστικούς φορείς που αναλαμβάνουν τη δημιουργία τους και σε «ίδια νομικά πρόσωπα», στα οποία ωστόσο ούτε από ορισμένη διάταξη νόμου ούτε από την Εισηγητική Έκθεση του ν. 998/1979 συνάγεται ότι ανήκει η ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ. Επομένως, η αυστηρή προστασία που απονέμει το δίκαιο στους χώρους αστικού πρασίνου, επί των οποίων εφαρμόζεται η δασική νομοθεσία, καθιστά ανεπίτρεπτη την ανάθεση αρμοδιοτήτων και εργασιών διαχείρισης και προστασίας τους σε υπηρεσίες και φορείς που **δεν έχουν ως καταστατικό σκοπό τους τη δασική προστασία και διαχείριση**, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται και τα έργα των κλαδεύσεων και υλοτομιών που επηρεάζουν σημαντικά την υγεία των αστικών δέντρων και τη βιωσιμότητα των χώρων αστικού πρασίνου.

Λαμβανομένης υπόψη της σπουδαιότητας που αναγνωρίζει το δίκαιο στους χώρους αστικού πρασίνου, ως υποκατάστατων φυσικού κεφαλαίου εντός του

αστικού ιστού, και κυρίως στα πάρκα και άλση επί των οποίων έχει επεκτείνει την εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας και προστασίας, γίνεται δεκτό ότι ανάλογης σημασίας και προσοχής θα πρέπει να τυγχάνει και η διαχείρισή τους με την ανάθεση, μεταξύ άλλων, και των σύνθετων και απαιτητικών εργασιών της υλοτομίας και κλάδευσής τους αποκλειστικά και μόνο σε υπηρεσίες, των οποίων το αντικείμενο και οι σκοποί σχετίζονται με τη δασική προστασία και διαχείριση, σύμφωνα και με τα πορίσματα των σχετικών επιστημονικών κλάδων της δασολογίας, της δασοπονίας, της γεωπονίας, της αρχιτεκτονικής τοπίου κ.ο.κ. Και ως τέτοιοι φορείς αναγνωρίζονται από το δίκαιο μόνον οι δασικές αρχές της χώρας και για περιοχές εντός σχεδίου πόλεως, οι οικείοι ΟΤΑ (σύμφωνα και με τον Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα¹⁷) καθώς και οι οικιστικοί φορείς και τα ίδια νομικά πρόσωπα της παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 998/1979.

Εφόσον, επομένως, τα «ίδια νομικά πρόσωπα», στα οποία αναφέρεται το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 5 του νόμου 998/1979, εξομοιώνονται από τον νόμο με τους οικείους ΟΤΑ, οι οποίοι διαθέτουν, σε κάθε περίπτωση, αρμοδιότητες, στελέχωση και συνεργεία κατάλληλα για τη διενέργεια εργασιών διαχείρισης αστικού πρασίνου, γίνεται δεκτό ότι ως «ίδια νομικά πρόσωπα», κατά την έννοια της ως άνω διατάξεως, θα πρέπει επίσης να νοούνται φορείς και υπηρεσίες του Δημοσίου που συνδυάζουν σωρευτικά τις ακόλουθες ιδιότητες: α) έχουν σκοπούς οι οποίοι περιλαμβάνουν ρητά τη δασική διαχείριση και προστασία, όπως οι δασικές υπηρεσίες της χώρας και οι υπηρεσίες πρασίνου των δήμων, β) έχουν ως αντικείμενο τη δασική διαχείριση και προστασία ή αντικείμενο που προσιδιάζει σε αυτήν, όπως η διαχείριση και προστασία του αστικού πρασίνου, γ) είναι κατάλληλα στελεχωμένες με ειδικό προς τούτο επιστημονικό προσωπικό, ήτοι δασολόγους, δασοπόνους, γεωπόνους, αρχιτέκτονες τοπίου κ.λπ., οι οποίοι έχουν διδαχθεί κατά τις βασικές σπουδές τους την επιστήμη της δασολογίας και της γεωπονίας και γνωρίζουν τα πορίσματα και τις αρχές τους καθώς και τις σχετικές αρχές και τις μεθόδους της δασοπονικής πρακτικής, και δ) διαθέτουν τον απαιτούμενο ειδικό, υλικοτεχνικό εξοπλισμό για την εκτέλεση των σχετικών εργασιών υλοτομίας και κλαδεύσεων και εν γένει δασικής διαχείρισης.

Προκειμένου, περαιτέρω, να διαπιστώσουμε αν είναι σύννομη η ανάθεση στη ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ της αρμοδιότητας κλάδευσης και υλοτομίας εντός πάρκων και αλσών, θα πρέπει να εξετάσουμε, αν ο εν λόγω φορέας υπάγεται σε μία από τις τρεις κατηγορίες φορέων στους οποίους οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 998/1979 αναγνωρίζουν τέτοια αρμοδιότητα. Και αφού είναι ξεκάθαρο ότι η ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ δεν διαθέτει χαρακτήρα ΟΤΑ ούτε οικιστικού φορέα, απομένει να εξετάσουμε, αν δύναται να θεωρηθεί ως «ίδιο νομικό πρόσωπο» κατά την έννοια της ως άνω διατάξεως. Συγκεκριμένα, ο Διαχειριστής του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ) είναι ανώνυμη εταιρεία, θυγατρική της ΔΕΗ ΑΕ. Συνεστήθη με τον ν. 4001/2011 (ΦΕΚ Α' 179/22.8.2011) που ενσωμάτωσε στην ελληνική

¹⁷ Βλ. περ. γ' της παρ. Ι του άρθρου 75 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3463/2006 (ΦΕΚ Α' 114), όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του από το άρθρο 94 του ν. 3852/2010 (ΦΕΚ Α' 87).

έννομη τάξη την Οδηγία 2009/72/EK¹⁸, με την οποία επεβλήθη ο νομικός και λειτουργικός διαχωρισμός των δραστηριοτήτων μεταφοράς και διανομής από τις καθετοποιημένες επιχειρήσεις ηλεκτρισμού, όπως η ΔΕΗ. Με τον ν. 4001/2011 δίδονται στη ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ δύο διακριτές αρμοδιότητες: α) Η Διαχείριση του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΗΕ), και β) η Διαχείριση των Αγορών των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών (ΜΔΝ). Σύμφωνα περαιτέρω με το άρθρο 57 του ν. 4508/2017 (ΦΕΚ Α' 200/22.12.2017), η ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ καθίσταται, από 1.1.2018, μοναδικός διαχειριστής και του ειδικού λογαριασμού ΥΚΩ της παρ. 8 του άρθρου 55 του ν. 4001/2011 στην ελληνική επικράτεια. Από 30/11/2021 και εντεύθεν, ο Κλάδος Δικτύου Διανομής της ΔΕΗ ΑΕ απορροφήθηκε από τη ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ και η τελευταία σφραγίζει πλέον στο πρόσωπό της τις ιδιότητες τόσο του Κυρίου του ΕΔΔΗΕ (άρθρο 129 ν. 4819/2021) όσο και του Διαχειριστή του ΕΔΔΗΕ (άρθρα 123 και 127 ν. 4001/2011). Το δε μετοχικό κεφάλαιο της ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ ανήκει κατά 51% στη ΔΕΗ ΑΕ και κατά 49% στη Macquarie Asset Management.

Σύμφωνα άλλωστε και με το καταστατικό της, που αναρτάται δημοσιευμένο στην επίσημη ιστοσελίδα της¹⁹: «Σκοπός της ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ είναι να ασκεί τις αρμοδιότητες και να εκτελεί τα καθήκοντα του Διαχειριστή του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΗΕ), όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 2 παρ. 3 περ. (ιδ') του ν. 4001/2011. Ειδικότερα, σκοπός της Εταιρείας είναι να διασφαλίζει, υπό οικονομικούς όρους, τους αναγκαίους ανθρώπινους, τεχνικούς, υλικούς και οικονομικούς πόρους για τη λειτουργία, συντήρηση και ανάπτυξη του ΕΔΔΗΕ, με στόχο την αξιόπιστη, αποδοτική και ασφαλή λειτουργία του, καθώς και τη μακροπρόθεσμη ικανότητά του να ανταποκρίνεται σε εύλογες ανάγκες ηλεκτρικής ενέργειας, λαμβάνοντας τη δέουσα μέριμνα για το περιβάλλον και την ενεργειακή αποδοτικότητα». Καθίσταται επομένως σαφές ότι **αποκλειστικός καταστατικός σκοπός της ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ**, ο οποίος διέπει το σύνολο της οργάνωσης, της λειτουργίας και της δράσης της, είναι **η διαχείριση του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας** σύμφωνα με τους όρους του καταστατικού της που ρυθμίζουν τη δράση της με κανόνες εταιρικού δικαίου και αυστηρά οικονομικούς όρους. Στερείται, επομένως, η ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ οποιασδήποτε αρμοδιότητας με αντικείμενο τη δασική διαχείριση και προστασία καθώς και τη διαχείριση και προστασία κοινοχρήστων χώρων αστικού πρασίνου. Η δε αναφορά του καταστατικού της ΔΕΔΔΗΕ στη «...λήψη της δέουσας μέριμνας για το περιβάλλον και την ενεργειακή αποδοτικότητα» κατά την άσκηση του έργου της απλώς και μόνον αναφέρεται στη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την αποφυγή δυσμενών συνεπειών στο περιβάλλον από τη λειτουργία της προς εκπλήρωση των σκοπών της και σε καμία περίπτωση δεν δύναται να θεωρηθεί ότι της προσδίδει αρμοδιότητα να διενεργεί αστικές κλαδεύσεις και υλοτομίες σε χώρους επί των οποίων εφαρμόζεται αυστηρά η δασική νομοθεσία για τη ρύθμιση κάθε θέματος που αφορά την αυξημένη προστασία τους και την εν γένει διαχείρισή τους σύμφωνα με τους ειδικούς κανόνες της.

¹⁸ Σήμερα, η Οδηγία 2009/72/EK έχει αντικατασταθεί από την Οδηγία 2019/944/ΕΕ που ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τους ν. 4986/2022 (ΦΕΚ Α' 204/22.10.2022) και 5037/2023 (ΦΕΚ Α' 78/28.3.2023).

¹⁹ <https://deddie.gr/el/deddie/i-etairieia/>

Επομένως, η ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ, ως κατ' εξοχήν φορέας του κλάδου ενέργειας, δεν δύναται, σε καμία περίπτωση, να θεωρηθεί ως «ίδιο νομικό πρόσωπο» στο οποίο το άρθρο 5 παρ. 2 του ν. 998/79 αναγνωρίζει τη δυνατότητα εκτέλεσης έργων διαχείρισης πάρκων και αλσών, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται και οι κλαδεύσεις και υλοτομίες. Και τούτο, επειδή η ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ στερείται και του χαρακτήρα και του σκοπού και της αναγκαίας στελέχωσης προς τούτο, σε αντίθεση με τους οικείους ΟΤΑ, στους οποίους η διάταξη αυτή απονέμει τέτοια αρμοδιότητα, και στους οποίους ο ίδιος ο νόμος και οι οργανισμοί τους αναγνωρίζουν αρμοδιότητες διαχείρισης και προστασίας αστικού πρασίνου διαθέτοντάς τους και το αναγκαίο και εξειδικευμένο προς τούτο επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό (δασολόγους, γεωπόνους, αρχιτέκτονες τοπίου κ.λπ.) και την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή. Σύμφωνα επομένως με όσα αναλύθηκαν, είναι μη νόμιμες και αντισυνταγματικές, ως αντίθετες προς τις διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 Συντ., οι διατάξεις του άρθρου 53B του ν. 4662/2020 και της παρ. 1 του άρθρου 71 του ν. 4876/2021 που καθιέρωσαν αρμοδιότητα της ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ να διενεργεί κλαδεύσεις και υλοτομίες σε εκτάσεις, στις οποίες εφαρμόζεται η δασική νομοθεσία, από τις οποίες διέρχονται δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας, για τον λόγο ότι με αυτές παραχωρείται στη ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ η **δυνατότητα διενέργειας δασικών διαχειριστικών εργασιών της αποκλειστικής αρμοδιότητας της δασικής υπηρεσίας** και, μάλιστα, για σκοπό αλλότριο προς εκείνον της βιώσιμης δασικής διαχείρισης, ο οποίος συνίσταται στην *«αύξηση της ανθεκτικότητας των δικτύων Διανομής έναντι του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής»*. Παρομοίως είναι αντίθετες προς τους ορισμούς της δασικής νομοθεσίας και αντισυνταγματικές και οι διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 71 του ν. 4876/2021 και 53B ν. 4662/2020, με βάση τις οποίες επιτρέπεται στη ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ να διενεργεί κλαδεύσεις και υλοτομίες σε πάρκα και άλση, αφού η ΔΕΔΔΗΕ δεν δύναται να θεωρηθεί ότι πληροί τις προϋποθέσεις χαρακτηρισμού της ως «ιδίου νομικού προσώπου» της παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 998/1979, προκειμένου να νομιμοποιείται να προβαίνει σε διαχειριστικά έργα εντός πάρκων και αλσών, ούτε οι ως άνω διατάξεις παρέχουν το δικαίωμα στους οικείους ΟΤΑ να μεταβιβάζουν περαιτέρω σε φορείς ξένους προς αυτούς τη δυνατότητα να διενεργούν πράξεις διαχείρισης σε πάρκα και άλση.

Επομένως, η ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ δεν νομιμοποιείται να διενεργεί εργασίες κλάδευσης και υλοτομίας σε εκτάσεις επί των οποίων εφαρμόζεται η δασική νομοθεσία, τόσο στον εξωαστικό όσο και στον αστικό χώρο, η δε σχετική αρμοδιότητα που της απενεμήθη με τα άρθρα 53B ν. 4662/2020 και 71 ν. 4876/2021 είναι μη νόμιμη, αντισυνταγματική και ασκείται καταχρηστικά. Για τούτο, μη νόμιμη καθίσταται και αντισυνταγματική παρίσταται και η διάταξη του **άρθρου 53 παρ. 5 του ν. 5069/2023**, η οποία συμπλήρωσε το άρθρο 71 ν. 4876/2021 γενικεύοντας στο εξής τη δυνατότητα της ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ να διενεργεί αποκλαδώσεις, καθαρισμούς, αποψιλώσεις και κοπές δέντρων στο σύνολο των χώρων πρασίνου, ορίζοντας ότι: *«Εφαρμοζομένων των παρ. 1 έως 3, οι εργασίες κλαδεμάτων και υλοτομίας από την ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ δύνανται να λαμβάνουν χώρα **και εντός πάρκων, αλσών και λοιπών κοινοχρήστων χώρων**, κατόπιν λήψης της γνώμης της αρμόδιας υπηρεσίας του οικείου Δήμου ή Περιφέρειας, η οποία χορηγείται εντός επτά (7) ημερών»*.

Η δε αντίθεση προς το Σύνταγμα και την αρχή της νομιμότητας τέτοιων αναθέσεων εργασιών κλάδευσης και υλοτομίας που παρέχονται προς τη ΔΕΔΔΗΕ με τις διατάξεις των άρθρων 53B ν. 4662/2020 και 71 ν. 4876/2021, έγκειται στο γεγονός ότι οι εν λόγω εργασίες γίνονται για σκοπό αλλότριο προς τη δασική προστασία, τη δασοκομία και τη διαχείριση, που δεν αντιμετωπίζει το δάσος, το πάρκο ή το άλσος ως προστατευόμενα οικοσυστήματα, αλλ' ως «εμπόδια» στη λειτουργία του ενεργειακού δικτύου που θα πρέπει να εκλείψουν²⁰.

4. Ανάθεση δασικής διαχείρισης σε «Υβριδικά Συνεργατικά Σχήματα» (ν. 5106/2024, ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/84410/2919/2024)

Με το **άρθρο 20 του ν. 5106/2024** (ΦΕΚ Α' 63/1.5.2024) ορίστηκε ότι: «1. Επιτρέπεται η σύσταση ενώσεων προσώπων με νομική προσωπικότητα (Υβριδικά Συνεργατικά Σχήματα - Υ.Σ.Σχη.), στις οποίες μετέχουν ως μέρη Δασικοί Συνεταιρισμοί Εργασίας (ΔΑ.Σ.Ε.) με συνολικό ποσοστό πενήντα τοις εκατό (50%) και λοιπά φυσικά ή νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα ή ενώσεις προσώπων ή κοινοπρακτικά σχήματα του ιδιωτικού τομέα με συνολικό ποσοστό πενήντα τοις εκατό (50%) για τη συμμετοχή στη διαδικασία του άρθρου 24 και την υλοποίηση των αναφερόμενων στο άρθρο 21. 2. Στα Υ.Σ.Σχη. μπορούν να συμμετέχουν ΔΑ.Σ.Ε. που: α) έχουν συσταθεί και λειτουργούν σύμφωνα με τον ν. 4423/2016 (Α' 182), β) είναι εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Δασικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Δασεργατών και δεν έχουν διαγραφεί οριστικά ή προσωρινά, και γ) δεν συμμετέχουν σε άλλο Υ.Σ.Σχη. 3. Τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα της παρ. 1, εξαιρουμένων των ΔΑ.Σ.Ε., που συμμετέχουν στα Υ.Σ.Σχη. πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) έχουν ως κύριο αντικείμενο δραστηριότητας τη μεταποίηση ξυλείας και προϊόντων αυτής, β) έχουν συσταθεί τουλάχιστον πέντε (5) έτη πριν από τη δημοσίευση της πρόσκλησης του άρθρου 21, γ) ο κύκλος εργασιών τους, κατά τα τρία (3) τελευταία πλήρη οικονομικά έτη, πριν από τη δημοσίευση της πρόσκλησης του άρθρου 21, είναι αθροιστικά ίσος ή μεγαλύτερος των πέντε εκατομμυρίων (5.000.000) ευρώ, ο δε ειδικός κύκλος εργασιών που αφορά στη μεταποίηση ξυλείας και προϊόντων αυτής είναι αθροιστικά ίσος ή μεγαλύτερος των τριών εκατομμυρίων (3.000.000) ευρώ, και δ) δεν συμμετέχουν σε άλλο Υ.Σ.Σχη. Στην περίπτωση ενώσεων προσώπων ή κοινοπρακτικών σχημάτων το κριτήριο της περ. γ) μπορεί να πληρείται αθροιστικά από τα μέλη τους. 4. Επιπρόσθετα, μπορούν να συμμετέχουν στα Υ.Σ.Σχη. νομικά πρόσωπα με οικονομικές δραστηριότητες ή ενώσεις προσώπων ή κοινοπρακτικά σχήματα, μέλος των οποίων ασκεί οικονομικές δραστηριότητες που επιτρέπουν την αξιοποίηση της δασικής βιομάζας ως εξής: α) για παραγωγή θερμικής, ηλεκτρικής ενέργειας ή ανανεώσιμων αερίων από βιομάζα (βιοενέργεια), με σκοπό είτε την ιδιοκατανάλωση, είτε την πώληση της ενέργειας αυτής σε τρίτους, β) για παραγωγή θερμικής ενέργειας με σκοπό τη διάθεση σε δίκτυα τηλεθέρμανσης, γ) για παραγωγή θερμικής ενέργειας με σκοπό τη διάθεση σε εφαρμογές του αγροβιομηχανικού - αγροδιατροφικού κλάδου (θερμοκήπια, ξηραντήρια), δ) για παραγωγή τυποποιημένων στερεών βιοκαυσίμων (ιδίως πελλέτες - μπρικότες ξύλου), ε) για παραγωγή εδαφοβελτιωτικών προϊόντων και βιοπροϊόντων υψηλής προστιθέμενης

²⁰ Σ. Παυλάκη, «Κλαδεύσεις και υλοτομίες από τη ...ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ;», <https://dasarxeio.com/2023/11/29/131115/>

αξίας με βάση την εξανθρακωμένη βιομάζα («biochar»). Το εταιρικό κεφάλαιο των ανωτέρω προσώπων για να αποκτήσουν και να διατηρήσουν την ιδιότητα τους ως μελών στα Υ.Σ.Σχη. ορίζεται σε τρία εκατομμύρια (3.000.000) ευρώ. Για τις ενώσεις νομικών προσώπων ή τα κοινοπρακτικά σχήματα υπολογίζεται αθροιστικά το εταιρικό κεφάλαιο των μελών τους. 5. Για την περ. α) της παρ. 4 το φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο διαθέτει μονάδες ηλεκτροπαραγωγής ή συμπαραγωγής με χρήση βιομάζας, απαιτείται να διαθέτει αποδεικτικό χορήγησης οριστικής προσφοράς σύνδεσης με το Ελληνικό Δίκτυο Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας ή το Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας, το οποίο εκδίδεται πριν από τη δημοσίευση της πρόσκλησης του άρθρου 21. 6. Τα Υ.Σ.Σχη. διοικούνται από Διοικητικό Συμβούλιο, που αποτελείται από επτά (7) μέλη, από τα οποία τρία (3) υποδεικνύονται: α) από τον ή τους ΔΑ.Σ.Ε. που συμμετέχουν σε αυτά, και β) τρία (3) από το νομικό ή φυσικό πρόσωπο ή τα νομικά ή φυσικά πρόσωπα που συμμετέχουν σε αυτά. Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου είναι κοινής επιλογής. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου απαγορεύεται να διενεργούν πράξεις ανταγωνιστικές προς τον σκοπό του Υ.Σ.Σχη.. Οι αποφάσεις λαμβάνονται κατ' απόλυτη πλειοψηφία των μελών. 7. Η εισφορά σε είδος των ΔΑ.Σ.Ε. στο εταιρικό κεφάλαιο των Υ.Σ.Σχη. μπορεί να περιλαμβάνει μηχανήματα και προσωπική εργασία των μελών τους, η οποία δύναται να εκτείνεται σε διάστημα δέκα (10) ετών. Δεν δύναται, ωστόσο, να υπερβαίνει το δεκαπέντε τοις εκατό (15%) των συνολικών ετήσιων αμοιβών κάθε μέλους. 8. Τα Υ.Σ.Σχη. απασχολούν τουλάχιστον έναν (1) Δασολόγο Γεωτεχνικών Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης. 9. Τα Υ.Σ.Σχη. εγγράφονται σε ειδικό μητρώο, που τηρείται στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας». Σχετικά βλ. και **ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/107397/3963** (ΦΕΚ Β' 5582/20.10.2025) «Δικαιολογητικά εγγραφής στο Μητρώο της παρ. 9 του άρθρου 20 του ν. 5106/2024 και διαδικασίες, τεχνικές λεπτομέρειες και λοιπά ζητήματα για την εφαρμογή του άρθρου αυτού».

Σύμφωνα περαιτέρω με το **άρθρο 21** του ν. 5106/2024: «Πρόσκληση για την ανάθεση της υλοποίησης της διαχείρισης και εκμετάλλευσης δημοσίων δασών. 1. Εκτός των λοιπών διαδικασιών της δασικής νομοθεσίας, η **ανάθεση της υλοποίησης της διαχείρισης και της εκμετάλλευσης δημοσίων δασών ή διαχειριστικών μονάδων** δύναται να διενεργείται κατόπιν δημόσιας πρόσκλησης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας. 2. Με την πρόσκληση της παρ. 1 προκηρύσσεται η ανάθεση της υλοποίησης της διαχείρισης και της εκμετάλλευσης ενός ή περισσότερων δασών ή μιας ή περισσότερων διαχειριστικών μονάδων κατά μόνες ή από κοινού. Ο συνδυασμός των δασών ή των διαχειριστικών μονάδων στηρίζεται ιδίως στην παραγωγική ικανότητα αυτών, τον βαθμό δυσκολίας της απόληψης, την απόσταση που τα χωρίζει, την πιθανότητα εκδήλωσης επικίνδυνης πυρκαγιάς και το έτος λήξης της διάρκειας των οικείων διαχειριστικών μελετών. 3. Στην πρόσκληση της παρ. 1 ορίζονται ιδίως: α) οι ποσότητες και τα είδη βιομάζας που επιτρέπεται κατ' ανώτατο όριο να αποληφθούν σύμφωνα με τις οικείες εγκεκριμένες διαχειριστικές μελέτες, β) οι εργασίες καθαρισμού δασών, τα είδη, οι ποσότητες βιομάζας που θα αποληφθούν με αυτές και ο χρονικός προγραμματισμός υλοποίησης αυτών των εργασιών, γ) το ύψος της επιδότησης της βιομάζας που απολαμβάνεται ανά είδος και κατά περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο 27 και δ) το ελάχιστο ποσοστό της αξίας των τιμολογίων πώλησης, άνευ Φόρου Προστιθέμενης Αξίας, της αποληπτόμενης

βιομάζας, το οποίο αποδίδεται στο Δημόσιο. Επίσης, στην πρόσκληση ορίζονται οι υποχρεώσεις του αναδόχου, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσής του να αντιδράσει αμελλητί σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, όπως φυσικής καταστροφής ή πυρκαϊάς. 4. Η πρόσκληση περιλαμβάνει τα συγκεκριμένα δημόσια δάση ή διαχειριστικές μονάδες που διατίθενται προς διαχείριση και εκμετάλλευση, σύμφωνα με τις οικείες διαχειριστικές μελέτες», ενώ κατά το **άρθρο 22** του ν. 5106/2024, η διάρκεια της ανάθεσης της υλοποίησης της διαχείρισης και εκμετάλλευσης δασών ή διαχειριστικών μονάδων ορίζεται ότι δεν μπορεί να υπερβαίνει τη μέγιστη διάρκεια μιας διαχειριστικής μελέτης.

Περαιτέρω, ο ν. 5106/2024 δίνει με το **άρθρο 23** αυτού δικαίωμα συμμετοχής στη διαδικασία ανάθεσης της υλοποίησης της διαχείρισης και εκμετάλλευσης δημοσίων δασών ή διαχειριστικών μονάδων στους Δασικούς Συνεταιρισμούς Εργασίας (ΔΑΣΕ) που πληρούν τις προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 20 καθώς και σε «**Υβριδικά Συνεργατικά Σχήματα** (Υ.Σ.Σχη.)», που πληρούν τις προϋποθέσεις των παρ. 2 έως 7 του άρθρου 20. Για τη συμμετοχή τους στη διαδικασία του πρώτου εδαφίου οι ΔΑΣΕ και τα Υ.Σ.Σχη. μπορούν να συνεργάζονται με Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις. Από τη συμμετοχή στη διαδικασία ανάθεσης αποκλείονται οι ΔΑΣΕ οι οποίοι: α) έχουν κηρυχθεί με απόφαση του αρμοδίου οργάνου έκπτωτοι και έχουν αποκλειστεί από την εκμετάλλευση δημοσίων δασών τα τρία (3) τελευταία έτη πριν από τη δημοσίευση της πρόσκλησης, β) τελούν υπό πτώχευση ή έχουν υπαχθεί σε διαδικασία εκκαθάρισης, σύμφωνα με τα άρθρα 32 και 34 του ν. 4423/2016 (Α' 182), γ) έχουν αθετήσει τις υποχρεώσεις τους αναφορικά με την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, κύριας και επικουρικής, και αυτό έχει διαπιστωθεί με δικαστική απόφαση ή διοικητική πράξη με τελεσίδικη και δεσμευτική ισχύ αντίστοιχα. Ο λόγος αποκλεισμού δεν ισχύει αν οι ΔΑ.Σ.Ε. έχουν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις τους, είτε καταβάλλοντας τους φόρους ή τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης που οφείλουν, συμπεριλαμβανομένων των τόκων, προσαυξήσεων και προστίμων, είτε υπαγόμενοι σε δεσμευτικό διακανονισμό για την καταβολή τους. Επίσης αποκλείεται από τη διαδικασία ανάθεσης ΔΑΣΕ μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου που έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα ή εκ δόλου πλημμέλημα για παραβάσεις της δασικής νομοθεσίας. Συναφώς, αποκλείονται από τη συμμετοχή στη διαδικασία ανάθεσης τα Υ.Σ.Σχη.: α) μέλος των οποίων ή και το ίδιο έχει κηρυχθεί με απόφαση του αρμοδίου οργάνου έκπτωτο και έχει αποκλειστεί από την εκμετάλλευση δημοσίων δασών τα τρία (3) τελευταία έτη πριν από τη δημοσίευση της πρόσκλησης, β) μέλος των οποίων εμπίπτει σε μια από τις παρακάτω περιπτώσεις: βα) τελεί υπό πτώχευση ή έχει υπαχθεί σε διαδικασία ειδικής εκκαθάρισης ή τελεί υπό αναγκαστική διαχείριση από εκκαθαριστή ή από δικαστήριο ή έχει υπαχθεί σε διαδικασία πτωχευτικού συμβιβασμού ή έχει αναστείλει τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες ή έχει ενταχθεί σε διαδικασία εξυγίανσης και δεν τηρεί τους όρους αυτής, ββ) έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις του αναφορικά με την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, κύριας και επικουρικής, και αυτό έχει διαπιστωθεί με δικαστική απόφαση ή διοικητική πράξη με τελεσίδικη και δεσμευτική ισχύ, αντίστοιχα. Ο λόγος αποκλεισμού δεν ισχύει εφόσον το μέλος εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, είτε καταβάλλοντας τους φόρους ή τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης που οφείλει, συμπεριλαμβανομένων των τόκων, προσαυξήσεων και προστίμων, είτε υπαγόμενο σε δεσμευτικό διακανονισμό

για την καταβολή τους, βγ) έχουν εκδοθεί σε βάρος του μέσα σε χρονικό διάστημα δύο (2) ετών πριν από τη ημερομηνία δημοσίευσης της πρόσκλησης από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα της Επιθεώρησης Εργασίας πράξεις επιβολής προστίμου για παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας που χαρακτηρίζονται, σύμφωνα με την υπ' αρ. 80016/31.8.2022 απόφαση της Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικών Υποθέσεων (Β' 4629), όπως εκάστοτε ισχύει, ως «υψηλής» ή «πολύ υψηλής» σοβαρότητας.

Περαιτέρω, ορίζεται ότι αποκλείονται από τη συμμετοχή στη διαδικασία ανάθεσης τα Υ.Σ.Σχη. στα οποία συμμετέχουν: α) Ρώσοι υπήκοοι ή φυσικά ή νομικά πρόσωπα, οντότητες ή φορείς που έχουν την έδρα τους στη Ρωσία, β) νομικά πρόσωπα, οντότητες ή φορείς των οποίων τα δικαιώματα ιδιοκτησίας κατέχουν, άμεσα ή έμμεσα, σε ποσοστό άνω του πενήντα τοις εκατό (50%) οντότητες της περ. α), γ) φυσικά ή νομικά πρόσωπα, οντότητες ή φορείς που ενεργούν εξ ονόματος ή κατ' εντολή οντότητας των περ. α) και β). Επίσης αποκλείεται από τη συμμετοχή στη διαδικασία ανάθεσης τα Υ.Σ.Σχη., μέλος του διοικητικού, διευθυντικού ή εποπτικού οργάνου των μερών που έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα ή εκ δόλου πλημμέλημα για παραβάσεις της δασικής νομοθεσίας. Η υποχρέωση αποκλεισμού εφαρμόζεται και όταν το πρόσωπο σε βάρος του οποίου εκδόθηκε αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση έχει εξουσία εκπροσώπησης, λήψης αποφάσεων ή άσκησης ελέγχου στο Υ.Σ.Σχη. Η υποχρέωση του προηγούμενου εδαφίου αφορά: α) στις Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης, στις Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες, στις προσωπικές εταιρείες (ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες) και στους διαχειριστές τους, β) στις Ανώνυμες Εταιρείες, τον διευθύνοντα σύμβουλο, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και τα πρόσωπα στα οποία με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου έχει ανατεθεί το σύνολο της διαχείρισης και εκπροσώπησης της εταιρείας, γ) στους συνεταιρισμούς, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, και δ) στις υπόλοιπες περιπτώσεις νομικών προσώπων και τον κατά περίπτωση νόμιμο εκπρόσωπο.

Κατά το **άρθρο 24** ν. 5106/2024: «1. Το ύψος της εγγύησης συμμετοχής ορίζεται στην πρόσκληση και προσδιορίζεται σε ποσοστό τέσσερα τοις εκατό (4%) επί της προϋπολογιζόμενης αξίας της σύμβασης. 2. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας συγκροτείται επιτροπή διενέργειας του διαγωνισμού, η οποία αποτελείται από τρία (3) μέλη. 3. Η ανάθεση γίνεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας ύστερα από εισήγηση της επιτροπής διενέργειας του διαγωνισμού με κριτήριο την πλέον συμφέρουσα προσφορά με βάση τα κάτωθι κριτήρια: α) το ποσοστό βιομάζας που θα αποληφθεί σε σχέση με το προβλεπόμενο στη διαχειριστική μελέτη και τη μελέτη αντιπυρικής προστασίας [συντελεστής: σαράντα τοις εκατό (40%)], β) το χρονικό διάστημα υλοποίησης των δασοκομικών εργασιών συντήρησης και βελτίωσης του δάσους που αποβλέπουν στον καθαρισμό αυτού, σε σχέση με το απώτατο σχετικό όριο που θέτει η εγκεκριμένη διαχειριστική - αντιπυρική μελέτη [συντελεστής: σαράντα τοις εκατό (40%)], και γ) το ποσοστό της αξίας των τιμολογίων πώλησης της αποληπτόμενης βιομάζας, το οποίο αποδίδεται στο Δημόσιο [συντελεστής: είκοσι τοις εκατό (20%)]. 4. Ο ανάδοχος της σύμβασης παρέχει «εγγύηση καλής εκτέλεσης», σε ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%), επί της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης. Η εγγύηση καλής εκτέλεσης κατατίθεται μέχρι και την υπογραφή του συμφωνητικού και καταπίπτει υπέρ του Δημοσίου αν ο

ανάδοχος παραβιάσει τους όρους της σύμβασης. Η εγγύηση καλής εκτέλεσης καλύπτει συνολικά και χωρίς διακρίσεις την εφαρμογή όλων των όρων της σύμβασης και κάθε απαίτηση του Υπουργείου έναντι του αναδόχου. Η εγγύηση καλής εκτέλεσης επιστρέφεται στο σύνολό της μετά την ποσοτική και ποιοτική παραλαβή του συνόλου του αντικείμενου της σύμβασης. Με απόφαση της αρμόδιας υπηρεσίας, που εκδίδεται ύστερα από αίτηση του αναδόχου, αποδεδειγμένα μέρος των εγγυήσεων, ανερχόμενο σε ποσοστό ανάλογο με την αξία των εργασιών που έχουν περαιωθεί και εγκριθεί σε κάθε στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης».

Σύμφωνα περαιτέρω με το **άρθρο 25** ν. 5106/2024: «Κατά της απόφασης ανάθεσης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας δύναται να ασκηθεί ένσταση εντός δέκα (10) ημερών από την ανακοίνωση του αποτελέσματος από τους έχοντες έννομο συμφέρον υποψηφίους που συμμετείχαν στη διαδικασία ανάθεσης και αποκλείστηκαν σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας. Ο Υπουργός αποφασίζει εντός δέκα (10) ημερών. Εάν παρέλθει άπρακτη η ανωτέρω προθεσμία, τεκμαίρεται η απόρριψη της ένστασης», ενώ κατ' **άρθρο 26** του ως άνω νόμου: «1. Αν ο ανάδοχος δεν εκπληρώνει τις συμβατικές του υποχρεώσεις ή δεν συμμορφώνεται με τις γραπτές εντολές της υπηρεσίας, που είναι σύμφωνες με τη σύμβαση ή τον νόμο, κηρύσσεται έκπτωτος από τη σύμβαση. Η διαδικασία έκπτωσης κινείται αν συντρέχει μια από τις παρακάτω περιπτώσεις: α) καθυστερήσει υπαίτια, πέραν του ενός (1) μηνός, την έναρξη των εργασιών που προβλέπονται στην εγκεκριμένη διαχειριστική μελέτη, β) υπερβεί με υπαιτιότητά του, για χρόνο περισσότερο των τριών (3) μηνών, τον προβλεπόμενο στη σύμβαση χρόνο για την ολοκλήρωση των εργασιών κάθε σταδίου της εγκεκριμένης διαχειριστικής μελέτης, γ) υπερβεί με υπαιτιότητά του και κατ' επανάληψη, κατά δύο (2) μήνες, προθεσμίες που τίθενται στην εγκεκριμένη διαχειριστική μελέτη, δ) προβαίνει συστηματικά σε εργασίες που είναι κακότεχνες και δεν ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές της εγκεκριμένης διαχειριστικής μελέτης και ε) παρεκκλίνει επανειλημμένα από τις ρυθμίσεις της εγκεκριμένης διαχειριστικής μελέτης ή παραλείπει συστηματικά την τήρηση των κανόνων ασφαλείας των εργαζομένων ή προστασίας του περιβάλλοντος. 2. Για να κινηθεί η διαδικασία έκπτωσης, η αρμόδια υπηρεσία απευθύνει τουλάχιστον δύο (2) έγγραφες προειδοποιήσεις προς τον ανάδοχο. Εάν συντρέχει λόγος έκπτωσης, κοινοποιείται στον ανάδοχο πρόσκληση της υπηρεσίας, στην οποία αναφέρονται αναλυτικά οι ενέργειες ή εργασίες στις οποίες πρέπει να προβεί ο ανάδοχος. Στην πρόσκληση τάσσεται προθεσμία που δεν μπορεί να είναι μικρότερη από δέκα (10) ημέρες ούτε και μεγαλύτερη από τριάντα (30) ημέρες. 3. Αν η ως άνω προθεσμία παρέλθει, χωρίς ο ανάδοχος να συμμορφωθεί με την πρόσκληση της παρ. 2, κηρύσσεται έκπτωτος με απόφαση του αρμοδίου οργάνου. 4. Κατά της ως άνω απόφασης μπορεί να ασκηθεί ένσταση εντός δέκα (10) ημερών, οπότε και αναστέλλονται οι συνέπειες της έκπτωσης μέχρι να ληφθεί απόφαση από το αρμόδιο όργανο, ο δε ανάδοχος υποχρεούται να συνεχίσει τις εργασίες που προσδιορίζονται στην πρόσκληση. Αν κατά της απόφασης έκπτωσης δεν ασκηθεί εμπρόθεσμα ένσταση ή αν απορριφθεί η ένσταση από το αρμόδιο όργανο, η έκπτωση καθίσταται οριστική. 5. Αν η έκπτωση καταστεί οριστική, ο ανάδοχος αποβάλλεται από το έργο και η σύμβαση εκκαθαρίζεται το συντομότερο δυνατό. 6. Κατά του οριστικά έκπτωτου αναδόχου επέρχονται αθροιστικά οι εξής συνέπειες, για την επέλευση των οποίων μεριμνά αμελλητί η αρμόδια υπηρεσία: α) Καταπίπτει υπέρ του Δημοσίου, ως ποινική

ρήτρα, η εγγύηση καλής εκτέλεσης, β) ο ανάδοχος αποκλείεται από τη συμμετοχή σε διαγωνιστικές διαδικασίες του παρόντος για χρονικό διάστημα τριών (3) ετών».

Περαιτέρω κατά το **άρθρο 27** του ν. 5106/2024: «Επιδότηση αναδόχων - Δικαιώματα ρύπων. 1. Τα Υβριδικά Συνεργατικά Σχήματα (Υ.Σ.Σχη.) και οι Δασικοί Συνεταιρισμοί Εργασίας που έχουν αναλάβει τη διαχείριση και εκμετάλλευση δασών ή διαχειριστικών μονάδων λαμβάνουν ετήσια επιδότηση με βάση τα έσοδα από τους πλειστηριασμούς δικαιωμάτων εκπομπής ρύπων. Το ποσό της επιδότησης υπολογίζεται ως ποσοστό των εσόδων πώλησης της βιομάζας που απολαμβάνεται πολλαπλασιαζόμενο με τον συντελεστή που ορίζεται ανά είδος βιομάζας σε συνδυασμό με τον συντελεστή δυσκολίας διαχείρισης των δασών ή διαχειριστικών μονάδων που έχουν αναλάβει οι ανωτέρω φορείς. 2. Το ύψος της επιδότησης που ορίζεται στην πρόσκληση του άρθρου 21 δεν μεταβάλλεται μέχρι τη λήξη της διάρκειας της ανάθεσης».

Εξάλλου, κατ' **άρθρο 28** ν. 5106/2024: «Αντισταθμιστικό - Ανταποδοτικό όφελος. 1. **Ποσοστό των καυσόξυλων** που παράγονται από τους αναδόχους της ανωτέρω διαδικασίας, το οποίο καθορίζεται στην πρόσκληση του άρθρου 21, διατίθεται με χαμηλό τίμημα σε αποδεδειγμένα μόνιμους κατοίκους των τοπικών κοινοτήτων των περιοχών διαχείρισης και εκμετάλλευσης, με προτεραιότητα τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. 2. Η διάθεση της ποσότητας που αναλογεί σε κάθε δικαιούμενο πραγματοποιείται με κατ' οίκον παράδοση από τα Υβριδικά Συνεργατικά Σχήματα (Υ.Σ.Σχη.) ή τους Δασικούς Συνεταιρισμούς Εργασίας (ΔΑ.Σ.Ε.). 3. Ποσό που αντιστοιχεί σε ποσοστό δύο τοις εκατό (2%) επί των προ του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας εσόδων ενός Υ.Σ.Σχη. ή ενός ΔΑ.Σ.Ε. από τη διαχείριση των δασών στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 24 διατίθεται στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) που είναι εντός ή πλησίον των οικείων περιοχών διαχείρισης και εκμετάλλευσης. Οι ΟΤΑ αυτοί προβαίνουν σε αντίστοιχη μείωση των δημοτικών τελών που επιβάλλουν σε βάρος των μόνιμων κατοίκων των τοπικών κοινοτήτων των περιοχών αυτών», ενώ κατ' **άρθρο 29** του ν. 5106/2024: «Έλεγχος της **αποληπτόμενης βιομάζας** και της μεταφοράς της. 1. Το ποσό της επιδότησης του άρθρου 27 καταβάλλεται μετά από τον έλεγχο και την πιστοποίηση της βιομάζας που απολήφθηκε και των ειδών αυτής, σύμφωνα με τα αντίστοιχα τιμολόγια πώλησης. Ο έλεγχος του πρώτου εδαφίου διενεργείται από ελεγκτές που έχουν εγγραφεί στο μητρώο της παρ. 2, ή από οικονομικό φορέα στον οποίο ανατίθεται η πιστοποίηση αυτή σε συνεργασία με τη Δασική Υπηρεσία και δεν επεμβαίνει σε θέματα αρμοδιότητας της Φορολογικής Διοίκησης. 2. Συστήνεται Μητρώο Πιστοποιημένων Ελεγκτών που πιστοποιούν και βεβαιώνουν τις ποσότητες βιομάζας που παράγονται από κάθε ανάδοχο. 3. Ο έλεγχος της μεταφοράς της κάθε είδους βιομάζας που απολαμβάνεται από τα δάση ή τις διαχειριστικές μονάδες διενεργείται και από μεικτά κλιμάκια της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων και οργάνων της Ελληνικής Αστυνομίας στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους ή άλλων προς τούτο αρμοδίων οργάνων».

Κατ' **άρθρο 30** του ν. 5106/2024: «Μεταφορά δασεργατών και ενεργοποίηση Δασικών Συνεταιρισμών Εργασίας σε περίπτωση δασικής πυρκαγιάς ή άλλης φυσικής καταστροφής. 1. Σε περίπτωση συνδρομής περιστατικού πυρκαγιάς ή άλλης φυσικής καταστροφής εντός δασικού

χαρακτήρα εκτάσεων, που επιβάλλει τη μεταφορά δασεργατών ή την ενεργοποίηση ενός Δασικού Συνεταιρισμού Εργασίας σε περιοχή εκτός της έδρας του, με σκοπό την άμεση αντιμετώπιση της φυσικής καταστροφής, οι πάροχοι υπηρεσιών μεταφοράς παρέχουν προτεραιότητα στην εξυπηρέτηση των αναγκών μεταφοράς του ανωτέρω προσωπικού και στην άμεση εξυπηρέτηση κάθε σχετικού αιτήματος, κατόπιν έκδοσης απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, μετά από εισήγηση του Γενικού Διευθυντή Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος. 2. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας καθορίζονται οι ειδικότερες διαδικασίες και οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 21. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζονται το ύψος της επιδότησης και το ελάχιστο ποσοστό των περ. γ) και δ) της παρ. 3 του άρθρου 21 καθώς και άλλο οικονομικό θέμα σχετικό με την εφαρμογή του άρθρου 21».

Συναφώς, η **ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/84410/2919/2024** (ΦΕΚ Β' 4578/6.8.2024) «Ενεργοποίηση Δασικών Συνεταιρισμών Εργασίας και μεταφορά δασεργατών σε περίπτωση δασικής πυρκαγιάς ή άλλης φυσικής καταστροφής», δυνάμει του άρθρου 30 του ν. 5106/2024, καθόρισε τους όρους για την παροχή προτεραιότητας από παρόχους υπηρεσιών μεταφοράς στην εξυπηρέτηση των αναγκών μεταφοράς του προσωπικού των Δασικών Συνεταιρισμών Εργασίας και των δασεργατών μελών του, εγγεγραμμένων στο ΜΗΔΑΣΟ, σε περιοχή εκτός της έδρας τους με σκοπό την άμεση αντιμετώπιση περιστατικού πυρκαγιάς ή άλλης φυσικής καταστροφής εντός δασικού χαρακτήρα εκτάσεων, σύμφωνα και με το **άρθρο 30 παρ. 1 του ν. 5106/2024**. Αναλυτικά κατά την ως άνω απόφαση: «Άρθρο 2. Αντιμετώπιση πυρκαγιών ή άλλων φυσικών καταστροφών. 1. Σε περίπτωση συνδρομής περιστατικού πυρκαγιάς ή άλλης φυσικής καταστροφής εντός δασικού χαρακτήρα εκτάσεων σε περιοχή εκτός της έδρας ενός Δασικού Συνεταιρισμού Εργασίας είναι δυνατή η ενεργοποίηση του συνεταιρισμού αυτού και η μεταφορά δασεργατών μελών του, εγγεγραμμένων στο ΜΗΔΑΣΟ, με σκοπό την άμεση αντιμετώπιση της φυσικής καταστροφής. 2. Στην περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου οι πάροχοι υπηρεσιών μεταφοράς του άρθρου 3 παρέχουν προτεραιότητα στην εξυπηρέτηση των αναγκών μεταφοράς του ανωτέρω δυναμικού. Η κατά προτεραιότητα εξυπηρέτηση περιλαμβάνει τόσο την έκδοση εισιτηρίων, όσο και τη χρήση των μεταφορικών μέσων. 3. Δικαίωμα στην κατά τα ανωτέρω προτεραιότητα στην εξυπηρέτηση των αναγκών μεταφοράς έχουν οι δασεργάτες που διαθέτουν βεβαίωση από τη Γενική Διεύθυνση Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος ότι είναι μέλη ΔΑΣΕ του άρθρου 1 της παρούσας, εγγεγραμμένοι στο ΜΗΔΑΣΟ, και έχουν δηλωθεί στον ετήσιο πίνακα του άρθρου 3 της ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/67801/2268/2024 με σκοπό την άμεση αντιμετώπιση περιστατικού πυρκαγιάς ή άλλης φυσικής καταστροφής εντός δασικού χαρακτήρα εκτάσεων, σύμφωνα με το άρθρο 30 παρ. 1 του ν. 5106/2024. Άρθρο 3. Πάροχοι υπηρεσιών μεταφοράς. Ως πάροχοι υπηρεσιών μεταφοράς για την εφαρμογή της παρούσας νοούνται: α) Οι Εταιρείες Παροχής Συγκοινωνιακού Έργου (ΕΠΣΕ), σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3920/2011 (Α' 33). β) Οι δημόσιες τακτικές αστικές οδικές μεταφορές επιβατών εντός των ορίων της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης, περιοχής ευθύνης της «Οργανισμός Συγκοινωνιακού Έργου Θεσσαλονίκης (ΟΣΕΘ) ΑΕ», σύμφωνα με τον ν. 4482/2017 (Α' 102). γ) Οι Οργανισμοί

Τοπικής Αυτοδιοίκησης που διαθέτουν δημοτική συγκοινωνία, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 83 του ν. 3463/2006 (Α' 114). δ) Οι επιχειρήσεις που εκτελούν κατ' επάγγελμα δημόσιες τακτικές μεταφορές κατά την έννοια του ν. 4974/2022 (Α' 185) και του Κανονισμού (ΕΚ) 1071/2009. ε) Οι σιδηροδρομικές επιχειρήσεις όπως ορίζονται στις διατάξεις του ν. 4408/2016. στ) Οι πάροχοι υπηρεσιών θαλάσσιων ενδομεταφορών, όπως ορίζονται στις διατάξεις του ν. 4948/2022. Άρθρο 4. Διαδικασία μεταφοράς. 1. Η διαπίστωση της συνδρομής περιστατικού πυρκαγιάς ή άλλης φυσικής καταστροφής εντός δασικού χαρακτήρα εκτάσεων κατ' άρθρο 30 παρ. 1 του ν. 5106/2024 για την εφαρμογή της παρούσας και την παροχή προτεραιότητας στο ανωτέρω προσωπικό από τους παρόχους υπηρεσιών μεταφοράς του άρθρου 3, γίνεται με πράξη του Γενικού Γραμματέα Δασών, κατόπιν εισήγησης του Προϊσταμένου της Γενικής Διεύθυνσης Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος, μετά από σχετική πρόταση των αρμοδίων Περιφερειακών Δασικών Υπηρεσιών. 2. Με την ως άνω πράξη καθορίζονται οι Δασικοί Συνεταιρισμοί Εργασίας που ενεργοποιούνται, ο τόπος του περιστατικού, ο χρόνος ισχύος της πράξης και ο τρόπος ειδοποίησης των φορέων του άρθρου 3, οι οποίοι οφείλουν να παρέχουν κατά προτεραιότητα εξυπηρέτηση για τη μεταφορά του αναγκαίου προσωπικού στον τόπο που υποδεικνύεται από την ως άνω πράξη, μόνο ως προς το θέμα της προτεραιότητας έκδοσης εισιτηρίου σε κάθε δασεργάτη, ο οποίος θα επιδεικνύει για τη μετακίνησή του σχετική πράξη από την αρμόδια υπηρεσία».

Οι ως άνω διατάξεις του **ν. 5106/2024** έχουν επικριθεί σφόδρα από τον ίδιο τον δασικό κόσμο και κυρίως από τους δασικούς συνεταιρισμούς και τους δασεργάτες τόσο του εκάστοτε οικείου νομού όσο και πανελληνίως, οι οποίοι χαρακτηρίζουν τα «**υβριδικά σχήματα**» ως Δούρειο Ίππο, καταγγέλλοντας ότι μέσω αυτών επιχειρείται η παραχώρηση της διαχείρισης των δασών σε ιδιωτικές εταιρείες, που «*ούτε για την προστασία των δασών θα νοιάζονται, ούτε για την αειφορική διαχείρισή τους*» και διαβλέπουν μια σαφή τάση ιδιωτικοποίησης του δασικού πλούτου με τη σταδιακή περιέλευση των δασών στον έλεγχο μεγάλων επιχειρηματικών συμφερόντων, κυρίως εταιρειών επεξεργασίας ξύλου, οι οποίες θα αποκομίσουν τεράστια κέρδη με τη συνδρομή δημόσιων πόρων²¹. Σε συνέντευξη Τύπου που έδωσαν στη Θεσσαλονίκη μέλη της «Επιτροπής Αγώνα Δασικών Συνεταιρισμών», δήλωσαν ότι οι συνεταιρισμοί δεν θα συμμετάσχουν στα σχήματα που προβλέπονται από τον ν. 5106/2024, για τον οποίο ζητούν να μην εφαρμοστεί, και επισημαίνουν ότι μέσω της λειτουργίας των «υβριδικών σχημάτων» κρατικοί πόροι που προορίζονταν για την ενίσχυση της δημόσιας προστασίας των δασών θα διοχετευτούν σε ιδιωτικές εταιρείες, στο όνομα της «ανάπτυξης» και της «πράσινης μετάβασης»²².

5. Κοπή δένδρων από τις στρατιωτικές υπηρεσίες (ν. 5110/2024)

²¹ «Δασικοί συνεταιρισμοί: “Όχι” στα υβριδικά σχήματα και στην ιδιωτικοποίηση της διαχείρισης των δασών», <https://dasarxeio.com/2025/11/12/147249/>, «Αντιδρούν στην ιδιωτικοποίηση των δασών οι Δασικοί Συνεταιρισμοί», <https://dasarxeio.com/2025/05/05/143923/>

²² «“Όχι” στο νέο νόμο για τη διαχείριση των δασών - Αδιάθετοι οι στύλοι για τη ΔΕΗ», <https://dasarxeio.com/2025/05/12/144137/>

Με το **άρθρο 68** του ν. 5110/2024 (ΦΕΚ Α' 75/24.5.2024) ορίστηκε ότι: «Κοπή δένδρων από τη στρατιωτική υπηρεσία. Για την προστασία από πυρκαγιές η αρμόδια στρατιωτική υπηρεσία διενεργεί καθαρισμούς εντός στρατοπέδου και σε απόσταση έως και εκατό (100) μέτρα περιμετρικά των στρατιωτικών εγκαταστάσεων. Εφόσον κρίνεται αναγκαία για την αποτροπή κινδύνου πυρκαγιάς, δύναται να διενεργείται εντός της περιμέτρου του προηγούμενου εδαφίου **και κοπή δένδρων, χωρίς να απαιτείται η έκδοση άδειας** και ιδίως η προβλεπόμενη στην παρ. 2 του άρθρου 40 του ν. 1337/1983 (Α' 33) και στην περ. ζ' της παρ. 2 του άρθρου 29 του ν. 4495/2017 (Α' 167). Για την κοπή δέντρων εντός ακινήτων πλησίον στρατιωτικών εγκαταστάσεων, και σε απόσταση έως εκατό (100) μέτρα από αυτές, προηγείται αναγκαστική απαλλοτρίωσή τους ή η σύσταση δουλείας ξύλευσης σε βάρος αυτών».

Συναφώς, κατά το **άρθρο 69** του ν. 5110/2024 τροποποιήθηκε και αποδόθηκε στη δημοτική το άρθρο 177 του Δασικού Κώδικα (νδ/γμα 86/1969), ως εξής: «Ατελείς και άνευ αδείας υλοτομίες - Τροποποίηση άρθρου 177 νδ/τος 86/1969. Στο άρθρο 177 του νδ/τος 86/1969 (ΦΕΚ Α' 7), περί ατελούς και άνευ αδείας υλοτομίας, επέρχονται οι ακόλουθες τροποποιήσεις: α) στην παρ. 1, προστίθενται περ. ζ) και η), β) στην παρ. 2, προστίθενται οι λέξεις «, εκτός των περ. ζ) και η),», και το άρθρο 177, κατόπιν μεταφοράς στη δημοτική, διαμορφώνεται ως εξής: "Άρθρο 177. Ατελείς και άνευ αδείας υλοτομίες. Ατελώς και άνευ αδείας υλοτομούνται, συλλέγονται ή κατασκευάζονται: α) Τα καυσόξυλα και οι θάμνοι, όταν προορίζονται για οικιακή χρήση του υλοτομούντος και μεταφέρονται με οποιοδήποτε μέσο εντός του δασαρχείου. β) Τα καυσόξυλα και οι θάμνοι, όταν μεταφέρονται με οποιαδήποτε μέσο θαλασσίως ή διά ξηράς, μέχρι του ποσού των τριών φορτίων ή πεντακοσίων χιλιογράμμων καθ' εκάστην ημέρα και κατ' άτομο εντός της περιφέρειας του δασαρχείου, εις το οποίο συνελέγησαν ή με έγκριση του περιφερειάρχη λαμβανομένη μετά γνώμη του αρμοδίου δασάρχου και περιφερειακού διευθυντού δασών και στην περιφέρεια συνορεύοντος δασαρχείου, και πωλούνται υπό των ιδίων συλλεκτών για οικιακή χρήση των κατοίκων ή στα υπαίθρια κεραμοποιεία, πλινθοποιεία, αγγειοπλαστεία, ελαιοτριβεία, τυροκομεία, αρτοκλιβάνους, άμβυκας, εγκαταστάσεις αποστάξεως φυτικών ουσιών προς παραγωγή αιθερίων ελαίων, σησαμελοτριβεία, στραγαλοποιεία, βυρσοδεψεία και λοιπές όμοιας φύσεως εγκαταστάσεις. Προκειμένου όμως περί χρήσεως των καυσοξύλων ή θάμνων αυτών στα εργοστάσια, ασβεστοκαμίνους, συστηματικά κεραμοποιεία, πλινθοποιεία, αλωνιστικές μηχανές, ατμόπλοια για τη θέρμανση των ατμολεβήτων και προς εμπορία συγκέντρωση, όλως εξαιρετικώς και μόνον όταν στα δάση των πέριξ χωρίων υπάρχοντα πλεονάσματα καυσοξύλων υπέρ των αναγκών των κατοίκων, δύναται αυτή η χρήση να επιτραπεί από τον περιφερειάρχη με τη γνώμη του αρμοδίου δασάρχου και περιφερειακού διευθυντού δασών, με καταβολή μισθώματος οριζόμενου από τον νομάρχη, εφ' όσον τα καυσόξυλα ή θάμνοι προέρχονται εκ δημοσίων ή ανάμικτα από δημόσια και μη δημόσια δάση, και φόρου εφόσον τα καυσόξυλα ή οι θάμνοι προέρχονται από μη δημόσια δάση. γ) Γεωργικά εργαλεία γενικά (ιδία άροτρα, διχάλες, στυλιάρια, υπορθώματα αμπέλων, βέργες περιελίξεως κηπουρικών φυτών, ξυλεία προς κατασκευή κλιμάκων συλλογής ελαιοκάρπου, για περίφραξη ποιμνιοστασίων και καταφυγίων ζώων, κήπων, αμπέλων ή αγρών, δρομάρια και ράβδοι για αποξήρανση καπνού, πάσσαλοι για διευθέτηση χειμάρρων ή για προστασία

γεωργικών κτημάτων, πλαγινά εξαρτήματα βοαμαξών και οβελοί κατά τις εορτές του Πάσχα, εφ' όσον πάντα χρησιμοποιούνται δια τας ιδίας των υλοτομούντων ανάγκες. δ) Σχινόφυλλο, κηκίδια, άνθη φιλύρας, λιγόβεργες και ξηροί κώνοι πεύκης. Τα προϊόντα όμως αυτά ως και το σχινάλευρο, μεταφερόμενα δια ξηράς ή διά θαλάσσης εκτός του δασαρχείου, στις περιφέρειες του οποίου συνελέγησαν, υποβάλλονται στην καταβολή μισθώματος εφόσον προέρχονται από δημοσία δάση, ή φόρου εφόσον προέρχονται από μη δημόσια δάση ή κτήματα. ε) **Τα εντός κήπων, αυλών, ελαιώνων και αμπέλων φυόμενα οιαδήποτε δένδρα.** στ) Τα εντός γεωργικών ή δενδροκομικών καλλιεργούμενων εκτάσεων φυόμενα είτε οπωροφόρα ή καρποφόρα είτε τεχνητώς φυτευθέντα, είτε αυτοφυή οιαδήποτε μεμονωμένα μέχρι πέντε κατά στρέμμα φυόμενα δένδρα, ως και οι τεχνητές ή αυτοφυείς δασικές λωρίδες επί των ορίων των καλλιεργειών πλάτους μέχρι δέκα (10) μέτρων. Τα αυτοφυή όμως ταύτα δένδρα, εφόσον διατίθενται προς εμπορία, υλοτομούνται κατόπιν εγκρίσεως της δασικής αρχής και επί τη καταβολή δασικού φόρου. ζ) **Η κάθε είδους βλάστηση εντός στρατιωτικών εγκαταστάσεων.** Ειδικά, η ξυλεία που συλλέγεται από δένδρα που φύονται μεν εντός στρατιωτικών εγκαταστάσεων αλλά δεν ανήκουν κατά κυριότητα στη στρατιωτική υπηρεσία, καθόσον βρίσκονται σε δημόσιο δάσος το οποίο έχει παραχωρηθεί κατά χρήση στις Ένοπλες Δυνάμεις, αποδίδεται στις δασικές υπηρεσίες, τηρουμένων των διατάξεων περί μεταφοράς δασικών προϊόντων. η) **Η κάθε είδους βλάστηση εκτός των στρατιωτικών εγκαταστάσεων** και σε ακτίνα έως εκατό (100) μέτρων περιμετρικά αυτών, για λόγους πυροπροστασίας. Στις περιπτώσεις αυτές, ο διοικητής κάθε στρατοπέδου δύναται να διατάσσει, αποκλειστικά εντός των ορίων της ως άνω ακτίνας, την εκτέλεση εργασιών διάνοιξης μικτών ζωνών αντιπυρικής προστασίας, εργασιών κλάδευσης και απομάκρυνσης της παρεδαφιαίας βλάστησης και γενικά δασοκομικών εργασιών πρόληψης και αποτροπής κινδύνου πυρκαγιάς, κατόπιν τεχνικής έκθεσης η οποία εκδίδεται, κατά περίπτωση, ως εξής: ηα) Εφόσον στην περιοχή των προς εκτέλεση εργασιών υπάρχει δημόσιο δάσος ή δημόσια δασική έκταση, η έκθεση συντάσσεται κατ' απόλυτη προτεραιότητα από την οικεία δασική υπηρεσία, σε συνεργασία με την οικεία στρατιωτική υπηρεσία. Στην περίπτωση αυτή, η ξυλεία που συλλέγεται αποδίδεται στις δασικές υπηρεσίες, τηρουμένων των διατάξεων περί μεταφοράς δασικών προϊόντων. ηβ) Εφόσον στην περιοχή των προς εκτέλεση εργασιών υπάρχει ιδιωτικό δάσος ή ιδιωτική δασική έκταση, η τεχνική έκθεση συντάσσεται από την οικεία στρατιωτική υπηρεσία και εγκρίνεται, κατ' απόλυτη προτεραιότητα, από την οικεία δασική υπηρεσία. Στην περίπτωση αυτήν, προϋπόθεση για την εκτέλεση των ως άνω εργασιών αποτελεί η αναγκαστική απαλλοτρίωση της οικείας έκτασης, σύμφωνα με τον ν. 4442/1929 (Α' 339), ή η σύσταση δουλείας ξύλευσης σε βάρος αυτής, σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, και έναντι ανταλλάγματος, που υπολογίζεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 του ν. 998/1979 (Α' 289). Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται οι διατάξεις της δασικής νομοθεσίας περί μεταφοράς δασικών προϊόντων. 2. Οι κατά την προηγούμενη παράγραφο υλοτομίες, εκτός των περ. ζ) και η), δύνανται να ρυθμιστούν ή περιοριστούν μέχρι πλήρους απαγορεύσεως κατά χώρο, χρόνο και τρόπο κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 66».

Κατά το **άρθρο 73 Δασικού Κώδικος** (νδ/τος 86/1969): «Άρθρο 73. Διαχείρισις παραμεθορίων δασών. Άδεια στρατιωτικού διοικητού δι' εκχέρσωσιν και βοσκήν. Προκειμένου περί εκχερσώσεως δασικών εκτάσεων

κειμένων εις παραμεθορίους περιοχάς, εκτός των υπό του παρόντος κώδικος προβλεπομένων, προσαπαιτείται και έγγραφος άδεια του στρατιωτικού διοικητού της περιοχής, εκδιδόμενη κατόπιν συμφώνου γνωμοδοτήσεως του Γενικού Επιτελείου Στρατού. Ομοία άδεια, εκδιδόμενη υπό τας αυτάς προϋποθέσεις, απαιτείται δια την βόσκησιν ζώων εντός οίωνδηποτε δασικών εκτάσεων κειμένων εις τας αυτάς περιοχάς».

Συναφώς, κατ' άρθρο 76 Δασικού Κώδικος: «Άρθρο 76. Διαχείρισις δασών κειμένων εις περιοχάς στρατιωτικών αμυντικών έργων. Δάση ανήκοντα εις το Δημόσιον ή περιελθόντα εις την κυριότητα αυτού κατόπιν απαλλοτριώσεως ή κατεχόμενα παρ' αυτού υπό προσωρινήν επίταξιν και κείμενα εντός στρατιωτικών αμυντικών περιοχών και απηγορευμένων ζωνών, ως καθορίζονται αύται υπό των σχετικών διατάξεων περί μέτρων ασφαλείας οχυρών θέσεων, τελούν υπό την αποκλειστικήν διαχείρισιν της στρατιωτικής υπηρεσίας, εφαρμόζονται δε επ' αυτών αι σχετικά διατάξεις των α.ν. 376 της 14/18.12.1936 (περί μέτρων ασφαλείας οχυρών θέσεων), 1400 της 11/17.10.1938 (περί διαχειρίσεως των εντός απηγορευμένων Ζωνών Ν. Οχυρών δημοσίων κτημάτων) και 1839 της 17/22.7.1939 (περί διαχειρίσεως των εντός των απηγορευμένων Ζωνών Αμυντικών Περιοχών Δημοσίων Κτημάτων), ως ετροποποιήθησαν και συνεπληρώθησαν», ενώ το άρθρο 77 ΔΚ ορίζει ότι: «Άρθρο 77. Δικαιοπραξίαι επί δασών παραμεθορίων περιοχών, παρακτίων περιοχών κ.λπ. Αι δικαιοπραξίαι δασών, κειμένων εις παραμεθορίους περιοχάς, νήσους ή νησίδας ή παρακτίους περιοχάς, ως ορίζονται υπό των σχετικών διατάξεων περί απαγορεύσεως δικαιοπραγιών εις παραμεθορίους, παρακτίους περιοχάς κ.λπ. διέπονται υπό των διατάξεων του α.ν. 1366 της 2/7.9.1938 "περί απαγορεύσεως δικαιοπραγιών εις παραμεθορίους, παρακτίους περιοχάς κ.λπ." και του άρθρου 4 α.ν. 1629 της 14/18.2.1939 "περί συμπληρώσεως και προσθήκης διατάξεων εις τον Αναγκαστικόν Νόμον υπ' αριθμ. 1366/1938 "περί απαγορεύσεως δικαιοπραγιών εις παραμεθορίους, παρακτίους περιοχάς κ.λπ.", ως ούτοι εκάστοτε ισχύουν».

6. Κοπή δέντρων και λοιπής βλάστησης στο πλαίσιο του Κανονισμού Πυροπροστασίας Ακινήτων

Αντιδράσεις από την πλειονότητα του κοινωνικού συνόλου και του επιστημονικού και επαγγελματικού κόσμου της χώρας ακολούθησαν την ψήφιση και του «Κανονισμού Πυροπροστασίας Ακινήτων εντός ή πλησίον δασικών εκτάσεων» (κυα οικ. ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/55904/2019/19.5.2023, ΦΕΚ Β' 3475/24.5.2023), ο οποίος έθεσε αυστηρά μέτρα πυροπροστασίας για νέα και ήδη υφιστάμενα ακίνητα εντός ή πλησίον δασικών εκτάσεων και κυρίως επέβαλε συστηματικούς καθαρισμούς των εν λόγω ακινήτων από βλάστηση με την κοπή και απομάκρυνση δέντρων. Ο Κανονισμός επικρίθηκε κυρίως επειδή θεωρήθηκε ότι μετακυλίζει αντισυνταγματικά στον πολίτη την υποχρέωση της Πολιτείας για τη λήψη μέτρων περιβαλλοντικής και δασικής προστασίας και μάλιστα με την επιβολή υπέρογκων χρηματικών κυρώσεων, εντέλει δε οι διατάξεις του και τα επιβαλλόμενα από αυτές μέτρα κρίθηκαν σε μεγάλο βαθμό μη ρεαλιστικά και μη εφαρμόσιμα²³.

²³ Σχετ. «Ψήφισμα του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Θεσσαλονίκης (ΣΑΘ) σχετικά με τον Κανονισμό Πυροπροστασίας Ακινήτων εντός ή πλησίον δασικών εκτάσεων», <https://dasarxeio.com/2024/08/28/139103/>, Συνήγορος του Πολίτη:

Σοβαρές αστοχίες και νομοθετική ασάφεια καταγγέλθηκε δημόσια από πολίτες και φορείς και όσον αφορά το γεγονός ότι για τη ρύθμιση της ίδιας υποχρέωσης εκδόθηκαν κατά την ίδια χρονική περίοδο (Απρίλιος - Μάιος 2024) διαφορετικά νομοθετήματα και εγκύκλιες διαταγές από όλα τα συναρμόδια υπουργεία (ΥΠΕΝ, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας), τα οποία όχι μόνο δεν συμφωνούν μεταξύ τους, αλλ' έρχονται και σε πλήρη αντίφαση, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί σύγχυση και ανασφάλεια δικαίου, αντίθετα με όσα επιτάσσουν οι συνταγματικές αρχές της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου και του κράτους δικαίου, αφού το μεν ΥΠΕΝ είχε ήδη εκδώσει την **ΚΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/55904/2019/19.5.2023** (ΦΕΚ Β' 3475/24.5.2023) «Κανονισμός Πυροπροστασίας Ακινήτων εντός ή πλησίον δασικών εκτάσεων» και σχετική εγκύκλιο ΑΔΑ: ΡΛ2Π4653Π8-ΚΣΡ, της οποίας η ισχύς παρατάθηκε με την ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/38701/1172/10.4.2024 (ΦΕΚ Β' 2194/10.4.2024) και τη συνακόλουθη εγκύκλιο ΑΔΑ: ΡΦΛΡ4653Π8-MTB, σύμφωνα με τις οποίες υποχρέωση εφαρμογής του Κανονισμού υφίσταται για ιδιοκτησίες **σε ακτίνα 300 μ.** από δάσος ή δασική έκταση, ενώ το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη εξέδωσε την **Πυροσβεστική Διάταξη 9/2024** (ΦΕΚ Β' 2695/9.5.2024), η οποία εγκρίθηκε με την **ΥΑ 21545 οικ. Φ.700.9/2024** (ΦΕΚ Β' 2387/22.4.2024) και παρατάθηκε με την ΚΥΑ ΥΠ 790/27.5.2024 (ΦΕΚ Β' 2987/27.5.2024), η οποία ορίζει **απόσταση μόλις 100 μ.** του ακινήτου από δάσος ή δασική έκταση για την υπαγωγή του στις διατάξεις

<https://www.synigoros.gr/el/category/default/post/epishmanseis-or-kya:-pyroptostasia-twn-akinhtwn-entos-h-plhsion-dasikwn-ektasewn>, ΣΑΔΑΣ:
<https://news.b2green.gr/47103/%ce%b5%ce%bd%cf%83%cf%84%ce%ac%cf%83%ce%b5%ce%b9%cf%82-%cf%83%ce%b1%ce%b4%ce%b1%cf%83-%ce%b1%cf%84%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ae%cf%82-%cf%83%cf%84%ce%bf%ce%bd-%ce%ba%ce%b1%ce%bd%ce%bf%ce%bd%ce%b9%cf%83>, Πανελλήνια Ένωση Δασολόγων Δημοσίων Υπαλλήλων:
https://peddy.gr/?p=4348&fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR3nyP-PrrDA2azKWM0qTJ4SOOCYBdu8jwLEpL4-glcURI-m4W8-nUvHQF4_aem_ZmFrZWR1bW15MTZieXRlcw, ΠΟΜΙΔΑ:
<https://www.naftemporiki.gr/society/1630888/pomida-anefarmostes-oi-nees-rythmiseis-gia-pyroprostasia-kai-katharismo-oikopedon/>, Παν. Δημόπουλος, «Πυροπροστασία, αντιπυρικές ζώνες και μέσα καταστολής πυρκαγιών»,
<https://dasarxeio.com/2024/06/17/137068/>, Σ. Παυλάκη, «10 και ένα ερωτήματα για τον Κανονισμό πυροπροστασίας ακινήτων»,
<https://dasarxeio.com/2024/04/09/135206/>, Σ. Παυλάκη, «Για τις αντιπυρικές ζώνες οικισμών εντός ή πλησίον δασών»,
<https://dasarxeio.com/2024/05/17/136344/>, Ανδρ. Μαριάτος, Αρχιτέκτονας Κύθηρα: <https://kythera.news/efarmogi-tou-kanonismou-pyroprostasias-akiniton-entos-kai-plision-dasikon-ektaseon/>?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR37tO8xGU9jTIMCGuvfLNGCeUOyQEOfz93KhFwSBWLO1dgI40SWDRVWIUg_aem_ZmFrZWR1bW15MTZieXRlcw#google_vignette, Δ. Παπαγεωργίου, «Νέος Κανονισμός «Απόσεισης Κρατικών Ευθυνών Χωρίς Προστασία Δασών και Πολιτών»,
<https://popaganda.gr/stories/reportage/neos-kanonismos-aposeisis-kratikon-eythynon-choris-prostasia-dason-kai-politon/>?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR0PtMv7y75aR6IzL9vZ1Avh-YybJyg77ZojnStbNP3xjw7Z6eY7gDPjoDw_aem_ZmFrZWR1bW15MTZieXRlcw

τους, εξαιρώντας έτσι χιλιάδες ιδιοκτησίες από την υποχρέωση υπαγωγής τους στον Κανονισμό που είχε επιβάλει η αντίστοιχη ως άνω απόφαση του ΥΠΕΝ και χωρίς ποτέ να έχει έκτοτε διευκρινιστεί ποίου υπουργείου οι ρυθμίσεις τελικά υπερισχύουν και εφαρμόζονται.

Αλλά και πέραν αυτών, αξιοσημείωτο είναι ότι την άνοιξη του 2024 (οπότε τέθηκαν σε ισχύ οι ως άνω διατάξεις), η χώρα μας διέθετε ήδη ισχύοντα σύγχρονο Κανονισμό Πυροπροστασίας Κτηρίων (**πδ/γμα 41/2018**) με αναλυτικές προδιαγραφές που καλύπτουν κάθε θέμα πυροπροστασίας των ακινήτων και ο οποίος σκοπό έχει, μεταξύ άλλων, και την αποτροπή μετάδοσης της φωτιάς σε όμορα ακίνητα και περιοχές, με την κατάλληλη επιλογή υλικών και εξοπλισμού που περιγράφονται αναλυτικά στις διατάξεις του. Πράγματι, το πδ/γμα 41/2018 εξετάζει την κτηριοδομική απαίτηση πυρασφάλειας, ενώ ως ειδικό κείμενο περιέχει απαιτήσεις ασφαλείας που εξειδικεύουν άλλους γενικούς κανονισμούς σχεδιασμού κτηρίων και κατισχύει εκείνων κατά το μέρος που ρυθμίζει αντίστοιχα θέματα. Ο Κανονισμός αυτός (πδ/γμα 41/2018) ισχύει, όπως κάθε Κανονισμός που αφορά κανόνες δόμησης στη χώρα μας, αφορώντας έναν εκ των προτέρων απροσδιόριστο αριθμό αδειοδοτούμενων κτισμάτων και κατασκευών και καλύπτοντας κανονιστικά, κατά τρόπο γενικό και απόλυτο, το σύνολο των οικοδομών της Επικράτειας, των οποίων οι προδιαγραφές τεκμαίρεται με την έκδοση της οικοδομικής αδείας τους, ότι συμμορφώνονται με τις διατάξεις του λόγω του σχετικού ελέγχου που προηγείται από τις αρμόδιες πολεοδομικές αρχές της χώρας. Ειδικά για τις οικοδομές εντός σχεδίου πόλεως στο άρθρο 14 του **πδ/τος της 3/8.9.1983** (ΦΕΚ Δ' 394/8.9.1983) «Τρόπος έκδοσης οικοδομικών αδειών και έλεγχος των ανεγειρομένων οικοδομών» ορίζεται ότι: *«Προδιαγραφές για την σύνταξη μελετών εγκαταστάσεων. 1. ... 2. Μελέτες λοιπών συστημάτων. Γενικά. Σαν λοιπές εγκαταστάσεις που εξυπηρετούν την λειτουργία ενός κτηρίου, θεωρούνται οι παρακάτω: 2.1 ... 2.4 Πυροπροστασία. 2.5 ... Η μελέτη των εγκαταστάσεων των κτιρίων αποτελείται από την Γενική Μελέτη Δικτύων και τις επί μέρους μελέτες για όσες εγκαταστάσεις προβλέπεται να υποβάλλονται από τις ισχύουσες διατάξεις (ΓΟΚ, άλλους κανονισμούς ή ειδικές διατάξεις)»*. Αλλά και κατ' άρθρο 3 του **πδ/τος της 8/13.7.1993** (ΦΕΚ Δ' 795) «Τρόπος έκδοσης οικοδομικών αδειών και έλεγχος των ανεγειρομένων οικοδομών»: *«Στοιχεία που απαιτούνται για τη χορήγηση οικοδομικής άδειας. 1. Για τη χορήγηση της οικοδομικής άδειας απαιτούνται τα ακόλουθα σχέδια και δικαιολογητικά: ... η) Μελέτη παθητικής πυροπροστασίας σύμφωνα με τις ισχύουσες προδιαγραφές και τους κανονισμούς. θ) Μελέτη ενεργητικής πυροπροστασίας, όπου απαιτείται, σύμφωνα με τις ισχύουσες προδιαγραφές και τους κανονισμούς...»*. Συνεπώς, **δεν υφίστατο κάποιο νομικό κενό** στην έννομη τάξη της χώρας, το οποίο χρειαζόταν να καλυφθεί με τις εξεταζόμενες ως άνω νεότερες ρυθμίσεις του ΥΠΕΝ και του ΥΠΠ για την πυροπροστασία των κτηρίων, για δε το προ του Κανονισμού 2018 διάστημα, εφαρμογή είχε ο προϊσχύσας αντίστοιχος Κανονισμός Πυροπροστασίας Ακινήτων, ήτοι το πδ/γμα 71/1988, ΦΕΚ Α' 32). Και ναι μεν η διάταξη της § 2.2 του άρθρου 2 του Κανονισμού Πυροπροστασίας Κτηρίων (πδ/τος 41/2018) αναφέρει ότι: *«Σε κάθε άλλη περίπτωση όπου απαιτείται η σύνταξη μελέτης πυροπροστασίας σε υφιστάμενα κτήρια, εφαρμόζονται οι κατά περίπτωση Πυροσβεστικές Διατάξεις, όπως εκάστοτε ισχύουν»*, πλην όμως η διάταξη αυτή είναι όλως εξαιρετική, αφορώσα αποκλειστικά και μόνο τις ελάχιστες περιπτώσεις κτηρίων που δεν υπάγονται στις διατάξεις της αμέσως

προηγούμενης § 2.1 του ίδιου άρθρου και όχι το σύνολο των οικοδομών της Επικράτειας, όπως αυθαίρετα και μη νόμιμα επιχειρείται να ισχύσει με τις εξεταζόμενες διατάξεις του νέου Κανονισμού.

Αναλυτικά κατ' άρθρο 5 του πδ/τος 41/2018, όσον αφορά το πλάτος και το ύψος των οδεύσεων διαφυγής των οικοδομών, ορίζεται ότι: «5.3.3. Ως πλάτος της όδευσης διαφυγής ορίζεται το ελεύθερο πλάτος στο στενότερο σημείο της και μέχρι ύψους 2.20 μ. Η μονάδα πλάτους της όδευσης διαφυγής ορίζεται σε 0,60 μ. Το απαιτούμενο ελάχιστο πλάτος οποιασδήποτε όδευσης διαφυγής δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερο του 0,70 μ. **Το απαιτούμενο πλάτος της όδευσης διαφυγής δεν επιτρέπεται να μειώνεται, σε καμία περίπτωση στην πορεία προς την τελική έξοδο** και για όλα τα στάδια, υπολογίζεται σε συνάρτηση με το θεωρητικό πληθυσμό και την ειδική χρήση του κτηρίου, εκφραζόμενο σε ακέραιες μονάδες πλάτους (0,60 μ.). Όταν από τους υπολογισμούς προκύπτει μη ακέραιος αριθμός, τότε η στρογγυλοποίηση γίνεται προς τα άνω, με την προσθήκη μισής μονάδας πλάτους (0,30 μ.). Το ελεύθερο **ύψος των χώρων**, όπου περνά όδευση διαφυγής, πρέπει να είναι τουλάχιστον 2,20 μ., ενώ για τις σκάλες, δοκούς, ανώφλια θυρών μπορεί να είναι 2,00 μ. Περιοχές που παρουσιάζουν υψομετρικές διαφορές δαπέδου μέχρι 0,40 μ. και συνδέονται μέσω σκαλοπατιών ή ραμπών μπορούν να συμπεριλαμβάνονται στις οριζόντιες οδεύσεις διαφυγής. 5.3.4. **Μήκος όδευσης διαφυγής.** Το μήκος της όδευσης διαφυγής εξετάζεται μόνον για τα απροστάτευτα τμήματα αυτής, θεωρώντας ότι τα πυροπροστατευμένα τμήματα, ως ασφαλή, δεν έχουν όριο επιτρεπόμενου μήκους. Το μήκος απροστάτευτης απόστασης όδευσης που εξετάζεται, είναι η πραγματική απόσταση. Κάθε σημείο της κάτοψης θα πρέπει να πληροί την ελάχιστη καθοριζόμενη απόσταση από την πλησιέστερη έξοδο κινδύνου. Οι αποστάσεις απροστάτευτης όδευσης στους κοινόχρηστους διαδρόμους μετρώνται κατά μήκος της αξονικής γραμμής στο μέσο του πλάτους του διαδρόμου. ... Τα μέγιστα, κατά περίπτωση, επιτρεπόμενα μήκη των παραπάνω πραγματικών αποστάσεων διαφυγής καθώς και τυχόν αδιεξόδων (Σχήμα 5) καθορίζονται στον Πίνακα 5 ανάλογα με τη χρήση του κτηρίου σε συνάρτηση και με τη δυνατότητα διαφυγής των χρηστών, προς μία, ή περισσότερες κατευθύνσεις - εξόδους κινδύνου...».

7. Υλοτομίες δασικής οδοποιίας και διάνοιξης αντιπυρικών ζωνών

(1) ν. 998/1979

Και κατά το **άρθρο 15 ν. 998/1979** (ΦΕΚ Α' 289), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 59 παρ. 1 ν. 2637/1998 (ΦΕΚ Α' 200), ορίζεται σχετικά με τις **δασικές οδούς**, ότι: «1. **Δασικαί οδοί** είναι αι κατασκευαζόμεναι εντός ή εις τας παρυφάς δασών ή δασικών εκτάσεων και εξυπηρετούσαι την προστασίαν και εκμετάλλευσιν τούτων, ή την πρόσβασιν προς υφισταμένας τεχνικάς εγκαταστάσεις ή αισθητικά τοπία, ή την εκτέλεσιν και συντήρησιν δασικών έργων ή τας μεταφοράς δασικών προϊόντων και μη συμπίπτουσαι μετά του εθνικού, επαρχιακού ή κοινοτικού οδικού δικτύου της Χώρας. 2. Ιδιοκτήται ιδιωτικών δασών και δασικών εκτάσεων, ως και οι διακάτοχοι δημοσίων δασών και δασικών εκτάσεων, υποχρεούνται να επιτρέπουν την δια μέσω τούτων, διάνοξιν δασικών οδών, εφ' όσον αύται κατασκευάζονται επί τη βάσει του **εγκεκριμένου προγράμματος δασικής οδοποιίας**. Οι εν λόγω ιδιοκτήται ή διακάτοχοι δύνανται να προβαίνουν εις την διάνοξιν

δασικών οδών εντός των ιδιοκτησιών ή των διακατεχομένων εκτάσεων μόνον κατόπιν αδείας του διευθυντού δασών του νομού, εκδιδομένης μετ' εισήγησιν του αρμοδίου δασάρχου, δια την εξυπηρέτησιν τινός εκ των εν παρ. 1 σκοπών. 3. Κύριος ή διακάτοχος εδάφους, δια μέσου του οποίου καθίσταται αναγκαία η διάνοιξις προσωρινής δασικής οδού προς διευκόλυνσιν μεταφοράς δασικών προϊόντων εξ υπερκειμένων ή παρακειμένων δασών, **υποχρεούται να αφήση ελευθέραν την διάνοιξιν ταύτην** κατά τους όρους τους τιθεμένους υπό της δασικής αρχής, δικαιούμενος εις πλήρη αποζημίωσιν εκ μέρους του κυρίου ή κατόχου των προϊόντων ή του μεταφέροντος ταύτα δια πάσαν θετικήν ζημίαν προσγινομένην εις αυτόν εκ της διανοίξεως της ρηθείσης προσωρινής δασικής οδού. Εν διαφωνία, τα της αποζημιώσεως καθορίζονται υπό του αρμοδίου ειρηνοδικείου. 4. Δασικαί οδοί, των οποίων ή διαδρομή συμπίπτει εν όλω ή εν μέρει προς την διαδρομήν εθνικών ή επαρχιακών ή κοινοτικών οδών, διέπονται από τας περί κατασκευής και συντηρήσεως των τελευταίων τούτων διατάξεις. Είναι πάντως δυνατή, κατόπιν κοινής αποφάσεως των Υπουργών Δημοσίων έργων και Γεωργίας, η ανάθεσις της κατασκευής ή συντηρήσεως και ανακαινίσεως των οδών τούτων εις την δασικήν υπηρεσίαν. 5. Η διάνοιξις δασικών οδών διερχομένων δια μέσου εις τας παρυφάς ανεγνωρισμένων αρχαιολογικών χώρων είναι δυνατή μόνον κατόπιν εγκρίσεως του Υπουργού Πολιτισμού και Επιστημών, διδομένης μετά γνώμην του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου και κατά τους όρους ταύτης. 6. Ο προγραμματισμός, η μελέτη, ή κατασκευή και συντήρησις των δασικών οδών ενεργούνται κατά τα εις το επόμενον άρθρον γενικώς περί των λοιπών δασικών έργων οριζόμενα. 7. Οι Δασικές Αρχές, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, για λόγους προστασίας της άγριας πανίδας, της αυτοφυούς χλωρίδας και των βιοτόπων τους, δύναται να απαγορεύουν τη διέλευση τροχοφόρων οχημάτων στο δασικό οδικό δίκτυο. Με την ανωτέρω απόφαση καθορίζονται ο χρόνος και ο χώρος της απαγόρευσης, οι τυχόν εξαιρέσεις (αγρότες για καλλιέργεια, βοσκοί κ.λπ.) καθώς και όλα τα τεχνικά έργα και μέσα που απαιτούνται για την υλοποίηση της ανωτέρω απαγόρευσης (μπάρες, πινακίδες κ.ά.)».

Συναφώς κατά το **άρθρο 16 ν. 998/1979** (όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα τέταρτο περ. β' της ΠΝΠ της 13/8/2021, ΦΕΚ Α' 143/13.8.2021, 74 ν. 4843/2021, ΦΕΚ Α' 193/20.10.2021 και 76 ν. 4876/2021, ΦΕΚ Α' 251/23.12.2021), ορίζεται ότι: «1. Αι αρμόδιαι υπηρεσίαι δασοτεχνικών έργων μεριμνούν δια την κατασκευήν των πάσης φύσεως τεχνικών έργων και την εκτέλεσιν των πάσης φύσεως εργασιών προστασίας και αναπτύξεως των δασών και δασικών εκτάσεων. Ειδικώτερον εις την αρμοδιότητα των ως άνω υπηρεσιών ανήκει ο προγραμματισμός, η μελέτη και εκτέλεσις των έργων και εργασιών της **δασικής οδοποιίας, ως αυτή ορίζεται εν άρθρω 15**, των δασικών μεταφορικών εγκαταστάσεων και δασικών κτηρίων, της δασοτεχνικής διευθετήσεως χειμάρρων και των προστατευτικών αναδασώσεων, βελτιώσεων ορεινών βοσκοτόπων, τοποθετήσεως πινακίδων, κατασκευής υδατοδεξαμενών και υδραγωγών, ως και συντηρήσεως ή επισκευής των εν γένει τεχνικών έργων και εγκαταστάσεων. Ο Υπουργός Γεωργίας δύναται διύ αποφάσεώς του δημοσιευομένης εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως να αναθέτη εις τας ως άνω υπηρεσίας δασοτεχνικών έργων και παν έτερον έργον αναφερόμενον εις την προστασίαν ή ανάπτυξιν των δασών, ανήκον εις την αρμοδιότητα ετέρων υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας. ... 2. Εις τα δημόσια δάση και δασικάς εκτάσεις, τα κατά την

προηγούμενην παράγραφον έργα εκτελούνται επί τη βάσει πενταετούς προγράμματος καταρτιζομένου υπό της δασικής υπηρεσίας, δι' ένα έκαστον νομόν πλείονας συνορεύοντας νομούς και καθορίζοντος την ιεράρχησιν τούτων από πλευράς σπουδαιότητος και επείγοντος. Τα εν λόγω πενταετή προγράμματα εγκρίνονται υπό του Υπουργού Γεωργίας μετά γνώμην του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών, εις ο μετέχει μετά ψήφου δια την επ' αυτών συζήτησιν και ο Γενικός Διευθυντής Εγγείων Βελτιώσεων. Αι δια τα έργα ταύτα αναγκαιούσαι μελέται συντάσσονται είτε απ' ευθείας υπό της δασικής υπηρεσίας είτε κατόπιν αναθέσεως κατά τας περί εκπονήσεως μελετών του Δημοσίου διατάξεις. Τα έργα δασοτεχνικής διευθετήσεως χειμάρων και βελτιώσεως των ορεινών εδαφών, άτινα έχουν άμεσον σχέσιν με αντίστοιχα πεδινά εγγειοβελτιωτικά έργα ή άλλα μεγάλα δημόσια έργα (αεροδρόμια, τεχνητάί λίμναι, φράγματα, διάνοιξιν εθνικών οδών κλπ.), εντάσσονται κατά προτεραιότητα εις τα ως άνω πενταετή προγράμματα. Αι δαπάναι εκτελέσεως των ως άνω έργων δύναται να βαρύνουν εν όλω ή εν μέρει τους προϋπολογισμούς των αντιστοιχών εγγειοβελτιωτικών ή υδροηλεκτρικών ή άλλων δημοσίων έργων κατόπιν κοινής αποφάσεως των Υπουργών Συνονισμού και Γεωργίας, ως και του κατά περίπτωσιν ως εκ του αντικειμένου του δημοσίου έργου αρμοδίου Υπουργού. 3. Τα κατά την παρ. 1 δασικά έργα και εργασίαι εκτελούνται προκειμένου περί δημοσίων δασών και δασικών εκτάσεων **παρά της δασικής υπηρεσίας είτε δι' αυτεπιστασίας είτε δι' εργολαβίας**, μετ' απόφασιν του Υπουργού Γεωργίας ή τον οικείον νομάρχου. Δια προεδρικού διατάγματος εκδιδομένου προτάσει του Υπουργού Γεωργίας καθορίζονται ειδικώτερον και κατά παρέκκλινσιν από πάσης άλλης διατάξεως αφορώσης γενικώς εις τα δημόσια έργα, τα της χρηματοδοτήσεως αυτών και διαχειρίσεως των σχετικών πιστώσεων, αι κατηγορίαι, κατά είδος ή ύψος απαιτουμένης δαπάνης, των δι αυτεπιστασίας εκτελουμένων έργων, ως και των έργων ων ή εκτέλεσις είναι δυνατή άνευ διαγωνισμού, τα της προκηρύξεως, διενεργείας και εκτελέσεως των σχετικών διαγωνισμών, τα της επιβλέψεως και παραλαβής, τα του τρόπου συντηρήσεως των ως είρηται έργων, καθώς και πάσα άλλη λεπτομέρεια σχετική προς την εκτέλεσιν των δασοτεχνικών έργων. Το ως άνω προεδρικό διάταγμα ισχύει κατά παρέκκλιση οιασδήποτε γενικής ή ειδικής διάταξης του ν. 4412/2016 (Α' 147), **πλην των διατάξεων ενωσιακής προέλευσης**²⁴. 4. Εις τα ιδιωτικά ή διακατεχόμενα δάση και δασικάς εκτάσεις τα αναγκαία προστατευτικά τεχνικά έργα πραγματοποιούνται υποχρεωτικώς υπό των ιδιοκτητών ή διακατόχων συμφώνως προς τας εγκεκριμένας δασοπονικάς μελέτας ή σχέδια και τα σχετικά προγράμματα της δασικής υπηρεσίας. Δια την αντιμετώπισιν των δαπανών των έργων τούτων, οι ιδιοκτήται ή διακάτοχοι επιδοτούνται υπό του Κράτους μέχρι ποσοστού εκατόν επί τοις εκατόν (100%) της πραγματοποιουμένης δαπάνης. Εν αδυναμία ή αρνήσει των ιδιοκτητών ή διακατόχων, τα ανωτέρω αναγκαία προστατευτικά έργα εκτελούνται μερίμνη της δασικής υπηρεσίας, οι δε ιδιοκτήται ή διακάτοχοι υποχρεούνται να

²⁴ Όπως επισημάνθηκε και ανωτέρω, η τελευταία αυτή διάταξη του άρθρου 16 ν. 998/1979 περί του ότι οι διατάξεις του κατισχύουν των διατάξεων του ν. 4412/2016, είναι απολύτως άστοχη και αντισυνταγματική, καθόσον και ο ν. 4412/2016 αποτελεί νομοθέτημα ενωσιακής προέλευσης, αφού ετέθη προς ενσωμάτωση και εφαρμογή στην εθνική έννομη τάξη οδηγίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης(!). Επομένως ισχύει και για τις διατάξεις του ν. 4412/2016 ότι κατισχύουν του άρθρου 16 ν. 998/1979, αφού είναι -και αυτές- διατάξεις ενωσιακής προέλευσης.

εξασφαλίζουν ακώλυτον την διακίνησιν των συνεργείων, μηχανημάτων και υλικών **και να μεριμνούν δια την διατήρησιν των εκτελουμένων έργων και ιδιαιτέρως δια την διαφύλαξιν και ανάπτυξιν των φυτευομένων δενδρυλλίων.** Το ήμισυ της δαπάνης δια την εκτέλεσιν των ως άνω έργων υπό της δασικής υπηρεσίας καταλογίζεται εις βάρος των ιδιοκτητών ή διακατόχων και εισπράττεται τμηματικώς εντός τετραετίας ως δημόσιον έσοδον, πλην αν πρόκειται περί δασών ή δασικών εκτάσεων μη αποφερόντων αποδεδειγμένως έσοδα εκ της εκμεταλλεύσεως αυτών επαρκή δια την αντιμετώπισιν των ετησίων δόσεων της ως άνω δαπάνης, οπότε η δαπάνη καλύπτεται συνολικώς υπό του Δημοσίου. 5α. Κατά τη μελέτη και εκτέλεση αντιδιαβρωτικών και αντιπλημμυρικών ορεινών υδρονομικών έργων με σκοπό την αποκατάσταση περιοχών που έχουν πληγεί από πυρκαγιές ή πλημμυρικά φαινόμενα, με αποτέλεσμα να έχουν κηρυχθεί σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας, εφαρμόζεται η περ. στ' της παρ. 3 του άρθρου 25, περί δασικών εργασιών και κατασκευών σε επικίνδυνες περιοχές, και μπορούν να ανατίθενται με προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση, χωρίς προηγούμενη δημοσίευση της περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 και του άρθρου 32α του ν. 4412/2016 (Α' 147) ή με προσφυγή στη διαδικασία απευθείας ανάθεσης του άρθρου 118, κάτω των ορίων του άρθρου 5 του ως άνω νόμου. Στις περιπτώσεις αυτές, κατά παρέκκλιση κάθε άλλης διάταξης, **υπό την επιφύλαξη του ενωσιακού δικαίου**²⁵: αα) το σύνολο των πράξεων της διαδικασίας ανάθεσης εκδίδονται από την αρμόδια δασική υπηρεσία χωρίς να απαιτείται προηγούμενη γνωμοδότηση ή εισήγηση άλλου οργάνου, ββ) η διαδικασία ανάθεσης ολοκληρώνεται εντός δέκα (10) ημερών, από τη σχετική πρόσκληση, με αντίστοιχη σύντμηση, όπου είναι αναγκαίο, των προθεσμιών του ν. 4412/2016 και της λοιπής κείμενης νομοθεσίας, γγ) δεν απαιτείται η προηγούμενη σύμφωνη γνώμη της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΑΔΗΣΥ), της υποπερ. δδ' της περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 2 του ν. 4013/2011 (Α' 204). Η παρούσα εφαρμόζεται στις διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων που εκκινούν εντός της προθεσμίας κήρυξης των περιοχών σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας. Για τις προσφυγές κατά της διαδικασίας εφαρμόζεται το άρθρο 364 του ν. 4412/2016. β. Για την εκπόνηση των μελετών και την εκτέλεση των έργων της παρούσας παραγράφου, δεν απαιτείται η συναίνεση της παρ. 4 εκ μέρους των ιδιοκτητών ή των διακατόχων δασών και δασικών εκτάσεων, για την ανάληψη της μέριμνας της υλοποίησής τους από την δασική υπηρεσία. γ) Οι διαδικασίες των περ. α) και β) **εφαρμόζονται αναλογικώς**, εξαιρουμένης της παρ. 5 του άρθρου 118 του ν. 4412/2016 (Α' 147), **και για τα έργα δασοπροστασίας** και ειδικότερα για την ανάθεση συμβάσεων μελετών, υποστηρικτικών υπηρεσιών και έργων **καθαρισμού δασών και δασικών εκτάσεων**, συντήρησης **δασικού οδικού δικτύου**, καθώς και **συντήρησης αντιπυρικών ζωνών** με σκοπό την προστασία των περιοχών²⁶.

²⁵ Βλ. ως άνω, υποσημ. 12.

²⁶ Κατ' άρθρο 120 παρ. 2 ν. 1892/1990 (ΦΕΚ Α' 101): «Στις περιπτώσεις, κατά τις οποίες επιτρέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 16 παρ. 4 και 42 παρ. 2 του ν. 998/1979 επιδότηση μέχρι του συνόλου της πραγματοποιούμενης για την αναδάσωση ή την εκτέλεση των δασοτεχνικών έργων δαπάνης και οι ιδιοκτήτες ή διακάτοχοι δασών και δασικών εκτάσεων αδυνατούν ή αρνούνται να εκτελέσουν τις σχετικές με την αναδάσωση εργασίες, το κράτος με δαπάνες του πραγματοποιεί

Λαμβανομένου υπόψη ότι η εργασία της δασικής οδοποιίας απαιτεί εκτεταμένη κοπή και απομάκρυνση δέντρων και εν γένει δασικής βλάστησης, το **άρθρο 48 του ν. 998/1979** (ΦΕΚ Α' 289) ορίζει ότι θα πρέπει να γίνεται με την ελάχιστη κατά το δυνατόν θυσία δασικής βλάστησης και αφού ληφθούν μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και την αποκατάσταση της υφισταμένης βλάστησης και συγκεκριμένα, ορίζει τα εξής: «**Διάνοιξη οδών. 1. Η διάνοιξη εθνικών, επαρχιακών, δημοτικών οδών και σιδηροδρομικών γραμμών διά μέσου δασών, δασικών και αναδασωτέων εκτάσεων και δημοσίων εκτάσεων των περ. α' και β' της παρ. 5 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου είναι επιτρεπτή, σύμφωνα με τους όρους της περιβαλλοντικής μελέτης του έργου και αφού ληφθεί πρόνοια για τη διαφύλαξη του τυχόν ιδιαίτερου προστατευτικού χαρακτήρα των εκτάσεων. Κατά τη χάραξη και την κατασκευή των ως άνω οδών και σιδηροδρομικών γραμμών λαμβάνονται μέτρα για τη μη αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος, την προστασία και την αποκατάσταση της υφιστάμενης εκατέρωθεν δασικής βλάστησης, τη δημιουργία νέας για λόγους λειτουργικούς και αισθητικούς, τη μη αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος και υποχρεούνται οι δικαιούχοι να δημιουργούν δενδροστοιχίες και γραμμικές φυτείες παράλληλα των οδών και γραμμών, σύμφωνα με τις υποδείξεις της αρμόδιας Δασικής Υπηρεσίας**»²⁷, ενώ και το **άρθρο 19 ν. 998/1979**, όπως ισχύει, ορίζει μεταξύ άλλων, ότι κατά τη διαχείριση των δασών και των δασικών εκτάσεων **λαμβάνεται μέριμνα για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας** σε όλα της τα επίπεδα (γενετική, ειδών, οικοσυστημάτων και τοπίου).

(2) Δασικός Κώδικας (νδ/γμα 86/1969)

Ειδικά η **διάνοιξη αντιπυρικών ζωνών** προβλέπεται από τον Δασικό Κώδικα (νδ/γμα 86/1969, ΦΕΚ Α' 7/18.1.1969) και συγκεκριμένα, στο **άρθρο 168 παρ. 3-6** αυτού, όπου μεταξύ άλλων ορίζεται ότι η υλοτομία σε χωριά, κωμοπόλεις και πόλεις με πληθυσμό κάτω των 10.000 κατοίκων η μετά τη λήψη σχετικής αδειας υλοτομία ή η ατελής, άνευ δημοπρασίας απόληψη καυσοξύλων ή θάμνων για τις οικιακές, ατομικές ανάγκες τους, δύναται να διενεργείται και σε μη δημόσια δάση, επί τη καταβολή φόρου για την οικοδομήσιμο ξυλεία και τα προς ασβεστοποίηση καυσόξυλα ή θάμνους, ατελώς δε για τα προς θέρμανση ως άνω δασικά προϊόντα, άλλα μόνον κατόπιν εγκρίσεως του οικείου δασοκτήμονος (παρ. 3). Συναφώς ορίζεται στις διατάξεις των παρ. 4 και 5 του ως άνω άρθρου ότι: «**4. Η διάνοιξις αντιπυρικών λωρίδων, η φρυγάνευσις, θάμνευσις και εκπρέμνωσις του εξ αιψύλλων πλατυφύλλων υπωρόφου διφυών δασών, ως και αι καλλιεργητικαί αραιωτικαί υλοτομιαί των δασοσυστάδων δύνανται να επιτραπούν εις δάση δημόσια ή μη υπό του Υπουργού Γεωργίας, κατόπιν γνώμης του αρμοδίου δασάρχου, περιφερειακού διευθυντού δασών και του**

ακωλύτως τις εργασίες αυτές με τις δασικές υπηρεσίες του». Κατ' άρθρο 48 παρ. 2 ν. 4512/2018 (ΦΕΚ Α' 5), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 13 ν. 5069/2023 (ΦΕΚ Α' 193/28.11.2023): «Τα δασοτεχνικά έργα των άρθρων 15 και 16 του ν. 998/1979 εκτελούνται ανεξαρτήτως της απόστασής τους από το όριο της λατομικής περιοχής».

²⁷ Βασ. Κατή, «Οι δασικοί δρόμοι αυξάνουν τον κίνδυνο δασικών πυρκαγιών», <https://dasarxeio.com/2025/01/07/141569/>, «Εγκύκλιος για τη διάνοιξη δασικών οδών για συνοδά έργα ΑΠΕ», <https://dasarxeio.com/2024/12/23/141428/>

Τεχνικού Συμβουλίου Δασών, επί μειωμένω μισθώματι ή φόρω ή και ατελώς, εφ' όσον άλλως είναι οικονομικώς ασύμφοροι. 5. Εις κυρίους ή νομείς γειτνιαζόντων προς δημόσια ή μη δάση ή τους μισθωτάς τούτων, οίτινες, διά την προαγωγήν της εξασκουμένης υπ' αυτών δασοπονίας, κατεσκεύασαν από του έτους 1936 ή θα κατασκευάσουν **δασικάς οδούς**, εξυπηρετούσας την καλύτεραν εκμετάλλευσιν και εν γένει διοίκησιν των δασών των, έτι δε και των γειτνιαζόντων προς αυτό τοιούτων, δύναται να εγκριθή παρά του Υπουργού Γεωργίας, μετά γνώμην του αρμοδίου δασάρχου και περιφερειακού διεθυντού δασών και του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών και δι' ωρισμένον χρόνον, μείωσις του φόρου μέχρι του ημίσεως του υπό του καθ' έκαστον έτος ισχύοντος πίνακος διατιμήσεως προβλεπομένου φόρου του Δημοσίου δι' άπαντα ή τινά των εκ του δάσους εξαγομένων προϊόντων. 6. Η κατά την προηγουμένην παράγραφον μείωσις του φόρου δύναται να εγκριθή, εφ' όσον **αι διανοιγόμεναι δασικαί οδοί** και δευτερεύουσαι τοιαύται πληρούν τους υπό της δασικής αρχής τεθέντας και παρά του Υπουργείου εγκριθέντας όρους ως προς τα καθορισθέντα υποχρεωτικά σημεία διαβάσεως, αφετηρίαν και τέρμα της οδού, επιτρεπομένην κλίσιν, πλάτος και ακτίνα καμπυλότητος».

Γενικότερα σχετικά με τη δασική οδοποιία ορίζουν και οι ακόλουθες διατάξεις του **Δασικού Κώδικα (ΔΚ)** (νδ/γμα 86/1969, ΦΕΚ Α' 7/18.1.1969), σύμφωνα με τις οποίες: «Άρθρον 222. Μελέτη και εκτέλεσις. 1. Η μελέτη και εκτέλεσις τοπογραφήσεων, χωροσταθμήσεων και πάσης φύσεως τεχνικής εργασίας διευθετήσεως χειμάρρων, διαχειρίσεως και εκμεταλλεύσεως δασών, αναδασώσεων, φυτωρίων, περιφράξεων, δασικών μεταφορικών εγκαταστάσεων, δασικής οδοποιίας και βελτιώσεως ορεινών βοσκοτόπων, ενεργείται δια εργολαβίας ή δι' αυτεπιστασίας υπό της αρμοδίας δασικής υπηρεσίας, μετ' απόφασιν του Υπουργού Γεωργίας ή του νομάρχου, κατά τας περί διοικητικής αποκεντρώσεως διατάξεις. 2. Διά την δι' αυτεπιστασίας εκτέλεσιν των έργων, των χρηματοδοτούμενων παρά του Κεντρικού Ταμείου Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Δασών, συνιστάται παγία προκαταβολή, η διαχείρισις της οποίας ανατίθεται εις διαχειριστήν δημόσιον υπάλληλον, οριζόμενον δι' αποφάσεως του διοικητικού συμβουλίου του Ταμείου τούτου. Ως διαχειριστής της παγίας προκαταβολής, δεν ορίζεται υπάλληλος μετέχων εις την εκτέλεσιν και επίβλεψιν των έργων. 3. Εις τους διαγωνισμούς διά την δι' εργολαβίας μελέτην ή εκτέλεσιν των ως άνω δασοτεχνικών εργασιών γίνονται δεκτοί και δασολόγοι, έχοντες ειδικόν πτυχίον εργολήπτου δασικών έργων, χορηγούμενον παρά του Υπουργού Γεωργίας ... Άρθρον 227. Δασικαί οδοί θεωρούνται αι οδοί αι εξυπηρετούσαι, εντός ή εκτός των δασών, την εκμετάλλευσιν και τας μεταφοράς των δασικών προϊόντων, ως και τα πάσης φύσεως δασικά έργα και μη συμπίπτουσai μετά του δικτύου της εθνικής ή επαρχιακής οδοποιίας της χώρας. Άρθρον 228. Αστυνομία δασικών οδών. 1. Η αστυνομία των κατά το άρθρον 226 έργων, εφ' όσον πρόκειται περί αποκλειστικώς δασικών οδών μη συμπίπτουσών προς εθνικάς, επαρχιακάς, δημοτικάς και κοινοτικάς οδούς, ανατίθεται εις το αρμόδιον δασικόν προσωπικόν, κατά τα λεπτομερέστερον διά διατάγματος καθορίζομενα, εφαρμοζομένων επί του προκειμένου των διατάξεων του άρθρου 24 του διατάγματος της 29 Νοεμβρίου 1929 «περί κωδικοποιήσεως των περί κατασκευής και συντηρήσεως οδών κειμένων διατάξεων». 2. Πάντα τα λόγω βλαβών των εν λόγω οδών εισπραττόμενα υπό των δημοσίων ταμείων ποσά, κατατίθενται απ' ευθείας υπ' ευθύνην των υπέρ του ειδικού λογαριασμού των οικείων Τ.Γ.Κ. και Δασών και νομών. Άρθρον 229. Διάνοιξις προσωρινών

οδών. Κύριος ή κάτοχος εδάφους δεν δύναται να εμποδίση την διά μέσου του εδάφους του μεταφοράν δασικών προϊόντων εξ υπερκειμένων ή παρακειμένων δασών, εφ' όσον αυτή, γινομένη προς τα κέντρα καταναλώσεως εκτός του εδάφους του, συνεπάγεται δυσαναλόγως μεγαλυτέραν δαπάνην, δικαιούται όμως εις πλήρη, εκ μέρους του κυρίου ή κατόχου των προϊόντων ή του μεταφέροντος αυτά, αποζημίωσιν εκ της διανοίξεως της αναγκαίας δασικής οδού. Άρθρον 230. Σύνταξις μελετών δασικών οδών. Αι μελέται διά τας δασικάς οδούς συντάσσονται, κατά τα εν άρθρω 222 προβλεπόμενα, υπό των οικείων δασικών οργάνων. Άρθρον 231. Εκτέλεσις έργων. 1. Ο Υπουργός Γεωργίας ή ο νομάρχης, κατά τας περί διοικητικής αποκεντρώσεως διατάξεις, αποφασίζει την εκτέλεσιν των έργων, περί των το άρθρον 226, δι' αυτεπιστασίας επί επειγουσών περιπτώσεων ή όπου κρίνεται ασύμφορος η δι' εργολαβίας εκτέλεσις αυτών. 2. Διά τα ως άνω έργα, όταν εκτελούνται υπό των κατά τόπους δασικών υπηρεσιών δι' εργολαβίας, ακολουθείται η διαδικασία των περί κατασκευής και συντηρήσεως των δημοσίων οδών διατεταγμένων. 3. Η αρμοδιότης του Υπουργείου Δημοσίων Έργων, η προβλεπομένη υπό των διατάξεων περί εκτελέσεως εν γένει δημοσίων έργων, μεταβιβάζεται διά την εκτέλεσιν των έργων τούτων εις το Υπουργείον Γεωργίας, επιφυλασσομένης της αρμοδιότητος του συμβουλίου δημοσίων έργων, όσον αφορά εις την κρίσιν αιτήσεων θεραπείας, κατ' εφαρμογήν της διατάξεως του άρθρου 6 παρ. 5 του ν. 5367 της 2/18.4.1932 (περί εκτελέσεως των δημοσίων έργων), ως αντικατεστάθη υπό του άρθρου 2 του α.ν. 1966 της 7/13.9.1939 (περί συμπληρώσεως των περί εκτελέσεως Δημοσίων Έργων κειμένων διατάξεων). Άρθρον 232. Εποπτεία και έλεγχος. Την άμεσον εποπτείαν και τον τεχνικοοικονομικόν έλεγχον της εκτελέσεως και διαχειρίσεως των υπό του άρθρου 226 προβλεπομένων έργων ασκεί ο αρμόδιος περιφερειακός διευθυντής δασών, την γενικωτέραν δε εποπτείαν της εκτελέσεως των έργων τούτων ασκεί κατ' εντολήν του διοικητικού συμβουλίου του Τ.Γ.Κ. και Δασών, τριμελής επιτροπή εκ του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου του Τ.Γ.Κ. και Δασών, του διευθυντού τεχνικών υπηρεσιών του νομού και του αρμοδίου δασάρχου, κατά τα λεπτομερέστερον διά διατάγματος καθοριζόμενα. Άρθρον 233. Δασικαί οδοί συμπίπτουσai προς επαρχιακάς και εθνικάς. 1. Προκειμένου περί κατασκευής δασικών οδών, των οποίων η διαδρομή συμπίπτει εν μέρει ή εν όλω προς την διαδρομήν εθνικών ή επαρχιακών οδών, η μελέτη και κατασκευή των συμπιπτόντων τμημάτων εκτελείται πάντοτε υπό του Υπουργείου Δημοσίων Έργων ή του οικείου νομαρχιακού ταμείου, των κατασκευαστέων τμημάτων οριζομένων δι' αποφάσεως των Υπουργών Γεωργίας, Οικονομικών και Δημοσίων Έργων, διά της οποίας ορίζεται άμα και η διά την κατασκευήν χρηματική αρωγή του αρμοδίου Τ.Γ.Κ. και Δασών ή των διά την δασικήν οδοποιίαν πιστώσεων του Υπουργείου Γεωργίας. Κατά την έγκρισιν των μελετών τούτων, παρά του συμβουλίου δημοσίων έργων του Υπουργείου Δημοσίων Έργων, συμμετέχει των συνεδριάσεων αυτού μετά ψήφου ο γενικός διευθυντής δασών του Υπουργείου Γεωργίας. 2. Η κατασκευή, συντήρησις και ανακαίνισις των δασικών οδών, περί των η παρ. 1, δύναται να εκτελήται και υπό της δασικής υπηρεσίας του Υπουργείου Γεωργίας, κατόπιν αποφάσεως των Υπουργών Γεωργίας και Δημοσίων Έργων, εις τας περιπτώσεις κατά τας οποίας αι οδοί εξυπηρετούν τας δασομεταφορικάς δασαρχείων, τα οποία διαθέτουν ίδια μηχανήματα δασικής οδοποιίας. Άρθρον 234. Κατασκευή δασικών οδών υπό Β.Ε. Ιδρύματος και Β. Προνοίας. Ο Υπουργός Γεωργίας δύναται, προκειμένου το Βασιλικόν Εθνικόν Ίδρυμα ή η Βασιλική Πρόνοια να προβή εις αξιοποίησιν

δασικών περιοχών διά της διανοίξεως και κατασκευής δασικών οδών, να εκχωρή το δικαίωμα απολήψεως ποσότητος των προς εμπορίαν, επί τη βάσει μελετών, προβλεπομένων δασικών προϊόντων εκ της αξιοποιουμένης περιφέρειας, προς εξόφλησιν των παρά των οργανισμών τούτων διατιθεμένων δαπανών. Άρθρον 235. Εκτέλεσις δασικών οδών υπό δασικής υπηρεσίας. Ο Υπουργός Γεωργίας, κατά παρέκκλισιν των διατάξεων του νδ/τος 1042 της 28.1/20.2.1942 (περί τροποίσεως και κωδικοποιήσεως των υπ' αριθ. 453/1941 και 584/1941 Νομοθετικών Διαταγμάτων "περί συστάσεως Γραφείου Μελετών και Δημοσιεύσεων του Συμβουλίου Μελετών"), αποφασίζει την εκτέλεσιν έργων δασικής οδοποιίας, υπό της υπηρεσίας των δασών του Υπουργείου Γεωργίας, κατά τας διατάξεις των άρθρων 226-232, οσάκις ήθελε κρίνει τούτο αναγκαίον διά την ταχύτεραν εκμετάλλευσιν των δασών και παραγωγήν τεχνικού ξύλου διά τας ανάγκας της Χώρας». Συναφώς, το άρθρο 52 ΔΚ ορίζει σχετικά με τις απαλλοτριώσεις για δασικές οδούς, ως εξής: «Τα κατά το άρθρον 226 έργα κατασκευής και συντηρήσεως δασικών οδών και μεταφορικών εν γένει εγκαταστάσεων, δασικών εργοστασίων, κτηρίων και μέσων επικοινωνίας είναι δημοσίας οφελείας και τα αναγκαιούντα κτήματα δια την κατασκευήν, συντήρησιν, βελτίωσιν και επέκτασιν αυτών, την λήψιν υλικών κ.λπ. απαλλοτριούνται αναγκαστικώς, των σχετικών αποζημιώσεων βαρυνουσών τον ειδικόν δια το έργον προϋπολογισμόν».

(3) πδ/γμα 437/1981

Κατ' εφαρμογή του άρθρου 16 ν. 998/1979 Οι διατάξεις του **πδ/τος 437/1981** (ΦΕΚ Α' 120/5.5.1981) «Περί μελέτης και εκτελέσεως δασοτεχνικών έργων» εξειδίκευσαν τις διατάξεις του άρθρου 16 ν. 998/1979 (ΦΕΚ Α' 289) ορίζοντας τα ακόλουθα: «Άρθρον 1. Πεδίον Εφαρμογής. Εις τας διατάξεις του παρόντος διατάγματος υπάγονται η μελέτη και η εκτέλεσις των πάσης φύσεως δασοτεχνικών έργων και εργασιών προστασίας και αναπτύξεως των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της Χώρας. Άρθρον 2. Τρόπος συντάξεως Μελετών. 1. Η σύνταξις των μελετών των δασοτεχνικών έργων και εργασιών του δημοσίου ενεργείται μετ' απόφασιν του Υπουργού Γεωργίας ή του, κατά τας περί διοικητικής αποκεντρώσεως διατάξεις, αρμοδίου, είτε απ' ευθείας υπό της αρμοδίας δασικής αρχής, είτε δι' αναθέσεως υπ' αυτής εις ιδιώτας μελετητάς έχοντας τα κατά νόμον προσόντα. 2. Αι μελέται συντάσσονται επί τη βάσει ειδικών κατ' αντικείμενον κανονισμών και τεχνικών προδιαγραφών κυρουμένων εκάστοτε δι' αποφάσεων του Υπουργού Γεωργίας, κατόπιν γνωμοδοτήσεως του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών. Δι' ομοίων αποφάσεων κυρούνται και αι εκάστοτε ενδεικνυόμεναι τροποποιήσεις των κανονισμών τούτων. 3. Προκειμένου περί δασοτεχνικών έργων εις τα ιδιωτικά ή διακατεχόμενα δάση ή δασικάς εκτάσεις, περί ων η παρ. 4 του άρθρου 16 του ν. 998/1979, αι μελέται καταρτίζονται βάσει των εν τη προηγουμένη παραγράφω κανονισμών και τεχνικών προδιαγραφών. Άρθρον 3. Σύνταξις μελετών δι' αναθέσεως. 1. Οσάκις η μελέτη αποφασίζεται να εκπονηθῇ δι' αναθέσεως εις ιδιώτην μελετητήν ή ιδιωτικά γραφεία μελετών έχουν εφαρμογήν αι διατάξεις του ν. 716/1977 "περί μητρώου μελετητών και αναθέσεως και εκπονήσεως μελετών". 2. Αι αμοιβαί των μελετητών δια τας εν τη προηγουμένη παραγράφω μελέτας καθορίζονται βάσει των εκάστοτε ισχυουσών διατάξεων περί αμοιβών μελετητών, προκειμένου δε περί μελετών μη προβλεπομένων υπό των διατάξεων τούτων, βάσει ειδικού αναλυτικού τιμολογίου

εργασιών μελέτης ή Κώδικος αμοιβών, κυρουμένων δι' αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας, κατόπιν γνωμοδοτήσεως του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών. Άρθρον 4. Σύνταξις μελετών δι' αυτεπιστασίας. 1. Η σύνταξις των μελετών δασοτεχνικών έργων δι' αυτεπιστασίας ενεργείται υπό των αρμοδίων δασικών αρχών, δια επιστημόνων, διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών, υπαλλήλων, του Υπουργείου Γεωργίας. Αι μελέται δύναται επίσης να συντάσσωνται υπό ειδικού κατ' αντικείμενον μελέτης συννεργείου αποτελουμένου εξ εμπείρων περί τούτο επιστημόνων διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών δημοσίων υπαλλήλων και συγκροτουμένου εκάστοτε δι' αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας ή του, κατά τας περί διοικητικής αποκεντρώσεως διατάξεις, αρμοδίου. 2. Η αρμοδία δασική αρχή δύναται μετ' έγκρισιν του Υπουργού Γεωργίας να αναθέτη την εκτέλεσιν βοηθητικών εργασιών της μελέτης εις ιδιώτας επιστήμονας δασολόγους εγγεγραμμένους ή μη εις το υπό του γραφείων μελετών. Η ανάθεσις των μερικών τούτων εργασιών μελέτης ενεργείται δι' απ' ευθείας συμφωνίας υπό της αρμοδίας περιφερειακής δασικής αρχής, η δε αμοιβή του αναδόχου γίνεται είτε κατά μονάδα έργου (π.χ. χλμ. δασικής οδού) βάσει τιμών μονάδος, είτε κατ' αποκοπήν ή αναλόγως του χρόνου απασχολήσεως ή και άλλως, κατά τα διαλαμβανόμενα εις τας διατάξεις περί αμοιβών, περί των άρθρων 3 παρ. 2 του παρόντος. Άρθρον 5. Θεώρησις, έγκρισις και τροποποιήσις μελετών. 1. Αι μελέται νομαρχιακού επιπέδου ελέγχονται και θεωρούνται υπό της προϊσταμένης νομαρχιακής δασικής αρχής και υπό του οικείου Επιθεωρητού Δασών. 2. Αι μελέται διανομαρχιακού επιπέδου ελέγχονται και θεωρούνται υπό του οικείου Επιθεωρητού Δασών. 3. Η έγκρισις των μελετών ενεργείται κατόπιν εισηγήσεως της αρμοδίας δασικής αρχής υπό των προς τούτο αρμοδίων, κατά τας περί διοικητικής αποκεντρώσεως, διατάξεις, μετά γνώμην των αρμοδίων συμβουλίων, εφ' όσον παρ' αυτή λειτουργούν τοιαύτα. 4. Αι εγκριτικά αποφάσεις του Νομάρχου και του Επιθεωρητού Δασών κοινοποιούνται εις το Υπουργείον Γεωργίας μετά κεκυρωμένου αντιτύπου της μελέτης. 5. Η έγκρισις τροποποιήσεως εγκεκριμένης μελέτης ενεργείται, μετ' ητιολογημένην πρότασιν της αρμοδίας δασικής αρχής, υπό του εκγρίναντος την αρχικήν τοιαύτην, τηρουμένης της εν παρ. 3 διαδικασίας. 6. Ειδικώτερον, προκειμένου περί περιπτώσεων καθ' ας λεκάναι χειμάρρων εμπίπτουν εις την δικαιοδοσίαν δύο ή και πλειόνων ομόρων Νομών, η μελέτη και η εκτέλεσις των έργων διευθετήσεως των δύνανται δι' αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας μετά πρότασιν του οικείου Επιθεωρητού Δασών και γνώμην του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών να ανατίθεται εις την δασικήν υπηρεσίαν ενός μόνον Νομού, ρυθμιζομένης εν ταυτώ και της κατά χώρον και χρόνον τάξεως και εκτάσεως ειδικής αρμοδιότητος επί των εργασιών τούτου. Το αυτό ισχύει και περί των λοιπών δασοτεχνικών έργων. Άρθρον 6. Χρηματοδότησις των δασοτεχνικών έργων. 1. Τα δημόσια δασοτεχνικά έργα χρηματοδοτούνται υπό του Δημοσίου, εγγραφομένων προς τούτο κατ' έτος των αναγκαιουσών πιστώσεων εις τους προϋπολογισμούς Τακτικών, Δημοσίων Επενδύσεων, του Κεντρικού Ταμείου Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Δασών και των Ταμείων Γεωργίας Κτηνοτροφίας και Δασών των Νομών. 2. Τας εν παρ. 1 πιστώσεις βαρύνουν αι δαπάναι δια την εκπόνησιν των προκαταρκτικών μελετών, των προμελετών και των οριστικών μελετών των δασοτεχνικών έργων, δια την εκτέλεσιν, συντήρησιν και επισκευή αυτών, δια την καταβολήν αποζημιώσεων δια τας προκαλουμένας ζημίας και τας αναγκαίας απαλλοτριώσεις ακινήτων κατά την εκτέλεσιν των έργων, δια την προμήθειαν μέσων και των αναγκαιούντων πάσης φύσεως υλικών, δια την

καταβολήν αμοιβών του πάσης φύσεως προσλαμβανομένου δια την εκτέλεσιν αυτών προσωπικού, δια την μίσθωσιν των αναγκασιούτων ακινήτων και μέσων, ως και πάσα σχετική δαπάνη δια την εκτέλεσιν των έργων τούτων. 3. Δια τα ανατιθέμενα, καθ' οιονδήποτε τρόπον, εις τας δασικάς υπηρεσίας έργα αναπτύξεως και προστασίας δασών, αρμοδιότητος ετέρων φορέων, αι εν τη προηγουμένη παραγράφω δαπάναι βαρύνουν τας πιστώσεις των φορέων τούτων. 4. Αι εν παρ. 2 δαπάναι ενεργούνται κατά τας εκάστοτε περί εκτελέσεως δαπανών ισχυούσας διατάξεις δι' έκαστον των εν τη παρ. 1 προϋπολογισμών και τας διατάξεις του παρόντος. 5. Η διαχειριστική εξυπηρέτησις των έργων ενεργείται υπό δημοσίου υπαλλήλου μη μετέχοντος εις την εκτέλεσιν αυτών. 6. Ο υπό την έννοιαν της προηγουμένης παραγράφου διαχειριστής χρηματικού, όστις ενεργεί και τας πληρωμάς, είναι υπεύθυνος δια την τήρησιν της λογιστικής τάξεως και της νομιμότητος των καταβαλλομένων υπό τούτου δαπανών, ενώ δια την σκοπιμότητα της δαπάνης υπεύθυνος τυγχάνει ο προϊστάμενος της εκτελούσης το έργον αρχής. Άρθρον 7. Τρόπος εκτελέσεως των δασοτεχνικών έργων. 1. Η εκτέλεσις των εν άρθρω 1 αναφερομένων δημοσίων δασοτεχνικών έργων και εργασιών ως και τα ανατιθέμενα να εκτελεσθούν έργα συμφώνως προς τας διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 998/1979 εις τας δασικάς υπηρεσίας ενεργείται υπό των περιφερειακών δασικών υπηρεσιών, δι' εργολαβίας ή δι' αυτεπιστασίας, συμφώνως προς απόφασιν του Υπουργού Γεωργίας ή του οικείου Νομάρχου. 2. Των διατάξεων της προηγουμένης παραγράφου εξαιρείται η εκτέλεσις των υλοτομικών έργων δια τα οποία θα εξακολουθήσουν ισχύουσαι αι κείμεναι περί αυτών διατάξεις και των φυτωριακών τοιούτων, τα οποία εκτελούνται μόνον δι' αυτεπιστασίας. 3. Η συντήρησις των εκτελουμένων έργων ενεργείται κατά προτεραιότητα, σύμφωνα προς τας εν παρ. 1 οριζόμενα. 4. Τα έργα και εργασίαι εκτελούνται επι τη βάσει ειδικών κανονισμών και τεχνικών προδιαγραφών εγκρινομένων εκάστοτε δι' αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας κατόπιν γνωμοδοτήσεως του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών. Δι' ομοίων αποφάσεων κυρούνται και αι εκάστοτε ενδεικνυόμεναι τροποποιήσεις των κανονισμών τούτων. Άρθρον 8. Εκτέλεσις δασοτεχνικών έργων δι' εργολαβίας. 1. Οσάκις τα δασοτεχνικά έργα και εργασίαι εκτελούνται δι' εργολαβίας, η κατασκευή αυτών πραγματοποιείται δι' αναθέσεως ταύτης εις εργολήπτας κекητημένους ειδικόν πτυχίον δημοσίων δασοτεχνικών έργων περί ου τα άρθρα 16 και επέκεινα του παρόντος, δια συμβάσεως συνομολογουμένης κατόπιν δημοσίου διαγωνισμού. Των διαγωνισμών τούτων δεν δύνανται να αποκλείωνται και Εργολάβοι Δημοσίων Έργων όταν πρόκειται περί τεχνικών κατ' εξοχήν έργων, ως δομικών πάσης φύσεως, έργων δασικών μεταφορικών εγκαταστάσεων, ιδία δε όταν τα έργα τούτα δεν συσχετίζονται άμεσα με δασοπονικούς χειρισμούς. Εις περιπτώσεις μικτών έργων δύνανται να συγκροτούνται κοινοπραξίαι ειδικών κατασκευαστών συμφώνως προς τας σχετικές διατάξεις περί εκτελέσεως δημοσίων έργων. 2. Δια την ανάδειξιν ικανού αναδόχου ή ευθυνότερα προσφορά δεν αποτελεί απόλυτον κριτήριον. 3. Κατά την δι' εργολαβίας εκτέλεσιν των δασοτεχνικών έργων εφαρμόζονται αι περί δημοσίων έργων ισχύουσαι εκάστοτε διατάξεις ιδία όσον αφορά εις τα των δημοπρασιών, συμβάσεων, εγγυήσεων εκχωρήσεων, προθεσμιών, ποινικών ρητρών, εκπώσεως των αναδόχων διαλύσεως των εργολαβιών, νέων τιμών μονάδων, συγκριτικών πινάκων, επιβλέψεως και παραλαβών των έργων, ενστάσεων, αιτήσεων θεραπείας όπου δε εις τας διατάξεις ταύτας αναφέρονται αι υπηρεσίαι του Υπουργείου Δημοσίων Έργων νοούνται

αντιστοίχως αι αρμοδίαι τοιαύται του Υπουργείου Γεωργίας ως εξής: αντί του Τεχνικού Συμβουλίου Δημοσίων Έργων το Τεχνικόν Συμβούλιον Δασών, αντί του Γενικού Διευθυντού και Διευθυντού Δημοσίων Έργων ο Γενικός Διευθυντής Δασών και ο αρμόδιος Διευθυντής Δασών του Υπουργείου Γεωργίας, αντί του Γενικού Επιθεωρητού και Επιθεωρητού Δημοσίων Έργων ο Γενικός Επιθεωρητής και Επιθεωρητής Δασών, αντί του Διευθυντού Τεχνικών Υπηρεσιών Νομού ο αρμόδιος Διευθυντής Δασών Νομού, αντί του επιβλέποντος Μηχανικού ο επιβλέπων Δασολόγος και αντί του επιβλέποντος υπομηχανικού ο επιβλέπων Τεχνολόγος Δασοπονίας.

Άρθρον 9. εκτέλεσις δασοτεχνικών έργων και εργασιών δι' αυτεπιστασίας. 1. Η δι' αυτεπιστασίας εκτέλεσις των δασοτεχνικών έργων και εργασιών ενεργείται είτε εξ ολοκλήρου απ' ευθείας δι' εργατών, τεχνιτών, επιστατών, εργοδηγών κ.λπ. οίτινες προσλαμβάνονται προσκαίρως υπό της εκτελούσης τα έργα υπηρεσίας, είτε δια μικροεργολαβιών, ήτοι δι' αναθέσεως εις εργολήπτας μικροέργων ή επί μέρους εργασιών: Χρωματισμών, περιφράξεων, συλλογής σπόρων, διανοίξεως λάκκων, φυτεύσεων, περιποιήσεων νεοφυτειών, κλαδεύσεων, εξορύξεως λίθων, επεξεργασίας, λίθων, εξορύξεως και καθορισμού άμμου και αμμοχαλίκου, συντηρήσεως αρδευτικών εγκαταστάσεων φυτωρίων, εργασιών ειδικότητος κτίστου, ξυλουργού και σιδηρουργού και μεταφορών υλικών δι' οιοδήποτε μέσου κ.λπ. κατά τεμάχιον ή κατά μονάδα επιφανείας ή βάρους ή όγκου, ως και δια μισθώσεως με ωριαίαν ή ημερησίαν αποζημίωσιν πάσης φύσεως μηχανημάτων έργων και αυτοκινήτων οχημάτων. 2. Η δι' αυτεπιστασίας εκτέλεσις των δασοτεχνικών έργων και εργασιών ενεργείται δι' επί τούτω συνιστωμένων εργοταξίων, συνεργείων κ.λπ. παρά της εκτελούσης τα έργα δασικής αρχής, επί τη βάσει ισχύοντος εκάστοτε εσωτερικού κανονισμού, καθορίζοντος εν λεπτομέρεια τας υποχρεώσεις του εργοδότη και του προσκαίρως εργαζομένου προσωπικού. 3. Αι μικροεργολαβίαι ανατίθεται είτε απ' ευθείας υπό του προϊσταμένου της εκτελούσης τα έργα τοπικής δασικής υπηρεσίας, άνευ δημοπρασίας, εφ' όσον η δαπάνη εκάστης των ως άνω εργασιών δεν υπερβαίνει τας 100.000 δραχμάς κατά έργον ή κατά χιλιόμετρον (προκειμένου περί κατασκευής ή συντηρήσεως δασικής οδού) είτε υπο επιτροπής της παρ. 4 κατόπιν λήψεως εγγράφων προσφορών άνευ επίσης δημοπρασίας δια δαπάνην 100.001-300.000 δρχ., κατόπιν δε προχείρου μειοδοτικού διαγωνισμού δια συνολικήν δαπάνην από 300.001 μέχρι 500.00 δραχμών και δια τακτικού μειοδοτικού διαγωνισμού δια δαπάνην πέραν των 500.000 δραχμών, κατά τα εν τοις επομένοις διαλαμβανόμενα. Εις απάσας τας περιπτώσεις ταύτας η εκτέλεσις του έργου εν τω συνόλω θεωρείται γενομένη δι' αυτεπιστασίας. 4. Παρ' εκάστη τοπική δασική αρχή συνιστάται μόνιμος επιτροπή εκ τριών δημοσίων υπαλλήλων, τα μέλη της οποίας ορίζονται, μετά των αναπληρωματικών των, δι' αποφάσεως του οικείου Νομάρχου. Έργον των ανωτέρω επιτροπών είναι η διενέργεια των αναθέσεων εκτελέσεως των επιμέρους εργασιών ως επίσης και η διενέργεια των αναγκαιουσών, δια την εκτέλεσιν των δασοτεχνικών έργων και εργασιών δι' αυτεπιστασίας, προμηθειών πάσης φύσεως εφοδίων και υλικών, παραδόσεων και παραλαβών αυτών και των γενομένων εργασιών και μετουσιώσεως των υλικών. Αύται επιλαμβάνονται του έργου των, βάσει εγγράφου εντολής του προϊσταμένου της Υπηρεσίας.

Άρθρον 10. Προσωπικόν επιβλέψεως και εκτελέσεως των έργων. 1. Αι δι' αυτεπιστασίας εκτελούσαι δασοτεχνικά έργα και εργασίας δασικαί αρχαί, πλην του υπό του Οργανισμού του Υπουργείου Γεωργίας εκάστοτε προβλεπομένου μονίμου εκ δημοσίων υπαλλήλων προσωπικού και του επι

σχέσει εργασίας Ιδιωτικού Δικαιου ωρισμένου ή αορίστου χρόνου τοιούτου, προβαίνουν εις την πρόσληψιν του αναγκαιούντος εκάστοτε, δια την κατά το άρθρον 9 του παρόντος εκτέλεσιν, επίβλεψιν, συντήρησιν και φύλαξιν των έργων πάσης φύσεως εποχιακού ή προσκαίρου εργατοτεχνικού προσωπικού, ήτοι εργατών, εργατριών, τεχνιτών, μεταφορέων, επιστατών κ.λπ. αμοιβομένων κατά τας διατάξεις του Ν.Δ. 1198/72 εις βάρος των δια την εκτέλεσιν των έργων πιστώσεων. Το αυτό ισχύει και προκειμένου περί των δι' αυτεπιστασίας εκπονουμένων πάσης φύσεως δασικών μελετών, όταν προς τούτο απαιτείται η πρόσληψις τοιούτου προσωπικού. 2. Το ως άνω προσωπικόν προσλαμβάνεται δι' αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας, ή του υπό τούτου εξιοδοτουμένου οργάνου κατά την έναρξιν και απολύεται κατά την λήξιν των δι' α προσελήφθη έργων, είτε δι' ρισμένον χρόνον, είτε δι' ωρισμένον έργον μη δυναμένου του χρόνου απασχολήσεως του να υπερβή τους εννέα (9) μήνας κατ' έτος. 3. Η σύμβασις εργασίας του ως άνω προσλαμβανομένου προσωπικού λύεται αυτοδικαίως ως λήξη ο χρόνος διαρκείας της ή λήξουν τα έργα δι' α προσελήφθη άνευ ουδεμίας αποζημιώσεως εκ της ουσίας ταύτης. Άρθρον 11. Διαγωνισμοί εκτελέσεως έργων δια μικροεργολαβιών. 1. Οι δια τας μικροεργολαβίας, περί ων το άρθρον 9 του παρόντος, πρόχειροι διαγωνισμοί αναθέσεως επι μέρους εργασιών διενεργούνται εις την έδραν της αρμοδίας τοπικής δασικής αρχής ή και εις πλησίον των εκτελεστέων έργων πόλεις, κωμοπόλεις ή χωρία, ενώπιον της υπό της παρ. 4 του άρθρου 9 του παρόντος επιτροπής. 2. Αι διακηρύξεις των ως άνω προχείρων διαγωνισμών συντασσόμεναι υπο της εκτελούσης τα έργα δασικής υπηρεσίας δημοσιεύονται εν περιλήψει τουλάχιστον πέντε (5) ημέρας προ της διενεργείας του διαγωνισμού εις μίαν των τοπικών εφημερίδων των εκδιδομένων εις την περιοχήν της δικαιοδοσίας της αρμοδίας δασικής αρχής, εφ' όσον εκδίδονται τοιαύται, και δια τοιχοκολλήσεως εις τας ειδικάς θυρίδας αυτής, του Δημαρχιακού, ή Κοινοτικού καταστήματος της έδρας της και του Δήμου ή της Κοινότητος εις την περιοχήν της οποίας εκτελείται το έργον, εφ' όσον αυτή δεν συμπίπτει με την έδραν της υπηρεσίας. Δια την ως είρηται δια τοιχοκολλήσεως δημοσίευσιν συντάσσεται σχετικόν αποδεικτικόν υπογραφόμενον υπό δύο μαρτύρων. 3. Εις την διακήρυξιν ορίζεται και η εγγύησις καλής εκτελέσεως του εργολήπτου ίση προς το 5% της προϋπολογιζομένης δια την εργασίαν δαπάνης. Η εγγύησις κατατίθεται εις χείρας της διενεργούσης τον διαγωνισμόν επιτροπής, είτε δια γραμματίου παρακαταθήκης, είτε δι' εγγυητικής επιστολής ανεγνωρισμένης Τραπεζής, επιστρέφεται δε μετά την εκπλήρωσιν των υποχρεώσεων του εργολήπτου και την παραλαβήν της εργασίας. Έκαστος των εις τας ως άνω δημοπρασίας συμμετεχόντων καταθέτει επίσης εις την επιτροπήν εγγύησιν συμμετοχής δαπάνης οριζομένην εις 2% επί της προϋπολογιζομένης δαπάνης του έργου κατά τα ανωτέρω, επιστρεφομένην εις μεν τον ανάδοχον μετά την κατά τα ανωτέρω κατάθεσιν της εγγυήσεως καλής εκτελέσεως, εις δε τους λοιπούς συναγωνιζομένους μετά την έγκρισιν του αποτελέσματος της δημοπρασίας. 4. Οι πρόχειροι διαγωνισμοί, οσάκις αποβαίνουν άγονοι ή ασύμφοροι κατά την κρίσιν της διενεργούσης αυτούς επιτροπής, επαναλαμβάνονται μετά πενθήμερον μερίμνη της αυτής επιτροπής. Η έγκρισις των πρακτικών των προχείρων τούτων διαγωνισμών ενεργείται υπό του οικείου Νομάρχου προτάσει της Υπηρεσίας. Η έγκρισις αυτή κοινοποιείται υπό της Υπηρεσίας εις τον αναδειχθέντα εργολήπτην και εις την προϊσταμένην της δασικής αρχής. Εις περίπτωσιν καθ' ην, ο πρόχειρος διαγωνισμός αποβή άγονος ή ασύμφορος δις, η ανάθεσις της εργασίας γίνεται δι' απ' ευθείας συμφωνίας

κατόπιν εγκριτικής αποφάσεως του Νομάρχου. 5. Εις τας περιπτώσεις των δι' αυτεπιστασίας εκτελουμένων δασοτεχνικών έργων, αι διακηρύξεις των τακτικών διαγωνισμών, συντασσόμεναι υπό της εκτελούσης τα έργα δασικής πηρεσίας, δημοσιεύονται εν περιλήψει εις μίαν εφημερίδα των Αθηνών ή της Θεσσαλονίκης δια τας Υπηρεσίας Βορείου Ελλάδος, καθώς και εις μίαν των τοπικών Εφημερίδων, τουλάχιστον δέκα ημέρας προ της διενεργείας των. Άρθρον 12. Διαδικασία διαγωνισμών εκτελέσεως δια μικροεργολαβιών - Παραλαβή των έργων τούτων. 1. Εις τους κατά το προηγούμενον άρθρον προχείρους διαγωνισμούς γίνονται δεκτοί ή αναλαμβάνουν, κατά το άρθρον 9 του παρόντος δι' απ' ευθείας συμφωνίας, την εκτέλεσιν των εργασιών εμπειροτέχνηται ή και απλοί εργάται, τεχνίται, μεταφορείς και αναλόγου ειδικότητος επαγγελματίαι, εφ' όσον αποδεδειγμένως παρέχουν εχέγγυα καλής εκτελέσεως των εργασιών. Κατά τον αυτόν τρόπον ανατίθενται εργασίαι δασικών τοπογραφήσεων, χωροσταθμίσεων και σχεδιάσεων εις εμπειροτέχνητας τοπογράφους και σχεδιαστάς, αντιστοίχως, προτιμωμένων, εν προκειμένω, τεχνολόγων δασοπονίας ή και δασολόγων, εφ' όσον δι' αιτήσεως των ήθελον εκδηλώσει σχετικόν ενδιαφέρον. 2. Μετά των αναδοχών, εις ους κατόπιν διαγωνισμού ή άνευ τοιούτου ανατίθεται η εκτέλεσις εργασιών, ή αρμόδια δασική αρχή συνάπτει συμφωνητικόν εις ο εκτίθενται οι τεχνικοί κ.λπ. όροι ως και οι εκατέρωθεν υποχρεώσεις. Το συμφωνητικόν υπογράφεται εντός πέντε (5) ημερών από της επιδόσεως εις τον ανάδοχον της σχετικής προσκλήσεως της υπηρεσίας άλλως ούτος κηρύσσεται έκπτωτος δι' αποφάσεως του προϊσταμένου αυτής. 3. Εις περίπτωσιν διαφωνιών μεταξύ της δασικής αρχής και του αναδόχου δια την ποιότητα της εργασίας αποφαινεται αιτήσσει του ενδιαφερομένου εντός πέντε (5) ημερών από της πρωτοκολλήσεως της αιτήσεως ο οικείος Διευθυντής Δασών ή ο Επιθεωρητής Δασών εις περίπτωσιν Διευθύνσεων Δασών άνευ Δασαρχείων. 4. Αι υπο εργοληπτών, κατά το άρθρον 9 του παρόντος, εκτελούμεναι κατόπιν ή άνευ διαγωνισμού εργασίαι, μετά προηγούμενην επιμέτρησιν ενεργουμένην υπό του επιβλέποντος δασολόγου, παραλαμβάνονται εντός δέκα (10) ημερών απο της περατώσεως των υπό της εν παρ. 4 του άρθρου 9 επιτροπής. 5. Το πρωτόκολλον παραλαβής εγκρίνεται υπό του Νομάρχου όστις επιλύει και τας τυχόν διαφωνίας του εργολήπτου ως προς την επιμέτρησιν, την παραλαβήν και την ποιότητα της εργασίας, κατόπιν γνώμης του οικείου Διευθυντού Δασών ή του Επιθεωρητού Δασών εις Διευθύνσεις Δασών άνευ Δασαρχείων. 6. Η κατά το παρόν άρθρον ενεργουμένη παραλαβή θεωρείται μερική τοιαύτη, το δε πρωτόκολλον, ονομαζόμενον πρωτόκολλον μερικής παραλαβής, εγκρινόμενον κατά τα ανωτέρω, συνάπτεται εις τα δικαιολογητικά της παραλαβής ολοκλήρου του έργου μέρους του οποίου αποτελεί η εκτελεσθείσα και παραληφθείσα εργασία. Άρθρον 13. Παραλαβή των δι' αυτεπιστασίας εκτελουμένων έργων. 1. Η παραλαβή των δι' αυτεπιστασίας εκτελουμένων έργων και εργασιών ενεργείται προσωρινώς και οριστικώς υπό τριμελών επιτροπών συνιστωμένων εκ του οικείου Επιθεωρητού Δασών ή του αναπληρωτού του και δύο ετέρων δημοσίων υπαλλήλων οριζομένων μετά των αναπληρωτών των υπό του Νομάρχου. 2. Η προσωρινή παραλαβή ενεργείται μετά την αποπεράτωσιν των έργων ή προκειμένου περί μη αποπερατωθέντων τοιούτων μετά την λήξιν του οικονομικού έτους, της εκτελούσης τα έργα υπηρεσίας υποχρεουμένης όπως εντός δύο μηνών από των ως άνω προθεσμιών καταρτίσιν την τελικήν επιμέτρησιν των έργων και ζήτησιν την σύστασιν επιτροπής προσωρινής παραλαβής. 3. Η τελική επιμέτρησις, καταρτιζομένη βάσει των πρωτοκόλλων

αφανών εργασιών και απ' ευθείας καταμετρήσεων, περιλαμβάνει τας πραγματικές διαστάσεις και ποσότητας των διαφόρων μερών των έργων, συντάσσεται και υπογράφεται υπό του επιβλέποντος υπαλλήλου και τέλος ελέγχεται και θεωρείται υπό του προϊσταμένου της εκτελούσης τα έργα δασικής υπηρεσίας, ήτις καταρτίζει φάκελλον κατά έργον περιέχοντα τας επιμετρήσεις, σχεδιαγράμματα, εγκριτικές διαταγάς και λοιπά στοιχεία του έργου. 4. Αι επιτροπαί παραλαβής ελέγχουσai κατά το εφικτόν την επιμέτρησιν παραλαμβάνουν τα έργα εν τω συνόλω αυτών και συντάσσουν τα οικεία πρωτόκολλα. Και δια μεν τας ποσότητας διαφόρων εργασιών την ευθύνην φέρουν οι επιβλέψαντες την εκτέλεσιν των έργων και οι καταρτίσαντες τα Πρωτόκολλα αφανών εργασιών και την επιμέτρησιν υπάλληλοι, δια δε την ποιότητα είναι υπεύθυνοι τόσο οι επιβλέποντες την εκτέλεσιν των έργων όσον και οι εποπτεύοντες, έκαστος καθ'ον βαθμόν και ώφειλε να επιμεληθή της καλής εκτελέσεως των έργων. 5. Εν τω πρωτοκόλλω προσωρινής παραλαβής αναγράφονται το είδος και ο αριθμός των εκτελεσθέντων έργων, αι ποσότητες των επί μέρους εργασιών, παρατηρήσεις και γνώμαι της επιτροπής επί των γενομένων τυχόν τροποποιήσεων των εγκεκριμένων σχεδίων, διαγραμμάτων κ.λπ. ως και παρατηρήσεις επί της ποιότητος της εργασίας και της καλής ή μη καταστάσεως και λειτουργίας των έργων. Η έγκρισις του πρωτοκόλλου παραλαβής ενεργείται υπό του οικείου Νομάρχου. 6. Εις περιπτώσεις και ας δι' οιονδήποτε λόγον δεν συντελεσθή προσωρινή παραλαβή μέχρι της ενεργείας της οριστικής τοιαύτης ενεργείται μία παραλαβή. 7. Η οριστική παραλαβή ενεργείται μετά πάροδον έτους από της αποπερατώσεως των έργων, της αρμοδίας δασικής υπηρεσίας υποχρεωμένης όπως εντός μηνός από της ως άνω προθεσμίας ζητήσει την σύστασιν της επιτροπής. Η οριστική παραλαβή εάν δι' οιονδήποτε λόγον δεν ενεργηθή εντός δέκα οκτώ μηνών από της αποπερατώσεως των έργων, θεωρείται αυτοδικαίως συντελεσθείσα. 8. Ειδικώς οι χωμάτινοι αναβαθμοί και τα εκ χλόης, χόρτων κ.λπ. πρόχειρα έργα στερεώσεως των εδαφών, ως και αι μη δοκιμαί εργασίαι προχείρου διαρρυθμίσεως πρανών και κοιτών ορεινών ρευμάτων παραλαμβάνονται εφ' άπαξ, της προσωρινής αυτών παραλαβής θεωρουμένης και ως οριστικής τοιαύτης. 9. Ειδικώτερον η παραλαβή των αναδασωτικών και φυτωριακών εργασιών, φυτοκομικών έργων χειμάρρων και έργων βελτιώσεως χλωρίδος βοσκοτόπων ενεργείται εφ' άπαξ μετά το πέρας της αναδασωτικής περιόδου και μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου εκάστου έτους, της εκτελούσης τα έργα υπηρεσίας υποχρεωμένης όπως δύο τουλάχιστον μήνας προ της λήξεως της προθεσμίας ταύτης ζητήσει την σύστασιν επιτροπής παραλαβής. 10. Αι περί οριστικής παραλαβής διατάξεις του παρόντος άρθρου νοούνται επί των αποπερατωθέντων έργων και ουχί επί τμημάτων αυτών ή υλικών μη εισέτι ενσωματωθέντων. Εξαίρεσις γίνεται εφ' όσον ήθελε διαταχθή η διακοπή των εργασιών οπότε ενεργείται η παραλαβή και των ημιτελών έργων ως και των υλικών. 11. Κατά την οριστικήν παραλαβήν συντάσσεται επίσης, πρωτόκολλον οριστικής παραλαβής των έργων περιλαμβάνον τα εν παρ. 5 του παρόντος στοιχεία. 12. Η έγκρισις του πρωτοκόλλου οριστικής παραλαβής των εκτελεσθέντων έργων και εργασιών ενεργείται υπό του Νομάρχου²⁸. Άρθρον 14. Πρωτόκολλα ζημιών εκ θεομηνιών. Δια την εκτίμησιν των εκ θεομηνιών προκαλουμένων εις τα δι' αυτεπιστασίας εκτελούμενα έργα ζημιών, συγκροτείται υπό του Νομάρχου τριμελής εκ δασικών υπαλλήλων επιτροπή, εις ην δεν δύναται να μετέχη ο επιβλέπων

²⁸ Βλ. και άρθρο 3 παρ. 19 ΥΑ 272961/26.4.1982 (ΦΕΚ Β' 215).

και ο εκτελών τα έργα δασολόγος. Αυτή ενεργεί επιτοπίως την εκτίμησιν και συντάσσει πρωτόκολλον εις ο αναφέρονται το είδος και η αξία της γενομένης ζημίας προσέτι δε και κρίσεις αυτής περί της τυχόν ευθύνης του επιβλέποντος και του εκτελούντος τα έργα. Το πρωτόκολλον τούτο εγκρίνεται υπό του προϊσταμένου της ιεραρχικώς αμέσως ανωτέρας δασικής αρχής. Άρθρον 15. Προμήθειαι - Μισθώσεις - Επισκευαί - Εκτιμήσεις ζημιών. 1. Η προμήθεια των δια τας υπό εκπόνησιν μελέτας και τα υπό εκτέλεσιν έργα και εργασίας αναγκαιούντων υλικών, εργαλείων κ.λπ. ενεργείται υπό του προϊσταμένου της εκτελούσης τα έργα δασικής υπηρεσίας βάσει των κειμένων διατάξεων και των εν τοις επομένοις οριζομένων. 2. Άπασαι αι, εκτός του ενιαίου προγράμματος προμηθειών, προμήθειαι πάσης φύσεως εργαλείων, υλικών και εφοδίων εν γένει, αναγκαιούντων δια την εκτέλεσιν των δασοτεχνικών έργων δι' αυτεπιστασίας, διενεργούνται κατά τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 9 του παρόντος εφαρμοζομένης κατ' αναλογίαν. 3. Η μίσθωσις, κατ' αποκοπήν ή επί ημερημισθίω ή επί ωριαία αντιμισθία, ιδιωτικών μέσων μεταφοράς, προωθητήρων, ισοπεδωτήρων, εκσκαφών, ελκυστήρων, φορτωτών, αρότρων, αντλιών και λοιπών εν γένει μηχανημάτων δια την εκτέλεσιν των έργων ενεργείται κατά την διαδικασίαν της προηγουμένης παραγράφου, εφ' όσον το μίσθωμα κατά είδος εργασίας και κατά μήνα δεν υπερβαίνει τα εν τη παραγράφω ταύτη οριζόμενα χρηματικά όρια. 4. Αι δια την λειτουργίαν των εργοταξίων, ήτοι την στέγασιν του προσωπικού εκτελέσεως και επιβλέψεως των έργων ως και την αποθήκευσιν και διασφάλισιν των υλικών, μηχανημάτων, εργαλείων κ.λπ. εις τας περιοχάς των εκτελουμένων έργων, προσωριναί και διαρκείας μέχρι εξ μηνών μισθώσεις οικημάτων και αποθηκών ενεργούνται υπό του ως άνω προϊσταμένου δι' απ' ευθείας συμφωνίας, εφ' όσον το μίσθωμα κατά περίπτωσιν δεν υπερβαίνει τας 3.000 δρχ. κατά μήνα. Ωσαύτως κατασκευαί προχείρων εγκαταστάσεων εις την περιοχήν των έργων ενεργούνται αυτεπαγγέλτως παρά του προϊσταμένου της εκτελούσης τα έργα δασικής Υπηρεσίας εφ' όσον η δαπάνη δεν υπερβαίνει τας 30.000 δραχμάς, οσάκις ταύτα εκτελούνται μακράν κατοικημένων χώρων ή η μίσθωσις οικήματος κρίνεται ασύμφορος δια την Υπηρεσίαν. 5. Επισκευαί τεχνικών έργων υποστάντων ζημίας ή υποκειμένων εις κινδύνους ζημιών ενεργούνται αυτεπαγγέλτως παρά του ως άνω προϊσταμένου, εφ' όσον η ανάγκη επισκευής τούτων κρίνεται υπ' αυτού κατεπείγουσα και ανεπίδεκτος καθυστέρησεως και μέχρι δαπάνης 75.000 δραχμών, αναφέροντος αρμοδίως δια την εκ των υστέρων έγκρισιν υπό του Νομάρχου. 6. Επισκευαί υπάρχουσών οδών ή ατραπών εν τη περιοχή των έργων δια την βελτίωσιν της βατότητος των, ως και κατασκευή τοιούτων προσπελάσεως των εκτελουμένων έργων, εφ' όσον αι εργασίαι αιται κρίνονται συμφέρουσαι προς διευκόλυνσιν των μεταφορών και της κινήσεως των εργαζομένων και εφ' όσον η δαπάνη κατά περίπτωσιν δεν υπερβαίνει τας 75.000 δραχμές εκτελούνται αυτεπαγγέλτως παρά του αυτού ως άνω προϊσταμένου, ενεργούντος ως ανωτέρω. 7. Η εκτίμησις ζημιών προκαλουμένων εις ιδιοκτησίας τρίτων κατά την εκτέλεσιν των έργων συνεπεία ταύτης, ως και η εκτίμησις αποζημιώσεων δια την συγκαταθέσει των ιδιοκτητηών προσωρινήν χρήσιν ιδιωτικών διαβάσεων, μικροεκτάσεων, πηγών κ.λπ. εφ' όσον η χρήσις τούτων είναι συμφέρουσα δια την διενέργειαν μεταφορών, υδροληψίας, προσωρινών εγκαταστάσεων κ.λπ. ενεργείται παρ' επιτροπών της παρ. 4 του άρθρου 9 του παρόντος. Εις τας περιπτώσεις ταύτας η υπηρεσία είτε αποκαθιστά την προ της χρησιμοποίησεως υπάρχουσαν κατάστασιν, είτε εγκρίνει την εις βάρος των πιστώσεων των

έργων καταβολήν αποζημιώσεων, εφ' όσον αύτη δεν υπερβαίνει τας 25.000 δραχμάς κατά περίπτωση έργου, ή τας 100.000 δραχμάς κατά περίπτωση προκειμένου περί έργου δασικής οδοποιίας. 8. Ο Νομάρχης ή κατ' εξουσιοδότησιν τούτου ο προϊστάμενος της Υπηρεσίας δύναται να εγκρίνη την χορήγησιν προκαταβολής έναντι της αξίας των παραγγελλομένων ειδών ή ανατιθεμένων εργασιών, εφ' όσον τούτο προβλέπεται υπο της οικείας διακηρύξεως, υπό τον όρον προσαγωγής εγγυήσεως ανεγνωρισμένης Τραπεζής, καλυπτούσης το ποσόν της προκαταβολής. 9. Αι συμβάσεις προμηθείας ή αναθέσεως εκτελέσεως εργασίας υπογράφονται υπό του προϊσταμένου της Υπηρεσίας ή του νομίμου αναπληρωτού του ή υπό ετέρου υπαλλήλου εξουσιοδοτούμένου υπό του προϊσταμένου. Άρθρον 16. Ειδικόν πτυχίον εργολήπτου δημοσίων δασοτεχνικών έργων. 1. Η δι' εργολαβίας ανάθεσις εις ιδιώτας της κατασκευής των δασοτεχνικών έργων και εργασιών του δημοσίου γίνεται εις κекτημένους ειδικόν πτυχίον Εργολήπτου Δημοσίων Δασοτεχνικών Έργων, εκδιδόμενον υπό του Υπουργού Γεωργίας, βάσει των εν τοις επομένοις άρθροις οριζομένων²⁹. 2. Το Ειδικόν Πτυχίον ΕΔΔΕ απαιτείται και εις περιπτώσεις καθ' ας δασοτεχνικά έργα του άρθρου 1 του παρόντος ανατίθενται και υπό άλλων, πλην του Υπουργείου Γεωργίας, Υπουργείων και Οργανισμών, είτε αυτοτελώς, είτε εντεταγμένα εις ευρυτέρας εκτάσεως δημόσιον έργον. Η ανάθεσις των έργων τούτων γίνεται ή αυτοτελώς εις εργολήπτας δημοσίων δασοτεχνικών έργων, ή, εάν ο διαχωρισμός των είναι ανέφικτος, ενιαίως εις κοινοπραξίας τούτων με εργολήπτας δημοσίων έργων των λοιπών ειδικότητων, οίτινες αναλαμβάνοντες το έργον ευθύνονται εις το ολόκληρον έναντι του κυρίου του έργου. Εις τους προϋπολογισμούς των ενιαίως δημοπραττούμένων έργων διαχωρίζονται πάντοτε αι συμφώνως προς τας διατάξεις του παρόντος δασοτεχνικάί εργασίαι εκ των έργων τούτων η δε τάξις του καλουμένου εις τον διαγωνισμόν πτυχίου του εν τη κοινοπραξία εργολήπτου δημοσίων δασοτεχνικών έργων καθορίζεται βάσει του ύψους του μερικού προϋπολογισμού των ανωτέρω εργασιών. 3. Το Ειδικόν πτυχίον ΕΔΔΕ παρέχει εις τον κάτοχον δικαίωμα αναλήψεως εν δημοπρασία ή άλλως όπως της κατασκευής μόνον των δασοτεχνικών έργων του άρθρου 1 του παρόντος, ως και των, κατά το άρθρον 9 του ν. 689/1977 «περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των «περί εργοληπτών δημοσίων έργων κειμένων διατάξεων, έργων πρασίνου και αμιγώς πρασίνου, ως τούτο ετροποποιήθη υπο του άρθρου 5 του 778/78 «περί παρατάσεως απασχολήσεως προσωπικού επί σχέσει εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου του Υπουργείου Γεωργίας και άλλων τινών διατάξεων», επιφυλασσομένων δια την τελευταίαν ταύτην περίπτωση των διατάξεων των νόμων τούτων. 4. Το Ειδικόν πτυχίον ΕΔΔΕ είναι γενικόν δι' απάσας τας κατά το άρθρον 1 του παρόντος κατηγορίας των έργων τούτων, διακρινόμενον, μόνον αναλόγως της αξίας και της τεχνικής σημασίας των προς ανάληψιν έργων, εις 4 τάξεις ως ακολούθως: Α' τάξεως δι' έργα προϋπολογιζομένης αξίας μέχρι 1.000.000 δραχμών. Β' τάξεως δι' έργα προϋπολογιζομένης αξίας μέχρι 2.000.000 δραχμών. Γ' τάξεως δι' έργα προϋπολογιζομένης αξίας απο 1.000.000 δραχμάς μέχρι 4.000.000 δραχμών και Δ' τάξεως δι' έργα

²⁹ Κατ' άρθρο 119 παρ. 3α ν. 4472/2017 (ΦΕΚ Α' 74/19.5.2017) «Από την έναρξη ισχύος του προεδρικού διατάγματος της παρ. 20 του άρθρου 118 του παρόντος, τα άρθρα 105 «Εγγραφή στα Νομαρχιακά Μητρώα - Υποχρεώσεις Υπηρεσιών» και 106 «Συμμετοχή στις δημοπρασίες - Όρια προϋπολογισμού» του ν. 3669/2008 και τα άρθρα 16 έως 21 του πδ/τος 437/1981 (Α' 120) καταργούνται».

οιασδήποτε αξίας πάντως ουχί μικρότερης του ανωτάτου ορίου του της Α' τάξεως ήτοι του 1.000.000 δραχμών. 5. Δια την αναπροσαρμογή των ως άνω χρηματικών ορίων, ως και εκείνων των άρθρων 9 και 15 του παρόντος προσδιορίζεται δι' έκαστον ημερολογιακόν έτος κατά μήνα Ιανουάριον αυτού συντελεστής $M = M_1/M_2$ ένθα: $-M_1$ = το μέσον επίπεδον του Γενικού Δείκτου Τιμών Καταναλωτού της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος του τελευταίου τριμήνου του προηγούμενου έτους και $-M_2$ = το μέσον επίπεδον του Γενικού Δείκτου Τιμών Καταναλωτού της αυτής ως άνω Υπηρεσίας του τελευταίου τριμήνου του έτους 1980. Ο συντελεστής ούτος M λαμβάνεται στρογγυλοποιούμενος μέχρι του δευτέρου δεκαδικού ψηφίου. Τα εκ του πολλαπλασιασμού μετά του συντελεστού M προκύπτοντα ποσά των εν παρ. 4 χρηματικών ορίων στρογγυλοποιούνται εις την εγγυτέραν δεκάδα χιλιάδων δραχμών, προκειμένου δε περί εκείνων των άρθρων 9 και 15 του παρόντος εις την εγγυτέραν χιλιάδα δραχμών. Ειδικώς δια το μέχρι της 31.12.1980 χρονικόν διάστημα ο συντελεστής M ορίζεται ίσος προς τη Μονάδα ($M=1$)³⁰. 6. Το ειδικόν πτυχίον ΕΔΔΕ όλων των τάξεων έχει καθολικήν ισχύν δι' άπασαν την επικράτειαν. Εξαιρείται και δεν δύναται να χρησιμοποιηθή τούτο τουλάχιστιον επι τριετίαν υπό πρώην δημοσίου δασικού υπαλλήλου δια την περιοχήν του Νομού εν η ούτος υπηρετεί αμέσως προ της υπό του Δημοσίου συνταξιοδοτήσεως ή παραιτήσεως του. 7. Η χορήγησις, ανανέωσις, επέκτασις, προαγωγή και αφαίρεσις των πτυχίων ΕΔΔΕ και η ενάσκησις του υπ' αυτών ελέγχου, υπάγεται εις την αρμοδιότητα του Υπουργείου Γεωργίας, εκδομένης της σχετικής αποφάσεως μετά γνώμην του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών³¹. Άρθρον 17. Δικαιούχοι ειδικού πτυχίου ΕΔΔΕ. 1. Το ειδικόν πτυχίον ΕΔΔΕ χορηγείται δι' όλας μεν τας τάξεις εις δασολόγους κεκτημένους πτυχίον του Δασολογικού Τμήματος της Γεωπονικής και Δασολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης ή ισότιμον τοιούτον Σχολής της αλλοδαπής, δια δε την Α', Β' και Γ' τάξιν, εις τεχνολόγους δασοπονίας πτυχιούχους της οικείας Σχολής των ΚΑΤΕΕ ή άλλων ισοτίμων Σχολών, εφ' όσον ούτοι απολαμβάνουν των πολιτικών και αστικών δικαιωμάτων και δεν έχουν καταδικασθή δια ποινικόν αδίκημα εκ των εν άρθρω 18 του ν. 1811/1951. 2. Πτυχίον Α' τάξεως δικαιούνται οι Δασολόγοι και Τεχνολόγοι Δασοπονίας μετά τριετίαν από της λήψεως του πτυχίου σπουδών των. 3. Πτυχίον Β' τάξεως δικαιούνται οι δασολόγοι και τεχνολόγοι δασοπονίας οι ασκήσαντες, καθ' οιονδήποτε τρόπον και υπό οιανδήποτε ιδιότητα, ως ελεύθεροι επαγγελματίαι ή τεχνικοί σύμβουλοι ή υπάλληλοι υπό οιανδήποτε σχέσιν του Δημοσίου ή ιδιωτικών Γραφείων, το επάγγελμα του δασολόγου ή του τεχνολόγου επί τριετίαν και επιβλέψαντες ή εκτελέσαντες δασοτεχνικά έργα αξίας τουλάχιστον ίσης προς την εκάστοτε δυναμικότητα του εργοληπτικού πτυχίου Α' τάξεως. 4. Πτυχίον Γ' τάξεως δικαιούνται οι δασολόγοι και οι τεχνολόγοι δασοπονίας οι κατά τον αυτόν ως άνω τρόπον ασκήσαντες το επάγγελμα του δασολόγου ή τεχνολόγου

³⁰ Κατ' άρθρο μόνο της ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΕΥ/16549/582/2025 (ΦΕΚ Β' 1082/10.3.2025): «...για το έτος 2025 ο χρησιμοποιούμενος συντελεστής M , που αναφέρεται στο άρθρο 16 παρ. 5 του πδ/τος 437/1981 για την εφαρμογή ορισμένων διατάξεων αυτού, είναι ίσος με 21,24 ($M = M_1/M_2 = 119,529/5,628 = 21,238$)».

³¹ Κατ' άρθρο 119 παρ. 3α ν. 4472/2017 (ΦΕΚ Α' 74/19.5.2017): «Από την έναρξη ισχύος του προεδρικού διατάγματος της παρ. 20 του άρθρου 118 του παρόντος, τα άρθρα 105 "Εγγραφή στα Νομαρχιακά Μητρώα - Υποχρεώσεις Υπηρεσιών" και 106 "Συμμετοχή στις δημοπρασίες - Όρια προϋπολογισμού" του ν. 3669/2008 και τα άρθρα 16 έως 21 του πδ/τος 437/1981 (Α' 120) καταργούνται».

επι εξαετίαν και επεβλέψαντες ή εκτελέσαντες δασοτεχνικά έργα αξίας τουλάχιστον ίσης προς την εκάστοτε δυναμικότητα του εργοληπτικού πτυχίου Β' τάξεως. 5. Πτυχίον Δ' τάξεως δικαιούνται οι δασολόγοι οι κατά τον αυτόν ως άνω τρόπον ασκήσαντες το επάγγελμα του δασολόγου επι εννεαετίαν και επιβλέψαντες ή εκτελέσαντες δασοτεχνικά έργα αξίας ίσης προς την εκάστοτε δυναμικότητα εργοληπτικού πτυχίου Γ' τάξεως. 6. Οπωσδήποτε στερούνται της δυναμικότητος λήψεως ειδικού πτυχίου ΕΔΔΕ οι μελετηταί οι εγγεγραμμένοι εις το Μητρώον μελετητών περί ου ο ν. 716/77, εις ην δε περίπτωσιν εγγραφούν εις τούτο μεταγενεστέρως υποχρεούνται όπως παραδώσουν το πτυχίον εις την εκδόσασαν τούτο αρμοδίαν αρχήν. Άρθρον 18. Δικαιολογητικά, Διαδικασία. 1. Τα ειδικά πτυχία ΕΔΔΕ χορηγούνται υπό του Υπουργείου Γεωργίας μετά σύμφωνων γνώμην του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών εισηγήσει της Γενικής Διευθύνσεως Δασών παρά τη οποία τηρείται το Μητρώον Εργοληπτών Δασοτεχνικών Έργων. 2. Δια την χορήγησιν των ως άνω πτυχίων ΕΔΔΕ οι ενδιαφερόμενοι υποβάλλουν εις την Γενικήν Διεύθυνσιν Δασών αίτησιν μετά των εξής δικαιολογητικών: α) Επίσημον αντίγραφον πτυχίου σπουδών πλην των υπηρετησάντων εις το δημόσιον ως τακτικών δημοσίων υπαλλήλων. β) Πιστοποιητικόν γεννήσεως. γ) Αντίγραφον ποινικού μητρώου. δ) Δύο προσφάτους φωτογραφίας τύπου αστυνομικής ταυτότητος και ε) Πιστοποιητικά αποδεικνυόντα την κατά την παρ. 3 του άρθρου 17 του παρόντος απαιτουμένην άσκησιν επαγγέλματος του ενδιαφερομένου. Τα πιστοποιητικά ταύτα, εκδιδόμενα υπό των εις ους οι ενδιαφερόμενοι εργάσθησαν εργοδοτών, κατόπιν αιτήσεως αυτών και αναγράφοντα τον χρόνον απασχολήσεως εκτελέσεως, επιβλέψεως και διευθύνσεως της κατασκευής δασοτεχνικών έργων και εργασιών, το είδος, την ποσότητα και την αξίαν αυτών, προς δε και την εν γένει διαγωγήν και ικανότητα των δι' ους ταύτα εκδίδονται, αποτελούν περαιτέρω κριτήρια της τάξεως του εκδιδομένου ειδικού πτυχίου εργολήπτου δασοτεχνικών έργων. 3. Οι εργοδότη, δημόσιον (Δασάρχης, Διευθυντής Δασών, Γενικός Διευθυντής Δασών κ.λπ.) ή ιδιώται, οφείλουν εντός δέκα πέντε (15) ημερών από της υποβολής της σχετικής αιτήσεως να εκδώσουν το ζητούμενον πιστοποιητικόν ή να αρνηθούν την έκδοσιν δικαιολογούντες την άρνησιν των εγγράφως προς τον αιτήσαντα. 4. Ως τύπος ειδικού πτυχίου ΕΔΔΕ ορίζεται βιβλιάριον εις ο καταχωρούνται τα στοιχεία ταυτότητος του κατόχου, η τάξις του πτυχίου, αι ανανεώσεις και προαγωγαί αυτού ως και αι τυχόν επιβαλλόμεναι κυρώσεις. Άρθρον 19. Ισχύς, ανανέωσις και προαγωγή του ειδικού πτυχίου ΕΔΔΕ. 1. Το ειδικόν πτυχίον ΕΔΔΕ είναι περιορισμένης ισχύος, ανανεουμένης ανεξαρτήτως τάξεως ανά τριετίαν. Άνευ του ανά τριετίαν ελέγχου και ανανεώσεως της ισχύος του το πτυχίον δεν θεωρείται εν ενεργεία οπότε ο εργολήπτης δεν δύναται να αναλάβη την εκτέλεσιν έργου από της λήξεως της τριετίας μέχρι της ανανεώσεως. 2. Η ανανέωσις της ισχύος του πτυχίου γίνεται και εάν κατά την διάρκειαν της τριετίας ουδέν έργον εξετέλεσεν ο εργολήπτης. Η περί ανανεώσεως αίτησις υποβάλλεται υπό του ενδιαφερομένου μετά του πτυχίου του, εντός χρονικού διαστήματος ουχί μεγαλύτερου των τριών μηνών προ της λήξεως της ισχύος αυτού. 3. Προαγωγή πτυχίου εις ανωτέραν τάξιν ενεργείται μόνον κατά τον ως άνω ελεγχον και ανανέωσιν της ισχύος αυτού και κατά τας διατάξεις όσον αφορά εις τους χρονικούς περιορισμούς του άρθρου 17 του παρόντος. Δια την προαγωγήν ταύτην λαμβάνεται υπ' όψιν η εν τω μεταξύ κτηθείσα πείρα του εργολήπτου, βεβαιουμένη επί τη βάσει πιστοποιητικών εργασιών εκδιδομένων κατά το άρθρον 18 του παρόντος. Η περί προαγωγής αίτησις

υποβάλλεται ως και η τοιαύτη περί ανανέωσης. Τόσον η ανανέωσις της ισχύος όσον και η προαγωγή πτυχίου ενεργείται συμφώνως προς την παρ. 7 του άρθρου 16 του παρόντος. Άρθρον 20. Έλεγχος ΕΔΔΕ. Κυρώσεις. 1. Οι εργολήπται ειδικού πτυχίου ΕΔΔΕ υπόκεινται εις τον έλεγχον της Γενικής Διευθύνσεως Δασών του Υπουργείου Γεωργίας δια την από πάσης απόψεως χρηστήν χρήσιν του πτυχίου αυτών και την πιστήν εκπλήρωσιν των επαγγελματικών αυτών καθηκόντων. 2. Αι εις τους εργολήπτας κατόχους του ως άνω ειδικού πτυχίου ΕΔΔΕ επιβαλλόμεναι κυρώσεις είναι η ακύρωσις, ο υποβιβασμός και η αφαίρεσις αυτού. 3. Το Ειδικόν Πτυχίον ΕΔΔΕ ακυρούται ή υποβιβάζεται εν περιπτώσει καθ' ην τα υποβληθέντα υπο του εργολήπτου στοιχεία δια την έκδοσιν ή προαγωγήν αυτού αντιστοίχως ήθελον αποδειχθή ανακριβή. 4. Το πτυχίον των στερουμένων των πολιτικών ή αστικών δικαιωμάτων ή του δικαιώματος της ελευθέρας διαχειρίσεως της περιουσίας των εργοληπτών, καθίσταται αυτοδοκαίως άκυρον. Ωσαύτως η ακύρωσις του πτυχίου είναι υποχρεωτική εν περιπτώσει καταδίκης του εργολάβου δια απάτην ή άλλην ποινικώς κολάσιμον πράξιν εν σχέσει προς την άσκησιν του επαγγέλματος αυτού και ειδικώς έναντι του εργοδότου, απαγορευομένης απολύτως της εκδόσεως εν τω μέλλοντι νέου πτυχίου υπέρ του κατόχου του ακυρωθέντος. 5. Αφαίρεσις του πτυχίου επιβάλλεται εν περιπτώσει απειθείας, κακής πίστεως ή δολιότητος ή απάτης μη συνεπαγομένης ποινικήν δίωξιν του εργολήπτου, ως και εν περιπτώσει οριστικής εκπτώσεως αυτού ως εργολάβου δασοτεχνικού έργου. Εν τη τελευταία ταύτη περιπτώσει ο Υπουργός Γεωργίας δύναται τη αιτήσει του εκπώτου εργολήπτου, υποβαλλομένη απαιρητήτως δια της διευθυνούσης το έργον δι' ο ούτος εκηρύχθη έκπτωτος υπηρεσίας, να καθορίση τον βαθμόν της κυρώσεως από προσωρινής, όποτε ορίζεται ο χρόνος στερήσεως του πτυχίου, μέχρις οριστικής αφαιρέσεως, εξαρτώμενον εκ των λόγων δι' ους επιβάλλεται η κύρωσις ή δι' ους επήλθεν η έκπτωσις, των συνθηκών εκτελέσεως του έργου ή άλλων λόγων, των πληροφοριών της υπηρεσίας και των στοιχείων του εν τω Υπουργείω Γεωργίας τηρουμένου ατομικού φακέλλου του εργολήπτου. 6. Αι ως άνω κυρώσεις συντελούνται δι' αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας μετά σύμφωνον γνωμοδότησιν του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών εξαιρέσει της περιπτώσεως των παραγράφων 3 και 4 του παρόντος άρθρου καθ' ας τα πτυχία καθίστανται αυτοδικαίως άκυρα, μη απαιτουμένης της γνωμοδοτήσεως ταύτης. Άρθρον 21. Μεταβατική διάταξις. Τα βάσει των διατάξεων του ΒΔ 17/22.2.1956 εκδοθέντα ειδικά πτυχία εργοληπτών δασικών έργων εξακολουθούν ισχύοντα μέχρις εξαμήνου από της δημοσιεύσεως του παρόντος, προθεσμίας εντός της οποίας οι ενδιαφερόμενοι δύναται δι' αιτήσεως των να ζητήσουν την αντικατάστασιν του πτυχίου των δια νέου, ως τούτο προβλέπεται υπο των διατάξεων του παρόντος Διατάγματος. Άρθρον 22. Καταργούμεναι διατάξεις. Από της ισχύος του παρόντος καταργούνται: α) Το από 17/22.2.56 ΒΔ «περί συντάξεως μελετών και εκτελέσεως δασικών τεχνικών έργων» και β) Το από 13-9/2.11.1959 ΒΔ «περί συστάσεως Υπηρεσιών Δασοτεχνικών Έργων».

(4) Διάνοιξη δασικών οδών και αιολικές εγκαταστάσεις (Εγκ ΥΠΕΝ/ΔΠΑ/141895/9863/2024)

Με αφορμή την υπό στοιχ. ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/141895/9863/20.12.2024 εγκύκλιο του Γενικού Γραμματέα Δασών³², δυνάμει της οποίας εκλήθησαν οι Δασικές Υπηρεσίες «να αναδεικνύουν στις σχετικές γνωμοδοτήσεις τους τη διττή αποστολή και τον ρόλο της διάνοιξης δασικών οδών στο πλαίσιο συνοδών έργων ΑΠΕ» και σύμφωνα με την οποία ο σχεδιασμός της διάνοιξης δασικής οδού θεωρήθηκε ότι «συναρτάται του συνόλου της αντιπυρικής θωράκισης του ευρύτερου δασικού χώρου», κατατέθηκε η υπ' αριθ. Ε-000101/13.1.2025³³ Ερώτηση στη διαδικασία κοινοβουλευτικού ελέγχου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με αίτημα γραπτής απάντησης προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 144 του Κανονισμού, με θέμα: «Έργα αιολικών εγκαταστάσεων και αντιπυρική προστασία», με την οποία επισημάνθηκε ότι στη νέα Δασική Στρατηγική της ΕΕ για το 2030 (Ανακοίνωση της Επιτροπής της 16ης Ιουλίου 2021) υπογραμμίζεται η ανάγκη αποκατάστασης της δασικής βιοποικιλότητας καθώς τα δασικά οικοσυστήματα αποτελούν φυσικό σύμμαχο στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή επιτελώντας λειτουργίες αποθέματος και απορρόφησης άνθρακα, ενώ στόχος και της Στρατηγικής της ΕΕ για τη Βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 είναι να διασφαλιστεί ότι δεν θα υπάρξει επιδείνωση των τάσεων διατήρησης ή της κατάστασης των προστατευόμενων οικοτόπων και ειδών. Ειδικά για τις περιοχές Natura διευκρινίζεται στην Ερώτηση ότι σχέδια και έργα σε αυτές εγκρίνονται σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, υπό τον όρο ότι έχει προηγουμένως διενεργηθεί στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στην οδηγία 2001/42/ΕΚ ή ότι αυτά έχουν προηγουμένως υποβληθεί σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με την οδηγία 2011/92/ΕΕ και καταγγέλθηκε ότι το ΥΠΕΝ εξέδωσε εγκύκλιο που επιχειρεί να ξεπεράσει το «αγκάθι» των αρνητικών γνωμοδοτήσεων των δασαρχείων σε μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων που αφορούν την επέκταση της δασικής οδοποιίας στις κορυφογραμμές για έργα αιολικών εγκαταστάσεων, επικαλούμενο την αντιπυρική προστασία με την ποδηγέτηση των δασαρχείων της χώρας. Η Επιτροπή ερωτήθηκε, αν γνώριζε για την πολιτική απαξίωσης των ελληνικών δασικών περιοχών ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος και αν ναι, τι μέτρα προτίθεται να λάβει;

³² <https://dasarxeio.com/2024/12/23/141428/>

³³ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-10-2025-000101_EL.html, σχετ. και <https://dasarxeio.com/2025/04/03/143317/>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΑΣΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ & ΔΑΣΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
Δ/ΝΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΑΣΩΝ
ΤΜΗΜΑ: ΕΠΙΤΡΕΠΤΩΝ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΤΑ
ΔΑΣΙΚΑ ΕΔΑΦΗ, ΠΑΡΚΩΝ & ΑΔΣΩΝ

Ταχ. Δ/ση : Τέρμα Αλκμάνος
Ταχ. Κώδικας : 11528 Πίσια
Πληροφορίες : Στ. Τζαφέρους
Τηλέφωνο : 2131512181
e mail : s.tzaferos@prv.ypeka.gr

Ministry of
Digital
Governance

Digitally signed by Ministry
of Digital Governance
Date: 2024.12.20
15:40:36 EET
Reason:

ΑΔΑ: 99ΥΞ4653Π8-3ΒΛ

Α. Π.: οικ. ΥΠΕΝ/Δ ΠΔ/141895/9863
Ημ/νία: 20/12/2024

ΠΡΟΣ: ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

ΘΕΜΑ: Ο διττός ρόλος και η αποστολή συνδυών έργων δασικής οδοποιίας στα δασικά εδάφη.
ΣΧΕΤ:

Προκειμένης της ανάπτυξης έργων ΑΠΕ και κατ' εφαρμογή της διάταξης της παρ. 3^α του άρθρου 53 ν. 998/1979 ως ισχύει, υπό των απαγορεύσεων των παρ. (β) και (γ) της αυτής διάταξης υλοποιούνται επεμβάσεις διάνοιξης δασικών οδών επί εκτάσεων που διέπονται των προστατευτικών διατάξεων της δασικής νομοθεσίας ως συνοδά έργα, κατόπιν θεωρήσεως και εγκρίσεως αρμοδίας ειδικής δασοτεχνικής μελέτης τηρουμένων των προδιαγραφών αντιστοίχου κατηγορίας δασικών οδών, εν προκειμένω τεχνικές προδιαγραφές δασικής οδοποιίας Γ' κατηγορίας, προς εξυπηρέτηση συγκεκριμένου σκοπού, ήτοι: ανάπτυξης έργων ΑΠΕ, καταλαμβάνοντας των οριζομένων της παρ. 3 του άρθρου 48 ν. 998/1979 ως ισχύει. Οι υπό διάνοιξη δασικές οδοί συνδυάζονται του υφιστάμενου δασικού οδικού δικτύου προς αποτροπή κατακερματισμού του ευρύτερου δασικού χώρου και αποφυγής υποβάθμισης γενικότερα του δασικού περιβάλλοντος.

Τα ανωτέρω καταλαμβάνονται του πεδίου εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 15 ν. 998/1979 ως ισχύει, καθόσον το δασικό οδικό δίκτυο αποτελεί δασοτεχνικό έργο ειδικού δασοτεχνικού χειρισμού, συναρτώμενο των απαιτήσεων του ορεινού δασικού όγκου, της ιδιαιτερότητας των φυσικών δασικών οικοσυστημάτων, του έντονου ανάγλυφου, και των επικρατουσών σταθμολογικών συνθηκών. Κάθε νέα διάνοιξη συνεκτιμάται και συνδυάζεται με το υπάρχον δασικό δίκτυο με δυνατότητα αποκαταστάσεως – αναδασώσεως των διαταραχθέντων δασικών επιφανειών στις περιπτώσεις που εκλείψει ο λόγος της επέμβασης, άλλως διατηρείται, εφόσον κριθεί από τη δασική υπηρεσία ότι ανταποκρίνεται στους όρους του άρθρου 15 ν. 998/1979. Η διανοιχθείσα δασική οδός αποδίδεται σε δημόσια χρήση, και αναλόγως συντηρείται, βελτιώνεται βαρύνοντας τον δικαιούχο της εκμετάλλευσής – δραστηριότητας ακολουθώντας συγκεκριμένες τεχνικές προδιαγραφές αντιστοίχου κατηγορίας δασικών οδών.

Προς επίτευξη τούτων, ο σχεδιασμός της διάνοιξης δασικής οδού συναρτάται του συνόλου αντιπληρικής θεωράκισης του ευρύτερου δασικού χώρου εξυπηρετώντας ταυτοχρόνως την προστατευτική σπουδαιότητα και δασοπονική αναγκαιότητα των φυσικών δασικών οικοσυστημάτων, και των εκτάσεων δασικού χαρακτήρα γενικότερα. Τούτου δοθέντος θα αναδεικνύεται, στις σχετικές γνωμοδοτήσεις των αρμοδίων Δασικών Υπηρεσιών, η διττή αποστολή και ο ρόλος της διάνοιξης δασικών οδών στο πλαίσιο συνδυών έργων ΑΠΕ, συναρτώμενα της δυνατότητας προσέγγισης, διέλευσης και κίνησης οχημάτων προκειμένης της επιτήρησης, ελέγχου και προστασίας του δασικού περιβάλλοντος και της άγριας ζωής.

Παρακαλούμε όπως η παρούσα κοινοποιηθεί στις Δασικές Υπηρεσίες των αντιστοίχων περιοχών δικαιοδοσίας σας, προς ενημέρωση και τηρουμένων των διαλαμβανόμενων αυτής.

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΔΑΣΩΝ

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

1

Επί της ως άνω Ερωτήσεως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την υπ' αριθ. Ε-000101/24.3.2025³⁴ Απάντησή της επεσήμανε ότι δεν έχει λάβει καμία πληροφορία σχετικά με την ως άνω **εσωτερική εγκύκλιο** καθώς και ότι προκειμένου να διαπιστωθεί, αν ένα αιολικό πάρκο ενδέχεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις σε ορισμένη περιοχή Natura 2000, **θα πρέπει να διενεργηθεί κατάλληλη εκτίμηση των επιπτώσεών του**, οπότε το έργο δύναται να εγκριθεί μόνον εφόσον επιβεβαιωθεί ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου. Σύμφωνα περαιτέρω με όσα αναφέρονται στην απάντηση της Επιτροπής, τα έργα που αφορούν αιολικά πάρκα υποβάλλονται υποχρεωτικά σε **εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ)** βάσει της ελληνικής νομοθεσίας για τη μεταφορά της **οδηγίας ΕΠΕ**. Επιπλέον,

34

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-10-2025-000101-ASW_EL.html

σύμφωνα με τους κανόνες αδειοδότησης που προβλέπονται στην οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, κατά τον καθορισμό των περιοχών επιτάχυνσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να επιλέγουν περιοχές που δεν αναμένεται να έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και με την επιφύλαξη των εξουσιών της ως θεματοφύλακα των Συνθηκών, η Επιτροπή επισημαίνει τη δυνατότητά της να παρεμβαίνει σε περιπτώσεις, για τις οποίες υπάρχουν επαρκή στοιχεία για την απόδειξη γενικής πρακτικής ή προβλήματος συμμόρφωσης εθνικής νομοθεσίας με το δίκαιο της ΕΕ ή συστηματικής μη συμμόρφωσης με το δίκαιο της ΕΕ.

Ειδικά για το ζήτημα της χωροθέτησης και της αδειοδότησης αιολικών εγκαταστάσεων σε προστατευόμενους οικοτόπους, η Επιτροπή αναφέρει στην ως άνω γραπτή Απάντησή της, ότι έχει εντοπίσει σχετικό διαρθρωτικό πρόβλημα, εξ αιτίας του οποίου έχει κινήσει τη διαδικασία «επί παραβάσει» λόγω απουσίας νομικού πλαισίου στην Ελλάδα σύμφωνα με την οδηγία για τους οικοτόπους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει ότι παρακολουθεί στενά το θέμα αυτό, επισημαίνοντας ότι έχει ήδη αποσταλεί Αιτιολογημένη Γνώμη της, τον Φεβρουάριο του 2023, η οποία εξειδίκευσε στο θέμα της αδειοδότησης αιολικών εγκαταστάσεων στην Ελλάδα όσα είχε ήδη κρίνει η απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 17ης Δεκεμβρίου 2020 (υπόθεση C-849/2019), η οποία καταδίκασε την Ελλάδα για τη διαρκή παραβίαση της Οδηγίας για τους οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) κατά την αδειοδότηση όλων των σχεδίων και έργων σε προστατευόμενες περιοχές στην επικράτειά της λόγω μη καθορισμού στόχων διατήρησης των οικοτόπων και ειδών³⁵. Η κατά τα ανωτέρω Αιτιολογημένη Γνώμη της Επιτροπής του Φεβρουαρίου 2023³⁶ απεστάλη προς την Ελλάδα λόγω μη συμμόρφωσής της με την οδηγία για τους οικοτόπους (οδηγία 92/43/ΕΟΚ) κατά τον σχεδιασμό έργων αιολικών πάρκων. Όπως επισημαίνεται σχετικά από την Επιτροπή στην Απάντησή της, σύμφωνα με την οδηγία για τους οικοτόπους: *«Όλα τα σχέδια και τα έργα που είναι πιθανό να έχουν σημαντικές επιπτώσεις σε τόπους Natura 2000 πρέπει να υποβάλλονται σε δέουσα εκτίμηση των εν λόγω επιπτώσεων. Ωστόσο, το υφιστάμενο σχέδιο για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, το οποίο ονομάζεται "Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας", έχει εγκριθεί χωρίς να έχει προηγουμένως διενεργηθεί τέτοια εκτίμηση. Αυτό σημαίνει ότι εγκρίνονται βάσει του σχεδίου έργα που δεν συμμορφώνονται με την ενωσιακή νομοθεσία. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και η στρατηγική για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 υποδεικνύουν ότι είναι καίριας σημασίας για την ΕΕ να ανακόψει την απώλεια βιοποικιλότητας μέσω της προστασίας και της αποκατάστασης της βιοποικιλότητας. Η Επιτροπή απέστειλε προειδοποιητική επιστολή στην*

³⁵ Η υπόθεση 2014/4073 κινήθηκε το 2014 κατά της Ελλάδας: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/inf_23_525, <https://ec.europa.eu/>. Σχετ. βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (έκτο τμήμα) της 17ης Δεκεμβρίου 2020 (υπόθεση C-849/19) «Παράβαση κράτους μέλους. Περιβάλλον. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Ειδικές ζώνες διατήρησης. Άρθρο 4 παρ. 4. Υποχρέωση καθορισμού στόχων διατήρησης. Άρθρο 6 παρ. 1. Υποχρέωση λήψης μέτρων διατήρησης. Απόφαση 2006/613/ΕΚ. Μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή».

³⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/inf_23_525

Ελλάδα τον Ιούλιο του 2014. Έκτοτε, το σχέδιο εξακολουθεί να μην έχει αναθεωρηθεί ή υποβληθεί στη δέουσα εκτίμηση, όπως απαιτείται από την οδηγία για τους οικοτόπους (άρθρο 6 παρ. 3 οδηγίας 92/43/ΕΚ). Παρά την προσφορά τεχνικής υποστήριξης από την Επιτροπή, η διαδικασία αναθεώρησης του σχεδίου δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή αποφάσισε να αποστείλει αιτιολογημένη γνώμη στην Ελλάδα, η οποία έχει πλέον προθεσμία δύο μηνών για να απαντήσει και να λάβει τα αναγκαία μέτρα. Διαφορετικά, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να παραπέμψει την υπόθεση στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Με μία πολυσέλιδη ωστόσο υπουργική απόφαση (ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΔ ΦΠΒ/24776/985/7.3.2023, ΦΕΚ Β' 1807/22.3.2023) «Καθορισμός στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και ειδών του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Τόπους Κοινοτικής Σημασίας του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000», το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) επεχείρησε να εκπονήσει στόχους διατήρησης, μολονότι για τους προστατευόμενους οικοτόπους και τα είδη στους σχετικούς πίνακες αναφέρεται η ένδειξη «Ανεπαρκή δεδομένα». Η κατά τα ανωτέρω πλήρης απουσία δεδομένων από την απόφαση αυτή (ΦΕΚ Β' 1807), παρά τον τίτλο της που διαβεβαιώνει για το αντίθετο, προφανώς οφείλεται στο γεγονός ότι ουδέποτε έγινε από τις αρμόδιες υπηρεσίες έρευνα στο πεδίο για τις προστατευόμενες περιοχές και τα προστατευόμενα είδη, στα οποία αναφέρεται η εν λόγω υπουργική απόφαση, αντιθέτως η απόφαση εξεδόθη εσπευσμένα προφανώς για να παρεμποδίσει τυχόν νέα παραπομπή της χώρας μας στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεχιζόμενη παραβίαση της υποχρέωσης καθορισμού στόχων διατήρησης των περιοχών natura ή και για να καταστήσει εφικτή την αθρόα αδειοδότηση έργων ΑΠΕ στο μέλλον υπό το πρόσχημα της δήθεν ύπαρξης στόχων διατήρησης.

Ενόψει όσων προεκτέθηκαν καθίσταται σαφές ότι ούτε και μετά τη δημοσίευση της ως άνω υπουργικής απόφασης (ΦΕΚ Β' 1807/2023) μπορεί να θεωρηθεί ότι η χώρα μας διαθέτει στόχους διατήρησης των προστατευόμενων οικοτόπων της. Είναι επομένως μη νόμιμη η ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/24776/985/2023 (ΦΕΚ Β' 1807/22.3.2023) «Καθορισμός στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι & ειδών του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Τόπους Κοινοτικής Σημασίας του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000», η οποία εκδόθηκε παρά την ύπαρξη «ανεπαρκών δεδομένων» για τους αναφερόμενους σε αυτήν οικοτόπους, σύμφωνα με το περιεχόμενό της, δημιουργώντας παραπλανητικά τόσο προς το κοινό όσο και προς την ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση την εντύπωση ότι η χώρα μας δήθεν διαθέτει πλέον στόχους διατήρησης για τους προστατευόμενους οικοτόπους της, ενώ στην πραγματικότητα η χώρα μας εξακολουθεί να παραβιάζει την οδηγία 92/43/ΕΚ και τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από αυτήν μη διαθέτοντας στόχους διατήρησης για το σύνολο των περιοχών natura, σύμφωνα και με όσα κρίθηκαν με την απόφαση του Δικαστηρίου (ΔΕΕ) της 17ης Δεκεμβρίου 2020 (υπόθεση C-849/19).

Εφόσον επομένως μη νομίμως χωροθετούνται και αδειοδοτούνται όλα τα αιολικά έργα εντός περιοχών natura στη χώρα μας λόγω μη καθορισμού των στόχων διατήρησής τους σύμφωνα με όσα υποστηρίζει η Ευρωπαϊκή

Επιτροπή στην Αιτιολογημένη Γνώμη της του Φεβρουαρίου 2023, που απέστειλε ήδη στη χώρα μας, αλλά και στην πρόσφατη ως άνω Απάντησή της, καθίσταται στο σύνολό της μη νόμιμη και η εγκύκλιος ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/141895/9863/20.12.2024 του Γενικού Γραμματέα Δασών, η οποία συνέδεσε τα αιολικά έργα εντός προστατευόμενων περιοχών δασικού χαρακτήρα με τη διάνοιξη δασικών οδών στο πλαίσιο της αντιπυρικής θωράκισής τους θεωρώντας απαράδεκτως τα έργα αυτά ως καθ' όλα νόμιμα. Αλλά και πέραν αυτών, ακόμα και αν η ως άνω Εγκύκλιος διέθετε νομιμότητα ως προς το περιεχόμενό της, δεν είναι Συνταγματικά ούτε νομοθετικά επιτρεπτή η εξαίρεση ορισμένης κατηγορίας έργων με επιπτώσεις σε προστατευόμενες περιοχές και σε δασικά οικοσυστήματα από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης με απλή Εγκύκλιο της διοικήσεως, αλλ' απαιτείται για αυτό διάταξη τυπικού νόμου σύμφωνα με το Σύνταγμα και την κείμενη νομοθεσία.

(5) Υλοτομίες του Προγράμματος Antinero

Το Πρόγραμμα AntiNero³⁷ προωθείται ως το πλέον ικανό εργαλείο για την προστασία των ελληνικών δασών από τις πυρκαγιές. Στον αντίποδα ωστόσο της ακολουθούμενης πολιτικής πληθαίνουν ολοένα οι φωνές³⁸ που του

³⁷ Το πρόγραμμα AntiNero έχει υπαχθεί στο ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ως «Πρόγραμμα Προστασίας Δασών», σχετ. <https://greece20.gov.gr/?projects=programma-prostasias-dason-AntiNero-iii>

³⁸ Σχετ. Επιμελητήριο Περιβάλλοντος & Βιωσιμότητας, Επιστημονική Ημερίδα με θέμα: «Πρόγραμμα ANTINERO στα ελληνικά δάση: Νομικά και περιβαλλοντικά ζητήματα από την εφαρμογή του», Δευτέρα 7 Οκτωβρίου 2024 (ώρα 12:00-14:00), αίθουσα εκδηλώσεων Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών (Ακαδημίας 60), βιντεοσκοπημένη στον σύνδεσμο: <https://www.youtube.com/watch?v=omz88-cv4Yc>, Σοφία Παυλάκη, «Κρίσιμα ζητήματα περιβαλλοντικής νομοθεσίας από την εφαρμογή του Προγράμματος Antinero στα ελληνικά δάση», <https://dasarxeio.com/2024/10/10/140056/>, Γεώργιος Καρέτσος, «Βασικές σκέψεις για τη διαχείριση των μεσογειακών μας δασών και το πρόγραμμα AntiNero», <https://dasarxeio.com/2024/10/11/140183/>, Αντώνιος Καπετάνιος, «Το AntiNero και το Δάσος», <https://www.drasivrilissia.gr/Articles/Article/4892>, Πάυλος Κωνσταντινίδης σε: «Παρατηρητήριο Γερανίων Ορέων» (25/1/2025), <https://www.facebook.com/profile.php?id=100082990219434>, Δέσποινα Παπαγεωργίου, «Φάκελος AntiNero»: Μέρος Α' «Θωρακίζει πράγματι το AntiNero τα δάση από τις καταστροφικές πυρκαγιές;» (28/9/2024), <https://popaganda.gr/stories/reportage/fakelos-AntiNero-meros-a-thorakizei-pragmati-to-AntiNero-ta-dasi-apo-tis-katastrofikes-pyrkagies/>, Μέρος Β' «Προστατεύει ή υποβαθμίζει περιβαλλοντικά τα δάση το AntiNero;» (1/10/2024), <https://popaganda.gr/stories/reportage/fakelos-AntiNero-meros-v-prostateyei-i-ypovathmizei-perivallontika-ta-dasi-to-AntiNero/>, Μέρος Γ' «Καταστρατηγείται η περιβαλλοντική νομοθεσία της ΕΕ, με χρήματα που μας δίνει η ίδια» (4/10/2024), <https://m.popaganda.gr/stories/reportage/fakelos-AntiNero-meros-g-katastratigeitai-i-perivallontiki-nomothesia-tis-ee-me-chrimata-poy-mas-dinei-i-idia/>, Ντίνα Καράτζιου, «Έφεραν αποτέλεσμα τα εκατομμύρια που δόθηκαν για την προστασία των ελληνικών δασών;» <https://www.lifo.gr/stiles/optiki-gonia/eferan-apotelesma-ta-ekatommyria-poy-dothikan-gia-tin-prostasia-ton-ellinikon>, Νικόλ Λιακοσταύρου, «Ο Θοδωρής Καρφάκης στη ραδιοφωνική εκπομπή "Μικρή Θάλασσινή"» (10/1/2025), Ραδιόφωνο της ΕΡΤ «Η Φωνή της Ελλάδος», Λευκάδα - Κάλαμος vs Antinero (Βαριά βιομηχανία για την προστασία της φύσης), <https://vog.ert.gr/ondemand/o-thodoris-karfakis-sti-mikri-thalassini-10-01->

καταλογίζουν αθρόα **οικολογική υποβάθμιση και αφανισμό των δασών** της χώρας μας, χωρίς καν το πρόγραμμα να αποδεικνύεται ικανό να αποτρέψει ακόμα και αυτές τις δασικές πυρκαγιές σύμφωνα με τους στόχους του, αφού κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του (2022-2025) έχουν αφανισθεί πολύτιμοι και εξαιρετικά σημαντικοί οικοτόποι και δασικά οικοσυστήματα της Ελλάδας (ενδεικτικά: δάσος Δαδιάς, εθνικός Δρυμός Πάρνηθας, δάση βόρειας Εύβοιας, Ρόδου, ΒΑ Αττικής κ.ά.) από καταστροφικές δασικές πυρκαγιές μεταξύ των οποίων *«η μεγαλύτερη δασική πυρκαγιά στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης»*, όπως χαρακτηρίστηκε η πυρκαγιά που κατέκαψε 962.016 στρ. αγροδασικής γης στον Νομό Έβρου το καλοκαίρι του 2023³⁹.

Το πρόγραμμα Antinero εφαρμόζεται σε όλα τα δάση και τους οικοτόπους του δικτύου Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000 κατά παράβαση των οδηγιών 2001/42 για τα προγράμματα, 92/43/EK για τους οικοτόπους και 2009/147/EK για τα πτηνά και του Κανονισμού 2018/841/EK για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής μέσω της βιώσιμης διαχείρισης των υφισταμένων δασών και της δημιουργίας νέων. Με το Antinero γίνονται εκτεταμένοι καθαρισμοί σε δάση, περιαστικά δάση, χώρους αστικού πρασίνου (πάρκα, άλση κ.λπ.), σε προστατευόμενους οικοτόπους του δικτύου Natura 2000, σε Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά ακόμα και σε Οικοτόπους προτεραιότητας του Παραρτήματος Ι της οδηγίας για τους οικοτόπους (92/43/EK) με την υλοτομία χιλιάδων δέντρων και την αφαίρεση και απομάκρυνση της υπόροφης βλάστησης των δέντρων, με αποτέλεσμα το έδαφος να απογυμνώνεται από όλη ζωή που υπάρχει σε αυτό και να καταστρέφονται οι φωλιές των πουλιών και των ζώων, τα ερπετά, τα έντομα, τα βότανα, τα αγριολούλουδα και ακόμα και σπάνια ή απειλούμενα είδη, με αποτέλεσμα δάση και οικοτόποι να ερημοποιούνται και να εξαφανίζονται μαζί με όλη τη ζωή που υπάρχει σε αυτά.

Με βάση τις προδιαγραφές του το Antinero θα έπρεπε να υποβάλλεται σε Στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση σύμφωνα με την οδηγία 2001/42/EK, η οποία εφαρμόζεται σε όλα τα προγράμματα με σημαντικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και αφορούν τον τομέα της δασοκομίας. Επίσης θα έπρεπε να εφαρμόζεται σε αυτό η οδηγία 92/43/EK, αφού το πρόγραμμα εφαρμόζεται ακόμα και σε οικοτόπους προτεραιότητας του Παραρτήματος Ι της οδηγίας αυτής. Ωστόσο, με το έγγραφο υπό στοιχ. ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/9195/609/31.1.2025 με θέμα: «Μη αναγκαιότητα περιβαλλοντικής αδειοδότησης για τα έργα του προγράμματος Antinero»⁴⁰, το οποίο απέστειλε η Προϊσταμένη της Δ/νσης Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης (ΔΙΠΑ) της Γενικής Δ/νσης Περιβαλλοντικής Πολιτικής του ΥΠΕΝ προς τη Δ/νση Προστασίας Δασών, το ΥΠΕΝ εξαίρεσε μη νόμιμα το πρόγραμμα Antinero από την υποχρέωση υποβολής του στην εφαρμοστέα διαδικασία περιβαλλοντικής εκτίμησης και αδειοδότησης που ισχύει στη χώρα μας σε συμμόρφωση με τις εφαρμοστέες Ευρωπαϊκές οδηγίες. Το

2025/, Μπάμπης Χριστακόπουλος, «ANTINERO: Παυλάκη Σοφία - 105,5 FM Στο Κόκκινο - 11.05.2025», <https://on.soundcloud.com/TVByWGaPQbZ5gmyLA>

³⁹ Βλ. <https://dasarxeio.com/2024/11/29/140888/>, grecce.representation.ec.europa.eu,

⁴⁰ Βλ. ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/9195/609/31.1.2025 «Μη αναγκαιότητα περιβαλλοντικής αδειοδότησης για τα έργα του προγράμματος Antinero».

έγγραφο αυτό έρχεται σε πλήρη αντίθεση τόσο με τη Συνταγματική επιταγή του άρθρου 24 του Ελληνικού Συντάγματος, που επιβάλλει στην ελληνική Πολιτεία την υποχρέωση να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και των δασών, όσο και με την περιβαλλοντική νομοθεσία της ΕΕ και της χώρας μας, αφού μη νόμιμα εξαίρεσε από την ισχύουσα διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης που καθιερώνουν σε εφαρμογή της οδηγίας 2011/92/ΕΕ⁴¹ ο ν. 4014/2011⁴² και η υπουργική απόφαση 1958/2012⁴³, απροσδιόριστο αριθμό έργων με επαχθείς ή ακόμη και καταστροφικές επιπτώσεις στα δασικά οικοσυστήματα, σε περιοχές του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000, σε χώρους αστικού πρασίνου (πάρκα και άλση) και στη βιοποικιλότητα, στην οικολογική ισορροπία, στη βιωσιμότητα, στους φυσικούς πόρους και στα τοπία τους.

Σημειωτέον ότι το ως άνω έγγραφο, με το οποίο η ΔΙΠΑ εξαίρεσε το Antinero από την περιβαλλοντική αδειοδότηση με ανυπολόγιστες επιπτώσεις στα δασικά οικοσυστήματα και στις περιοχές natura της χώρας, ουδέποτε δημοσιεύτηκε με οποιονδήποτε νόμιμο τρόπο, λ.χ. στο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως ή σε άλλο προβλεπόμενο μέσο, ούτε αναρτήθηκε στο πρόγραμμα «Διαύγεια» ή στο ηλεκτρονικό περιβαλλοντικό μητρώο του ΥΠΕΝ στο πλαίσιο της διαδικασίας δημόσιας διαβούλευσης, αλλά διακινήθηκε μόνον υπηρεσιακώς στις σχετιζόμενες υπηρεσίες του ΥΠΕΝ, ενώ για να εξαιρεθεί ορισμένη δραστηριότητα από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης απαιτείται διάταξη τυπικού, για την ψήφιση ή την έκδοση και τη νόμιμη δημοσίευση του οποίου θα πρέπει να τηρηθεί η προβλεπόμενη κατά το Σύνταγμα και την ισχύουσα νομοθεσία διαδικασία, κάτι που ουδόλως τηρήθηκε εν προκειμένω. Το γεγονός αυτό στερεί από τον πολίτη και το αναφαίρετο θεμελιώδες δικαίωμά του να προσβάλει την εν λόγω πράξη κατά την προβλεπόμενη δικαστική διαδικασία, αφού η πράξη αυτή συνιστά εσωτερικό έγγραφο της διοικήσεως για το οποίο ουδέποτε τηρήθηκαν οι αναγκαίες διατυπώσεις δημοσιότητας κατά παράβαση των άρθρων 24 (δικαίωμα στο περιβάλλον), 25 (κράτος δικαίου και αρχή της νομιμότητας), 8 (αρχή του φυσικού δικαστή), 20 (δικαίωμα δικαστικής προστασίας) και 95 (δικαίωμα ακύρωσης διοικητικών πράξεων) του ελληνικού Συντάγματος και της κείμενης νομοθεσίας που ισχύει κατ' εφαρμογή τους. Παρομοίως το ως άνω έγγραφο της Προϊσταμένης της ΔΙΠΑ συνιστά παραβίαση και του δικαιώματος των πολιτών στην **περιβαλλοντική πληροφόρηση**, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 24 Συντ. και καθιερώθηκε από τη Σύμβαση του Aarhus της 25ης Ιουνίου 1998, η οποία έχει εγκριθεί εξ ονόματος και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2005/370/ΕΚ του Συμβουλίου

⁴¹ Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2011 για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 26/1/28.1.2012).

⁴² Ν. 4014/2011 (ΦΕΚ Α' 209/21.9.2011) «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής».

⁴³ ΥΑ 1958/13.1.2012 (ΦΕΚ Β' 21/13.1.2012) «Κατάταξη δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 4 του ν. 4014/21.9.2011 (ΦΕΚ Α' 209/2011)», όπως αντικαταστάθηκε από την ΥΑ ΔΙΠΑ/οικ. 37674/27.7.2016 (ΦΕΚ Β' 2471/10.8.2016) και τροποποιήθηκε με την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/17185/1069/2022 (ΦΕΚ Β' 841/24.2.2022), που με τη σειρά της τροποποιήθηκε με την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/64712/4464 (ΦΕΚ Β' 3636/11.7.2022).

και έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με τον ν. 3422/2005 (ΦΕΚ Α' 303/13.12.2005). Σε άμεση συνάφεια με τις παραβιάσεις αυτές συντελούνται και παραβιάσεις της οδηγίας 4/2003 για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες, της οδηγίας 35/2003 για τη συμμετοχή του κοινού στην κατάρτιση σχεδίων και προγραμμάτων για το περιβάλλον και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, της οδηγίας 2/2007 (χωρική πληροφορία - Inspire) και του Κανονισμού 166/2006 για την πρόσβαση σε πληροφορίες.

Τοποθεσία: Αθήνα
Αρ. Πρωτοκόλλου: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης
Ταχ. Διεύθυνση: Λ. Αλεξάνδρας 11, 11473 Αθήνα
Πληροφορίες: Α. Κουλιδή
Τηλέφωνο: 210 641 7951
E-mail: sec.dipa@priv.ypeka.gr

Α. Π.: ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/9195/609
Ημ/νία: 31/01/2025

ΠΡΟΣ: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
Διεύθυνση Προστασίας Δασών

ΚΟΙΝ.: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
1. Γενικός Γραμματέας Δασών κ. Στ. Σταθόπουλος
2. Γενική Διεύθυνση Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος
3. Γενική Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Πολιτικής

Θέμα: Μη αναγκαριότητα περιβαλλοντικής αδειοδότησης για τα έργα του προγράμματος Antinero.

Σχετ.: 1. Το με α.π. ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/9137/649/27.1.2025 έγγραφό σας (α.π. ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/9195/609/30.1.2025).
2. Ο Ν. 4014/2011 (Α' 209) «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισολογίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος» όπως τροποποιημένος ισχύει.
3. ΗΥΑ υπ' αρ. ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/17185/1069/2022 (Β' 841) «Τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπό στοιχεία ΔΙΠΑ/οικ.37674/27-7-2016 υπουργική απόφασης "Τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπουργικής απόφασης 1958/2012 - Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 4014/21.9.2011 (Α' 209), όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει» (Β' 2471)", όπως τροποποιημένη ισχύει.

Σε απάντηση του 1^{ου} σχετικού εγγράφου, επί θεμάτων αρμοδιότητάς μας σημειώνονται τα εξής:

1. Σύμφωνα με τον 2^ο σχετικό νόμο και την 3^η σχετική απόφαση, η υποχρέωση περιβαλλοντικής αδειοδότησης ισχύει για νέα έργα ή για τον εκσυγχρονισμό, επέκταση, βελτίωση ή τροποποίηση υφιστάμενων τέτοιων έργων, καθώς και για τη λειτουργία τους.
2. Ο καθαρισμός των δασών και η μείωση της υπερβάλλουσας καύσιμης ύλης, οι εργασίες συντήρησης υφιστάμενων δασικών οδών με σημειακές επεμβάσεις στο σώμα της οδού ή στα πρανή για τη βελτίωση της ασφάλειας καθώς και λοιπές εργασίες που απαιτούνται για τη πρόσβαση των επίγειων μέσων διασποράς χωρίς να μεταβάλλουν τα μειωμετρικά ή λειτουργικά χαρακτηριστικά των οδών, δεν αποτελούν έργα που περιλαμβάνονται στην 3^η σχετική απόφαση, ούτε προκαλούν περιβαλλοντικές επιπτώσεις που να καθιστούν αναγκαία την κατάταξή τους.

3. Για τον λόγο αυτό, τα έργα του προγράμματος Antinero δεν υπόκεινται σε υποχρέωση περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Η ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΝΙΚΑ

Το AntiNero αντιμετωπίζει αντιεπιστημονικά το σύνολο των δασών της χώρας με τα ίδια κριτήρια, ενώ η Ελλάδα είναι μία χώρα με έντονες διαφοροποιήσεις στο τοπίο, στο κλίμα και στο ανάγλυφό της. Πέραν αυτών, η αρχή σχεδιασμού του προγράμματος δεν επιτρέπεται κατά το άρθρο 4 παρ.

1 της ΥΑ ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ. 107017/2006 (ΦΕΚ Β' 1225/5.9.2006) να ταυτίζεται με την αρχή που εγκρίνει το πρόγραμμα σε πλήρη αντίθεση με ό,τι συμβαίνει σήμερα με το πρόγραμμα Antinero, όπου η αρχή σχεδιασμού του (Γενική Γραμματεία Δασών & Γενική Δ/νση Δασών) είναι προϊσταμένη αρχή των τοπικών Δασαρχείων και Διευθύνσεων Δασών, που το εγκρίνουν και το εφαρμόζουν⁴⁴, γεγονός που συνιστά παραβίαση και των αρχών της διαφάνειας της διοικητικής δράσης, της αμεροληψίας και της χρηστής διοίκησης ως επιμέρους εκφράσεων της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής του Κράτους δικαίου και καθιστά στο σύνολό του το πρόγραμμα μη νόμιμο και απορριπτέο⁴⁵.

Βάσιμα υποστηρίζεται περαιτέρω και η συντέλεση στο πλαίσιο του AntiNero **απαγορευμένων κατατμήσεων**⁴⁶, αφού το πρόγραμμα εκπονείται μεν για το σύνολο των δασών της χώρας, στη συνέχεια όμως διασπάται στις επιμέρους δασικές αρχές και καταλήγει να εγκρίνεται με απλές δασοτεχνικές μελέτες, παρακάμπτοντας έτσι την αυστηρότερη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησής του που θα έπρεπε να τηρηθεί σύμφωνα με την κείμενη περιβαλλοντική νομοθεσία της χώρας μας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τα ως άνω. Ενόψει δε των χαρακτηριστικών που συγκεντρώνει το Πρόγραμμα AntiNero αλλά και των επαχθέστατων επιπτώσεών του στο δασικό και εν γένει φυσικό περιβάλλον της χώρας μας, καθίσταται σαφές ότι δεν επαρκούν για την έγκριση και την υλοποίησή του οι δασοτεχνικές

⁴⁴ Άρθρο 2 περ. ζ'-θ' της ΥΑ ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ. 107017 (ΦΕΚ Β' 1225/5.9.2006).

⁴⁵ Με το πδ/γμα 6/2022 (ΦΕΚ Α' 17/4.2.2022) συνεστήθη στο ΥΠΕΝ Γεν. Γραμματεία Δασών στην οποία μεταφέρθηκαν, ως σύνολο αρμοδιοτήτων, οργανικών θέσεων και προσωπικού: α) Η Γενική Δ/νση Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος των άρθρων 27-31 πδ/τος 132/2017 (ΦΕΚ Α' 160), απαρτιζόμενη από τη Δ/νση Προγραμματισμού και Δασικής Πολίτικης, τη Δ/νση Προστασίας Δασών, τη Δ/νση Δασικών Έργων και Υποδομών και τη Δ/νση Διαχείρισης Δασών, και β) Οι υπηρεσίες που μεταφέρθηκαν στο ΥΠΕΝ δυνάμει του άρθρου τρίτου της ΠΝΠ της 13/8/2021 (ΦΕΚ Α' 143), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 2 ν. 4824/2021 (ΦΕΚ Α' 156), ήτοι οι Γενικές Δ/νσεις Δασών, απαρτιζόμενες από τις Δ/νσεις Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών, τις Δ/νσεις Δασών, τις Δ/νσεις Αναδασώσεων και τα Δασαρχεία, με το σύνολο των ασκουμένων από αυτές αρμοδιοτήτων ως αποκεντρωμένων υπηρεσιών του ΥΠΕΝ. Ακολούθως, με το πδ/γμα 29/2022 (ΦΕΚ Α' 77/20.4.2022) προστέθηκαν άρθρα 26Α και 26Β και τροποποιήθηκαν τα άρθρα 27 πδ/τος 132/2017 (ΦΕΚ Α' 160/30.10.2017) «Οργανισμός Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας».

⁴⁶ ΣτΕ 2783/2014 κ.ά. Επισημαίνεται ότι 213 περιβαλλοντικά σωματεία, οργανώσεις και πολίτες κατέθεσαν τον Μάιο 2025 αναλυτική αναφορά για το πρόγραμμα Antinero ενώπιον της Επιτροπής Αναφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η οποία έγινε στο σύνολό της αποδεκτή από την Επιτροπή Αναφορών για το σύνολο των καταγγελλομένων με αυτή παραβιάσεων της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας, ήδη δε κατά τη συνεδρίασή της της 1/12/2025 η υπόθεση παραπέμφθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία καλείται να διεξαγάγει προκαταρκτική έρευνα επί του θέματος, αλλά και προς την Επιτροπή Περιβάλλοντος, Κλίματος και Ασφάλειας των Τροφίμων (ENVI) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις δικές της ενέργειες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της (σχετ. βλ. https://multimedia.europarl.europa.eu/en/webstreaming/committee-on-petitions-ordinary-meeting_20251201-1500-COMMITTEE-PETI?fbclid=IwY2xjawOmcaFleHRuA2FibQIxMABicmlkETBGWm82NkZ3eDB0VGRkV0xWc3J0YwZhchBfaWQQMjIyMDM5MTc4ODIwMDg5MgABHprtHxuGYgT1I6yZ1Y9dD9KfXNZgQs3xDB1zOBsr2ICGYD3V-y09feOyJ31_aem_fkxuP1Dkly1YNf3iq0jS9A).

μελέτες που εκπονούν ιδιώτες εργολάβοι και εγκρίνουν οι κατά τόπους δασικές αρχές, αλλά το AntiNero θα έπρεπε ως πρόγραμμα με σημαντικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον με όλα τα ανωτέρω χαρακτηριστικά, να υποβάλλεται υποχρεωτικά σε διαδικασία περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης, σύμφωνα με την ισχύουσα περιβαλλοντική νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την εθνική νομοθεσία που έχει τεθεί σε συμμόρφωσή της.

Πράγματι, από τη συνδυαστική εφαρμογή του άρθρου 16 του ν. **998/1979** περί «**Δασοτεχνικών έργων**» και του **πδ/τος 437/1981** που έχει εκδοθεί κατ' εξουσιοδότησή του, προκύπτει ότι η ισχύουσα νομοθεσία στη χώρα μας προσδιορίζει πολύ συγκεκριμένα ποια είναι τα έργα που θεωρούνται ως «δασοτεχνικά», για την εκτέλεση των οποίων αρκεί απλή δασοτεχνική μελέτη. Αυτά είναι: α) Η δασική οδοποιία, δηλαδή μικρής κλίμακας δασικές οδεύσεις για τη διέλευση οχημάτων της δασικής υπηρεσίας (και όχι για άλλη χρήση), β) οι δασικές μεταφορικές εγκαταστάσεις και τα δασικά κτήρια, γ) η διευθέτηση χειμάρρων, δ) οι προστατευτικές αναδασώσεις, ε) οι εργασίες συντήρησης ορεινών βοσκοτόπων, στ) η τοποθέτηση πινακίδων, ζ) η κατασκευή υδατοδεξαμενών και η) οι επισκευές τεχνικών εγκαταστάσεων στα δάση, όπως φρεάτια, δασοφυλάκια κ.ά. Ως «**δασοτεχνικά έργα**» νοούνται επομένως, κατά την ισχύουσα δασική νομοθεσία, εκείνα που αφορούν την ανέγερση ή τη συντήρηση μιας συγκεκριμένης κατηγορίας κατασκευών και εγκαταστάσεων στα δάση και στις δασικές εκτάσεις, που επιτρέπουν στις κατά τόπους δασικές αρχές να διεκπεραιώνουν το έργο τους. Το δε πρόγραμμα AntiNero δεν περιλαμβάνεται στα ειδικά δασοτεχνικά έργα, για τα οποία και μόνον ο νόμος προβλέπει ότι αρκεί να εκτελούνται με απλή δασοτεχνική μελέτη. Ούτε στα δασοτεχνικά έργα που επιτρέπεται να διενεργούνται σε εθνικούς δρυμούς και αισθητικά δάση με δασοτεχνικές μελέτες κατά τον Δασικό Κώδικα υπάγονται έργα ή εργασίες που προσιδιάζουν στην εφαρμογή του προγράμματος AntiNero, το οποίο θα πρέπει και για τον λόγο αυτόν να θεωρηθεί ότι εκπονείται κατά παράβαση της εθνικής και ευρωπαϊκής έννομης τάξης και της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, αφού άλλωστε και κατά το άρθρο 16 του ν. 998/1979 (Α' 289), το πδ/γμα 437/1981 απαγορεύεται να ισχύει κατά παρέκκλιση των διατάξεων ενωσιακής προέλευσης, όπως οι ως άνω οδηγίες. Εξ ορισμού επομένως είναι απολύτως ασυμβίβαστη η έννοια του δασοτεχνικού έργου με το Πρόγραμμα AntiNero, αφενός για τον λόγο ότι το ένα αποτελεί έργο και το άλλο πρόγραμμα, αλλά και επειδή είναι τελείως διαφορετικός ο σκοπός τους: των μεν δασοτεχνικών έργων σκοπός είναι η διευκόλυνση του έργου της δασικής υπηρεσίας, του δε προγράμματος AntiNero ο σκοπός αφορά την αντιπυρική θωράκιση των δασών της χώρας. Αλλά και η εμβέλεια της εφαρμογής τους διαφέρει ουσιαδώς, αφού τα μεν δασοτεχνικά έργα αφορούν αποκλειστικά και μόνο σημειακές επεμβάσεις εντός της περιορισμένης δικαιοδοσίας των κατά τόπους δασαρχείων, το δε AntiNero εκπονείται στο σύνολο των δασών της επικράτειας και υπάγεται πλήρως στην εφαρμογή των ευρωπαϊκών οδηγιών 92/43/EK και 2001/42/EE οι οποίες απαιτούν την τήρηση αυστηρής περιβαλλοντικής αδειοδότησης. Επομένως μη νόμιμα και κατόπιν αυθαίρετης και παρελκυστικής ερμηνείας των σχετικών διατάξεων, εγκρίνονται και διενεργούνται στο πλαίσιο του προγράμματος AntiNero οι υλοποιούμενες υλοτομίες και οι καθαρισμοί εντός δασών, δασικών εκτάσεων, χώρων αστικού πρασίνου και οικοτόπων του δικτύου Natura από τις αρμόδιες δασικές αρχές ωσάν να επρόκειτο για

δασοτεχνικό έργο, για το οποίο αρκεί η εκπόνηση απλής δασοτεχνικής μελέτης, ενώ παρακάμπτεται έτσι, εν γνώσει των αρμοδίων αρχών, η υποχρέωση τήρησης της ειδικής διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης του προγράμματος, που προβλέπει η κείμενη νομοθεσία κατ' εφαρμογή κυρίως των οδηγιών 2001/42/ΕΕ και 92/43/ΕΚ.

Αξιοσημείωτο είναι και ότι εκτός από τις συστηματικές υλοτομίες που διενεργούνται στο πλαίσιο του προγράμματος Antinero τόσο στον δασικό όσο και στον αστικό χώρο σε εκτάσεις, στις οποίες εφαρμόζεται η δασική νομοθεσία, για την εφαρμογή του Antinero επί της ουσίας ματαιώθηκε το «**Εθνικό Πρόγραμμα Αναδασώσεων**» συνολικής έκτασης 500.000 στρ., με 30 εκατομμύρια δέντρα που θα παράγονταν στη χώρα, χρηματοδοτούμενο με 310 εκατομμύρια ευρώ, αφού το σύνολο των πιστώσεων του κρατικού προϋπολογισμού που είχαν διατεθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης για το Εθνικό Σχέδιο Αναδασώσεων μεταφέρθηκε στον προϋπολογισμό του προγράμματος Antinero, παρ' όλο που η αναδάσωση αναγνωρίζεται από τον νόμο ως «**δημόσια ωφέλεια**» (άρθρο 43 ν. 998/79) και θεωρείται παγίως από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας ως «*σοβαρός λόγος δημοσίου συμφέροντος που καθιστά ανακλητή κάθε πράξη που εμποδίζει την πραγμάτωσή της*» (ΣΤΕ 2976/1998) και ότι «*κατισχύει κάθε άλλου λόγου δημοσίου συμφέροντος*» (ΣΤΕ 4665/1996)⁴⁷.

(6) Αδειοδοτική διαδικασία δασικής οδοποιίας και διάνοιξης αντιπυρικών ζωνών

Όπως προαναφέρθηκε, δυνάμει του άρθρου 16 παρ. 5 (όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τα άρθρα 74 ν. 4843/2021, ΦΕΚ Α' 193/20.10.2021 και 76 ν. 4876/2021, ΦΕΚ Α' 251/23.12.2021), τα έργα δασοπροστασίας και ειδικότερα για την ανάθεση συμβάσεων μελετών, υποστηρικτικών υπηρεσιών και έργων καθαρισμού δασών και δασικών εκτάσεων, συντήρησης **δασικού οδικού δικτύου**, καθώς και **συντήρησης αντιπυρικών ζωνών εξομοιώθηκαν**, ως προς το ισχύον καθεστώς μελέτης και εκτέλεσής τους, με τα αντιδιαβρωτικά και αντιπλημμυρικά ορεινά

⁴⁷ Την 30/11/2020 εγκρίθηκε από τον τότε Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας το «Εθνικό Σχέδιο Αναδασώσεων», δυνάμει του οποίου εξαγγέλθηκε ένα 10ετές πρόγραμμα αναδασώσεων, από το Ταμείο Ανάκαμψης, χωρίς ωστόσο έως και σήμερα να είναι ξεκάθαρο, αν υπάρχουν περιοχές της χώρας που αναδασώθηκαν κατ' εφαρμογή του εν λόγω Σχεδίου. Εν συνεχεία, τα κονδύλια του Εθνικού Σχεδίου Αναδασώσεων μεταφέρθηκαν στο Ταμείο Ανάκαμψης, από το οποίο χρηματοδοτείται και το πρόγραμμα AntiNero και διοχετεύτηκαν σε αυτό, ενώ στην από 6/11/2023 συνεδρίαση της Κυβερνητικής Επιτροπής Συμβάσεων Στρατηγικής Σημασίας το «Πρόγραμμα Προστασίας Δασών - Antinero III» εντάχθηκε στο «Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Συμβάσεων Στρατηγικής Σημασίας» και ορίστηκε το Ταμείο ως φορέας ωρίμανσης, διενέργειας της διαγωνιστικής διαδικασίας (και κάθε διαδικασίας ανάθεσης) και παρακολούθησης της εκτέλεσης των συμβάσεων σε σχέση με αυτό, με δικαιούχο το ΥΠΕΝ. Βλ. Παρουσίαση του Εθνικού Σχεδίου Αναδάσωσης από το ΤΑΙΠΕΔ και το ΥΠΕΝ, <https://ypen.gov.gr/parousiasi-tou-ethnikou-schediou-anadasosis-apo-to-taiped-kai-to-ypourgeio-perivallontos-kai-energeias/>, Εθνικό Σχέδιο Αναδάσωσης: Υπεγράφησαν πέντε συμβάσεις ύψους 52 εκατ. ευρώ (29/5/2024), <https://dasarxeio.com/2024/05/29/136653/>, Πρόγραμμα Προστασίας Δασών - ANTINERO III <https://greece20.gov.gr/?projects=programma-prostasias-dason-antinero-iii>).

υδρονομικά έργα της περ. α' της παρ. 5 του άρθρου 16 ν. 998/1979, με σκοπό την αποκατάσταση περιοχών που έχουν πληγεί από πυρκαγιές ή πλημμυρικά φαινόμενα, με αποτέλεσμα να έχουν κηρυχθεί σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας, οπότε τα έργα αυτά στην περίπτωση αυτή διενεργούνται κατά παρέκκλιση **κάθε άλλης διάταξης**, υπό την επιφύλαξη του ενωσιακού δικαίου, που αφορά: α) το σύνολο των πράξεων της διαδικασίας ανάθεσης οι οποίες εκδίδονται από την αρμόδια δασική υπηρεσία χωρίς να απαιτείται προηγούμενη γνωμοδότηση ή εισήγηση άλλου οργάνου, β) τη διαδικασία ανάθεσης η οποία ολοκληρώνεται εντός δέκα (10) ημερών από τη σχετική πρόσκληση, με αντίστοιχη σύντμηση των προθεσμιών του ν. 4412/2016 και της λοιπής κείμενης νομοθεσίας και γ) την πλήρη απαλλαγή τους από την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΑΔΗΣΥ) της υποπερ. δδ' της περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 2 του ν. 4013/2011 (Α' 204). Πέρα από την έντονη αντίφαση των ως άνω διατάξεων, οι οποίες ενώ διευκρινίζουν ότι δεν θα επιτρέπεται κατά την εφαρμογή τους παρέκκλιση από την ενωσιακή νομοθεσία, θεσπίζουν ευθεία παρέκκλιση από αυτήν και συγκεκριμένα από τον ν. 4412/2016 ο οποίος έχει τεθεί προς τον σκοπό της ενσωμάτωσης στην εθνική έννομη τάξη των σημαντικότερων ευρωπαϊκών οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις, οι διατάξεις αυτές ελέγχονται και ως πλήρως αντισυνταγματικές και μη εφαρμόσιμες στον βαθμό που επιτρέπουν ευρύτατες, αν όχι καθολικές παρεκκλίσεις από αυστηρές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας με αυξημένη τυπική ισχύ αλλά και του ίδιου του Συντάγματος, που επιτάσσουν τον σεβασμό και την υποχρέωση τήρησης της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας και της ελληνικής νομοθεσίας που έχει τεθεί προς ενσωμάτωσή της, και σε κάθε περίπτωση δεν απονέμουν ούτε στην Δασική υπηρεσία ούτε στην Πολιτική Προστασία τις υπερ-εξουσίες που τους παρέχονται με τις διατάξεις αυτές και μάλιστα για τη διενέργεια έργων ακόμα και προστατευόμενους οικοτόπους του δικτύου Natura, όπου εφαρμόζονται και οι οδηγίες 92/43/ΕΚ, 2009/247/ΕΕ, 2001/42/ΕΕ και 2011/92/ΕΕ και η σύνθετη και υποχρεωτική αδειοδοτική διαδικασία που οι οδηγίες αυτές προβλέπουν για οποιαδήποτε επέμβαση στο φυσικό περιβάλλον της χώρας μας με δυνητικές επιπτώσεις σε αυτό.

Πέραν αυτών όπως προαναφέρθηκε, και τα έργα του Προγράμματος Antinero εξαιρέθηκαν μη νόμιμα από τη διαδικασία περιβαλλοντικής εκτίμησης και αδειοδότησης που προβλέπει για αυτά η Ευρωπαϊκή νομοθεσία, ενώ μη νομίμως, όπως αναλύθηκε ανωτέρω, και η εγκύκλιος ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/141895/9863/20.12.2024 του Γενικού Γραμματέα Δασών συνέδεσε τα αιολικά έργα εντός προστατευόμενων περιοχών δασικού χαρακτήρα με τη διάνοιξη δασικών οδών στο πλαίσιο της αντιπυρικής θωράκισής τους, θεωρώντας απαράδεκτως τα έργα αυτά ως καθ' όλα νόμιμα. Τα τελευταία επομένως χρόνια παρατηρείται μία άνευ προηγουμένου καταστρατήγηση της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των οικοτόπων, η οποία αφήνει επί της ουσίας εκτεθειμένες τις εκτάσεις αυτές σε απροσδιόριστες μορφές και έκταση οικολογικών απειλών και καταλύει την αποδιδόμενη σε αυτές αυστηρή περιβαλλοντική προστασία, γεγονός ανεπίτρεπτο κατά το Σύνταγμα (άρθ. 24 Συντ.) αλλά και την ίδια την περιβαλλοντική νομοθεσία της ΕΕ και τη νομολογία του ΔΕΕ που έχει κρίνει μη νόμιμη τη διενέργεια κάθε έργου σε προστατευόμενες περιοχές της Ελλάδας, στον βαθμό που δεν υφίστανται καθορισμένοι στόχοι διατήρησης ούτε παρέχεται πλήρης διασφάλιση ότι τα

εκπονούμενα έργα δεν πρόκειται να έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον της χώρας.

Επίσης αξιοσημείωτο είναι ότι ακόμα και αυτή η μη νόμιμη και αντισυνταγματική εξαίρεση των έργων δασικής οδοποιίας και διάνοιξης αντιπυρικών ζωνών από την υποχρεωτική αδειοδοτική διαδικασία των διατάξεων του Παραρτήματος Ι της ΥΑ ΔΙΠΑ/οικ. 37674/27.7.2016 (ΦΕΚ Β' 2471/10.8.2016), που συντελείται βάσει του άρθρου 16 ν. 998/79, αφορά αποκλειστικά και μόνο «**συντήρηση δασικού οδικού δικτύου και αντιπυρικών ζωνών**» σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ. 5γ' ν. 998/1979 και όχι **διάνοιξη νέων** δασικών οδών και αντιπυρικών ζωνών, όπως συμβαίνει ευρύτατα σήμερα με αποτέλεσμα την αθρόα υλοτομία δασικών δέντρων σε δάση, δασικές εκτάσεις και κοινόχρηστους χώρους αστικού πρασίνου όπου εφαρμόζεται η δασική νομοθεσία (πάρκα, άλση, περιαστικά δάση κ.λπ.).

Ως η πλέον χαρακτηριστική περίπτωση υλοτομίας σημαντικού αριθμού δασικών δέντρων για τη διάνοιξη ευρύτατης **οδοποιίας** στο πλαίσιο του προγράμματος Antinero, αναφέρεται εκείνη της μη νόμιμης εξαίρεσης από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης σχετικού έργου δασικής οδοποιίας που συντελέστηκε στην περιοχή του όρους Μαινάλου Ν. Αρκαδίας, μολονότι τα σχετικά έργα **υπάγονται σε υποχρεωτική αδειοδοτική διαδικασία για έργα Κατηγορίας Β'** του Παραρτήματος Ι της ΥΑ ΔΙΠΑ/οικ. 37674/27.7.2016 (ΦΕΚ Β' 2471/10.8.2016) «Τροποποίηση & κωδικοποίηση της ΥΑ 1958/2012 - Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 4 του ν. 4014/2011 (ΦΕΚ Α' 209), όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει», όπως τροποποιήθηκε με την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/17185/1069/21.2.2022 (ΦΕΚ Β' 841/24.2.2022):

Παράρτημα Ι						
Ομάδα Γ': Έργα χερσαίων και εναέριων μεταφορών						
Έργα οδοποιίας						
α/α	Ομάδα και κατηγορία κατά ΟΜΟΕ/ΛΚΟΔ ⁽¹⁾	Χαρακτηρισμός	Υποκατηγορία Α1	Υποκατηγορία Α2	Κατηγορία Β	Παρατηρήσεις
1	Α I	Αυτοκινητόδρομος	Το σύνολο			Συμπεριλαμβάνονται τα συνοδά έργα για την κατασκευή (π.χ. έργα τάρα, διανομή νερού, απορροή ύδατος, μηχανολογικός εξοπλισμός κ.λπ.) και τη λειτουργία (π.χ. σταθμοί διεύθυνσης ή εξυπηρέτησης αυτοκινήτων, κέντρα ελέγχου ή συντήρησης, τεχνικά έργα και εργασίες προστασίας της οδού κ.λπ.).
2		Οδός ταχέως κυκλοφορίας	Το σύνολο			
3	Α II	Οδός μεταξύ νομιμνίσταρχων με Λ≥4	Το σύνολο			Α: αριθμός λωρίδων κυκλοφορίας ⁽²⁾
4		Οδός μεταξύ νομιμνίσταρχων με Λ<4		Το σύνολο		
5	Α III	Οδός μεταξύ επαρχιών/κοσμών		Το σύνολο		
6	Α IV	Οδός μεταξύ μικρών οικισμών		Το σύνολο		
7		Συλλεκτήρια οδός		Σε περιοχές δικτύου Natura 2000	Εκτός περιοχών δικτύου Natura 2000	
8	Α V	Δευτερεύουσα οδός		Σε περιοχές δικτύου Natura 2000	Εκτός περιοχών δικτύου Natura 2000	
9		Αγροτική οδός			Το σύνολο	
10	Α VI	Τριτερεύουσα οδός			Το σύνολο	
11		Δασική οδός			Το σύνολο	

- (1) Οδηγίες Μελετών Οδικών Έργων, τεύχος 1: Λειτουργική Κατάταξη Οδικού Δικτύου, όπως εγκρίθηκαν με την απόφαση ΔΜΕΟ/α/987/11.5.2001 και εκάστοτε ισχύουν. Στις κατηγορίες του παρόντος πίνακα κατατάσσονται τα έργα που κατά ΟΜΟΕ/ΛΚΟΔ ανήκουν στις ομάδες Α, Β, Γ και Δ. Οδοί των κατηγοριών ΔV, ΕV και ΕVΙ, καθώς και πεζοδρόμοι και ποδηλατοδρόμοι στους οποίους δεν είναι εφικτή η εξυπηρέτηση τερματικών μηχανοκίνητων οχημάτων, δεν κατατάσσονται στον παρόντα πίνακα και ως εκ τούτου δεν υπόκεινται σε υποχρέωση περιβαλλοντικής αδειοδότησης. Προσωρινές διανομείς προσπάθειες προς θέσεις εκτέλεσης βραχυχρόνιων εργασιών (π.χ. γεωτεχνικών εργασιών) δεν συνιστούν έργα οδοποιίας και ως εκ τούτου δεν κατατάσσονται στον παρόντα πίνακα και δεν υπόκεινται σε υποχρέωση περιβαλλοντικής αδειοδότησης.
- (2) Κύριες λωρίδες κυκλοφορίας της τυπικής διατομής, κατά τις Οδηγίες Μελετών Οδικών Έργων, τεύχος 2: Διατομές (όπως εγκρίθηκαν με την ίδια ως άνω απόφαση). Δεν προσμετρούνται οι λωρίδες έκτακτης ανάγκης, πολλαπλών χρήσεων, καθοδήγησης, στρωτών, βραδυπορείας κ.λπ.

8398

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τεύχος Β' 841/24.02.2022

Ομάδα 1 ^η : Έργα χερσαίων και ενδιάμεσων μεταφορών						
Έργα οδοποιίας						
κωδ.	Ομάδα και κατηγορία κατά ΟΜΟΕ ΑΚΟΔ	Περιγραφή έργου	Υποκατηγορία Α1	Υποκατηγορία Α2	Κατηγορία Β	Περιγραφή έργου
12	B I	Δασικός αυτοκινητοδρόμος	Το σύνολο			
13	B II	Δασική οδός ταχείας κυκλοφορίας	Δασή	Δασή		Α: κυρίως κυρίως κυκλοφορίας
14	B III	Δασική οδός		Το σύνολο		
15	B IV	Κύρια συλλεκτική οδός			Το σύνολο	
16	Γ III	Δασική οδός		Το σύνολο		Α: κυρίως κυρίως κυκλοφορίας
17	Γ IV	Κύρια συλλεκτική οδός		Το σύνολο		
18	Δ IV	Συλλεκτική οδός			Το σύνολο	
19	Εκσυγχρονισμός, επέκταση, βελτίωση ή προστατευτική ανακατασκευή έργων οδοποιίας		Περιγραφή: Ο φορέας του έργου πρέπει να κατέχει το απαιτούμενο έργο βάσει ΟΜΟΕ ΑΚΟΔ, τις προδιαγραφές της οποίας χρησιμοποιείται για την κατέχει στις παρεχόμενες κατηγορίες του παρόντος πίνακα. Εργασία επί υφιστάμενων έργων οδοποιίας οι οποίοι δεν συνιστούν εκσυγχρονισμό, επέκταση, βελτίωση ή προστατευτική του έργου, όπως είναι οι τρέχουσες συντηρήσεις (ανακατασκευή ή επιδιορθωτική οδοστρώματος, εγκατάσταση εξοπλισμού ασφαλείας, κατασκευή αντιστάθμις κατά μπόφες ή άλλες εργασίες με σκοπό την επαναφορά του έργου στην αρχική του μορφή), οι σημαντικές επιβλαβείς από αέριο ή από την πρόκληση με σφάλμα τη βελτίωση της ασφάλειας ή άλλες εργασίες που δεν μεταβάλλουν τα γεωμετρικά ή κατασκευαστικά χαρακτηριστικά της οδού, δεν περιλαμβάνονται στην κατηγορία έργων και δραστηριοτήτων και συνεπώς είναι ως αποτέλεσμα σε υποβαθμισμένη αξιολόγηση.			
Έργα σταθμικής τροφοδότησης						
κωδ.	Είδος έργου	Υποκατηγορία Α1	Υποκατηγορία Α2	Κατηγορία Β	Περιγραφή έργου	
20	Σιδηροδρομικοί υποσταθμοί ή προαστιακού χαρακτήρα	Το σύνολο			Συμπεριλαμβάνονται οι υποσταθμικοί εγκαταστάσεις (υποδομή, οχήματα, διακλάση, μηχανικοί σταθμοί, ταχυτές βάσεις, συστήματα σιδηροδρόμου κ.λπ.)	
21	Μητροπολιτικοί σιδηρόδρομοι (Μετρό)	Το σύνολο			Η υποδομή αποτελεί σύνολο λειτουργικών μονάδων/εγκαταστάσεων αποτελούμενη από σιδηροδρομικά έργα και οδοστρώματα ως μέρος της ΑΕΠΟ της λειτουργικής μονάδας/εγκατάστασης, με τη συνολική γκάμα των φάσεων λειτουργίας του, χωρίς να περιλαμβάνει την κατασκευαστική της λειτουργικής μονάδας/εγκατάστασης.	
22	Τραμ	Επίσης νομών Αιολής και Θεσσαλονίκης	Επίσης νομών Αιολής και Θεσσαλονίκης			

(ΦΕΚ Β' 841/24.2.2022)

Όπως ανωτέρω αναπτύχθηκε, με την Εγκύκλιο οικ. ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/141895/9863/20.12.2024 (ΑΔΑ: 99ΥΞ4653Π8-3ΒΛ) του Γενικού Γραμματέα Δασών με τίτλο: «Ο διπλός ρόλος και η αποστολή συνοδών έργων δασικής οδοποιίας στα δασικά εδάφη», οι υπό διάνοιξη δασικές οδοί προς εξυπηρέτηση συγκεκριμένου σκοπού, ήτοι της εγκατάστασης και λειτουργίας μονάδων ΑΠΕ και συνοδών έργων τους εντός δασών και περιοχών του δικτύου Natura, **εξαιρέθηκαν** από την υποχρέωση υπαγωγής τους στην κατά τις ανωτέρω διατάξεις νόμιμη διαδικασία περιβαλλοντικής εκτίμησης και αδειοδότησης, έχοντας μάλιστα ενταχθεί στο πρόγραμμα Antinero.

Τούτο συνάγεται και από πρόσφατο υπ' αριθ. πρωτ. **281870/14.7.2025** απαντητικό έγγραφο της δασάρχης Βυτίνας προς τοπικό ορειβατικό - οικολογικό σύλλογο επί διαμαρτυρίας του σχετικής με υπόθεση **διάνοιξης και ασφαλήστρωσης** στο πλαίσιο του Antinero ευρύτατης δασικής οδού μήκους 4,5 χιλιομέτρων εντός του ελατοδάσους του Μαινάλου χωρίς την τήρηση της προβλεπομένης αδειοδοτικής διαδικασίας, με την οποία η ως άνω δασάρχης απάντησε, μεταξύ άλλων, ότι: «Για τις ανωτέρω επεμβάσεις **δεν απαιτείται** Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ... **Δεν απαιτείται** έγκαιρη ανάρτηση και διαβούλευση με τους φορείς **για τα έργα Antinero**»:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
ΔΑΣΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΕΛ/ΣΟΥ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ & ΙΟΝΙΟΥ
Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΑΡΚΑΔΙΑΣ
ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΒΥΤΙΝΑΣ

☒: 22010 Βυτίνα
Πληροφορ.: κ. Δασάρχης
☎: 27950 22000- 22213
Email: dasvyti@eedpdpi.ypern.gr

ΣΗΜΕ ΠΙΔΑ
66746ee9f068df76b3091c3
ΑΠ:261070
Υπογραφή: 14/07/25 07:46
Διανομή: 14/07/25 07:47

ΠΡΟΣ: Το Σύλλογο Αρκάδων
Ορειβατών Οικολόγων
Β. Δεκάζου 9-11
221 00 ΤΡΙΠΟΛΗ

ΚΟΙΝ: Δ/νση Δασών Αρκαδίας
Πλ. Κολοκοτρώνη 22
221 00 ΤΡΙΠΟΛΗ

ΘΕΜΑ: Απάντηση επί καταγγελίας
ΣΧΕΤ: Η από 08-07-2025 καταγγελία σας.

Σε συνέχεια της ανωτέρω σχετικής καταγγελίας σας, διά της οποίας ζητούνται πληροφορίες για την τσιμεντοστρωση στη περιοχή Βλάχικα –Κανελλάικα Τ.Κ. Ελάτης Δ.Ε. Βυτίνας και Τ.Κ. Στεμνίτσας Δ.Ε. Τρικολώνων Δήμου Γορτυνίας, σας γνωρίζουμε τα κατωτέρω:

Επί του 1^{ου} ερωτήματός σας: Η επικρατούσα κατάσταση στην ανωτέρω δασική οδό, η οποία δασική οδός προϋφίστατο πάνω από εξήντα (60) έτη, με εμφανείς και εκτεταμένες φθορές, κατέστησε επιτακτική την ανάγκη άμεσης συντήρησής της, προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφαλής και απρόσκοπτη διέλευση των οχημάτων, για τις ανάγκες της Πυροπροστασίας (με άμεση πρόσβαση των Πυροσβεστικών οχημάτων και των εμπλεκόμενων δυνάμεων) καθώς επίσης και της Διαχείρισης των Δασικών Τμημάτων του Δυτικού Μαινάλου που εξυπηρετούνται από αυτήν τη δασική οδό.

Η Υπηρεσία μας κάθε χρόνο συντηρούσε την εν λόγω δασική οδό με την ελάχιστη χρηματοδότηση που της χορηγούνταν και το επόμενο έτος απαιτείτο πάλι η συντήρησή της. Σημειωτέον η χρηματοδότηση ήταν του ποσού 19.000 € έως 26.000 € περίπου για ολόκληρο το Μαίναλο. Η τελευταία χρηματοδότηση ήταν το έτος 2023, η οποία ανήρχετο στο ποσό των 12.000,00€. Καθίσταται αντιληπτό ότι ήταν περιορισμένες οι δυνατότητες συντήρησης του συνολικού υπάρχοντος δασικού οδικού δικτύου του Μαινάλου. Υπήρξε ετήσια συντήρηση της εν λόγω δασικής οδού που πραγματοποιήθηκε και μετά τη παρέλευση μίας εβδομάδας με πολλές βροχές, και ύστερα από την κυκλοφορία των οχημάτων σε συνδυασμό με την αναμόχλευση

των χωμάτων είχε επανέλθει στην προτέρα κατάσταση με μεγάλες φθορές. Επί σειράς ετών διασπαθούσαμε την ελάχιστη αυτή χρηματοδότηση για αυτήν τη δασική οδό, πρωτίστως, καθώς είναι ένας από τους βασικότερους οδικούς άξονες του Διαχειριζόμενου Δασικού Συμπλέγματος Ελατοδασών Δυτικού Μαινάλου, εξίσου σημαντικός όπως της ασφαλτοστρωμένης δασικής οδού από Μουτσάρες –Λυμποβίσι –Αρκουδόρεμα - Σταυρός Χρυσοβιτισίου, όπως επίσης της ασφαλτοστρωμένης δασικής οδού από Άσπρη Πλάκα προς Οστρακίνα και επίσης της ασφαλτοστρωμένης δασικής οδού Πυργακίου – Ελάτης - Μουρτζιάς. Με το υπόλοιπο ποσό της χρηματοδότησης που έμενε από τη συντήρηση αυτής της δασικής οδού συντηρούσαμε και ελάχιστους άλλους δρόμους. Το έτος 2024 δεν χορηγήθηκε αυτή η ελάχιστη χρηματοδότηση και δεν έχει χορηγηθεί μέχρι σήμερα για το Μαινάλο.

Σε αυτά τα δύο χρόνια που δεν συντηρήθηκε η δασική οδός, οι φθορές ήταν εκτεταμένες και εμφανείς (με επικίνδυνη κατακρήμνιση, κοιλότητες-λακούβες κ.λπ.)

Τα τελευταία χρόνια υλοποιείται το έργο ANTINERO στα πλαίσια του Προγράμματος Προστασίας Δασών με πολύ μεγάλες χρηματοδοτήσεις, οπότε και το αξιοποιήσαμε στις κρίσιμες περιοχές που έχρζαν επέμβασης.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, κρίθηκε αναγκαία η τσιμεντόστρωση του εν λόγω δρόμου, με στόχο την αποτελεσματική απορροή και διευθέτηση των ομβρίων υδάτων, την αντιμετώπιση των καθιζήσεων και φθορών του οδοστρώματος της δασικής οδού και την ενίσχυση της στατικότητας και της λειτουργικότητας του οδοστρώματος.

Η επιλογή της επέμβασης βασίστηκε στην ανάγκη μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της αποκατάστασης της βατότητας της δασικής οδού, προκειμένου να περιοριστεί η ανάγκη επαναλαμβανόμενων εργασιών συντήρησης, δεδομένης της αβεβαιότητας σχετικά με τη δυνατότητα εξασφάλισης μελλοντικής χρηματοδότησης.

Το εν λόγω έργο υλοποιείται δυνάμει της υπ' αριθμ. 25SYMV016737061 2025-04-30 Σύμβασης για την εκτέλεση του έργου ΤΜΗΜΑ Α: «Έργα αντιπυρικής προστασίας σε δημόσιες δασικές εκτάσεις, αρμοδιότητας των Δασαρχείων Βυτίνας, Αγρινίου και Μεσολογγίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του αρ. 16 παρ. 5 του Ν. 998/1979» μεταξύ του ΥΠΕΝ και της ετερόρρυθμης εταιρείας με την επωνυμία «ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΥΡΙΑΚΑΚΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ ΕΕ» ANTINERO IV και ακολούθως της Μελέτης περί «Έργων αντιπυρικής προστασίας σε δημόσιες δασικές εκτάσεις της Π.Ε. Αρκαδίας, αρμοδιότητας Δασαρχείου Βυτίνας», η οποία εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. 60936/14-02-2025 (ΑΔΑ: ΨΤ5Β4653Π8-ΨΘΜ) Απόφαση της Δ/σης Δασών Αρκαδίας.

Επί του 3^{ου} ερωτήματός σας: Το κόστος του εν λόγω έργου ανέρχεται στο ποσό των 274.000 € συν Φ.Π.Α. 24% 65.760 € = 339.720€.

Επί του 3^{ου} ερωτήματός σας: Για τις ανωτέρω επεμβάσεις δεν απαιτείται Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

Επί του 4^{ου} ερωτήματός σας: Δεν απαιτείται έγκαιρη ανάρτηση και διαβούλευση με την κοινωνία και τους φορείς για τα έργα ANTINERO.

Επί του 5^{ου} ερωτήματός σας: Οι θέσεις όπου θα πραγματοποιηθεί τσιμεντόστρωση με σημειακές επεμβάσεις είναι:

Τσιμεντόστρωση στη περιοχή Βλάχικα – Κανελλάκια Τ.Κ. Ελάτης Δ.Ε. Βυτίνας Δήμου Γορτυνίας. Το μήκος της ανωτέρω οδού που συντηρήθηκε με χωματουργικό μηχανήμα είναι 4,500 χιλιόμετρα. Από τα 3,500 χιλιόμετρα, δηλαδή από τη διασταύρωση προς Ράδου μέχρι τα Κανελλάκια – Καμμένα αυτοκίνητα τσιμεντοστρώθηκε ένα τμήμα μήκους 1.000 μέτρων περίπου που είχε σημειακές - συνεχόμενες μεγάλες φθορές, καθόλο αυτό το μήκος και ακολουθούν σημειακές επεμβάσεις των 40 μέτρων έως 200 μέτρων σε υπολειπόμενα, άνω των δέκα (10), επίμαχα σημεία συνολικού μήκους 1.105 μέτρων περίπου, που καθιστούν κατ' έτος προβληματική τη προσβασιμότητα.

Τσιμεντόστρωση με σημειακές επεμβάσεις μήκους 200 μέτρων προβλέπεται στο δασικό τμήμα 2 Δυτικού Μαινάλου θέση Στρίμμα προς Λαγκαδά Τ.Κ. Χρυσοβιτισίου Δ.Ε. Φαλάνθου Δήμου Τρίπολης.

Σημειακές επεμβάσεις σε μήκος δρόμου 1.500 μέτρων περίπου στη θέση άνωθεν του Λατομείου Βυτίνας προς την Επαρχιακή οδό Βυτίνας – Αλωνίσταινας - Τρίπολης, για την ομαλή προσβασιμότητα των οχημάτων της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και των εμπλεκόμενων δυνάμεων, αλλά και τις ανάγκες διαχείρισης των Δασικών Τμημάτων, όπου στο διαχειριστικό έτος 2025 θα πραγματοποιηθούν υλοτομικές εργασίες σε Διαχειριζόμενο Δασικό Τμήμα του Ανατολικού Μαινάλου.

Επένδυση τάφρου (τσιμεντόστρωση χάνδακος) υφιστάμενης ασφάλτινης δασικής οδού από Ελάτη μέχρι Διασταύρωση Πυργακίου συνολικού μήκους 1.000 μέτρων με σημειακές επεμβάσεις.

Επί του 6^{ου} ερωτήματός σας: Το πιστοποιημένο μονοπάτι Mainalon trail δεν επηρεάζεται.

Ενημερωτικά, θεωρούμε υποχρέωσή μας να επισημάνουμε ότι το έργο στα πλαίσια του προγράμματος Προστασίας Δασών «ANTINERO» συνιστά **επέμβαση μείζονος σημασίας** και ιδιαίτερης σπουδαιότητας για τα δασικά οικοσυστήματα. Μέσω της υλοποίησής του, επιτεύχθηκε σε σημαντικό βαθμό η θωράκιση και ενίσχυση της προστασίας του οικοσυστήματος του Μαινάλου σε ευρεία ακτίνα.

Το έργο «ANTINERO» αφορά την υλοποίηση προληπτικών δασοκομικών εργασιών μετριάσεως και απομάκρυνσης της καύσιμης ύλης και εργασίες δασοτεχνικών έργων που αφορούν την πυροπροστασία μέσω συγκεκριμένων επεμβάσεων, με απώτερο στόχο τη διατήρηση των δασικών οικοσυστημάτων στο διηνεκές, την προστασία της ανθρώπινης ζωής, καθώς και της δημόσιας και ιδιωτικής περιουσίας.

Ενδεικτικά, οι επεμβάσεις αφορούν σε:

- Εργασίες κλαδεύσεων και καθαρισμών για τη δημιουργία παροδίων στεγασμένων αντιπυρικών ζωνών, όπου με την κατακόρυφη διάσπαση της συνέχειας της δασικής βλάστησης, μία πιθανή έρπουσα πυρκαγιά να μην εξελίσσεται σε πυρκαγιά κόμης και στη συνέχεια σε μικτή πυρκαγιά.
- Δημιουργία και συντήρηση αντιπυρικών ζωνών σε κρίσιμες περιοχές.
- Διάνοξη και διαμόρφωση δασικών δρόμων για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε περιπτώσεις πυρκαγιάς.
- Καθαρισμός πάρκων και αλσών εντός και εκτός κατοικημένων περιοχών.
- Εργασίες αποκατάστασης της βατότητας του δασικού οδικού δικτύου για την ενίσχυση της επιχειρησιακής ικανότητας των μέσων πυρόσβεσης.

Τέλος οι επεμβάσεις αυτές αποσκοπούν στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των δασικών οικοσυστημάτων μας, στην αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών και επιπλέον στην αειφόρο διαχείριση του ΜΑΙΝΑΛΟΥ.

Η Υπηρεσία μας είναι στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε διευκρίνιση.

Η Δασάρχης Βυτίνας

VASILIKI SARANTI
14/07/2025 07:53

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΑΡΑΝΤΗ
ΔΑΣΟΠΟΝΟΣ

3

Η κατά τα ανωτέρω μεθοδευθείσα ταύτιση των δασικών οδών που εξυπηρετούν έργα ΑΠΕ ιδιωτών επενδυτών με τη δασική αντιπυρική οδοποιία και η συνεπεία αυτής περαιτέρω εξαίρεση ολόκληρου του **δασικού αντιπυρικού οδικού δικτύου** από τη νόμιμη αδειοδοτική διαδικασία

θεωρηθέντος ως έργου του προγράμματος Antinero, έχει επικριθεί ως απολύτως απαγορευμένη και αντισυνταγματική και από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣΤΕ) που δέχεται ότι:

ΣΤΕ 1011/2018 (Τμ. Ε'): «Προκειμένου να εγκριθεί μελέτη για την εκτέλεση έργου **δασικής αντιπυρικής οδοποιίας** και εν συνεχεία να διενεργηθεί διαγωνισμός για την επιλογή αναδόχου για την εκτέλεση του έργου, πρέπει προηγουμένως **να έχει τηρηθεί η διαδικασία της προεκτίμησης των επιπτώσεων** από την κατασκευή και λειτουργία του έργου αυτού στο περιβάλλον, ειδικότερα δε **να έχουν εγκριθεί οι οικείοι περιβαλλοντικοί όροι** ... Έργο οδοποιίας συνιστάμενο στη βελτίωση και κατασκευή τεχνικών έργων **δασικού αντιπυρικού οδικού δικτύου** (βελτίωση δασικών δρόμων Β' και Γ' κατηγορίας), αποτελεί κατ' αρχήν εκσυγχρονισμό υπάρχοντος έργου και συνεπώς **θα έπρεπε να έχει προηγηθεί** των προσβαλλομένων διοικητικών πράξεων **έγκριση περιβαλλοντικών όρων**. Έγγραφο στο οποίο βεβαιώνεται η μη επέλευση ουσιαστικών διαφοροποιήσεων σε σχέση με τις επιπτώσεις του επίμαχου έργου στο περιβάλλον, δεν φέρει την απαιτούμενη ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία **για την εξαίρεση από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης**⁴⁸ ... Η προσβαλλομένη απόφαση του Διευθυντή Δασών, με την οποία εγκρίθηκε μελέτη έργου βελτίωσης και κατασκευής τεχνικών έργων **δασικού αντιπυρικού οδικού δικτύου** του επίμαχου δάσους είναι ακυρωτέα, διότι **δεν προηγήθηκε** της έκδοσής της η σχετική **έγκριση περιβαλλοντικών όρων**, συνεπώς η κρινομένη αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή και να ακυρωθεί η προσβαλλομένη απόφαση και οι ερειδόμενες σε αυτήν αποφάσεις, με τις οποίες εγκρίθηκε το τεύχος δημοπράτησης του ως άνω έργου και ανακηρύχθηκε οριστικός ανάδοχος για την εκτέλεσή του».

Συναφώς επισημαίνεται ότι σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίνεται μη νόμιμη και ακυρωτέα η διάνοιξη δασικής οδού σε περιοχή που υπάγεται σε **ειδικό καθεστώς προστασίας**, για την οποία δεν εχώρησε έγκριση περιβαλλοντικών όρων με βάση **συνολική μελέτη** για την εκτίμηση των επιπτώσεων της στο φυσικό περιβάλλον και εξέταση **εναλλακτικών λύσεων** (ΣΤΕ 4320/2013). Και ναι μεν η συγκεκριμένη όδευση, η οποία μη νομίμως εξαιρέθηκε ως άνω από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης, δεν εμπίπτει εντός περιοχής ειδικής περιβαλλοντικής προστασίας, πλην όμως η επίμαχη ασφαλοστρωση συντελέστηκε με απλή έγκριση του οικείου δασαρχείου στο όρος Μαίναλο σε περιοχή κείμενη πλησίον της αυστηρά προστατευόμενης περιοχής Natura με **κωδικό GR2520001** (OROS MAINALO - ΟΡΟΣ ΜΑΙΝΑΛΟ), για την οποία έχουν ήδη καταγγελθεί παραβιάσεις της νομοθεσίας της ΕΕ στο πλαίσιο του προγράμματος Antinero και με την αρχική αναφορά μας (ιδίως σελ. 89 επ.). Αλλά και πέραν αυτών, σύμφωνα με τις εφαρμοστέες εν προκειμένω διατάξεις της παρ. 5 του **άρθρου 10 του ν. 4014/2011** (ΦΕΚ Α' 209), που ενσωμάτωσε στην εθνική έννομη τάξη την Ευρωπαϊκή νομοθεσία για την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων (βλ. οδηγίες

⁴⁸ Σχετικά με τις αναδασωτέες εκτάσεις, το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει κρίνει ότι η διάνοιξη δασικής οδού εντός αναδασωτέας έκτασης είναι μη νόμιμη συνισταμένη σε ανεπίτρεπτη κατά το Σύνταγμα και την κείμενη νομοθεσία μεταβολή του δασικού χαρακτήρα και του προορισμού της (ΣΤΕ 2028/2023 Τμ. Ε' 5μ.).

2011/92/ΕΕ, 92/43/ΕΚ, 2009/147/ΕΕ): «Για κάθε έργο ή δραστηριότητα, το οποίο βρίσκεται **εκτός προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura** αλλά όμως είναι δυνατόν **να επηρεάζει σημαντικά** την εν λόγω περιοχή, καθ' εαυτό ή από κοινού με άλλα έργα ή δραστηριότητες, **εφαρμόζεται η διαδικασία του παρόντος άρθρου**, μετά από αιτιολογημένη εντολή της αδειοδοτούσας αρχής, **προκειμένου να εκτιμηθεί δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στην προστατευόμενη περιοχή**».

Το Συμβούλιο της Επικρατείας ακόμα και με πρόσφατη πάγια νομολογία του έχει κρίνει ότι κατά την αδειοδοτική διαδικασία για την έκδοση **απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων** (ΑΕΠΟ) εγκατάστασης έργων ΑΠΕ, η υποβαλλόμενη μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΕΟΑ) πρέπει να εξετάζει τις τυχόν επιπτώσεις της εγκατάστασης ΑΠΕ όχι μόνο σε τυχόν περιοχή natura εντός της οποίας χωροθετείται το έργο, αλλά **ακόμα και σε όμορη ή πλησίον κειμένη προστατευόμενη περιοχή natura**, εάν κρίνεται ότι το έργο ενδέχεται να έχει δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις **και σε αυτήν** καθώς και ότι είναι ακυρωτέα η ΑΕΠΟ του έργου, αν από τις προσκομισθείσες μελέτες έχει παραληφθεί η εξέταση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου **και σε κοντινή περιοχή Natura** και δεν διασφαλίζεται ότι από το έργο δεν πρόκειται να επέλθουν δυσμενείς επιπτώσεις **και στην όμορη προστατευόμενη περιοχή** (ΣΤΕ 556/2025, ΣΤΕ 1335/2023 κ.ά.). Επίσης γίνεται παγίως δεκτό από το Δικαστήριο ότι **από το ενωσιακό δίκαιο** (οδηγία 92/43/ΕΚ) πηγάζει υποχρέωση δέουσας εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των έργων που χωροθετούνται **όχι μόνον εντός, αλλά ακόμα και πλησίον περιοχών natura**, αν αυτά δύνανται να επηρεάσουν δυσμενώς τις προστατευόμενες περιοχές (ΣΤΕ 1335/2023).

Επομένως η διάνοιξη και ασφαλοστρωση του εν λόγω δασικού δρόμου πλησίον της περιοχής Natura GR2520001 στο όρος Μαίναλο, **μη νομίμως εξαιρέθηκε** από την εφαρμοστέα διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης δυνάμει σχετικής απόφασης της δασάρχη Βυτίνας στο πλαίσιο του προγράμματος antinero, καθισταμένη ως εκ τούτου στο σύνολό της μη νόμιμη και ακυρωτέα. Συναφώς έχει κριθεί μη νόμιμη και η διάνοιξη δασικού δρόμου, η οποία συντελείται προς εξυπηρέτηση **ιδιωτικών συμφερόντων** (ΣΤΕ 1795/2019 κ.ά.). Εκ τούτου έπεται ότι μη νομίμως συναρτήθηκε από τον Γενικό Γραμματέα Δασών με την ως άνω Εγκύκλιό του οικ. ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/141895/9863/20.12.2024 (ΑΔΑ: 99ΥΞ4653Π8-3ΒΛ) η διάνοιξη δασικών δρόμων προς εξυπηρέτηση της εγκατάστασης και λειτουργίας μονάδων ΑΠΕ εντός δασών και περιοχών Natura με τον σκοπό της προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων της χώρας, που είναι κατεξοχήν σκοπός δημοσίου συμφέροντος, η δε σχετική δασική οδοποιία **ως εξυπηρετούσα κατ' εξοχήν ιδιωτικά συμφέροντα** των επενδυτών έργων ΑΠΕ, ουδόλως δύναται να θεωρηθεί ως «δημόσιο έργο» που εξυπηρετεί σκοπό δημοσίου συμφέροντος, πολύ δε περισσότερο δεν δύναται για κανέναν λόγο να υπαχθεί στα έργα του προγράμματος Antinero και να εξαιρεθεί της υποχρεωτικής διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

8. Επεμβάσεις γειτονικού δικαίου (άρθρα 1007-1009, 1023 ΑΚ)

Κατά το άρθρο 1007 του Αστικού Κώδικα (ΑΚ) με τίτλο «Ανόρυξη κοντά στα θεμέλια του γείτονα» ορίζεται ότι δεν επιτρέπεται να σκάβεται ορισμένο

ακίνητο σε τέτοιο βάθος, ώστε το έδαφος του γειτονικού ακινήτου να στερηθεί το απαιτούμενο έρεισμα, εκτός αν έχει ληφθεί πρόνοια να στερεωθεί αρκετά το έδαφος με άλλον τρόπο. Σύμφωνα με το άρθρο 1008 ΑΚ ο κύριος ακινήτου μπορεί να κόψει και να κρατήσει για τον εαυτό του τις **ρίζες δέντρων** του γειτονικού ακινήτου που εισχωρούν στο κτήμα του. Το ίδιο ισχύει και για τα **κλαδιά των δέντρων** του γειτονικού ακινήτου που εκτείνονται πάνω από το κτήμα του, εφόσον τάχθηκε προηγουμένως στον νομέα του γειτονικού ακινήτου εύλογη προθεσμία για να τα κόψει. Το δικαίωμα αυτό δεν παρέχεται ωστόσο σε περίπτωση που οι ρίζες ή τα κλαδιά δεν εμποδίζουν τη χρήση του ακινήτου. Σχετικά με τους **καρπούς που πέφτουν** από ορισμένο δέντρο σε γειτονικό ακίνητο, το άρθρο 1009 ΑΚ ορίζει ότι λογίζονται ως καρποί του ακινήτου στο οποίο πέφτουν, εκτός αν το ακίνητο είναι κοινόχρηστο οπότε η διάταξη αυτή δεν ισχύει. Όσον αφορά τα **δέντρα στο όριο** διαφορετικών ακινήτων, το άρθρο 1023 ΑΚ προβλέπει ότι εάν βρίσκονται πάνω στα όρια είναι κοινά και των δύο γειτόνων, ενώ σε περίπτωση που ορισμένο δέντρο στο κοινό όριο δεν χρησιμεύει ως **ορόσημο**, έχει δικαίωμα καθένας από τους γείτονες να απαιτήσει την αποκοπή του.

9. Κοπή δέντρων στο πλαίσιο αστικών αναπλάσεων

Τα τελευταία ιδίως χρόνια είναι ευρύτατα διαδεδομένη, σε επίπεδο δήμων, η πρακτική των **αστικών και βιοκλιματικών αναπλάσεων** συγκεκριμένων εκτάσεων πόλεων και οικισμών, οι οποίες στην πράξη συχνά συνδέονται με διαδικασίες κοπής, εκρίζωσης και απομάκρυνσης ήδη υφισταμένης αστικής βλάστησης και ακόμα και μεγάλων και εμβληματικών δέντρων που παρέχουν ποικίλες και σημαντικές οικοσυστημικές υπηρεσίες, διαμορφώνουν το αστικό τοπίο και καθίστανται σημαντικά «τοπόσημα» για τις περιοχές όπου φύονται και μάλιστα χωρίς ειδική και εμπεριστατωμένη τεκμηρίωση της τυχόν ακαταλληλότητας ή της επικινδυνότητας των δέντρων που υλοτομούνται και χωρίς να εξετάζονται επαρκώς εναλλακτικές λύσεις που θα απέτρεπαν την μη αναστρέψιμη «λύση» της κοπής ή/και εκρίζωσης των δέντρων.

(1) Προσβολή του δικαιώματος στην προσωπικότητα: Οι ανωτέρω πρακτικές που δυστυχώς κυριαρχούν στη σύγχρονη αστική πραγματικότητα, με την αυθαίρετη κοπή ή και εκρίζωση και απομάκρυνση υφισταμένων αστικών δέντρων, ενδέχεται να στοιχειοθετούν προσβολή των διατάξεων του άρθρου 57 εδάφ. α' ΑΚ περί προστασίας του **δικαιώματος της προσωπικότητας** ως πλέγματος αγαθών που συνθέτουν την υπόσταση του προσώπου, με το οποίο είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένα. Τέτοια προστατευμένα αγαθά είναι μεταξύ άλλων: α) τα σωματικά αγαθά (ζωή, υγεία, σωματική ακεραιότητα), β) τα ψυχικά αγαθά (ψυχική υγεία, συναισθηματικός κόσμος), γ) η τιμή κάθε ανθρώπου που αντικατοπτρίζεται στην αντίληψη που έχουν οι άλλοι γι' αυτόν, δ) η ελευθερία προς ανάπτυξη της προσωπικότητας, ε) η σφαίρα του απορρήτου, στ) το άσυλο της κατοικίας (Γ. Μπαλής, Γεν. Αρχές εκδ. Η' § 12, ΕφΑθ 12154/19990 Δ/νη 32,1673, ΠΠρΑθ 1322/1997 ΝοΒ 2000,285, ΜΠρΑθ 4351/2004 ΝοΒ 2004,1767). Από το δικαίωμα στην προσωπικότητα απορρέει και το δικαίωμα χρήσεως των αναφερομένων ενδεικτικά στα άρθρα 966 και 967 ΑΚ κοινών σε όλους και κοινοχρήστων πραγμάτων, όπως ο ατμοσφαιρικός αέρας, η θάλασσα, τα γλυκά νερά κ.ά. που εντάσσονται στην ευρύτερη έννοια του περιβάλλοντος (γήινου, υδάτινου και αέρινου). Το δικαίωμα χρήσεως των εν

λόγω πραγμάτων αποτελεί την ιδιωτικού δικαίου έκφανση του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος στο περιβάλλον (άρθρο 24 Συντ.), όπως τούτο **έμμεσα τριτενεργεί** στις ιδιωτικές έννομες σχέσεις μέσω των διατάξεων των άρθρων 57 και 966 επ. ΑΚ (ΜΠρΑθ 4351/2004 ό.π. και εκεί παραπομπές σε: Ι. Ηλιοπούλου - Στράγκα, Η «τριτενέργεια» των ατομικών και κοινω-νικών δικαιωμάτων του Συντάγματος του 1975, 1990, σ. 65, Καστράνη, «Η θεωρία της τριτενέργειας των δικαιωμάτων του ανθρώπου», ΤοΣ 1978, σ. 237, Κασιμάτη, Το ζήτημα της «τριτενέργειας» των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, ΤοΣ 1981, σ. 1 επ., Ιω, Καράκωστα, Ένδικα μέσα προστασίας των περιβαλλοντικών αγαθών, ΕΔΔΔ 1990, σ. 178, Δεληγιάννη, Η προστασία της προσωπικότητας κατά τον Α.Κ. από την άποψη των συνταγματικών ρυθμίσεων, Δ/νη 38, σ. 389). Η προστασία του δικαιώματος της προσωπικότητας μέσω των ανωτέρω διατάξεων του Αστικού Κώδικα απαιτεί τη συνδρομή των εξής όρων: α) προσβολή του δικαιώματος χρήσης που συνίσταται στη **διατάραξη** από τρίτους κάποιου περιβαλλοντικού στοιχείου ούτως, ώστε να αλλοιώνεται ή να καταργείται η κοινή ωφέλεια που πηγάζει από τη χρήση του ή να προσβάλλεται η υγεία (σωματική ή/και ψυχική) του προσώπου, και β) **παράνομο χαρακτήρα της προσβολής**, δηλαδή ύπαρξη συμπεριφοράς που προσβάλλει την κοινή χρήση ή ωφέλεια κοινού σε όλους ή κοινοχρήστου πράγματος ή τη σωματική ή/και ψυχική υγεία του απόμου.

(2) Προσβολή του ζωτικού χώρου του ανθρώπου: Με το άρθρο 24 Συντ. αναγνωρίζεται το δικαίωμα του ανθρώπου να ζει και να αναπτύσσεται σε περιβάλλον υγιεινό και οικολογικά ισορροπημένο. Το αντικείμενο του δικαιώματος στο περιβάλλον ορίζεται με τη δέουσα ευρύτητα, ώστε να καταλαμβάνει όλα τα στοιχεία που συνθέτουν διαχρονικά τον υπό ευρεία έννοια «**ζωτικό χώρο**» του ανθρώπου, μεταξύ των οποίων καθοριστική θέση κατέχουν οι **κοινόχρηστοι - ελεύθεροι χώροι πρασίνου** των πόλεων και οικισμών. Η προστασία που παρέχεται από το Σύνταγμα και τη νομοθεσία στους χώρους αστικού πρασίνου συνίσταται στη διαφύλαξή τους στο διηνεκές με τη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων και την αειφορική διαχείρισή τους, προκειμένου να καθίσταται δυνατή η εκπλήρωση του σκοπού τους, ο οποίος συνίσταται στην ελεύθερη και ακώλυτη χρήση και απόλαυση του πρασίνου από το κοινό. Για τον λόγο αυτόν οι χώροι αστικού πρασίνου, αν και μεγέθη κατ' εξοχήν του δομημένου χώρου, αντιμετωπίζονται από το δίκαιο, λόγω και της σπουδαίας λειτουργίας που επιτελούν, ως «**αυτούσια συστήματα φυσικού κεφαλαίου εντός του οικιστικού ιστού**», που ενεργοποιούν ολόκληρο το φάσμα της συνταγματικής προστασίας του άρθρου 24 [σχετ. Σοφία Παυλάκη, Αστικό και Περιαστικό Πράσινο. Νομοθετικό πλαίσιο - Νομολογία, εκδ. Νομόγραμμα 2019, σελ. 14-22, 26-27, 34-36, 114, 138), Σ. Παυλάκη, Νομικό πλαίσιο για το Αστικό Πράσινο - Σύγχρονα ζητήματα και προοπτικές, εισήγηση στο πλαίσιο ημερίδας με θέμα: «Θεσμοθέτηση της Διαχείρισης Αστικού Πρασίνου για την προσαρμογή στην Κλιματική αλλαγή», που διοργανώθηκε την 11/10/2022 στην αίθουσα Δημοτικού Συμβουλίου του Δημαρχείου Θεσσαλονίκης από τους εταίρους του έργου «LIFE GrIn», <https://dasarxeio.com/2022/10/14/118093/>].

(3) Βασικές αρχές αστικών και βιοκλιματικών αναπλάσεων: Εγγύηση της προστασίας των χώρων αστικού πρασίνου αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε, ο σεβασμός του κανόνα «**πράσινο αντί πρασίνου**» που έχει διαμορφωθεί από τη νομολογία του Ε' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας και πρακτικά σημαίνει ότι ο αποχαρακτηρισμός κοινοχρήστου

χώρου πρασίνου στο πλαίσιο ορισμένης αστικής αναπλάσεως θα πρέπει να τελεί υποχρεωτικά υπό τους αυτονόητους όρους της συντέλεσης της απαλλοτρίωσης και της δημιουργίας χώρου πρασίνου αντίστοιχου προς εκείνον που καταργείται ή αποχαρκτηρίζεται (ΣτΕ 2242/1994 κ.ά.), δηλαδή όρους που ουδόλως πληρούνται σε μεγάλο αριθμό από τις διενεργούμενες σήμερα αστικές και βιοκλιματικές αναπλάσεις, στο πλαίσιο των οποίων διενεργούνται εκτεταμένες υλοτομίες ακόμα και αιωνόβιων ή και εμβληματικών δέντρων και στη θέση τους φυτεύονται μικρά καλλωπιστικά φυτά που δεν δύνανται να θεωρηθούν «αντίστοιχα» προς τα μεγάλα δέντρα που υλοτομούνται. Πέραν όμως αυτών και οι συνταγματικού επιπέδου **αρχές της «αειφορίας»** και του **«πολεοδομικού κεκτημένου»** επιτάσσουν ότι στο πλαίσιο της διενέργειας οποιασδήποτε αστικής παρέμβασης, όπως οι αστικές και βιοκλιματικές αναπλάσεις, δεν είναι επιτρεπτή η μείωση ή η κατάργηση χώρων πρασίνου, αλλ' επιβάλλεται η **βιώσιμη διαχείρισή του**, ούτε είναι επιτρεπτή η επιδείνωση των όρων διαβίωσης των κατοίκων. Οποιαδήποτε δε επέμβαση ή άλλη δράση ή επένδυση στο αστικό περιβάλλον ή τροποποίηση σχεδίου πόλεως θα πρέπει να συντελούνται με τρόπο που διασφαλίζει ή προάγει το ήδη υφιστάμενο επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας (Σ. Παυλάκη, ό.π. με εκεί αναφορές σε νομολογία και πηγές).

Από τα προαναφερόμενα ενδέχεται επομένως να συντελούνται συστηματικές παραλείψεις και παραβάσεις που αφορούν την εφαρμογή βασικών κανόνων και αρχών της **βιώσιμης διαχείρισης και προστασίας του αστικού πρασίνου**, με αποτέλεσμα τη συστηματική υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος, του τοπίου και της ποιότητας ζωής των κατοίκων των πόλεων και των οικισμών της χώρας.

Αναλυτικά, στο πλαίσιο του σύγχρονου σχεδιασμού βιώσιμων και ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή πόλεων και οικισμών, σημαντικό ρόλο κατέχουν οι αστικές και βιοκλιματικές αναπλάσεις των δημόσιων χώρων ως βασικό εργαλείο εφαρμογής και μετριασμού των επιπτώσεων της κλιματικής κρίσης στο πυκνά δομημένο και κορεσμένο από ανθρώπινες παρεμβάσεις και δραστηριότητες αστικό περιβάλλον. Όπως γίνεται δεκτό, ο σχεδιασμός του δημόσιου χώρου αποτελεί σήμερα μία αδιάκοπη πρόκληση και ένα σημαντικό και πολυδιάστατο εγχείρημα που απαιτεί προσεκτική σκέψη και προσαρμογή στις ανάγκες και στις προσδοκίες των χρηστών του. Οι παρεμβάσεις στον δημόσιο χώρο στο πλαίσιο μιας βιοκλιματικής ανάπλασης στοχεύουν κυρίως στην προαγωγή της **ποιότητας ζωής** των πολιτών μέσω της βελτίωσης του μικροκλίματος των αστικών περιοχών. Βασικός στόχος μιας βιοκλιματικής ανάπλασης πρέπει να είναι ο σχεδιασμός του δημόσιου χώρου που προσφέρει **θερμική άνεση**, δημιουργώντας έναν χώρο ελκυστικό και λειτουργικό (Αλέξανδρος Νταϊφώτης, «Βιοκλιματικές Αναπλάσεις στον Αστικό Χώρο: Εμπειρίες από το ΠΣΘ και Παράδειγμα Εφαρμογής», Διπλ. εργασία, Πολυτεχνική Σχολή ΑΠΘ 2024, σ. 18-19, 31-34, 37επ. με εκεί παραπομπές σε βιβλιογραφία).

Βασικό στοιχείο βιοκλιματικού σχεδιασμού ανοιχτού χώρου αποτελούν, μεταξύ άλλων, οι πράσινες υποδομές μίας πόλης ή οικισμού, συνιστάμενες στην **ενσωμάτωση πρασίνου**, ήτοι δέντρων και βλάστησης σε ανοιχτούς χώρους, τα οποία προσφέρουν πολλαπλά οφέλη και κυρίως σκιά, μείωση του φαινομένου της θερμικής νησίδας, βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα, δημιουργία συνθηκών ευεξίας, αναψυχής, επαφής του

κατοίκου των πόλεων με το φυσικό στοιχείο, απόλαυσης του τοπίου, διατήρησης της βιοποικιλότητας και των φυσικών πόρων κ.ά. Στις θεμελιώδεις αρχές των «βιοκλιματικών αναπλάσεων» σε ανοιχτούς αστικούς χώρους περιλαμβάνεται η **«αρχή της ενσωμάτωσης της φύσης στο δομημένο περιβάλλον»**, ενώ προάγονται βιώσιμοι και ανθεκτικοί τρόποι αστικοποίησης. Είναι δε σαφές ότι η συχνά επικαλούμενη από τις δημοτικές αρχές «ακαταλληλότητα» δέντρων όπως οι ευκάλυπτοι κ.ά. για το περιβάλλον των ελληνικών αστικών κέντρων αφορά νέες ή επικείμενες φυτεύσεις και σε καμία περίπτωση δεν αφορά ήδη υφιστάμενα δέντρα και δη μεγάλα, εύρωστα και υγιή δέντρα, που χρήζουν απλώς βιώσιμης και ορθολογικής διαχείρισης και όχι κατατομήσεων ή και πλήρους κοπής.

Αυτή η σύγχρονη προσέγγιση των αστικών αναπλάσεων επιλέγεται κατά κανόνα ως η μόνη επιστημονικά ενδεδειγμένη να αντιμετωπίσει ολοκληρωμένα και αποτελεσματικά τις κοινωνικές προκλήσεις και να προωθήσει την επαφή του κατοίκου των πόλεων με τη φύση, ενισχύοντας την προστασία και τη βιώσιμη διατήρηση της βιοποικιλότητας, τις υπηρεσίες οικοσυστήματος και τη συνολική ποιότητα ζωής ιδίως σε πυκνές και οικολογικά επιβαρυνμένες αστικές περιοχές (Νταϊφώτης, ό.π.). Για τούτο, η πρόταση λύσεων βασισμένων στη φύση αντιπροσωπεύει στον αστικό σχεδιασμό μια μετασχηματιστική προσέγγιση για τη δημιουργία βιώσιμων και ανθεκτικών πόλεων, σύμφωνα με τις κρατούσες τάσεις στον αστικό σχεδιασμό διεθνώς (Νταϊφώτης, ό.π.).

Σύμφωνα άλλωστε και με τη «Διεθνή Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης» (International Union for Conservation of Nature - IUCN): *«Με την ενσωμάτωση στοιχείων της φύσης στον αστικό ιστό μπορούμε να μετριάσουμε τις αρνητικές επιπτώσεις της αστικοποίησης, όπως η ρύπανση του αέρα και των υδάτων, το θερμικό στρες και η απώλεια βιοποικιλότητας. Οι λύσεις που βασίζονται στη φύση (Nature Based Solutions) είναι προσεγγίσεις και εργαλεία που χρησιμοποιούνται, ώστε να ενσωματώσουν φυσικά στοιχεία και διαδικασίες για την αντιμετώπιση διαφόρων περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών προκλήσεων⁴⁹»*. Επομένως η «πράσινη υποδομή», ως βασικό μέγεθος κάθε αστικής ανάπλασης, αναφέρεται σήμερα στην ενσωμάτωση των φυσικών στοιχείων στο αστικό τοπίο, περιλαμβάνοντας κοινόχρηστους χώρους πρασίνου: πάρκα, άλση, πλατείες, δενδροστοιχίες, νησίδες πρασίνου, παράκτιο - παραρρεμάτιο μέτωπο, πράσινες στέγες, φυτεμένα δώματα και άλλες πράσινες υποδομές. Κυρίως δε τα **μεγάλα αστικά δέντρα** αποτελούν στοιχεία του αστικού τοπίου και του σχεδιασμού που παρέχουν πολύτιμα και πολλαπλά οφέλη, όπως κυρίως απορρόφηση και συγκράτηση των ομβρίων υδάτων και συνακόλουθη αποτροπή των κινδύνων πλημμύρας, διαβρώσεων και κατολισθήσεων, διατήρηση της σταθερότητας της θερμοκρασίας και του μικροκλίματος στις πόλεις, μείωση της ρύπανσης του ατμοσφαιρικού αέρα, μετριασμό της ξηρασίας, ανάσχεση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της κλιματικής αλλαγής με την απορρόφηση μεγάλων ποσοτήτων διοξειδίου του άνθρακα, διατήρηση και προαγωγή του αστικού τοπίου και της βιοποικιλότητας, αναψυχή και πολλά άλλα (Νταϊφώτης, ό.π.).

⁴⁹ <https://iucn.org/story/202501/iucn-and-holcim-release-report-catalysing-biodiversity-buildings>, <https://iucn.org/resources/jointly-published/xiamen-practice-case-study-integrating-nature-based-solutions-coastal>

Ειδικά **οι δενδροστοιχίες** γίνεται δεκτό ότι: «Συμμετέχουν σημαντικά στο οικοσύστημα της πόλης και αντίστοιχα, στην ποιότητα ζωής του πολίτη, έχοντας τους ακόλουθους πολλαπλούς ρόλους: 1. **Περιβαλλοντικό - οικολογικό**: Οι δενδροστοιχίες συμμετέχουν στο αστικό πράσινο αποτελώντας γραμμικά φυσικά στοιχεία του δια των οποίων το πράσινο της πόλης διασυνδέεται με άλλα μεγέθη και στοιχεία του αστικού ή/και του περιαστικού σχεδιασμού, ούτως ώστε δια της οικοσυστηματικής λειτουργίας της παρέχει μια συνολική περιβαλλοντική προσφορά με ιδιαίτερα θετική ανταπόκριση στον πολίτη. 2. **Βιοκλιματικό - υγιεινό**: Οι δενδροστοιχίες σε συνδυασμό με το λοιπό αστικό πράσινο δημιουργούν μικροκλίμα, μετριάζουν τις ακραίες θερμοκρασίες και συμβάλλουν στον δροσισμό της πόλης κατά τη θερινή περίοδο, μειώνουν το φαινόμενο της θερμικής νησίδας, καθαρίζουν τον αέρα, μετριάζουν την απορροή των ομβρίων υδάτων, λειτουργούν ως "φυσικά κλιματιστικά" και ως "φυσικοί ιονιστές" του αέρα. 3. **Χωροτακτικό - λειτουργικό**: Οι δενδροστοιχίες δημιουργούν πράσινες διαδρομές στην πόλη, κατευθύνσεις και πορείες που συμβάλλουν στο υγιές αίσθημα του πολίτη. Συνοδεύοντας τις οδικές αστικές διαδρομές δημιουργούν την αίσθηση της "συνέχειας" στον αστικό χώρο συμβάλλοντας στη θετική αίσθηση του πολίτη για το περιβάλλον του, ενώ παράλληλα ορίζουν λειτουργικά -και όχι απλώς αισθητικά- το πλαίσιο αναφοράς της πόλης στον πολίτη και το αντίστροφο. 4. **Αισθητικό**: Οι δενδροστοιχίες συμβάλλουν στη διαμόρφωση της αισθητικής της πόλεως με το ζωντανό πράσινο των διαδρομών, τα χρώματα και τα αρώματα που προσφέρουν καθώς και με τη σύνολη αισθητική παρουσία τους, ενεργοποιώντας τις πέντε αισθήσεις του ανθρώπου, ώστε ο τελευταίος να έχει ολοκληρωμένη θετική πρόσληψη του λειτουργικού του χώρου. 5. **Πολιτιστικό**: Οι δενδροστοιχίες είναι διασυνδεδεμένες με τον αστικό πολιτισμό και γενικότερα με τον τρόπο που ο σύγχρονος άνθρωπος συμμετέχει στην πόλη και εκφράζεται σε αυτήν. Δενδροστοιχίες πόλεων αποτελούν εμβληματικές παρουσίες της ή τοπόσημα χαρακτηρίζοντάς τις αναλόγως με το πολιτιστικό τους προφίλ. Κάποιες δενδροστοιχίες μπορεί να έχουν και ιστορική αξία. 6. **Κοινωνικό**: Οι δενδροστοιχίες, όπως και κάθε πράσινη υποδομή, έχουν κοινωνική αναφορά καθώς συμμετέχουν ως στοιχεία του αστικού χώρου στο κοινωνικό γίνεσθαι, αναλόγως βέβαια και με τον τρόπο που προσλαμβάνονται από κάθε κοινωνία. Παρόλα αυτά, συχνά οι δενδροστοιχίες αποτελούν την περισσότερο παραγνωρισμένη μορφή πρασίνου, αφού δεν υπολογίζεται ο πολλαπλός ρόλος τους και γενικότερα η προσφορά τους ως "πρασίνου". Τα δένδρα των δενδροστοιχιών ασφυκτιούν στα στενά πεζοδρόμια της πόλης ή βανδαλίζονται, κακοποιούνται και χωρίς λόγο πληγώνονται. Ακόμα, δεν δίνεται σε αυτά η δυνατότητα της σωστής ανάπτυξης λόγω του περιορισμένου λειτουργικού χώρου που τους αναλογεί στην πόλη...» (Αντώνιος Καπετάνιος, «Οι δενδροστοιχίες και η σημασία τους στην πόλη»⁵⁰).

(4) Πράσινες υποδομές σε πόλεις και οικισμούς: Γενικά οι **πράσινες υποδομές**, ιδίως σε περίπτωση που περιλαμβάνουν επιφάνειες καλυμμένες με μεγάλα δέντρα σε πάρκα, άλση, πλατείες, δενδροστοιχίες κ.ά., τα οποία συνδυάζουν τη χρήση φυσικών στοιχείων και οικοσυστημάτων για την αντιμετώπιση των σύγχρονων περιβαλλοντικών προκλήσεων, είναι τα πλέον

⁵⁰ <https://www.aftoleksi.gr/2021/08/14/oi-dendrostoichies-simasia-toys-stin-poli/>

ικανά εφόδια του αστικού σχεδιασμού που μπορούν να προσφέρουν πολλαπλά οφέλη εξασφαλίζοντας ποιότητα ζωής στους κατοίκους αλλά και εξοικονόμηση πόρων και ενέργειας στους οικείους ΟΤΑ, αφού τα μεγάλα δέντρα λειτουργούν ως «**ταμιευτήρες οξυγόνου**» για το αστικό περιβάλλον επιτελώντας χωρίς οικονομικό κόστος σπουδαίες οικοσυστημικές λειτουργίες (συγκράτηση του νερού, προστασία από διάβρωση, ξηρασία και αλλαγή του κλίματος, διαμόρφωση τοπίου, καθαρισμό ατμοσφαιρικού αέρα κ.ά.), για τις οποίες ο οικείος ΟΤΑ, χωρίς τα δέντρα, θα έπρεπε να δαπανήσει τεράστια χρηματικά ποσά, ανθρώπινο δυναμικό και φυσικούς πόρους. Για τούτο, σε μια περίοδο που ερχόμαστε όλο και συχνότερα αντιμέτωποι με το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής, την κατασπατάληση φυσικών πόρων και την περιβαλλοντική υποβάθμιση του αστικού χώρου, κρίνονται απολύτως αναγκαίες οι πράσινες υποδομές και η βιώσιμη διαχείρισή τους, ώστε να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα αυτά αποτελεσματικά. Υπό την έννοια επομένως αυτή, οι **βιοκλιματικές αστικές αναπλάσεις** συνιστούν βασικό μηχανισμό του σύγχρονου αστικού σχεδιασμού που συμβάλλει στη διατήρηση των πράσινων υποδομών σε πόλεις και οικισμούς και στη διασφάλιση των κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών ωφελειών που προκύπτουν από τη βιώσιμη ενσωμάτωσή τους στο σύγχρονο αστικό περιβάλλον (Νταϊφώτης ό.π.).

(5) Συνέπειες - Κυρώσεις: Σε περίπτωση δε που συντρέχουν οι ανωτέρω μη νόμιμες ενέργειες και συνέπειες ενδέχεται να στοιχειοθετούν και **παράνομη προσβολή της προσωπικότητας** του θιγομένου κατοίκου κατ' άρθρο 57 ΑΚ, όπως μέσω των διατάξεων αυτών **τρίτενεργεί** στον χώρο του ιδιωτικού δικαίου το Συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα στο περιβάλλον (άρθ. 24 Συντ.). Για δε την κατά τα ανωτέρω παράνομη προσβολή της προσωπικότητάς του κάθε θιγόμενος έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον. Η δε κατά τα ανωτέρω μη νόμιμη κοπή ή άλλη βλάβη δέντρων από ενέργειες των συνεργείων και των εν γένει προστηθέντων του οικείου δήμου που διενεργεί ορισμένη ανάπλαση, στο πλαίσιο της οποίας διενεργούνται παράνομες υλοτομίες και βλάβες αστικών δέντρων, δύναται να έχει ως συνέπεια την υποβάθμιση του περιβάλλοντος της περιοχής λόγω καταστροφής και εξαφάνισης κοινόχρηστου αστικού πρασίνου ή ακόμα και δέντρων που λειτουργούν ως «τοπόσημα» και ως «ταμιευτήρες οξυγόνου» παρέχοντας πολλαπλά οικολογικά, αισθητικά, πολιτιστικά και κοινωνικά οφέλη στο περιβάλλον και στους κατοίκους, γεγονός που ενδέχεται να επισύρει και τις προβλεπόμενες κατά τα άρθρα 28-30 του **ν. 1650/1986** (ΦΕΚ Α' 160/16.10.1986) και του **πδ/τος 148/2009** (ΦΕΚ Α' 190/29.9.2009) κυρώσεις, καθώς και ευθύνη των οργάνων των αρμοδίων υπηρεσιών κατά τα **άρθρα 105-106 ΕισΝΑΚ** για παράνομες πράξεις και παραλείψεις τους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

(6) Νομολογία

(6.1) ΜΠρΑθ 5249/2025: Απαγόρευση κοπής αιωνόβιων δένδρων - τοποσήμων στο πλαίσιο βιοκλιματικής ανάπλασης

Το έργο της «**βιοκλιματικής ανάπλασης**» του κέντρου του δήμου Ασπροπύργου Ν. Αττικής ξεκίνησε να υλοποιείται περί τα τέλη του έτους 2024 χρηματοδοτούμενο από το Ταμείο Ανάκαμψης και μολονότι το σύνολο

των εγκεκριμένων Μελετών του δεν προέβλεπαν την κοπή, τη βλάβη ή την καταστροφή δέντρων της πόλης, με σχετική απόφαση της Δημοτικής Επιτροπής εγκρίθηκε η **κοπή και εκρίζωση σαράντα πέντε (45) ευκαλύπτων** και η αντικατάστασή τους με άλλα δέντρα, ενώ συνεργεία του δήμου ξεκίνησαν να υλοτομούν τα δέντρα στα πεζοδρόμια της κεντρικής λεωφόρου Δημοκρατίας της πόλης. Ενόψει της καταστροφής των τελευταίων μεγάλων και εμβληματικών δέντρων που δεσπόζουν στο κέντρο της πόλης τους, οι κάτοικοι της περιοχής προσέφυγαν στη Δικαιοσύνη ασκώντας αίτηση ασφαλιστικών μέτρων μετά αιτήματος προσωρινής διαταγής, ζητώντας την απαγόρευση κοπής των δέντρων, η οποία έγινε στο σύνολό της δεκτή με την απόφαση **5249/2025** του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών (Διαδικασία Ασφαλιστικών Μέτρων), με την οποία απαγορεύτηκε η κοπή καθώς και οποιαδήποτε άλλη βλάβη, υποβάθμιση ή καταστροφή των εμβληματικών ευκαλύπτων που δεσπόζουν στην κεντρική δεντροστοιχία της πόλης για πάνω από 70 χρόνια, προσφέροντας δροσιά, σκιά και οξυγόνο και λειτουργώντας ως «τοπόσημα» που συνδέθηκαν διαχρονικά με τη συλλογική μνήμη, την κοινωνική εξέλιξη και την παράδοση του τόπου.

Η εν λόγω απόφαση αναφέρεται διεξοδικά στο Συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα του ανθρώπου στον ζωτικό του χώρο και στη διαβίωσή του σε περιβάλλον υγιεινό, βιώσιμο και οικολογικά ισορροπημένο, θεωρώντας μη νόμιμο τον χαρακτηρισμό των δέντρων ως «ακατάλληλων» στο σύνολό τους και την κοπή τους που αποφασίστηκε από τη δημοτική αρχή στο πλαίσιο της υλοποιούμενης ανάπτυξης, χωρίς σχετική θεμελίωση σε ορισμένη **επιστημονική μελέτη** και χωρίς να εξεταστούν **εναλλακτικές λύσεις** που θα επέτρεπαν τη διατήρηση των δέντρων. Τονίζεται επίσης στην ως άνω απόφαση ότι πρόκειται για δέντρα απολύτως υγιή και δυνατά, όπως προκύπτει από το ριζικό τους σύστημα και τη διατομή τους, που συμβάλλουν στην απορρόφηση ατμοσφαιρικών ρύπων και στη διατήρηση του μικροκλίματος με σκιά και πράσινο, άριστα προσαρμοσμένα στο περιβάλλον της περιοχής, των οποίων επιβάλλεται η βιώσιμη διατήρηση, η προστασία και η διαχείρισή τους από τη δημοτική αρχή.

Η κοπή των ευκαλύπτων για τους επικαλούμενους από τον οικείο δήμο λόγους επικινδυνότητας, χωρίς την εξάντληση των δυνατοτήτων διάσωσής τους και χωρίς να έχει προηγηθεί προς τούτο **επιστημονική μελέτη**, κρίθηκε από το Δικαστήριο ότι θα επιφέρει σημαντική υποβάθμιση του περιβάλλοντος της περιοχής και δυσχερώς αναστρέψιμη περιβαλλοντική καταστροφή καθώς και ότι συνιστά πράξη, η οποία έρχεται σε αντίθεση με την προβλεπόμενη από το Σύνταγμα και τον νόμο **υποχρέωση προστασίας του περιβάλλοντος**, προσβάλλοντας τη συνταγματικά κατοχυρωμένη αξία της **προσωπικότητας** του ανθρώπου και το δικαίωμά του να ζει και να αναπτύσσεται σε υγιεινό, βιώσιμο χώρο και να απολαμβάνει τα περιβαλλοντικά αγαθά, στα οποία συγκαταλέγονται οι **κοινόχρηστοι χώροι αστικού πρασίνου**. Η απόφαση δικαίωσε τον πολύμηνο αγώνα των κατοίκων για τον τόπο τους και σηματοδοτεί μια νίκη της κοινωνίας των πολιτών και της Δικαιοσύνης για το περιβάλλον, το αστικό πράσινο, την ποιότητα ζωής και τον άνθρωπο, που μπορεί να λειτουργήσει ως παράδειγμα και για παρόμοιες υποθέσεις. Αναλυτικά η απόφαση **ΜΠρΑθ 5249/2025 (Ασφ. Μέτρα)** έχει ως εξής:

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ
5249/2025
ΤΟ ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Αποτελούμενο από τη Δικαστή Δήμητρα Μόρφη, Πρόεδρο Πρωτοδικών, η οποία ορίστηκε
μετά από κλήρωση.

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 3 Ιουνίου 2025, χωρίς τη σύμπροσθη
γραμματέα, για να δικάσει την υπόθεση μεταξύ :

Του καλούντος - καθ' ου η αίτηση : Δήμου Α. Αττικής, που εδρεύει σ
Αττικής, αριθ. , όπως νόμιμα εκπροσωπείται, τον οποίο
εκπροσώπησε στο Δικαστήριο ο πληρεξούσιος δικηγόρος του α

Του καθ' ου η κλήση - αιτούντος : οματείου με την επωνυμία ,
με Α.Φ.Μ. , που εδρεύει (Αττικής, οδός , η
αριθ. 3, όπως νόμιμα εκπροσωπείται από , η οποία παραστάθηκε
εμφανίστηκε στο Δικαστήριο με την πληρεξούσια δικηγόρο της

Ο καλών με την από 6-5-2025 κλήση του σε συντομότερη δικάσιμο (ΓΑΚ/ΕΑΚ
25), που προσδιορίστηκε για τη δικάσιμο που αναγράφεται στην αρχή της
παρούσας, φέρει προς συζήτηση την από 28-11-2024 αίτηση της καθ' ης η κλήση σε βάρος
του (ΓΑΚ/ΕΑΚ 24) ενώπιον της περιφερειακής έδρας του
Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των διαδίκων ανέπτυξαν
τους ισχυρισμούς τους και ζήτησαν να γίνουν δεκτοί, καθώς και όσα αναφέρονται στο
σημείωμα που κατέθεσαν.

ΑΦΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣΕ ΤΗ ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ
ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΟ

Νόμιμα φέρεται προς συζήτηση με την από 6-5-2025 κλήση του καθ' ου η αίτηση
(ΓΑΚ/ΕΑΚ 24) , η από 28-11-2024 αίτηση της καθ' ης η κλήση σε βάρος

του (ΓΑΚ/ΕΑΚ), ενώπιον της περιφερειακής έδρας του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, μετά την έκδοση της υπ' αριθ. 3018/2025 απόφασης του ως άνω Δικαστηρίου, με την οποία κηρύχθηκε καθ' ύλην αναρμόδιο και την παρέπεμψε προς εκδίκαση ενώπιον αυτού του Δικαστηρίου Σας (Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών - κεντρική έδρα), ως καθ' ύλην και κατά τόπον αρμοδίου.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 57 παρ. 1 του ΑΚ, όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον. Προσβολή της προσωπικότητας κατά την έννοια της παραπάνω διάταξης υιάρχει σε κάθε περίπτωση μειωτικής επέμβασης στη σφαίρα αυτής από τρίτω, δηλαδή σε οποιοδήποτε από τ' αγαθά που συνθέτουν την προσωπικότητά του άλλου, που συνιστούν συντελεστές, προσδιοριστικά στοιχεία της ταυτότητας του ανθρώπου, με την οποία διαταράσσεται η κατάσταση σε μια ή περισσότερες εκδηλώσεις της σωματικής ή ψυχικής, πνευματικής και κοινωνικής προσωπικότητας του βλαπτόμενου κατά το χρονικό σημείο της προσβολής (ΑΠ 474/2020, ΑΠ 712/2011, ΑΠ 1897/2006). Παράνομη είναι η προσβολή της προσωπικότητας, όταν η βλαπτική πράξη του τρίτου απαγορεύεται από διάταξη νόμου ή γίνεται χωρίς δικαίωμα ή επιχειρείται κατ' ενόσκηση δικαιώματος, το οποίο είτε είναι μικρότερης σπουδαιότητας από πλευράς έννομης τάξης είτε ασκείται υπό περιστάσεις που καθιστούν καταχρηστική την άσκησή του (ΑΠ 1354/2015, ΑΠ 849/2015, ΑΠ 1231/2014). Ειδικότερα, με τη διάταξη του άρθρου 57 Α.Κ. η προστασία του δικαιού εκτείνεται και στους συντελεστές εκείνους που αποτελούν την ατομικότητα του προσώπου, είτε αυτοί αναφέρονται στην φυσική του υπόσταση (ζωή, σωματική ακεραιότητα, υγεία) είτε στην πνευματική, ηθική ή κοινωνική του ατομικότητα. Στην έννοια της προσωπικότητας περιέχονται όλες εκείνες οι αστάθμητες αξίες, που απαρτίζουν την ουσία του ανθρώπου και προστατεύονται όλα τα αγαθά που τη συγκροτούν, δηλαδή, μεταξύ άλλων, α) στοιχεία αναφορικά με τη ζωή, σωματική ακεραιότητα και την υγεία του προσώπου (σωματικά αγαθά), β) στοιχεία αναγόμενα στον ψυχικό και συναισθηματικό κόσμο του ανθρώπου (ψυχικά αγαθά), γ) στοιχεία σχετικά με την ελευθερία προς ανάπτυξη της προσωπικότητας, δ) στοιχεία συνδεδεμένα με την τιμή του προσώπου, ε) στοιχεία του ιδιωτικού βίου και της σφαίρας του απορρήτου (ΑΠ 43/2016, ΑΠ 543/2009, ΑΠ 261/2008). Στην έννοια δε του δικαιώματος επί της προσωπικότητας περιλαμβάνονται όλα τα άλλα αγαθά, τα οποία είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένα με το πρόσωπο και ανήκουν σ' αυτό, όπως είναι και η κοινωνική ατομικότητα του ανθρώπου. Από τα ανωτέρω απορρέει και το δικαίωμα χρήσεως των κοινόχρηστων πραγμάτων (άρθρα 967, 968- 970 ΑΚ), όπως είναι και ο ατμοσφαιρικός αέρας, που εντάσσονται στην ευρύτερη έννοια του περιβάλλοντος και συμπίπτουν σε ευρεία κλίμακα με τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά αγαθά, συνιστώντας τόσο προϋπόθεση ζωής, όσο και στοιχεία για την εξασφάλιση ποιότητας ζωής. Από τα ανωτέρω συνάγεται, ότι η απόλαυση ενός ήρεμου περιβάλλοντος ελεύθερου από ρύπους είναι και αυτή μία έκφανση του δικαιώματος επί της προσωπικότητας (ΑΠ

1574/2014). Συνεπώς, το δικαίωμα χρήσης των κοινόχρηστων πραγμάτων αποτελεί αυτοτελή εκδήλωση του δικαιώματος της προσωπικότητας, όπως προσδιορίζεται από τη διάταξη του άρθρου 57 ΑΚ (ΑΠ 718/2001). Το δικαίωμα επί της προσωπικότητας προσδιορίζεται εννοιολογικά και με τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 2 και 5 και 24 παρ. 1 του ισχύοντος Συντάγματος, ενώ η συμπεριφορά με την οποία διαταράσσεται από τρίτους στοιχείο περιβαλλοντικό κατά τέτοιο τρόπο, ώστε, είτε να αλλοιώνεται ή να καταργείται η κοινή ωφέλεια που πηγάζει από τη χρήση του συγκεκριμένου πράγματος, είτε να καθίσταται αδύνατη η χρήση του στοιχείου αυτού, συνιστά παράνομη προσβολή κατά τις διατάξεις των άρθρων 57, 970 Α.Κ., όπως αυτές εμπεριλαμβάνονται από το άρθρο 24 του Συντάγματος. Επομένως, το δικαίωμα του ανθρώπου στη χρήση και την απόλαυση της ωφέλειας του ζωτικού χώρου του, αποτελεί την ιδιωτικού δικαίου έκφραση της κατοχύρωσης από το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, του κοινωνικού δικαιώματος στο περιβάλλον, που τριτενεργεί στις ιδιωτικές έννομες σχέσεις μέσω των διατάξεων των άρθρων 57 και 967 επ. Α.Κ. Η προστασία του δικαιώματος της προσωπικότητας μέσω των ανωτέρω διατάξεων του Α.Κ., απαιτεί τη συνδρομή των εξής προϋποθέσεων: α) Προσβολή του δικαιώματος χρήσης που συνίσταται στη διατάραξη από τρίτους κάποιου περιβαλλοντικού στοιχείου κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να αλλοιώνεται ή να καταργείται η κοινή ωφέλεια που πηγάζει από τη χρήση του συγκεκριμένου πράγματος ή προσβολή της υγείας (σωματικής ή ψυχικής) του προσώπου και β) παράνομος χαρακτήρας της προσβολής, δηλαδή ύπαρξη συμπεριφοράς αντίθετης με τις επιταγές ή απαγορεύσεις της έννομης τάξης, που προσβάλλει την κοινή χρήση ή την κοινή ωφέλεια κοινού σε όλους ή κοινόχρηστου πράγματος ή τη σωματική ή την ψυχική υγεία του ατόμου. Η αξίωση που απορρέει από την προσβολή του πιο πάνω δικαιώματος συνίσταται, εκτός των άλλων, στην άρση της τελευταίας και την παράλειψή της στο μέλλον, εφόσον υπάρχει βάσιμη απειλή επικείμενης προσβολής (προληπτική αξίωση για παράλειψη). Για την άσκηση των παραπάνω αξιώσεων νομιμοποιείται ο χρήστης του συγκεκριμένου πράγματος ή το πρόσωπο (ως προς τα σωματικά ή ψυχικά αγαθά) που υπέστη την προσβολή, ο οποίος, στην πρώτη περίπτωση, θα πρέπει να βρίσκεται σε ορισμένη τοπική σχέση με το αντίστοιχο περιβαλλοντικό αγαθό (ΑΠ 463/2021, ΝΟΜΟΣ, ΜΠΗρ 412/2023, ΜΠΗρ 3308/2010 ΝΟΜΟΣ). Στην προκειμένη περίπτωση, το αιτούν σωματείο εκθέτει ότι στα πλαίσια της υλοποίησης δημοσίου έργου με τίτλο «ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ _____», ο καθ' ου η αίτηση Δήμος με απόφαση του, προωθεί άμεσα και αδιακρίτως την πλήρη αντικατάσταση του συνόλου των υφιστάμενων δέντρων στα πεζοδρόμια της Λεωφόρου _____ και επικειρεί να υλοτομήσει τα τελευταία εναπομείναντα παλαιά δέντρα 45 ευκαλύπτων, έχοντας ήδη προβεί στην κοπή κάποιων εξ αυτών, χωρίς να τεκμηριώνει την αναγκαιότητα της κοπής τους και χωρίς να έχει προηγηθεί η απαιτούμενη διαδικασία. Ότι η

δρομολογούμενη κοινή των εν λόγω δέντρων θα προκαλέσει οικολογική και αισθητική ρύπανση, υποβάθμιση και αποξήωση του αστικού χώρου της πόλης και μη αναστρέψιμη περιβαλλοντική καταστροφή, προσβάλλοντας τη συνταγματικά κατοχυρωμένη αξία της προσωπικότητας του ανθρώπου και το δικαίωμά του να ζει και να αναπτύσσεται σε υγιεινό και βιώσιμο χώρο και να απολαμβάνει τα περιβαλλοντικά αγαθά, στα οποία συγκαταλέγονται και οι κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου. Με αυτό το ιστορικό, το αιτούν σωματείο, όλα τα μέλη του οποίου είναι κάτοικοι _____, και έχει ως καταστατικό σκοπό, μεταξύ άλλων, την προστασία του περιβάλλοντος της περιοχής _____, επικαλούμενο την ύπαρξη επείγουσας περίπτωσης, συνιστάμενης στην επικείμενη κοπή περισσότερων δένδρων, ζητά να ληφθούν ασφαλιστικά μέτρα για την προσωρινή προστασία του δικαιώματος προσωπικότητας και την προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης που έχει δημιουργηθεί, ώστε να διαταχθεί προσωρινά η διακοπή της κοπής και κάθε άλλη υποβάθμιση ή καταστροφή των ευκαλύπτων επί της Λεωφόρου _____, ως και να καταδικαστεί ο καθ' ου στα δικαστικά του έξοδα. Επίσης, με το κατεπείθεν σημείωμα, επικαλείται παραβίαση από τον καθ' ου η αίτηση της από 3-12-2024 προσωρινής διαταγής περί προσωρινής απαγόρευσης κάθε ενέργειας κοπής, κλάδευσης ή άλλης καθ' οιονδήποτε τρόπο υποβάθμισης ή καταστροφής των ευκαλύπτων που βρίσκονται επί της Λεωφ. _____, στην Αττικής και ζητά να βεβαιωθεί η εν λόγω παραβίαση, με τις ειδικά αναφερόμενες πράξεις του καθ' ου και να απειληθούν κατά του καθ' ου χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση πλανιώς υπευθύνου οργάνου, ως και η καταβολή εγγύησης.

Με αυτό το περιεχόμενο, η αίτηση παραδεικνύει εισάγεται προς συζήτηση ενώπιον αυτού του Δικαστηρίου, που είναι καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιο (άρθρα 22 και 683 παρ. 1 ΚΠολΔ), κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Η ένδικη διαφορά είναι ιδιωτική, καθόσον αφορά προσβολή προσωπικότητας κατ' άρθρο 57 ΑΚ και ανήκει στη δικαιοδοσία των πολιτικών Δικαστηρίων. Είναι νόμιμη, στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 57, 59, 914 επ. ΑΚ, 24 Σ, 176, 682 επ., 731, 732 ΚΠολΔ, εφόσον έννομο συμφέρον το αιτούν ως έχουν καταστατικό σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος, αποτελούμενο αποκλειστικά από φυσικά πρόσωπα κατοίκους του καθ' ου η αίτηση Δήμου. Μη νόμιμο είναι το αίτημα για βεβαίωση της παραβίασης της προσωρινής διαταγής και απειλής χρηματικής ποινής και προσωπική κράτηση, το οποίο αφενός είναι απαράδεκτο ελλείψει τηρήσεως νόμιμης διαδικασίας χωρίς την κατάθεση εισαγωγικού δικογράφου (υποβάλλεται με το από 3-6-2025 σημείωμα), αφετέρου είναι άνευ αντικειμένου, καθόσον η από 3-12-2024 προσωρινή διαταγή ίσχυε μέχρι τη δημοσίευση της υπ' αριθ. 3018/2025 προαναφερόμενης απόφασης (10-4-2025). Πρέπει, επομένως, να εξετασθεί περαιτέρω η αίτηση ως προς την ουσιαστική της βασιμότητα.

Από την χωρίς όρκο εξέταση της νομίμου εκπροσώπου του αιτούντος _____
ην ένορκη κατάθεση του μάρτυρα _____ ι του _____ που

εξετάσθηκε επιμέλεια του καθ' ου η αίτηση, τις υπ' αριθ. [redacted] και [redacted] ένορκες βεβαιώσεις των [redacted] και [redacted] ενώπιον του δικηγόρου Αθηνών [redacted], ληφθείσες με επιμέλεια του αιτούντος, οι οποίες παρότι ελήφθησαν χωρίς νομότυπη κλήτευση του αντιδίκου του, λαμβάνονται υπόψη κατά την προκειμένη διαδικασία, αφού επιτρέπεται κάθε μέσο πρόσφορο για σχηματισμό πιθανότητας ως προς την αλήθεια των πραγματικών περιστατικών, ακόμη και αν δεν πληρεί τους όρους του νόμου, όπως συνάγεται από τις διατάξεις των άρθρων 690 παρ. 1, 691 παρ. 1, 695 και 106 ΚΠολΔ (ΑΠ 1857/2011 ΝΟΜΟΣ, ΜΠΑ 4205/2016 ΝΟΜΟΣ) και τα έγγραφα που νόμιμα προσκομίζουν κι επικαλούνται οι διάδικοι, πιθανολογήθηκαν τα ακόλουθα : Στο πλαίσιο του έργου του καθ' ου η αίτηση Δήμου «ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ [redacted]» ελήφθη από τον καθ' ου η υπ' αριθ. [redacted] /15-10-2024 απόφαση της Δημοτικής Επιτροπής, με την οποία εγκρίθηκε ομόφωνα «η κοπή και εκρίζωση σαράντα πέντε (45) ευκαλύπτων και η αντικατάστασή τους με δέντρα που προβλέπονται στην εγκεκριμένη μελέτη της οδού [redacted], προκειμένου να ολοκληρωθεί το εν λόγω έργο ανάπλασης. Η ως άνω απόφαση εξεδόθη μετά τη γνώμη της Διεύθυνσης Πολεοδομίας και Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου [redacted], στην οποία αορίστως αναφερόταν ότι υπήρχαν μερικά άναρκα φυτεμένα και ακατάλληλα δέντρα (ευκάλυπτοι), τα οποία πέραν της επικινδυνότητας, οι θέσεις και οι ρίζες τους δημιουργούν πρόβλημα στην κατασκευή των νέων διαμορφώσεων στα πλαίσια του ανωτέρω έργου. Σύμφωνα δε με την μελέτη ανάπλασης του Δήμου, η υφιστάμενη φύτευση περιορίζεται σε μερικά άναρκα φυτεμένα και ακατάλληλα δένδρα (ευκάλυπτοι) και κάποιους θάμνους εντός κυρίως φθαρμένων παρτεριών, προβλέπεται μεταφύτευση κάποιων δέντρων και η φύτευση νέων, ενώ κρίνεται σημαντική η επαναξιολόγηση της υφιστάμενης υψηλούς φύτευσης στα συγκεκριμένα σημεία του αστικού ιστού, καθώς και το είδος της φύτευσης που εκεί επιλεχθεί, για το ποιο πρέπει να γίνει εκτίμηση ως προς τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα. Μετά ταύτα ξεκίνησε η κοπή των ευκαλύπτων επί της οδού Δημοκρατίας, αρχικά δύο, γεγονός που έγινε αντιληπτό από τους κατοίκους και το αιτούν τα μέλη του οποίου ζουν και δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Κατετέθη η ένδυκη αίτηση ασφαλιστικών, στα πλαίσια της οποίας χορηγήθηκε η από 3-12-2024 προσωρινή διαταγή, με την οποία απαγορεύτηκε κάθε ενέργεια κοπής, κλάδευσης ή άλλης καθ' οιονδήποτε τρόπο υποβάθμισης ή καταστροφής των ευκαλύπτων που βρίσκονται επί της Λεωφ. [redacted] σ' Αττικής και εξεδόθη η ως άνω παραπεμπτική απόφαση. Εν συνεχεία, ο καθ' ου με την υπ' αριθ. [redacted] /26-2-2025 απόφαση της Δημοτικής Επιτροπής του, αποφάσισε εκ νέου την κοπή δεκαπέντε (15) ευκαλύπτων, ενώ ήδη έχουν κοπεί συνολικά επτά (7) ευκάλυπτοι μέχρι τη συζήτηση της αιτήσεως. Η απόφαση ελήφθη μετά την από 26-2-2025 γνώμη της Διεύθυνσης

Πολεοδομίας και Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου, στην οποία αναφερόταν ότι υπήρχαν 15 άναρκα φυτεμένοι ευκάλυπτοι στα πεζοδρόμια της Λεωφ. , τα οποία πέραν της επικινδυνότητας, της θέσης, των ριζών, δημιουργούν πρόβλημα στις γειτονικές ιδιοκτησίες, με υγρασία, δυνατότητα διάβρωσης του εδάφους, πτώσης κλαδιών σε ακραία καιρικά φαινόμενα, και ρίζες που δημιουργούν προβλήματα στην κατασκευή των νέων διαμορφώσεων στα πλαίσια των ανωτέρω έργου, με πρόβλεψη φύτευσης 5 νέων δέντρων για κάθε ευκάλυπτο. Με την ενέργεια αυτή των οργάνων του καθ' ου η αίτηση, ήτοι με την κοπή των δέντρων, απειλείται υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος κυρίως στη συνοικία όπου φύονται, η οποία χαρακτηρίζεται από αυτά, επιπλέον δε περιορίζεται η εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης για τους κατοίκους της, όπως αδιαμφισβήτητα συμβαίνει σε περιοχές που έχουν αστικό πράσινο, καθόσον πρόκειται για δέντρα υγιή, που συνιστούν δεντροστοιχία κατά μήκος της ως άνω λεωφόρου, είναι αιωνόβια ηλικία τουλάχιστον 50 ετών, προσαρμοσμένα άριστα στο περιβάλλον του το οποίο είναι γενικά λόγω θέσης και βιομηχανικής ζώνης ιδιαίτερα βεβαρημένο, έχουν περιορισμένη κόμη (πυθάνο μετά από τακτικά κλαδέματα), αρμονική με το ύψος και την περίμετρο του κορμού, ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος πτώσης κλαδιών ή εκρίζωσης κορμών, συμβάλλουν στην απορρόφηση ατμοσφαιρικών ρύπων, στη διατήρηση του μικροκλίματος με σκία και πράσινο, τα δε δέντρα που ήδη κόπηκαν ήταν υγιή και πολύ δυνατά, χωρίς κανένα πρόβλημα στην τομή του κορμού και στο ριζικό τους σύστημα. Τα ανωτέρω πιθανολογούνται από την έκθεση του τεχνικού συμβούλου γεωπόνου του αιτούντος του γεωπόνου ενώ η καλή κατάσταση των δέντρων και η ανά τακτά διαστήματα θέση τους εκατέρωθεν της Λεωφόρου εμφανίζονται και από τις προσκομιζόμενες φωτογραφίες. Και να μεν στα έγγραφα του Δήμου γίνεται επίκληση της επικινδυνότητας των δέντρων για τους προαναφερόμενους λόγους, πλην όμως, αφενός η απόφαση κοπής του ελήφθη εσπευσμένα, χωρίς να έχει τηρηθεί η προβλεπόμενη διαδικασία αξιολόγησης της δυνατότητας διατήρησης των ως άνω ευκαλύπτων, με την υποβολή σχετικής μελέτης από τον ανάδοχο, σύμφωνα με τη σύμβαση εκτέλεσης του έργου, αφετέρου τα ζητήματα που τυχόν προκαλούνται κατά την κατασκευή του έργου ανάπτυξης, μπορούν να αντιμετωπισθούν με ηπιότερα μέσα και εναλλακτικές μεθόδους, με τη διατήρηση και ένταξή τους στο ως άνω έργο ανάπτυξης, με δημιουργία – επανεγκατάσταση περιμετρικών και υπερυψωμένων, όπου απαιτείται, παρτεριών, για τη προστασία του ριζικού συστήματος, με τακτική συντήρηση της κόμης και κλάδεμα των κλαδιών, όπως συνέβαινε μέχρι σήμερα, με τοποθέτηση ειδικών σκαρών περιμετρικά, αφαίρεση σκληρών επιφανειών γύρω από τα δέντρα, απελευθέρωση του χώρου γύρω από τον κορμό τους, ώστε να αναπτύσσονται χωρίς να "εγκλωβίζονται" από την ασφάλτο και το οδόστρωμα, και εν γένει χρήση των σύγχρονων μεθόδων γεωπονικής, όπως αυτά αναφέρονται και στην τεχνική έκθεση του ως άνω γεωπόνου. Ο δε ισχυρισμός περί επικινδυνότητας λόγω πτώσης δύο δέντρων τον Οκτώβριο 2024, πέραν του ότι δεν πρόκειται για ευκαλύπτους,

σύμφωνα με τις φωτογραφίες, συνέβη μετά από έντονα καιρικά φαινόμενα - λόγω πολύ τοχυρών ανέμων, συνιστά έκτακτο και μη συνηθισμένο για την περιοχή γεγονός, κατά το οποίο επισημαίνεται ότι οι επίδοκοι ευκαλύπτοι δεν εβλόβησαν. Κατά τα ανωτέρω, η κοπή των ευκαλύπτων για τους επικαλούμενους λόγους επικινδυνότητας, χωρίς την εξάντληση των δυνατοτήτων διάσωσης και χωρίς να έχει προηγηθεί προς τούτο επιστημονική μελέτη, θα επιφέρει σημαντική υποβάθμιση του περιβάλλοντος της περιοχής και δυσσερώς αναστρέψιμη περιβαλλοντική καταστροφή, συνιστά πράξη η οποία έρχεται σε αντίθεση με την προβλεπόμενη από το Σύνταγμα και το νόμο υποχρέωση προστασίας του περιβάλλοντος, προσβάλλοντας τη συνταγματικά κατακυρωμένη αξία της προσωπικότητας του ανθρώπου και το δικαίωμά του να ζει και να αναπτύσσεται σε υγιεινό και βιώσιμο χώρο και να απολαμβάνει τα περιβαλλοντικά αγαθά, στα οποία συγκαταλέγονται και οι κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου. Η δε άμεση υλοποίηση της κοπής των δέντρων θα παγώσει κατάσταση μη αναστρέψιμη σε περίπτωση ευδοκίμησης της τακτικής αγωγής που θα ακολουθήσει, αποσιωπώντας οριστικά τη χρήση και απόλαυση του φυσικού περιβάλλοντος, ενώ στην αντίθετη περίπτωση δεν πιθανολογείται βλάβη του καθ' ου. Κατά τα ανωτέρω, ενόψει του κατεπείγοντος προς αποτροπή του επικείμενου κινδύνου κοπής των ευκαλύπτων και συνακόλουθα της μόνιμης και διαρκούς προσβολής της προσωπικότητας του αιτούντος, πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση ως βάσιμη και' ουσία, να ρυθμισθεί προσωρινά η κατάσταση για προστασία του δικαιώματος της προσωπικότητας του αιτούντος, ως προς την έκφανση απόλαυσης και διαβίωσης ενός υγιούς και περιβάλλοντος, να υποχρεωθεί προσωρινά ο καθ' ου η αίτηση να παραλείπει κοπή των δέντρων - ευκαλύπτων επί της Λεωφ. _____ σι _____ Αττικής, ως και κάθε ενέργεια καταστροφής ή υποβάθμισης αυτών (πέραν της τακτικής συντήρησης με κλάδεμα), είτε με όργανά του, είτε μέσω τρίτων, με την απειλή σε βάρος του χρηματικής ποινής, σύμφωνα με το διατακτικό. Προσωπική κράτηση δεν απειλείται, καθόσον δεν στρέφεται η αίτηση επί του νομίμου εκπροσώπου του καθ' ου νομικού προσώπου ονομαστικά (ΑΠ 1134/1990 Ελλην 33.528, ΑΠ 127/1987 Δίκη 18.695, ΕΑ 1115/2000 ΝΟΜΟΣ, ΠΠΑ 5815/2023 ΝΟΜΟΣ). Τα δικαστικά έξοδα του αιτούντος πρέπει να επιβληθούν σε βάρος του καθ' ου η αίτηση λόγω της ήπιας του (άρθρο 176 ΚΠολΔ), σύμφωνα με το διατακτικό.

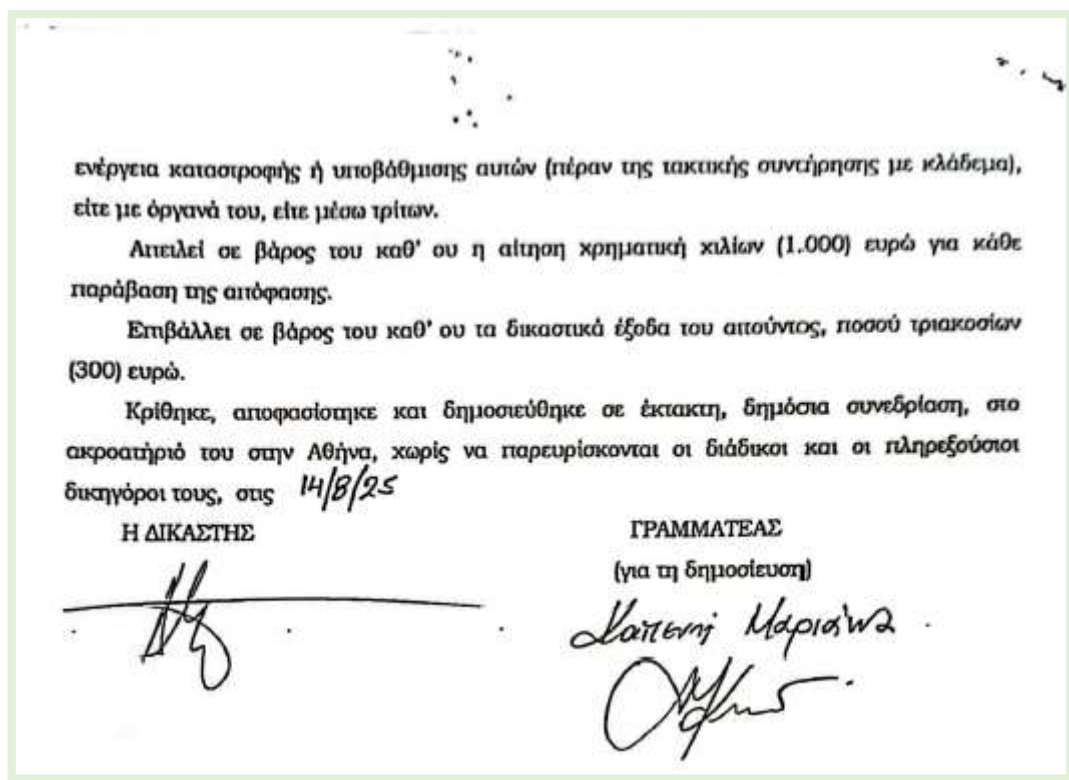
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Δικάζει αναμωλία των διαδικών.

Απορρίπτει ότι κρίθηκε απορριπτέο.

Δέχεται την αίτηση.

Υποχρεώνει τον καθ' ου προσωρινά να παραλείπει στο μέλλον οποιαδήποτε κοπή των δέντρων - ευκαλύπτων επί της Λεωφ. _____ σι _____ Αττικής, ως και κάθε

(6.2) ΕΛΣυν 114/2025 (Ζ' Κλιμάκιο): Προσυμβατικός έλεγχος σύμβασης ανάπλασης κοινοχρήστων χώρων πρασίνου

Με την απόφαση 114/2025 το Ζ' Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου έκρινε κατά τον προσυμβατικό έλεγχο σύμβασης υπηρεσιών συντήρησης και ανάπλασης πλατείας και λοιπών κοινοχρήστων χώρων πρασίνου σε Δήμο, με αύξηση του συμβατικού αντικειμένου, ότι ήταν πλημμελώς αιτιολογημένη η απόφαση της αναθέτουσας αρχής να προσφύγει στη διαδικασία τροποποίησης του άρθρου 132 παρ. 1 περ. γ' ν. 4412/2016 για την ανάθεση των εργασιών της υπό έλεγχο σύμβασης. Η τροποποίηση δεν επιτρέπεται να μεταβάλει τη συνολική φύση της σύμβασης και η ενδεχόμενη εξαιτίας της τροποποίησης αύξηση του οικονομικού αντικειμένου της σύμβασης δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 50% της αξίας της. Συναφώς κρίθηκε ότι η εγκριτική της τροποποίησης απόφαση των αρμοδίων οργάνων της αναθέτουσας αρχής επιβάλλεται να περιέχει πλήρη και σαφή αιτιολογία ως προς τη σωρευτική συνδρομή των ανωτέρω προϋποθέσεων καθώς και ότι το βάρος απόδειξης περί του ότι συντρέχουν οι έκτακτες περιστάσεις που δικαιολογούν την τροποποίηση της αρχικής σύμβασης, φέρει η αναθέτουσα αρχή. Οι επικαλούμενες ακραίες κλιματολογικές συνθήκες και η αύξηση της χρήσης των δημόσιων χώρων πρασίνου συνεπεία της πανδημίας του covid-19 και της οικονομικής κρίσης, δεν συνιστούν περιστάσεις με αιφνίδιο χαρακτήρα. Κρίθηκε ως εκ τούτων ως ουσιώδης και ως μη επιτρεπτή η ελεγχόμενη τροποποίηση και ότι κωλύεται η υπογραφή του ελεγχόμενου σχεδίου τροποποίησης της σύμβασης:

«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ζ' ΚΛΙΜΑΚΙΟ
ΠΡΑΞΗ 114/2025

Αποτελούμενο από τη Νεκταρία Δουλιανάκη, Προεδρεύουσα Σύμβουλο, που αναπληρώνει νόμιμα την Πρόεδρο του Κλιμακίου Δέσποινα Τζούμα, Σύμβουλο, και τα μέλη Γεωργία Κάνδυλα και Μαρία - Ευαγγελία Καλλιτσιώτη, Παρέδρους. Συνήλθε στις 27 Μαρτίου 2025, μέσω τηλεδιάσκεψης, κατ' εφαρμογή του άρθρου 295 παρ. 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 336 παρ. 1 του ν. 4700/2020, προκειμένου να ελέγξει τη νομιμότητα του σχεδίου τροποποίησης της .../7.4.2021 σύμβασης «Συντήρηση και ανάπλαση πλατειών, πεζόδρομων, κλιμάκων και λοιπών κοινόχρηστων χώρων πρασίνου στην 1η, 2η, 3η, 4η, 5η, 6η και 7η Δ.Κ. του Δήμου Αθηναίων για 36 μήνες» με αύξηση του συμβατικού αντικειμένου (επιπλέον ποσό ύψους 1.541.665,20 ευρώ συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ). Ο φάκελος της υπόθεσης υποβλήθηκε στο Ελεγκτικό Συνέδριο στις 14.3.2025 (αρ. πρωτ. ΕΣ ...) με το .../14.3.2025 έγγραφο του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Προμηθειών και Αποθηκών του Δήμου Αθηναίων.

Άκουσε την εισήγηση της Παρέδρου Μαρίας - Ευαγγελίας Καλλιτσιώτη.
Σκέφθηκε κατά τον νόμο και
Αποφάσισε τα ακόλουθα:

1. Το ως άνω σχέδιο τροποποίησης, που αφορά στην αύξηση του συμβατικού αντικειμένου κατά ποσό 1.243.278,39 ευρώ πλέον ΦΠΑ (1.541.665,20 ευρώ συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ) και ποσοστό 4,35% της αρχικής συμβατικής αξίας της .../7.4.2021 σύμβασης, παραδεκτώς εισάγεται προς έλεγχο νομιμότητας ενώπιον του Κλιμακίου, σύμφωνα με το άρθρο 324 παρ. 5 (περ. α) του ν. 4700/2020 (Α' 127), καθόσον η τροποποίηση αφορά σε ουσιώδεις όρους της συναφθείσας αρχικής σύμβασης, η σύναψη της αρχικής σύμβασης έχει ελεγχθεί με την 122/2021 Πράξη του παρόντος Κλιμακίου (βλ. ΕΣ Ζ Κλ. πράξεις 434,382/2024) και η αξία της τροποποίησης, μολονότι είναι κατώτερη του δέκα τοις εκατό (10%) της αξίας της αρχικής σύμβασης, υπερβαίνει τα κατώτατα όρια του άρθρου 5 του ν. 4412/2016 (Α' 147) και, ως εκ τούτου, δεν στοιχειοθετείται η έννοια της *de minimis* τροποποίησης της παρ. 2 του άρθρου 132 του ίδιου νόμου.
2. Ο ν. 4412/2016 "Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)" ορίζει στο άρθρο 132, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 περ. 34 του ν. 4441/2016 (ΦΕΚ Α' 227/6.12.2016), ότι: "1. Οι συμβάσεις ... μπορούν να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης, σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες περιπτώσεις: α) ... β) για τα συμπληρωματικά έργα, υπηρεσίες ή αγαθά από τον αρχικό ανάδοχο, τα οποία κατέστησαν αναγκαία και δεν περιλαμβάνονταν στην αρχική σύμβαση, εφόσον η αλλαγή αναδόχου: αα) δεν μπορεί να γίνει για οικονομικούς ή τεχνικούς λόγους, π.χ. απαιτήσεις εναλλαξιμότητας ή διαλειτουργικότητας με τον υφιστάμενο εξοπλισμό, υπηρεσίες ή εγκαταστάσεις που παρασχέθηκαν με τη διαδικασία σύναψης της αρχικής σύμβασης, και ββ) θα συνεπαγόταν σημαντικά προβλήματα ή ουσιαστική επικάλυψη δαπανών για την αναθέτουσα αρχή. Ωστόσο, οποιαδήποτε αύξηση της τιμής δεν υπερβαίνει το πενήντα τοις εκατό (50%) της αξίας της αρχικής σύμβασης. Σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων, η σωρευτική αξία των τροποποιήσεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το πενήντα τοις εκατό (50%) της αξίας της αρχικής σύμβασης ή της συμφωνίας - πλαισίου. Οι επακόλουθες τροποποιήσεις δεν πρέπει να αποσκοπούν στην αποφυγή εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου (άρθρα 3 έως 221), γ) όταν πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: αα) η ανάγκη τροποποίησης

προέκυψε λόγω περιστάσεων που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν από μια επιμελή αναθέτουσα αρχή, ββ) η τροποποίηση δεν μεταβάλλει τη συνολική φύση της σύμβασης, γγ) οποιαδήποτε αύξηση της τιμής δεν υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης ('). Οι επακόλουθες τροποποιήσεις δεν πρέπει να αποσκοπούν στην αποφυγή εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου. δ) ... ε) όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της αξίας τους, δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια της παραγράφου 4 ... 4. Η τροποποίηση σύμβασης ... κατά τη διάρκειά της θεωρείται ουσιώδης κατά την έννοια της περ. ε' της παρ. 1, εφόσον καθιστά τη σύμβαση ... ουσιωδώς διαφορετική, ως προς τον χαρακτήρα, από την αρχικώς συναφθείσα. Σε κάθε περίπτωση, με την επιφύλαξη των παρ. 1 και 2, μία τροποποίηση θεωρείται ουσιώδης όταν πληροί μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) η τροποποίηση εισάγει όρους οι οποίοι, εάν είχαν αποτελέσει μέρος της αρχικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης, θα είχαν επιτρέψει τη συμμετοχή διαφορετικών υποψηφίων από αυτούς που επιλέχθηκαν αρχικώς ή στην αποδοχή άλλης προσφοράς από εκείνη που επελέγη αρχικώς ή θα προσέλκυαν και άλλους συμμετέχοντες στη διαδικασία σύναψης σύμβασης, β) η τροποποίηση αλλάζει την οικονομική ισορροπία της σύμβασης ή της συμφωνίας - πλαίσιο υπέρ του αναδόχου, κατά τρόπο που δεν προβλεπόταν στην αρχική σύμβαση ή συμφωνία - πλαίσιο, γ) η τροποποίηση επεκτείνει σημαντικά το αντικείμενο της σύμβασης ή της συμφωνίας - πλαίσιο... 5. Απαιτείται νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης ... για τροποποιήσεις των διατάξεων μίας δημόσιας σύμβασης ή μιας συμφωνίας - πλαίσιο κατά τη διάρκειά τους, που είναι διαφορετικές από τις προβλεπόμενες στις παρ. 1 και 2...".

3. Από τις διατάξεις που αναφέρονται στην προηγούμενη σκέψη συνάγεται, ότι η κατάρτιση τροποποιητικής σύμβασης με τον ανάδοχο εκτελούμενης σύμβασης επιτρέπεται μόνο στις περιοριστικά αναφερόμενες περιπτώσεις του άρθρου 132 του ν. 4412/2016 και εφόσον συντρέχουν οι αναφερόμενες ανά περίπτωση προϋποθέσεις, καθώς η εν λόγω διαδικασία συνιστά παρέκκλιση από τις αρχές της διαφάνειας, της ισότητας συμμετοχής στις διαδικασίες για την κατάρτιση δημόσιων συμβάσεων και του ελεύθερου ανταγωνισμού. Ειδικότερα, επιτρεπόμενη τροποποίηση αποτελεί, πλην άλλων, εκείνη που επιβάλλεται λόγω συνδρομής απρόβλεπτων περιστάσεων, ήτοι περιστάσεων έκτακτων και ασυνήθιστων που δεν απορρέουν από έλλειψη προγραμματισμού και επιμέλειας της αναθέτουσας αρχής και αντικειμενικά ήταν αδύνατο να προβλεφθούν, σύμφωνα με τους κανόνες και τα διδάγματα της ανθρώπινης πείρας και λογικής, κατά τον χρόνο ανάθεσης της αρχικής σύμβασης. Επί συνδρομής απρόβλεπτων περιστάσεων, η τροποποίηση της αρχικής σύμβασης δεν επιτρέπεται να μεταβάλει τη συνολική φύση της σύμβασης και η ενδεχόμενη εξαιτίας της τροποποίησης αύξηση του οικονομικού αντικειμένου της δεν πρέπει να υπερβαίνει το 50% της αξίας της. Η εγκριτική της τροποποίησης απόφαση των αρμόδιων οργάνων της αναθέτουσας αρχής επιβάλλεται να περιέχει πλήρη και σαφή αιτιολογία ως προς τη σωρευτική συνδρομή των ανωτέρω προϋποθέσεων, ώστε να καθίσταται εφικτός ο έλεγχος της νομιμότητάς της από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Σε κάθε δε περίπτωση, το βάρος απόδειξης περί του ότι συντρέχουν, όντως, οι έκτακτες περιστάσεις που δικαιολογούν την τροποποίηση της αρχικής σύμβασης, φέρει η αναθέτουσα αρχή που τις επικαλείται (ΕλΣυν Ζ' Κλ. 777/2022, 12/2020 κ.ά.).

4. Στην υπό κρίση υπόθεση, από τα στοιχεία που τέθηκαν υπόψιν του παρόντος Κλιμακίου προκύπτουν, μεταξύ άλλων, όσα εκτίθενται στις σκέψεις 5 έως 9 που ακολουθούν.

5. Με την 122/2021 πράξη του παρόντος Κλιμακίου κρίθηκε ότι δεν κωλύεται η υπογραφή του σχεδίου σύμβασης ανάμεσα στον Δήμο Αθηναίων και τον οικονομικό φορέα με αρχική επωνυμία "...ΑΒΕΤΕ", και εν συνεχεία "...ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΩΝ” (με διακριτικό τίτλο “...”, βλ. την .../5.2.2021 ανακοίνωση καταχώρισης στο Γ.Ε.ΜΗ.), με αντικείμενο την παροχή της υπηρεσίας “Συντήρηση και ανάπλαση πλατειών, πεζοδρομίων, κλιμάκων και λοιπών κοινόχρηστων χώρων πρασίνου στην 1η, 2η, 3η, 4η, 5η, 6η και 7η ΔΚ του Δήμου Αθηναίων για 36 μήνες”, συνολικής προϋπολογιζόμενης δαπάνης 30.057.553,38 ευρώ, πλέον ΦΠΑ, και συμβατικού τιμήματος 28.585.479,40 ευρώ, πλέον ΦΠΑ.

6. Μετά από αυτά υπεγράφη η .../7.4.2021 σύμβαση, στο άρθρο 1 της οποίας περιγράφεται αναλυτικά το αντικείμενό της, και περιλαμβάνει, σύμφωνα με το άρθρο 1 αυτής εργασίες: - Εγκατάσταση πρασίνου (προετοιμασίας και γενικής μόρφωσης των επιφανειών εδάφους για την εγκατάσταση πρασίνου, εγκατάσταση δικτύου άρδευσης, εγκατάσταση πρασίνου δένδρα εντός Πλατειών, συστάδων με πολυετείς πόες - αγρωστώδη και ανθοφόρους θάμνους, παρτέρια με εποχιακά ανθόφυτα, προπαρασκευασμένο χλοοτάπητα κ.λπ.). - Αποκατάσταση σκληρών επιφανειών (εργασίες, συντήρησης και κατασκευής στρώσεως σταθεροποιημένου χωμάτινου δαπέδου, συντήρησης διαδρόμων σε χώρους πρασίνου με κυβόλιθους, κατασκευή περίφραξης ξύλινης ή με σιδερά κιγκλιδώματα κ.λπ.). - Αποκατάσταση σε Καθιστικά - Παγκάκια (εργασίες βαφής και αντικατάστασης στοιχείων σε καθιστικά και παγκάκια κατασκευασμένα από σίδηρο και ξύλο, τοποθέτηση μεταλλικών σχαρών σε δένδρα κ.λπ.). - Συντήρησης χώρων πρασίνου (εργασίες συντήρησης χλοοτάπητα, κλάδευσης θάμνων και μπορντούρας, κλάδευσης ή κοπής φοινίκων και δένδρων, φυτοπροστασίας, λίπανσης και βοτανίσματος φυτών, αποχλόασης λόφων στα πλαίσια πυροπροστασίας, απομάκρυνσης ζιζανίων και καθαρισμού χώρου σε άλση, πάρκα, πλατείες και ελεύθερους χώρους κ.λπ.). - Συντήρησης δενδροστοιχιών (εργασίες άρδευσης, κλάδευσης, κοπής, εκκρίωσης δένδρων κατά είδος - κατηγορία ύψους, αφαίρεσης και αντικατάστασης μολυσμένων δένδρων του γένους *Morus alba* (Μουριά) από το ξυλοφάγο έντομο *xylotrechus chinensis*, αποκατάστασης και διαμόρφωσης περιζώματος δένδρου με προκατασκευασμένα στοιχεία από σκυρόδεμα ή τσιμεντόπλακες, καθαρισμού και σχηματισμού λεκανών άρδευσης δένδρων πεζοδρομίου, εργασίες ελέγχου και αποκατάστασης των δένδρων για τυχόν αναβλαστήσεις που εμποδίζουν την κυκλοφορία των πεζών, των πινακίδων κυκλοφορίας των φωτεινών σηματοδοτών και γενικά εμποδίζουν την σωστή λειτουργία της πόλης κ.λπ.) . - Συντήρησης δικτύων άρδευσης (εργασίες ελέγχου και συντήρησης δικτύων άρδευσης, αντλητικών συγκροτημάτων, γεωτρήσεων και δεξαμενών κ.λπ.). - Συντήρησης Πράσινων Δωμάτων (εργασίες ελέγχου και συντήρησης Πράσινων δωμάτων στις ταράτσες των Σχολείων, εγκατάσταση πρασίνου με παχύφυτα πολυετείς πόες - αγρωστώδη και ανθοφόρους θάμνους, στους ταρτασόκηπους των σχολείων κ.λπ.). Σύμφωνα δε με τον ενσωματωμένο στο άρθρο αυτό πίνακα τιμών για την υλοποίηση του αντικείμενου της σύμβασης, οι τιμές αφορούν σε συναφείς με το αντικείμενο εργασίες (ενδεικτικά εκσκαφές, άροση, εγκατάσταση δικτύου άδρευσης, ψεκασμούς, φυτοπροστασία, διαμόρφωση, ανανεώση κόμης, βοτάνισμα, καθαρισμός χώρων φυτών κ.ά.). Αναφορικά με τη δυνατότητα τροποποίησης της σύμβασης, στο άρθρο 5 αυτής ορίστηκε ότι “[η] Σύμβαση μπορεί να τροποποιείται κατά τη διάρκειά της, χωρίς να απαιτείται νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης, μόνο σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, και κατόπιν γνωμοδότησης της αρμόδιας Επιτροπής της περ. β) του άρθρου 221 του ν. 4412/2016 σύμφωνα με την περ. ζ) του ως άνω νόμου...”. Η διάρκεια ισχύος της ως άνω σύμβασης παρατάθηκε με τις .../27.3.2024 και .../25.11.2024 αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου αρχικά για 8 μήνες, δηλαδή έως 6.12.2024 και ακολούθως για 4 μήνες, δηλαδή έως 6.4.2025, σύμφωνα με τα άρθρα 217 παρ. 2 του ν. 4412/2016 και 4 του συμβατικού κειμένου, ύστερα

από αίτημα του αναδόχου. 7. Σύμφωνα με την από την από 11.3.2025 γνωμοδότηση - εισήγηση της αρμόδιας Επιτροπής για την παρακολούθηση και οριστική παραλαβή των υπηρεσιών της αρχικής σύμβασης, κατά την εκτέλεσή της προέκυψαν απρόβλεπτοι παράγοντες που συνοψίζονται στη συνδρομή ακραίων καιρικών φαινομένων, στην αύξηση της χρήσης δημόσιων χώρων πρασίνου λόγω της πανδημίας covid-1 και της οικονομικής κρίσης, σε απρόβλεπτες ζημιές λόγω φυσικών φαινομένων και βανδαλισμών, και την αντιμετώπιση εντόμου *Xylotrechus chinensis* στην Μουριά και καθιστούν αναγκαία την τροποποίησή της και την αύξηση του συμβατικού της αντικειμένου. Συγκεκριμένα, υπήρξαν ακραία καιρικά φαινόμενα, οφειλόμενα στην κλιματική αλλαγή, τα οποία επηρεάζουν άμεσα την κατάσταση και τις ανάγκες συντήρησης του πρασίνου, ήτοι: (α) Καύσωνες και παρατεταμένες περίοδοι ξηρασίας, που είχαν ως αποτέλεσμα αφενός την υπερβολική απώλεια υγρασίας από τα φυτά και το έδαφος και επακόλουθο την ανάγκη για εντατικότερη άρδευση και φροντίδα του πρασίνου, και αφετέρου, όλο το φυτικό υλικό καθίσταται πιο ευάλωτο σε παράσιτα και ασθένειες. (β) Ισχυρές καταιγίδες και άνεμοι, με αποτέλεσμα την πρόκληση πτώσεων δέντρων και κλαδιών, ζημιών σε υποδομές πρασίνου και επακόλουθο την ανάγκη έκτακτων επεμβάσεων αποκατάστασης (απομάκρυνση πεσμένων κλαδιών, καθαρισμός χώρων και την αντικατάσταση κατεστραμμένων δέντρων. (γ) Παγετοί και απότομες μεταβολές θερμοκρασίας, με καταστροφικές συνέπειες για τα φυτά, όπως ρήξεις κλαδιών ή ακόμα και ολοκληρωτική καταστροφή ορισμένων ειδών, με επακόλουθο την άμεση αντικατάστασή τους. Επιπλέον αυτών, τα τελευταία έτη παρατηρείται δραματική μείωση του προσωπικού της Διεύθυνσης Πρασίνου και Αστικής Πανίδας και οι επαναλαμβανόμενες προσπάθειες για προσλήψεις μόνιμου προσωπικού (παρατίθεται πίνακας αιτημάτων των ετών 2021 έως και 2025) δεν είχαν αποτέλεσμα καθότι αυτά απορρίφθηκαν. Συνεπεία των ανωτέρω, σύμφωνα με την ίδια γνωμοδότηση, απαιτείται η προσθήκη εργασιών που δεν μπορούσαν να προβλεφθούν στην αρχική σύμβαση, αφενός, άρδευσης των χώρων πρασίνου και των δενδροστοιχιών της πόλης και, αφετέρου, καθαρισμού ξερής φυτικής ύλης στους Λόφους και τα Άλση για λόγους πυροπροστασίας, καθώς επίσης και η ενίσχυση των συστημάτων άρδευσης. Ως προς την αποκατάσταση των ζημιών από θεομηνίες αναφέρεται ότι απαιτείται η προσθήκη νέων εργασιών στην αρχική σύμβαση, παρά το γεγονός ότι οι εν λόγω πρόσθετες εργασίες κατέστησαν αναγκαίες λόγω αστοχιών των αρχικών μελετών, στις οποίες δεν προσμετρήθηκαν ορθά οι απαιτούμενες ποσότητες εργασιών, χωρίς, ωστόσο, να θεμελιώνεται οποιαδήποτε αμέλεια ή ευθύνη της αναθέτουσας αρχής, καθώς, αφενός, οι εν λόγω προσμετρήσεις πραγματοποιήθηκαν υπό συνθήκες κατεπείγοντος στο πλαίσιο της κατά το δυνατόν αμεσότερης αποκατάστασης των ζημιών που προκλήθηκαν από τα εν λόγω φυσικά φαινόμενα, αφετέρου, οι αστοχίες τους (υποεκτίμηση ποσοτήτων των απαιτούμενων εργασιών αποκατάστασης) οφείλονται σε αντικειμενικές δυσχέρειες και, τέλος, κατά τη δημοσίευση του τεύχους της διακήρυξης δεν ήταν δυνατό να προβλεφθεί από τη Διεύθυνση Πρασίνου και Αστικής Πανίδας η μεγάλη ένταση των ξαφνικών κλιματικών φαινομένων όπως καύσωνες και παρατεταμένες περίοδοι ξηρασίας. Επιπλέον αυτών, σύμφωνα με την ίδια γνωμοδότηση, η Διεύθυνση Πρασίνου & Αστικής Πανίδας καλείται να αντιμετωπίσει τις συνέπειες από την εντατική χρήση χώρων πρασίνου λόγω της πανδημίας και της οικονομικής κρίσης, ήτοι τη φθορά του χλοοτάπητα και των φυτεύσεων, την πίεση στο φυσικό περιβάλλον, τη φθορά υποδομών (παγκάκια, παιδικές χαρές, μονοπάτια και άλλες υποδομές). Η αυξημένη παρουσία των πολιτών στις δημόσιες περιοχές δημιουργήσε περισσότερη πίεση στις υποδομές, κάτι που απαιτεί επιπλέον πόρους για την αποκατάσταση, την αναβάθμιση και τη συντήρησή τους. Ακόμη πρέπει να αντιμετωπιστούν οι απρόβλεπτες ζημιές

στις υποδομές λόγω βανδαλισμών που συνέβησαν το καλοκαίρι του 2024, όπως κοπές δέντρων, φθορές σε παρτέρια, καταστροφή των αρδευτικών συστημάτων και κλοπή διαφόρων αρδευτικών εξαρτημάτων. Συνεπεία των ανωτέρω, απαιτείται για την άμεση αποκατάσταση των υποδομών και των συστημάτων, η προσθήκη εργασιών αντικατάστασης - επιδιόρθωσης και ενίσχυσης των αρδευτικών συστημάτων, κάτι το οποίο δεν είχε προβλεφθεί στην αρχική σύμβαση, ώστε να μειωθεί το οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος, και να ενισχυθεί η ποιότητα ζωής των πολιτών. Περαιτέρω, η εμφάνιση του εντόμου *Xylotrechus chinensis* (Coleoptera: Cerambycidae) στις μουριές (*Morus spp.*) σε όλες τις περιοχές του Δήμου Αθηναίων, αποτελεί ένα πάρα πολύ σοβαρό κίνδυνο για την επιβίωση των δένδρων. Συνεπεία αυτού, απαιτείται η προσθήκη εργασιών καταπολέμησής του μέσω της μεθόδου έγχυσης στον κορμό, οι οποίες δεν είχαν προβλεφθεί στην αρχική σύμβαση. Με βάση την ανωτέρω γνωμοδότηση, με την .../11.3.2025 εισήγηση του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Πρασίνου και Αστικής Πανίδας, που έγινε δεκτή με την από 10.3.2025 επιστολή της αναδόχου, προτάθηκε η τροποποίηση της σύμβασης, σύμφωνα με τα αναφερόμενα, καθόσον οι ως άνω συνθήκες δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν κατά τη σύνταξη της αρχικής σύμβασης, η δε αλλαγή αναδόχου είναι τεχνικά και οικονομικά ασύμφορη, ενώ η αποτελεσματική εκτέλεση των ως άνω εργασιών είναι αναγκαία για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος.

8. Η τροποποίηση της σύμβασης εγκρίθηκε με την .../13.3.2025 πράξη της Δημοτικής Επιτροπής, με αύξηση του συμβατικού αντικειμένου σε ποσοστό 4,35% της αρχικής αξίας, ήτοι κατά ποσό 1.541.665,20 ευρώ, συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ (1.243.278,39€ + 298.386,81€ ΦΠΑ = 1.541.665,20 €), καθώς και η τρίτη κατά σειρά χρονική παράταση της συμβατικής διάρκειας για 6 μήνες, δηλαδή έως 6.10.2025.

9. Στο αναλυτικό τιμολόγιο εργασιών της υπό έλεγχο τροποποιητικής σύμβασης περιλαμβάνονται τα ακόλουθα: Άρδευση χλοοτάπητα με εκτοξευτήρες (αυτοματοποιημένο σύστημα), Άρδευση φυτών με επίγειο ή υπόγειο σύστημα άρδευσης, αυτοματοποιημένο, Άρδευση Δένδρων Πεζοδρομίου με βυτίο, Εργασίες Καθαρισμού Ξερής φυτικής ύλης, θάμνων & Δέντρων στους Λόφους και τα Άλση για λόγους Πυροπροστασίας, Εκτοξευτήρες αυτοανυψούμενοι, στατικοί, με σώμα ανύψωσης 10 cm, Εκτοξευτήρες αυτοανυψούμενοι γρاناζωτοί ακτίνας ενεργείας 7-14 m, Εκτοξευτήρες αυτοανυψούμενοι, γρاناζωτοί, ακτίνας ενεργείας 5-9 m, με σώμα ανύψωσης 10 cm, πλαστικός, Ηλεκτροβάνες ελέγχου άρδευσης, PN 10 atm, πλαστικές, Χωρίς μηχανισμό ρύθμισης πίεσης, Φ 1". Εργασία αντικατάστασης φθαρμένης βάνας ελέγχου άρδευσης (ηλεκτροβάνα) ονομαστικής διαμέτρου Φ 1". DC 9 VOLT, με ή χωρίς μηχανισμό ρύθμισης πίεσης, συμπεριλαμβανομένων των υλικών, μικροϋλικών και εργατικών για την αποκατάσταση του αρδευτικού συστήματος σε πλήρη λειτουργία, Πηνία ηλεκτροβανών, 24 V AC, Πηνία ηλεκτροβανών, Συγκράτησης (latching), Πλαστικά φρεάτια ηλεκτροβανών, 30X40 cm, 4 ηλεκτροβανών, Πλαστικά φρεάτια ηλεκτροβανών, 6" μίας ηλεκτροβάνας, Πλαστικά φρεάτια ηλεκτροβανών, 10" δύο - τριών ηλεκτροβανών, Πλαστικά φρεάτια ηλεκτροβανών, 50X60 cm, 6 ηλεκτροβανών, Εργασία αποκατάστασης διαρροών εντός φρεατίων ηλεκτροβανών, συμπεριλαμβανομένων των υλικών, μικροϋλικών και εργατικών για την αποκατάσταση του αρδευτικού συστήματος σε πλήρη λειτουργία, Εργασία αποκατάστασης διαρροών σε υπόγεια δίκτυα άρδευσης από σωλήνα PE, συμπεριλαμβανομένων των υλικών, μικροϋλικών και εργατικών για την αποκατάσταση του αρδευτικού συστήματος σε πλήρη λειτουργία, Σωλήνας από πολυαιθυλένιο (PE) ονομαστικής πίεσης 6 atm, Ονομαστικής διαμέτρου Φ 16, Σωλήνας από πολυαιθυλένιο (PE) ονομαστικής πίεσης 6 atm, Ονομαστικής διαμέτρου Φ 20, Σταλακτηφόροι Φ 20 mm με σταλάκτες μακράς διαδρομής, με αποστάσεις σταλακτών 33 cm, Σταλακτηφόροι

Φ 16 mm με σταλάκτες μακράς διαδρομής, με αποστάσεις σταλακτών 33 cm, Σταλακτηφόροι Φ 16 ή Φ 17 mm με αυτορυθμιζόμενους σταλάκτες, με αποστάσεις σταλακτών 33 cm, Σφαιρικοί κρουνοί, ορειχάλκινοι, κοχλιωτοί, PN 16, Φ1". Σφαιρικοί κρουνοί, ορειχάλκινοι, κοχλιωτοί, PN 16, Φ3/4". Προγραμματιστές άρδευσης, μπαταρίας, τύπου φρεατίου, Ελεγχόμενες ηλεκτροβάνες: 1, Προγραμματιστές άρδευσης, μπαταρίας, τύπου φρεατίου, Ελεγχόμενες ηλεκτροβάνες: 2, Προγραμματιστές άρδευσης, μπαταρίας, τύπου φρεατίου, Ελεγχόμενες ηλεκτροβάνες: 4, Προγραμματιστές άρδευσης, μπαταρίας, τύπου φρεατίου, Ελεγχόμενες ηλεκτροβάνες: 6, Οικιακός προγραμματιστής ρεύματος εξωτερικού χώρου, Ελεγχόμενες ηλεκτροβάνες: 4-6, Οικιακός προγραμματιστής ρεύματος εξωτερικού χώρου, Ελεγχόμενες ηλεκτροβάνες: 12, Οικιακός προγραμματιστής ρεύματος εξωτερικού χώρου, Ελεγχόμενες ηλεκτροβάνες: 8-9, Επαγγελματικός προγραμματιστής ρεύματος αυξημένων δυνατοτήτων, Ελεγχόμενες ηλεκτροβάνες: 16-18, Επαγγελματικός προγραμματιστής ρεύματος αυξημένων δυνατοτήτων, Ελεγχόμενες ηλεκτροβάνες: 28-30, Εργασία αντικατάστασης πλακέτας επέκτασης έξι (6) στάσεων, συμπεριλαμβανομένων των υλικών, μικρούλικών και εργατικών για την αποκατάσταση του αρδευτικού συστήματος σε πλήρη λειτουργία, Εργασία αντικατάστασης πλακέτας επέκτασης εννιά (9) στάσεων, συμπεριλαμβανομένων των υλικών, μικρούλικών και εργατικών για την αποκατάσταση του αρδευτικού συστήματος σε πλήρη λειτουργία, Σφαιρικοί κρουνοί, ορειχάλκινοι, κοχλιωτοί, PN 16, Φ2". Φυτοπροστασία δένδρων μουριάς από το *xylotrechuschinensis*]. Σε εκτέλεση των ανωτέρω συντάχθηκε το ελεγχόμενο σχέδιο τροποποίησης.

10. Με τα δεδομένα αυτά και σύμφωνα με όσα προεκτέθηκαν στη μείζονα σκέψη της παρούσας (σκέψεις 2 και 3), το Κλιμάκιο κρίνει ότι εν προκειμένω η απόφαση της αναθέτουσας αρχής να προσφύγει στη διαδικασία τροποποίησης του άρθρου 132 παρ. 1 περ. γ' του ν. 4412/2016 για την ανάθεση των εργασιών της υπό έλεγχο σύμβασης παρίσταται πλημμελώς αιτιολογημένη. Ειδικότερα, οι αναφερόμενες στην από 11.3.2025 γνωμοδότηση (σκέψη 8 της παρούσας) περιστάσεις, ήτοι οι επικαλούμενες ακραίες κλιματολογικές συνθήκες και η αύξηση της χρήσης των δημόσιων χώρων πρασίνου λόγω πανδημίας covid και της οικονομικής κρίσης, δεν έχουν αιφνίδιο χαρακτήρα, καθώς οι περιστάσεις αυτές ήταν ήδη γνωστές σε χρόνο προγενέστερο της προκήρυξης και ανάθεσης της αρχικής σύμβασης και μπορούσαν να ληφθούν υπόψη κατά την εκπόνηση της μελέτης και την ανάθεση της αρχικής σύμβασης. Όπως δε στην προαναφερόμενη γνωμοδότηση ομολογείται, οι πρόσθετες εργασίες για την αποκατάσταση των ζημιών από θεομηνίες κατέστησαν αναγκαίες λόγω αστοχιών των αρχικών μελετών, στις οποίες δεν προσμετρήθηκαν ορθά οι απαιτούμενες ποσότητες εργασιών, επρόκειτο συνεπώς για εργασίες γνωστές κατά το χρόνο ανάθεσης της αρχικής σύμβασης και δεν οφείλονται στη συνδρομή απρόβλεπτων περιστάσεων. Εξάλλου, οι ανατιθέμενες πρόσθετες εργασίες, περιοριζόμενες αφενός, σε εργασίες άδρευσης χλοοτάπητα, φυτών και δέντρων, καθαρισμού ξερής φυτικής ύλης, στους λόφους και τα άλση, αφετέρου, στην προμήθεια και εγκατάσταση των αναφερομένων στη σύμβαση υλικών συντήρησης των συστημάτων άδρευσης και, τέλος, στη φυτοπροστασία δέντρων μουριάς, δεν προκύπτει πώς συνδέονται με τις επικαλούμενες από την αναθέτουσα περιστάσεις της εντατικής χρήσης χώρων πρασίνου λόγω της πανδημίας και της οικονομικής κρίσης, και τη συνεπεία αυτού φθορά του χλοοτάπητα και των φυτεύσεων, και των υποδομών ή με τους επικαλούμενους βανδαλισμούς οι οποίοι σε κάθε περίπτωση αναφέρονται αορίστως χωρίς να εξειδικεύεται η έκταση των επιγενόμενων εξαιτίας τους ζημιών και ο αντίκτυπός τους στο συμβατικό αντικείμενο. Περαιτέρω, η προβαλλόμενη ως επιτακτική ανάγκη εφαρμογής της μεθόδου έγχυσης στον κορμό (*trunkinjection*) για την αντιμετώπιση του εντόμου *Xylotrechus chinensis* που προσβάλλει τις Μουριές

ομοίως δεν παρίσταται αιφνίδια, μη δυνάμενη να προβλεφθεί από την αναθέτουσα αρχή, καθόσον ήδη από το καλοκαίρι του 2023 είχε εφαρμοστεί πιλοτικά για δυο συνεχείς χρονιές, έστω και για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Ως εκ τούτου, ήταν ευχερής για την αναθέτουσα αρχή ο έγκαιρος προγραμματισμός των αναγκών της και η συνακόλουθη διεξαγωγή μιας διαγωνιστικής διαδικασίας για την ανάθεση των σχετικών εργασιών. Τέλος η επικαλούμενη από την αναθέτουσα μείωση του προσωπικού της Διεύθυνσης Πρασίνου και Αστικής Πανίδας, δεν συνιστά, κατά τα δεδομένα της κοινής πείρας, απρόβλεπτη περίσταση που δικαιολογεί την τροποποίηση της σύμβασης. Σε κάθε περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι εργασίες της αρχικής σύμβασης (συντήρηση κοινόχρηστων χώρων πρασίνου, άρδευση κ.λπ.), έχουν πάγιο και διαρκή και χαρακτήρα, το πέρας της χρονικής διάρκειας της αρχικής σύμβασης δεν συνεπάγεται την ολοκλήρωσή τους, αλλά την ανάγκη επαναπροκήρυξης διαγωνισμού για τη συνέχισή τους κατά το χρονικό διάστημα που ακολουθεί, λαμβανομένης περαιτέρω υπόψιν της, κατά τους ισχυρισμούς της αναθέτουσας αρχής, υποστελέχωσης της Διεύθυνσης Πρασίνου και Αστικής Πανίδας του Δήμου. Τούτων έπεται ότι η ενδεχόμενη τρίτη κατά σειρά παράταση της αρχικής σύμβασης και η ανάθεση των ελεγχόμενων πρόσθετων εργασιών στην ήδη ανάδοχο, ανεξαρτήτως του αν αυτές δικαιολογούνται ή μη, δεν παρίστανται αναγκαίες για την ολοκλήρωση του αρχικού συμβατικού αντικείμενου, αλλά στην ουσία πρόκειται για ποσοτική και χρονική επέκταση αυτού κατά παράβαση των αρχών της διαφάνειας και της ελευθερίας του ανταγωνισμού. Σημειωτέον, επίσης, ότι αορίστως και αναποδείκτως προβάλλεται ότι η τυχόν αλλαγή αναδόχου είναι τεχνικά και οικονομικά ασύμφορη για την αναθέτουσα αρχή, λαμβανομένων υπόψιν του είδους και της φύσης των συμβατικών υπηρεσιών, οι οποίες δεν παρίστανται εξειδικευμένες, ώστε να ανακύπτουν προβλήματα διαλειτουργικότητας εξοπλισμού, εγκαταστάσεων κ.λπ. Κατά τούτο, δεν συντρέχει ούτε η περ. β' του άρθρου 132 του ν. 4412/2016. Τέλος, η ελεγχόμενη τροποποίηση παρίσταται ουσιώδης και μη επιτρεπτή και κατά την έννοια της παρ. 4 του ίδιου άρθρου, δεδομένου ότι αυξάνει σημαντικά το οικονομικό αντικείμενο της σύμβασης, επεκτείνει το αντικείμενό της και επιμηκύνει τη διάρκειά της, με το περιεχόμενο δε αυτό, όπως περιγράφηκε ανωτέρω, διαφοροποιεί ουσιαστικά τους όρους της αρχικής σύμβασης, η γνωστοποίηση δεν των τροποποιημένων όρων στο πλαίσιο της διαδικασίας συνάψεως της αρχικής σύμβασης θα μπορούσε να είχε παράσχει τη δυνατότητα συμμετοχής και σε άλλους υποψηφίους καθώς και τη δυνατότητα να υποβληθούν ουσιωδώς διαφορετικές προσφορές (ΔΕΕ C-91/2008, ...ΑΓ, σκ. 38, ΔΕΚ C-496/99, σκ. 116-117). Ακόμη, η εν λόγω τροποποίηση θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο αυτοτελούς διαγωνιστικής διαδικασίας, η οποία θα είχε προσελκύσει και άλλους συμμετέχοντες και, ως εκ τούτου, η επιλογή της ανάθεσης των ελεγχόμενων υπηρεσιών κατόπιν τροποποίησης της αρχικής σύμβασης προσδίδει αδικαιολόγητο πλεονέκτημα στην ανάδοχο.

11. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, κωλύεται η υπογραφή του ελεγχόμενου σχεδίου τροποποιητικής σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς

Κωλύεται η υπογραφή του σχεδίου τροποποίησης της .../7.4.2021 σύμβασης "Συντήρηση και ανάπτυξη πλατειών, πεζόδρομων, κλιμάκων και λοιπών κοινόχρηστων χώρων πρασίνου στην 1η, 2η, 3η, 4η, 5η, 6η και 7η Δ.Κ. του Δήμου Αθηναίων για 36 μήνες" δια της αυξήσεως του συμβατικού αντικείμενου κατά το ποσό των 1.541.665,20 ευρώ συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ και της παράτασης της διάρκειας έως 6.10.2025, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό ...».

10. Άδειες κοπής δένδρων

(1) Δασικός Κώδικας (νδ/γμα 86/1969) - Κοπή δένδρων σε εκτάσεις όπου εφαρμόζεται η Δασική νομοθεσία

Κατά το **άρθρο 85 ΚΔ**: «Άρθρο 85. Άδειαι υλοτομίας. 1. Ουδείς υλοτόμος δύναται να υλοτομήση, κατασκευάση ή συλλέξη δασικά προϊόντα εκ δημοσίων ή μη δασών, προς εμπορίαν ή ατομικάς ανάγκας, εάν δεν εφοδιασθή προηγουμένως δι' αδείας υλοτομίας. Η άδεια αυτή εκδίδεται, προκειμένου περί δημοσίου δάσους, κατόπιν καταβολής μισθώματος, προκειμένου δε περί μη δημοσίου δάσους, κατόπιν καταβολής δημοσίου δασικού φόρου. Άδεια υλοτομίας εκδίδεται ατελώς εις τας υπό του άρθρου 176 προβλεπομένας περιπτώσεις. Κατ' εξαίρεσιν των ως άνω διατάξεων δεν απαιτείται άδεια υλοτομίας εις τας υπό των άρθρων 177 και 178 προβλεπομένας περιπτώσεις. 2. Η άδεια υλοτομίας εκδίδεται επί τη βάσει εγκεκριμένων δασοπονικών σχεδίων ή εκθέσεων, πινάκων υλοτομίας και ειδικών εγκριτικών διαταγών, ως λεπτομερέστερον καθορίζεται δια διατάγματος. 3. Κατά την έκδοσιν των αδειών υλοτομίας εκ δασών δημοσίων ή μη, δικαιούται ο υπέρ ου η άδεια να καταβάλη μέχρι 30% τουλάχιστον του αντιστοίχου μισθώματος ή φόρου, του υπολοίπου ποσού καταβαλλομένου κατά την εξέλεξιν των αδειών. 4. Αι άδειαι υλοτομίας, εις ας περιπτώσεις αναδεικνύονται δασικοί συνεταιρισμοί εργασίας ως μισθωταί δημοσίων και μη δασών, δύναται να εκδίδωνται επί τη προσαγωγή εγγυητικής επιστολής ανεγνωρισμένης Τραπεζής δια ποσόν ίσον προς το εκάστοτε καταβλητέον μίσθωμα ή φόρον μετά των συμπαρομαρτούντων προσθέτων ποσοστών υπέρ τρίτων προσώπων δημοσίου δικαίου. Εν τοιαύτη περιπτώσει το μίσθωμα ή ο φόρος μετά των προσθέτων ως άνω ποσοστών καταβάλλονται κατά την εξέλεξιν των υπό των αδειών υλοτομίας οριζομένων δασικών προϊόντων, και το πολύ εντός τεσσάρων μηνών από της εκδόσεως της αδείας υλοτομίας, εάν εν τω μεταξύ δεν ενεργηθή εξέλεξις. 5. Αι άδειαι υλοτομίας, εφ' όσον είναι μερικαί και δεν αφορούν εις ολόκληρον το καταβληθησόμενον μίσθωμα ή φόρον δια το εξ εκάστου δάσους ετησίως ή περιοδικώς παραχθησόμενον ποσόν και είδος δασικών προϊόντων, ισχύουν μόνον δια το υπ' αυτών αντιπροσωπευόμενον ποσόν δασικών προϊόντων. Ευθύς δε ως το ποσόν τούτο παραχθή, μεταφερθή εις τον τόπον της εξελέξεως και καταμετρηθή, συντασσομένου προς τούτο του πρωτοκόλλου εξελέξεως ή θεωρουμένων και ελεγχομένων των αδειών τούτων, εις τας περιπτώσεις, καθ' ας δεν συντάσσεται πρωτόκολλον εξελέξεως, παύουν αυτοδικαίως ισχύουσai δι' υλοτομίαν εις το δάσος και χρησιμεύουν μετά του αποκόμματος πρωτοκόλλου εξελέξεως εις τον υλοτόμον ως δικαιολογητικόν της εκ του τόπου της εξελέξεως εις τον τόπον της πρώτης αποθηκεύσεως μεταφοράς των δασικών προϊόντων. 6. Άδειαι υλοτομίας, εκδοθείσαι δια καταβολής ολοκλήρου του αντιστοιχούντος μισθώματος ή φόρου, εις ουδεμίαν υπόκεινται μετά την έκδοσίν των αναπροσαρμογήν ή αυξομείωσιν του μισθώματος ή φόρου δια τα εις αυτάς αναγραφόμενα ποσά δασικών προϊόντων. 7. Εις αδείας υλοτομίας, κατά την έκδοσιν των οποίων κατεβλήθη ποσοστόν μόνον του μισθώματος ή φόρου, χωρεί αναπροσαρμογή ή αυξομείωσις κατά την εξέλεξιν, μόνον δια το οφειλόμενον εισέτι ποσόν».

Κατ' **άρθρο 86 ΔΚ**: «Άρθρο 86. Άδειαι απολήψεως δασικών προϊόντων. Προκειμένου περί μη δημοσίων δασών, δια την ενέργειαν υλοτομίας, συν τοις άλλοις, απαιτείται και έγγραφος άδεια του δασοκτήμονος ή, εφ' όσον ούτος δεν ευρίσκεται εν τη διακατοχή, του διακατόχου. Η άδεια αυτή δέον να είναι απηλλαγμένη πάσης αιρέσεως ή όρου, πλην των εκ των δασικών νόμων και της δασικής αρχής τυχόν επιβαλλομένων, εν ουδεμία δε περιπτώσει υπόκειται εις

ανάκλησιν εκ μέρους του χορηγησάντος αυτήν. Αποβάλλει όμως πάσαν ισχύν δια τον εφεξής χρόνον, εάν παραιτηθή ταύτης ρητώς ο υπέρ ου εξεδόθη ή εάν τελεσίδικος ή προσωρινώς εκτελεστή δικαστική απόφασις, εκδιδομένη επί διαφοράς μεταξύ του εκδόντος και του υπέρ ου η άδεια, σχετικώς προς το εκχωρηθέν δια της αδείας δικαίωμα υλοτομίας, ήθελεν επιφέρει τοιοούτον αποτέλεσμα. Δια διατάγματος καθορίζεται ο τύπος, κατά τον οποίον δέον να είναι συντεταγμένη η κατά τας διατάξεις της παρούσης παραγράφου άδεια του δασοκτήμονος»

Σύμφωνα περαιτέρω με το **άρθρο 87 ΔΚ**: «Άρθρο 87. Εγκατάστασις υλοτόμων. 1. Απαγορεύεται η υλοτομία, η συλλογή ή κατασκευή δασικών προϊόντων, εις μεν τα δημόσια ή τα υπό του Δημοσίου διακατεχόμενα δάση άνευ προηγουμένης εγκρίσεως και δια πρωτοκόλλου εγκαταστάσεως των ενοικιαστών υλοτόμων εις τα μίσθια δάση υπό της αρμοδίας δασικής αρχής, εις δε τα ιδιωτικά, μοναστηριακά, κοινοτικά, αγαθοεργών ιδρυμάτων και λοιπά μη ανήκοντα εις το Δημόσιο ή διακατεχόμενα υπ' αυτού δάση άνευ προηγουμένης εγκρίσεως και εγκαταστάσεως των υλοτόμων υπό της αυτής αρχής, προσέτι δε και εγγράφου αδείας του ιδιοκτήτου, ή, εφ' όσον ούτος δεν ευρίσκεται εν τη διακατοχή του διακατόχου. 2. Ο τρόπος συντάξεως του πρωτοκόλλου εγκαταστάσεως, το περιεχόμενον, ο χρόνος ισχύος και πάσα σχετική λεπτομέρεια καθορίζονται δια διατάγματος, μέχρις εκδόσεως του οποίου ισχύουν αι διατάξεις των παρ.2 και 3 του άρθρου 131 του ν. 4173/1929».

Κατά το **άρθρο 88 ΔΚ**: «Άρθρο 88. Υλοτομία μη δημοσίων δασών, των οποίων αμφισβητείται η διακατοχή. 1. Προκειμένου περί μη δημοσίων δασών, των οποίων η διακατοχή αμφισβητείται ή επί των οποίων αξιούται οιαδήποτε δουλεία ή οιονεί νομή αυτής, της οποίας η ύπαρξις ασκεί επιρροήν επί του απειριορίστου και ελευθέρου δικαιώματος υλοτομίας ή του συστήματος υπό το οποίον αύτη δέον να πραγματοποιηθή, γνωμοδοτεί περί της διακατοχής ή της υπάρξεως της οιονεί νομής δουλείας, επιτροπή αποτελουμένη εκ του ειρηνοδίκου ως προέδρου, του δασάρχου και του οικονομικού εφόρου της εν η το δάσος περιφέρειας ή των νομίμων αναπληρωτών των, επί τη αιτήσει του ενδιαφερομένου ή του Υπουργού Γεωργίας, παραδιδόμενη εις τον πρόεδρον της επιτροπής. Εις την αίτησιν επισυνάπτεται γραμμάτιον παρακαταθήκης χρηματικού ποσού καλύπτοντος τας υπό των κειμένων διατάξεων προβλεπομένας εκάστοτε δαπάνας δι' ημερησίαν αποζημίωσιν και οδοιπορικά έξοδα των μελών της Επιτροπής και οριζομένου υπό του προέδρου αυτής. Αν η αίτησις αύτη υποβάλλεται υπό του Υπουργού Γεωργίας προς το συμφέρον του Δημοσίου, αι σχετικαί δαπάναι των μελών της επιτροπής βαρύνουν το Δημόσιον καταβαλλόμεναι κατά τας κειμένας δαιτάξεις. 2. Η επιτροπή εν τη εκτελέσει των καθηκόντων της ακροάται των διαδίκων, καλεί και εξετάζει ενόρκως μάρτυρας, αιτείται στοιχεία παρ' οιασδήποτε αρχής, εξετάζει τίτλους και εξαντλεί πάσαν αναγκαιούσαν ενέργειαν προς μόρφωσιν πεποιθήσεως. Η γνωμοδότησις εκδίδεται ητιολογημένη εντός προθεσμίας 15 ημερών από της παραδόσεως της αιτήσεως εις τον πρόεδρον της επιτροπής και κοινοποιείται επί αποδείξει εις τους ενδιαφερομένους επιμελεία του ιδίου. 3. Κατά της γνωμοδοτήσεως ταύτης επιτρέπεται προσφυγή υπό του μη δικαιωθέντος, εν όλω ή εν μέρει, ενώπιον του μονομελούς πρωτοδικείου της περιφέρειας, εν η το δάσος, κατατιθεμένη εις τον γραμματέα του αυτού πρωτοδικείου εντός ανατρεπτικής προθεσμίας 15 ημερών από της κοινοποιήσεώς της. 4. Ο δικαστής του μονομελούς πρωτοδικείου ορίζει δια πράξεώς του επί του δικογράφου της προσφυγής δικάσιμον ουχί πέραν των 20 ημερών από της καταθέσεως της προσφυγής, ήτις κοινοποιείται επιμελεία του ενδιαφερομένου εις τους λοιπούς αμφισβητούντας εν αντιγράφω δέκα τουλάχιστον ημέρας προ της δικασίμου. Αι ως άνω προθεσμιαί ισχύουν και καθ'

ας περιπτώσεις δυνάμει ειδικών νόμων αναγράφονται μείζονες προθεσμίες διαδικασίας και κλητεύσεως υπέρ ωρισμένων διαδίκων, πλην του Δημοσίου, δι' ο ισχύουν αι ειδικαί δι' αυτό διατάξεις. 5. Η προσφυγή εκδικάζεται υπό του μονομελούς πρωτοδικείου, το οποίον αποφασίζει εκ των ενόντων οριστικώς και ανεκκλήτως, αποκλειομένης της ανακοπής ως και της παραπομπής εις το πολυμελές πρωτοδικείον. Η απόφασις αὕτη εκδιδόμενη εντός 15 ημερών, ισχύει προσωρινώς μέχρις εκδόσεως τελεσιδίκου αποφάσεως κατά την τακτικήν διαδικασίαν, περί της νομής ή κυριότητος ή περί της υπάρξεως δουλείας, ή οιωνεί νομής αυτής. 6. Η γνωμοδότησις της άνω επιτροπής, εφ' όσον δεν προσεβλήθη δια προσφυγής εμπροθέσμου, ή, η επί της τυχόν ασκηθείσης προσφυγής εκδοθείσα απόφασις υποχρεοί την δασικήν αρχήν να επιτρέψη την υλοτομίαν εις τον αναγνωρισθέντα διακάτοχον ή να λάβη υπ' όψιν την αναγνωριζομένην δι' αυτόν οιονεί νομήν δουλείας και ρυθμίση τα της υλοτομίας ούτως ώστε να μη θίγωνται αύται, προσαρμοζομένων αναλόγως και των εγκεκριμένων ή εγκριθησομένων διαχειριστικών σχεδίων ή εκθέσεων. 7. Τας αυτάς ως άνω συνεπείας συνεπάγεται και η κατά την διαδικασίαν της πολιτικής δικονομίας εκδιδόμενη απόφασις του ειρηνοδικείου ή του μονομελούς πρωτοδικείου της εν η το δάσος περιφέρειας, δια της οποίας αναγνωρίζεται η ως άνω διακατοχή ή η ύπαρξις της δουλείας ή της οιονεί νομής αυτής. 8. Αι διατάξεις των προηγουμένων παραγράφων δεν έχουν εφαρμογήν επί των δημοτικών και κοινοτικών δασών».

Κατά το **άρθρο 177 ΔΚ** (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 69 ν. 5110/2024): «Ατελείς και άνευ αδείας υλοτομίες. Ατελώς και άνευ αδείας υλοτομούνται, συλλέγονται ή κατασκευάζονται: α) Τα καυσόξυλα και οι θάμνοι, όταν προορίζονται για οικιακή χρήση του υλοτομούντος και μεταφέρονται με οποιοδήποτε μέσο εντός του δασαρχείου. β) Τα καυσόξυλα και οι θάμνοι, όταν μεταφέρονται με οποιαδήποτε μέσο θαλασσίως ή διά ξηράς, μέχρι του ποσού των τριών φορτίων ή πεντακοσίων χιλιογράμμων καθ' εκάστην ημέρα και κατ' άτομο εντός της περιφέρειας του δασαρχείου, εις το οποίο συνελέγησαν ή με έγκριση του περιφερειάρχη λαμβανομένη μετά γνώμη του αρμοδίου δασάρχου και περιφερειακού διευθυντού δασών και στην περιφέρεια συνορεύοντος δασαρχείου, και πωλούνται υπό των ιδίων συλλεκτών για οικιακή χρήση των κατοίκων ή στα υπαίθρια κεραμοποιεία, πλινθοποιεία, αγγειοπλαστεία, ελαιοτριβεία, τυροκομεία, αρτοκλιβάνους, άμβυκας, εγκαταστάσεις αποστάξεως φυτικών ουσιών προς παραγωγή αιθερίων ελαίων, σησαμελοτριβεία, στραγαλοποιεία, βυρσοδεψεία και λοιπές όμοιας φύσεως εγκαταστάσεις. Προκειμένου όμως περί χρήσεως των καυσοξύλων ή θάμνων αυτών στα εργοστάσια, ασβεστοκαμίνους, συστηματικά κεραμοποιεία, πλινθοποιεία, αλωνιστικές μηχανές, ατμόπλοια για τη θέρμανση των ατμολεβήτων και προς εμπορία συγκέντρωση, όλως εξαιρετικώς και μόνον όταν στα δάση των πέριξ χωρίων υπάρχοντα πλεονάσματα καυσοξύλων υπέρ των αναγκών των κατοίκων, δύναται αυτή η χρήση να επιτραπεί από τον περιφερειάρχη με τη γνώμη του αρμοδίου δασάρχου και περιφερειακού διευθυντού δασών, με καταβολή μισθώματος οριζόμενου από τον νομάρχη, εφ' όσον τα καυσόξυλα ή θάμνοι προέρχονται εκ δημοσίων ή ανάμικτα από δημόσια και μη δημόσια δάση, και φόρου εφόσον τα καυσόξυλα ή οι θάμνοι προέρχονται από μη δημόσια δάση. γ) Γεωργικά εργαλεία γενικά (ιδία άροτρα, διχάλες, στυλιάρια, υπορθώματα αμπέλων, βέργες περιελίξεως κηπουρικών φυτών, ξυλεία προς κατασκευή κλιμάκων συλλογής ελαιοκάρπου, για περίφραξη ποιμνιοστασίων και καταφυγίων ζώων, κήπων, αμπέλων ή αγρών, δρομάρια και ράβδοι για αποξήρανση καπνού, πάσσαλοι για διευθέτηση χειμάρρων ή για προστασία

γεωργικών κτημάτων, πλαγινά εξαρτήματα βοαμαξών και οβελοί κατά τις εορτές του Πάσχα, εφ' όσον πάντα χρησιμοποιούνται δια τας ιδίας των υλοτομούντων ανάγκες. δ) Σχινόφυλλο, κηκίδια, άνθη φιλύρας, λιγόβεργες και ξηροί κώνοι πεύκης. Τα προϊόντα όμως αυτά ως και το σχινάλευρο, μεταφερόμενα δια ξηράς ή διά θαλάσσης εκτός του δασαρχείου, στις περιφέρειες του οποίου συνελέγησαν, υποβάλλονται στην καταβολή μισθώματος εφόσον προέρχονται από δημοσία δάση, ή φόρου εφόσον προέρχονται από μη δημόσια δάση ή κτήματα. ε) Τα εντός κήπων, αυλών, ελαιώνων και αμπέλων φυόμενα οιαδήποτε δένδρα. στ) Τα εντός γεωργικών ή δενδροκομικών καλλιεργούμενων εκτάσεων φυόμενα είτε οπωροφόρα ή καρποφόρα είτε τεχνητώς φυτευθέντα, είτε αυτοφυή οιαδήποτε μεμονωμένα μέχρι πέντε κατά στρέμμα φυόμενα δένδρα, ως και οι τεχνητές ή αυτοφυείς δασικές λωρίδες επί των ορίων των καλλιεργειών πλάτους μέχρι δέκα (10) μέτρων. Τα αυτοφυή όμως ταύτα δένδρα, εφόσον διατίθενται προς εμπορία, υλοτομούνται κατόπιν εγκρίσεως της δασικής αρχής και επί τη καταβολή δασικού φόρου. ζ) Η κάθε είδους βλάστηση εντός στρατιωτικών εγκαταστάσεων. Ειδικά, η ξυλεία που συλλέγεται από δένδρα που φύονται μεν εντός στρατιωτικών εγκαταστάσεων αλλά δεν ανήκουν κατά κυριότητα στη στρατιωτική υπηρεσία, καθόσον βρίσκονται σε δημόσιο δάσος το οποίο έχει παραχωρηθεί κατά χρήση στις Ένοπλες Δυνάμεις, αποδίδεται στις δασικές υπηρεσίες, τηρουμένων των διατάξεων περί μεταφοράς δασικών προϊόντων. η) Η κάθε είδους βλάστηση εκτός των στρατιωτικών εγκαταστάσεων και σε ακτίνα έως εκατό (100) μέτρων περιμετρικά αυτών, για λόγους πυροπροστασίας. Στις περιπτώσεις αυτές, ο διοικητής κάθε στρατοπέδου δύναται να διατάσσει, αποκλειστικά εντός των ορίων της ως άνω ακτίνας, την εκτέλεση εργασιών διάνοιξης μικτών ζωνών αντιπυρικής προστασίας, εργασιών κλάδευσης και απομάκρυνσης της παρεδαφιαίας βλάστησης και γενικά δασοκομικών εργασιών πρόληψης και αποτροπής κινδύνου πυρκαγιάς, κατόπιν τεχνικής έκθεσης η οποία εκδίδεται, κατά περίπτωση, ως εξής: ηα) Εφόσον στην περιοχή των προς εκτέλεση εργασιών υπάρχει δημόσιο δάσος ή δημόσια δασική έκταση, η έκθεση συντάσσεται κατ' απόλυτη προτεραιότητα από την οικεία δασική υπηρεσία, σε συνεργασία με την οικεία στρατιωτική υπηρεσία. Στην περίπτωση αυτή, η ξυλεία που συλλέγεται αποδίδεται στις δασικές υπηρεσίες, τηρουμένων των διατάξεων περί μεταφοράς δασικών προϊόντων. ηβ) Εφόσον στην περιοχή των προς εκτέλεση εργασιών υπάρχει ιδιωτικό δάσος ή ιδιωτική δασική έκταση, η τεχνική έκθεση συντάσσεται από την οικεία στρατιωτική υπηρεσία και εγκρίνεται, κατ' απόλυτη προτεραιότητα, από την οικεία δασική υπηρεσία. Στην περίπτωση αυτήν, προϋπόθεση για την εκτέλεση των ως άνω εργασιών αποτελεί η αναγκαστική απαλλοτρίωση της οικείας έκτασης, σύμφωνα με τον ν. 4442/1929 (Α' 339), ή η σύσταση δουλείας ξύλευσης σε βάρος αυτής, σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, και έναντι ανταλλάγματος, που υπολογίζεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 του ν. 998/1979 (Α' 289). Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται οι διατάξεις της δασικής νομοθεσίας περί μεταφοράς δασικών προϊόντων. 2. Οι κατά την προηγούμενη παράγραφο υλοτομίες, εκτός των περ. ζ) και η), δύνανται να ρυθμιστούν ή περιοριστούν μέχρι πλήρους απαγορεύσεως κατά χώρο, χρόνο και τρόπο κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 66». Σημειώνεται ότι κατ' άρθρο 21 παρ. 7 ν. 3208/2003 (ΦΕΚ Α' 303/24.12.2003): «Ο προβλεπόμενος από τις διατάξεις των άρθρων 160 έως 182 του νδ/τος 86/1969 δημόσιος δασικός φόρος καταργείται».

Συναφώς, στο πλαίσιο των ρυθμίσεων του Δασικού Κώδικα (νδ/γμα 86/1969, ΦΕΚ Α' 7), ισχύουν και τα ακόλουθα:

«Άρθρο 73 ΔΚ. Άδεια στρατιωτικού διοικητού δι' εκχέρσωσιν και βοσκήν. Προκειμένου περί εκχερσώσεως δασικών εκτάσεων κειμένων εις παραμεθορίους περιοχάς, εκτός των υπό του παρόντος κώδικος προβλεπομένων, προσαπαιτείται και έγγραφος άδεια του στρατιωτικού διοικητού της περιοχής, εκδιδόμενη κατόπιν συμφώνου γνωμοδοτήσεως του Γενικού Επιτελείου Στρατού. Ομοία άδεια, εκδιδόμενη υπό τας αυτάς προϋποθέσεις, απαιτείται δια την βόσκησιν ζώων εντός οiwονδήποτε δασικών εκτάσεων κειμένων εις τας αυτάς περιοχάς».

«Άρθρο 75. Υποχρεώσεις υλοτόμων. 1. Ουδείς δύναται να εργασθή υλοτόμος, ή ανθρακοποιός εις τας παραμεθορίους περιοχάς, εάν δεν είναι εφωδιασμένος δι' ειδικής αδείας εκδιδόμενης υπό του διοικητού στρατιωτικού τομέως, εις την περιοχήν του οποίου μέλλει να εργασθή. 2. Ο διοικητής του συνοριακού τομέως, εις την περιοχήν του οποίου ενεργούνται υλοτομιαί, δικαιούται να απομακρύνη πάραυτα πάντα εργάτην υλοτόμον ή ανθρακοποιόν, όστις ήθελεν αποκαλυφθή στερούμενος της κατά την παρ. 1 ειδικής αδείας».

Σχετική με τις άδειες υλοτομίας σε περιοχές δασικού χαρακτήρα είναι και η ακόλουθη Αναφορά του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Τρίπολης με αριθ, πρωτ. 2288/20.6.1988:

ΕΙΣ. ΠΛΗΜ. ΑΝΑΦΟΡΑ
Αριθμ. πρωτ. 2288

Τρίπολη 20.6.1988

1. Λαμβάνω την τιμή να Σας αναφέρω, σε εκτέλεση της 3825/8.6.1988 παραγγελίας Σας, τα ακόλουθα:

2. Κατόπιν της από 11.2.1988 μήνυσης του δασ. υπαλλήλου Σ.Κ., ασκήσα ποινική δίωξη κατά των 1) Θ.Μ. και 2) Α.Γ., για παράνομη υλοτομεία σε δάσος (α.268 παρ.1, 2 Δ.Κ. και 381 παρ. 1 ΠΚ) και παρέπεμψα αυτούς να δικάσούν ενώπιον του Μονομελούς Πλημ/κείου Τρίπολης στις 24.2.1988. Το Μονομελές Πλημμελειοδικείο με την 397/88 απόφασή του αθώωσε τους κατηγορούμενους και διέταξε την απόδοση σε αυτούς 5 τόννους δασικών προϊόντων και του 2885 Ι.Χ.Φ αυτ/του τύπου Mercedes, τα οποία είχαν κατασχεθεί από τους δασ. υπαλλήλους του δασαρχείου Βυτίνας.

3. Κατά το άρθρο 85 του ΔΚ «Ουδείς υλοτόμος δύναται να υλοτομήση, κατασκευάσει ή συλλέξει δασικά προϊόντα εκ δημοσίων ή μη δασών, προς εμπορία ή ατομικάς ανάγκας, εάν δεν εφοδιαστεί προηγουμένως δι' αδείας υλοτομίας. Κατ' εξαίρεση δεν απαιτείται άδεια υλοτομίας εις τας υπό των άρθρων 177 και 178 προβλεπόμενας περιπτώσεις». Από το άρθρο 177 σε συνδυασμό με τα άρθρα 85 και 66 του ΔΚ συνάγονται τα εξής νομικά πορίσματα.

Καυσόξυλα υλοτομούνται και συλλέγονται υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχει εκδοθεί αντίθετη δασική αστυνομική διάταξη, ατελώς και χωρίς άδεια της δασικής αρχής με τις εξής διακρίσεις:

(1) Τα συλλεγόμενα από τα δάση, δημόδια ή ιδιωτικά (αρθ. 86 παρ. 1 και από αντιδιαστολή των περ. ε' και στ' του 177 παρ. 1), αρκεί να μεταφέρονται εντός της περιφέρειας του ίδιου Δασαρχείου. Η ποσότητά τους ποικίλει. Αν μεν προορίζονται για οικιακή χρήση του ίδιου του υλοτόμου, δεν υπάρχει όριο στην ποσότητα, αν δε προορίζεται για εμπορία η ποσότητά τους δεν πρέπει να ξεπερνά τα τρία φορτία ή τα 500 χιλ/μα την κάθε ημέρα κατ' άτομο.

(2) Τα συλλεγόμενα εντός κήπων, αυλών ελαιώνων και αμπέλων χωρίς κανένα περιορισμό ούτε στον προορισμό τους (για οικιακή χρήση ή για εμπορία) ούτε στον τόπο διακίνησής τους (εντός ή εκτός του δασαρχείου), ούτε τέλος στην ποσότητά τους κατά φορτίο ή κατ' άτομο).

Και (3) Τα συλλεγόμενα εντός αγροκτημάτων επί των ορίων τους πλάτους μέχρι 10 μέτρων, χωρίς κανέναν άλλον περιορισμό, εκτός του να προορίζονται για τις ατομικές ανάγκες του ίδιου υλοτόμου.

(4) Όσον αφορά την μεταφορά δασικών προϊόντων προβλέπεται ως αυτοτελές έγκλημα όταν πρόκειται για νόμιμη υλοτομία δηλ. για υλοτομία που ενεργείται μετά από προηγούμενη άδεια της αρχής. Τούτο προκύπτει από το ότι κατά το άρθρο 5, ως τούτω αντικαταστάθηκε από το άρθρο 1 του βδ/τος 697/68, του καν. δ/τος της 15/30.9.1941, το οποίο εκδόθηκε βάσει του καταργημένου νδ/τος 194/1941 και ισχύει μετά την εφαρμογή του νέου Δασ. Κώδικα, κατ' άρθρο 316 αυτού στοιχείο του αδικήματος είναι η ενέργεια αυτής χωρίς να συνοδεύεται με δελτίο μεταφοράς. Τούτο εκδίδεται από το αρμόδιο δασικό όργανο μετά από έλεγχο του αν τα προς μεταφορά δασικά προϊόντα δεν ξεπερνούν την ποσότητα που επιτράπηκε να υλοτομηθεί και η οποία αναγράφεται και στο πρωτόκολλο εξέλεγχης ή στην άδεια μεταφοράς.

Συνεπώς στην παράνομη υλοτομία η μεταφορά δεν τιμωρείται ως ίδιο και αυτοτελές έγκλημα (ά. 268 παρ. 3 σε συνδ. με παρ. 1, 2 αυτού, 381 παρ. 1 ΠΚ και 5 του καν. δ/τος της 15/30.9.1941), αλλά συντιμωρείται με την παράνομη υλοτομία (ά. 268 παρ. 1, 2 ΔΚ και 381 παρ. 1 ΠΚ) (ΑΠ 30/83 ΠοινΧρ ΛΓ/691).

(5) Οι προαναφερόμενες νομικές ρυθμίσεις του Δ. Κώδικα ισχύουν και στην περιφέρεια του Δασονομείου Τροπαίων και υπό την ισχύ της 1233 Δασικής Αστυν. Διάταξης του Δασαρχείου Βυτίνας στο οποίο υπάγεται. Η ελευθερία της υλοτομίας χωρίς κανένα περιορισμό που αυτή λαβαίνει χώρα εντός κήπων, αυλών κ.λπ. ή εντός των αγροκτημάτων για οικιακή χρήση του υλοτόμου, επαναλήφθηκε και στη Δασική αυτή Αστυν. Διάταξη.

Η ελεύθερη υλοτομία εντός κήπων, αυλών κ.λπ. αναφέρεται ρητά σε αυτή (κεφ. Β' παρ. 1 περ. ε'), ενώ η ελεύθερη υλοτομία για οικιακή χρήση από τα αγροκτήματα συνάγεται από αντιδιαστολή της διάταξης αυτής (κεφ. Α' παρ. 7), κατά την οποία απαγορεύονται η υλοτομία εντός αγροκτημάτων, εφόσον διατίθενται -ενν. τα δασ. προϊόντα- προς εμπορία.

(6) Αποδείχτηκε στην προκειμένη υπόθεση στο δικαστήριο ότι ο πρώτος κατηγο/νος υλοτόμησε το χειμώνα του 1987 5 τόννους δασ. προϊόντα εντός του αγροκτημάτος του στη θέση «Πετσούρι» της Κοιν. Χώρας - Γορτυνίας και στις 10.2.1988 τα μετέφερε με το αυτοκίνητο του δεύτερου μέχρι στη θέση «Τρείς Βρύσες» της Κοιν. Λαγκαδίων - Γορτυνίας με προορισμό την κάλυψη των ατομικών του αναγκών. Το γεγονός της υλοτόμησης από το αγρόκτημα τούτο δεν το απόκλεισε το δικαστήριο και το αρμόδιο όργανο, ο δασοπόνος δηλ. του Δασονομείου Τροπαίων Α.Ν. Προέβηκαν δηλ. σε νόμιμη συμπεριφορά που επιτρέπεται από το Δασικό Δίκαιο ρητά μεν από το Δασικό Κώδικα (ά. 177 παρ. 1 περ. στ' αυτού) από αντιδιαστολή δε στο κείμενο της Δασ. Αστ. Διατ. (κεφ. Α' παρ. 7 αυτής).

(7) Παρ' όλον όμως το σύννομο της συμπεριφοράς των κατηγορουμένων και της ορθότητας της αθωωτικής απόφασης του δικ/ρίου, τόσο το Υπ. Δικ/σύνης με το 10678/2411635/3.3.1988 έγγραφό του (Δικ. Σύμβουλο Λ. Παπαδά) όσον και το Δασαρχείο Βυτίνας με το 1121/2.3.1988 έγγραφό του, μου ζήτησαν την άσκηση έφεσης κατ' αυτής. Επικοινωνήσα τηλεφωνικά με τους δύο εκδότες των εγγράφων τούτων και τους εξήγησα ότι ήμουν πεπεισμένος για την ορθότητα της απόφασης, νομικά και ουσιαστικά και δεν μπορούσα να ενδώσω το αίτημά τους. Απ' αυτούς ο μεν νομ. σύμβουλος του Υπουργείου συμφώνησε με τις απόψεις μου, ο δε Δασάρχης Βυτίνας φάνηκε ότι δεν πείσθηκε.

(8) Με τα 1121/1988 και 1362/1988 έγγραφά του που αποστέλλει σε μένα και στη περ/κη Επιθ/ση Δασών Πελ/σου ο Δασάρχης Βυτίνας προβάλλει ανακρίβειες, εμφανίζεται να αγνοεί τα καθήκοντά του και να αξιώνει την επιβολή των θελήσεών του.

(1) Προβολή ανακριβιών και αντιφατικών ισχυρισμών. Πρώτον, αναγράφει στο πρώτο έγγραφό του: «Αφού μετά την τηλεφωνική επικοινωνία μας αποκλείσατε την αυτόφωρη δισδικασία εκδικάσεως» η σύντομη δικάσιμη της 24.2.1988 «μας κατέλαβε εξαπίνης» και για τον λόγο της εσπευσμένης εκδίκασης τα κατασχεθέντα δασ. προϊόντα δεν εκποιήθηκαν». Δηλ. εμφανίζεται να ζητά την αυθημερόν ή την επομένη μέρα παραπομπή των κατηγορουμένων και ταυτόχρονα διαμαρτύρεται για τη σύντομη παραπομπή τους στην τακτική διαδικασία.

Δεύτερον, ενώ αναφέρεται ότι οι κατηγ/νοι καταλήφθηκαν να έχουν μεταφέρει τα δασ. προϊόντα από τη Χώρα στα Λαγκάδια Γορτυνίας, δηλ. τα διακίνησαν εντός του Δασαρχείου της Βυτίνας, παρά ταύτα όμως επανειλημμένα επαναλαμβάνει στο έγγραφό του ότι οι κατηγορούμενοι μετέφεραν τούτα από τη Χώρα στην Τρίπολη, δηλ. εκτός των ορίων του Δασαρχείου Βυτίνας.

Εν πάσει περιπτώσει δεν τονίζει ότι τούτο θα είχε σημασία μόνο στην περίπτωση αν συνελέγησαν τούτα από δάσος πράγμα, το οποίο κανένα δασικό όργανο δεν κατέθεσε.

Άγνοια της νομικής ρύθμισης του θέματος της υλοτομίας καυσοξύλων, παρ' όλων ότι φέρεται και ο συντάκτης και εκδότης προαναφερομένης 1233/73 Δασ. Αστ. Διάταξης.

Αγνοεί, πρώτον ότι η μεταφορά δασ. προϊόντων αποτελεί αυτοτελές αδίκημα γι' αυτό και παραπονείται γιατί η συζήτηση στο δικαστήριο περιστράφηκε κύρια στο νόμιμο ή όχι της υλοτομίας (άρ. 85 και 177 ΔΚ). Αγνοεί, δεύτερον ότι η υλοτομία και η μεταφορά δασ. προϊόντων είναι ελεύθερη αν έγινε εντός κήπων αυλών κ.λπ. ή αν έγινε από αγρόκτημα και προορίζεται για τις ατομικές ανάγκες του υλοτόμου.

(3) Αξίωση της επέμβασης στη Δικαιοσύνη δίκην εφαρμογής των αρχών του αστυνομικού κράτους. Τούτο το απόηχο το έπραξε τόσο αυτός στα προαναφερόμενα 2 έγγραφά του, όσο και ο Περιφ. Επιθεωρητής Δασών Πελ/σου Η.Ν. (3825/1988 αναφορά του). Αναφέρουν αμφότεροι ότι η αθωωτική απόφαση έτρωσε την φιλοτιμία των δασικών υπαλλήλων και για να αποφευχθεί τούτο πρέπει η Δικαιοσύνη να είναι δούλη τούτων ικανοποιώντας τις θελήσεις τους και επιβάλλουσα αυθαιρέτως ποινές. Αυτοί δε εποπτεύουν τη δικαιοσύνη και κρίνουν χωρίς αιδώ «ως καταδήλως πεπλανημένες» τις δικ. αποφάσεις και ο Εισαγγελέας οφείλει να υπακούει στα κελεύσματά τους χωρίς να έχει κανένα περιθώριο εκτίμησης και κρίσης των υποθέσεων. Πλήρης αποθέωση του αστυνομικού κράτους.

(9) Κατ' ακολουθία των ανωτέρω οι παραπάνω δασικοί υπάλληλοι υπέπεσαν με τα πιο πάνω έγγραφά τους σε βαρεία πειθαρχικά παραπτώματα, αφενός μεν της ατελούς εκπλήρωσης των καθηκόντων τους, αφετέρου δε της μη προσήκουσας συμπεριφοράς προς τις δικαστικές αρχές (ά. 206 παρ. 1 περ. Ιβ' και Ιγ' του πδ/τος 611/1977).

Συνημμένα υποβάλλω και τη σχετική δικογραφία.

Ο Εισαγγελέας
ΦΩΤΗΣ ΜΑΚΡΗΣ

(2) ν. 1337/1983 - Κοπή δέντρων εντός εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων και ΖΟΕ

Κατά τις διατάξεις της παρ. 2 του **άρθρου 40 ν. 1337/1983** (ΦΕΚ Α' 33/14.3.1983) (άρθρο 329 ΚΒΠΝ - κωδ. δ/τος της 14/7/1999, ΦΕΚ Δ' 580/27.7.1999): *«Για την κοπή δένδρων μέσα σε εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια ή τις ΖΟΕ που δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για την προστασία των δασών και των δασικών γενικά εκτάσεων, απαιτείται έκδοση άδειας από την οικεία πολεοδομική αρχή. Στους παραβάτες επιβάλλονται οι κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 458 του Ποινικού Κώδικα».*

Σχετική με τις άδειες κοπής δέντρων εντός εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων είναι και η ακόλουθη **Εγκύκλιος ΥΠΕΝ 46794/4.12.2015** (ΑΔΑ: 6ΞΨΞ4653Π8-ΓΕΝ) με θέμα: «Κοπή δέντρων σε κοινόχρηστους χώρους της πόλης»:

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ
ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΧΩΡΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΣΤΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ,
ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ &
ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ : Γ'**

Ταχ. Δ/ση : Μεσογείων & Τρικάλων 36
Ταχ. Κώδικας : 115 26 Αθήνα
Πληροφορίες : Αναστασία Βιδάλη
Τηλέφωνο : 210 – 6980676
fax : 210 - 6918088

INFORMATICS
DEVELOPMENT
AGENCY

Details approved by
INFORMATION
DEVELOPMENT AGENCY
Date: 2015.12.16 10:00:21
EST

ΑΔΑ: 6ΞΨΞ4653Π8-ΓΕΝ

ΑΝΑΡΤΗΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΥΓΕΙΑ

ΑΘΗΝΑ 4 / 12 / 2015
ΑΡ. ΠΡ. : 46794
Σχετ.: 41585, 33927, 31081, 13385, 355

**ΠΡΟΣ: 1) Υπουργείο Εσωτερικών και
Διοικητικής Ανασυγκρότησης
Διεύθυνση Οργάνωσης & Λειτουργίας ΟΤΑ**
Σταδίου 27
10183 Αθήνα
(για την ενημέρωση ΟΤΑ)

**2) Δ/νσεις Περιβάλλοντος και Χωρικού
Σχεδιασμού (ΠΕ.ΧΩ.ΣΧ.) των
Αποκεντρωμένων Διοικήσεων
της Επικράτειας**
(για την ενημέρωση των Υπηρεσιών Δόμησης
χωρικής τους αρμοδιότητας)

**ΚΟΙΝ: Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας-Θράκης
Δ/ση Διοίκησης
Τμήμα Προσωπικού
Τ. Οικονομική 1 & Καθ. Ρουσσίδη 11
54110 Θεσσαλονίκη**

ΘΕΜΑ: Κοπή δένδρων σε κοινόχρηστους χώρους της πόλης.

Σχετ:(α) Το υπ' αρ. 9326/12-12-2014 έγγραφο της ΔΙΠΕΧΩΣΧ Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας – Θράκης (με αρ. πρωτ. ΔΑΟΚΑ 355/7-1-2015).
(β) Το υπ' αρ. 9109/16-2-2015 έγγραφο της Δ/νσης Διοίκησης της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας – Θράκης (με αρ. πρωτ. ΔΑΟΚΑ 13385/26-3-2015).
(γ) Το υπ' αρ. οικ4803/16-6-2015 έγγραφο της ΔΙΠΕΧΩΣΧ Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας-Θράκης (με αρ. πρωτ. ΔΑΟΚΑ 31081/13-7-2015)
(δ) Το υπ' αρ. 51544+47246/10-7-2015 έγγραφο της Δ/νσης Διοίκησης της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας – Θράκης (με αρ. πρωτ. ΔΑΟΚΑ 33927/3-8-2015).
(ε) Το υπ' αρ. 27385/28-9-2015 έγγραφο της Δ/νσης Περιβάλλοντος του Δ. Χαλανδρίου (με αρ. πρωτ. ΔΑΟΚΑ 41585/30-9-2015)
(στ) Το υπ' αρ. Φ16/4981/14-10-2015 έγγραφο της ΔΙΠΕΧΩΣΧ Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής (με αρ. πρωτ. ΔΑΟΚΑ 46794/2-11-2015)

Με αφορμή τα ανωτέρω σχετικά καθώς και πολλά ανάλογα ερωτήματα άλλων υπηρεσιών σχετικά με τη διαδικασία που ακολουθείται και τις άδειες / εγκρίσεις που απαιτούνται στην περίπτωση κοπής δένδρων σε δημόσιους κοινόχρηστους χώρους του οικισμού όταν δεν αποτελεί συνοδευτική εργασία εκτέλεσης κατασκευαστικών έργων διαμορφώσεων και επισημαίνοντας:

1) Το αρθ. 3 παρ. 4 του ν. 998/79 περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας (ΦΕΚ 289/Α'/29-12-79) όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 4 του αρθ. 32 του ν. 4280/2014 (ΦΕΚ 159/Α'/8-8-2014) και ισχύει, σύμφωνα με το οποίο «4.Στις διατάξεις του παρόντος νόμου υπάγονται και τα εντός των πόλεων και των οικιστικών περιοχών πάρκα και άλση, το περιστατικό πράσινο, οι κηρυγμένες δασωτές ή αναδασωτές εκτάσεις. Στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας υπάγονται και τμήματα πάρκου ή άλσους, τα οποία φέρουν μη δασική βλάστηση συνδέονται όμως οργανικά με το σύνολο του πάρκου ή άλσους υπό την έννοια ότι συμβάλλουν στη διατήρηση της φυσικής ισορροπίας του συνόλου», με την επιφύλαξη των αναφερομένων στην παρ. 6(ζ) του ίδιου άρθρου.

2)Το αρθ. 5 παρ. 2 του ίδιου νόμου, σύμφωνα με το οποίο «2. Η μέριμνα δια την ανάπτυξιν, βελτίωσιν, αναδόσασιν και προστασίαν των πάρκων, αλσών και των εντός των πόλεων ή οικιστικών περιοχών δενδροστοιχιών ανήκει εις τους οικείους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή τους επί τη βάσει σχετικής πολεοδομικής μελέτης αναλαμβάνοντας την δημιουργίαν αυτών οικιστικούς φορείς ή εις ίδια νομικά πρόσωπα επί τη βάσει ειδικών διατάξεων...».

3)Τα αρθ. 65 «Αρμοδιότητες του δημοτικού συμβουλίου», αρθ. 70 «Επιτροπές του δημοτικού συμβουλίου» και αρθ. 73 «Επιτροπή ποιότητας ζωής – Αρμοδιότητες» του νόμου 3852/2010,

4)Το αρθ. 40 παρ. 2 του ν. 1337/83 (ΦΕΚ 33/Α'/14-3-83), σύμφωνα με το οποίο, για την κοπή δένδρων μέσα σε εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια ή τις ΖΟΕ που δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για την προστασία των δασών και των δασικών γενικά εκτάσεων, απαιτείται έκδοση άδειας από την οικεία πολεοδομική αρχή.

5)Το αρθ. 4 παρ. 2(η) του ν. 4067/12 (ΦΕΚ 79/Α'/9-4-2012) όπως ισχύει, σύμφωνα με το οποίο για την κοπή δένδρων μέσα σε εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια ή τις ΖΟΕ που δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για την προστασία των δασών και των δασικών γενικά εκτάσεων ή από διατάξεις της αρχαιολογικής νομοθεσίας ή της νομοθεσίας για τις προστατευόμενες περιοχές ή άλλης συναφούς νομοθεσίας, απαιτείται έκδοση έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας.

6)Την παρ. 1βνί του αρθ. 1 της 55174/2013 Απόφασης (ΦΕΚ 2605/15-10-2013) «Διαδικασία έγκρισης και απαιτούμενα δικαιολογητικά για εργασίες για τις οποίες απαιτείται Έγκριση Εργασιών Μικρής Κλίμακας», σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται η εκτέλεση εργασιών μικρής κλίμακας εφόσον τα οικόπεδα, τα γήπεδα ή τα κτίσματα στα οποία εκτελούνται βρίσκονται σε εγκεκριμένο κοινόχρηστο χώρο της πόλης ή του οικισμού, με την επιφύλαξη των οριζόμενων στην παρ. 2 του παραπάνω άρθρου, αν και στην ίδια Απόφαση προβλέπεται σχετική έκδοση έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας σε κοινόχρηστους χώρους (όπως η περ. στ για την εγκατάσταση προσωρινών κατασκευών και η περ. ια για την τοποθέτηση εργοταξιακών οικίσκων στις περιπτώσεις δημοσίων ή δημοτικών έργων),

7)Το γεγονός ότι η υπ' αρ. 52716/2001 Απόφαση (ΦΕΚ 1663/Β'/13-12-2001) όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε «κατασκευές και εγκαταστάσεις στους κοινόχρηστους χώρους του οικισμού για τις οποίες δεν απαιτείται άδεια οικοδομής», δεν περιλαμβάνει την κοπή των δένδρων,

διευκρινίζουμε ότι για την κοπή δένδρων σε κοινόχρηστο χώρο πόλης ή οικισμού απαιτείται έκδοση Έγκρισης Εργασιών Μικρής Κλίμακας από την οικεία Υπηρεσία Δόμησης, μετά από αίτηση της αρμόδιας υπηρεσίας του οικείου Δήμου και σχετική Απόφαση του αρμοδίου οργάνου του Δήμου (Επιτροπή ποιότητας ζωής ή δημοτικού συμβουλίου), προσκομίζοντας τα ειδικά δικαιολογητικά που προβλέπονται από την παρ. 1 η του αρθ. 2 της 55174/4-10-2013 Απόφασης (ΦΕΚ 2605/Β'/15-10-2013). Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η προσκόμιση τοπογραφικού διαγράμματος, κατατίθεται οδοιπορικό σκαρίφημα, αντίστοιχο της περίπτωσης ια του παραπάνω άρθρου, που αφορά στα δημόσια ή δημοτικά έργα.

**Η ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

ΕΙΡΗΝΗ ΚΛΑΜΠΑΤΣΕΑ

Δ.:
Χρ. Αονείο.

(3) πδ/γμα της 3/8 Σεπτ. 1983 (ΦΕΚ Δ' 394/8.9.1983) «Τρόπος έκδοσης οικοδομικών αδειών και έλεγχος των ανεγειρομένων οικοδομών» (άρθρα 8 παρ. 3, 15 παρ. 4): «**Άρθρο 3. Απαιτούμενα στοιχεία.** Η άδεια οικοδομικών εργασιών χορηγείται μετά από έγγραφη αίτηση του ενδιαφερομένου που υποβάλλει συγχρόνως και τη μελέτη του έργου με τα ακόλουθα σχέδια και δικαιολογητικά: α) Τοπογραφικό διάγραμμα, σύμφωνα με τις προδιαγραφές, που περιλαμβάνονται στο παράρτημα. β) ... η) **Εγκρίσεις άλλων Υπηρεσιών** που απαιτούνται κατά τις κείμενες διατάξεις. θ) ... **Άρθρο 8. Γενικές διατάξεις.** 1. ... 3. Για την έκδοση άδειας επισκευών, διαρρυθμίσεων, κατεδαφίσεων, περιφράξεων, περιτοιχίσεων, βόβρων και λοιπών κατασκευών, προσκομίζονται τα ανάλογα κατά περίπτωση δικαιολογητικά

σύμφωνα με τις προδιαγραφές. Άδεια απαιτείται για εκσκαφή, επιχώσεις και **για την κοπή δένδρων** σύμφωνα με το άρθρ. 40 του ν. 1337/1983. Άρθρο 15 (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του πδ/τος της 29.1-22.2.1985 (ΦΕΚ Δ' 49). Προδιαγραφές για μελέτες επισκευών -διαρρυθμίσεων, κατεδαφίσεων, εκσκαφών επιχώσεων και για **άδειες κοπής δένδρων**. 1. ... 4. **Κοπή δένδρων**. 4.1 Τοπογραφικό σύμφωνα με τις προδιαγραφές στο οποίο σημειώνεται η περιοχή αποψίλωσης ή τα σημεία που βρίσκονται τα δένδρα που πρόκειται να κοπούν, σαφώς ορισμένα με εξάρτηση από τις πλευρές του οικοπέδου ή γηπέδου. 4.2 Φωτογραφίες. 4.3 Περιγραφή του είδους και του αριθμού των δένδρων που πρόκειται να κοπούν».

(4) πδ/γμα της 8/13.7.1993 (ΦΕΚ Δ' 795) «Τρόπος έκδοσης οικοδομικών αδειών και έλεγχος των ανεγειρομένων οικοδομών» (άρθρα 3, 8 παρ. 2-3, 9): «Άρθρο 3. Στοιχεία που απαιτούνται για τη χορήγηση οικοδομικής άδειας. 1. Για τη χορήγηση της οικοδομικής άδειας απαιτούνται τα ακόλουθα σχέδια και δικαιολογητικά: α) ... ια) **εγκρίσεις άλλων Υπηρεσιών**, που απαιτούνται κατά τις κείμενες διατάξεις. ... Άρθρο 8. 1. ... 2. Στην έννοια των οικοδομικών εργασιών για ανέγερση νέας οικοδομής ή προσθήκης σε υφιστάμενη οικοδομή, περιλαμβάνονται και όλες εκείνες οι εργασίες που καθιστούν το κτίριο άρτιο για λειτουργία, όπως οι εργασίες για την κατασκευή περιτοιχίσεων, ή περιφράξεων, βόθρων, υπογείων δεξαμενών νερού εκσκαφών επιχώσεων, **κοπής δένδρων**. 3. Απαιτείται άδεια για αυτοτελείς εργασίες περιτοιχίσεων, επιχώσεων ή εκσκαφών ως και για την κοπή δένδρων, σύμφωνα με το άρθρο 40 του ν. 1337/1983. Άρθρο 9. Μεταβατικές διατάξεις. 1. ... 3. Όπου στις κείμενες διατάξεις αναφέρεται το από 3/9/1983 πδ/γμα (Δ' 394), νοείται εφεξής το παρόν διάταγμα».

(5) ν. 4495/2017 - Έγκριση εργασιών μικρής κλίμακας για κοπή δέντρων εντός εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων

Με τις διατάξεις του άρθρου 29 παρ. 2 περ. ζ' του ν. 4495/2017 (ΦΕΚ Α' 167/3.11.2017) «Έλεγχος και προστασία του Δομημένου Περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις» ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι: «2. Έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας απαιτείται για τις εξής εργασίες: ... ζ) κοπή δένδρων μέσα σε εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια ή σε ΖΟΕ καθώς και σε οικισμούς προϋφιστάμενους του νδ/τος 17.7.1923 (Α' 223) και οικισμούς οριοθετημένους με το από 24.5.1985 πδ/τος. Ειδικά, για την κοπή δένδρων σε κοινόχρηστο χώρο πόλης ή οικισμού, Έγκριση Εργασιών Μικρής Κλίμακας χορηγείται ύστερα από αίτηση, η οποία συνοδεύεται από Τεχνική Έκθεση του αρμόδιου γεωτεχνικού επιστήμονα και της αρμόδιας υπηρεσίας του οικείου δήμου και σχετική απόφαση του αρμόδιου οργάνου του δήμου, με την επιφύλαξη των διατάξεων της δασικής νομοθεσίας».

(5.1) Δικαιολογητικά: Κατ' **άρθρο 41 ν. 4495/2017** [(ΦΕΚ Α' 167/3.11.2017), όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 34 παρ. 25 ν. 4546/2018 (ΦΕΚ Α' 101/12.6.2018), 89 παρ. 4 ν. 4685/2020 (ΦΕΚ Α' 92/7.5.2020) και 138 ν. 4759/2020 (ΦΕΚ Α' 245/9.12.2020)]: «Δικαιολογητικά για τη χορήγηση της Έγκρισης Εργασιών Δόμησης Μικρής Κλίμακας. 1. Τα δικαιολογητικά που υποβάλλονται για τη χορήγηση της έγκρισης εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας είναι τα ακόλουθα: α) Αίτηση του ιδιοκτήτη ή του έχοντος νόμιμο δικαίωμα, β) εγκρίσεις των αρμόδιων υπηρεσιών και συλλογικών οργάνων, όπως δασαρχείου, Υπουργείου Πολιτισμού και

Αθλητισμού και Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής, όπου αυτές απαιτούνται από τις κείμενες διατάξεις, κατά περίπτωση, γ) τεχνική έκθεση μηχανικού και προϋπολογισμός έργου, για τις περιπτώσεις που απαιτείται, δ) βεβαίωση για την υποβολή δήλωσης στο κτηματολόγιο ή πιστοποιητικό κτηματογραφούμενου ακινήτου ή απόσπασμα κτηματολογικού διαγράμματος ή, ελλείψει αυτού, το προσαρτώμενο σε δικαιοπραξία τοπογραφικό, διάγραμμα της οικοδομικής αδείας ή της άδειας δόμησης, ε) φωτογραφίες του ακινήτου, στ) αντίγραφο της οικοδομικής αδείας ή της άδειας δόμησης του κτηρίου, εφόσον υφίσταται κτήριο ή κτίσματα. Σε περίπτωση κτισμάτων ή διηρημένων ιδιοκτησιών που έχουν υπαχθεί σε οποιονδήποτε νόμο εξαίρεσης από την κατεδάφιση ή τακτοποίησης ή ρύθμισης αυθαίρετων κατασκευών, κατατίθεται βεβαίωση εξαίρεσης ή περαίωσης από την αρμόδια αρχή που εξέδωσε την πράξη ή την αρμόδια ΥΔΟΜ ή βεβαίωση περαίωσης της διαδικασίας υπαγωγής από το ηλεκτρονικό σύστημα του ΤΕΕ ή βεβαίωση εξόφλησης του τριάντα τοις εκατό (30%) του ενιαίου ειδικού προστίμου από το ηλεκτρονικό σύστημα του ΤΕΕ, ανάλογα με τις διατάξεις του νόμου στον οποίο έχουν υπαχθεί, ζ) δήλωση συναίνεσης των συνιδιοκτητών του ακινήτου, εφόσον οι εργασίες πραγματοποιούνται σε κοινόχρηστους χώρους, όπως ακάλυπτους χώρους οικοπέδου ή γηπέδου ή κοινόκτητα τμήματα του κτηρίου, όπως όψεις, φέροντα οργανισμό, δώμα και στέγη, η) στοιχεία για τη διαχείριση των αποβλήτων (ΣΔΑ) παρέχοντας τουλάχιστον τις πληροφορίες της παρ. 2 του άρθρου 7 της κοινής υπουργικής απόφασης υπ' αρ. 36259/1757/Ε103/2010 (ΦΕΚ Β' 1312), τα οποία συνοδεύονται από αντίγραφο της υπογεγραμμένης σύμβασης του διαχειριστή των Αποβλήτων Εκσκαφών, Κατασκευών και Κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ) με εγκεκριμένο σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης (ΣΕΔ) ΑΕΚΚ ή απόφαση έγκρισης ΑΣΕΔ από το ΔΣ του ΕΟΑΝ. Για τις περιφερειακές ενότητες στις οποίες δεν υπάρχει εγκεκριμένο ΣΕΔ ΑΕΚΚ, αντί του αντιγράφου της υπογεγραμμένης σύμβασης, απαιτείται υπεύθυνη δήλωση του διαχειριστή των ΑΕΚΚ για τη διασφάλιση της διαχείρισης των παραγόμενων ΑΕΚΚ και για τη συνεργασία του με ΣΕΔ ΑΕΚΚ σε οποιαδήποτε φάση εκτέλεσης των οικοδομικών εργασιών εγκριθεί η λειτουργία του στην αντίστοιχη Περιφερειακή Ενότητα. Για τις εργασίες που δεν συνεπάγονται την παραγωγή ΑΕΚΚ αντί του αντιγράφου της υπογεγραμμένης σύμβασης, απαιτείται σχετική υπεύθυνη δήλωση μηχανικού. 2. Επιτρέπεται η εκτέλεση εργασιών μικρής κλίμακας σε κτήρια νομίμως υφιστάμενα, καθώς και σε κτήρια ή τμήματα κτηρίων τα οποία έχουν εξαιρεθεί της κατεδάφισης ή έχουν υπαχθεί σε οποιονδήποτε νόμο εξαίρεσης από την κατεδάφιση ή τακτοποίησης ή ρύθμισης αυθαίρετων κατασκευών εφόσον: α) Δεν παραβιάζονται οι πολεοδομικές διατάξεις, β) τα οικόπεδα, τα γήπεδα ή τα κτίσματα, στα οποία εκτελούνται, δεν βρίσκονται σε δάσος, ρέμα, αιγιαλό ή παραλία, σε καθορισμένο αρχαιολογικό χώρο όπου απαγορεύεται η δόμηση, σε περιοχή απολύτου προστασίας, σε εγκεκριμένο κοινόχρηστο χώρο της πόλης ή του οικισμού, σε κτήρια που είναι στατικά επικίνδυνα, πριν αρθεί η επικινδυνότητα, σε τμήμα κτηρίου που έχει κατασκευαστεί μετά τη θεσμοθέτηση παρόδιας στοάς και εμπίπτει σε αυτήν, καθώς και σε ρυμοτομούμενα κτήρια, παρά το όριο διεθνών, εθνικών, επαρχιακών, δημοτικών ή κοινοτικών οδών εντός ζώνης πλάτους πενήντα τοις εκατό (50%) των οριζόμενων από τη νομοθεσία για την ασφάλεια της υπεραστικής συγκοινωνίας».

Ειδικότερα σύμφωνα με το άρθρο 4 της **ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/43266/1174** (ΦΕΚ Β' 1843/13.5.2020) «Εργασίες για τις οποίες απαιτείται Έγκριση Εργασιών Δόμησης Μικρής Κλίμακας (ΕΕΔΜΚ) και απαιτούμενα δικαιολογητικά για την χορήγησή της» σε αντικατάσταση της 69701/4461/12.10.2018 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Διαδικασία έγκρισης και απαιτούμενα δικαιολογητικά για εργασίες για τις οποίες απαιτείται Έγκριση Εργασιών Δόμησης Μικρής Κλίμακας (ΕΕΔΜΚ) καθώς και συμπλήρωση της εργασίας α. και τροποποίηση της εργασίας κη. της παρ. 2 του άρθρου 29 του ν. 4495/2017» (ΦΕΚ Β' 4520)»: «Άρθρο 4. Απαιτούμενα ειδικά δικαιολογητικά ανά είδος εργασίας. ... ζ) Για τις περιπτώσεις της περ. ζ' της παρ. 2 του άρθρου 29 του ν. 4495/2017, κατατίθενται επιπρόσθετα των γενικών δικαιολογητικών του άρθ. 3 της παρούσας: ... Για την κοπή δένδρων σε κοινόχρηστο χώρο πόλης ή οικισμού: αα) Αίτηση της αρμόδιας υπηρεσίας. ββ) Αιτιολογημένη Τεχνική Έκθεση του αρμόδιου γεωπόνου, δασολόγου, ή αρμόδιου γεωτεχνικού επιστήμονα στην οποία περιγράφονται οι λόγοι για την κοπή δέντρων και ότι αυτά δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για την προστασία των δασών και των δασικών γενικά εκτάσεων ή από διατάξεις της αρχαιολογικής νομοθεσίας ή της νομοθεσίας για τις προστατευόμενες περιοχές ή άλλης συναφούς νομοθεσίας. γγ) Αντίγραφο τοπογραφικού διαγράμματος ή απόσπασμα ρυμοτομικού ή άλλο διάγραμμα, στο οποίο θα σημειώνεται η θέση των δέντρων που θα κοπούν και τυχόν μελλοντικές θέσεις φύτευσης δέντρων. δδ) απόφαση του αρμόδιου οργάνου του οικείου Δήμου. Για την κοπή δένδρου/ων σε οικόπεδα, κατατίθενται: αα) Τεχνική έκθεση του μηχανικού ή γεωπόνου στην οποία περιγράφεται ο λόγος για τον οποίο επιβάλλεται η κοπή και βεβαιώνεται ότι τα δέντρα δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για την προστασία των δασών και των δασικών γενικά εκτάσεων ή από διατάξεις της αρχαιολογικής νομοθεσίας ή της νομοθεσίας για τις προστατευόμενες περιοχές ή άλλης συναφούς νομοθεσίας. Ειδικότερα για τις περιπτώσεις που εμπίπτουν σε εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο δηλώνεται ότι εξασφαλίζεται ο ελάχιστος υποχρεωτικός αριθμός δέντρων όπως αυτός ορίζεται στις διατάξεις του Κτιριοδομικού Κανονισμού (υπουργική απόφαση 3046/304/1989 (Δ' 59), όπως εκάστοτε ισχύει), για άδειες που εκδόθηκαν μετά την ισχύ του. ββ) Αντίγραφο του τοπογραφικού διαγράμματος, στο οποίο σημειώνεται η θέση των δέντρων που θα κοπούν και τυχόν θέσεις μελλοντικής φύτευσης δέντρων».

(5.2) Αρμοδιότητα δικαστηρίου: Κατά το άρθρο 1 παρ. 1 περ. θ' ν. 702/1977 (ΦΕΚ Α' 268/19.9.1977): «1. Στην αρμοδιότητα του τριμελούς διοικητικού εφετείου υπάγεται η εκδίκαση αιτήσεων ακυρώσεως ατομικών πράξεων διοικητικών αρχών που αφορούν: α) ... θ) την έκδοση οικοδομικών αδειών και αδειών για την κοπή δένδρων...».

(5.3) Κανονιστικές αποφάσεις: Ειδικότερα για τη διαδικασία έγκρισης και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για εργασίες, για τις οποίες απαιτείται Έγκριση Εργασιών Δόμησης Μικρής Κλίμακας (ΕΕΔΜΚ) ορίζει η **ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/69701/4461/12.10.2018** (ΦΕΚ Β' 4520/16.10.2018) «Διαδικασία έγκρισης και απαιτούμενα δικαιολογητικά για εργασίες για τις οποίες απαιτείται Έγκριση Εργασιών Δόμησης Μικρής Κλίμακας (ΕΕΔΜΚ) καθώς και συμπλήρωση της εργασίας α' και τροποποίηση της εργασίας κη' της παρ. 2 του άρθρου 29 του ν. 4495/2017», η **ΥΑ ΥΠΕΝ/ΥΠΡΓ/48123/6983/2018** (ΦΕΚ Β' 3136/31.7.2018) «Διαδικασίες

ηλεκτρονικής υποβολής, ελέγχου και έκδοσης των διοικητικών πράξεων του άρθρου 29 του ν. 4495/2017 και καθορισμός ηλεκτρονικών υπηρεσιών σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 33 του ν. 4495/2017», η **ΥΑ ΥΠΕΝ/ΥΠΡΓ/88894/12666** (ΦΕΚ Β' 5716/19.12.2018) «Περιεχόμενο και μορφή των εντύπων των διοικητικών πράξεων του άρθρου 28 του ν. 4495/2017 (Α' 167) που εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 33 του ίδιου νόμου», η **ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/25509** (ΦΕΚ Β' 1049/29.3.2019) «Τροποποίηση της ΥΠΕΝ/ΥΠΡΓ/48123/6983/23.7.2018 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας "Διαδικασίες ηλεκτρονικής υποβολής, ελέγχου και έκδοσης των διοικητικών πράξεων του άρθρου 29 του ν. 4495/2017 και καθορισμός ηλεκτρονικών υπηρεσιών σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 33 του ν. 4495/2017 (ΦΕΚ Β 3136), όπως ισχύει"», η **ΥΑ 74/2020** (ΦΕΚ Β' 1010/24.3.2020) «Διαδικασίες ηλεκτρονικής υποβολής και τροποποίηση των δικαιολογητικών για την έγκριση δομικών κατασκευών κεραίας στο ηλεκτρονικό σύστημα "e-άδειες" σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 23 του ν. 4635/2019 «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις» (Α' 167)", η **Εγκύκλιος 326336/3.7.2023** του Υπουργείου Εργασίας «Διαχείριση Εγκρίσεων Εργασιών Δόμησης Μικρής Κλίμακας», η **Εγκύκλιος ΥΠΕΝ/ΓΔΠΟΛ/29303/162/17.5.2018** «Σχετικά με την υποχρέωση εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 6 του ν. 4067/12 και του άρθρου 7 του ν. 4495/2017, όπως εκάστοτε ισχύουν, από τις Υπηρεσίες Δόμησης και τα Συμβούλια Αρχιτεκτονικής».

(6) Απαλλαγές στρατιωτικών εγκαταστάσεων

Από την ως άνω υποχρέωση έκδοσης αδείας των άρθρων 40 του ν. 1337/1983 (ΦΕΚ Α' 33) και 29 παρ. 2 περ. ζ' του ν. 4495/2017 (ΦΕΚ Α' 167) απαλλάσσονται οι **στρατιωτικές εγκαταστάσεις**, για τις οποίες οι διατάξεις του άρθρου 68 του ν. 5110/2024 (ΦΕΚ Α' 75/24.5.2024) προβλέπουν ότι εφόσον η κοπή των δέντρων κρίνεται αναγκαία για την αποτροπή κινδύνου πυρκαγιάς, αυτή δύναται να διενεργείται σε απόσταση έως εκατό (100) μέτρων από τη στρατιωτική εγκατάσταση, αφού προηγουμένως συντελεστεί αναγκαστική απαλλοτρίωση των εκτάσεων εντός των οποίων βρίσκονται τα δέντρα που πρέπει να κοπούν ή σύσταση δουλείας ξύλευσης σε βάρος των εκτάσεων αυτών.

(7) Ισχύς αδειών (ν. 4030/2011)

Κατ' **άρθρο 6 ν. 4030/2011** (ΦΕΚ Α' 249/25.11.2011) «Νέος τρόπος έκδοσης αδειών δόμησης, ελέγχου κατασκευών και λοιπές διατάξεις» (όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 10 παρ. 10 ν. 4315/2014, ΦΕΚ Α' 269/24.12.2014 και 50 παρ. 1 ν. 4178/2013, ΦΕΚ Α' 174/8.8.2013):

*«Άρθρο 6. Ισχύς, αναθεώρηση και ενημέρωση. 1. Η έγκριση δόμησης ισχύει για ένα έτος για κτήρια επιφάνειας έως 2.000 τ.μ. και για δύο έτη για κτήρια επιφάνειας μεγαλύτερης των 2.000 τ.μ. Η άδεια δόμησης ισχύει για τέσσερα έτη από την έκδοσή της. Για ανέγερση κτηρίου ή κτηρίων με συνολική επιφάνεια μεγαλύτερη των 5.000 τετραγωνικών μέτρων ισχύει για έξι χρόνια. Για κατεδαφίσεις, εκσκαφές, επιχώσεις, διαμορφώσεις, **κοπή δέντρων** εκδίδεται ταυτόχρονα έγκριση και άδεια δόμησης και ισχύει για ένα έτος από την έκδοση της. Είναι δυνατή η παράλληλη έκδοση έγκρισης και άδειας κατεδάφισης με την έκδοση έγκρισης και άδειας δόμησης των παρ. 1 και 2 του άρθρου 3 του ν.*

4030/2011 στο ίδιο ακίνητο. Σε αυτή την περίπτωση η άδεια δόμησης της παρ. 2 του άρθρου 3 του ν. 4030/2011 εκδίδεται τουλάχιστον 20 ημέρες μετά την έκδοση της έγκρισης και άδειας κατεδάφισης. Κατά τα λοιπά, απαιτείται η ανάρτηση των πράξεων στο διαδίκτυο κατά τα προβλεπόμενα στην παρ. 5 του άρθρου 5 του ν. 4030/2011. 2. ... 4. Η άδεια δόμησης αναθεωρείται, μετά τη λήξη της, για την παράταση της ισχύος της, ύστερα από αίτηση του δικαιούχου και κατόπιν ελέγχου που διενεργείται από Ελεγκτή Δόμησης: ... δ. Για ένα έτος για κατεδαφίσεις, εκσκαφές, επιχώσεις, διαμορφώσεις, **κοπή δέντρων**. Η άδεια παύει να ισχύει με το πέρας και του δεύτερου έτους. ...».

(8) Νομολογία

(8.1) ΣτΕ 937/2024: Κοπή οπωροφόρων - καρποφόρων δένδρων εντός ΖΟΕ

«Αριθμός 937/2024
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Ε΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 21 Φεβρουαρίου 2024 ... Για να δικάσει την από 28 Ιουνίου 2023 έφεση: των: ... κατά των: 1) Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας ... και 2) Δήμου ... και κατά της υπ' αριθ. 1119/2023 αποφάσεως του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. [...]

2. Επειδή, με την έφεση αυτή ζητείται η εξαφάνιση της 1119/2023 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, με την οποία απορρίφθηκε η από 5.12.2022 αίτηση ακυρώσεως (ΑΚ ...7.12.2022) των εκκαλούντων κατά της σιωπηρής απόρριψης από το Συμβούλιο Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων Περιφερειακής Ενότητας ... Τομέα Αττικής της .../2.8.2022 ένστασης των εκκαλούντων κατά της .../2022 έκθεσης αυτοψίας αυθαίρετων κατασκευών και υπολογισμού προστίμων της Υπηρεσίας Δόμησης Δήμου ... Αττικής. [...]

5. Επειδή, στο άρθρο 29 του ν. 4495/2017 (Α' 167), το οποίο φέρει τον τίτλο "Διοικητικές πράξεις για την εκτέλεση οικοδομικών εργασιών", ορίζονται τα εξής: "1. ... 2. Έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας απαιτείται για τις εξής εργασίες: α) ... ζ) κοπή δένδρων μέσα σε εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια ή σε ΖΟΕ καθώς και σε οικισμούς προϋφιστάμενους του νδ/τος 17.7.1923 (Α' 223) και οικισμούς οριοθετημένους με το από 24.5.1985 πδ/γμα Ειδικά, για την κοπή δένδρων σε κοινόχρηστο χώρο πόλης ή οικισμού, Έγκριση Εργασιών Μικρής Κλίμακας χορηγείται ύστερα από αίτηση, η οποία συνοδεύεται από Τεχνική Έκθεση του αρμόδιου γεωτεχνικού επιστήμονα και της αρμόδιας υπηρεσίας του οικείου δήμου και σχετική απόφαση του αρμόδιου οργάνου του δήμου, με την επιφύλαξη των διατάξεων της δασικής νομοθεσίας ...". Στο άρθρο 81 ορίζεται ότι: "1. α) Αυθαίρετη κατασκευή ορίζεται κάθε κατασκευή ή εγκατάσταση, η οποία εκτελείται ή έχει εκτελεστεί χωρίς την απαιτούμενη οικοδομική άδεια ή καθ' υπέρβαση αυτής ή κατά παράβαση των ισχυουσών πολεοδομικών διατάξεων ή με βάση άδεια που ανακλήθηκε ή ακυρώθηκε. ... γ) Στην έννοια της αυθαίρετης κατασκευής - αλλαγής χρήσης περιλαμβάνονται και οι πολεοδομικές παραβάσεις της παρ. 3 του παρόντος νόμου. 2. ... 3. Ως πολεοδομικές παραβάσεις ορίζονται οι εξής: α) ... ε) η εκτέλεση εργασιών μικρής κλίμακας της παραγράφου 2 του άρθρου 29, που διενεργούνται χωρίς την προηγούμενη έκδοση της εν λόγω έγκρισης, ... 4. Για τις πολεοδομικές παραβάσεις επιβάλλονται μόνο οι διοικητικές κυρώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 94...". Στο άρθρο 94 ορίζεται ότι: "1. ... 4. Για τις πολεοδομικές παραβάσεις της παρ. 3 του άρθρου 81 οι κυρώσεις είναι μόνο διοικητικές και ειδικότερα: α) ... δ) το πρόστιμο ανέγερσης για τις πολεοδομικές παραβάσεις των

περ. ε', στ' και ζ' της παρ. 3 του άρθρου 81, ανέρχεται σε χίλια (1000) ευρώ ανά περίπτωση πολεοδομικής παράβασης. Το πρόστιμο διατήρησης των ανωτέρω περιπτώσεων ανέρχεται στο είκοσι τοις εκατό (20%) του προστίμου ανέγερσης ετησίως, με δυνατότητα εφάπαξ καταβολής ποσού διπλάσιου του προστίμου ανέγερσης για την οριστική διατήρησή τους ... Αν ο υπόχρεος συμμορφωθεί με τις πολεοδομικές διατάξεις και αποκαταστήσει την πολεοδομική παράβαση με την απομάκρυνση της χρήσης ή την κατεδάφιση της αυθαίρετης κατασκευής ή εκδώσει την προβλεπόμενη οικοδομική άδεια όπου επιτρέπεται, μέσα σε προθεσμία τεσσάρων (4) μηνών από τη διαπίστωσή της δεν επιβάλλεται πρόστιμο διατήρησης και το πρόστιμο ανέγερσης περιορίζεται στο ελάχιστο ποσό των διακοσίων (200) ευρώ." Εξάλλου, στο άρθρο 177 του νδ/τος 86/1969 "Δασικός Κώδιξ" (Α' 7) ορίζεται ότι "1. Ατελώς και άνευ αδείας υλοτομούνται, συλλέγονται ή κατασκευάζονται: α) ... στ) Τα εντός γεωργικώς ή δενδροκομικώς καλλιεργουμένων εκτάσεων φυόμενα είτε οπωροφόρα ή καρποφόρα είτε τεχνητώς φυτευθέντα, είτε αυτοφυή οιαδήποτε μεμονωμένως μέχρι πέντε κατά στρέμμα φυόμενα δένδρα, ως και αι τεχνηταί ή αυτοφυείς δασικαί λωρίδες επί των ορίων των καλλιεργειών πλάτους μέχρι δέκα μέτρων. Τα αυτοφυή όμως ταύτα δένδρα, εφ' όσον διατίθενται προς εμπορίαν, υλοτομούνται κατόπιν εγκρίσεως της δασικής αρχής και επί τη καταβολή δασικού φόρου....".

6. Επειδή, όπως προκύπτει από την εκκαλούμενη απόφαση και τα λοιπά στοιχεία φακέλου, οι εκκαλούντες είναι, κατά τα προβαλλόμενα, συνιδιοκτήτες ακινήτου εμβαδού 5077 τ.μ., το οποίο βρίσκεται εκτός σχεδίου πόλεως [πδ/γμα της 28.9.1993 (Δ' 1332/7.10.1993)] και εντός Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου [πδ/γμα 7/1983 (Δ' 284/1983)], στην κτηματική περιφέρεια του Δήμου ... Αττικής, στη συμβολή των οδών ... και ... (περιοχή ...). Το ακίνητο αποτελούσε για πολλά έτη δενδροκομικώς καλλιεργούμενη έκταση με οπωροφόρα - καρποφόρα δένδρα, κυρίως φιστικιές. Στις 14.5.2022 οι εκκαλούντες συνήψαν, με ιδιωτική κεφαλαιουχική εταιρεία, προσύμφωνο μίσθωσης του ακινήτου, με σκοπό την ανάπτυξη επ' αυτού ιδιωτικών αθλητικών εγκαταστάσεων. Στις 15.6.2022 οι εκκαλούντες ξεκίνησαν την κοπή των οπωροφόρων - καρποφόρων δένδρων που υπήρχαν στο αγροτεμάχιο, η οποία διεκόπη προσωρινά με το .../15.6.2022 έγγραφο του Τμήματος Έκδοσης Αδειών Δόμησης του Δήμου ... συνεχίστηκε, όμως, μετά από λίγες ημέρες και μέχρι την ολοκλήρωσή της κατόπιν επεμβάσεως της Αστυνομίας, στην οποία επεδείχθη το .../23.6.2022 έγγραφο του Δασονομείου ... Το εν λόγω έγγραφο, το οποίο εκδόθηκε κατόπιν σχετικής αιτήσεως των εκκαλούντων, αναφέρει ρητώς ότι τα εντός γεωργικώς ή δενδροκομικώς καλλιεργούμενων εκτάσεων, οπωροφόρα ή καρποφόρα δένδρα, υλοτομούνται ατελώς και χωρίς άδεια της Δασικής Υπηρεσίας, σύμφωνα με το άρθρο 177 παρ. 1 περ. στ' του νδ/τος 86/1969. Οι εκκαλούντες είχαν απευθυνθεί, με το από 20.6.2022 γραπτό αίτημά τους, και στο Τμήμα Περιβάλλοντος του Δήμου ... καθώς και στο Τμήμα Έκδοσης Αδειών Δόμησης του Δήμου, ζητώντας να πληροφορηθούν εάν ο Δήμος ... είχε την αρμοδιότητα, και με βάση ποιες διατάξεις, να χορηγήσει άδεια κοπής των οπωροφόρων - καρποφόρων δένδρων που βρίσκονταν στο αγροτεμάχιο τους. Επί του αιτήματος αυτού η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Ποιότητας Ζωής του Δήμου Αμαρουσίου, με το .../29.6.2022 έγγραφό της, απάντησε ότι δεν έχει αρμοδιότητα για οποιαδήποτε παρέμβαση σε εργασίες που λαμβάνουν χώρα σε ιδιωτικούς χώρους σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς, ενώ το Τμήμα Έκδοσης Αδειών Δόμησης δεν εξέδωσε απάντηση. Στις 12.7.2022, μετά από αιτήσεις - καταγγελίες κατοίκων της περιοχής ... Αττικής και του Πανελληνίου Δικτύου Οικολογικών Οργανώσεων, υπάλληλοι της Υπηρεσίας Δόμησης του Δήμου ... διενήργησαν αυτοψία στο επίμαχο ακίνητο και διαπίστωσαν ότι "είχαν κοπεί αυθαίρετα περίπου 50 δένδρα εντός Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ), χωρίς να έχει εκδοθεί έγκριση εργασιών μικρής κλίμακας, κατά παραβίαση του άρθρου 29

παρ. 2 του ν. 4495/2017". Με βάση τις διαπιστώσεις αυτές συντάχθηκε η .../2022 έκθεση αυτοψίας, δυνάμει της οποίας, αφενός μεν, διατάχθηκε η διακοπή των οικοδομικών εργασιών, αφετέρου δε, επιβλήθηκε σε βάρος των εκκαλούντων πρόστιμο ανέγερσης αυθαίρετης κατασκευής ποσού 1000 ευρώ και πρόστιμο διατήρησης αυθαίρετης κατασκευής ποσού 200 ευρώ. Η .../2.8.2022 ένσταση των εκκαλούντων ενώπιον του Συμβουλίου Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων της Περιφερειακής Ενότητας ... Τομέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής κατά της προαναφερόμενης έκθεσης αυτοψίας, η οποία συνοδευόταν από το προαναφερόμενο .../23.6.2022 έγγραφο του Δασονομείου ... απορρίφθηκε σιωπηρώς λόγω παρόδου άπρακτης της νόμιμης προθεσμίας των τριάντα ημερών για την εξέτασή της. Κατ' αυτής οι εκκαλούντες άσκησαν την από 5.12.2022 αίτηση ακυρώσεως, προβάλλοντας ότι η έκθεση αυτοψίας δεν είναι νόμιμη, διότι οι διατάξεις του άρθρου 29 παρ. 2 του ν. 4495/2017, κατ' επίκληση των οποίων εκδόθηκε, είναι γενικές και δεν έχουν εφαρμογή στην περίπτωση κοπής οπωροφόρων - καρποφόρων δένδρων, όπως ήταν τα επίμαχα (φιστικιές). Αντιθέτως, όπως προέβαλαν, δεν απαιτείται άδεια κάποιας Αρχής για την κοπή των δένδρων αυτών και εφαρμοστέα ήταν η ειδική διάταξη του άρθρου 177 παρ. 1 περ. στ' του νδ/τος 86/1969 (Δασικού Κώδικα), επικαλέστηκαν δε σχετικώς, εκ νέου, το προαναφερόμενο .../23.6.2022 έγγραφο του Δασονομείου ... Ο λόγος αυτός απορρίφθηκε από το δικάσαν εφετείο με το σκεπτικό ότι, όπως βεβαιώνεται και από το έγγραφο των απόψεων της Διοίκησης προς το Δικαστήριο και δεν αντικρούστηκε από τους εκκαλούντες, η ιδιοκτησία αυτών βρίσκεται σε Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου και δεν αποτελεί γεωργικώς ή δενδροκομικώς καλλιεργούμενη έκταση και συνεπώς νομίμως εκδόθηκε η προαναφερόμενη έκθεση αυτοψίας, κατ' επίκληση του άρθρου 29 παρ. 2 περ. ζ' του ν. 4495/2017. Περαιτέρω, ως αβάσιμος απορρίφθηκε και ο έτερος λόγος με τον οποίο προβλήθηκε ότι μη νομίμως επιβλήθηκε με την έκθεση αυτοψίας σε βάρος των εκκαλούντων πρόστιμο 1000 ευρώ για την ανέγερση αυθαίρετου κτίσματος, αφού εν προκειμένω υπήρξε κοπή δένδρων και όχι ανέγερση κτίσματος, ενώ μη νόμιμη είναι και η επιβολή προστίμου 200 ευρώ για διατήρηση αυθαίρετου κτίσματος, δεδομένου ότι δεν νοείται σε περίπτωση κοπής δένδρων η έννοια της διατήρησης αυθαίρετου κτίσματος. Κατά το δικάσαν δικαστήριο, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4495/2017, η κοπή δένδρων εντός ΖΟΕ χωρίς την προηγούμενη έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας, θεωρείται πολεοδομική παράβαση, για την οποία προβλέπεται ρητώς στο άρθρο 94 παρ. 4 περ. δ' του ανωτέρω νόμου η επιβολή των ένδικων προστίμων ανέγερσης και διατήρησης αυθαίρετων, είναι δε δυνατή κατά τις ίδιες διατάξεις η μη επιβολή του προστίμου διατήρησης και ο περιορισμός του προστίμου ανέγερσης στο ποσό των 200 ευρώ, σε περίπτωση έκδοσης της απαιτούμενης έγκρισης εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών από τη διαπίστωση της παράβασης εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας.

7. Επειδή, με το εισαγωγικό δικόγραφο της εφέσεως, προβάλλονται οι ακόλουθοι λόγοι: α) Η εκκαλούμενη απόφαση εσφαλμένως ερμήνευσε και εφάρμοσε τις γενικές διατάξεις του άρθρου 29 παρ. 2 εδ. ζ του ν. 4495/2017, καίτοι αυτές ρητά αναφέρουν ότι "εφαρμόζονται με την επιφύλαξη των διατάξεων της δασικής νομοθεσίας", η οποία, δυνάμει του άρθρου 177 παρ. 1 περ. στ' του νδ/γμ 86/1969 (Δασικού Κώδικα), ρυθμίζει, εν προκειμένω, ειδικώς το ζήτημα της κοπής οπωροφόρων - καρποφόρων δένδρων, κείμενων σε αγροτεμάχια εκτός σχεδίου πόλεως και δεν απαιτεί προηγούμενη άδεια της δασικής ή άλλης αρχής. β) Ενώ η εκκαλούμενη δέχθηκε τον ισχυρισμό των εκκαλούντων ότι το ένδικο ακίνητο βρίσκεται εντός ΖΟΕ, παρέλειψε να απαντήσει στον ουσιώδη ισχυρισμό τους ότι οι γενικές διατάξεις του άρθρου 29 παρ. 2 περ. ζ' του ν. 4495/2017, οι οποίες κρίθηκαν εφαρμοστέες στην προκειμένη περίπτωση, αφορούν σε προστατευόμενα βάσει της δασικής

νομοθεσίας δένδρα και όχι σε οπωροφόρα ή καρποφόρα δένδρα, για την κοπή των οποίων δεν απαιτείται άδεια σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις του άρθρου 177 παρ. 1 περ. στ' του νδ/τος 86/1969. γ) Η εκκαλούμενη απόφαση προέβη σε κακή εκτίμηση του αποδεικτικού υλικού, ιδίως δε του εν προκειμένω κρίσιμου .../23.6.2022 εγγράφου του Δασαρχείου ... στο οποίο δεν απέδωσε τη δέουσα βαρύτητα σε σύγκριση με τις καταγγελίες των περιοίκων, δεχόμενη ότι το ένδικο ακίνητο "δεν αποτελεί γεωργικώς ή δενδροκομικώς καλλιεργούμενη έκταση" και κατά συνέπεια δεν εφάρμοσε την ειδική διάταξη του άρθρου 177 παρ. 1 περ. στ' του νδ/τος 86/1969. Αντιθέτως, η εκκαλούμενη απέδωσε βαρύτητα στο ότι οι εκκαλούντες δεν αντέκρουσαν τον ισχυρισμό του Δήμου ότι η ιδιοκτησία τους βρίσκεται σε ΖΟΕ. Τούτο όμως δεν αποτελεί κατά τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς κρίσιμο εν προκειμένω ζήτημα, ούτε και αμφισβητείται από τους εκκαλούντες, αλλά κρίσιμο είναι το ζήτημα εάν τα δένδρα που αναφέρονται στις γενικές διατάξεις του άρθρου 29 παρ. 2 περ. ζ' του ν. 4495/2017 και βρίσκονται εντός ΖΟΕ, είναι προστατευόμενα βάσει της δασικής νομοθεσίας δένδρα, για την κοπή των οποίων απαιτείται άδεια, ή πρόκειται για οπωροφόρα ή καρποφόρα δένδρα, για την κοπή των οποίων το άρθρο 177 παρ. 1 περ. στ' του Δασικού Κώδικα, το οποίο δεν επηρεάζεται από τις διατάξεις του πδ/τος 7/1983 (Δ' 284) περί καθορισμού ΖΟΕ, δεν απαιτεί καμία άδεια. δ) Αντίθετα με όσα δέχθηκε η εκκαλούμενη, μη νομίμως, ήτοι κατά παραβίαση των διατάξεων του άρθρου 81 παρ. 1α και 3 του ν. 4495/2017 περί της έννοιας της αυθαίρετης κατασκευής, καθώς και του άρθρου 94 παρ. 4 του ίδιου νόμου περί των επιβαλλόμενων κυρώσεων, επιβλήθηκε σε βάρος των εκκαλούντων πρόστιμο όχι μόνο για ανέγερση, αλλά και για διατήρηση αυθαίρετης κατασκευής, εφόσον η υπόθεση αφορά σε κοπή δένδρων. Εξάλλου, για τη θεμελίωση του παραδεκτού της εφέσεως κατά το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3900/2010, οι εκκαλούντες προβάλλουν με το εισαγωγικό δικόγραφο, ότι δεν υπάρχει νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας επί του τιθέμενου νομικού ζητήματος της συνδυαστικής ερμηνείας των εφαρμοζόμενων διατάξεων του ν. 4495/2017 (άρθρα 29 παρ. 2 εδ. ζ', 81 παρ. 1α και 3 για την έννοια της αυθαίρετης κατασκευής, 94 παρ. 4 για τις επιβλητέες κυρώσεις), καθώς και των ειδικότερων -σε σχέση με αυτές του ν. 4495/2017- και κατισχυουσών, κατά τα προβαλλόμενα, διατάξεων του ν.δ. 86/1969 (άρθρ. 177 παρ. 1 εδ. στ'). Εξάλλου, με τα από 12.2.2024 και 28.2.2024 υπομνήματα, οι εκκαλούντες, αναπτύσσοντας τους λόγους εφέσεως, αναφέρουν τα εξής: α) Στο προσκομιζόμενο, από 23.9.2021 έγγραφο, το οποίο επιγράφεται ως "νομοθετικό διάταγμα του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας" αναφέρεται ότι είναι δυνατή η υλοτομία επί ιδιωτικών, μη δασικών εκτάσεων, εκτός ορίων οικισμών, με μόνη την υποβολή αιτήματος προς το Δασαρχείο, εφαρμοζόμενης της διάταξης του άρθρου 177 παρ. 1ε' και στ' του νδ/τος 86/1969. β) Στους δασικούς χάρτες του Δήμου ... το επίμαχο ακίνητο χαρακτηρίζεται ως μη δασική, δενδροκομικώς καλλιεργούμενη έκταση. γ) Τόσο το Δασαρχείο όσο και ο Δήμος ... επί αιτήσεων των εκκαλούντων, εξέδωσαν έγγραφα βάσει των οποίων οι εκκαλούντες σχημάτισαν την πεποίθηση ότι δεν απαιτείτο η έκδοση περαιτέρω αδειών στην περίπτωση τους.

8. Επειδή, η κρινόμενη έφεση ασκείται παραδεκτώς, δεδομένου ότι, όπως βασίμως προβάλλεται κατά το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3900 2010 (βλ. σκ. 4), δεν υπάρχει νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας επί του εν προκειμένω κρίσιμου νομικού ζητήματος της υποχρέωσης έκδοσης εγκρίσεως εργασιών μικρής κλίμακας για την κοπή οπωροφόρων δένδρων σε περιοχή ευρισκόμενη εκτός σχεδίου αλλά εντός Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ). Η υφιστάμενη δε νομολογία αφορά σε περιπτώσεις κοπής δένδρων -κατά κανόνα μη οπωροφόρων- σε εντός σχεδίου περιοχές (βλ. ΣΤΕ 1292/2017, 2798/2007, 2562-3/2000, 61/2000, 1840/1997, 4299/1996, 2785/1993, 412/1993

Ολομ.). Ενόψει δε της αδιάσπικτης διατύπωσης της εφαρμοζόμενης εν προκειμένω διάταξης του άρθρου 29 παρ. 2 εδ. ζ' του ν. 4495/2017 (βλ. ανωτέρω σκ. 5), η οποία δεν εισάγει διάκριση ανάλογα με το είδος των δένδρων, αλλά αναφέρεται στους προτιθέμενους να εκτελέσουν οικοδομικές εργασίες είτε σε περιοχή εντός σχεδίου είτε σε περιοχή ΖΟΕ, όπως η διάταξη αυτή ερμηνεύεται συνδυαστικά με τη διάταξη του άρθρου 30 του ν. 4495/2017, η οποία δεν περιλαμβάνει την υπό κρίση περίπτωση μεταξύ των περιοριστικά προβλεπόμενων εξαιρέσεων από την υποχρέωση έκδοσης εγκρίσεως εργασιών μικρής κλίμακας, πρέπει να γίνει δεκτό ότι και στην περίπτωση κοπής οπωροφόρων - καρποφόρων δένδρων σε περιοχή εκτός σχεδίου και εντός ΖΟΕ, απαιτείται, καταρχήν, η έκδοση εγκρίσεως εργασιών μικρής κλίμακας. Η ερμηνεία αυτή είναι σύμφωνη με τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 40 του ν. 1337/1983 (Α' 33), ότι για την κοπή δένδρων, μέσα σε εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια ή τις ΖΟΕ που δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για την προστασία των δασών και των δασικών γενικά εκτάσεων, απαιτείται έκδοση άδειας από την οικεία πολεοδομική αρχή [όπως η εν λόγω διάταξη κωδικοποιήθηκε στο άρθρο 329 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (κωδ. δ/μα της 14ης.7.1999, Δ' 580)]. Αντίθετα δε με τα προβαλλόμενα από τους εκκαλούντες, η ερμηνεία αυτή δεν αναιρείται από την πρόβλεψη της διάταξης του άρθρου 177 παρ. 1 εδ. στ' του νδ/τος 86/1969 περί απαλλαγής από την υποχρέωση έκδοσης άδειας για την κοπή οπωροφόρων ή καρποφόρων δένδρων εντός γεωργικώς ή δενδροκομικώς καλλιεργούμενων εκτάσεων, διότι η διάταξη αυτή, περιλαμβανόμενη στον Δασικό Κώδικα, αναφέρεται σε άδεια της οικείας Δασικής Αρχής και όχι σε άδεια της πολεοδομικής υπηρεσίας, η οποία, όπως έγινε δεκτό ανωτέρω, απαιτείται, πάντως, όταν ζητείται στο πλαίσιο έκδοσης άδειας δόμησης και αφορά σε εργασίες εκτελούμενες εντός ΖΟΕ, ανεξαρτήτως του χαρακτηρισμού των εκτάσεων επί των οποίων ευρίσκονται τα δένδρα ή των ιδίων των δένδρων. Όμως, οι ανωτέρω κρίσιμες διατάξεις, οι οποίες ερμηνεύονται το πρώτον στο πλαίσιο της παρούσας υπόθεσης, δέον να εφαρμοστούν εν προκειμένω υπό το φως των συνταγματικών αρχών της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της χρηστής διοίκησης, η οποία, κατά τη λειτουργία της, οφείλει να διέπεται από την αρχή του *non venire contra factum propositum* (πρβλ. ΣΤΕ 1684/2015 σκ. 10). Οι εν λόγω αρχές δεν δικαιολογούν την επιβολή της κυρώσεως του προστίμου στην κρινόμενη περίπτωση κατά την οποία είχε επιτραπεί στους εκκαλούντες, από την Αστυνομία, η κοπή δένδρων, βάσει του εκ μέρους τους επιδειχθέντος εγγράφου της Δασικής Υπηρεσίας και χωρίς την εκ των προτέρων εναντίωση της Υπηρεσίας Δόμησης του εφεσβλήτου Δήμου Αμαρουσίου, ο οποίος είχε μεν ενημερωθεί για τις προθέσεις των εκκαλούντων και για το έγγραφο του Δασαρχείου, είχε δε ερωτηθεί γραπτώς εκ των προτέρων, δεν εξέδωσε όμως σαφή απάντηση και επέτρεψε στους εκκαλούντες να εννοήσουν ότι δεν απαιτείτο η έκδοση άδειας από την Υπηρεσία Δόμησης του Δήμου. Επομένως, ο λόγος εφέσεως περί πλημμελούς ερμηνείας και εφαρμογής της κρίσιμης εν προκειμένω διάταξης του άρθρου 29 παρ. 2 του ν. 4495/2017, όπως καθ' ερμηνεία του δικογράφου προβάλλεται, πρέπει να γίνει δεκτός ως βάσιμος.

9. Επειδή, ενόψει των ανωτέρω, η εκκαλούμενη απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, στο οποίο οι εκκαλούντες είχαν θέσει υπόψη όλα τα ανωτέρω πραγματικά δεδομένα αλλά έκρινε αντίθετα, πρέπει να εξαφανιστεί, κατ' αποδοχήν της κρινόμενης εφέσεως. Στη συνέχεια, πρέπει να εκδικασθεί, σύμφωνα με το άρθρο 64 του πδ/τος 18/1989, η αίτηση ακυρώσεως, για την άσκηση της οποίας έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό πληρωμής: .../2022). Επί τη βάση δε των ίδιων πραγματικών δεδομένων, τα οποία είχαν τεθεί εγκαίρως υπόψη από τους εκκαλούντες, τόσο στον Δήμο Αμαρουσίου, όσο και στο αρμόδιο ΣΥΠΟΘΑ, πρέπει να γίνει δεκτός ο

αντίστοιχος με τον γενόμενο δεκτό κατ' έφεση, καθ' ερμηνεία προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως. Κατ' ακολουθίαν, πρέπει να ακυρωθεί η προσαλλόμενη σιωπηρή απόρριψη από το Συμβούλιο Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων (ΣΥΠΟΘΑ) Περιφερειακής Ενότητας ... Τομέα Αττικής, της .../2.8.2022 ένστασης των εκκαλούντων κατά της .../2022 έκθεσης αυτοψίας αυθαίρετων κατασκευών και υπολογισμού προστίμων της Υπηρεσίας Δόμησης του Δήμου ... Αττικής, στην οποία έχει ενσωματωθεί η τελευταία αυτή πράξη, κατόπιν τηρήσεως της οικείας ενδικοφανούς διαδικασίας (βλ. ΣΤΕ 4484/2015, 505/2011 7μ. κ.ά.)

10. Επειδή, κατ' εκτίμηση των περιστάσεων, το Δικαστήριο κρίνει ότι ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας και ο Δήμος ... πρέπει να απαλλαγούν από τη δικαστική δαπάνη των εκκαλούντων για τη δίκη στον πρώτο βαθμό. [...]

Δέχεται την έφεση ... Εξαφανίζει την 1119/2023 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Δικάζει την αίτηση ακυρώσεως και την δέχεται ... Ακυρώνει τη σιωπηρή απόρριψη από το Συμβούλιο Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων Περιφερειακής Ενότητας ... Τομέα Αττικής, της...../2.8.2022 ένστασης των εκκαλούντων κατά της /2022 έκθεσης αυτοψίας αυθαίρετων κατασκευών και υπολογισμού προστίμων της Υπηρεσίας Δόμησης του Δήμου ... Αττικής. [...]

(8.2) ΣΤΕ 445/2024: Κοπή δένδρων σε πεζοδρόμια και δενδροδόχους λόγω επικινδυνότητας - Προστασία δενδροστοιχιών

«Αριθμός απόφασης: 445/2024
ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΕΦΕΤΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ Γ' ΑΚΥΡΩΤΙΚΟ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 21.3.2024 ... Για να δικάσει την από 2/5/2023 ... αίτηση ακυρώσεως των: ... κατοίκων Θεσσαλονίκης ... Κατά του Δήμου Θεσσαλονίκης [...]

Με την αίτηση ζητείται η ακύρωση των υπ' αριθ. .../20.2.2023, .../20.2.2023 και .../13.3.2023 αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Θεσσαλονίκης. [...]

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση: 1) της υπ' αριθ. .../20.2.2023 απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Θεσσαλονίκης, με την οποία εγκρίθηκε η κοπή 168 δένδρων λεύκης, που φύονται κατά μήκος των πεζοδρομίων, σε δενδροδόχους στις οδούς ... και ... της ... Δημοτικής Κοινότητας, με τη διαδικασία έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας, 2) της υπ' αριθ. .../20.2.2023 απόφασης του ίδιου Δημοτικού Συμβουλίου, με την οποία εγκρίθηκε η κοπή 92 δένδρων λεύκης κατά μήκος των πεζοδρομίων, σε δενδροδόχους στις οδούς ... και ... της 5ης Δημοτικής Κοινότητας, με τη διαδικασία έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας και 3) της υπ' αριθ. .../13.3.2023 απόφασης του ίδιου Δημοτικού Συμβουλίου, με την οποία αφενός εγκρίθηκε η κοπή 115 δένδρων είδους *Ulmus hollandica* (φτελιά ή караγάτσι) εκατέρωθεν της οδού ... από τη διασταύρωση με την οδό ... έως τη διασταύρωση με την οδό ... του Δήμου Θεσσαλονίκης, με τη διαδικασία έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας και αφετέρου αποφασίστηκε η φύτευση στις κενές δενδροδόχους νέων δένδρων είδους *Celtis australis* (Κέλτιδα). [...]

4. Επειδή, όπως έχει κριθεί (ΣΤΕ Ολ 2640/2009, 2757-8/1994, 810/1977), με τις διατάξεις του άρθρου 24 του Συντάγματος η προστασία του περιβάλλοντος έχει αναχθεί σε συνταγματικά προστατευόμενη αξία και υποχρέωση του Κράτους. Έτσι, απευθύνονται επιταγές στον κοινό νομοθέτη να θεσπίσει τα πρόσφορα κατά την κρίση του μέτρα μέσα στα όρια που διαγράφουν οι ανάγκες

για τη διαφύλαξη και προστασία του αγαθού αυτού, σταθμίζοντας παράλληλα και τα άλλα συνταγματικώς προστατευόμενα δικαιώματα καθώς επίσης και το γενικότερο δημόσιο συμφέρον. Αλλά και εν ελλείψει τέτοιας φύσεως προστατευτικής νομοθετικής διάταξης πηγάζει από τις πιο πάνω συνταγματικές διατάξεις ευθεία υποχρέωση της Διοίκησης να λάβει υπόψη κατά τη μόρφωση της κρίσης της για τη ρύθμιση θεμάτων που αφορούν ή έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον την ανάγκη προστασίας του και να πάρει τα κατάλληλα προς τούτο μέτρα ή να απέσχει από την έκδοση δυσμενών γι' αυτό πράξεων, κινούμενη όμως πάντοτε μέσα στη δέσμη των πιο πάνω κριτηρίων που κατευθύνουν τη σχετική νομοθετική δράση. Περαιτέρω, για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις, που αποτελούν ευπαθή οικοσυστήματα, ο συντακτικός νομοθέτης, εμφορούμενος από τις νεότερες αντιλήψεις για την ανάγκη διαφύλαξης του δασικού πλούτου, έλαβε ιδιαίτερη μέριμνα εισάγοντας στο κείμενο του Συντάγματος ειδικές διατάξεις, με τις οποίες οι εκτάσεις με δασική βλάστηση υπάγονται, ως φυσικά αγαθά και ανεξάρτητα από την ειδικότερη ονομασία τους ή τη θέση τους σε σχέση με οικιστικές περιοχές, σε ιδιαίτερο προστατευτικό καθεστώς για να διατηρηθεί η χρήση κατά τον προορισμό τους και να διαφυλαχθεί η οικολογική ισορροπία (ΣΤΕ 3370/2014, ΣΤΕ Ολ 640/2009, πρβλ. ΣΤΕ Ολ 2753/1994).

5. Επειδή, ο οργανικός για την προστασία των δασών ν. 998/1979 (ΦΕΚ Α' 289), στο άρθρο 3 (υπό τον τίτλο «Έκτασις εφαρμογής»), ορίζει τις εκτάσεις που διέπονται από τις προστατευτικές διατάξεις του. Κατά την αρχική έκδοση του νόμου αυτού, ορίστηκε στην παρ. 4 του προαναφερόμενου άρθρου 3 ότι υπάγονται στις διατάξεις του νόμου «και αι εντός των πόλεων και των οικιστικών περιοχών ευρισκόμεναι εκτάσεις, αι οποίαι καλύπτονται υπό δασικής βλαστήσεως φυσικώς ή τεχνικώς δημιουργουμένης (πάρκα και άλση), ως και αι οπουδήποτε δημιουργούμεναι δενδροστοιχίαι ή δασικαί φυτεΐαι». Ήδη, στην παρ. 4 του προαναφερόμενου άρθρου 3 του ν. 998/1979, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 32 παρ. 1 του ν. 4280/2014 (ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014), ορίζονται τα εξής: «Στις διατάξεις του παρόντος νόμου υπάγονται και τα εντός των πόλεων και των οικιστικών περιοχών πάρκα και άλση, το περιαστικό πράσινο, οι κηρυγμένες δασωτές ή αναδασωτές εκτάσεις. Στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας υπάγονται και τμήματα πάρκου ή άλσους, τα οποία φέρουν μη δασική βλάστηση συνδέονται όμως οργανικά με το σύνολο του πάρκου ή άλσους υπό την έννοια ότι συμβάλλουν στη διατήρηση της φυσικής ισορροπίας του συνόλου». Περαιτέρω, στο άρθρο 5 του ίδιου νόμου, όπως συμπληρώθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 3208/2003 (ΦΕΚ Α' 303), ορίζεται ότι: «1. Η προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων, ως και η λήψις των υπό του παρόντος νόμου προβλεπομένων ειδικωτέρων μέτρων, ανήκει εις την αρμοδιότητα της δασικής υπηρεσίας, ενεργούσης κατά τας οικείας περί τούτων διατάξεις ή τας ειδικάς διατάξεις του παρόντος νόμου. 2. Η μέριμνα δια την ανάπτυξιν, βελτίωσιν, αναδάσωσιν και προστασίαν των πάρκων, άλσών και των εντός των πόλεων ή οικιστικών περιοχών δενδροστοιχιών ανήκει εις τους οικείους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως ή τους επί τη βάσει σχετικής πολεοδομικής μελέτης αναλαμβάνοντας την δημιουργίαν αυτών οικιστικούς φορείς ή εις ίδια νομικά πρόσωπα επί τη βάσει ειδικών διατάξεων. Ωσαύτως η ως άνω μέριμνα δια δάση ή δασικάς εκτάσεις ή πάρκα, άλση και δενδροστοιχίας ευρισκομένας εντός αρχαιολογικών χώρων ανήκει εις τας αρμοδίας υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού. Αι ως άνω υπηρεσίαι και οργανισμοί δύνανται πάντως να ζητούν την συνδρομήν της δασικής υπηρεσίας, εφ' όσον συντρέχει περίπτωσις. Αι δασικαί υπηρεσίαι συνεργάζονται μετά των λοιπών δημοσίων υπηρεσιών και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, εφ' όσον πρόκειται περί λήψεως μέτρων προστασίας, η πραγματοποιήσις των οποίων περιλαμβάνεται και εις την αρμοδιότητα των υπηρεσιών ή των νομικών τούτων προσώπων. Η εκτέλεση

κάθε είδους έργων στα πάρκα και άλση ενεργείται μετά από σχετική μελέτη, που εγκρίνεται από την αρμόδια δασική αρχή και με την εποπτεία της. Της έγκρισης αυτής προηγείται θετική γνώμη της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού, όπου αυτή απαιτείται για λόγους προστασίας αρχαιοτήτων. 3.», στο δε άρθρο 58 ορίζεται ότι: «1α. Υπό την επιφύλαξη των προβλεπομένων, στα άρθρα 48 παρ. 1 και 59 του παρόντος καθώς και στο άρθρο 21 του ν. 4269/2014 (ΦΕΚ Α' 142), δεν επιτρέπεται η μεταβολή του κύριου προορισμού και η αναίρεση της λειτουργίας των πάρκων ή αλσών ως και των δασών της περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 69 του νδ/τος 86/1969 όπως ισχύει. β. Η ως άνω απαγόρευση ισχύει επίσης για κοινόχρηστους χώρους πρασίνου, που περιβάλλονται από τον οικιστικό ιστό χωρίς να έχουν ενταχθεί σε σχέδιο πόλης, φέρουν δασική βλάστηση, φυσικώς ή τεχνητώς δημιουργηθείσα και λειτουργούν εκ των πραγμάτων ως πάρκα και άλση. γ. Στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας υπάγονται και τμήματα πάρκου ή άλσους, τα οποία φέρουν μη δασική βλάστηση συνδέονται όμως οργανικά με το σύνολο του πάρκου ή άλσους υπό την έννοια ότι συμβάλλουν στη διατήρηση της φυσικής ισορροπίας του συνόλου. 2.».

6. Επειδή, ακόμη, στο άρθρο 40 του ν. 1337/1983 (ΦΕΚ Α' 33) ορίζεται ότι: «1. 2. Για την κοπή δένδρων, μέσα σε εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια ή τις ΖΟΕ που δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για την προστασία των δασών και των δασικών γενικά εκτάσεων, απαιτείται έκδοση άδειας από την οικεία πολεοδομική αρχή», στο δε άρθρο 29 του ν. 4495/2017 (ΦΕΚ Α' 167) ορίζεται ότι: «1. 2. Έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας απαιτείται για τις εξής εργασίες: α) ζ) κοπή δένδρων μέσα σε εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια ή σε ΖΟΕ καθώς και σε οικισμούς προϋφιστάμενους του νδ/τος 17.7.1923 (Α' 223) και οικισμούς οριοθετημένους με το από 24.5.1985 πδ/γμα, ειδικά, για την κοπή δένδρων σε κοινόχρηστο χώρο πόλης ή οικισμού, Έγκριση Εργασιών Μικρής Κλίμακας χορηγείται ύστερα από αίτηση, η οποία συνοδεύεται από Τεχνική Έκθεση του αρμόδιου γεωτεχνικού επιστήμονα και της αρμόδιας υπηρεσίας του οικείου δήμου και σχετική απόφαση του αρμόδιου οργάνου του δήμου, με την επιφύλαξη των διατάξεων της δασικής νομοθεσίας». Εξάλλου, στο άρθρο 4 της ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/43266/1174 (ΦΕΚ Β' 1843/13.5.2020) απόφασης του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας [«Εργασίες για τις οποίες απαιτείται Έγκριση Εργασιών Δόμησης Μικρής Κλίμακας (ΕΕΔΜΚ) και απαιτούμενα δικαιολογητικά για την χορήγησή της» ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «ζ) Για τις περιπτώσεις της περ. ζ' της παρ. 2 του άρθρου 29 του ν. 4495/2017, κατατίθενται επιπρόσθετα των γενικών δικαιολογητικών του αρθ. 3 της παρούσας: - Για την κοπή δένδρων σε κοινόχρηστο χώρο πόλης ή οικισμού: αα) Αίτηση της αρμόδιας υπηρεσίας. ββ) Αιτιολογημένη Τεχνική Έκθεση του αρμόδιου γεωπόνου, δασολόγου, ή αρμόδιου γεωτεχνικού επιστήμονα στην οποία περιγράφονται οι λόγοι για την κοπή δέντρων και ότι αυτά δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για την προστασία των δασών και των δασικών γενικά εκτάσεων ή από διατάξεις της αρχαιολογικής νομοθεσίας ή της νομοθεσίας για τις προστατευόμενες περιοχές ή άλλης συναφούς νομοθεσίας. γγ) Αντίγραφο τοπογραφικού διαγράμματος ή απόσπασμα ρυμοτομικού ή άλλο διάγραμμα, στο οποίο θα σημειώνεται η θέση των δέντρων που θα κοπούν και τυχόν μελλοντικές θέσεις φύτευσης δέντρων. δδ) απόφαση του αρμόδιου οργάνου του οικείου Δήμου.».

7. Επειδή, τέλος, στο άρθρο 75 του κυρωθέντος με τον ν. 3463/2006 (ΦΕΚ Α' 114) Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων ορίζεται ότι: «Ι. Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις ... με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας. Οι αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων αφορούν, κυρίως τους τομείς: α) ... β) ... γ) Ποιότητας Ζωής και Εύρυθμης Λειτουργίας των Πόλεων και των Οικισμών, στον οποίο

περιλαμβάνεται, ιδίως: 1. Η εξασφάλιση και διαρκής βελτίωση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών στις πόλεις και τα χωριά όπως η δημιουργία χώρων πρασίνου, χώρων αναψυχής, πλατειών και λοιπών υπαίθριων κοινόχρηστων χώρων. 2. 4. Η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο καθορισμός πεζοδρόμων, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, η απομάκρυνση εγκαταλελειμμένων οχημάτων και γενικότερα η λήψη μέτρων για την αποφυγή δυσμενών επιδράσεων στην ασφάλεια της κυκλοφορίας, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. 5. 12. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής των πόλεων και των οικισμών. 13. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την απρόσκοπτη πρόσβαση στους κοινόχρηστους χώρους. 14.». Τέλος, ο ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» (ΦΕΚ Α' 87) ορίζει στο άρθρο 73 ότι: «1. Η Επιτροπή Ποιότητας Ζωής (ΕΠΖ) συστήνεται σε δήμους άνω των δέκα χιλιάδων (10.000) κατοίκων, είναι αποφασιστικό και εισηγητικό όργανο άσκησης των αρμοδιοτήτων του δήμου σχετικά με την ποιότητα ζωής, τη χωροταξία, την πολεοδομία και την προστασία του περιβάλλοντος. Κατά την άσκηση των σχετικών αρμοδιοτήτων της λαμβάνει ειδική μέριμνα για τον σχεδιασμό δράσεων που αποβλέπουν στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και εν γένει την εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρίες. Ειδικότερα: α. Αποφασίζει, με την επιφύλαξη του άρθρου 83, για: β. Εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο: βγ. τη λήψη αποφάσεων για θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, 4. Η επιτροπή ποιότητας ζωής με ειδική απόφαση που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της μπορεί να παραπέμπει συγκεκριμένο θέμα της αρμοδιότητας της στο δημοτικό συμβούλιο για τη λήψη απόφασης, εφόσον κρίνει ότι αυτό επιβάλλεται από την ιδιαίτερη σοβαρότητα του» και στο άρθρο 83 ότι: «1. ... 2. Το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας εκφράζει γνώμες και διατυπώνει προτάσεις είτε με δική του πρωτοβουλία είτε κατόπιν παραπομπής, από τα αρμόδια όργανα του δήμου, σχετικά με τα ακόλουθα θέματα: α) δ) τη συντήρηση των δημοτικών οδών, τη συντήρηση, καθαριότητα και λειτουργία των πλατειών, δημοτικών αλσών, κήπων, υπαίθριων χώρων αναψυχής και γενικά όλων των κοινόχρηστων και κοινωφελών χώρων της περιοχής της δημοτικής κοινότητας, ε)...». Από τον συνδυασμό των πιο πάνω διατάξεων, συνάγεται ότι ο δήμος είναι αρμόδιος, μεταξύ άλλων, για τη συντήρηση, επίβλεψη και ασφαλή χρήση από πλευράς των πολιτών, των χώρων στους οποίους έχουν φυτευτεί δένδρα. Ειδικότερα, επιβάλλεται σε βάρος του οικείου οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης, υποχρέωση να προβαίνει με επιμέλεια σε κάθε αναγκαία ενέργεια και να λαμβάνει προληπτικά, όλα τα κατάλληλα μέτρα για να αποτρέψει την πτώση των δένδρων ή κλαδιών τους, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ασφαλής και ακίνδυνη κίνηση των πεζών και οχημάτων και η στάθμευση των τελευταίων στις παρακείμενες δημοτικές οδούς (ΔΕΦΑΘ 693/2024, πρβλ. ΣΤΕ 4331/2000).

8. Επειδή, στην προκείμενη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Με την προσβαλλόμενη .../20.2.2023 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Θεσσαλονίκης εγκρίθηκε κατά πλειοψηφία η κοπή συνολικά 168 δένδρων (λεύκες), που φύονται κατά μήκος των πεζοδρομίων, σε δενδροδόχους, στις οδούς ... (66 δένδρα) και ... (102 δένδρα) της 5ης Δημοτικής Κοινότητας, με τη διαδικασία της έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας, λόγω έντονης επικινδυνότητας συνεπεία μορφολογικών, στατικών και βιοτικών παραγόντων (ασθένειες - εχθροί). Για την έκδοση της απόφασης αυτή λήφθηκε υπόψη η υπ' αριθ. .../10.2.2023 εισήγηση της Επιτροπής Ποιότητας Ζωής, στο περιεχόμενο της οποίας γίνεται παραπομπή σε φωτογραφίες των δέντρων και στην υπ' αριθ. πρωτ. .../14.11.2022 (ορθή επανάληψη) εισήγηση της Διεύθυνσης Διαχείρισης Πρασίνου και Περιβάλλοντος, που έχει ως εξής: «Κατόπιν επιτόπιας αυτοψίας και φωτογραφικής αποτύπωσης διαπιστώθηκε ότι

άκρως επικίνδυνα και πιθανά για αιφνίδια πτώση κρίθηκαν 168 δένδρα (Λεύκες *Populus Alba*) κατά μήκος των πεζοδρομίων, σε δενδροδόχους στις οδούς ... και ... της 5ης Δημοτικής Κοινότητας. Έτσι, η Διεύθυνση Διαχείρισης Πρασίνου & Περιβάλλοντος, αποφάσισε να προχωρήσει στην κοπή τους με τη διαδικασία έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας. Τα 168 δένδρα παρουσιάζουν εμφανείς εξωτερικές μυκητολογικές προσβολές (έντονος μαύρος μεταχρωματισμός του φλοιού). Οι μύκητες μπορούν να προκαλέσουν έλκη, σκωριάσεις και καρκίνους διαφόρων μορφών στον κορμό και στους βραχίονες σε δέντρα του συγκεκριμένου είδους, που ενδέχεται να οδηγήσουν σε ξηράνσεις τμημάτων (βραχίονες, κλαδιά κ.λπ.) ή ακόμη και ολόκληρου του δέντρου. Κάποια από αυτά έχουν υποστεί κλίση από τον κατακόρυφο άξονα. Γενικά η λεύκα είναι ένα είδος που αναπτύσσει επιφανειακό και επιπόλαιο ριζικό σύστημα λόγω συμπύκνωσης του εδάφους, εξαιτίας του οποίου προκαλούνται συχνά προβλήματα στην ευστάθειά της αλλά και σε παρακείμενες κατασκευές και εγκαταστάσεις. Επίσης στα παραπάνω δένδρα, παρατηρήθηκε πτώση μέρους του εξωτερικού φλοιού, παρουσία φαιάς σήψης, σαθρότητα του κορμού καθώς και σπηλαιώσεις (κουφάλες) με αποτέλεσμα να προκαλείται υποβάθμιση των μηχανικών ιδιοτήτων των δένδρων. Επιπλέον, είναι χαμηλής αισθητικής/καλλωπιστικής αξίας. Συνεπώς, τα συγκεκριμένα δέντρα κρίνονται επικίνδυνα για τους διερχόμενους πεζούς, τους κατοίκους της γειτονιάς αλλά και για τα αυτοκίνητα που διέρχονται ή σταθμεύουν καθώς εγκυμονεί κίνδυνος για αιφνίδια πτώση. Οι χώροι στους οποίους φύονται τα εν λόγω δένδρα ανήκουν στα έμπρακτα δικαιώματα του Δήμου ... Στα 168 επικίνδυνα δένδρα αρχικά θα εφαρμοστεί αυστηρή κλάδευση για αποτροπή κάθε ανεπιθύμητου περιστατικού. Συνεπώς, για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, τα συγκεκριμένα δέντρα κρίνεται ότι πρέπει να κοπούν σύμφωνα με τις νόμιμες διαδικασίες. Επίσης, θα υλοποιηθεί επιδιόρθωση των δενδροδόχων που χρήζουν ανακατασκευή και θα γίνει φύτευση νέων δένδρων προς αποκατάσταση του περιβαλλοντικού ισοζυγίου της περιοχής, την κατάλληλη φυτευτική περίοδο εντός του έτους 2023. Συγκεκριμένα, στη λεωφόρο ... στην παρούσα φάση, φύονται 406 δένδρα διαφόρων ειδών, 102 λεύκες και υπάρχουν 63 κενές δενδροδόχοι. Σε αντικατάσταση των 102 δένδρων που θα αφαιρεθούν, θα φυτευτούν 165 νέα δένδρα εντός του έτους 2023. Στην οδό ... φύονται 77 δένδρα διαφόρων ειδών, 66 λεύκες και υπάρχουν 38 κενές δενδροδόχοι. Σε αντικατάσταση των 66 δένδρων που θα αφαιρεθούν, θα φυτευτούν 104 νέα δένδρα εντός του έτους 2023. Τα ανωτέρω δέντρα βρίσκονται μέσα σε εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο ή σε ΖΟΕ κατά περίπτωση χώρου, δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για την προστασία των δασών και των δασικά γενικά εκτάσεων ή από διατάξεις της αρχαιολογικής νομοθεσίας ή της νομοθεσίας για τις προστατευόμενες περιοχές ή άλλης συναφούς νομοθεσίας. Σύμφωνα με την υπ' αριθ. ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/69701/4461 Απόφαση Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, για την κοπή δένδρων σε κοινόχρηστους χώρους απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του οικείου Δημοτικού Συμβουλίου και η έκδοση άδειας με τη διαδικασία της έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας, μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος έκδοσης οικοδομικών αδειών "e- Άδειες" του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδος (ΤΕΕ), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3 της με αριθ. ΥΠΕΝ/ΥΠΡΓ/48123/6983 Απόφαση Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας». Με την προσβαλλόμενη .../20.2.2023 απόφαση του ίδιου Δημοτικού Συμβουλίου εγκρίθηκε κατά πλειοψηφία η κοπή συνολικά 92 δένδρων λεύκας (*Populus spp.*) κατά μήκος των πεζοδρομίων, σε δενδροδόχους στις οδούς ... (70 δένδρα) και ... (22 δένδρα), της 5ης Δημοτικής Κοινότητας, με τη διαδικασία έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας, λόγω έντονης επικινδυνότητας συνεπεία μορφολογικών, στατικών και βιοτικών παραγόντων (ασθένειες - εχθροί). Για την έκδοση της απόφασης αυτής λήφθηκε υπόψη η υπ' αριθ. .../10.2.2023 εισήγηση

της Επιτροπής Ποιότητας Ζωής, στο περιεχόμενο της οποίας γίνεται παραπομπή σε φωτογραφίες των δέντρων και στην υπ' αριθ. πρωτ. .../9.11.2022 εισήγηση της Διεύθυνσης Διαχείρισης Πρασίνου και Περιβάλλοντος, που έχει ως εξής: «Κατόπιν αυτοψίας που έγινε από τη Διεύθυνση Διαχείρισης Πρασίνου & Περιβάλλοντος κατά μήκος των οδών ... και ... της 5ης Δημοτικής Κοινότητας, διαπιστώθηκε ότι 92 δένδρα Λεύκης (*Populus spp.*) είναι άκρως επικίνδυνα και πιθανά για αιφνίδια πτώση. Έτσι, η Διεύθυνση Διαχείρισης Πρασίνου & Περιβάλλοντος αποφάσισε να προχωρήσει στην κοπή τους με τη διαδικασία έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας. Τα 92 δένδρα παρουσιάζουν εμφανείς εξωτερικές μυκητολογικές προσβολές (έντονος μαύρος μεταχρωματισμός του φλοιού). Οι μύκητες μπορούν να προκαλέσουν έλκη, σκωριάσεις και καρκίνους διαφόρων μορφών στον κορμό και στους βραχίονες σε δέντρα του συγκεκριμένου είδους, που ενδέχεται να οδηγήσουν σε ξηράνσεις τμημάτων (βραχίονες, κλαδιά κ.λπ.) ή ακόμη και ολόκληρου του δέντρου. Κάποια από αυτά έχουν υποστεί κλίση από τον κατακόρυφο άξονα. Γενικά η λεύκα είναι ένα είδος που αναπτύσσει επιφανειακό και επιπόλαιο ριζικό σύστημα λόγω συμπύκνωσης του εδάφους, εξαιτίας του οποίου προκαλούνται συχνά προβλήματα στην ευστάθειά της αλλά και σε παρακείμενες κατασκευές και εγκαταστάσεις. Επίσης στα παραπάνω δένδρα, παρατηρήθηκε πτώση μέρους του εξωτερικού φλοιού, παρουσία φαιάς σήψης, σαθρότητα του κορμού καθώς και σπηλαιώσεις (κουφάλες) με αποτέλεσμα να προκαλείται υποβάθμιση των μηχανικών ιδιοτήτων των δένδρων. Επιπλέον, είναι χαμηλής αισθητικής - καλλωπιστικής αξίας. Συνεπώς, τα συγκεκριμένα δέντρα κρίνονται επικίνδυνα για τους διερχόμενους πεζούς, τους κατοίκους της γειτονιάς αλλά και για τα αυτοκίνητα που διέρχονται ή σταθμεύουν καθώς εγκυμονεί κίνδυνος για αιφνίδια πτώση. Οι χώροι στους οποίους φύονται τα εν λόγω δένδρα ανήκουν στα έμπρακτα δικαιώματα του Δήμου Θεσσαλονίκης. Στα 92 επικίνδυνα δένδρα αρχικά θα εφαρμοστεί αυστηρή κλάδευση για αποτροπή κάθε ανεπιθύμητου περιστατικού. Συνεπώς, για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, τα συγκεκριμένα δέντρα κρίνεται ότι πρέπει να κοπούν σύμφωνα με τις νόμιμες διαδικασίες. Επίσης, θα υλοποιηθεί επιδιόρθωση των δενδροδόχων που χρήζουν ανακατασκευή και θα γίνει φύτευση νέων δένδρων προς αποκατάσταση του περιβαλλοντικού ισοζυγίου της περιοχής, την κατάλληλη φυτευτική περίοδο εντός του έτους 2023. Συγκεκριμένα, στην οδό ... στην παρούσα φάση, φύονται 291 δένδρα διαφόρων ειδών, 70 λεύκες και υπάρχουν 150 κενές δενδροδόχοι. Σε αντικατάσταση των 70 δένδρων που θα αφαιρεθούν, θα φυτευτούν 220 νέα δένδρα εντός του έτους 2023. Στην οδό ... φύονται 204 δένδρα διαφόρων ειδών, 22 λεύκες και υπάρχουν 25 κενές δενδροδόχοι. Σε αντικατάσταση των 22 δένδρων που θα αφαιρεθούν, θα φυτευτούν 47 νέα δένδρα εντός του έτους 2023. Τα ανωτέρω δέντρα βρίσκονται μέσα σε εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο ή σε ΖΟΕ κατά περίπτωση χώρου, δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για την προστασία των δασών και των δασικά γενικά εκτάσεων ή από διατάξεις της αρχαιολογικής νομοθεσίας ή της νομοθεσίας για τις προστατευόμενες περιοχές ή άλλης συναφούς νομοθεσίας. Σύμφωνα με την υπ' αριθ. ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/69701/4461 Απόφαση Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, για την κοπή δένδρων σε κοινόχρηστους χώρους απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του οικείου Δημοτικού Συμβουλίου και η έκδοση άδειας με τη διαδικασία της έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας, μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος έκδοσης οικοδομικών αδειών "e- Άδειες" του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδος (ΤΕΕ), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3 της με αριθ. ΥΠΕΝ/ΥΠΡΓ/48123/6983 Απόφαση Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας.». Τέλος, με την προσβαλλόμενη .../13.3.2023 απόφαση του ίδιου Δημοτικού Συμβουλίου εγκρίθηκε κατά πλειοψηφία η έκδοση άδειας κοπής 115 δένδρων είδους *Ulmus hollandica* (φτελιά ή караγάτσι), που φύονται σε πεζοδρόμια

εκατέρωθεν της οδού ... από τη διασταύρωση με την οδό ... έως τη διασταύρωση με την οδό ... του Δήμου ... (επί τη οδού ... από την οδό ... μέχρι την οδό 22 δένδρα, με τη διαδικασία έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας, καθόσον, όπως αναφέρεται στην απόφαση, παρουσιάζουν εντονότερη σήψη και προχωρημένη κουφαλερή εικόνα στη βάση του κορμού και σε βραχίονες που δεν επιδέχονται κλάδευσης και προκειμένου να προστατευθούν πολίτες και οχήματα. Επίσης αποφασίστηκε στις κενές δενδροδόχους να φυτευτούν δένδρα είδους *Celtis australis* (Κέλτιδα), το οποίο δεν προσβάλλεται από το σκαθάρι και αναπτύσσεται χωρίς προβλήματα στις συνθήκες του περιβάλλοντος της πόλης της Θεσσαλονίκης, με πολύ καλή στατικότητα και πλούσια κόμη. Εξάλλου, για την έκδοση της απόφασης αυτής λήφθηκε υπόψη η υπ' αριθ. .../20.2.2023 εισήγηση της Επιτροπής Ποιότητας Ζωής, στο περιεχόμενο της οποίας γίνεται παραπομπή σε τοπογραφικό διάγραμμα και φωτογραφίες των δέντρων και στην υπ' αριθ. πρωτ. .../10.2.2023 εισήγηση (ορθή επανάληψη) της Διεύθυνσης Διαχείρισης Πρασίνου και Περιβάλλοντος, που έχει ως εξής: «Η οδός ... είναι ο κεντρικότερος οδικός άξονας της Θεσσαλονίκης. Παρουσιάζει έντονη εμπορική δραστηριότητα γεγονός που την καθιστά μία από τις πιο πολυσύχναστες οδούς της πόλης. Στην οδό ... που αποτελεί μία από τις παλαιότερες δενδροστοιχίες της πόλης φύονταν 414 δέντρα, εκ των οποίων τα 400 ήταν είδους Φτελιάς και τα 14 είδος Πλατάνου και Λικιδάμβαρης. Τα παραπάνω δένδρα φυτεύτηκαν πριν από επτά περίπου δεκαετίες και επιλέχθηκαν με κριτήριο τη μεγάλη διάμετρο της κόμης και το πυκνό φύλλωμα γεγονός που θα εξασφάλιζε την απαιτούμενη σκίαση σε κεντρικές οδούς, του ιστορικού κέντρου της πόλης. Στην πορεία του χρόνου και ειδικότερα τα τελευταία 15 χρόνια, άρχισε να παρατηρείται έντονη προσβολή από το εισαγόμενο έντομο *Galerucella luteola*. Το σκαθάρι της φτελιάς όπως είναι η κοινή του ονομασία επιτίθεται στα δέντρα του είδους *Ulmus hollandica* (φτελιές ή караγάτσια) και πιο συγκεκριμένα στην ποικιλία *vegeta*, η οποία είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη σε αυτό το έντομο. Τα τελευταία χρόνια που υφίσταται το πρόβλημα, η υπηρεσία μας και το επιστημονικό προσωπικό σε συνεργασία και με άλλους επιστημονικούς φορείς και οργανισμούς, όπως ΕΘΙΑΓΕ και ΑΠΘ, έχει εφαρμόσει πολλές διαφορετικές μεθόδους για την καταπολέμησή του (ενδοθεραπεία με ενέσεις, βιολογικά σκευάσματα, ειδικές ταινίες με κόλλα κ.λπ.). Οι μέθοδοι είχαν οικολογικό - βιολογικό χαρακτήρα και ήταν εγκεκριμένοι από τον ΕΟΦ. Παρόλα αυτά δεν εξολοθρεύθηκε το έντομο, απλά περιορίστηκε η έκταση του φαινομένου, αφήνοντας έντονα τα σημάδια προχωρημένης σήψης σε κορμούς και βραχίονες των παραπάνω δένδρων με αποτέλεσμα να μην μπορεί να διασφαλιστεί με τον καλύτερο τρόπο η κίνηση και ασφάλεια πολιτών και οχημάτων. Η Αντιδημαρχία Περιβάλλοντος και η Διεύθυνση Διαχείρισης Πρασίνου και Περιβάλλοντος διαπιστώνοντας ότι δεν ήταν εφικτό να βρεθεί λύση στο πρόβλημα ξεκίνησε τη σταδιακή αντικατάσταση της δεντροστοιχίας της ... με κοπές των πιο επικίνδυνων Φτελιών λόγω της κλίσης τους και της κουφαλερής εικόνας και αντικατάστασή τους με δένδρα του είδους Κέλτιδα (*Celtis australis*). Η επιλογή του συγκεκριμένου είδους έγινε λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν προσβάλλεται από το σκαθάρι και αναπτύσσεται χωρίς προβλήματα στις συνθήκες του περιβάλλοντος της πόλης της Θεσσαλονίκης. Η Κέλτιδα έχει δείξει ιδιαίτερη προσαρμοστικότητα στο κλίμα της πόλης, με πολύ καλή στατικότητα και πλούσια κόμη. Έχουν ήδη αντικατασταθεί 81 φτελιές και φυτεύτηκαν οι αντίστοιχες Κέλτιδες. Επίσης με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Θεσσαλονίκης κόπηκαν το 2022 42 φτελιές και θα φυτευτούν σύντομα στη θέση τους τα νέα δένδρα, με απώτερο στόχο την πλήρη αντικατάσταση της δενδροστοιχίας σε βάθος πενταετίας. Θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι δεν μπορεί να γίνει καθολική αποξήλωση των υφιστάμενων δένδρων, αλλά η σταδιακή αντικατάστασή τους. Από τα παραπάνω δένδρα της οδού ... επιλέχθηκαν κατόπιν επιτόπιου ελέγχου 115 δένδρα, λόγω της

εντονότερης σήψης και προχωρημένης κουφαλερής εικόνας στη βάση του κορμού και σε βραχίονες που δεν επιδέχονται κλάδευσης, προκειμένου να δένδρα να παραμένουν με ασφάλεια για τους πολίτες και τα οχήματα. Για αυτό τον λόγο προτείνεται η κοπή και αντικατάστασή τους. Συγκεκριμένα, επί της οδού ... εκατέρωθεν, από ... μέχρι ... αποτυπώθηκαν 22 δένδρα, από ... μέχρι ... 31 δένδρα και από μέχρι ... 62 δένδρα, με τις αντίστοιχες συντεταγμένες και τα ανάλογα ΚΑΕΚ. Και σύμφωνα με την υπ' αριθ. ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/43266/1174 Απόφαση Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, για την κοπή των δένδρων σε κοινοχρήστους χώρους, απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του οικείου Δημοτικού Συμβουλίου και η έκδοση άδειας με τη διαδικασία της έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας μέσω του Συστήματος Έκδοσης Οικοδομικών Αδειών "e- Άδειες" του ΤΕΕ. Οι συγκεκριμένες κοπές δεν επηρεάζουν το περιβαλλοντικό ισοζύγιο της περιοχής, διότι προβλέπεται η φύτευση νέων δένδρων».

9. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση υποστηρίζεται η Επιτροπή Ποιότητας Ζωής, ως το όργανο που εισηγήθηκε τις επίμαχες κοπές δένδρων, δεν είχε συγκροτηθεί νόμιμα, εφόσον συγκροτήθηκε με βάση τις διατάξεις του ν. 4623/2019 και του ν. 4625/2019, οι οποίες με την 2377/2022 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκαν αντισυνταγματικές και ειδικότερα κατά το μέρος που καταλαμβάνουν τη δημοτική περίοδο που ξεκίνησε μετά τις εκλογές της 26ης Μαΐου και της 2ας Ιουνίου 2019 κρίθηκαν αντίθετες στα άρθρα 5 παρ. 1, 52 και 102 παρ. 2 του Συντάγματος.

10. Επειδή, με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4623/2019 (ΦΕΚ Α' 134) αντικαταστάθηκε το άρθρο 74 του ν. 3852/2010 και ρυθμίστηκε η συγκρότηση της οικονομικής επιτροπής και της επιτροπής ποιότητας ζωής των δήμων και η εκλογή των μελών τους. Με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 4623/2019 αντικαταστάθηκε το άρθρο 72 του ν. 3852/2010 και ορίστηκαν οι αρμοδιότητες της οικονομικής επιτροπής των δήμων και περιφερειών, όπως δε αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου, «μεταφέρεται μία σειρά από αρμοδιότητες στην οικονομική επιτροπή προς την άμεση λήψη αποφάσεων, αλλά και την αποσυμφόρηση των συνεδριάσεων των δημοτικών και περιφερειακών συμβουλίων από ήσσονος σημασίας θέματα, χωρίς ωστόσο να αποσιλώνονται τα οικεία συμβούλια. Επιπλέον ορίζεται ότι η οικονομική επιτροπή μπορεί να παραπέμπει συγκεκριμένο θέμα της αρμοδιότητάς της στο δημοτικό συμβούλιο για τη λήψη απόφασης, εφόσον κρίνει ότι αυτό επιβάλλεται από την ιδιαίτερη σοβαρότητά του». Με τις διατάξεις της παρ. 13 του άρθρου 5 του ν. 4623/2019 αντικαταστάθηκε η παρ. 2 του άρθρου 82 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006, ΦΕΚ Α' 114) και μεταφέρθηκε η αρμοδιότητα έκδοσης αποφάσεων που αφορούν την κυκλοφορία οδικών οχημάτων από το δημοτικό συμβούλιο στην επιτροπή ποιότητας ζωής του δήμου, ενώ περαιτέρω ορίστηκε ότι οι αποφάσεις αυτές υποβάλλονται για έγκριση και εκτελούνται κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 52 του ν. 2696/1999. Με την παρ. 18 του ν. 4623/2019 ορίστηκε ότι: «Όπου σε διατάξεις νόμων, προεδρικών διαταγμάτων και λοιπών κανονιστικών πράξεων, ορίζεται ως αρμόδιο όργανο το δημοτικό συμβούλιο σχετικά με αρμοδιότητες, οι οποίες με τον παρόντα νόμο έχουν μεταβιβαστεί στην οικονομική επιτροπή ή στην επιτροπή ποιότητας ζωής, εφεξής αρμόδια όργανα για τη λήψη απόφασης ή έγκρισης θα είναι η οικονομική επιτροπή ή η επιτροπή ποιότητας ζωής». Με την 2377/2022 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, εκτός άλλων, γίνεται δεκτό ότι με τις προαναφερόμενες διατάξεις, καθ' ο μέρος καταλαμβάνουν τη δημοτική περίοδο που διανύεται μετά τις διενεργηθείσες εκλογές της 26ης Μαΐου και της 2ας Ιουνίου 2019, ο νομοθέτης παρενέβη στη λειτουργία των ΟΤΑ Α' βαθμού επιφέροντας δύο βασικές αλλαγές στο υφιστάμενο σύστημα, οι οποίες είναι μεταξύ τους αλληλένδετες: αφ' ενός

μετέβαλε τον τρόπο συγκρότησης της Οικονομικής Επιτροπής και της Επιτροπής Ποιότητας Ζωής, προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι σε αυτές η πλειοψηφία θα ανήκει στην παράταξη με την οποία εξελέγη ο Δήμαρχος· αφ' ετέρου προέβη σε μεταφορά αρμοδιοτήτων το μεν προς την Οικονομική Επιτροπή, προς την οποία μεταβιβάστηκαν αποφασιστικές αρμοδιότητες σημαντικού οικονομικού αντικείμενου (όπως η απόφαση επί του ετήσιου προγράμματος προσλήψεων προσωπικού κάθε κατηγορίας, η τροποποίηση έως 5% του φυσικού ή οικονομικού αντικείμενου συμβάσεων, η διαγραφή χρεών οφειλετών του Δήμου, η απευθείας ανάθεση δημοσίων συμβάσεων σε νομικά πρόσωπα και δημοτικές επιχειρήσεις κατά το άρθρο 12 του ν. 4412/2016, η χρηματοδότηση των κοινωφελών επιχειρήσεων, η έγκριση των προϋπολογισμών των νομικών προσώπων και επιχειρήσεων του Δήμου κ.ά.), το δε προς την Επιτροπή Ποιότητας Ζωής, προς την οποία μεταβιβάστηκε η αρμοδιότητα λήψης αποφάσεων που αφορούν την κυκλοφορία. Όπως αναφέρεται στην ίδια απόφαση, οι μεταβιβαζόμενες αρμοδιότητες μέχρι τότε ανήκαν στο άμεσα εκλεγόμενο συλλογικό όργανο διοίκησης των δήμων, το δημοτικό συμβούλιο, το οποίο, σύμφωνα με το άρθρο 65 παρ. 1 του ν. 3852/2010, έχει το γενικό τεκμήριο αρμοδιότητας για τα θέματα που αφορούν τον Δήμο. Σε αυτό δε το συλλογικό όργανο η παράταξη με την οποία εξελέγη ο Δήμαρχος ενδέχεται να μην έχει την πλειοψηφία, λόγω της συγκρότησής του με βάση το σύστημα της απλής αναλογικής, φαινόμενο που ανέκυψε κατά τις εκλογές της 26ης Μαΐου και της 2ας Ιουνίου 2019 σε 231 από τους 332 δήμους της Χώρας. Συνεπώς, ο νομοθέτης απέβλεψε στη μεταφορά ορισμένων εκ των εξ ορισμού σημαντικών αρμοδιοτήτων του δημοτικού συμβουλίου σε άλλα έμμεσα συλλογικά όργανα του Δήμου, με παράλληλη μεταβολή του τρόπου συγκρότησης των τελευταίων, προκειμένου να εξασφαλίσει σε αυτά την πλειοψηφία της παράταξης, με την οποία εξελέγη ο Δήμαρχος. Υπό τα δεδομένα αυτά, οι ρυθμίσεις αυτές συνεχονται μεταξύ τους ως ενιαίο σύνολο, αποβλέπουν στον ίδιο σκοπό και επεμβαίνουν τόσο στη συγκρότηση των έμμεσων αυτών συλλογικών οργάνων του Δήμου όσο και στη λειτουργία, υπό τη συγκρότηση αυτή, των ανωτέρω οργάνων κατά την άσκηση των ανατεθειμένων σε αυτά νέων, σημαντικού χαρακτήρα, αρμοδιοτήτων. Η επέμβαση αυτή, όπως κρίνεται με την ίδια απόφαση, δεν είναι αντίθετη προς τις συνταγματικές διατάξεις που αναφέρονται στην όγδοη σκέψη της απόφασης (άρθρα 1, 4 παρ. 1, 25 παρ. 1, 51 παρ. 3, 52 του Συντάγματος). Ωστόσο, με τη νομοθετική αυτή μεταβολή, η οποία έλαβε χώρα αμέσως μετά τη διεξαγωγή των εκλογών και μάλιστα σε χρόνο κατά τον οποίο είχαν ήδη εξαχθεί τα εκλογικά αποτελέσματα, μεταβλήθηκε εκ των υστέρων το πλαίσιο άσκησης του κατοχυρούμενου στο Σύνταγμα δικαιώματος εκλογής των αρχών των ΟΤΑ και τούτο, διότι η εκφρασθείσα θέληση των εκλογέων είχε διαμορφωθεί κατά συνεκτίμηση, εκτός των άλλων, και του ότι, σύμφωνα με την ισχύουσα κατά τις εκλογές αυτές νομοθεσία, οι αποφάσεις που αφορούν σημαντικές αρμοδιότητες του δήμου, όπως αυτές που προαναφέρθηκαν και που αφορούν ζητήματα που κατ' εξοχήν συνάπτονται με την κατοχυρούμενη στο άρθρο 102 παρ. 2 του Συντάγματος οικονομική αυτοτέλεια των ΟΤΑ, θα λαμβάνονται από το δημοτικό συμβούλιο, όργανο διοίκησης του δήμου με άμεση δημοκρατική νομιμοποίηση, απαιτούμενων ενδεχομένως ευρύτερων συναινέσεων για την επίτευξη πλειοψηφίας και από δημοτικούς συμβούλους που δεν εξελέγησαν με τον συνδυασμό του Δημάρχου. Εξάλλου, κατά τον χρόνο ψήφισης των σχετικών διατάξεων, δεν είχε δοκιμασθεί στην πράξη η εφαρμογή του συστήματος της απλής αναλογικής που εισήχθη με τον ν. 4555/2018 (ΦΕΚ Α' 133) στη διοίκηση των δήμων, προκειμένου να δικαιολογείται από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, αναγόμενους στην ομαλή λειτουργία αυτών, η τόσο σοβαρή και έντονη επέμβαση του νομοθέτη στη θέληση των εκλογέων, με την εφαρμογή των επίδικων ρυθμίσεων

και κατά την τρέχουσα δημοτική περίοδο. Για τους λόγους αυτούς, οι προαναφερθείσες ρυθμίσεις, καθ' ο μέρος καταλαμβάνουν τη δημοτική περίοδο που διανύεται μετά τις εκλογές που διενεργήθηκαν στις 26 Μαΐου και 2 Ιουνίου 2019, έρχονται σε αντίθεση με τις διατάξεις των άρθρων 5 (παρ. 1), 52 και 102 (παρ. 2) του Συντάγματος. Συνεπώς, καταλήγει η πιο πάνω απόφαση, οι ρυθμίσεις αυτές, οι οποίες, κατά τη βούληση του νομοθέτη, συνέχονται μεταξύ τους ως ενιαίο σύνολο και δεν μπορούν να εφαρμοσθούν αυτοτελώς, πρέπει να παραμερισθούν στο σύνολό τους ως αντισυνταγματικές και να εφαρμοσθούν κατά τη συγκρότηση των εν λόγω δημοτικών επιτροπών οι προϋφιστάμενες αυτών διατάξεις. Ακολούθησε η ψήφιση του ν. 5013/2023 (ΦΕΚ Α' 12), με το άρθρο 31 του οποίου καθορίστηκαν εκ νέου οι αρμοδιότητες της οικονομικής επιτροπής δήμων και αρμοδιότητες που είχαν μεταβιβαστεί σε αυτή με τον ν. 4623/2019 μεταβιβάστηκαν εκ νέου στο δημοτικό συμβούλιο από 19.1.2023, ήτοι από την ημερομηνία δημοσίευσης του ν. 5013/2023 (άρθρο 45 του νόμου αυτού). Εξάλλου, με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 31 του ν. 5013/2023, ορίστηκε ότι το δημοτικό συμβούλιο μπορεί, για θέματα ιδιαίτερα σοβαρά, με ειδική αιτιολογία και με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, να αποφασίζει ότι θα ασκήσει το ίδιο τις αρμοδιότητες της οικονομικής επιτροπής. Επιπλέον, στην παρ. 4 του άρθρου 31 του ίδιου νόμου προβλέφθηκε ότι η οικονομική επιτροπή, με ειδική απόφαση που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της, μπορεί να παραπέμπει συγκεκριμένο θέμα της αρμοδιότητάς της στο δημοτικό συμβούλιο για τη λήψη απόφασης, εφόσον κρίνει ότι αυτό επιβάλλεται από την ιδιαίτερη σοβαρότητά του. Σύμφωνα δε με τη μεταβατική διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 37 του πιο πάνω νόμου, οι αποφάσεις δημάρχων που έχουν εκδοθεί κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 58 του ν. 3852/2010 και αφορούν αρμοδιότητες της οικονομικής επιτροπής οι οποίες από 19.1.2023 μεταφέρθηκαν στο δημοτικό συμβούλιο, δυνάμει του άρθρου 31 του ίδιου νόμου, εγκρίνονται από το δημοτικό συμβούλιο κατά την πρώτη συνεδρίαση από την έναρξη ισχύος του ν. 5013/2023. Περαιτέρω, με το άρθρο 32 του ν. 5013/2023 ορίστηκε ότι η θητεία οικονομικής επιτροπής και επιτροπής ποιότητας ζωής είναι ετήσια, στην δε παρ. 1 του άρθρου 37 του ίδιου νόμου ορίστηκε ότι οι πιο πάνω ρυθμίσεις του άρθρου 32 δεν έχουν άμεση εφαρμογή, αλλά θα ισχύουν για τις δημοτικές αρχές που θα προκύψουν από τις εκλογές της 8ης Οκτωβρίου 2023. Τέλος, με το άρθρο 36 του ν. 5013/2023 ορίστηκε ότι οι αποφάσεις που αφορούν την κυκλοφορία λαμβάνονται από το δημοτικό συμβούλιο, μετά από εισήγηση της επιτροπής ποιότητας ζωής του δήμου, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 52 του ν. 2696/1999 (Α' 57). Όπως μάλιστα αναφέρεται στην 131/2023 (υπ' αριθ. πρωτ. .../16.1.2023) εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών, οι προαναφερόμενες ρυθμίσεις εισήχθησαν στην έννομη τάξη μετά την έκδοση της 2377/2022 απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας, οπότε επανεξετάστηκαν οι αρμοδιότητες της οικονομικής επιτροπής και η πλειοψηφία των αρμοδιοτήτων που μεταφέρθηκαν στην τελευταία με τον ν. 4623/2019 μεταβιβάστηκαν εκ νέου στο δημοτικό συμβούλιο, ενώ όσον αφορά ειδικά το άρθρο 36 του ν. 5013/2023 η εισαχθείσα με αυτό ρύθμιση έχει αμιγώς επιβεβαιωτικό χαρακτήρα, καθώς με το άρθρο 94 του ν. 4685/2020 (ΦΕΚ Α' 92), στις εισηγητικές αρμοδιότητες της Επιτροπής Ποιότητας Ζωής είχε επανέλθει αυτή της εισήγησης στο δημοτικό συμβούλιο σχεδίου κανονιστικών αποφάσεων του άρθρου 82 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, ως εκ τούτου δε, η εφαρμογή της εν λόγω διάταξης ανατρέχει στις 7.5.2020, ημερομηνία δημοσίευσης του ν. 4685/2020 στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

11. Επειδή, ενόψει των πιο πάνω κριθέντων με την 2377/2022 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατά τα οποία οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4623/2019 περί συγκρότησης της οικονομικής επιτροπής και της επιτροπής ποιότητας ζωής των δήμων και εκλογής των μελών τους, κατά

το μέρος που καταλαμβάνουν τη δημοτική περίοδο που διανύεται μετά τις εκλογές που διενεργήθηκαν στις 26 Μαΐου και 2 Ιουνίου 2019, μόνο ως ενιαίο σύνολο με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 3, της παρ. 13 του άρθρου 5 και της παρ. 18 του ίδιου νόμου περί μεταφοράς αρμοδιοτήτων του δημοτικού συμβουλίου στις πιο πάνω επιτροπές προσκρούουν στις διατάξεις των άρθρων 5 (παρ. 1), 52 και 102 (παρ. 2) του Συντάγματος και δεδομένου ότι με τον ν. 5013/2022 προβλέπεται η εκ νέου μεταφορά στο δημοτικό συμβούλιο αρμοδιοτήτων του τελευταίου που είχαν μεταφερθεί στην οικονομική επιτροπή με τον ν. 4623/2019 και επιβεβαιώνεται η αποφασιστική αρμοδιότητα του δημοτικού συμβουλίου και σε θέματα που αφορούν την κυκλοφορία οδικών οχημάτων, η οποία και μόνο είχε μεταφερθεί με τον ν. 4623/2019 στην αποφασιστική αρμοδιότητα της επιτροπής ποιότητας ζωής, αίρεται επιγενομένως, τουλάχιστον όσον αφορά την επιτροπή ποιότητας ζωής που εν προκειμένω ενδιαφέρει, η πιο πάνω διαγνωσθείσα αντισυνταγματικότητα, έστω και αν ο νομοθέτης δεν προέβη σε τροποποίηση των διατάξεων του ν. 4623/2019 που αφορούν στη συγκρότησή της. Συνακόλουθα, η Επιτροπή Ποιότητας Ζωής του Δήμου Θεσσαλονίκης, συγκροτηθείσα, κατά τα μη αμφισβητούμενα από τον καθ' ου η αίτηση Δήμο, με βάση τις διατάξεις του ν. 4623/2019, δεν έπασχε εν τέλει από κακή συγκρότηση κατά τον χρόνο που εισηγήθηκε τις επίμαχες κοπές δένδρων, ο οποίος τοποθετείται εντός της δημοτικής περιόδου που διανύεται μετά τις διενεργηθείσες εκλογές της 26ης Μαΐου και της 2ας Ιουνίου 2019, μετά, όμως, την έναρξη ισχύος των διατάξεων του ν. 5013/2023. Συνεπώς, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος ο σχετικός λόγος ακύρωσης.

12. Επειδή, περαιτέρω, οι αιτούντες υποστηρίζουν με την αίτησή τους και τα υπομνήματα που νόμιμα υπέβαλαν ότι οι προσβαλλόμενες πράξεις εκδόθηκαν κατά παράβαση των διατάξεων που δέχονται την προστασία του αστικού πρασίνου και ειδικότερα των διατάξεων του άρθρου 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006), του άρθρου 73 του ν. 3852/2010, των άρθρων 24 παρ. 1 και 25 του Συντάγματος, των άρθρων 1, 3 παρ. 4, 5 παρ. 2, 49 παρ. 1, 58 του ν. 998/1979 και του άρθρου 28 του ν. 1650/1986, ενώ, ακόμη, εκδόθηκαν κατά κακή χρήση της διακριτικής ευχέρειας της Διοίκησης, φέρουν πλημμελή αιτιολογία και παραβιάζουν την αρχή της αναλογικότητας και το περιβαλλοντικό κεκτημένο. Συναφώς, προβάλλουν ότι οι δενδροστοιχίες στις ένδικες οδούς αντιμετωπίζονται ως πάρκα ή άλση και προστατεύονται από τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, σύμφωνα με το άρθρο 58 του ν. 998/1979 και τη σύμφωνη με το Σύνταγμα (άρθρο 24) ερμηνεία του άρθρου 1 του ν. 998/1979, ως εκ τούτου δε, εσφαλμένα, για τις ένδικες δενδροστοιχίες, επελέγη η διαδικασία της έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας, αντί της ορθής διαδικασίας έγκρισης υλοτομίας. Περαιτέρω, αναφερόμενοι στη σημασία του αστικού πρασίνου και εκθέτοντας ειδικότερα τα περιβαλλοντολογικά και κοινωνικά οφέλη που πηγάζουν από αυτό, προβάλλουν ότι βάσει των πιο πάνω επικαλούμενων διατάξεων και του περιβαλλοντικού κεκτημένου, όπως διαγράφεται από το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, σε συνδυασμό και με τη σημασία του αστικού πρασίνου, στην έννοια του οποίου υπάγονται και οι δενδροστοιχίες, οι τελευταίες χρήζουν της ίδιας προστασίας με τη συνήθη δασική βλάστηση, επισημαίνοντας ότι οποιαδήποτε παρέμβαση δήμου στο αστικό πράσινο της πόλης μπορεί να γίνει μόνο προς αύξηση και βελτίωσή του, η δε βλάβη και μείωσή του μόνο κατ' εξαίρεση μπορεί να γίνει και μόνο στις περιπτώσεις που ο δασικός νόμος περιοριστικά καθορίζει. Επίσης, προβάλλουν ότι η ατελής και αποσπασματική αναφορά της νομοθεσίας στην κοπή δένδρων που βρίσκονται σε κοινόχρηστους χώρους πόλεων κ.λπ. από δήμους ουδόλως έχει την έννοια ότι επιτρέπεται στις τεχνικές ή πολεοδομικές υπηρεσίες των δήμων ή στις οικείες διευθύνσεις περιβάλλοντος η ανεξέλεγκτη κοπή δένδρων.

Αντίθετα, μάλιστα, όπως υποστηρίζουν, η ανεξέλεγκτη κοπή δένδρων απαγορεύεται, όπως συνάγεται από τη διατύπωση του άρθρου 52 του ν. 998/1979, εφόσον στους ΟΤΑ έχει μεταβιβαστεί μόνο η μέριμνα για ανάπτυξη, βελτίωση, αναδάσωση και προστασία, η δε βλάβη των δένδρων επιτρέπεται μόνο για σοβαρό λόγο δημόσιας ωφέλειας που δεν μπορεί να ικανοποιηθεί με άλλο τρόπο πλην της αφαίρεσης του δένδρου. Ενόψει αυτών, υποστηρίζουν ότι σε περίπτωση απόφασης κοπής δένδρων οι προαναφερόμενες διατάξεις και το περιβαλλοντικό κεκτημένο (το οποίο υπαγορεύει την αποφυγή επιδείνωσης του περιβάλλοντος έτσι ώστε, αν δεν είναι δυνατή η βελτίωσή του, να διατηρείται τουλάχιστον το υπάρχον, συνδέεται δε με την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και χαράσσει τα όρια της προσβολής του περιβάλλοντος) επιβάλλουν να υπάρχει εξατομικευμένη και εμπεριστατωμένη κρίση χωριστά για κάθε δένδρο, ενώ, ακόμη, θα πρέπει να υπάρχει σαφής πρόβλεψη αντικατάστασής τους, συνοδευόμενη με πληροφορίες για τη φύτευση νέων δενδρυλλίων για τη συμπλήρωση της βλάστησης στον χώρο σύμφωνα με τα οριζόμενα στην 125837/726/21.6.2013 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, ήτοι θα πρέπει να υπάρχει αιτιολογία και πρόβλεψη συμπλήρωσης (με απόδειξη της καταλληλότητας των ειδών που επιλέγονται προς συμπλήρωση) που εν προκειμένω ελλείπει. Επιπρόσθετα, προβάλλοντας ότι η Γενική Συνέλευση του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, η Ελληνική Δασολογική Εταιρεία, η Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού και το Περιφερειακό Παράρτημα Κεντρικής Μακεδονίας του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, ως αρμόδιοι επιστημονικοί φορείς, εξέφρασαν με αυστηρό τρόπο την αντίθεσή τους στις μαζικές κοπές δένδρων που αποφάσισε ο Δήμος Θεσσαλονίκης (στην αίτηση παρατίθενται σχετικά υπομνήματα και δελτία Τύπου), υποστηρίζουν ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις κοπής δένδρων παραβιάζουν την αρχή της αναλογικότητας σε κάθε ειδικότερη έκφασή της, ήτοι παραβιάζουν την αρχή της καταλληλότητας, την αρχή της αναγκαιότητας και την *stricto sensu* αναλογικότητα (αρχή της ορθολογικότητας), καθώς ελήφθησαν χωρίς να προηγηθεί τεχνική μελέτη εκτίμησης της κατάστασης κάθε δένδρου ξεχωριστά, χωρίς να έχει προηγηθεί η εκτίμηση της αποτελεσματικότητας ενεργειών υποστήριξης των κορμών τους (ή άλλων πρακτικών) ή έστω οποιαδήποτε μελέτη διαμόρφωσης του χώρου και φύτευσης νέων δένδρων, προκειμένου να επέλθει στο μέτρο του δυνατού αποκατάσταση των πραγμάτων. Εξάλλου, όπως προβάλλουν με το υπόμνημά τους οι αιτούντες, σύμφωνα με το άρθρο 24 του Συντάγματος ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 4 της ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/43266/1174 απόφασης του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, η οποία προβλέπει ως δικαιολογητικό για την κοπή δένδρων σε κοινόχρηστο χώρο με τη διαδικασία της έγκρισης εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας τεχνική έκθεση μηχανικού ή γεωπόνου (στην οποία περιγράφεται ο λόγος που επιβάλλει την κοπή και βεβαιώνεται ότι τα δένδρα δεν προστατεύονται από τις διατάξεις της αρχαιολογικής νομοθεσίας ή της νομοθεσίας για τις προστατευόμενες περιοχές ή άλλης συναφούς νομοθεσίας) επιβάλλει την εν λόγω τεχνική έκθεση ως δικαιολογητικό που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από το Δημοτικό Συμβούλιο και την Επιτροπή Ποιότητας Ζωής πριν την εκ μέρους τους λήψη σχετικών αποφάσεων. Ακόμη, όσον αφορά την έλλειψη νόμιμης αιτιολογίας των προσβαλλόμενων πράξεων, προβάλλουν με το υπόμνημά τους ότι για τη θεμελίωση του ελέγχου και της αξιολόγησης της επικινδυνότητας ενός δένδρου πρέπει να γίνεται εξατομικευμένος επιτόπιος έλεγχος με καταγραφή των χαρακτηριστικών του δένδρου και του βαθμού επικινδυνότητάς του [κατά τους ισχυρισμούς τους ένας διεθνώς αναγνωρισμένος επιστημονικός τρόπος καταγραφής της εξατομικευμένης κρίσης είναι η συμπλήρωση απογραφικών δελτίων ατομικής εκτίμησης κινδύνου

(πρωτόκολλο εκτίμησης επικινδυνότητας) - φύλλα ελέγχου (ISA basic tree risk assessment form), ενδεικτικά δε προσκομίζεται έγγραφο του Τμήματος Μελετών και Συντήρησης Πρασίνου του Δήμου Ηρακλείου Κρήτης]. Ακόμη, προβάλλουν ότι βάσει εκθέσεων επικινδυνότητας βασισμένων σε διακριτά φύλλα ελέγχου κατάστασης δένδρων, τις οποίες έχουν προσκομίσει στο Δικαστήριο, τεκμηριώνεται ότι μόνο το 30 % των δένδρων που έχουν οριστεί για κοπή είναι πράγματι επικίνδυνα και πρέπει να κοπούν, συμπέρασμα στο οποίο συνηγορεί και η βάση δεδομένων www.greentree.gr.

13. Επειδή, νομοθετικό έρεισμα των προσβαλλόμενων πράξεων αποτελούν οι εκτιθέμενες στις σκέψεις 6 και 7 της παρούσας απόφασης διατάξεις της πολεοδομικής νομοθεσίας και διατάξεις που αφορούν στους ΟΤΑ, καθώς τα επίμαχα δένδρα, είτε σχηματίζουν δενδροστοιχίες είτε πρόκειται για άτομα δένδρων, βρίσκονται σε κοινόχρηστες οδούς της πόλης της Θεσσαλονίκης και, κατά την κρίση των αρμοδίων οργάνων του Δήμου, ήτοι υπαλλήλων της Δ/σης Διαχείρισης Πρασίνου και Περιβάλλοντος [αρμόδιας σύμφωνα με το άρθρο 27 του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Θεσσαλονίκης (6321+6268 απόφαση του Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας - Θράκης, ΦΕΚ Β' 1299/2.4.2021) να μεριμνά για το περιβάλλον της πόλης και για τη διαχείριση αστικού πρασίνου και δια των Τμημάτων Συντήρησης Πρασίνου (συνεργαζόμενων με το Τμήμα Μελετών και Σχεδιασμού Αστικού Πρασίνου) να προβαίνει σε έκδοση εργασιών μικρής κλίμακας για την ελεγχόμενη κοπή και άμεση αντικατάσταση δένδρων λόγω επικινδυνότητας], δεν υπάγονται στις προστατευτικές διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, ο δε Δήμος, κατά τα γενόμενα ερμηνευτικώς δεκτά, έχει καταστεί αρμόδιος για τη συντήρηση, επίβλεψη και ασφαλή χρήση, από πλευράς των πολιτών, των κοινόχρηστων χώρων στους οποίους έχουν φυτευθεί δένδρα και για τη λήψη, προληπτικά, όλων των κατάλληλων μέτρων προς αποτροπή της πτώσης αυτών ή των κλαδιών τους. Αβασίμως δε οι αιτούντες επιχειρούν να θεμελιώσουν υπαγωγή των ένδικων δένδρων στις προστατευτικές διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, επικαλούμενοι ότι πρόκειται για δενδροστοιχίες για τις οποίες προβλέπει ρητά ο ν. 998/1979, προεχόντως διότι το άρθρο 3 του νόμου αυτού, όπως ισχύει κατά τον κρίσιμο χρόνο, δεν υπάγει στην ιδιαίτερη προστασία του Συντάγματος και της δασικής νομοθεσίας, ως ειδική κατηγορία, τις εντός πόλεων δενδροστοιχίες, εξομοιώνοντας εκ προοιμίου αυτές με δασικό οικοσύστημα. Δεδομένου, μάλιστα, ότι στο γενικό προστατευτικό πεδίο του άρθρου 24 του Συντάγματος προδήλως υπάγονται και τα δένδρα που, όπως τα ένδικα, αποτελούν στοιχεία του αστικού πρασίνου, η ειδική δε προστασία του ίδιου άρθρου, η οποία αφορά στα δάση και στις δασικές εκτάσεις, προϋποθέτει είτε την ευθεία υπαγωγή στις έννοιες αυτές, όπως καθορίζονται στη συνοδεύουσα το εν λόγω άρθρο ερμηνευτική δήλωση (η οποία μεταφέρθηκε στην παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 998/1979) είτε την εκ μέρους του νομοθέτη υπαγωγή, δεν χωρεί επεκτατική ερμηνεία των διατάξεων της δασικής νομοθεσίας, ώστε να συμπεριληφθούν στο προστατευτικό της πεδίο αδιάκριτα και οι εντός πόλεων και επί των κοινοχρήστων οδών δενδροστοιχίες που ουδεμία διασύνδεση εμφανίζουν με εντός της πόλης πάρκα και άλση ούτε και, όπως αβάσιμα προβάλλουν οι αιτούντες, μόνη τέτοια ερμηνεία καθίσταται σύμφωνη με τη συνταγματική επιταγή για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, εφόσον, όπως ήδη εκτέθηκε, το αστικό πράσινο σε κάθε περίπτωση καλύπτεται από το γενικό προστατευτικό πεδίο της εν λόγω συνταγματικής διάταξης.

14. Επειδή, περαιτέρω, οι προσβαλλόμενες αποφάσεις παρίστανται επαρκώς αιτιολογημένες, εφόσον ρητά προκύπτει από το περιεχόμενό τους και τα στοιχεία του φακέλου που συμπληρώνουν την αιτιολογία τους ότι την κοπή των ένδικων δένδρων επιβάλλουν λόγοι ασφάλειας (πολιτών και οχημάτων), ενόψει της έντονης επικινδυνότητας (κίνδυνος αιφνίδιας πτώσης) που, λόγω σήψης ή

σαθρότητας του κορμού ή κλίσης από τον κατακόρυφο άξονά τους, παρουσιάζουν και διαπιστώθηκε, κατόπιν σχετικής αυτοψίας, από αρμόδια (όπως ήδη έγινε δεκτό στην προηγούμενη σκέψη) όργανα του Δήμου, ήτοι από υπαλλήλους της Διεύθυνσης Διαχείρισης Πρασίνου και Περιβάλλοντος, που συνέταξαν σχετικές εισηγήσεις, προσδιορίζοντας κατά τον αριθμό και τη θέση τα ένδικα δένδρα και τις βλάβες που αυτά παρουσιάζουν, ενώ προέβησαν και σε φωτογραφική αποτύπωσή τους. Το γεγονός δε ότι δεν συντάχθηκαν διακριτά φύλλα ελέγχου κατάστασης δένδρων δεν αναιρεί τις προαναφερόμενες διαπιστώσεις αρμοδίων οργάνων και δεν καθιστά τις προσβαλλόμενες αποφάσεις μη νόμιμες ή πλημμελώς αιτιολογημένες (ενόψει και του ότι δεν προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις η σύνταξη διακριτών φύλλων), όπως αβάσιμα υποστηρίζουν οι αιτούντες, ενώ η προβλεπόμενη από τη διάταξη του άρθρου 4 της ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/43266/1174 απόφασης του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας τεχνική έκθεση του αρμόδιου γεωπόνου, δασολόγου, ή αρμόδιου γεωτεχνικού επιστήμονα αποτελεί δικαιολογητικό της διαδικασίας έκδοσης σχετικής άδειας εργασιών μικρής κλίμακας, χωρίς τούτο να παρίσταται στην προκείμενη περίπτωση (ενόψει της σύνταξης των πιο πάνω εισηγήσεων) ανακόλουθο. Επιπρόσθετα, οποιαδήποτε προσκομισθείσα από τους αιτούντες έκθεση εκτίμησης κινδύνου, ανεξαρτήτως αν παραδεκτώς προσκομίζεται το πρώτον ενώπιον του παρόντος Δικαστηρίου, δεν καθίσταται ικανή να κλονίσει τα βεβαιούντα την επικινδυνότητα των ένδικων δένδρων στοιχεία και το αιτιολογικό έρεισμα της διοικητικής κρίσης περί της αναγκαιότητας της κοπής τους. Εξάλλου, αβασίμως ισχυρίζονται οι αιτούντες ότι η αιτιολογία των προσβαλλόμενων αποφάσεων δεν παρίσταται επαρκής και για τον λόγο ότι δεν υπάρχει σαφής πρόβλεψη αντικατάστασης της βλάστησης, συνοδευόμενη με πληροφορίες για τη φύτευση των νέων δενδρυλλίων. Αυτό, για τον λόγο ότι η επικαλούμενη από τους αιτούντες προς στήριξη του πιο πάνω ισχυρισμού τους 125837/726/21.6.2013 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος (ΦΕΚ Β' 1528) δεν καταλαμβάνει, όπως προκύπτει από το άρθρο 1 αυτής, περιπτώσεις όπως η ένδικη, ενώ, ακόμη, οι εφαρμοστέες εν προκειμένω νομοθετικές διατάξεις δεν συνδέουν την απόφαση κοπής δένδρων με την ύπαρξη ειδικής πρόβλεψης αντικατάστασης αυτών, η οποία, πάντως, υφίσταται στην τρίτη προσβαλλόμενη απόφαση.

15. Επειδή, περαιτέρω, ενόψει των όσων αναφέρονται στις προαναφερόμενες εισηγήσεις, δεν προκύπτει ότι η επιλογή της Διοίκησης να προκρίνει την κοπή των ένδικων δένδρων εχώρησε κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας ή κατά κακή χρήση της διακριτικής ευχέρειάς της, όπως αβασίμως υποστηρίζεται από τους αιτούντες.

16. Επειδή, τέλος, προεχόντως ως αβάσιμος πρέπει να απορριφθεί και ο λόγος ακύρωσης κατά τον οποίο συντρέχει παραβίαση ουσιαστικής διάταξης νόμου για τον λόγο ότι η τρίτη προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε χωρίς να υπάρχει η απαιτούμενη (λόγω της τοποθεσίας στην οποία βρίσκονται τα δένδρα) σχετική έγκριση της αρμόδιας αρχαιολογικής υπηρεσίας. Αυτό, ενόψει του ότι ναι μεν με τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 10 του ν. 4858/2021 (ΦΕΚ Α' 220) προβλέπεται ότι η έγκριση επέμβασης που χορηγείται από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού προηγείται των αδειών άλλων αρχών που αφορούν την επιχείρηση ή την εκτέλεση του έργου ή της εργασίας και τα στοιχεία της αναγράφονται με ποινή ακυρότητας στις άδειες αυτές, πλην, εν προκειμένω, η προσβαλλόμενη απόφαση κοπής δένδρων δεν συνιστά έγκριση ή άδεια επιχείρησης ή εκτέλεσης του έργου της κοπής, όπως συνιστά η έγκριση εργασιών μικρής κλίμακας που εκδίδεται ακολούθως. Συνεπώς, η τρίτη προσβαλλόμενη απόφαση δεν είναι πλημμελής και δεν πάσχει ακυρότητας λόγω του προκύπτοντος από την έκθεση απόψεων και τα στοιχεία του φακέλου γεγονότος ότι η με ΑΠ .../4.5.2023 απόφαση της Γενικής Διευθύντριας

Αναστήλωσης Μουσείων και Τεχνικών Έργων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού εκδόθηκε σε μεταγενέστερο χρόνο και δεν αναφέρεται στο περιεχόμενό της.

17. Επειδή, μετά από αυτά, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί. Τέλος, πρέπει να διαταχθεί η υπέρ του Δημοσίου κατάπτωση του καταβληθέντος παραβόλου (άρθρο 36 παρ. 4 πδ/τος 18/1989, ΦΕΚ Α' 8), ενώ σύμφωνα με το άρθρο 275 παρ. 7 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ΚΔΔ - 2717/1999, ΦΕΚ Α' 97), που εφαρμόζεται εν προκειμένω σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 περ. στ' του ν. 702/1977 (ΦΕΚ Α' 268), δεν πρέπει να υποχρεωθούν οι αιτούντες στην καταβολή των δικαστικών εξόδων του καθ' ου η αίτηση Δήμου Θεσσαλονίκης, ελλείψει σχετικού αιτήματος του τελευταίου ... Απορρίπτει την αίτηση [...].»

(8.3) ΔΕΦΑΘ 383/2023: Κοπή δέντρων λόγω ανέγερσης οικοδομής

«Αριθμός απόφασης: 383/2023
ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΕΦΕΤΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΥΡΩΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΤΜΗΜΑ Β'

Με μέλη τις: Βρυσηίδα Μακρή, Πρόεδρο Εφετών Διοικητικών Δικαστηρίων, Μαρία Τσίτσου και Ευαγγελία Καραβέλατζη, Εφέτες Διοικητικών Δικαστηρίων ... συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 7 Ιουνίου 2022 [...]

Κατά των: 1) Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας ... και 2) Υπουργού Προστασίας του Πολίτη ... 3) Δήμου ... Αττικής 4) Περιφέρειας Αττικής

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της εισηγήτριας, Εφέτη Διοικητικών Δικαστηρίων Μαρίας Τσίτσου.[...]

2. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση, όπως συμπληρώνεται με το από 18.4.2022 δικόγραφο πρόσθετων λόγων, ζητείται η ακύρωση α) της .../18.6.2013 άδειας οικοδομής της Υπηρεσίας Δόμησης του Δήμου ... Αττικής, με την οποία επετράπη στο Δήμο ... η ανέγερση νέου τετραώροφου Δημαρχιακού Μεγάρου ... με πατάρι και τρία υπόγεια και η κοπή δεκατεσσάρων δένδρων σε οικόπεδο επί της οδού ... στην ... στο οικοδομικό τετράγωνο ... β) της .../2.3.2021 πράξης αναθεώρησης της ανωτέρω οικοδομικής άδειας λόγω αλλαγής των επιβλεπόντων μηχανικών, γ) της .../10.3.2021 πράξης ενημέρωσης για την ορθή συμπλήρωση του τίτλου της ανωτέρω πράξης αναθεώρησης λόγω αλλαγής επιβλεπόντων και νομιμοποίησης της κοπής δώδεκα δένδρων της ανωτέρω οικοδομικής άδειας και για τη διαχείριση αποβλήτων και προϊόντων εκσκαφής, δ) της από 28.1.2021 «θεώρησης» της ανωτέρω οικοδομικής άδειας από το Αστυνομικό Τμήμα ... ε) της από 21.12.2020 σύμβασης κατασκευής έργου για την ανέγερση νέου Δημαρχιακού Μεγάρου του Δήμου ... μεταξύ της Περιφέρειας Αττικής και της εταιρείας «... ΑΕ».

3. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση δεν προσβάλλεται πράξη του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας ή οργάνου υποκειμένου ιεραρχικώς σε αυτόν και για τον λόγο αυτό ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας δεν νομιμοποιείται παθητικώς στην παρούσα δίκη και πρέπει να αποβληθεί από τη δίκη.

4. Επειδή, η από 21.12.2020 σύμβαση κατασκευής έργου για την ανέγερση νέου Δημαρχιακού Μεγάρου του Δήμου ... μεταξύ της Περιφέρειας Αττικής και της εταιρείας «... ΑΕ» δεν αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη και για τον λόγο αυτό απαραδέκτως προσβάλλεται με την κρινόμενη αίτηση ακύρωσης.

5. Επειδή, η από 28.1.2021 «θεώρηση» της .../18.6.2013 άδειας οικοδομής της Υπηρεσίας Δόμησης του Δήμου ... Αττικής από το Αστυνομικό Τμήμα ... στερείται εκτελεστότητας, διότι η ένδειξη «Θεωρήθηκε στις 28.1.2021», που τέθηκε επί του σώματος της ανωτέρω οικοδομικής άδειας, έχει την έννοια ότι το Αστυνομικό Τμήμα ... ενημερώθηκε για την .../18.6.2013 άδεια οικοδομής, κατ' άρθρο 7 παρ.

1 περ. β' του ν. 4030/2011 (Α' 249), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο τρίτο παρ. 3 του ν. 4156/2013 (Α' 122). Συνεπώς, η από 28.1.2021 «θεώρηση» της ανωτέρω οικοδομικής άδειας από το Αστυνομικό Τμήμα ... απαραδέκτως προσβάλλεται διότι δεν έχει εκτελεστό χαρακτήρα. [...]

8. Επειδή στη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 40 του ν. 1337/1983 (Α' 33), της οποίας το περιεχόμενο αποδίδεται με την παρ. 3, σε συνδυασμό με την παρ. 1 του άρθρου 329 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (ΚΒΠΝ), που εγκρίθηκε με το από 14/27.7.1999 πδ/γμα (Δ' 580), προβλέπεται ότι: «Για την κοπή δένδρων, μέσα σε εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια ή τις ΖΟΕ που δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για την προστασία των δασών και των δασικών γενικά εκτάσεων, απαιτείται έκδοση άδειας από την οικεία πολεοδομική αρχή...». Εξ άλλου, ο ν. 1577/1985 (Α' 210) ορίζει στην παρ. 1 του άρθρου 3, όπως αυτή έχει αντικατασταθεί με την παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 1772/1988 (Α' 91, ημарт. Α' 104), και το περιεχόμενο της οποίας αποδίδεται με το άρθρο 327 παρ. 2 του ΚΒΠΝ ότι: «Κάθε κτίριο η εγκατάσταση πρέπει, α) ... β) να εντάσσεται στο φυσικό και οικιστικό περιβάλλον, ώστε στα πλαίσια των στόχων της οικιστικής ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. Ο έλεγχος της τήρησης των πιο πάνω προϋποθέσεων ασκείται από την πολεοδομική υπηρεσία με βάση τη μελέτη της άδειας οικοδομής που συνοδεύεται από αιτιολογημένη έκθεση του μελετητή μηχανικού...». Περαιτέρω, στο άρθρο 8 του πδ/τος της 8/13.7.1993 «Τρόπος έκδοσης οικοδομικών αδειών και έλεγχος των ανεγειρομένων οικοδομών» (Δ' 795) ορίζονται τα εξής: «1. Ο τρόπος σύνταξης και παρουσίασης των μελετών γίνεται σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες προδιαγραφές. 2. Στην έννοια των οικοδομικών εργασιών για ανέγερση νέας οικοδομής ή προσθήκης σε υφιστάμενη οικοδομή, περιλαμβάνονται και οι εργασίες ... κοπής δένδρων. 3. Απαιτείται άδεια...για την κοπή δένδρων σύμφωνα με το άρθρο 40 του ν. 1337/1983». Σύμφωνα δε με τις ισχύουσες προδιαγραφές, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 του πδ/τος της 29.1/22.2.1985 (Δ' 49), με το οποίο προστέθηκε άρθρο 15 στο πδ/γμα της 3/8.9.1983 (Δ' 394), για την έκδοση άδειας κοπής δένδρων απαιτούνται: «1. Τοπογραφικό, σύμφωνα με τις προδιαγραφές, στο οποίο σημειώνεται η περιοχή αποψίλωσης ή τα σημεία όπου βρίσκονται τα δένδρα που πρόκειται να κοπούν, σαφώς ορισμένα με εξάρτηση από τις πλευρές του οικοπέδου ή του γηπέδου. 2. Φωτογραφίες. 3. Περιγραφή του είδους και του αριθμού των δένδρων που πρόκειται να κοπούν».

9. Επειδή, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, με τις οποίες συνδέεται η ανέγερση οικοδομής με την κοπή των εντός του οικοπέδου δένδρων και οι οποίες συνάδουν προς τις προστατευτικές τόσο του περιβάλλοντος όσο και της ιδιοκτησίας διατάξεις των άρθρων 24 και 17 του Συντάγματος, για τη διενέργεια οικοδομικών εργασιών σε ακίνητο κείμενο εντός σχεδίου που έχει δένδρα απαιτείται άδεια της οικείας πολεοδομικής υπηρεσίας αφενός για τις οικοδομικές εργασίες και αφετέρου για την κοπή δένδρων. Προς τούτο ο ενδιαφερόμενος οφείλει να υποβάλει μαζί με τη σχετική αίτηση μελέτη και διάγραμμα, το οποίο να εμφανίζει τα προς κοπή δένδρα, καθώς και περιγραφή του είδους και του αριθμού τους, καθώς και τα λοιπά απαιτούμενα στοιχεία, εις τρόπον ώστε η πολεοδομική υπηρεσία, εν πλήρη γνώση της πραγματικής κατάστασης, να ασκήσει την αρμοδιότητά της σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις. Η αρμοδιότητα αυτή συνίσταται σε οριακό έλεγχο ως προς τη θέση της οικοδομής κατά τρόπον ώστε, αφενός, να μην αναιρείται το δικαίωμα καθ' εαυτό του ιδιοκτήτη προς οικοδόμηση και, αφετέρου, να εξασφαλίζεται η αρμονική ένταξη της οικοδομής στο φυσικό περιβάλλον και η ελάχιστη δυνατή επέμβαση στα υπάρχοντα δένδρα (ΣτΕ 4384/2009, 2798/2007, 2562-3, 61/2000, 1840/1997, 4299/1996, 2785/1993, ΣτΕ Ολ 412/1993).

10. Επειδή, στις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1 του πδ/τος της 8/13.7.1993 ορίζεται ότι: «Οι οικοδομικές άδειες αν δεν ανακληθούν ή ακυρωθούν ισχύουν μέχρι την αποπεράτωση των προβλεπομένων από αυτές οικοδομικών εργασιών που πιστοποιείται με τη σχετική θεώρηση της άδειας και όχι περισσότερο από τέσσερα (4) χρόνια από την έκδοσή τους...» και στο άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 4030/2011 ορίζεται ότι: «...Για κατεδαφίσεις, εκσκαφές, επιχώσεις, διαμορφώσεις, κοπή δέντρων εκδίδεται ταυτόχρονα έγκριση και άδεια δόμησης και ισχύει για ένα έτος από την έκδοσή της...». Περαιτέρω, στο άρθρο 42 του ν. 4495/2017 (Α' 167) ορίζεται ότι «1. ... 2. Η οικοδομική άδεια ισχύει για τέσσερα (4) έτη από τη χορήγησή της. Κατ' εξαίρεση, άδειες για την ανέγερση κτιρίου ή κτιρίων με συνολική επιφάνεια μεγαλύτερη των πέντε χιλιάδων (5.000) τετραγωνικών μέτρων ισχύουν για έξι (6) έτη, ενώ οι άδειες κατεδαφίσεων, εκσκαφών, επιχώσεων, διαμορφώσεων και κοπής δέντρων ισχύουν για ένα (1) έτος από τη χορήγησή τους. 3. ... 5. Η οικοδομική άδεια αναθεωρείται, μετά τη λήξη της, για την παράταση της ισχύος της, ύστερα από αίτηση του δικαιούχου και αυτοψία από ελεγκτή δόμησης: α) για τέσσερα (4) έτη από την ημερομηνία λήξης της και σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κατά τον χρόνο έκδοσης της πράξης αναθεώρησης, αν μέχρι τη λήξη της ισχύος της άδειας δεν έχει περατωθεί ο φέρων οργανισμός του κτιρίου ... 9. Η οικοδομική άδεια αναθεωρείται κατά τον χρόνο ισχύος της, αν παραιτηθεί ή αντικατασταθεί - αλλάξει ο επιβλέπων μηχανικός, με αίτηση που συνοδεύεται από: α) λεπτομερή τεχνική έκθεση του νέου επιβλέποντος μηχανικού, η οποία περιλαμβάνει αναλυτική περιγραφή του σταδίου των εργασιών και φωτογραφίες της κατασκευής και του περιβάλλοντος χώρου, β) δήλωση του μηχανικού που αντικαθίσταται για τη σύννομη περάτωση των εργασιών που έχει επιβλέψει, η οποία συνοδεύεται από τεχνική έκθεση, καθώς και φωτογραφίες της κατασκευής και του περιβάλλοντος χώρου. Οι οικοδομικές εργασίες στην περίπτωση αυτήν διακόπτονται αμέσως και επαναλαμβάνονται μόνο μετά την αναθεώρηση της άδειας και την ανάληψη επίβλεψης από νέο μηχανικό....». Εξάλλου, στο άρθρο 11 παρ. 3 του ν. 4258/2014 (Α' 94) ορίζεται: «Η ισχύς των οικοδομικών αδειών οι οποίες λήγουν εντός του 2014, 2015 και έως την 29η/2/2016 παρατείνεται κατά τρία έτη....», στο άρθρο 76 του ν. 4368/2016 (Α' 21) ορίζεται ότι: «Η ισχύς των οικοδομικών αδειών, που εκδόθηκαν σύμφωνα με το από 8.7.1993 πδ/γμα (Δ' 795), ως και των αδειών δόμησης που εκδόθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4030/2011 και λήγουν από 1.3.2016 έως και 31.12.2017, παρατείνεται κατά τρία (3) έτη», στο άρθρο δωδέκατο του ν. 4612/2019 (Α' 77/23.5.2019) ορίζεται ότι: «1. Καταργείται το άρθρο 76 του ν. 4368/2016 (Α' 21) ... 2. Μετά την παρ. 5 του άρθρου 50 του ν. 4495/2017 (Α' 167) προστίθεται παρ. 6 ως εξής: «6. Η ισχύς των οικοδομικών αδειών, των αδειών δόμησης και τυχόν αναθεωρήσεών τους, που εκδόθηκαν σύμφωνα με το από 8.7.1993 πδ/γμα (Δ' 795) είτε σύμφωνα με τον ν. 4030/2011 (Α' 249) κατά το χρονικό διάστημα από 1.3.2012 έως 31.12.2017, παρατείνεται από την ημερομηνία λήξης τους έως 31.12.2021» και στο άρθρο 52 του ν. 4710/2020 (Α' 142) ορίζεται ότι: «Η ισχύς των οικοδομικών αδειών, των αδειών δόμησης και των τυχόν αναθεωρήσεων αυτών που προβλέπονται στις παρ. 5 και 6 του άρθρου 50 του ν. 4495/2017, καθώς και όσων εκδόθηκαν σύμφωνα με τον ν. 4495/2017 έως τις 30.12.2018, παρατείνεται έως τις 31.12.2022».

11. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτουν τα εξής: Η προσβαλλόμενη (.../18.6.2013) οικοδομική άδεια, η οποία εκδόθηκε αφού λήφθηκαν υπόψη οι διατάξεις του πδ/τος της 8/13.7.1993, αφορά την ανέγερση νέου τετραώροφου Δημορχιακού Μεγάρου ... με πατάρι και τρία υπόγεια και την κοπή δεκατεσσάρων δένδρων σε οικόπεδο, εμβαδού 3.691,05 τ.μ., επί της οδού ... στο Ο.Τ. 22 του ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου ... Με το από 27.1.1970 βδ/γμα (Δ' 27) εγκρίθηκε η τροποποίηση του

ρυμοτομικού σχεδίου ... στο ΟΤ 22 για τον καθορισμό χώρου προς ανέγερση Δημοτικού Καταστήματος. Για την έκδοση της προσβαλλόμενης οικοδομικής άδειας για την κοπή δεκατεσσάρων δένδρων υποβλήθηκε το από Ιανουάριο 2012 τοπογραφικό διάγραμμα, στο οποίο απεικονίζονται τα υφιστάμενα στο οικοπέδο δεκατέσσερα δένδρα και το από Ιανουάριο 2012 διάγραμμα κοπής δένδρων, συνοδευόμενο από φωτογραφίες, στην τεχνική έκθεση του οποίου αναφέρεται ότι: «Στο οικοπέδο βρίσκονται 15 διάσπαρτα πεύκα. Λόγω της ύπαρξης του μεγάλου μεγέθους σταθμού αυτοκινήτων, σχεδόν όλο το οικοπέδο σκάβεται εκτός από το προκήπιο και μία μεγάλη ζώνη πλάτους 5,00 μ. στο ανατολικό άκρο του κτιρίου, της οποίας όμως η στάθμη χαμηλώνει για να επικοινωνεί με το εσωτερικό του κτιρίου (πολιτιστική ενότητα). Ως εκ τούτου στη μεγαλύτερη έκταση του περιβάλλοντος χώρου έχουμε την υποχρεωτική επικάλυψη του χώρου στάθμευσης, ύψους τουλάχιστον ενός μέτρου. Αυτό σημαίνει πως θα πρέπει να κοπούν και τα 15 δένδρα και σε αντικατάσταση αυτών έχουμε υποχρεωτικά έναν ως επί το πλείστον (τουλάχιστον κατά τα 2/3) φυτεμένο περιβάλλοντα χώρο με τουλάχιστον 30 δένδρα, όπως προκύπτει από την έκταση του οικοπέδου». Επίσης, υποβλήθηκε η από Ιανουάριο 2012 αιτιολογική έκθεση αρχιτεκτονικής μελέτης, στην οποία αναφέρεται ότι: «Στο οικοπέδο βρίσκονται 14 πεύκα των οποίων οι θέσεις σημειώνονται στο τοπογραφικό διάγραμμα, που συνέταξε ο Δήμος. Λόγω της απαίτησης από τον εργοδότη για την κατασκευή μεγάλου μεγέθους υπόγειου σταθμού αυτοκινήτων, που επεκτείνεται σε όλη σχεδόν την έκταση του οικοπέδου πλην του προκηπίου και του ανατολικού άκρου του οικοπέδου, είναι αναπόφευκτη η κοπή των δένδρων αυτών». Στο σώμα της προσβαλλόμενης οικοδομικής άδειας αναγράφεται ότι ισχύει για τέσσερα (4) χρόνια, δηλαδή έως τις 18.6.2017. Ο καθ' ου Δήμος προέβη στην κοπή δώδεκα πεύκων στις 5.2.2021 και δύο πεύκων στις 1.4.2021. Με την .../2.3.2021 πράξη αναθεώρησης η ανωτέρω οικοδομική άδεια αναθεωρήθηκε λόγω αλλαγής των επιβλεπόντων μηχανικών, διότι ο επιβλέπων μηχανικός ... συνταξιοδοτήθηκε και ο επιβλέπων μηχανικός ... μετατάχθηκε στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Στη συνέχεια, εκδόθηκε η .../10.3.2021 πράξη ενημέρωσης «για την ορθή συμπλήρωση του τίτλου της ... πράξης αναθεώρησης λόγω αλλαγής επιβλεπόντων και νομιμοποίησης της κοπής δώδεκα δένδρων της .../2013 οικοδομικής άδειας "Ανέγερση νέου τετραώροφου Δημαρχιακού Μεγάρου ... με πατάρι και τρία υπόγεια και κοπή 14 δένδρων" και για τη διαχείριση αποβλήτων και προϊόντων εκσκαφής».

12. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση και το δικόγραφο πρόσθετων λόγων προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη οικοδομική άδεια δεν είναι νομίμως αιτιολογημένη, διότι δεν περιέχει ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία ως προς την αναγκαιότητα κοπής της συστάδας των δεκατεσσάρων αιωνόβιων πεύκων. Ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, διότι στο από Ιανουάριο 2012 διάγραμμα κοπής δένδρων και στην από Ιανουάριο 2012 αιτιολογική έκθεση αρχιτεκτονικής μελέτης αιτιολογείται κατ' αρχήν επαρκώς η αναγκαιότητα κοπής των δεκατεσσάρων πεύκων και η αιτιολογία αυτή δεν αμφισβητείται ειδικά και συγκεκριμένα με το λόγο της κρινόμενης αίτησης. Κατά τη γνώμη όμως της Εφέτη ... με τα αναφερόμενα στο ως άνω διάγραμμα κοπής δένδρων και στην ως άνω αιτιολογική έκθεση αρχιτεκτονικής μελέτης δεν αιτιολογείται επαρκώς η αναγκαιότητα κοπής των πεύκων στους υπόγειους χώρους στάθμευσης ώστε να εξασφαλίζεται η αρμονική ένταξη της οικοδομής στο φυσικό περιβάλλον και η ελάχιστη δυνατή επέμβαση στα υπάρχοντα δένδρα και, επομένως, είναι κατά τούτο βάσιμος ο σχετικός λόγος ακύρωσης.

13. Επειδή, όταν συντρέχουν οι κατά το Σύνταγμα και τον νόμο προϋποθέσεις, η έκδοση οικοδομικής άδειας δεν καταλείπεται στη διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης, αλλά είναι υποχρεωτική γι' αυτήν (ΣτΕ 4384/2009, 3871/2004,

2618/2001, 2162/2000). Ως εκ τούτου, ο λόγος ακύρωσης ότι η προσβαλλόμενη οικοδομική άδεια και η προσβαλλόμενη πράξη αναθεώρησης εκδόθηκαν κατά παράβαση της αρχής της χρηστής διοίκησης και κατά κατάχρηση εξουσίας πρέπει να απορριφθεί.

14. Επειδή, με το δικόγραφο πρόσθετων λόγων προβάλλεται ότι δεν εκδόθηκε άδεια κατεδάφισης των κτισμάτων που βρίσκονται εντός του οικοπέδου που πρόκειται να ανεγερθεί το νέο Δημαρχιακό Μέγαρο. Ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, διότι εκδόθηκε η .../29.4.2021 άδεια κατεδάφισης υφισταμένων ισόγειων κτιρίων εντός του οικοπέδου που πρόκειται να ανεγερθεί το νέο Δημαρχιακό Μέγαρο του Δήμου ...

15. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση και το δικόγραφο πρόσθετων λόγων προβάλλεται ότι, σύμφωνα με διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1 του πδ/τος της 8/13.7.1993, η ισχύς της εκδοθείσας στις 18.6.2013 οικοδομικής άδειας έληξε το έτος 2017 και ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 2 του ν. 4495/2017 και την επιβαλλόμενη σύμφωνη προς το άρθρο 24 του Συντάγματος ερμηνεία αυτών, η ισχύς της εκδοθείσας στις 18.6.2013 οικοδομικής άδειας όσον αφορά την άδεια κοπής δένδρων έληξε με τη συμπλήρωση ενός έτους από την έκδοσή της. Επίσης, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη αναθεώρησης εκδόθηκε μετά τη λήξη της οικοδομικής άδειας κατά παράβαση του άρθρου 42 παρ. 5 του ν. 4495/2017, διότι δεν υποβλήθηκε αίτηση για την παράταση της ισχύος της από τον καθ' ου Δήμο ούτε διενεργήθηκε αυτοψία από ελεγκτή δόμησης, καθώς και ότι η προσβαλλόμενη οικοδομική άδεια, η ισχύς της οποίας είχε λήξει κατά τον χρόνο κοπής των αιωνόβιων πεύκων, δεν αναθεωρήθηκε νομίμως λόγω αλλαγής των επιβλεπόντων μηχανικών. Περαιτέρω, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι οι διατάξεις του άρθρου δωδέκατου του ν. 4612/2019 και του άρθρου 52 του ν. 4710/2020 περί παρατάσεως ισχύος των οικοδομικών αδειών έως τις 31.12.2021 και 31.12.2022 αντίστοιχα αντίκεινται στο άρθρο 24 του Συντάγματος, το οποίο ρυθμίζει ειδικώς την υποχρέωση του Κράτους να προστατεύει το φυσικό, πολιτιστικό και οικιστικό περιβάλλον. Εξάλλου, ο καθ' ου Δήμος, με τις από 31.12.2021, 31.1.2022 και 4.5.2022 εκθέσεις απόψεων προς το Δικαστήριο, προβάλλει ότι η ισχύς της προσβαλλόμενης οικοδομικής άδειας παρατάθηκε αρχικά έως τις 31.12.2021 με τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 50 του ν. 4495/2017, που προστέθηκε με το άρθρο δωδέκατο παρ. 2 του ν. 4612/2019, και στη συνέχεια έως τις 31.12.2022 με τις διατάξεις του άρθρου 52 του ν. 4710/2020.

16. Επειδή, η ισχύς της προσβαλλόμενης οικοδομικής άδειας όσον αφορά την άδεια κοπής δένδρων έληξε στις 18.6.2014, με τη συμπλήρωση ενός έτους από την έκδοσή της, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1 του ν. 4030/2011 και δεν παρατάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 11 παρ. 3 του ν. 4258/2014, του άρθρου δωδέκατου παρ. 2 του ν. 4612/2019 και του άρθρου 52 του ν. 4710/2020, διότι στις διατάξεις αυτές δεν γίνεται μνεία στις άδειες κοπής δένδρων. Περαιτέρω, η προσβαλλόμενη οικοδομική άδεια όσον αφορά τις οικοδομικές εργασίες ίσχυε για τέσσερα έτη από την έκδοσή της και παρατάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 76 του ν. 4368/2016, του άρθρου δωδέκατου παρ. 2 του ν. 4612/2019 και του άρθρου 52 του ν. 4710/2020 έως τις 18.6.2020, 31.12.2021 και 31.12.2022 αντίστοιχα, ενώ ο προβαλλόμενος λόγος περί αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του άρθρου δωδέκατου παρ. 2 του ν. 4612/2019 και του άρθρου 52 του ν. 4710/2020 πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, διότι οι ρυθμίσεις των διατάξεων αυτών δεν έχουν ως συνέπεια την επιβάρυνση του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος. Επομένως, εφόσον η προσβαλλόμενη οικοδομική άδεια όσον αφορά την άδεια κοπής δένδρων έληξε στις 18.6.2014, μη νομίμως εκδόθηκε η προσβαλλόμενη πράξη αναθεώρησης λόγω αλλαγής των επιβλεπόντων μηχανικών όσον αφορά την άδεια κοπής

δένδρων σε χρόνο (2.3.2021) που η άδεια κοπής δένδρων δεν ήταν σε ισχύ και για τον λόγο αυτό η προσβαλλόμενη πράξη αναθεώρησης και η προσβαλλόμενη πράξη ενημέρωσης πρέπει να ακυρωθούν κατά το μέρος που αφορούν την άδεια κοπής δένδρων, κατ' αποδοχή ως εν μέρει βάσιμου του σχετικού λόγου ακύρωσης. [...] Δέχεται εν μέρει την αίτηση».

(8.4) ΣτΕ 2798/2007: Κοπή δέντρων λόγω ανέγερσης οικοδομής

«Αριθμός 2798/2007
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Δ΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 8 Φεβρουαρίου 2005, με την εξής σύνθεση: Δ. Πετρούλιας, Σύμβουλος της Επικρατείας, Προεδρεύων, σε αναπλήρωση του Προέδρου του Τμήματος και της αναπληρώτριας του Αντιπροέδρου, που είχαν κώλυμα, Α. Χριστοφορίδου, Ε. Νίκα, Σύμβουλοι, Η. Τσακόπουλος, Ο. Ζύγουρα, Πάρεδροι. Γραμματέας η Α. Τριάδη, Γραμματέας του Δ' Τμήματος.

Για να δικάσει την από 25 Ιουλίου 1995 αίτηση: των: ... κατά των Υπουργών: 1) Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και 2) Γεωργίας, οι οποίοι παρέστησαν με ... και κατά της παρεμβαίνουσας εταιρείας με την επωνυμία ... η οποία παρέστη με τους δικηγόρους ... Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθούν: 1) η υπ' αριθ. .../23.12.1992 άδεια οικοδομής της Διεύθυνσης Πολεοδομίας της Νομαρχίας Αθηνών, 2) η υπ' αριθ. .../18.11.1994 απόφαση της Διεύθυνσης Δασών της Νομαρχίας Αθηνών και 3) .../29.6.1995 απόφαση της Διεύθυνσης Δασών της Νομαρχίας Αθηνών και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της Εισηγήτριας, Συμβούλου Ε. Νίκα. [...]

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή, όπως συμπληρώθηκε παραδεκτώς, με το από 14.10.1996 δικόγραφο προσθέτων λόγων, ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθμ. .../23.12.1992 αδείας οικοδομής της Διευθύνσεως Πολεοδομίας της Νομαρχίας Αθηνών, με την οποία επετράπη στο κοινωφελές ίδρυμα με την επωνυμία ... η ανέγερση κτηρίου για τη στέγαση ιατρικής βιβλιοθήκης σε ακίνητο επί της συμβολής των οδών ..., ... και ανωνύμου πεζοδρόμου, στο ΟΤ ... του Δήμου Αθηναίων, το οποίο βρίσκεται σε επαφή με τα όρια του αιτούντος Δήμου Παπάγου. Ζητείται επίσης η ακύρωση των υπ' αριθ. .../18.11.1994 και 753/29.6.1995 αποφάσεων της Διευθύνσεως Δασών της Νομαρχίας Αθηνών, με τις οποίες χορηγήθηκαν αντιστοίχως άδειες κοπής δένδρων, αφ' ενός, για την ανοικοδόμηση του συγκεκριμένου ακινήτου και, αφ' ετέρου, για την διάνοιξη της παρακειμένης οδού ... [...]

7. Επειδή, ο Δασικός Κώδικας (νδ/γμα 86/1969, ΦΕΚ Α' 7) προβλέπει, στην παρ. 1 του άρθρου 177, περιπτώσεις ατελούς ή χωρίς άδεια υλοτομίας, στην δε παρ. 2 του ίδιου άρθρου ορίζει ότι: «... αι υλοτομιαί δύνανται να ρυθμισθούν ή περιορισθούν μέχρι πλήρους απαγορεύσεως κατά χώρον, χρόνον, τρόπον κατά τα εν άρθρω 66 οριζόμενα». Οι διατάξεις αυτές δεν έχουν εφαρμογή επί των κειμένων εντός σχεδίου πόλεως ακινήτων, ως προς τα οποία εφαρμόζονται οι ειδικές διατάξεις του ΓΟΚ και του ν. 1337/1983. Ειδικότερον ο ΓΟΚ (ν. 1577/85, ΦΕΚ Α' 210) ορίζει στην παρ. 1 του άρθρου 3 (όπως αυτή έχει αντικατασταθεί με την παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 1772/1988, ΦΕΚ Α' 91, ημарт. ΦΕΚ Α' 104) ότι: «Κάθε κτίριο ή εγκατάσταση πρέπει, α) ... β) να εντάσσεται στο φυσικό και οικιστικό περιβάλλον, ώστε στα πλαίσια των στόχων της οικιστικής ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. Ο έλεγχος της τήρησης των πιο πάνω προϋποθέσεων ασκείται

από την πολεοδομική υπηρεσία με βάση τη μελέτη της άδειας οικοδομής που συνοδεύεται από αιτιολογημένη έκθεση του μελετητή μηχανικού ...». Περαιτέρω, το πδ/γμα της 3/8.9.1983, περί του τρόπου εκδόσεως οικοδομικών αδειών και ελέγχου των ανεγειρομένων οικοδομών (ΦΕΚ Δ' 394) ορίζει, στο εδαφ. β' της παρ. 3 του άρθρου 8, ότι «άδεια απαιτείται ... και για την κοπή δένδρων σύμφωνα με το άρθρ. 40 του ν. 1337/1983». Εξ άλλου, στην παρ. 4 του άρθρου 15 του ως άνω πδ/τος και υπό τον τίτλο «κοπή δένδρων», όπως η διάταξη αυτή προσετέθη με το άρθρο 2 του πδ/γμα της 29-1/22.2.1985 (ΦΕΚ Δ' 49), ορίζεται ότι απαιτείται: «1. Τοπογραφικό, σύμφωνα με τις προδιαγραφές, στο οποίο σημειώνεται η περιοχή αποψίλωσης ή τα σημεία όπου βρίσκονται τα δένδρα που πρόκειται να κοπούν, σαφώς ορισμένα με εξάρτηση από τις πλευρές του οικοπέδου ή του γηπέδου. 2. Φωτογραφίες. 3. Περιγραφή του είδους και του αριθμού των δένδρων που πρόκειται να κοπούν». Τέλος, ο ν. 1337/1983 (ΦΕΚ Α' 33) ορίζει στην παρ. 2 του άρθρου. 40 ότι: «Για την κοπή δένδρων μέσα σε εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια ή τις ΖΟΕ που δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για την προστασία των δασών και των δασικών γενικά εκτάσεων απαιτείται έκδοση άδειας από την οικεία πολεοδομική αρχή. Στους παραβάτες επιβάλλονται οι κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρ. 458 του Ποινικού Κώδικα». Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, ο προτιθέμενος να ανεγείρει οικοδομή σε ακίνητο κείμενο εντός σχεδίου που έχει δένδρα πρέπει να λάβει από την οικεία πολεοδομική υπηρεσία αφ' ενός μεν άδεια οικοδομής, αφ' ετέρου δε, άδεια κοπής δένδρων. Προς τούτο οφείλει να υποβάλει μαζί με την σχετική αίτηση μελέτη και διάγραμμα, το οποίον να εμφανίζει τα προς κοπή δένδρα, καθώς και περιγραφή του είδους και του αριθμού τούτων, και τα λοιπά κατά το άρθρο 15 παρ. 4 του πδ/τος της 3/8.9.1983 απαιτούμενα στοιχεία, εις τρόπον ώστε η πολεοδομική υπηρεσία, εν πλήρει γνώσει της πραγματικής καταστάσεως, να ασκήσει την αρμοδιότητά της σύμφωνα με τις παρατεθείσες ανωτέρω διατάξεις. Η αρμοδιότητα αυτή συνίσταται σε οριακό έλεγχο ως προς τη θέση της οικοδομής κατά τρόπον ώστε, αφ' ενός, να μην αναιρείται το δικαίωμα καθ' εαυτό του ιδιοκτήτου προς οικοδόμηση και, αφ' ετέρου, να εξασφαλίζεται η αρμονική ένταξη της οικοδομής στο φυσικό περιβάλλον και η ελαχίστη δυνατή επέμβαση στα υπάρχοντα δένδρα. Αν δεν υποβληθεί το ως άνω διάγραμμα με τα λοιπά στοιχεία η εκδιδόμενη οικοδομική άδεια είναι μη νόμιμη. Υπό αντίθετη εκδοχή θα παρεβιάζοντο οι ως άνω παρατεθείσες διατάξεις, οι οποίες συνάδουσες προς το Σύνταγμα (άρθρα 17 παρ. 1 και 24 παρ. 1) σαφώς συνδέουν την οικοδομική άδεια με το ζήτημα της κοπής των εντός του οικοπέδου δένδρων (ΣτΕ 2562-3, 61/2000, 1840/1997, 4299/1996, 2785/1993, ΣτΕ Ολ 412/1993).

8. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, η προσβαλλομένη οικοδομική άδεια, η οποία αφορά ακίνητο κείμενο εντός του ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου της Αθήνας (βλ. το από 24.4.1985 πδ/μα, ΦΕΚ Δ' 246), εκδόθηκε από την Διεύθυνση Πολεοδομίας της Νομαρχίας Αθηνών. Από τα στοιχεία, όμως, του οικείου φακέλλου, που διαβιβάσθηκαν στο Δικαστήριο, δεν προκύπτει ότι μαζί με την από 21.3.1988 αίτηση χορηγήσεως της εν λόγω αδείας είχε συνυποβληθεί στην ως άνω υπηρεσία διάγραμμα που να εμφανίζει και να περιγράφει την βλάστηση στο οικόπεδο, που αφορά η οικοδομική άδεια, ενώ η ύπαρξη της βλαστήσεως δεν αμφισβητείται, επιβεβαιούται δε σαφώς και από την μεταγενεστέρως εκδοθείσα υπ' αριθ. .../18.11.1994 έγκριση υλοτομίας δεκαεννέα (19) ευκαλύπτων της Διευθύνσεως Δασών της Νομαρχίας Αθηνών για την ανέγερση του κτιρίου της ιατρικής βιβλιοθήκης. Συνεπώς, η ως άνω άδεια οικοδομής, εκδοθείσα ασυνδέτως προς τη θέση, το είδος και τον αριθμό των εντός του ακινήτου, το οποίο αφορά, δένδρων, δεν είναι νόμιμη. Περαιτέρω, η υπ' αριθ. .../18.11.1994 άδεια κοπής δένδρων αναρμοδίως εκδόθηκε κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 του Δασικού Κώδικα από τη

Διεύθυνση Δασών της Νομαρχίας Αθηνών αντί της αρμοδίας, σύμφωνα με όσα έχουν εκτεθεί, πολεοδομικής υπηρεσίας. Εν όψει τούτων, οι ως άνω δυο προσβαλλόμενες άδειες είναι μη νόμιμες και πρέπει, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα, να ακυρωθούν, αποβαίνει δε, κατόπιν τούτου, αλυσιτελής η εξέταση των λοιπών λόγων ακυρώσεως.[...] Δέχεται εν μέρει την κρινομένη αίτηση ... Ακυρώνει την υπ' αριθ. .../23.12.1992 άδεια οικοδομής της Διευθύνσεως Πολεοδομίας της Νομαρχίας Αθηνών και την υπ' αριθ. .../18.11.1994 έγκριση υλοτομίας της Διευθύνσεως Δασών της Νομαρχίας Αθηνών. [...]

(8.5) ΣΤΕ 1968/2024 - Άδεια υλοτομίας δέντρων και θάμνων - Αρμοδιότητα δασικών υπηρεσιών

«Αριθμός 1968/2024
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Ε΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 17 Ιανουαρίου 2024 ... Για να δικάσει την από 3 Αυγούστου 2023 αίτηση: των: ... οι οποίοι παρέστησαν με τ... δικηγόρο ... κατά του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ο οποίος παρέστη με τον ..., Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κατά της παρεμβαίνουσας ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία ... η οποία παρέστη με τους δικηγόρους: α) ... και β) ...

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθ./28.7.2023 πράξη της Δασάρχη Θεσσαλονίκης, και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του εισηγητή, Παρέδρου Διονυσίου Μπουγάτσου. [...]

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή, η οποία παραπέμφθηκε στο Δικαστήριο με την 412/2023 απόφαση (σε Συμβούλιο) του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, ζητείται η ακύρωση της .../28.7.2023 πράξης της Δασάρχη Θεσσαλονίκης, με την οποία χορηγήθηκε άδεια υλοτομίας δέντρων και θαμνώδους βλάστησης στην περιοχή της σήραγγας της Πυλαίας, στο πλαίσιο κατασκευής του έργου της αναβάθμισης της Ανατολικής Εσωτερικής Περιφερειακής Οδού Θεσσαλονίκης.

3. Επειδή, κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 περ. θ' του ν. 702/1977 (Α' 268), στην αρμοδιότητα του τριμελούς διοικητικού εφετείου υπάγεται η εκδίκαση αιτήσεων ακυρώσεως ατομικών πράξεων διοικητικών αρχών που αφορούν, μεταξύ άλλων, την έκδοση οικοδομικών αδειών και αδειών για την κοπή δέντρων, οι οποίες εκδίδονται βάσει της πολεοδομικής νομοθεσίας. Αντιθέτως, δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα του διοικητικού εφετείου οι διαφορές που ανακύπτουν από την προσβολή με αίτηση ακυρώσεως αδειών υλοτομίας εκδιδομένων κατ' εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας. Συνεπώς, η προκείμενη διαφορά, η οποία αφορά άδεια υλοτομίας εκδοθείσα από τη δασική αρχή κατ' επίκληση της δασικής νομοθεσίας είναι ακυρωτική διαφορά, υπαγόμενη στην αρμοδιότητα του Ε' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, ενώπιον του οποίου νομίμως εισάγεται κατόπιν παραπομπής με την προαναφερθείσα 412/2023 απόφαση (σε Συμβούλιο) του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης (πρβλ. ΣΤΕ 1721/2018, 3116/2015 7μ., 1295/2011 ΟΛ., 3951/2006). [...]

7. Επειδή, ο Δασικός Κώδικας (νδ/γμα 86/1969, Α' 7), με τις διατάξεις των κεφαλαίων Στ' (άρθρα 84 επ.) και Ζ' (άρθρα 100 επ.), καθώς και των άρθρων 66 και 176 επ., καθορίζει την υλοτομία ως μία διαδικασία η οποία ξεκινά με την προσήμανση και κοπή των δασικών προϊόντων και καταλήγει στη μεταφορά και αξιοποίησή τους, είτε για εμπορικούς σκοπούς είτε για την κάλυψη ατομικών

αναγκών. Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγονται, ειδικότερα, τα εξής: Για τη διενέργεια της υλοτομίας απαιτείται, κατ' αρχήν, άδεια, η οποία χορηγείται από την αρμόδια δασική αρχή. Κατ' εξαίρεση, δεν απαιτείται άδεια για ορισμένες, αναφερόμενες στον νόμο περιπτώσεις (βλ. άρθρο 177 επ.), ενώ, κατά τα λοιπά, ανατίθεται στις κατά τόπους δασικές αρχές η εξουσία ρύθμισης των εν λόγω θεμάτων διά της εκδόσεως δασικών αστυνομικών διατάξεων (βλ. άρθρα 66, 101 και 177 παρ. 2, πρβλ. ΣτΕ 2792/2017, 3172/2012). Με τις δασικές αστυνομικές διατάξεις (ή δασικές ρυθμιστικές ή απαγορευτικές διατάξεις - ΔΑΔ), οι οποίες έχουν κανονιστικό χαρακτήρα (βλ. ΣτΕ 2647/2010, 1532/2006, 2205/2004, πρβλ. ΣτΕ 2792/2017, 1103/2015, 4298/2014, 272/2014 7μ., 3172/2012 κ.ά.) και δημοσιεύονται κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 66 παρ. 4 (βλ. ΣτΕ 2792/2017, 2215/2014), η αρμόδια δασική αρχή δύναται να ρυθμίσει ορισμένα ειδικότερα ζητήματα σχετικά με την υλοτομία, καθώς και να την περιορίσει ή να την απαγορεύσει πλήρως, κατά χώρο, χρόνο και τρόπο. Εξάλλου, αντικείμενο των εν λόγω ρυθμίσεων είναι η υλοτομία δέντρων και θαμνώδους βλάστησης που φύονται όχι μόνο εντός δασών ή λοιπών δασικού χαρακτήρα εκτάσεων, δημοσίων ή μη, αλλά και εντός περιοχών μη δασικού χαρακτήρα (βλ. λ.χ. άρθρο 66 παρ. 1, ως προς τη ρύθμιση με ΔΑΔ της υλοτομίας «παντός δένδρου, θάμνου, φρυγάνου και χόρτου φυομένων εντός γεωργικώς ή δενδροκομικώς καλλιεργουμένων εκτάσεων, χορτολιβαδίων, μερικώς δασοσκεπών εκτάσεων ...» και δένδρων δενδροστοιχιών, δημοσίων ή μη, καθώς και άρθρο 176 παρ. 1 περ. στ', όπως ισχύει, για την υλοτομία καμένων ιστάμενων δέντρων εντός ιδιωτικών εκτάσεων μη δασικού χαρακτήρα που βρίσκονται εκτός ορίων οικισμού). Από την, κατά τα ανωτέρω, άδεια υλοτομίας διαφέρει εντελώς η προβλεπόμενη στην πολεοδομική νομοθεσία άδεια κοπής δέντρων, η οποία δεν συνδέεται με τη διαδικασία της υλοτομίας αλλά με την εκτέλεση οικοδομικών εργασιών και εκδίδεται από την οικεία πολεοδομική υπηρεσία, στο πλαίσιο, κατ' αρχήν, άδειας δόμησης (πρβλ. ΣτΕ Ολ 412/1993, 2281/1992, ΣτΕ 1292/2017, 2798/2007, 2562/2000, 4299/1996, 1157/1991 7μ.), αφορά δε στην κοπή δέντρων που βρίσκονται σε ρυμοτομούμενους ή οικοδομήσιμους χώρους (πρβλ. ΣτΕ 1295/2011 Ολομ., 1609/2013, 4384/2009, ΑΠ 668/2010) εντός εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων ή εντός ζωνών οικιστικού ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.) μη προστατευόμενων από τη δασική νομοθεσία [βλ. άρθρο 40 παρ. 2 του ν. 1337/1983 (Α' 33), άρθρο 329 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (πδ/γμα της 14-27.7.1999, Δ' 580) και άρθρο 29 παρ. 2 περ. ζ' του ν. 4495/2017 (Α' 167)]. Συνεπώς, οι διατάξεις της πολεοδομικής νομοθεσίας σχετικά με την άδεια κοπής δέντρων, η οποία αποβλέπει σε διαφορετικούς σκοπούς, δεν αναιρούν την αρμοδιότητα των δασικών υπηρεσιών να χορηγούν άδεια, βάσει της δασικής νομοθεσίας, για την υλοτομία δέντρων και θαμνώδους βλάστησης που βρίσκονται σε μη οικοδομήσιμες εκτάσεις εντός της περιοχής ευθύνης του οικείου δασαρχείου, ανεξαρτήτως εάν οι εκτάσεις αυτές έχουν δασικό ή μη χαρακτήρα και ανεξαρτήτως εάν βρίσκονται εντός σχεδίου ή εντός ΖΟΕ (πρβλ. ΣτΕ 2145/2003 για τα πάρκα και άλση), πολλώ δε μάλλον όταν έχουν συμπεριληφθεί σε κυρωθέντες δασικούς χάρτες.

8. Επειδή, κατ' επίκληση των άρθρων 66 και 177 παρ. 2 του Δασικού Κώδικα εκδόθηκε η 3/29.3.2021 δασική απαγορευτική διάταξη του Αναπληρωτή Προϊσταμένου του Δασαρχείου Θεσσαλονίκης, με την οποία απαγορεύτηκε η χωρίς άδεια υλοτομία παντός δασικού δέντρου, είτε τεχνητώς φυτευθέντος είτε αυτοφυούς, που φύεται εντός κήπων, αυλών, ελαιώνων, αμπελώνων, και εντός γεωργικώς ή δενδροκομικώς καλλιεργουμένων εκτάσεων της περιοχής ευθύνης του Δασαρχείου Θεσσαλονίκης, ανεξαρτήτως εάν τα εκ της υλοτομίας προϊόντα προορίζονται για το εμπόριο ή για την κάλυψη των ατομικών αναγκών του υλοτομούμεντος. Επίσης, με την ως άνω ΔΑΔ ρυθμίσθηκαν ζητήματα σχετικά με

την κοπή, μεταφορά και διάθεση των δασικών προϊόντων, καθώς και την παράνομη υλοτομία.

9. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Με την ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/63738/3819/2.7.2020 απόφαση του Γενικού Διευθυντή Περιβαλλοντικής Πολιτικής του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, όπως τροποποιήθηκε με την ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/83031/5499/18.3.2022 απόφαση του ιδίου, εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι για το έργο της κυκλοφοριακής αναβάθμισης της Εσωτερικής Περιφερειακής Οδού Θεσσαλονίκης στο τμήμα από Α/Κ Κ5 (Νοσοκομείο Παπαγεωργίου) έως Α/Κ Κ10 (Κωνσταντινουπολίτικα), συνολικού μήκους 9,6 χλμ. Το έργο αυτό έχει χαρακτηριστεί με την 3101/1.10.2019 απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών ως «Έργο Εθνικού Επιπέδου, Ειδικό και Σημαντικό» και αφορά αφενός σε εργασίες βελτίωσης της υφιστάμενης οδού με την προσθήκη ΛΕΑ, την προσθήκη και συμπλήρωση τεχνικών έργων (γέφυρες, τοίχοι αντιστήριξης κ.λπ.), τη βελτίωση των στοιχείων διατομής, του οδοστρώματος, των γεωμετρικών χαρακτηριστικών κ.λπ. και αφετέρου στην κατασκευή Υπερυψωμένης Ταχείας Λεωφόρου (ΥΤΛ - Fly Over) πάνω από την υφιστάμενη οδό με την προσθήκη γέφυρας με δύο λωρίδες κυκλοφορίας και ΛΕΑ ανά κατεύθυνση σε μήκος 4 χλμ. Μεταξύ των εργασιών βελτίωσης της οδού περιλαμβάνεται και ένα τεχνικό έργο (Τ21) ανασχεδιασμού του υποτμήματος Α/Κ Κ10 με εκσκαφή και επανεπίχωση (Cut & Cover Κωνσταντινουπολίτικων). Ειδικότερα, στο συγκεκριμένο σημείο, κοντά στις περιοχές Κωνσταντινουπολίτικα και Ελαιώνες του Δήμου Πυλαίας - Χορτιάτη, λειτουργεί σήραγγα με 6 συνολικά λωρίδες κυκλοφορίας, στη θέση της οποίας προβλέπεται η κατασκευή νέας διευρυμένης σήραγγας με 10 λωρίδες κυκλοφορίας και τοίχους αντιστήριξης στις προσβάσεις της σήραγγας. Περαιτέρω, για την υλοποίηση του έργου «Αναβάθμιση της Ανατολικής Εσωτερικής Περιφερειακής Θεσσαλονίκης με ΣΔΙΤ» υπογράφηκε, στις 19.12.2022, η σύμβαση σύμπραξης μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της παρεμβαίνουσας. Η τελευταία υπέβαλε στο Δασαρχείο Θεσσαλονίκης την από 30.6.2023 αίτηση (αρ. πρωτ. .../3.7.2023), με την οποία ζήτησε την έκδοση άδειας υλοτομίας δέντρων που βρίσκονται στην περιοχή της υφιστάμενης σήραγγας της Πυλαίας, προκειμένου να ξεκινήσουν οι εργασίες κατασκευής του Τεχνικού Τ21. Σε απάντηση της αίτησης αυτής, η Δασάρχης Θεσσαλονίκης, κατ' επίκληση της .../2021 ΔΑΔ και κατόπιν αυτοψίας, εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη, με την οποία επετράπη, για λόγους δημοσίου συμφέροντος, η υλοτομία ατόμων πεύκης, αιιλάνθων, κυπαρισσιού, ελιάς και θαμνώδους βλάστησης (παλιούρια, αγριοαχλαδιές, πικροδάφνες), που υποδείχθηκαν από την ως άνω εταιρεία κατά τη διάρκεια της αυτοψίας. Τα εν λόγω δέντρα φύονται στην ευρύτερη περιοχή της υφιστάμενης σήραγγας της Πυλαίας και, ειδικότερα, σε τμήμα έκτασης, συνολικού εμβαδού 19.110,05 τ.μ., όπως αποτυπώνεται στο από Ιουνίου 2023 τοπογραφικό διάγραμμα, το οποίο υποβλήθηκε από την παρεμβαίνουσα. Για την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης η Δασάρχης έλαβε υπόψη, μεταξύ άλλων, ότι η εν λόγω έκταση φέρει τον χαρακτηρισμό ΑΑ «μη δασική έκταση» στον μερικώς κυρωθέντα δασικό χάρτη της Δ.Ε. Πυλαίας του Δήμου Πυλαίας - Χορτιάτη (απόφαση 372156/21.10.2022 του Γενικού Γραμματέα Δασών ΥΠΕΝ, Δ' 815). Επιπλέον, με την προσβαλλόμενη πράξη τέθηκαν όροι για την υλοτομία των δέντρων και της θαμνώδους βλάστησης (υλοτομία από έμπειρο συνεργείο υλοτόμων, λήψη όλων των απαραίτητων θεσμοθετημένων μέτρων ασφαλείας, προηγούμενη ενημέρωση του Δασαρχείου ώστε να παρίσταται η αρμόδια δασοφύλακας της περιοχής κατά την υλοτόμηση, διάθεση δασικών προϊόντων για την κάλυψη ατομικών αναγκών των πολιτών του Δήμου Πυλαίας - Χορτιάτη κ.λπ.). Σύμφωνα δε με το .../9.1.2024 έγγραφο απόψεων του Δασαρχείου Θεσσαλονίκης προς το Δικαστήριο, η ως άνω έκταση βρίσκεται εκτός σχεδίου

πόλης, έχει ΚΑΕΚ ... (αφορά δρόμο), αποτελεί δημόσια μη δασική έκταση, βρίσκεται εκτός των ορίων του Περιαστικού Δάσους Θεσσαλονίκης και έχει απαλλοτριωθεί από το 1983 για την κατασκευή της Εσωτερικής Περιφερειακής Οδού Θεσσαλονίκης. Εξάλλου, με τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ), βάσει της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (ΑΕΠΟ), εξετάστηκαν κατ' αρχήν οι επιπτώσεις του έργου της αναβάθμισης της Εσωτερικής Περιφερειακής Οδού Θεσσαλονίκης στο φυσικό περιβάλλον και ειδικότερα στη δασική βλάστηση. Σύμφωνα με τη ΜΠΕ, κατά τη φάση κατασκευής του έργου θα προκληθούν άμεσες επιπτώσεις από την αφαίρεση των ειδών χλωρίδας που φύονται στην περιοχή κατάληψης των έργων και από την απώλεια βλάστησης στους εργοταξιακούς χώρους, ωστόσο οι απώλειες αυτές θα είναι προσωρινού χαρακτήρα, δεδομένου ότι θα αποκατασταθούν μετά την ολοκλήρωση των εργασιών κατόπιν εκπόνησης ειδικής φυτοτεχνικής μελέτης (κεφ. 9.5.1.1, σελ. 212), ενώ τίθενται και κατευθύνσεις για τις φυτεύσεις δίπλα στην οδό, στα πρανή ή στους κόμβους (κεφ. 10.4.2, σελ. 243). Περαιτέρω, στην παρ. 20 του κεφ. δ' της ΑΕΠΟ προβλέπεται ότι πρέπει: α) να αποφευχθεί η άσκοπη αποψίλωση βλάστησης και κυρίως δέντρων και να αποθηκευτεί το γόνιμο εδαφικό υλικό για μεταγενέστερη χρήση στις φυτεύσεις, β) να γίνει αποκατάσταση της βλάστησης στους χώρους επέμβασης, στα πρανή της οδού και στις θέσεις των κόμβων, σύμφωνα με φυτοτεχνική μελέτη, να ληφθεί ειδική μέριμνα στη λήψη μέτρων για την αποκατάσταση της δασικής βλάστησης και να εγκριθούν τα μέτρα αυτά από την αρμόδια δασική υπηρεσία, γ) η φυτοτεχνική μελέτη να επιδιώκει την οικολογική προσαρμογή του έργου, τη βελτίωση του μικροκλίματος και της ποιότητας της ατμόσφαιρας, την αποτροπή διάβρωσης των πρανών και συγκράτησης υδάτων, με στόχο τη μέγιστη δυνατή συμβολή του νέου πρασίνου στη βελτίωση των περιβαλλοντικών παραμέτρων της περιοχής επιρροής του έργου, δ) τα φυτικά είδη που θα χρησιμοποιηθούν να είναι μέλη των διαπλάσεων της βλάστησης που χαρακτηρίζει την περιοχή, ε) να υπάρξει μέριμνα για τη συντήρηση της βλάστησης κατά το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την εξασφάλιση της βιωσιμότητάς της.

10. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι, εφόσον η έκταση εντός της οποίας φύονται τα προς υλοτόμηση δέντρα χαρακτηρίζεται ως μη δασική, η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε αναρμοδίως από τη Δασάρχη Θεσσαλονίκης, δεδομένου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 40 παρ. 2 του ν. 1337/1983, αρμόδια για την άδεια κοπής δέντρων εντός εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων ή ΖΟΕ είναι η οικεία πολεοδομική αρχή, ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 29 παρ. 2 περ. ζ' του ν. 4495/2017, για την κοπή δέντρων εντός σχεδίου απαιτείται έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας, συνοδευόμενη από τεχνική έκθεση γεωτεχνικού επιστήμονα και της αρμόδιας υπηρεσίας του οικείου Δήμου, η οποία δεν έχει συνταχθεί εν προκειμένω. Ωστόσο, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, η παρεμβαίνουσα δεν υπέβαλε αίτημα για την κοπή δέντρων στο πλαίσιο εκτέλεσης οικοδομικών εργασιών, αλλά αίτημα για τη χορήγηση άδειας υλοτομίας. Κατόπιν της αίτησης αυτής εκδόθηκε η προσβαλλόμενη πράξη, με αντικείμενο την κοπή, μεταφορά και διάθεση δασικών προϊόντων, τα οποία βρίσκονται σε περιοχή εκτός σχεδίου πόλεως και μη δασικού χαρακτήρα. Συνεπώς, ανεξαρτήτως εάν η εν λόγω έκταση βρίσκεται εντός της ΖΟΕ Θεσσαλονίκης, αρμοδίως, κατά τα προεκτεθέντα, χορηγήθηκε η προσβαλλόμενη άδεια υλοτομίας από τη Δασάρχη Θεσσαλονίκης, ο ανωτέρω δε λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

11. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη κατ' αρχάς είναι αόριστη, διότι δεν προσδιορίζεται ο χαρακτήρας του εγγράφου (εάν αποτελεί άδεια υλοτομίας ή απόφαση έγκρισης επέμβασης ή πράξη πληροφοριακού χαρακτήρα), ώστε να ελεγχθεί περαιτέρω η τήρηση των

αντίστοιχων νόμιμων προϋποθέσεων, ενώ δεν αναφέρονται καν οι διατάξεις βάσει των οποίων εκδόθηκε η απόφαση. Περαιτέρω, προβάλλεται ότι, εάν πρόκειται για άδεια υλοτομίας, δεν έχει γίνει προσήμανση των δέντρων που πρόκειται να υλοτομηθούν, σύμφωνα με το άρθρο 84 του ν.δ. 86/1969 και σύμφωνα με τη διαδικασία των άρθρων 139 παρ. 2 και 3 και 140 παρ. 1, 2, 3 και 5 του ν. 4173/1929, ενώ, εάν πρόκειται για άδεια υλοτομίας που εκδόθηκε ατελώς, δεν προκύπτουν τα νόμιμα στοιχεία που προβλέπονται στο άρθρο 176 παρ. 1 περ. γ' του νδ/τος 86/1969, εάν δε πρόκειται για έγκριση επέμβασης ή για πράξη πληροφοριακού χαρακτήρα δεν αναφέρονται οι νόμιμες προϋποθέσεις του άρθρου 45 παρ. 3 ή του άρθρου 45 παρ. 2 και 6α, αντιστοίχως, του ν. 998/1979. Κατ' αρχάς, ο λόγος αυτός ερείδεται επί εσφαλμένης προϋποθέσεως, διότι τόσο από τον τίτλο της προσβαλλόμενης πράξης («Απάντηση σε αίτηση υλοτομίας δένδρων») όσο και από το περιεχόμενό της προκύπτει σαφώς ότι πρόκειται για άδεια υλοτομίας. Δεν θα μπορούσε, άλλωστε, να συνιστά έγκριση επέμβασης, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τον μερικώς κυρωθέντα δασικό χάρτη, η εν λόγω έκταση δεν έχει δασικό χαρακτήρα. Εξάλλου, δεν ήταν απαραίτητη η προσήμανση των δέντρων, η οποία επιβάλλεται σε ορισμένες περιπτώσεις επιλεκτικής υλοτομίας (πρβλ. ΣτΕ 1721/2018) και, πάντως, όχι σε περίπτωση συνολικής (αποψιλωτικής) υλοτομίας, όπου πρόκειται να υλοτομηθούν όλα τα δέντρα που βρίσκονται εντός συγκεκριμένης έκτασης, όπως συμβαίνει εν προκειμένω. Τέλος, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε με βάση την περ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 176 του Δασικού Κώδικα, ώστε να τίθεται ζήτημα ελέγχου των προϋποθέσεων της διάταξης αυτής. Με τα δεδομένα αυτά, ο ως άνω λόγος ακυρώσεως είναι στο σύνολό του απορριπτέος ως αβάσιμος.

12. Επειδή, προβάλλεται ότι στην προσβαλλόμενη πράξη δεν προσδιορίζεται τοπογραφικά επακριβώς, με συγκεκριμένες συντεταγμένες, η υπό υλοτόμηση έκταση, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει το ευρύτερο περιβάλλον από τυχόν υπερβάσεις, δεδομένου ότι η εν λόγω έκταση βρίσκεται πλησίον του δάσους του Σείχ Σου, το οποίο έχει υποστεί τεράστια καταστροφή από την πυρκαγιά του 1997, την κατάτμησή του λόγω της περιφερειακής οδού, την ατμοσφαιρική ρύπανση και την εισβολή του φλοιοφάγου εντόμου. Επίσης, προβάλλεται ότι δεν γίνεται ακριβής υπαγωγή της επίδικης έκτασης στην απόφαση μερικής κύρωσης του δασικού χάρτη, ώστε ο μέσος διοικούμενος να μπορεί να διακρίνει την εν λόγω έκταση σε ένα ΦΕΚ που αριθμεί 116 σελίδες και να πιστοποιήσει την ορθότητα της υπαγωγής των 20 στρεμμάτων σε δασική ή μη περιοχή. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋποθέσεως, διότι η προσβαλλόμενη πράξη αναφέρεται σε συγκεκριμένη υπό υλοτόμηση έκταση, όπως αυτή αποτυπώνεται, με συγκεκριμένες συντεταγμένες, στο τοπογραφικό διάγραμμα που υποβλήθηκε με την αίτηση της παρεμβαίνουσας, βάσει δε αυτού μπορεί να ελεγχθεί και η ένταξη της έκτασης στην απόφαση μερικής κύρωσης του δασικού χάρτη.

13. Επειδή, οι αιτούντες προβάλλουν ότι με την προσβαλλόμενη πράξη παραβιάζονται οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και της αναλογικότητας και ότι η προσβαλλόμενη πράξη δεν είναι νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη ως προς την τήρηση των αρχών αυτών. Ειδικότερα, προβάλλεται ότι, στο πλαίσιο της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης δεν έγινε καμία περιβαλλοντική μελέτη, ώστε να αξιολογηθούν οι επιπτώσεις της υλοτόμησης 20 στρεμμάτων, καθώς και ότι η Δασάρχης Θεσσαλονίκης δεν προέβη σε οποιαδήποτε στάθμιση, κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, μεταξύ των συνεπειών της υλοτόμησης της εν λόγω έκτασης και του προσδοκώμενου οφέλους, το οποίο μάλιστα δεν προσδιορίζεται, καθώς στην προσβαλλόμενη πράξη γίνεται απλώς μια γενικόλογη αναφορά σε λόγους δημοσίου συμφέροντος. Επιπλέον, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη στερείται σαφούς, ειδικής και επαρκούς αιτιολογίας,

διότι δεν προκύπτουν τα εξής στοιχεία: α) η αναγκαιότητα υλοτόμησης μιας τόσο μεγάλης έκτασης, σε περίοδο που η χώρα υφίσταται καταστροφικές πυρκαγιές και τεράστια περιβαλλοντική επιβάρυνση, β) οι συγκεκριμένες εργασίες, για τις οποίες κρίνεται αναγκαία και αναπόφευκτη η υλοτόμηση αυτή, και γ) η εξέταση της δυνατότητας περιορισμού της υλοτόμησης στο ελάχιστο αναγκαίο μέτρο ή άλλων τυχόν ηπιότερων μέτρων για την εκτέλεση του έργου.

14. Επειδή, η προσβαλλόμενη άδεια υλοτομίας δεν εκδόθηκε για την ικανοποίηση ιδιωτικών συμφερόντων αλλά στο πλαίσιο και για τις ανάγκες κατασκευής δημόσιου έργου (της κυκλοφοριακής αναβάθμισης της Εσωτερικής Περιφερειακής Οδού Θεσσαλονίκης), το οποίο μάλιστα έχει χαρακτηριστεί από τον Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών ως έργο εθνικού επιπέδου. Το έργο αυτό υπόκειται σε περιβαλλοντική αδειοδότηση, η οποία, εν προκειμένω, έχει πραγματοποιηθεί με την έκδοση, κατόπιν ΜΠΕ, της προαναφερθείσας ΑΕΠΟ. Συνεπώς, η προσβαλλόμενη πράξη, στηριζόμενη στα ως άνω δεδομένα, είναι επαρκώς αιτιολογημένη, ο δε προσβαλλόμενος λόγος περί ελλιπούς αιτιολογίας και ελλείψεως περιβαλλοντικής μελέτης είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Κατά τα λοιπά, οι λόγοι περί παραβίασης της αρχής της αναλογικότητας, ελλιπούς αιτιολογίας ως προς την αναγκαιότητα της υλοτόμησης και μη εξέτασης ηπιότερων μέτρων στρέφονται κατ' ουσίαν κατά της ΑΕΠΟ, η οποία, όμως, δεν αποτελεί αντικείμενο της παρούσας δίκης και δεν μπορεί, ως ατομική διοικητική πράξη, να ελεγχθεί παρεμπιπτόντως στο πλαίσιο της δίκης αυτής (πρβλ. ΣΤΕ 469/2024, 470/2023, 667/2016, 223/2016 7μ., 1055/2010 κ.ά.), τέλος δε, δεν προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε καθ' υπέρβαση της προηγούμενης ΑΕΠΟ. Ως εκ τούτου, οι ως άνω λόγοι προβάλλονται απαραδέκτως.

15. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε κατά κατάχρηση εξουσίας, διότι η 3/2021 Δασική Απαγορευτική Διάταξη έχει ως σκοπό τη διατήρηση και τον πολλαπλασιασμό του πρασίνου στην περιοχή ευθύνης του Δασαρχείου Θεσσαλονίκης προς το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου, ενώ, αντιθέτως, η προσβαλλόμενη πράξη, επικαλούμενη αορίστως το δημόσιο συμφέρον, επιτρέπει την υλοτόμηση μίας τεράστιας έκτασης πολλών στρεμμάτων, γεγονός που προδήλως δεν εξυπηρετεί το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου και δεν συμμορφώνεται προς τις επιταγές του άρθρου 177 του Δασικού Κώδικα. Ωστόσο, ούτε ο Δασικός Κώδικας ούτε η 3/2021 ΔΑΔ απαγορεύουν οποιαδήποτε υλοτόμηση δέντρων εντός της περιοχής ευθύνης του Δασαρχείου Θεσσαλονίκης, αντιθέτως δε επιτρέπουν την υλοτομία κατόπιν άδειας της δασικής αρχής, όπως συμβαίνει εν προκειμένω. Συνεπώς, τα περί του αντιθέτου προβαλλόμενα είναι απορριπτέα ως αβάσιμα, ενώ, κατά τα λοιπά, ο ως άνω λόγος περί κατάχρησης εξουσίας είναι απορριπτέος ως αναπόδεικτος.

16. Επειδή, με το υπόμνημα επιτρέπεται μόνον η ανάπτυξη των λόγων ακυρώσεως που έχουν προβληθεί με το δικόγραφο της αιτήσεως ακυρώσεως ή των προσθέτων λόγων, ενώ δεν επιτρέπεται η προβολή νέων αυτοτελών λόγων ακυρώσεως, οι οποίοι στηρίζονται σε ιδιαίτερη νομική και πραγματική βάση (βλ. ΣΤΕ 938/2024, 1458/2019 κ.ά.). Εν προκειμένω, με το από 10.1.2024 υπόμνημα των αιτούντων προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη δεν αναρτήθηκε στον διαδικτυακό τόπο «Διαύγεια», ότι δεν έχει συνταχθεί τεχνική περιβαλλοντική μελέτη (ΤΕΠΕΜ) του εργοταξιακού χώρου, ότι απουσιάζουν ορισμένες ειδικές μελέτες που θα έπρεπε να έχουν συνταχθεί στο πλαίσιο της ΜΠΕ (κυκλοφοριακή μελέτη, μελέτη οδοποιίας, μελέτη γεφυροποιίας) και ότι η εκπονηθείσα ΜΠΕ είναι πλημμελής ως προς ορισμένα ζητήματα (μετρήσεις θορύβου και αέριων ρύπων, έλλειψη εκτίμησης αθροιστικών επιπτώσεων, κυκλοφοριακό πρόβλημα κ.λπ.). Οι ανωτέρω λόγοι πρέπει να απορριφθούν προεχόντως ως अपараδέκτοι, δεδομένου ότι συνιστούν αυτοτελείς λόγους

ακυρώσεως, οι οποίοι προβάλλονται το πρώτον με το ανωτέρω υπόμνημα και όχι με το εισαγωγικό δικόγραφο ή με δικόγραφο προσθέτων λόγων. [...] Απορρίπτει την αίτηση».

(8.6) ΣτΕ 2451/1998 - Άδεια κοπής ενός δένδρου για τη δημιουργία οδικού κόμβου

«Αριθμός 2451/1998
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Δ΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 10 Ιουνίου 1997, με την εξής σύνθεση: Χ. Γεραρής, Σύμβουλος της Επικρατείας, Προεδρεύων, ελλείποντος του Προέδρου του Τμήματος, Μ. Βροντάκης, Σ. Χαραλαμπίδης, Δ. Πετρούλιας, Ε. Δανδουλάκη, Σύμβουλοι, Δ. Γρατσίας, Ο. Ζύγουρα, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Μ. Καλαντζής, Γραμματέας του Δ΄ Τμήματος.

Για να δικάσει την από 6 Δεκεμβρίου 1996 αίτηση των: ... κατά των: 1) Δήμου ... ο οποίος παρέστη με τ... δικηγόρο ... που τον διόρισε με απόφαση η Δημαρχιακή Επιτροπή του ανωτέρω Δήμου, 2) Νομάρχη Αθηνών και 3) Νομάρχη Ανατολικής Αττικής, οι οποίοι δεν παρέστησαν.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθούν: 1) η υπ' αρ. 699/6.11.1996 πράξη του Δασονομείου Αγίας Παρασκευής, 2) η υπ' αρ. 138/10.9.1996 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου ... και 3) κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Στην δίκη παρέστη ο Υπουργός Γεωργίας, με την ... Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Παρέδρου Δ. Γρατσία. [...]

2. Επειδή με την υπ' αριθ. .../10.9.1996 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου ... αποφασίσθηκε, κατ' έγκριση σχετικής μελέτης, εκπονηθείσης από την εταιρεία ... η διενέργεια έργων διαμορφώσεως σε δύο οδικούς κόμβους της περιοχής του Δήμου και, ειδικότερα, στον κόμβο όπου συναντώνται οι οδοί ... και στον κόμβο όπου συναντώνται οι οδοί ... Με την ίδια απόφαση, ορθώς ερμηνευόμενη, το Δημοτικό Συμβούλιο απεφάσισε να ζητήσει από την αρμόδια αρχή τη χορήγηση της κατά νόμον αδείας, προκειμένου να κοπεί ένα δένδρο, του οποίου την κοπή καθιστά, κατά το Δημοτικό Συμβούλιο, αναγκαία η εκτέλεση των έργων διαμορφώσεως στον πρώτο από τους αναφερθέντες οδικούς κόμβους. Η άδεια αυτή χορηγήθηκε, πράγματι, με την υπ' αριθ. .../6.11.1996 πράξη του Δασονόμου Αγίας Παρασκευής. Με την υπό κρίση αίτηση, εισαγόμενη λόγω σπουδαιότητας ενώπιον της επταμελούς συνθέσεως του Τμήματος, ζητείται ήδη η ακύρωση: α) Της προμνησθείσης, υπ' αριθ. .../10.9.1996, αποφάσεως του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου ... και β) Της προμνησθείσης, υπ' αριθ. .../6.11.1996, πράξεως του Δασονόμου Αγίας Παρασκευής.

6. Επειδή, κατά τα οριζόμενα στο εδάφ. α' της παρ. 8 του άρθρου 14 του πδ/τος 18/1989, προστεθείσης με την παρ. 5 του άρθρου 1 του ν. 1968/1991 (Α' 150), στην αρμοδιότητα του Ε' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας ανήκουν, πλην άλλων, και οι υποθέσεις που αφορούν στη νομοθεσία περί προστασίας των δασών και δασικών εκτάσεων. Εν όψει τούτου και δεδομένου ότι η προσβαλλόμενη, υπ' αριθ. .../6.11.1996 πράξη του Δασονόμου Αγίας Παρασκευής, έχει εκδοθεί κατ' επίκληση των περί υλοτομίας διατάξεων του άρθρου 177 του νδ/τος 86/1969 «Δασικός Κώδιξ» (Α' 7), οι οποίες ανήκουν στη νομοθεσία περί προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων, η υπό κρίση αίτηση πρέπει, κατά το μέρος που ασκείται από τους νομιμοποιηθέντες εκ των

αιτούντων και στρέφεται κατά της ως άνω πράξεως, να παραπεμφθεί προς εκδίκαση στο Ε' Τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας. [...] Παραπέμπει στο Ε' Τμήμα ΣΤΕ».

(8.7) ΣΤΕ ΟΛ 412/1992 - Κοπή δέντρων για οικοδόμηση σε έκταση δασικού χαρακτήρα

«ΣΤΕ 412/1992 Ολομέλεια

Πρόεδρος : Β. Μποτόπουλος. Εισηγητής: Σ. Χαραλαμπίδης, Σύμβουλος.

Με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση: α) της υπ' αριθ. .../1989 οικοδομικής αδείας εκδοθείσης υπό της Διευθύνσεως Πολεοδομίας Αγ. Παρασκευής του Διαμερίσματος Ανατ. Αττικής της Νομαρχίας Αττικής, κατόπιν αιτήσεως της Κτηματικής Εταιρείας του Δημοσίου δια της αδείας επετράπη η ανέγερση εξαορόφου οικοδομής και συγκεκριμένως κτιρίων του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών, εντός του οικοδομικού τετραγώνου του περικλειομένου από την ... και τις οδούς ... του Δήμου Παπάγου Αττικής (Ο.Τ. ...), β) της (καθ' ερμηνείαν του δικογράφου) .../8.8.1989 αποφάσεως του Δασονομείου Αγ. Παρασκευής, με την οποία ενεκρίθη η κοπή διακοσίων (200) πεύκων στον χώρο για τον οποίο εδόθη η προαναφερθείσα οικοδομική άδεια, γ) της υπ' αριθ. .../1990 πράξεως της ανωτέρω Διευθύνσεως, δια της οποίας επετράπη η συνέχιση των οικοδομικών εργασιών (των γενομένων βάσει της επιδίκου οικοδομικής αδείας), ανακληθείσης της υπ' αριθ. .../1989 πράξεως της αυτής αρχής περί διακοπής των εν λόγω εργασιών δ) του π.δ/τος της 8/29.7.1988 (ΦΕΚ Δ' 545) «Καθορισμός όρων δόμησης στον χώρο για ανέγερση κτιρίων του υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών στο Δήμο ... (Ν. Αττικής)», το οποίο προσβάλλεται εκπροθέσμως, διότι η κρινόμενη αίτηση ασκήθηκε μετά την πάροδο εξηκονθημέρου από της δημοσιεύσεώς του και, επομένως, η κρινόμενη αίτηση πρέπει κατά το μέρος τούτο να απορριφθεί.

4. Με το από 28.11.1991 δικόγραφο παρεμβαίνει, προς διατήρηση της ισχύος των προσβαλλομένων πράξεων, η Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου, υπέρ της οποίας εξεδόθη η προσβαλλόμενη οικοδομική άδεια. Η παρέμβαση όμως είναι απορριπτέα ως απαράδεκτη, διότι ο παραστάς δικηγόρος δεν προσκόμισε ειδική συμβολαιογραφική πράξη παροχής εις αυτόν πληρεξουσιότητα. Εξ άλλου, το γενικό συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο που προσκομίσθηκε δεν αρκεί προς νομιμοποίηση του ως άνω δικηγόρου, εφ' όσον δεν συνοδεύεται και από απόφαση του αρμοδίου οργάνου της εταιρείας περί ασκήσεως παρεμβάσεως.

5. Το άρθρο 24 παρ. 1 εδ. α και β του Συντάγματος ορίζει: «1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για την διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα». Περαιτέρω το Σύνταγμα λαμβάνει ειδική μέριμνα για την διαφύλαξη και την προστασία του δασικού πλούτου της Χώρας. Σύμφωνα με τα εδάφια γ' και δ' της ίδιας ως άνω παραγράφου: "Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και γενικά των δασικών εκτάσεων. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δημοσίων δασών και των δημοσίων δασικών εκτάσεων εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη του χρήση που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον". Με τις πιο πάνω διατάξεις, η προστασία του περιβάλλοντος έχει αναχθεί σε συνταγματικά προστατευόμενη αξία και σε υποχρέωση του κράτους, απευθύνονται δε επιταγές στον κοινό νομοθέτη να θεσπίσει τα πρόσφορα, κατά την κρίση του, μέτρα, μέσα στα όρια που διαγράφουν οι ανάγκες για τη διαφύλαξη και προστασία του αγαθού αυτού, σταθμίζοντας, παράλληλα, και τα άλλα συνταγματικώς προστατευόμενα δικαιώματα, καθώς,

επίσης, και το γενικότερο δημόσιο συμφέρον (βλ. και ΣΕ ΟΛ 3754/1981). Και εν ελλείψει, όμως, τέτοιας φύσεως προστατευτικής νομοθετικής διατάξεως, πηγάζει από τις άνω συνταγματικές διατάξεις ευθεία υποχρέωση της Διοικήσεως να λάβει υπ' όψη, κατά τη μόρφωση της κρίσεως της για τη ρύθμιση θεμάτων που αφορούν ή έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον, την ανάγκη προστασίας του και να πάρει τα κατάλληλα προς τούτο μέτρα ή να απέσχει από την έκδοση δυσμενών γι' αυτό πράξεων, κινουμένη πάντα μέσα στη δέσμη των πιο πάνω κριτηρίων που κατευθύνουν τη σχετική νομοθετική δράση (πρβλ. ΣτΕ 10/1977). Περαιτέρω, κατά το άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος, που έχει άμεση εφαρμογή επιβάλλεται μεν, χωρίς κανένα χρονικό περιορισμό στο παρελθόν, η αποκατάσταση του αρχικού δασικού χαρακτήρα εκτάσεων που έχουν καταστραφεί ή αποψιλωθεί παράνομα, εφ' όσον, όμως, η καταστροφή ή η αλλοίωση του δασικού των χαρακτήρα προήλθε αποκλειστικά από υλικές πράξεις ή φυσικά αίτια. Τέλος, οριοθετώντας το πεδίο εφαρμογής των πιο πάνω συνταγματικών διατάξεων, ο νόμος 998/1979 για την προστασία των δασών (ΦΕΚ 289), όρισε στο άρθρο 3 παρ. 6 ότι: «Δεν υπάγονται οπωσδήποτε εις τας διατάξεις του παρόντος νόμου: α)...ε) αι περιοχαί δια τας οποίας υφίστανται εγκεκριμένα έγκυρα σχέδια πόλεων...». Για να θεωρηθεί ότι μία ρυμοτομική ρύθμιση δεν ισχύει, απαιτείται η έκδοση σχετικής αντίθετης διοικ. πράξης χωρίς τέτοια πράξη, δεν μπορεί να κριθεί, από άλλη διοικητική αρχή, το κύρος ρυμοτομικών σχεδίων.

Το άρθ. 117 παρ. 3 Συντ. που επιβάλλει την αναδάσωση, αναφέρεται σε εκχερσώσεις που έγιναν αυθαίρετως (υλικές ενέργειες και όχι στην περίπτωση που υπήρχε δυνατότητα δόμησης βάσει ρυμοτομικού σχεδίου. Το άρθ. 3 παρ. 6 εδ. ε' ν. 990/79 δεν καθιερώνει απόκλιση από τη γενική αρχή αδυναμίας του παρεμπόμποντος ελέγχου των ατομικών πράξεων όπως είναι τα σχέδια πόλεων. Αντίθετες μειοψηφίες. [...]

Τα σχέδια πόλεων (άρθρα 1 και 2 του νδ/τος της 17.7.1923) ή οι πολεοδομικές μελέτες κατά το άρθρο 6 του ν. 1337/1983, κατά το μέρος των που αφορά τον καθορισμό μιας περιοχής ως οικιστικής, τον παρεπόμενο ορισμό των οικοδομησίων και των κοινοχρήστων ή κοινοφελών χώρων και τις συναφείς ρυμοτομικού χαρακτήρος διαρρυθμίσεις, αποτελούν εξειδίκευση ρυθμίσεως πλήρως στον νόμο κατεστρωμένης, η οποία δεν αναφέρεται σε μιά κατηγορία σχέσεων αλλά σε σύνολο περιπτώσεων που έχουν μεταξύ των ένα τοπικό δεσμό. Έτσι, κατά το μέρος τους αυτό, που εξαντλείται στην χάραξη ορισμένων γραμμών (ρυμοτομικών, οικοδομικών κ.λ.), αποτελούν, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου τούτου, γενικές ατομικές πράξεις. Από την άποψη αυτή, αποτελούν το νομικό πλαίσιο για τη δημιουργία πραγματικών καταστάσεων και τη θεμελίωση εμπραγμάτων δικαιωμάτων. Από τη φύση και τον χαρακτήρα τους συνδέονται με την ασφάλεια του δικαίου, κατά τρόπον ώστε, η αμφισβήτηση του κύρους τους, επ' ευκαιρία της προσβολής πράξεως εφαρμογής τους, να πλήττει πραγματικές καταστάσεις που έχουν δημιουργηθεί με σύμπραξη της Διοικήσεως, καθώς και ατομικά δικαιώματα και να κλονίζει την εμπιστοσύνη του πολίτη προς τη Διοίκηση. Εξ άλλου, σύμφωνα με το νόμο (άρθ. 3 και 70 του νδ/τος της 17.7.1923, άρθρο 7 του ν. 1337/1983), τα ρυμοτομικά σχέδια ή οι πολεοδομικές μελέτες εγκρίνονται, τροποποιούνται ή επεκτείνονται σύμφωνα με ορισμένη διοικητική διαδικασία που καταλήγει στην έκδοση της σχετικής πράξεως από την αρμοδία διοικητική αρχή. Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, που πρέπει να ερμηνευθούν εν όψει της σημασίας των ρυμοτομικών σχεδίων, των επιπτώσεών τους τόσο στο γενικότερο δημόσιο συμφέρον όσο και στο συμφέρον των πληττομένων ιδιοκτητών και του όλου πνεύματος της πολεοδομικής νομοθεσίας, για να θεωρηθεί ότι μία ρυμοτομική ρύθμιση δεν ισχύει, δεν αρκεί η συνδρομή λόγων που δικαιολογούν ή

επιβάλλουν την άρση της, αλλά χρειάζεται, συμφώνως άλλωστε και με γενική αρχή του διοικητικού δικαίου, η έκδοση αντίθετης διοικητικής πράξεως από την αρμόδια αρχή. Αν δεν έχει εκδοθεί τέτοια πράξη, οποιαδήποτε άλλη διοικητική αρχή, στην οποία προβάλλεται η συνδρομή των πιο πάνω λόγων, δεν μπορεί να κρίνει το ζήτημα του κύρους των ρυμοτομικών σχεδίων. Έτσι, η γενική αρχή της αδυναμίας του παρεμπόπτοντος ελέγχου των ατομικών πράξεων που έχουν διαφύγει την ευθεία ακυρωτική προσβολή έχει ένα ιδιαίτερο επιπρόσθετο λόγο εφαρμογής σε περίπτωση αμφισβητήσεως του κύρους ρυμοτομικών σχεδίων επ' ευκαιρία προσβολής πράξεως εφαρμογής των. Επομένως, για την κάμψη της αρχής αυτής στα ρυμοτομικά σχέδια, απαιτείται ρητή, ειδική και ανενδοίαστη πρόβλεψη του νομοθέτη. Τέτοια όμως διάταξη δεν υπάρχει, ούτε στο Σύνταγμα, ούτε στον νόμο περί δασών. Πράγματι, οι προστατευτικές των δασών συνταγματικές διατάξεις δεν περιέχουν καμμία σχετική πρόβλεψη. Ούτε, άλλωστε, θα μπορούσε να συναχθεί η κάμψη της ως άνω γενικής αρχής του δικαίου από το όλο πνεύμα και τον σκοπό των ως άνω συνταγματικών διατάξεων. Διότι, δεν εμπίπτει στη δέσμη των μέτρων που σύμφωνα με τι άρθρο 24 παρ. 1 εδ. β' του Συντάγματος υποχρεούνται να παίρνει ο νομοθέτης ή η διοίκηση για τη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος, τα οποία άλλωστε πρέπει να αποφασίζονται μετά από στάθμιση τόσο των άλλων συνταγματικώς προστατευομένων δικαιωμάτων όσο και του γενικότερου δημοσίου συμφέροντος. Εάν ο συνταγματικός νομοθέτης δεν ήθελε την εφαρμογή ορισμένων ρυμοτομικών σχεδίων, όπως εκείνων που ρυμοτόμησαν δασικές εκτάσεις, θα έπρεπε να το είχε προβλέψει ρητώς, με ειδική σχετική μνεία στο κείμενο του Συντάγματος ή στις μεταβατικές του διατάξεις, όπως έπραξε σε άλλα θέματα (πρβλ. άρθρα 107 παρ. 2 και 117 παρ. 2 Συντ.). Περαιτέρω, το άρθρο 117 του παρ. 3 Συντ., που επιβάλλει την αναδάσωση των εκτάσεων που εκχερσώθηκαν παράνομα, δεν μπορεί να παράσχει έρεισμα για τη συναγωγή τέτοιας ρυθμίσεως, αφού, όπως προεξετέθη, αναφέρεται αποκλειστικά σε εκχερσώσεις που έγιναν αυθαίρετως, με υλικές ενέργειες και όχι στην περίπτωση που υπήρχε δυνατότητα δομήσεως βάσει ισχύοντος ρυμοτομικού σχεδίου. Εξάλλου, η διάταξη του άρθρου 3 παρ. 6 εδ. ε του νόμου περί δασών (ν. 998/1979), που εξαιρεί από την εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας τις περιοχές όπου υφίστανται εγκεκριμένα έγκυρα σχέδια πόλεων, δεν καθιερώνει απόκλιση από τη γενική αρχή της αδυναμίας του παρεμπόπτοντος ελέγχου των ατομικών πράξεων. Ο όρος "έγκυρα σχέδια πόλεων", που περιέχεται στη διάταξη αυτή, δεν έχει την έννοια της δυνατότητας ή, πολύ περισσότερο, της υποχρεώσεως ελέγχου της νομιμότητας των ρυμοτομικών σχεδίων επ' ευκαιρία της εφαρμογής των, δεδομένου ότι αναφέρεται απλώς σε ρυμοτομικά σχέδια που έχουν εγκριθεί με διοικητική πράξη που συγκεντρώνει τα αναγκαία εξωτερικά τυπικά στοιχεία του κύρους της, ώστε να είναι εξοπλισμένη με το τεκμήριο της νομιμότητας.

Εν προκειμένω, η άδεια οικοδομής και κοπής δένδρων αφορούν περιοχή κειμένη εντός σχεδίου δυνάμει του βδ/τος της 27.1.1953 «περί επεκτάσεως του σχεδίου ρυμοτομίας Χολαργού (Αττικής) κ.λπ.» (ΦΕΚ Α' 19) και του από 4/9/1968 ομοίου «περί τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου Παπάγου (Αττικής)» (ΦΕΚ Δ' 182). Τα παράπονα δε τα οποία συνίσταται στην αντίθεση των ως άνω διαταγμάτων προς τις προστατευτικές των δασών συνταγματικές διατάξεις δεν στρέφονται ευθέως και αμέσως κατά της προσβαλλομένης οικοδομικής αδειάς και της αδειάς κοπής δένδρων αλλά κατά των ρυμοτομικών διαταγμάτων, των οποίων συνιστούν πράξεις εφαρμογής. Κατά συνέπειαν, τα παράπονα αυτά δεν προβάλλονται παραδεκτώς, εφ' όσον, κατά τα εκτεθέντα, τα ως άνω διατάγματα έχουν διαφύγει την ευθεία ακυρωτική προσβολή. Ούτε δύναται βασίμως να θεωρηθεί ότι οι πλημμέλειες αυτές αποχωρίζονται από τα

ως άνω διατάγματα και ανάγονται σε αυτοτελείς πλημμέλειες των προσβαλλομένων πράξεων, αφού ο δασικός ή μη χαρακτήρας της οικείας εκτάσεως εξετάσθηκε και κρίθηκε κατά την έκδοση των ως άνω ρυμοτομικών διαταγμάτων, δεδομένου ότι κατά νόμον αποτελεί προϋπόθεση του κύρους αυτών. Αν και κατά τη γνώμη πέντε με αποφασιστική ψήφο μελών, ναι μεν κατ' αρχήν και υπό την επιφύλαξη ειδικής νομοθετικής προβλέψεως, το σχέδιο πόλεως, ως ατομική πράξη που έχει διαφύγει τον ακυρωτικό έλεγχο, δεν ελέγχεται παρεμπιπτόντως από της απόψεως της παραβάσεως της υφισταμένης, κατά τον χρόνο εκδόσεώς του, δασικής κ.λπ. νομοθεσίας, πλην όμως, εφόσον το σχέδιο τούτο είναι δεκτικό πολλαπλών εφαρμογών δια της εκδόσεως των αντιστοιχών οικοδομικών αδειών, η επιγενομένως, υπό του Συντάγματος, παρεχομένη εις τα δάση προστασία καθιστά το σχέδιο εφεξής ανεφάρμοστο ως προς εκείνα τα οικοπέδα τα οποία, κατά τον χρόνο ισχύος του Συντάγματος, φέρουν δασική βλάστηση. Επομένως, η άδεια οικοδομής επί δασικής εκτάσεως ελέγχεται ευθέως ως προς την τήρηση της συνταγματικής επιταγής. Ειδικότερα, και προ του Συντάγματος απεκλείετο η οικοδόμηση επί δασών (άρθ. 216 και 150 παρ. 2 ν. 4173/29, αρθ. 60 και 198 ν.δ. 86/69), ενώ κατά τη θέσπιση του Συντάγματος, αντί της διατάξεως του σχεδίου: «το Κράτος δύναται να λαμβάνει ιδιαίτερα ... μέτρα», ετέθη: «υποχρεούται να λαμβάνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα» (προφανώς για τις εκ νομικών ιδίως πράξεως βλάβες των δασών, πέραν των κατ' άρθ. 117 παρ. 3-4 μέτρων που αφορούν τις εξ υλικών ενεργειών βλάβες των δασών). Έτσι, το Σύνταγμα θεσπίζει την προστασία των δασών, χωρίς χρονικούς περιορισμούς και χωρίς σεβασμό πραγματικών καταστάσεων που δημιουργήθηκαν προ αυτού ως και την πλήρη απαγόρευση αλλαγής της μορφής εκμεταλλεύσεως δασικών εκτάσεων σε οικιστικές (ΣΤΕ Ολ 3754/81, πρβ. Ολ 10/88). Με την έννοια δε αυτή συνάδει και η διάταξη του άρθ. 3 παρ. 6 ν. 998/79, που επιφυλάσσει την εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας στις δασικές εκτάσεις οι οποίες μη εγκύρως έχουν ενταχθεί σε σχέδιο πόλεως. Κατά τη γνώμη των αυτών μειοψηφούντων μελών, εν πάση περιπτώσει, η ασφάλεια δικαίου και η αδυναμία παρεμπίπτοντος ελέγχου του κύρους ατομικών πράξεων που έχουν διαφύγει τον ακυρωτικό έλεγχο ευρίσκονται σε επίπεδο κοινού νόμου και κάμπτονται, πάντως, όταν υπάρχει διάταξη η οποία θεσπίζει εξαίρεση από αυτές τις αρχές. Τέτοια περί εξαιρέσεως διάταξη είναι η μνησθείσα του άρθ. 3 παρ. 6 του ν. 998/79, εν όψει της οποίας, συμμορφουμένης προς την κατά το άρθ. 24 του Συντάγματος επιταγή περί λήψεως μέτρων, προστατευτικών του περιβάλλοντος, το έγκυρο του οικείου σχεδίου πόλεως (από πλευράς δασικής νομοθεσίας) αποτελεί όρο εκδόσεως των σχετικών οικοδομικών αδειών. Τούτο δε, αναγκαίως, προϋποθέτει παρεμπίπτοντα έλεγχο του εγκύρου του ρυμοτομούντος δάση διατάγματος ως προς την τήρηση του ως άνω όρου. Η από της απόψεως αυτής ασφάλεια δικαίου αποδοκιμάζεται, εν όψει άλλωστε των αρχών της νομιμότητος (και για να μη καταλύεται αυτή στο μέτρο που υπερακοντίζεται ο σκοπός της ασφαλείας δικαίου), της μη θεσπίσεως κανονιστικής ισχύος στις παρανόμως δημιουργούμενες πραγματικές καταστάσεις, της εξυπηρετήσεως του δημοσίου συμφέροντος και του σεβασμού της εκ του άρθ. 24 του Συντάγματος δημοσίας τάξεως. Υπό την αντίθετη εκδοχή, δια μόνης της επικλήσεως της ασφαλείας δικαίου η προστασία των δασών, η οποία υπό το Σύνταγμα απολαύει ιδιαίτερας μερίμνης εν σχέσει προς οποιοδήποτε άλλο αγαθό, θα κατέληγε να υπολείπεται της προ του Συντάγματος, βάσει της κοινής νομοθεσίας, υφισταμένης προστασίας. Ειδικότερα, η διάταξη του άρθ. 3 παρ. 6 ν. 998/79, απαιτώντας «εγκεκριμένα έγκυρα» σχέδια πόλεως, δεν δύναται να αναφέρεται εις μόνα τα εξωτερικά στοιχεία των ρυμοτομούντων δάση διαταγμάτων και το τεκμήριο της νομιμότητος τούτων, διότι όλες οι πράξεις έχουν κατ' αρχήν το τεκμήριο της νομιμότητος και διότι πάντως θα υπεραρκούσε προς τούτο η λέξη

«εγκεκριμένα». Η επί πλέον λέξη «έγκυρα» ετέθη, ώστε δασικές εκτάσεις ενταχθείσαι στο σχέδιο πόλεως παρανόμως, άνευ συμπράξεως του κυρίως αρμοδίου Υπουργού Γεωργίας, να αποκλεισθούν της εκχερσώσεως και οικοδομήσεως. Και τούτο, μετά την χορήγηση της οικοδομικής αδείας, δεν δύναται κατ' άλλον τρόπο να εξασφαλισθεί, παρά μόνον εάν, προσβαλλομένης της οικοδομικής αδείας, χωρεί παρεμπίπτων έλεγχος της ρυμοτομικής κ.λπ. πράξεως. Τούτο σαφώς συνάγεται από τις προπαρασκευαστικές εργασίες της διατάξεως. Ήτοι, η αρχική διατύπωση απέκλειε της δασικής προστασίας τις «οικοπεδικές εκτάσεις», αλλά κατά την κατ' άρθρο συζήτηση (βλ. πρκ. τμ. Διακοπών/Συν. ΛΕ-11.9.79) υιοθετήθηκε διατύπωση του Υπουργείου Γεωργίας περί μη υπαγωγής στη δασική προστασία περιοχών για τις οποίες υφίστανται «εγκεκριμένα έγκυρα σχέδια πόλεως». Επιδίωξη δε βουλευτών να γίνει δεκτή τροπολογία απαλείφουσα την λέξη «έγκυρα» προς αποφυγήν, ως αναφέρεται στην οικεία εισηγητική έκθεση, κινδύνων στα εντός δασών οικοπέδα, εκ της επί δεκαετίες αμφισβητήσεως της νομιμότητος εντάξεως αυτών εις το σχέδιο πόλεως, απερρίφθη. Η ίδια τροπολογία, που αποτέλεσε αργότερα περιεχόμενο του νόμου 998/79, κρίθηκε αντισυνταγματική. Αλλά και εις μόνα τα εξωτερικά στοιχεία αν αποβλέψει ο ερμηνευτής, η έλλειψη υπογραφής του κατ' εξοχήν αρμοδίου Υπουργού (Γεωργίας), συνιστά την ως άνω έλλειψη εξωτερικού στοιχείου καθιστώντας το διάταγμα μη έγκυρο. Κατά τα λοιπά η ύπαρξη δάσους καθ' εαυτή αποτελεί τον ασφαλέστερο τρόπο δημοσιότητας για την νομική κατάσταση (δηλ. το μη οικοδομήσιμον) της οικείας εκτάσεως και την ασφάλεια δικαίου, ενώ, εξ άλλου, κατά λόγον της σοβαρότητος της παραβάσεως και του προστατευτέου αγαθού, δεν αποκλείεται παρεμπίπτων έλεγχος ατομικής πράξεως και χωρίς να προβλέπεται τούτο από ειδική διάταξη. Επομένως, κατά τη γνώμη των ως άνω μελών, οι προσβαλλόμενες πράξεις θα έπρεπε να ακυρωθούν. Περαιτέρω, ένα από τα ως άνω μειοψηφούμενα μέλη υποστήριξε ότι η ρυμοτομική δάσους πράξη είναι κανονιστική, διότι σε όλες τις ρυμοτομικές πράξεις κυριαρχεί το μη ατομικό στοιχείο, με ρυθμίσεις τοπικώς μεν περιορισμένες αλλά ανεξάρτητες από ωρισμένες περιπτώσεις και συγκεκριμένα πρόσωπα και επομένως οι πράξεις αυτές είναι κατ' αρχήν κανονιστικές. Όμως, εν όψει των πρακτικών δυσχερειών εκ της άνευ προστασίας του δημοσίου συμφέροντος διαρκούς αμφισβητήσεως του κύρους τέτοιων πράξεων, βάσει των οποίων επιτρεπώς αναπτύσσονται οι πόλεις και κατ' εξοχήν δημιουργούνται προστατευτικές πραγματικές καταστάσεις, οι πράξεις αυτές χαρακτηρίζονται ως ατομικές (πλην των όρων δομήσεως). Επί ρυμοτομήσεως, όμως, δασών (κορυφαίας εκδηλώσεως δημοσίας οικιστικής πολιτικής) συντελείται ανεπιτρεπώς βαθεία επέμβαση σε αγαθό ειδικώς, από το Σύνταγμα αλλά, και προ τούτου, από την κοινή νομοθεσία προστατευόμενο και οι λόγοι του δημοσίου συμφέροντος επιβάλλουν, αντιθέτως, την κατά τους όρους ορθόδοξο τρόπο, εν όψει των μνησθέντων μη ατομικών στοιχείων, χαρακτηρισμό των σχετικών πράξεων ως κανονιστικών, των οποίων ο παρεμπίπτων έλεγχος νομιμότητος είναι ελεύθερος. Τέλος, κατά τη γνώμη ενός άλλου μέλους του Δικαστηρίου με αποφασιστική ψήφο, οι προστατευτικές των δασών συνταγματικές διατάξεις δεν περιορίζονται απλώς και μόνο να περιβάλουν με αυξημένο τυπικό κύρος τις σχετικές διατάξεις της προϊσχύουσας δασικής νομοθεσίας, αλλά έχουν ευρύτερο περιεχόμενο, που προσδιορίζεται ειδικότερα και από το άρθρο 3 παρ. 6 εδ. ε' του ν. 998/1979, το οποίο εξαίρεσε από την εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας τις περιοχές όπου υπάρχουν όχι απλώς εγκεκριμένα αλλά επί πλέον και έγκυρα σχέδια πόλεων. Έτσι κάθε διοικητική πράξη που τείνει στην εκχέρσωση δάσους ή δασικής εκτάσεως είναι παράνομη, ανεξάρτητα από την υπαγωγή της εκτάσεως αυτής σε ρυμοτομικό σχέδιο. Προβάλλεται ότι οι προσβαλλόμενες πράξεις είναι ακυρωτές διότι εξεδόθησαν κατ' εφαρμογήν ανισχύρου κανονιστικής πράξεως περί όρων δομήσεως, ήτοι

του πδ/τος από 8/29.7.1988 -Δ' 545- με το οποίο, κατά παράβαση του Συντάγματος (άρθ. 24), ο ισχύων για την οικεία μείζονα περιοχή (βάσει του πδ/τος 9.10/1.11.1979 -Δ' 618) συντελεστής δομήσεως 1 αυξήθηκε στο ΟΤ 189 εις 2,1. Όμως ο λόγος αυτός ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι, στην ως άνω συγκεκριμένη περίπτωση, η μεταβολή αυτή του συντελεστή δομήσεως συνοδευόμενη από την αποβλέπουσα σε αύξηση του απομένοντος πρασίνου σημαντική μείωση της καλύψεως από 40% σε 20%, περιοριζόμενη δε εις μόνο το ειδικού προορισμού ΟΤ 189, δεν αντίκειται, στην ως άνω συνταγματική διάταξιν. Αν και κατά την νυνώμην τεσσάρων με αποφασιστική ψήφο μελών, κατά πάσαν περίπτωση σε δασική περιοχή εντός σχεδίου η αύξηση του συντελεστού δομήσεως αποκλείεται. Διότι, κατά το Σύνταγμα, η μεταβολή του προορισμού δασών για λόγους οικιστικούς δεν επιτρέπεται, είναι δε διάφορη η περίπτωση που για λόγους εθνικής οικονομίας, επιτρέπεται η γεωργική εκμετάλλευση ή άλλη από λόγους δημοσίου συμφέροντος (π.χ. οχυρώσεις της χώρας) επιβαλλομένη χρήση. Το Σύνταγμα προστατεύει το δάσος ως φυσικό αγαθό και ανεξαρτήτως της ειδικωτέρας ονομασίας του ή της θέσεως αυτού σε σχέση με οικιστικά κέντρα ή άλλους χώρους (ΣΤΕ Ολ 2453/82). Εις προστασίαν του αυτού φυσικού αγαθού αποβλέπουν και διατάξεις νόμων (άρθ. 40 παρ. 2 ν. 1337/83, άρθ. 3 παρ. 4 ν. 998/1979, άρθ. 3 και 9 παρ. 3γ ΓΟΚ 1985 κ.ά.). Εξ άλλου, ο συντελεστής δομήσεως είναι αυτοτελής και θεμελιώδης όρος δομήσεως, επικρατέστερος πάντων, προς περιφρούρηση της οικιστικής πυκνότητας (ΣΤΕ Ολ 1710/78) και για το λόγο αυτόν αποκλείεται της εξαιρέσεως από την κατεδάφιση οποιοδήποτε αυθαίρετο συνεπάγεται αύξηση του συντελεστού δομήσεως. Επομένως, κατά την ως άνω γνώμη η ευκαία τυχόν βελτίωση όρου δομήσεως (ως κατά 50% της καλύψεως) δεν νομιμοποιεί την επιδείνωση (και δη πλέον από 100%) του συντελεστού δομήσεως, του οποίου, άλλωστε, η αύξηση ακόμη και σε περιοχές μη καλυπτόμενες από πράσινο δεν γίνεται αποδεκτή. Πέραν του ότι εν προκειμένω, εκτός της βλάβης σε περιοχή με δασική βλάστηση, ματαιούται και ο δημόσιος σκοπός που επιδιώχθηκε με το πδ/γμα 9.10/1.11.1979 (Δ' 618), ήτοι η μείωση, στο λεκανοπέδιο της Αττικής, των συντελεστών δομήσεως, οι οποίοι, εν όψει και του Α.Ν. 395/1968, ήσαν εξαιρετικώς επιβαρυνόμενοι. Επομένως, κατά τη γνώμη αυτή θα πρέπει να γίνει δεκτός ο λόγος αυτός ακυρώσεως.

Ο Δασικός Κώδικας (νδ/τος 86/1969, Α' 7) προβλέπει, στην παρ. 1 του άρθ. 177, περιπτώσεις ατελούς ή χωρίς άδεια υλοτομίας, στην παρ. δε 2 του ίδιου άρθρου ορίζει ότι: «...αι υλοτομαίαι δύνανται να ρυθμισθούν ή περιορισθούν μέχρι πλήρους απαγορεύσεως κατά χώρο, χρόνον, τρόπον κατά τα εν άρθρω 66 οριζόμενα». Οι διατάξεις αυτές δεν έχουν εφαρμογή επί των κειμένων εντός σχεδίου πόλεως ακινήτων, ως προς τα οποία εφαρμόζονται οι ειδικές διατάξεις του ΓΟΚ και του ν. 1337/83. Ειδικώτερα, ο ΓΟΚ (ν. 1577/85 -Α 210-) ορίζει στην παρ. 1 του άρθρου 3 (όπως αυτή έχει αντικατασταθεί με την παρ. 1 του άρθ. 1 του ν. 1772/1988 -Α 91, ημарт. Α 104-) ότι: «Κάθε κτήριο ή εγκατάσταση πρέπει, α) ως προς τη σχέση και τη σύνθεση των όγκων, τις όψεις και τα εν γένει ορατά τμήματά του, να ικανοποιεί τις απαιτήσεις της αισθητικής, τόσο ως μεμονωμένο κτίριο ή εγκατάσταση όσο και σε σχέση με το οικοδομικό τετράγωνο, β) να εντάσσεται στο φυσικό και οικιστικό περιβάλλον, ώστε στα πλαίσια των στόχων της οικιστικής ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. Ο έλεγχος της τήρησης των πιο πάνω προϋποθέσεων ασκείται από την πολεοδομική υπηρεσία με βάση τη μελέτη της άδειας οικοδομής που συνοδεύεται από αιτιολογημένη έκθεση του μελετητή μηχανικού...». Το πδ/γμα της 3/8.9.1983, περί του τρόπου εκδόσεως οικοδομικών αδειών και ελέγχου των ανεγειρομένων οικοδομών (Δ' 394) ορίζει, στην παρ. 3 εδαφ. β του άρθ. 8, ότι: «Άδεια απαιτείται ... για την κοπή δένδρων σύμφωνα με το άρθ. 40 του ν.

1337/1983». Εξ άλλου στην παρ. 4 του άρθρου 15 υπό τον τίτλο «κοπή δένδρων» όπως η διάταξη αυτή προσετέθη με το άρθρο 2 του πδ/τος της 29.1/22.2.1985 (Δ' 49) ορίζεται ότι απαιτείται: «1. Τοπογραφικό, σύμφωνα με τις προδιαγραφές, στο οποίο σημειώνεται η περιοχή αποψίλωσης ή τα σημεία όπου βρίσκονται τα δένδρα που πρόκειται να κοπούν, σαφώς ορισμένα με εξάρτηση από τις πλευρές του οικοπέδου ή του γηπέδου. 2. Φωτογραφίες. 3. Περιγραφή του είδους και του αριθμού των δένδρων που πρόκειται να κοπούν». Τέλος, ο ν. 1337/1983 (Α' 33) ορίζει στην παρ. 2 του άρθ. 40 ότι: «Για την κοπή δένδρων μέσα σε εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια ή τις ΖΟΕ που δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για την προστασία των δασών και των δασικών γενικά εκτάσεων απαιτείται έκδοση αδείας από την οικεία πολεοδομική αρχή. Στους παραβάτες επιβάλλονται οι κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθ. 458 του Ποινικού Κώδικα». Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, ο προτιθέμενος να ανεγείρει οικοδομή εις εντός σχεδίου κείμενο ακίνητο που έχει δένδρα πρέπει να λάβει από την οικεία πολεοδομική υπηρεσία αφ' ενός μεν άδεια οικοδομής, αφ' ετέρου δε άδεια κοπής δένδρων. Προς τούτο οφείλει, τούτο δε αποτελεί προϋπόθεση χορηγήσεως της αδείας οικοδομής, να υποβάλει μαζί με τη σχετική αίτηση - μελέτη και διάγραμμα που να εμφανίζει τα προς κοπήν δένδρα, καθώς και περιγραφήν του είδους και του αριθμού τούτων, και τα λοιπά κατά το άρθρο 15 παρ. 4 του πδ/τος της 3/8.9.1983 απαιτούμενα στοιχεία, εις τρόπον ώστε η πολεοδομική υπηρεσίαν εν πλήρει γνώσει της πραγματικής καταστάσεως να ασκήσει την αρμοδιότητά της σύμφωνα με τις παρατεθείσες διατάξεις. Η αρμοδιότητα αυτή συνίσταται σε οριακό έλεγχο ως προς τη θέση της οικοδομής κατά τρόπον, ώστε αφ' ενός να μην αναιρείται το δικαίωμα καθ' εαυτό του ιδιοκτήτου προς οικοδόμηση και αφ' ετέρου να εξασφαλίζεται η αρμονική ένταξη της οικοδομής στο φυσικό περιβάλλον και η ελάχιστη δυνατή επέμβαση στα υπάρχοντα δένδρα. Αν δεν υποβληθεί το πιο πάνω διάγραμμα με τα λοιπά στοιχεία η εκδιδόμενη οικοδομική άδεια είναι μη νόμιμη. Υπό αντίθετη εκδοχή θα παρεβιάζοντο οι ως άνω παρατεθείσες διατάξεις, οι οποίες, συνάδουσες με το Σύνταγμα (άρθ. 17 παρ. 1 ως προς την προστασία του δικαιώματος ιδιοκτησίας όχι σε βάρος πάντως του γενικού συμφέροντος, άρθ. 24 παρ. 1 ως προς την υποχρέωση προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, ιδιαιτέρως δε της δασικής βλαστήσεως) σαφώς συνδέουν την οικοδομική άδεια με το ζήτημα της κοπής των εντός του οικοπέδου δένδρων. Εν προκειμένω, η .../14.6.1989 οικοδομική άδεια εξεδόθη από την Πολεοδομική Υπηρεσία Αγ. Παρασκευής ασυνδέτως (όπως προκύπτει από τον φάκελο - βλ. ιδίως έγγραφο .../13.9.1991 Διευθύνσεως Πολεοδομίας Ανατολικής Αττικής) προς τη θέση, είδος και αριθμό των εντός του ακινήτου δένδρων, κατόπιν της από 6.6.1989, υπό της Κτηματικής Εταιρείας του Δημοσίου, υποβληθείσης, περί εκδόσεως οικοδομικής αδείας, αιτήσεως, που δεν συνοδευόταν, όπως δεν αμφισβητείται, από διάγραμμα που να εμφανίζει τα προς κοπήν δένδρα μετά περιγραφής της θέσεως, του είδους και του αριθμού τούτων, ως και από τα άλλα, κατά το άρθρο 15 παρ. 4 του πδ/τος της 3/8.9.1983, απαιτούμενα στοιχεία. Επομένως, η οικοδομική αυτή άδεια είναι μη νόμιμη. Περαιτέρω, η 546/8.8.1989 άδεια κοπής δένδρων αναρμοδίως εξεδόθη κατ' εφαρμογήν του άρθ. 177 του Δασικού Κώδικος από το Δασονομείο, αντί της αρμοδίας, σύμφωνα με όσα έχουν εκτεθεί, Πολεοδομικής Υπηρεσίας. Τέλος, η άδεια της πολεοδομικής υπηρεσίας Αν. Αττικής .../5.1.1990 προς συνέχιση οικοδομικών εργασιών είναι μη νόμιμη το μεν λόγω παρανομίας της οικοδομικής αδείας, το δε διότι δι' αυτής η αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία αρνείται την άσκηση της δικής της αρμοδιότητας, περί χορηγήσεως αδείας κοπής δένδρων, στηριζόμενη εις την αναρμοδίως εκδοθείσαν άδειαν του Δασονομείου. Είναι λοιπόν και οι τρείς ως άνω πράξεις ακυρωτέες κατά τα βασίμως προβαλλόμενα.

Αν και κατά την γνώμη τριών μελών με αποφασιστική ψήφο και ενός Παρέδρου, άδεια κοπής δένδρων απαιτείται σε κάθε περίπτωση που πρόκειται να κοπούν δένδρα, συνεπεία κατασκευών ή άλλης νομίμου επεμβάσεως σε οικοπέδο οικοδομημένο ή μη. Η άδεια αυτή δεν εντάσσεται στην διαδικασία εκδόσεως οικοδομικής αδείας, για τη νόμιμη έκδοση της οποίας, συνεπώς, δεν απαιτείται να προηγηθεί άδεια κοπής δένδρων ούτε να υποβληθεί το προβλεπόμενο από τις ανωτέρω διατάξεις τοπογραφικό διάγραμμα που απεικονίζει τα υπάρχοντα δένδρα. Μετά την έκδοση όμως της οικοδομικής αδείας και για την εκτέλεση αυτής απαιτείται άδεια κοπής των αναγκαίων δένδρων για την ανέγερση της οικοδομής, της οποίας η θέση καθορίζεται αποκλειστικά βάσει των όρων δομήσεως, οι οποίοι αποβλέπουν στην ανέγερση οικοδομών αρτίων εξ απόψεως υγιεινής και λειτουργικότητας. Συνεπώς, κατά τη γνώμη αυτή, η προσβαλλόμενη οικοδομική άδεια νομίμως εκδόθηκε, καίτοι δεν προηγήθηκε άδεια κοπής δένδρων και δεν υποβλήθηκε το ανωτέρω διάγραμμα. Εξ άλλου, έξι με αποφασιστική ψήφο μέλη διετύπωσαν την άποψη ότι ναι μεν η Διοίκηση πρέπει να τελεί εν γνώσει της υπάρξεως δένδρων, πλην όμως η υποβολή διαγράμματος και λοιπών στοιχείων δεν αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση της διαδικασίας δια την έκδοση της οικοδομικής αδείας, διότι αρκεί να προκύπτει η ύπαρξη των δένδρων από οποιοδήποτε στοιχείο του φακέλλου. Κατά ταύτα, πρέπει η κρινόμενη αίτηση να γίνει δεκτή, ως προς τους αιτούντες εκείνους που νομιμοποιήθηκαν, κατά το μέρος που στρέφεται κατά των λοιπών πράξεων, πλην του πδ/τος της 8/29.7.1988, ως προς το οποίο πρέπει να απορριφθεί, να απορριφθεί επίσης ως προς τους λοιπούς αιτούντες και να απορριφθεί επίσης ως προς τους λοιπούς αιτούντες και να απορριφθεί επίσης η παρέμβαση».

(8.8) ΑΠ 1017/2020 - Παράνομη υλοτομία και μεταφορά προϊόντων

«Αριθμός 1017/2020
ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ
ΣΤ' Ποινικό Τμήμα

Συγκροτήθηκε από τους Δικαστές: Αβροκόμη Θούα, Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου, Αρτεμισία Παναγιώτου, Γεώργιο Αναστασάκο, Ευφροσύνη Καλογεράτου - Ευαγγέλου και Σταματική Μιχαλέτου - Εισηγήτρια, Αρεοπαγίτες.

Συνήλθε σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημα του στις 11 Φεβρουαρίου 2020, με την παρουσία του Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου Ιωάννη Κωνσταντινόπουλου (κωλυομένου του Εισαγγελέως) και του Γραμματέως Χαράλαμπου Αθανασίου, για να δικάσει την αίτηση του αναιρεσείοντος - κατηγορουμένου Ε.Μ. του Α., κατοίκου ... που εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του ... για αναίρεση της υπ' αριθ. .../2017 αποφάσεως του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου Λάρισας. [...]

Περαιτέρω, κατά τη διάταξη του άρθρου 85 § 1 εδ. α' του νδ/τος 86/1969 «Δασικός Κώδικας», «ουδείς υλοτόμος δύναται να υλοτομήση, κατασκευάση ή συλλέξη δασικά προϊόντα εκ δημοσίων ή μη δασών, προς εμπορίαν ή ατομικάς ανάγκας εάν δεν εφοδιασθή προηγουμένως δι' αδείας υλοτομίας», ενώ κατά τη διάταξη του άρθρου 268 του ίδιου ΝΔ/τος, όπως τροποποιήθηκε με τους νόμους 4055/2012, 4138/2013 και 4280/2014: 1α) Ο οπωσδήποτε βλάπτων δάσος ή δασική έκταση ή προξενών οποιαδήποτε φθορά, β) ο υλοτομών, κατασκευάζων ή συλλέγων δασικά προϊόντα χωρίς άδεια υλοτομίας ή έγκριση ατελούς υλοτομίας ή εγκατάσταση από τη δασική αρχή, προκειμένου δε περί μη δημοσίων δασών, και χωρίς αδεία του ιδιοκτήτη ή του διακατόχου του δάσους, όπου απαιτείται τέτοια άδεια, γ) ο υλοτομών, κατασκευάζων ή συλλέγων δασικά προϊόντα δυνάμει αδείας ή έγκρισης ατελούς υλοτομίας της δασικής αρχής ή

αδείας και του ιδιοκτήτη, προκειμένου περί μη δημοσίου δάσους, κατά τρόπο αντιβαίνοντα στις περί του τρόπου υλοτομίας, κατασκευής ή συλλογής δασικών προϊόντων διατάξεις, δ) ο μεταφέρων δασικά προϊόντα πριν την εξέλεξη ή μετά από αυτήν από τον τόπο της εξέλεξης στον τόπο της πρώτης αποθήκευσης ή από αυτόν, αλλού χωρίς θεώρηση ή εξόφληση του πρωτοκόλλου εξελέξεως του δελτίου μεταφοράς δασικών προϊόντων ή της αδείας υλοτομίας, στις περιπτώσεις όπου δεν συντάσσεται πρωτόκολλο εξέλεξης, για το μεταφερόμενο ποσό, ε) ο μεταφέρων δασικά προϊόντα, πλέον των επιτρεπομένων να μεταφερθούν, σύμφωνα με τα ως άνω έγγραφα μεταφοράς, καθώς και ο κάτοχος των παρανόμως μεταφερόμενων δασικών προϊόντων, εφόσον ειδικές διατάξεις του παρόντος κώδικα δεν ορίζουν άλλως, τιμωρούνται με πρόστιμο ή κράτηση ή και με αμφότερες τις ποινές αυτές, εάν από την παράβαση δεν επήλθε καμία ζημία ή η προξενηθείσα δεν υπερβαίνει τα 300 ευρώ. στ) ο μεταφέρων δασικά προϊόντα, τα οποία έχουν υλοτομηθεί ή συλλεχθεί χωρίς τις απαιτούμενες άδειες, (όπως η περ.στ` προστέθηκε με το άρθρο 48 παρ. 3 Ν. 4280/2014). 2. Εάν η ζημία υπερβαίνει τα 300 ευρώ, ο παραβάτης τιμωρείται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 381 και 382 του ΠΚ. Ως επιβαρυντική περίπτωση θεωρείται, εάν το δάσος είναι δημόσιο.... 3. Ο υπαίτιος των πράξεων των περιπτώσεων β` έως και ε` της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα έτη αν η προξενηθείσα από την τέλεση αυτών στο δάσος ζημία υπερβαίνει τα 10.000 ευρώ. 4. Οι παραβάτες των δασικών αστυνομικών διατάξεων τιμωρούνται με πρόστιμο ή κράτηση, εκτός εάν η από την παράβαση των ως άνω διατάξεων προκύψασα ζημία είναι μεγαλύτερη των 300 ευρώ, οπότε τιμωρούνται με τις ποινές της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου. 5....6.Οποιαδήποτε διάταξη ρυθμίζει τα θέματα του παρόντος άρθρου κατά διάφορο τρόπο καταργείται". Τέλος, η διάταξη του άρθρου 270 του ίδιου ως άνω Ν.Δ/τος 86/1969 -Δασικός Κώδικας, αφορά στις απαγορεύσεις υλοτομίας, μεταφοράς και διακίνησης δενδρυλλίων ή κορυφών ελάτης και άλλων δασοπονικών ειδών από δημόσια και ιδιωτικά δάση και δασικές εν γένει εκτάσεις και τις περιπτώσεις και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπονται, ενώ ως προς τις απειλούμενες ποινές παραπέμπει στις ποινές του ως άνω άρθρου 268 του ίδιου Κώδικα. Από τις διατάξεις αυτές, συνάγεται σαφώς εκτός άλλων, ότι η παράνομη μεταφορά δασικών προϊόντων, η οποία τιμωρείται με τις ποινές που προβλέπονται για την υλοτομία χωρίς άδεια, προϋποθέτει νόμιμη υλοτομία, δηλαδή, αυτή που έχει ενεργηθεί μετά από προηγούμενη άδεια, αφού στοιχείο του αδικήματος της παράνομης μεταφοράς είναι η ενέργεια αυτής πριν από την, με τη σύνταξη πρωτοκόλλου, πιστοποιούμενη εξέλεξη της υλοτομίας ή μετά από αυτήν, αλλά χωρίς δελτίο μεταφοράς, το οποίο εκδίδεται από το αρμόδιο δασικό όργανο, μετά από έλεγχο του αν τα προς μεταφορά δασικά προϊόντα δεν υπερβαίνουν την ποσότητα που είχε επιτραπεί να υλοτομηθεί, η οποία αναγράφεται στο πρωτόκολλο εξελέξεως ή την άδεια υλοτομίας. Επομένως, επί παράνομης υλοτομίας, η μεταφορά δεν τιμωρείται ως ίδιο αυτοτελές έγκλημα, αλλά, στην περίπτωση αυτή, επιβάλλεται μία και μόνο ποινή για την παράνομη υλοτομία. (ΑΠ 20/2015). [...] Περαιτέρω, σύμφωνα με την ως άνω διάταξη του άρθρου 45 του προϊσχύσαντος ΠΚ, αν δύο ή περισσότεροι τέλεσαν από κοινού την αξιόποινη πράξη, ο καθένας τους τιμωρείται ως αυτουργός, ενώ σύμφωνα με την ταυτάριθμη διάταξη του νέου, ισχύοντος από 1-7-2019 ΠΚ, «Αν δύο ή περισσότεροι πραγμάτωσαν από κοινού, εν όλω ή εν μέρει, τα στοιχεία της περιγραφόμενης στον νόμο αξιόποινης πράξης, καθένας τους τιμωρείται ως αυτουργός». Έτσι, η έννοια της συναυτουργίας παραμένει η ίδια κι αποδίδεται με τον όρο "από κοινού" και είναι αντικειμενικά η ταυτόχρονη ή διαδοχική σύμπραξη στην εκτέλεση της κύριας πράξης και υποκειμενικά ύπαρξη κοινού δόλου, με την έννοια ότι κάθε αυτουργός θέλει ή αποδέχεται την πραγμάτωση της αντικειμενικής υπόστασης του διαπραττόμενου εγκλήματος, γνωρίζοντας ότι

και οι λοιποί συμμετοχοί πράττουν με δόλο τέλεσης του ίδιου εγκλήματος και θέλει ή αποδέχεται να ενώσει την δική του δράση με εκείνη των άλλων προς πραγμάτωση της αντικειμενικής υπόστασης του συγκεκριμένου εγκλήματος. Η σύμπραξη δε στην εκτέλεση της κύριας πράξης μπορεί να συνίσταται ή στο ότι καθένας πραγματώνει την όλη αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος ή στο ότι το έγκλημα πραγματώνεται με τις συγκλίνουσες επί μέρους πράξεις των συμμετοχών, ταυτόχρονες ή διαδοχικές, χωρίς να είναι αναγκαίο να αναφέρονται και οι επί μέρους πράξεις καθενός από τους συναυτουργούς. Τούτων παρέπεται ότι σε περίπτωση καταδίκης για πράξη τελεσθείσα κατά συναυτουργία αρκεί στην καταδικαστική απόφαση να αναφέρεται ότι οι δράστες της αξιόποινης πράξης ενήργησαν με κοινό δόλο, χωρίς να απαιτείται να αναφέρονται και να εξειδικεύονται οι επί μέρους υλικές ενέργειες του καθενός από αυτούς για την από κοινού πραγμάτωση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, ενώ από την έλλειψη της εξειδίκευσης αυτής δεν δημιουργείται έλλειψη νόμιμης βάσης, υπό την έννοια της προαναφερθείσας διάταξης του άρθρου 510 § 1 στοιχ. Ε' του ΚΠΔ. Στην προκειμένη περίπτωση, από την επιτρεπτή, για τον έλεγχο της βασιμότητας των προβαλλόμενων λόγων αναιρέσης, επισκόπηση των εγγράφων της δικογραφίας, προκύπτει ότι ο αναιρεσείων - κατηγορούμενος παραπέμφθηκε μαζί με τον Γ. Β., συγκατηγορούμενό του και μη ασκήσαντα αναίρεση ενώπιον του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου Λάρισας για να δικασθούν για τις αξιόποινες πράξεις: α) της παράνομης μεταφοράς δασικών προϊόντων (καυσόξυλων) από κοινού με συνολική ζημία ανώτερη των 10.000 ευρώ, κατ' εξακολούθηση και β) πλαστογραφίας με χρήση από κοινού και κατά μόνες, άπαξ και κατ' εξακολούθηση, δηλαδή, παραπέμφθηκαν με το υπ' αριθμ. .../2017 βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Βόλου να δικασθούν για παράβαση των διατάξεων των άρθρων 216§1 του ΠΚ και 268 §§ 1 περ. ε και 3 του νδ/τος 86/1969, της πράξης της παράνομης μεταφοράς δασικών προϊόντων σε βαθμό κακουργήματος, ενόψει του ότι προσδιορίστηκε ενδεικτικά στο ποσό των 11.871,06 ευρώ η ζημία που θα προκαλούνταν στο δάσος αν η ποσότητα των 200 χ.κ.μ. παρανόμως μεταφερθέντων καυσόξυλων προερχόταν από παράνομη υλοτομία. Με την αναιρεσιβαλλόμενη όμως, υπ' αριθ. .../2017 απόφασή του, το ως άνω Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Λάρισας, κήρυξε τον κατηγορούμενο και ήδη αναιρεσείοντα Ε. Μ. και τον συγκατηγορούμενό του Γ. Β. ένοχους κατά συναυτουργία της αξιόποινης πράξης της παράνομης μεταφοράς δασικών προϊόντων πέραν των επιτρεπομένων να μεταφερθούν, για την οποία και είχε ασκηθεί η ποινική δίωξη και για την οποίαν αυτοί παραπέμφθηκαν με το προαναφερόμενο βούλευμα, προσδιορίζοντας, όμως, την προκληθείσα από τη πράξη τους αυτή ζημία στο ποσό των 6.415,5 ευρώ, που αποτελεί την αξία της παρανόμως μεταφερθείσας ποσότητας καυσόξυλων, όπως ειδικότερα τούτο αναλύεται στο σκεπτικό της προσβαλλόμενης απόφασης. Ακολουθώντας δε, κατ' επιτρεπτή μεταβολή της κατηγορίας από την κακουργηματική μορφή της παραγράφου 3 του άρθρου 268§1 περ.ε του ΝΔ/τος 86/1969, κατά την οποίαν, «Ο υπαίτιος των πράξεων των περιπτώσεων β' έως και ε' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα έτη αν η προξηνηθείσα από την τέλεση αυτών στο δάσος ζημία υπερβαίνει τα 10.000 ευρώ», στην πλημμεληματική μορφή της παραγράφου 2 του ίδιου ως άνω άρθρου κατά την οποίαν, «εάν η ζημία υπερβαίνει τα 300 ευρώ, ο παραβάτης τιμωρείται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 381 και 382 του ΠΚ», επέβαλλε σε καθένα τούτων ποινή φυλάκισης δεκαπέντε (15) μηνών, ανασταλείσα για τρία έτη. Η κρίση όμως αυτή του δικάσαντος Δικαστηρίου, δεν αποτελεί ανεπίτρεπτη μεταβολή κατηγορίας, κατά την εκτεθείσα στην προηγηθείσα στη σχετική νομική σκέψη έννοια, όπως αβασίμως υποστηρίζεται από τον αναιρεσείοντα, αφού απλώς αποσαφηνίσθηκε και προσδιορίστηκε το ύψος της ζημίας που προκλήθηκε από

την συγκεκριμένη πράξη των κατηγορουμένων, χωρίς μεταβολή της ταυτότητας αυτής, αλλά μόνον του βαθμού της, εφόσον αυτός προσδιορίζεται από τον ίδιο το νόμο με βάση την αξία της προκληθείσας από τη συγκεκριμένη πράξη ζημίας και πέραν τούτων, η ως άνω μεταβολή της κατηγορίας είχε ως συνέπεια την ευνοϊκότερη μεταχείριση των κατηγορουμένων, αφού παραπέμφθηκαν για κακούργημα και δικάστηκαν για πράξη πλημμεληματικού χαρακτήρα με την επιβολή της ως άνω αντίστοιχης ποινής. Επομένως, ο συναφής τέταρτος λόγος της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης, από το άρθρο 510§1 στοιχ. Α' του ΚΠΔ, σε συνδυασμό με το άρθρο 171§1 στοιχ. Β' του ίδιου Κώδικα, με τον οποίο προβάλλεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας, λόγω ανεπίτρεπτης μεταβολής της κατηγορίας, είναι αβάσιμος και απορριπτέος.

Περαιτέρω, όπως προκύπτει από την προαναφερθείσα προσβαλλόμενη απόφασή του, το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Λάρισας, που δίκασε σε πρώτο βαθμό, μετά από εκτίμηση και αξιολόγηση όλων των μνημονευομένων, κατά το είδος τους, αποδεικτικών μέσων (ένορκες καταθέσεις μαρτύρων κατηγορίας και υπεράσπισης, αναγνωσθέντα στο ακροατήριό του έγγραφα και απολογίες κατηγορουμένων), δέχθηκε, ανελέγκτως, κατά λέξη, ότι αποδείχτηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: «Ο πρώτος κατηγορούμενος, Γ. Β., άρχισε να ασχολείται από το έτος 2013 με την υλοτομία, λαμβάνοντας την υπ' αριθμ. ...08-2013 άδεια υλοτομίας, στην οποία αντιστοιχεί το υπ' αριθμ. ...08-2013 μερικό πρωτόκολλο εξελέγξεως δασικών προϊόντων, καθώς και τις υπ' αριθμ. ...-08-2013 και ...-10-2013 άδειες υλοτομίας, στις οποίες αντιστοιχεί το υπ' αριθμ. ...-10-2013 τελικό πρωτόκολλο εξελέγξεως δασικών προϊόντων του Δασαρχείου Βόλου, με τις οποίες επιτρεπόταν να υλοτομήσει στη δασική θέση ... του διακατεχόμενου δάσους Χ. Π., για την παραγωγή καυσόξυλων, ποσότητα αείφυλλων πλατύφυλλων δένδρων μέχρι τα 200 χλωρικά κυβικά μέτρα (χ.κ.μ.). Για τη μεταφορά δε των ανωτέρω δασικών προϊόντων τηρούσε σύμφωνα με το Β Δ. 697/1968 σε συνδυασμό με την υπ' αριθμ. ...108321/10-06-2013 Δασική Αστυνομική Διάταξη (Δ.Α.Δ.) αντίστοιχα με τα πρωτόκολλα εξέλεγχης, βιβλία μεταφοράς δασικών προϊόντων, που περιείχαν αριθμημένα δελτία μεταφοράς. Τα ανωτέρω βιβλία είναι τριπλότυπα εκ των οποίων το πρώτο φύλλο χρώματος λευκό είναι Πρωτότυπο, το οποίο συνοδεύει τα μεταφερόμενα δασικά προϊόντα μέχρι την παράδοσή του στον αγοραστή ή παραλήπτη, ο οποίος αφού τα υπογράψει και γράψει την ημερομηνία και ώρα άφιξης του μεταφορικού μέσου κρατάει αυτό σα δικαιολογητικό των δασικών προϊόντων της αποθήκης του. Το δεύτερο φύλλο "Αντίγραφο" παραδίδεται στο Δασαρχείο Βόλου και το τρίτο φύλλο "... " παραμένει στο βιβλίο του δελτίου μεταφοράς. Σύμφωνα δε με το άρθρο 5 της ανωτέρω Δ.Α.Δ. το δελτίο μεταφοράς συντάσσεται στον τόπο φόρτωσης των δασικών προϊόντων από τον κάτοχο αυτών, ενοικιαστή, υλοτόμο, ξυλέμπορο κτλ. μεταφορέα των δασικών προϊόντων με ευθύνη του και πριν το μεταφορικό μέσο αναχωρήσει για τον τόπο προορισμού του. Είναι δε αυτονόητο, ότι τα αναγραφόμενα στα τρία αυτά έντυπα, πρωτότυπο αντίγραφο και ... πρέπει να είναι πανομοιότυπα, προκειμένου να ελέγχονται τόσο οι ποσότητα ξυλείας που έχει υλοτομηθεί με βάση την άδεια υλοτομίας και αναγράφεται τόσο σ' αυτή, όσο και στο πρωτόκολλο εξέλεγχης δασικών προϊόντων, ο αριθμός του οποίου αναγράφεται πάνω στο δελτίο μεταφοράς, η οποία σε κάθε πώληση - μεταφορά μειώνεται και πρέπει να αναγράφεται το υπόλοιπό της, όσο και οι μεταφερόμενες κάθε φορά ποσότητες. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να συντάσσονται, σύμφωνα με την κατάθεση της πρώτης μάρτυρα κατηγορίας, Σ. Μ., δασοπόνου του Δασαρχείου Βόλου, με στυλό ανεξίτηλο και καρμπόν. Όπως δε προέκυψε από όσα κατέθεσε ο πρώτος κατηγορούμενος κατά την απολογία του, τα ανωτέρω δελτία μεταφοράς δασικών προϊόντων κατά τη φόρτωσή τους πριν τη μεταφορά τους συνέτασσε εξολοκλήρου (ήτοι και την ημερομηνία και ώρα άφιξης στον παραλήπτη) ο ίδιος. Στα πλαίσια δε της ανωτέρω δραστηριότητάς του

συνεργάστηκε με τον δεύτερο κατηγορούμενο, Ε. Μ., ο οποίος αγόραζε και ο ίδιος δασικά προϊόντα. Αποδείχθηκε δε ότι στα πλαίσια της ανωτέρω συνεργασίας τους, στο Βόλο κατά το χρονικό διάστημα από 01-04-2014 μέχρι και 05-07-2014, ενεργώντας με πρόθεση και από κοινού οι ανωτέρω συγκατηγορούμενοι και κατά τρόπον που ο ένας αποδεχόταν πλήρως τις πράξεις του άλλου, με περισσότερες πράξεις που συνιστούν εξακολούθηση του ιδίου εγκλήματος, μετέφεραν δασικά προϊόντα, πέραν των επιτρεπομένων να μεταφερθούν, σύμφωνα με τα έγγραφα μεταφοράς. Συγκεκριμένα αποδείχθηκε ότι στους ανωτέρω τόπο και χρόνους, κατόπιν συναπόφασης και σε εκτέλεση κοινού τους σχεδίου, ο εκ των κατηγορουμένων Ε. Μ., μετέφερε με το υπ' αριθμό ... ΙΧΦ αυτοκίνητο: α) στις 05.07.2014 ποσότητα καυσόξυλων αείφυλλων, πλατύφυλλων και δρυός χλωρά 40 χ.κ.μ., β) στις 29.06.2014 ποσότητα καυσόξυλων αείφυλλων, πλατύφυλλων και δρυός χλωρά 40 χ.κ.μ., γ) στις 16.06.2014 ποσότητα καυσόξυλων αείφυλλων, πλατύφυλλων και δρυός χλωρά 40 χ.κ.μ., δ) στις 05.04.2014 ποσότητα καυσόξυλων αείφυλλων, πλατύφυλλων και δρυός χλωρά 40 χ.κ.μ. και ε) στη 01.04.2014 ποσότητα καυσόξυλων αείφυλλων, πλατύφυλλων και δρυός χλωρά 40 χ.κ.μ. Πιο συγκεκριμένα αποδείχθηκε ότι την 5η Ιουλίου 2014 και περί ώρα 15:20, ο δεύτερος κατηγορούμενος Ε. Μ., κατελήφθη να μεταφέρει με το υπ' αριθμ. ... φορτηγό αυτοκίνητο, ιδιοκτησίας Μ. Κ. του Δ., 40 χ.κ.μ. καυσόξυλα αειφόρων πλατύφυλλων και δρυός χλωρά, τα οποία είχε φορτώσει από την μάντρα του πρώτου κατηγορούμενου, που βρίσκεται στο ... με προορισμό την ... συνοδευόμενα από το με αριθμό ... Δελτίο Μεταφοράς Δασικών Προϊόντων (Δ.Μ.Δ.Π), το οποίο του είχε δώσει ο πρώτος κατηγορούμενος. Ωστόσο από την έρευνα που έγινε από τους αρμόδιους υπαλλήλους του Δασαρχείου Βόλου, στο βιβλίο Δελτίων Μεταφοράς Δασικών Προϊόντων που τηρούσε ο πρώτος κατηγορούμενος και αφορούσε το υπ' αριθμ....-10-2013 τελικό πρωτόκολλο εξελέγξεως δασικών προϊόντων του Δασαρχείου Βόλου και συγκεκριμένα κατά την αντιπαραβολή του πρωτοτύπου (που συνόδευε τα ανωτέρω προϊόντα), του αντιγράφου και του στελέχους που παραμένει στο βιβλίο, διαπιστώθηκε (μεταξύ άλλων παραποιήσεων που θα εκτεθούν κατωτέρω) ότι το πρωτότυπο του με αριθμό 00... Δελτίου Μεταφοράς Δασικών Προϊόντων που κατείχε ο δεύτερος κατηγορούμενος και συνόδευε την ανωτέρω ποσότητα δασικών προϊόντων, ήταν διαφορετικό από το υπ' αριθμ. 00... αντίστοιχο ... αυτού. Ειδικότερα ενώ στο τελευταίο αναγραφόταν ημερομηνία και ώρα αναχώρησης και άφιξης του μεταφέροντα τα δασικά προϊόντα τα στοιχεία "Κυριακή, 29-06-2014, 9.30" και "Κυριακή, 29-06-2014, 11.30" αντίστοιχα, το Πρωτότυπο και το Αντίγραφο αυτού, παραποιήθηκαν στο ανωτέρω σημείο με τη διαγραφή από αυτά του στοιχείου της ημερομηνίας και ώρας αναχώρησης και άφιξης, ήτοι διαγράφηκαν τα στοιχεία "Κυριακή, 29-6-2014, 9.30" και "Κυριακή, 29-6-2014, 11.30" αντίστοιχα με την αναγραφή στο μεν Πρωτότυπο τα στοιχεία "Σάββατο 5-7-2014, 10.00" και " Σάββατο 5-7-2014 12:30" αντίστοιχα, στο δε Αντίγραφο "Σάββατο 5-7 00" και " Σάββατο 12:30" αντίστοιχα. Από έρευνα δε που πραγματοποιήθηκε την ίδια ημέρα (05-07-2014) στη μάντρα του δεύτερου κατηγορούμενου, διαπιστώθηκε ότι είχε μεταφερθεί προγενέστερα, άλλο ένα φορτηγό καυσόξυλα ίδιας κατηγορίας και διαμέτρου με τα προηγούμενα, 40 χ.κ.μ. καυσόξυλα αειφόρων πλατύφυλλων και δρυός, τα οποία είχε δει ο Δασοφύλακας Ι. Σ. να μεταφέρει ο δεύτερος κατηγορούμενος την Κυριακή 29-06-2014, περνώντας από την ... και δεν είχε τα αντίστοιχα δελτία μεταφοράς δασικών προϊόντων. Επίσης διαπιστώθηκε ότι από τα ανωτέρω καυσόξυλα, τα 20 χ.κ.μ. ήταν στη μάντρα του και τα υπόλοιπα 20 χ.λ.μ. είχαν τοποθετηθεί στα καμίνια επί τόπου για την παραγωγή ξυλανθράκων. Από τα ανωτέρω αποδεικνύεται ότι στις 29-06-2014 πραγματοποιήθηκε από τον δεύτερο κατηγορούμενο, με το υπ' αριθμ. ... φορτηγό αυτοκίνητο, η ανωτέρω μεταφορά

δασικών προϊόντων και ο πρώτος κατηγορούμενος, Γ. Β., συμπλήρωσε μεν τα τρία φύλλα του ανωτέρω τριπλότυπου βιβλίου δελτίων μεταφοράς δασικών προϊόντων, τα οποία είχαν τον αριθμό ... και είναι θεωρημένα και σφραγισμένα από το Δασαρχείο Βόλου, χρησιμοποιώντας όμως στυλό που σβήνει και όχι στυλό ανεξίτηλης γραφής και καρμπόν, προκειμένου να είναι αντίγραφα σύμφωνα με το Β.Δ. 697/21-10-1968 και την υπ' αριθμ. 21/2013 Δ.Α.Δ., όπως προαναφέρθηκε, χωρίς όμως να δώσει στον δεύτερο κατηγορούμενο το πρωτότυπο και το αντίγραφο του υπ' αριθμ. ... δελτίο μεταφοράς που θα πρέπει να συνοδεύει τα μεταφερόμενα καυσόξυλα, γι' αυτό και κατά τον έλεγχο του τελευταίου από τον Δασοφύλακα Ι. Σ., τούτος (δεύτερος κατηγορούμενος) δεν τα είχε μαζί του, όπως προαναφέρθηκε. Στη συνέχεια ο πρώτος κατηγορούμενος, Γ. Β., στις 05-07-2014, νόθευσε το πρωτότυπο και το αντίγραφο του υπ' αριθμ. .../29-06-2014 δελτίου μεταφοράς δασικών προϊόντων αλλάζοντας την ημερομηνία και ώρα αναχώρησης και άφιξης, κατά τα ανωτέρω διαλαμβανόμενα. Επομένως, αποδείχθηκε ότι αμφότεροι οι κατηγορούμενοι ενεργώντας με πρόθεση και από κοινού μετέφεραν στις 05-07-2014, καυσόξυλα 40 χ.κ.μ., ποσότητα πέραν της επιτρεπόμενης να μεταφερθεί, σύμφωνα με τα έγγραφα μεταφοράς, καθόσον το υπ' αριθμ. ... δελτίο μεταφοράς δασικών προϊόντων ήταν, κατά τα ανωτέρω αποδειχθέντα, νοθευμένο από τον πρώτο κατηγορούμενο, ως προς την ημερομηνία και ώρα αναχώρησης και άφιξης. Στην πραγματικότητα δηλαδή δεν υπήρχε για την ποσότητα αυτή έγκυρο δελτίο μεταφοράς, τα δε υπ' αριθμ. ... στελέχη του Βιβλίου μεταφοράς δασικών προϊόντων γράφτηκαν την 5η Ιουλίου 2014, ενόσω ο Δασοφύλακας περιμένε τον πρώτο κατηγορούμενο να του φέρει για κατάσχεση το βιβλίο, προκειμένου ο τελευταίος να καλύψει την επιπλέον αυτή ποσότητα κατά τη μεταφορά της οποίας είχε καταληφθεί ο δεύτερος κατηγορούμενος. Στις 29-06-2014 μετέφεραν ποσότητα 40 χ.κ.μ., χωρίς αυτή να συνοδεύεται από δελτίο μεταφοράς δασικών προϊόντων, καθιστώντας τη μεταφορά παράνομη. Από δε τη ποσότητα των 40 χ.κ.μ. τα 20 χ.κ.μ. μετατράπηκαν σε ξυλάνθρακα. Επίσης, αποδείχθηκε ότι αμφότεροι κατηγορούμενοι ενεργώντας με πρόθεση και από κοινού μετέφεραν στις 04-2014, 05-04-2014 και 16-06-2014 επιπλέον καυσόξυλα, ποσότητας 40 χ.κ.μ. την κάθε μεταφορά, ήτοι συνολικά 120 χ.κ.μ. καθόσον διαπιστώθηκε από τους αρμόδιους υπαλλήλους του Δασαρχείου ότι ο δεύτερος κατηγορούμενος, Ε. Μ., ενώ κατείχε τα υπ' αριθμ. ...04-2014, ...04-2014 και ...-06-2014 αντίστοιχα τιμολόγια - δελτία αποστολής (για αγορά αγροτικών προϊόντων), τα οποία είχαν εκδοθεί επ' ονόματι Β. Π. (ως προμηθεύτριας), συζύγου του πρώτου κατηγορούμενου, δικαιούχου των δασικών προϊόντων, τούτος (δεύτερος κατηγορούμενος) δεν είχε προς έλεγχο τα αντίστοιχα πρωτότυπα δελτία μεταφοράς δασικών προϊόντων, ως όφειλε. Στο δε ανωτέρω βιβλίο δελτίων μεταφοράς προϊόντων, που τηρούσε ο πρώτος κατηγορούμενος δεν υπάρχουν στελέχη με τις ανωτέρω ημερομηνίες, πλην του υπ' αριθμ. .../01-04-2014 ..., στο οποίο γράφει μεν τη μεταφερόμενη ποσότητα των 40 χ.κ.μ., και ότι η πριν από την ανωτέρω μεταφορά εναπομείνασα ποσότητα καυσόξυλων του υπ' αριθμ. ...-10-2013 πρωτοκόλλου ανέρχεται σε 154 χ.κ.μ., εντούτοις ως υπόλοιπο, (από το ως άνω πρωτόκολλο) για την επόμενη μεταφορά ποσό γράφει τα 150 χ.κ.μ., αντί του ορθού 114 (154-40). Δηλαδή αφαιρεί μόνο τέσσερα (4) χ.κ.μ., ενώ δίνει προς μεταφορά 40 χ.κ.μ. Συνεπώς σύμφωνα με το Β.Δ. 697/1968 σε συνδυασμό με την υπ' αριθμ. ...108321/10-06-2013 Δασική Αστυνομική Διάταξη (Δ.Α.Δ.), το ανωτέρω υπ' αριθμ. .../01-04-2014 δελτίο μεταφοράς δασικών προϊόντων είναι άκυρο, καθόσον δεν συμπληρώθηκε ορθά και ως εκ τούτου και η μεταφορά αυτή καθίσταται παράνομη. Ακολουθώντας, από το από 15-05-2014 πρωτόκολλο μηνύσεως που συνέταξε η δασοπόνος του Δασαρχείου Βόλου Σ. Μ., την από 04-

12-2014 ένορκη κατάθεση της ίδιας ενώπιον της Δημοσίου Δασικού Κατηγόρου ως προανακριτικού υπαλλήλου, που δόθηκε στα πλαίσια της διαταχθείσας από τον Εισαγγελέα προκαταρκτικής εξέτασης, αλλά και από την ένορκη κατάθεση της τελευταίας ενώπιον του παρόντος δικαστηρίου, αποδείχθηκε ότι η θετική ζημία που προκλήθηκε από τις ανωτέρω παράνομες μεταφορές δασικών προϊόντων ανέρχεται στο ποσό των 6.415,50 ευρώ που αναλύεται ως εξής: 1749€ (= 60 χ.κ.μ. που αφορούν τις; παράνομες μεταφορές που έγιναν τις ημερομηνίες 29-06-2014 και 05-07-2014 Χ 29,15€/χ.κ.μ.) + 1.168,5€ (= 2.850 κατασχεθέντα κιλά ξυλανθράκων που προήλθαν από την καύση 20 χ.κ.μ. καυσοξύλων Χ 0,41€/το κιλό) + 3.498 (= 120 χ.κ.μ. που αφορούν τις παράνομες μεταφορές καυσοξύλων που έγιναν τις ημερομηνίες, 01-04-2014, 05-04-2014 και 16-04-2014, από 40 κ.χ.μ. έ:καστη, Χ 29,15€/ χ.κ.μ.). Από την κατάθεση δε της ίδιας μάρτυρα ενώπιον του παρόντος Δικαστηρίου, αποδείχθηκε ωστόσο, ότι το ποσό των 11.871,06 ευρώ με βάση το οποίο ασκήθηκε η ποινική δίωξη σε βάρος των κατηγορουμένων για την τέλεση από αυτούς του αδικήματος της μεταφοράς δασικών προϊόντων, πλέον των επιτρεπομένων να μεταφερθούν σύμφωνα με τα δελτία μεταφοράς δασικών προϊόντων σε βαθμό κακουργήματος, κατά την 1 παρ. 3 σε συνδυασμό με την παρ. 1 περ. ε του άρθρου 268 του Ν.Δ. 86/1969, για το οποίο παραπέμφθηκαν να δικαστούν με το υπ' αριθμ. 75/2017 βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Βόλου ενώπιον του παρόντος Δικαστηρίου, αποτελεί τη ζημία που θα προκαλούνταν στο δάσος υπό την προϋπόθεση ότι η ποσότητα των 200 χ κ.μ. παρανόμως επιπλέον μεταφερθέντων από τους κατηγορούμενους καυσοξύλων προερχόταν από παράνομη υλοτομία αυτών, η οποία θα αντιστοιχούσε κατά τους υπολογισμούς της μάρτυρα σε 12.500 στρέμματα. Όπως όμως προκύπτει από την ως άνω από 04-12-2014 ένορκη προανακριτική της κατάθεση, δεν έχει υπολογιστεί η ζημία που προκλήθηκε στο δάσος στην περίπτωση που η σνωτέρω επιπλέον ποσότητα καυσόξυλων που μεταφέρθηκε από τους κατηγορούμενους, είναι προϊόν παράνομης υλοτομίας, καθόσον δεν διαπιστώθηκε η συγκεκριμένη έκταση που υλοτομήθηκε. Η ανωτέρω τιμή των 11.871,06 ευρώ αναφέρθηκε από την ως άνω μάρτυρα ενδεικτικά, ως το κόστος της αποκατάστασης της έκτασης που πιθανόν να υλοτομήθηκε παράνομα από την οποία προήλθαν τα 200 χ.κ.μ. που μεταφέρθηκαν παράνομα. Η πράξη όμως για την οποία κατηγορούνται οι κατηγορούμενοι είναι η μεταφορά επιπλέον των επιτρεπομένων να μεταφερθούν δασικών προϊόντων που ανέρχεται σε 200 χ.κ.μ. καυσόξυλων, η οποία σύμφωνα με την ανωτέρω σχετική νομική σκέψη, αποκλείει την τέλεση της παράνομης υλοτομίας αυτών, αφού η διάπραξη της πρώτης προϋποθέτει νόμιμη υλοτομία. Ενόψει όλων των ανωτέρω και εφόσον αποδείχθηκε ότι η ζημία που προκλήθηκε από την ανωτέρω παράνομη πράξη των κατηγορούμενων ανέρχεται στο ποσό των 6.415,5 ευρώ, είναι δηλαδή κάτω των 10.000 ευρώ, πρέπει τούτοι να κηρυχθούν ένοχοι για την τέλεσή της στη μορφή του πλημμελήματος σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 268 του Π.Δ. 86/69 και όχι κατά την παρ. 3 του ίδιου άρθρου, ήτοι του κακουργήματος για την οποία παραπέμφθηκαν, και συγκεκριμένα για την τέλεση της φθοράς ξένης ιδιοκτησίας ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, που προβλέπεται και τιμωρείται κατ' άρθρα 382 και 381 Π.Κ. κατ' επιτρεπτή μεταβολή της κατηγορίας. Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι ο πρώτος κατηγορούμενος Γ. Β., στο ... του Βόλου, στους κάτωθι αναφερόμενους χρόνους, με περισσότερες πράξεις που συνιστούν εξακολούθηση του ιδίου εγκλήματος νόθευσε έγγραφο, δηλαδή γραπτό που προορίζεται ή είναι πρόσφορο να αποδείξει γεγονός που έχει έννομη σημασία, με σκοπό να παραπλανήσει με τη χρήση του άλλους σχετικά με γεγονός που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες και έκανε χρήση αυτού. Ειδικότερα: α) στις 05.07.2014 ο πρώτος κατηγορούμενος ενεργώντας με πρόθεση, νόθευσε, όπως προαναφέρθηκε, το με αριθμό 00.../05-07-2014 Δελτίο Μεταφοράς Δασικών

Προϊόντων, το Πρωτότυπο και το Αντίγραφο αυτού, διαγράφοντας του στοιχείου της ημερομηνίας και ώρας αναχώρησης και άφιξης, ήτοι διέγραψε τα στοιχεία "Κυριακή, 29-6-2014, 9.30" και "Κυριακή, 29-6-2014, 11.30" αντίστοιχα με την αναγραφή στο μεν Πρωτότυπο τα στοιχεία "Σάββατο 5-7-2014, 10.00" και "Σάββατο 5-7-2014 12:30" αντίστοιχα, στο δε Αντίγραφο "Σάββατο 5-7 00" και "Σάββατο 12:30" αντίστοιχα με σκοπό να παραπλανήσει με τη χρήση του τρίτους ότι ο Ε. Μ. στις 05-07-2014, ημέρα Σάββατο μετέφερε 40 χ.κ.μ. καυσόξυλα αείφυλλων, πλατύφυλλων και δρυός με το αριθμό κυκλοφορίας ... ΙΧΦ αυτοκίνητο διαθέτοντας προς τούτο το απαραίτητο δασονομικό έγγραφο/δελτίο μεταφοράς δασικών προϊόντων. Αποδείχθηκε δε ότι ο "δεύτερος κατηγορούμενος έκανε χρήση αυτού του εγγράφου, καθόσον το επέδειξε στις 05.07.2014 στα αρμόδια όργανα του Δασαρχείου Βόλου κατά τη διενέργεια του νομίμου ελέγχου, ωστόσο δεν αποδείχθηκε με πλήρη δικανική βεβαιότητα ότι τούτος, (δεύτερος κατηγορούμενος) είχε κάποια συμμετοχή στη νόθευση του ανωτέρω εγγράφου από τον πρώτο κατηγορούμενο.

Επιπλέον, αποδείχθηκε ότι ο τελευταίος (πρώτος κατηγορούμενος) στις 29.03.2014, νόθευσε το Πρωτότυπο του με αριθμό ...29-03-2014 Δελτίου Μεταφοράς Δασικών Προϊόντων, διαγράφοντας από αυτό το στοιχείο του όγκου/βάρους των δασικών προϊόντων ήτοι το στοιχείο "12" που είχε γράψει στο ... και αναγράφοντας επ' αυτού στη θέση του το στοιχείο "40", με σκοπό να παραπλανήσει με τη χρήση του τρίτους ότι μετέφεραν νομίμως 40 χ.κ.μ. δασικών προϊόντων, διαθέτοντας προς τούτο το απαραίτητο δασονομικό έγγραφο/δελτίο μεταφοράς δασικών προϊόντων. Του εγγράφου αυτού έκανε χρήση ο Γ. Β., καθόσον το επέδειξε στις 16.05.2014 στα αρμόδια όργανα του Δασαρχείου Βόλου κατά τη διενέργεια του νομίμου ελέγχου, με σκοπό να τους παραπλανήσει με τη χρήση του και να θεωρήσουν ότι τα δασικά προϊόντα μεταφέρονται από τον μεταφορέα Ζ. Τ. νομίμως. Επίσης, στον ίδιο τόπο στις 17.09.2013, ο ίδιος κατηγορούμενος νόθευσε το Αντίγραφο του με αριθμό .../27-09-2013 Δελτίου Μεταφοράς Δασικών Προϊόντων, διαγράφοντας από αυτό το στοιχείο της ημερομηνίας και ώρας αναχώρησης και άφιξης του μεταφέροντα τα δασικά προϊόντα ήτοι τα στοιχεία "Παρασκευή, 27-09-2013, 10.30" και "Παρασκευή, 27-09-2013, 11.30" αντίστοιχα που ήταν γραμμένα στο ... και αναγράφοντας επ' αυτού (στο αντίγραφο) στην ίδια θέση τα στοιχεία "Τρίτη 17-09-2013,09.30" και "Τρίτη 17-09-2013, 11.30" καθώς και το στοιχείο του όγκου/βάρους των δασικών προϊόντων ήτοι το στοιχείο "2" που ήταν γραμμένο στο ... και αναγράφοντας επ' αυτού (στο αντίγραφο) στη θέση του το στοιχείο " 12" με σκοπό να παραπλανήσει με τη χρήση του τρίτους ότι στις 17-09-2013, ημέρα Τρίτη μετέφερε ο ίδιος 12 χ.κ.μ. καυσόξυλα αείφυλλων, πλατύφυλλων και δρυός με το με αριθμό κυκλοφορίας ... ΙΧΦ αυτοκίνητο διαθέτοντας προς τούτο το απαραίτητο δασονομικό έγγραφο/δελτίο μεταφοράς δασικών προϊόντων. Του εγγράφου αυτού έκανε αυτός χρήση, καθόσον το επέδειξε στις 17.09,2013 στα αρμόδια όργανα του Δασαρχείου Βόλου κατά τη διενέργεια του νομίμου ελέγχου, με σκοπό να τους παραπλανήσει με τη χρήση του και να θεωρήσουν ότι τα δασικά προϊόντα μεταφέρονται από αυτόν νομίμως, δ) Στον ίδιο τόπο και στις 27-09-2013 ο ίδιος κατηγορούμενος, Γ. Β. νόθευσε το Αντίγραφο του με αριθμό ... -09-2013 Δελτίου Μεταφοράς Δασικών Προϊόντων, διαγράφοντας από αυτό το στοιχείο του ονοματεπωνύμου του μεταφορέα και του μεταφορικού μέσου ήτοι τα στοιχεία " Γ. Β." και "... " αντίστοιχα, που ήταν γραμμένα στο ... και αναγράφοντας επ' αυτού (στο αντίγραφο) στη θέση του τα στοιχεία "Π. Β." και "... " καθώς και το στοιχείο του όγκου/βάρους των δασικών προϊόντων και την ώρα αναχώρησης και άφιξης του μεταφέροντα τα δασικά προϊόντα ήτοι τα στοιχεία "2" και "10.,30 - 12.30" που ήταν γραμμένα στο ..., αναγράφοντας επ' αυτού (στο αντίγραφο) στη θέση τους τα στοιχεία "12" και "Παρασκευή 27-09-2013 14.0" και " Παρασκευή 27-

09- 2013 15.00" αντίστοιχα με σκοπό να παραπλανήσει με τη χρήση του τρίτους ότι δήθεν στις 27 -09-2013, ημέρα Παρασκευή ο Β. Π. μετέφερε 12 χ.κ.μ. καυσόξυλα αείφυλλων, πλατύφυλλων και δρυός με τβ. αριθμό κυκυκυκλοφορίας ... ΙΧΦ αυτοκίνητο διαθέτοντας προς τούτο το απαραίτητο δασονομικό έγγραφο/δελτίο μεταφοράς δασικών προϊόντων και στις 17-10-2013, ο πρώτος κατηγορούμενος νόθευσε το ... του αριθμό ...16-10-2013 Δελτίο Μεταφοράς Δασικών Προϊόντων, διαγράφοντας από αυτό το στοιχείο της ημερομηνίας αναχώρησης και άφιξης.

Με βάση δε τις ως άνω παραδοχές, το Δικαστήριο της ουσίας κήρυξε τον κατηγορούμενο και ήδη αναιρεσιόνοτα Ε. Μ. και τον συγκατηγορούμενό του και μη ασκήσαντα αναίρεση Γ. Β., όπως και παραπάνω αναγράφεται, ένοχους κατά συναυτουργία της αξιόποινης πράξης της παράνομης μεταφοράς δασικών προϊόντων πέραν των επιτρεπομένων να μεταφερθούν, με συνολική ζημία ανερχόμενη στο ποσό των 6.415,5 ευρώ και επέβαλε στον καθένα τούτων ποινή φυλάκισης δεκαπέντε (15) μηνών, ανασταλείσα για τρία έτη, κατά τα αναγραφόμενα κατά λέξη στο διατακτικό της προσβαλλόμενης απόφασης, κατά το ενδιαφέρον στην κρινόμενη υπόθεση μέρος του: ""ΚΗΡΥΣΣΕΙ ενόχους τους κατηγορουμένους για την τέλεση από αυτούς κοινού και κατόπιν συναπόφασης του αδικήματος της μεταφοράς δασικών προϊόντων, πλέον των επιτρεπομένων να μεταφερθούν σύμφωνα με τα δελτία μεταφοράς δασικών προϊόντων, η δε ζημία που επήλθε από τις πράξεις τους υπερβαίνει τα 300 ευρώ, αλλά όχι τα 10.000 ευρώ, ήτοι σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 268 του Π.Δ. 86/69, και συγκεκριμένα για την τέλεση της φθοράς ξένης ιδιοκτησίας ιδιαίτερα μεγάλης αξίας κατ' εξακολούθηση, που προβλέπεται και τιμωρείται κατ' άρθρα 382 και 381 Π.Κ. κατ' επιτρεπτή μεταβολή της κατηγορίας και συγκεκριμένα του ότι στον παρακάτω τόπο και χρόνους, με περισσότερες πράξεις, τέλεσαν με πρόθεση περισσότερα εγκλήματα, που προβλέπονται και τιμωρούνται από το νόμο με στερητικές της ελευθερίας ποινές. Συγκεκριμένα: Αμφότεροι οι κατηγορούμενοι Γ. Β. και Ε. Μ., στα πλαίσια διενεργηθείσας από αυτούς υλοτομίας στον παρακάτω αναφερόμενο τόπο και χρόνο τέλεσαν με περισσότερες πράξεις περισσότερα εγκλήματα, που προβλέπονται και τιμωρούνται από το νόμο με στερητικές της ελευθερίας ποινές, ειδικότερα: Α) Στο Βόλο κατά το χρονικό διάστημα από 01-04-2014 μέχρι και 05-07-2014, ενεργώντας με πρόθεση και από κοινού οι ανωτέρω συγκατηγορούμενοι και κατά τρόπον που ο ένας αποδεχόταν πλήρως τις πράξεις του άλλου, με περισσότερες πράξεις που συνιστούν εξακολούθηση του ιδίου εγκλήματος, μετέφεραν δασικά προϊόντα, πέραν των επιτρεπομένων να μεταφερθούν, σύμφωνα, με τα έγγραφα μεταφοράς, η δε ζημία που προκλήθηκε από τις πράξεις τους υπερβαίνει τα 300 ευρώ, όχι όμως τα 10.000 ευρώ και συγκεκριμένα: Στους ανωτέρω τόπο και χρόνους, κατόπιν συναπόφασης και σε εκτέλεση κοινού τους σχεδίου, ο εκ των κατηγορουμένων Ε. Μ. μετέφερε με το υπ' αριθμό ... ΙΧΦ αυτοκίνητο: α) στις 05.07.2014 ποσότητα καυσόξυλων αείφυλλων, πλατύφυλλων και δρυός χλωρά 40 χ.κ.μ., β) στις 29.06.2014 ποσότητα καυσόξυλων αείφυλλων, πλατύφυλλων και δρυός χλωρά 40 χ.κ.μ., γ) στις 16.06.2014 ποσότητα καυσόξυλων αείφυλλων, πλατύφυλλων και δρυός χλωρά 40 χ.κ.μ., δ) στις 05.04.2014 ποσότητα καυσόξυλων αείφυλλων, πλατύφυλλων και δρυός χλωρά 40 χ.κ.μ. και ε) στις 01.04.2014 ποσότητα καυσόξυλων αείφυλλων, πλατύφυλλων και δρυός χλωρά 40 χ.κ.μ.. Την ως άνω συνολική ποσότητα δασικών προϊόντων, ήτοι 200 χ.κ.μ. καυσόξυλα αείφυλλων, πλατύφυλλων και δρυός εκ των οποίων τα 20 χ.κ.μ. μετέτρεψαν σε ξυλάνθρακα, την προμηθεύτηκε από τον Γ. Β. και εν συνεχεία, κατόπιν συνεννόησης μεταξύ τους, τη μετέφερε με το ως άνω με αριθμό κυκλοφορίας ... ΙΧΦ αυτοκίνητο χωρίς να διαθέτει τα απαραίτητα δασονομικά έγγραφα/δελτία μεταφοράς δασικών προϊόντων με εξαίρεση την ποσότητα των 40 χ.κ.μ. που μετέφερε στις

05.07.2014 για την οποία έφερε το με αριθμό .../05-07-2014 νοθευμένο Δελτίο Μεταφοράς Δασικών Προϊόντων, η δε ζημία που προκλήθηκε από τις πράξεις τους αυτές ανέρχεται στο ποσό των 6.415,5 ευρώ, ήτοι υπερβαίνει το ποσό των 300 ευρώ όχι όμως το ποσό των 10.000 ευρώ." Με βάση τις παραπάνω παραδοχές το Δικαστήριο της ουσίας, κατά το σκεπτικό της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης σε συνδυασμό με το διατακτικό αυτής, τα οποία ως ενιαίο σύνολο παραδεκτά αλληλοσυμπληρώνονται, διέλαβε στην προσβαλλόμενη απόφασή του την απαιτούμενη από τις αναφερόμενες διατάξεις του Συντάγματος και του ΚΠΔ ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία, αφού εκθέτει σ' αυτή με κάθε λεπτομέρεια, με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις ή λογικά κενά τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία αποδείχθηκαν από την ακροαματική διαδικασία και συγκροτούν την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος για το οποίο καταδικάστηκε ο αναιρεσείων, τα αποδεικτικά μέσα κατά το είδος τους, από τα οποία το Δικαστήριο συνήγαγε τα περιστατικά που εκτέθηκαν και στα οποία θεμελιώθηκε η καταδικαστική του κρίση και τους συλλογισμούς, με βάση τους οποίους έκανε την υπαγωγή τους στις ουσιαστικές ποινικές διατάξεις των άρθρων 1, 12, 13 περ. 1, 14, 16, 17, 18, 26 § 1α, 27 § 1, 45, 51, 52, 53, 57, 79, 94 § 1, 98, 216 § 1 του ΠΚ σε συνδυασμό με 268 § 1 περ. ε και 2 του ΝΔ/τος 86/1969 σε συνδυασμό με άρθρα 382 § 2 περ. β και 381 του ΠΚ, τις οποίες ορθά ερμήνευσε και εφάρμοσε, χωρίς να τις παραβιάσει ούτε ευθέως, ούτε εκ πλαγίου και χωρίς να στερήσει έτσι την απόφαση νόμιμης βάσης. Ειδικότερα, ως προς τις επί μέρους αιτιάσεις του αναιρεσείοντος: α) ότι το δικάσαν Δικαστήριο εσφαλμένα εφάρμοσε τις προαναφερθείσες διατάξεις των άρθρων 85 και 270 του Δασικού Κώδικα, με συνέπεια να δημιουργείται αντίφαση μεταξύ των παραδοχών της προσβαλλόμενης απόφασης με βάση τις οποίες κήρυξε αυτόν αθώο της πλαστογραφίας με χρήση του υπ' αριθμ. 00.../5-7-2014 δελτίου μεταφοράς ποσότητας 40 χ.κ.μ δασικών προϊόντων και των παραδοχών με τις οποίες κήρυξε αυτόν ένοχο παράνομης μεταφοράς ποσότητας 200 χ.κ.μ δασικών προϊόντων, στην οποία περιλαμβάνονται και οι ανωτέρω 40 χ.κ.μ δασικών προϊόντων, ενόψει του ότι η ως άνω πράξη για την οποία κηρύχθηκε ένοχος τιμωρείται μόνον τελούμενη εκ δόλου, δηλαδή, με τη γνώση του δράστη ότι για τα μεταφερόμενα είδη δεν υφίσταται η απαιτούμενη άδεια ή ότι η υπάρχουσα είναι πλαστή. Η αιτίαση αυτή όμως, του αναιρεσείοντος κατά μεν το πρώτο σκέλος της είναι αβάσιμη, αφού το δικάσαν Δικαστήριο εφάρμοσε ορθώς μόνον τη διάταξη του άρθρου 268 του Δασικού Κώδικα και όχι τις αναφερόμενες από τον αναιρεσείοντα διατάξεις των άρθρων 85 και 270 αυτού, ενόψει του γεγονότος ότι τα παρανόμως μεταφερόμενα δασικά προϊόντα ήσαν καυσόξυλα, ενώ κατά το δεύτερο σκέλος της αυτή είναι αβάσιμη, αφού από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει με σαφήνεια ότι στη περίπτωση της μεταφοράς των 40 χ.κ.μ δασικών προϊόντων ο δόλος του αναιρεσείοντος, που είναι απλός δόλος από τη διάταξη του άρθρου 26 § 1 του ΠΚ, συνίσταται στη γνώση αυτού ότι το δελτίο μεταφοράς ήταν πλαστό, γνώση η οποία δεν προϋποθέτει ούτε ταυτίζεται με την τέλεση από αυτόν της συγκεκριμένης πράξης της πλαστογραφίας, αλλά ούτε και της χρήσης του πλαστού εγγράφου, αφού δεν απαιτείται ο παρανόμως μεταφέρων δασικά προϊόντα με πλαστά συνοδευτικά έγγραφα να είναι και ο καταρτίσας ή νοθεύσας τα έγγραφα αυτά. Άλλωστε, εκτίθενται στην προσβαλλόμενη απόφαση τα περιστατικά εκείνα από τα οποία καταδεικνύεται με σαφήνεια ότι και την νόθευση και τη χρήση του πλαστού δελτίου μεταφοράς τέλεσε ο συγκατηγορούμενός του, ιδιοκτήτης των μεταφερόμενων δασικών προϊόντων, Γ. Β., (για την οποία και κηρύχθηκε ένοχος με την ίδια απόφαση), ενώ στην περίπτωση της μεταφοράς των (200-40 =) 160 χ.κ.μ. δασικών προϊόντων, ο δόλος του αναιρεσείοντος ως υποκειμενικού στοιχείου της παράνομης μεταφοράς συνίσταται στο γεγονός ότι αυτός γνώριζε ότι δεν ήταν εφοδιασμένος με τα απαραίτητα συνοδευτικά έγγραφα που ορίζει

ο νόμος. β) η αιτίαση ότι υπήρξε εκ πλαγίου παραβίαση της διάταξης του άρθρου 45 ΠΚ, με τις παραδοχές της προσβαλλόμενης απόφασης με τις οποίες κηρύχθηκε ένοχος μεταφοράς δασικών προϊόντων τελεσθείσα από κοινού με τον συγκατηγορούμενό του, αν και έγινε δεκτό ότι δεν τέλεσε την αξιόποινη πράξη της πλαστογραφίας και χρήσης του πλαστού και συνεπώς δεν υφίσταται κοινός δόλος αυτών ως συναυτουργών και έτσι η απόφαση στερείται νόμιμης βάσης. Και η αιτίαση αυτή όμως είναι αβάσιμη, σύμφωνα με όσα ήδη αναπτύχθηκαν σχετικά, αφού η αθώωση του για την συγκεκριμένη ως άνω πράξη δεν σημαίνει ότι αγνοεί την πλαστότητα, ή την παντελή έλλειψη των απαραίτητων εγγράφων, αλλά και επιπρόσθετα διότι ο κοινός δόλος των συναυτουργών συνίσταται στο γεγονός ότι αμφότεροι γνώριζαν ότι επρόκειτο περί παρανόμως μεταφερόμενων ποσοτήτων είτε λόγω παντελούς ελλείψεως εγγράφων, είτε διότι τα αυτά ήσαν πλαστά και ο επιπλέον περιλάμβανε και τη γνώση εκ μέρους καθενός τούτων της πρόθεσης του άλλου για την τέλεση του ίδιου εγκλήματος, ενώ περιγράφεται αναλυτικά, με την παράθεση των αντίστοιχων πραγματικών περιστατικών η σύμπραξη αυτών στην εκτέλεση της κύριας πράξης, συνιστάμενη ακριβώς στην αναφορά των επί μέρους πράξεων των ως άνω συναυτουργών που είναι για μεν τον Γ. Β. η ανάθεση στο αναιρεσείοντα της μεταφοράς με το με αριθμό κυκλοφορίας ... ΙΧΦ αυτοκίνητο αυτού για δε τον αναιρεσείοντα η υλοποίηση της πράξης της μεταφοράς, αν και οι δύο γνώριζαν ότι αυτή ήταν παράνομη για τους εκτιθέμενους στην απόφαση λόγους. Τέλος οι περιλαμβανόμενες στον τρίτο λόγο της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης αιτιάσεις του αναιρεσείοντος περί δήθεν αντιφατικών παραδοχών, ασαφειών και αντιφάσεων μεταξύ σκεπτικού και διατακτικού και περί εσφαλμένης εκτίμησης εγγράφων και εσφαλμένης αξιολόγησης μαρτυρικών καταθέσεων είναι απαράδεκτες καθόσον αφορούν την αναιρετικά ανέλεγκτη κρίση του Δικαστηρίου της ουσίας, την οποία και επιχειρούν να πλήξουν με την επίφαση της έλλειψης ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας και της έλλειψης νόμιμης βάσης της προσβαλλόμενης απόφασης, ως προς τα αποδεικτικά μέσα που λήφθηκαν υπόψη. Επομένως, κατ' ακολουθία όλων των προαναφερομένων πρέπει να απορριφθούν οι, από το άρθρο 510 § 1 στοιχ. Α, Δ' και Ε' του ΚΠΔ, λόγοι της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης, με τους οποίους πλήττεται η προσβαλλόμενη απόφαση για απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας, έλλειψη αιτιολογίας και για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή, ευθεία ή εκ πλαγίου, των ουσιαστικών ποινικών διατάξεων που εφαρμόσθηκαν καθώς και η κρινομένη αίτηση αναίρεσης στο σύνολό της και να καταδικασθεί ο αναιρεσείων στα δικαστικά έξοδα, (άρθρο 578§1 ΚΠ), κατά τα οριζόμενα στο διατακτικό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ την υπ' αριθμ. πρωτ. .../17-10-2019 από 16-10-2019 αίτηση του Ε. Μ. του Α., κατοίκου ..., για αναίρεση της υπ' αριθμόν 159-165/2017 απόφασης του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου Λάρισας,
Και

Καταδικάζει τον αναιρεσείοντα στα δικαστικά έξοδα, τα οποία ανέρχονται στο ποσό των διακοσίων πενήντα (250) ευρώ,

ΚΡΙΘΗΚΕ, αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 30 Ιουλίου 2020.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗΚΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του, στην Αθήνα, στις 28 Σεπτεμβρίου 2020».

(8.9) ΑΠ 668/2010 - Κοπή δέντρου εκτός σχεδίου πόλεως - Αρμοδιότητα Δασικών υπηρεσιών

Απόφαση 668/2010
(ΣΤ' ΠΟΙΝΙΚΕΣ)

Αριθμός 668/2010

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

ΣΤ' Ποινικό Τμήμα

Συγκροτήθηκε από τους Δικαστές: Δημήτριο Πατινίδη, Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου, Χαράλαμπο Παπαηλιού, Νικόλαο Κωνσταντόπουλο - Εισηγητή, Παναγιώτη Ρουμπή και Γεώργιο Μπατζαλέξη, Αρεοπαγίτες.

Συνήλθε σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του στις 9 Μαρτίου 2010 [...]

Όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη 1489/2009 απόφαση του Πταισματοδικείου Αθηνών και από τα πρακτικά της δίκης, το άνω Δικαστήριο για να στηρίξει την καταδικαστική και προβλεπόμενη από τις διατάξεις του άρθρου 40 παρ. 2 Ν. 1337/1983 σε συνδ. με άρθρ. 458 ΠΚ, για τον κατηγορούμενο, κρίση του, στο σκεπτικό της αποφάσεως διαλαμβάνονται, κατά λέξη, τα παρακάτω: "από όλη την αποδεικτική διαδικασία αποδείχθηκε και το Δικαστήριο πείσθηκε ότι ο κατηγορούμενος εκτέλεσε την πράξη που του αποδίδεται με το κατηγορητήριο, για το λόγο αυτό πρέπει να κηρυχθεί ένοχος".

Στη συνέχεια, το άνω Δικαστήριο κήρυξε ένοχο τον κατηγορούμενο της πράξεως που κατηγορείτο και ειδικότερα, του ότι: "σύμφωνα με την από 2.7.2008 μηνυτήρια αναφορά των: 1) ... 7) ..., στην οποία διατυπώνεται ότι στις 2.7.2008 και κατά το χρονικό διάστημα από 04.00 ώρα έως και 05.00, ως υπεύθυνος εργοταξίου της εταιρίας ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε., είχε προβεί με συνεργείο της εταιρίας παράνομα στην κοπή δένδρων στην οδό ... και από την οδό ... ως τηνοδό ... συγκεκριμένη πρόκειται α) για δένδρα μουριές που αποτελούσαν δενδροστοιχία, ηλικιάς άνω των πενήντα (50) ετών και β) πεύκα, πικροδάφνες και άλλα δένδρα καθώς και θάμνους χωρίς την απαιτούμενη άδεια από την αρμόδια Πολεοδομική αρχή. Επίσης καταγγέλλουν ότι σε έλεγχο που διενήργησε Αστυνομικό όργανο επέδειξε κάποια άδεια της δασικής υπηρεσίας παρότι είχε την ιδιαίτερη γνώση του νόμου ότι εντός του οικιστικού ιστού της πόλης της Αθήνας, αρμόδια υπηρεσία για αδειοδότηση και διοικητικούς ελέγχους είναι η Πολεοδομική αρχή. Με την ενέργεια αυτή, όπως ισχυρίζονται στην καταγγελία τους, προσπάθησε να πετύχει τετελεσμένα γεγονότα ενόψει της ασκούμενης αίτησης αναιρέσεως αναστολής με προσωρινή διαταγή του ΣτΕ από την πλευρά τους, δηλαδή κατά παράβαση άρθρου 40 παρ. 2 Ν. 1337/83 σε συνδ. με άρθρο 458 ΠΚ".

Ακολουθώντας, το δικάσαν Πταισματοδικείο καταδίκασε τον κηρυχθέντα ένοχο κατηγορούμενο σε πρόστιμο τριακοσίων πενήντα (350) ευρώ.

Με τις διατάξεις δε του άρθρου 40 του Ν. 1337/1983 (επέκταση σχεδίων - οικιστικό - Ζώνε ρ.κ.λπ.), ορίζονται τα ακόλουθα: 1. Μέσα στα σχέδια πόλεων και οικισμών προ του 1923 και στις ΖΟΕ απαγορεύονται οι εκσκαφές και επιχώσεις χωρίς άδεια της οικείας πολεοδομικής αρχής, εκτός αν η επερχόμενη μεταβολή περιλαμβάνεται σε εγκεκριμένες μελέτες. Αν εκτελούνται τέτοιες εργασίες χωρίς άδεια, εφαρμόζονται οι διατάξεις για τις αυθαίρετες κατασκευές. 2. Για την κοπή δένδρων, μέσα σε εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια ή τις ΖΟΕ που δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για την προστασία των δασών και των δασικών γενικά εκτάσεων, απαιτείται έκδοση άδειας από την οικεία πολεοδομική αρχή. Στους παραβάτες επιβάλλονται οι κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 458 του Ποινικού Κώδικα.

Όπως, όμως προκύπτει από τα έγγραφα που υπάρχουν στη δικογραφία, τα οποία, και αυτά το Δικαστήριο παραδεκτά επισκοπεί για τις ανάγκες του αναιρετικού ελέγχου, η κοπή των άνω δένδρων προβλεπόταν και πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τους όρους και τα διαλαμβανόμενα στην εγκεκριμένη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου "Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός του σιδηροδρομικού διαδρόμου από το Σταθμό Πελοποννήσου στον Πειραιά μέχρι τις Τρεις Γέφυρες", η οποία έχει εγκριθεί με την 122.836,2-2-2004 Κ.Υ.Δ. (Κοινή Υπουργική 25/3/25, 8:17 μ.μ. Απόφαση των Υπ.

Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων - Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων - Υπ. Πολιτισμού - Υπ. Μεταφορών και Επικοινωνιών) και, μετά την υπ' αριθμ.3520/2006 απόφαση του ΣτΕ, νέα Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (από έτους 2007), τροποποίηση της άνω Κ.Υ.Α., εκδοθείσας νέας, της 105043/10-6-2008, Κ.Υ.Α., που εγκρίθηκε, με την 1565/30-6-2008 απόφαση της Γ.Γ.Π. Αττικής. Κατά συνέπεια, για την κοπή των εν λόγω δένδρων, δεν απαιτείτο η έκδοση άδειας της πολεοδομίας, εφόσον αυτή έγινε σύμφωνα με τους όρους της εγκεκριμένης μελέτης. Επίσης, από την παρ. 2 της προαναφερόμενης διατάξεως, προκύπτει ότι η έκδοση άδειας από την πολεοδομία απαιτείται στην περίπτωση που η κατά δένδρων γίνεται μέσα σε εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο, ενώ σε αντίθετη περίπτωση, αρμόδια για χορήγηση σχετικής άδειας είναι η Δασική Υπηρεσία. Στην παρούσα δε περίπτωση, όπως προκύπτει από το άνω έγγραφο της εγκρίσεως, τα προς κοπή δένδρα βρίσκονταν εντός του καθαρά κατασκευαστικού τμήματος, δηλαδή μεταξύ των περιφράξεων εκατέρωθεν των νέων προς κατασκευή γραμμών. Η περιοχή αυτή, ήταν εκτός οικοπεδικών τετραγώνων των εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων του Δήμου Αθηναίων και, αρμόδια αρχή, για τη χορήγηση της άδειας, ήταν η Διεύθυνση Δασών της Περιφέρειας Αττικής, η οποία και εξέδωσε την παραπάνω έγκριση, με βάση την οποία έγινε η κοπή των δένδρων. Επομένως, το δικάσαν Δικαστήριο, εσφαλμένα ερμήνευσε και εφάρμοσε την προεκτεθείσα ουσιαστική ποινική διάταξη. Ενόψει αυτών πρέπει να γίνει δεκτός ως βάσιμος κατ' ουσίαν ο σχετικός περί εσφαλμένης ερμηνείας δεύτερος εκ του άρθρου 510 παρ. 1 στοιχ. Ε' ΚΠΔ, λόγο ζαναιρέσεως της κρινόμενης αιτήσεως και να ανααιρεθεί η προσβαλλομένη απόφαση, ακολούθως δε να παραπεμφθεί η υπόθεση για νέα συζήτηση στο ίδιο δικαστήριο, αφού είναι δυνατή η σύνθεσή του από άλλον δικαστή.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Αναιρεί την υπ' αριθ. 1489/2009 απόφαση του Πταισματοδικείου Αθηνών. Και Παραπέμπει την υπόθεση για νέα κρίση στο ίδιο δικαστήριο συντιθέμενο από άλλο δικαστή εκτός από εκείνον που δίκασε προηγουμένως.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 18 Μαρτίου 2010. Και Δημοσιεύθηκε στην Αθήνα, σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του, στη 1 Απριλίου 2010».

11. Τεχνικές προδιαγραφές

(1) ΥΑ 367126/22.11.2022 - ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-07-01-00 «Κοπή και εκρίζωση δέντρων και θάμνων»

(1.1) Γενικά: Με την απόφαση **ΥΑ 367126/22.11.2022** (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022) «Έγκριση εκατόν πενήντα τεσσάρων (154) Ελληνικών Τεχνικών Προδιαγραφών (ΕΤΕΠ) **με υποχρεωτική εφαρμογή σε όλα τα Δημόσια Έργα και Μελέτες**» του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών τέθηκε σε ισχύ, μεταξύ άλλων, η ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-07-01-00 «Κοπή και εκρίζωση δέντρων και θάμνων και απομάκρυνσης του τμήματος του κορμού (πρέμνου) ή των βλαστών που απομένουν καθώς και του ριζικού τους συστήματος. Οι εργασίες αυτές διακρίνονται ανάλογα με το μέγεθος και είδος του φυτού στις εξής κατηγορίες: α) Κοπή και εκρίζωση δέντρων, β) Κοπή και εκρίζωση θάμνων σε ελεύθερο φυτευτικό σύνδεσμο, γ) Κοπή και εκρίζωση θάμνων σε μπορντούρα. Επισημαίνεται ότι οι εργασίες απομάκρυνσης του τμήματος του κορμού ή του/των βλαστών που απομένουν και του ριζικού συστήματος δεν υλοποιούνται όταν υπάρχουν δίκτυα κοινής ωφελείας ή

γειτνιάζουσες υποδομές ή κατασκευές και υπάρχει κίνδυνος να προκαλέσουν μεγάλες ζημιές.

Η ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-07-01-00 «Κοπή και εκρίζωση δέντρων και θάμνων» ενσωματώνει, μέσω παραπομπών, προβλέψεις άλλων δημοσιεύσεων, χρονολογημένων ή μη. Οι παραπομπές αυτές αναφέρονται στα αντίστοιχα σημεία του κειμένου και κατάλογος των δημοσιεύσεων αυτών παρουσιάζεται στη συνέχεια. Προκειμένου περί παραπομπών σε χρονολογημένες δημοσιεύσεις, τυχόν μεταγενέστερες τροποποιήσεις ή αναθεωρήσεις αυτών θα έχουν εφαρμογή στην παρούσα όταν θα ενσωματωθούν σε αυτή, με τροποποίηση ή αναθεώρησή της. Όσον αφορά τις παραπομπές σε μη χρονολογημένες δημοσιεύσεις ισχύει η τελευταία έκδοσή τους. Κυρίως η εξεταζόμενη ως άνω τεχνική προδιαγραφή συνάπτεται με τις ακόλουθες άλλες: ΕΛΟΤ ΕΝ 1501-10-05-08-00 «Μεταφυτεύσεις εγκατεστημένων δένδρων - θάμνων», ΕΛΟΤ ΕΝ 1501-10-06-04-01 «Κλάδεμα δένδρων», ΕΛΟΤ ΕΝ 1501-10-06-04-02 «Κλάδεμα θάμνων».

(1.2) Έννοια «πρέμνου»: Στην εξεταζόμενη τεχνική προδιαγραφή χρησιμοποιείται ο όρος: «πρέμνο», ο οποίος υποδηλώνει το εναπομείναν τμήμα το κορμού του δέντρου, μετά την κοπή του, ύψους 20-30 cm από το έδαφος. Η εργασία απομάκρυνσης των πρέμνων (εκπρέμνωση) είναι διακριτή και εξειδικευμένη εργασία και υλοποιείται σε πεζοδρόμια, πλακοστρώσεις, κ.α. δομημένες επιφάνειες όπου προϋπήρχαν εναπομείναντες κορμοί από παλαιότερες κοπές. Η εργασία γίνεται με ειδικό μηχάνημα (εκπρεμνωτή), ο οποίος θρυμματίζει και μετατρέπει το πρέμνο σε πριονίδι.

(1.3) Απαιτήσεις: Πριν από την έναρξη των εργασιών διερευνώνται και εξετάζονται οι δυνατότητες διάσωσης και μεταφύτευσης των φυτών σε διαφορετική τοποθεσία. Εάν κριθεί σκόπιμη η μεταφύτευση ειδών σε διαφορετική τοποθεσία, οι σχετικές εργασίες πρέπει να εκτελούνται με βάση ειδική φυτοτεχνική μελέτη και από εξειδικευμένο συνεργείο, ώστε να εξασφαλίζεται η διάσωση και επιτυχής επανεγκατάστασή τους στην νέα τους θέση (βλ. και ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-08-00). Επισημαίνεται ότι πρέπει να λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για την αποφυγή φθορών και διατάραξης αιωνόβιων δέντρων, με ιδιαίτερη ιστορική, βοτανική, οικολογική, τοπική σημασία ή διακοσμητική αξία, έστω και αν αυτό δεν προβλέπεται στους περιβαλλοντικούς όρους του Έργου.

(1.4) Κοπή μεγάλων δέντρων - Αδειοδότηση: Η κοπή των μεγάλων δέντρων γίνεται τμηματικά, με ιδιαίτερη προσοχή, μέχρι ύψους 20-30 cm από το έδαφος. Το εναπομείναν τμήμα του κορμού (πρέμνο) και το ριζικό σύστημα εξετάζεται εάν μπορεί να απομακρυνθεί με εκσκαφή από το χώρο χωρίς να προκληθούν ζημιές σε υπόγεια δίκτυα κοινής ωφελείας ή όμορες κατασκευές. Οποιαδήποτε εργασία στα δέντρα της κατηγορίας αυτής απαιτεί έγκριση και αδειοδότηση από την αρμόδια υπηρεσία (Δασαρχείο, Δήμος κ.λπ.). Για την αφαίρεση δέντρων, αν δεν προβλέπεται στη Μελέτη και στους Περιβαλλοντικούς Όρους του Έργου, **απαιτείται αδειοδότηση** από τις κατά τόπους αρμόδιες Υπηρεσίες.

(1.5) Υποχρεωτική υλοτομία: Γενικώς, η αφαίρεση δέντρων απαιτείται στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) Όταν κρίνονται επικίνδυνα για λόγους

ασφάλειας και προστασίας της δημόσιας υγείας, β) Όταν δημιουργούν εμπόδια ή βλάπτουν άλλα δέντρα και η κατάσταση δεν μπορεί να διορθωθεί μέσω κλαδέματος, γ) Όταν ανήκουν σε επιθετικό είδος, που σταδιακά θα εκτοπίσει τα υπόλοιπα είδη, δ) Όταν πρόκειται να αντικατασταθούν από καταλληλότερα είδη για την περιοχή, ε) Όταν εμποδίζουν μία απαραίτητη υποδομή ή κατασκευή, στ) Στο πλαίσιο της λήψης επίσημων μέτρων φυτοϋγείας σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/2031.

(1.6) Εξοπλισμός συνεργείου: Σε κάθε περίπτωση, το συνεργείο εκτέλεσης των εργασιών κοπής και εκρίζωσης δέντρων και θάμνων πρέπει να είναι εφοδιασμένο με τον κατάλληλο κατά περίπτωση εξοπλισμό, ανάλογα με το μέγεθος, το ύψος και την κόμη των φυτών. Η χρησιμοποίησή του θα γίνεται μόνον από ειδικευμένο προσωπικό, με ευθύνη του Αναδόχου. Συνήθεις τύποι εξοπλισμού για τις εργασίες αυτές είναι οι εξής: (βλ. και ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-04-01): α) Μηχανοπρίονα (βενζινοκίνητα ή ηλεκτροκίνητα), β) Θρυμματιστές κλάδων, γ) Κλαδευτικά συγκροτήματα, δ) Εκσκαφείς ελαστικοφόροι (τσάπες), ε) Εκπρεμνωτές, στ) Φορτηγά με υδραυλικό γερανοβραχίονα. Επισημαίνεται ότι δεν πρέπει να διενεργούνται εργασίες όταν επικρατούν ισχυροί άνεμοι.

(1.7) Μέθοδος εκτέλεσης εργασιών: Πριν από την έναρξη των εργασιών πρέπει να επισημαίνονται ευκρινώς τα φυτά προς μεταφύτευση ή προς διατήρηση με ανεξίτηλη βαφή (διαφορετικού χρώματος κατά περίπτωση).

(1.8) Κοπή - Εκρίζωση: Οι εργασίες κοπής, εκρίζωσης και απομάκρυνσης διακρίνονται ανάλογα με το μέγεθος και το είδος του φυτού στις εξής κατηγορίες: α) Θάμνοι μπορντούρας: Απομακρύνονται με εκσκαφέα σε μια φάση (υπέργειο και υπόγειο τμήμα). β) Θάμνοι και μικρά δέντρα: i) Μεμονωμένοι θάμνοι ή μικρά δέντρα με ύψος έως 1,50 μ., ii) Μεμονωμένοι θάμνοι ή μικρά δέντρα με ύψος >1,50 μ. Οι εργασίες κοπής και εκρίζωσης είναι απλές και εξαρτώνται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε θάμνου ή μικρού δέντρου. Για την απομάκρυνσή τους δεν απαιτείται να διανοίγεται περιμετρική τάφρος. γ) Μεγάλα δέντρα: i) Δέντρα περιμέτρου κορμού έως 0,30 μ., ii) Δέντρα περιμέτρου κορμού από 0,31 μέχρι 0,60 μ., iii) Δέντρα περιμέτρου κορμού από 0,61 μέχρι 0,90 μ., iv) Δέντρα περιμέτρου κορμού από 0,91 μέχρι 1,20 μ., v) Δέντρα περιμέτρου κορμού > 1,51 μ. Χωροκατακτητικά δέντρα (αείλανθος κ.λπ.) ύψους κορμού έως 3,0 μ., vi) Χωροκατακτητικά δέντρα (αείλανθος κ.λπ.) ύψους κορμού > 3,0 μ.

Οι εργασίες ξεκινούν από το υπέργειο τμήμα με σκελετοκλάδεμα και τμηματική κοπή του κεντρικού κορμού από πάνω προς τα κάτω. Το υπόγειο τμήμα του φυτού (ριζικό σύστημα και ίσως ένα μικρό υπόλειμμα του κορμού) εκρίζώνεται με χρήση εκσκαφέα. Όταν η εκρίζωση γίνεται κοντά σε υπάρχουσες κατασκευές ή άλλα φυτά, απαιτούνται προσεκτικοί χειρισμοί για την προστασία τους. Αρχικά διανοίγεται κυκλική τάφρος διαμέτρου 1,0 - 3,0 μ. (ανάλογα με το μέγεθος του δέντρου και τον ελεύθερο χώρο που υπάρχει γύρω από αυτό) και στη συνέχεια ανασύρεται το υπόγειο τμήμα του φυτού με τη χρήση εκσκαφέα. Σε όλες τις περιπτώσεις μετά το τέλος της εξαγωγής των φυτών πρέπει να επανεπιχώνεται το όρυγμα που έχει δημιουργηθεί.

(1.9) Ειδικευμένο προσωπικό: Οι εργασίες κοπής και εκρίζωσης πρέπει να εκτελούνται από έμπειρο προσωπικό, ώστε να προστατεύονται

αποτελεσματικά τα εναπομένοντα φυτά Επισημαίνεται ότι η ρίζα ενός φυτού που έχει κοπεί, μπορεί να παραμένει εάν κριθεί ότι η εκρίζωσή της θα προκαλέσει καταστροφή στα γειτονικά φυτά, υπό την προϋπόθεση ότι δεν παρεμποδίζει την προβλεπόμενη κατασκευή. Στην περίπτωση αυτή, η βάση του κορμού πρέπει να κόβεται στην επιφάνεια του εδάφους, με επίπεδη τομή χωρίς προεξοχές, να εφαρμόζεται κατάλληλο ζιζανιοκτόνο της έγκρισης της Αρμόδιας Αρχής, με σκοπό την αποφυγή της αναβλάστησης και η τομή να καλύπτεται με ανεξίτηλη βαφή.

(1.10) Χρήση ζιζανιοκτόνων και γεωργικών φαρμάκων: Εάν η βάση του κορμού αναβλαστήσει πρέπει να επαναλαμβάνεται η εφαρμογή ζιζανιοκτόνου. Επιτρέπεται η χρήση ζιζανιοκτόνου φυτοπροστατευτικού προϊόντος, αδειοδοτημένου από το ΥΠΑΑΤ για αυτή τη χρήση. Η εφαρμογή φυτοπροστατευτικών προϊόντων πρέπει πάντα να είναι σύμφωνη με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 και τον ν. 4036/2012 (ΦΕΚ Α' 8/27.1.2012) για τη διάθεση γεωργικών φαρμάκων στην αγορά, ορθολογική χρήση αυτών και συναφείς διατάξεις, όπως εκάστοτε ισχύουν. Σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4036/2012 πρέπει να ελαχιστοποιείται ή να απαγορεύεται η χρήση των γεωργικών φαρμάκων σε συγκεκριμένες περιοχές που χρησιμοποιούνται από ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού ή από το ευρύ κοινό. Στους χώρους αυτούς εξετάζεται κατά προτεραιότητα η χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων χαμηλού κινδύνου, όπως αυτά προσδιορίζονται στον Κανονισμό (ΕΚ) 1107/2009 και η εφαρμογή μέτρων βιολογικού ελέγχου. Στην επίσημη ιστοσελίδα του ΥΠΑΑΤ διατίθεται επικαιροποιημένος κατάλογος αδειοδοτημένων φυτοπροστατευτικών προϊόντων σύμφωνα στις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 1107/2009. Στις ετικέτες των προϊόντων αναγράφεται υποχρεωτικά ο αριθμός έγκρισης και οι οδηγίες χρήσης. Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα αδειοδοτούνται σε κάθε κράτος μέλος σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του Κανονισμού (ΕΚ) 1107/2009. Με την απόφαση αδειοδότησης τους προτείνονται και αναγράφονται στην ετικέτα τους, αν αυτό απαιτείται, ειδικά μέτρα για την διαχείριση του κινδύνου τόσο για τον άνθρωπο όσο και για το περιβάλλον (π.χ. επιφανειακά ύδατα, προστασία μελισσών κ.ά.). Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα πρέπει να χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην ετικέτα τους η οποία περιλαμβάνει ότι χρειάζεται για την εφαρμογή τους και εξασφαλίζει με την τήρηση της την προστασία του ανθρώπου και του περιβάλλοντος και την αποτελεσματικότητα του προϊόντος.

Σχετικά με τη χρήση φυτοφαρμάκων, ζιζανιοκτόνων και λιπαντικών, βλ. και στις οικείες ενότητες: «Φυτοπροστασία», «Αστικά εδάφη» και «Λίπανση δέντρων και εδαφών».

(1.11) Περισυλλογή - μεταφορά προϊόντων κοπής - εκρίζωσης: Μετά την κοπή και την εξαγωγή των φυτών από το έδαφος πρέπει να γίνεται διαλογή των κορμοτεμαχίων και κλάδων σε υλικό κατάλληλο προς χρήση και μη. Το αξιοποιήσιμο υλικό πρέπει να στοιβάζεται σε κανονικά σχήματα για περαιτέρω διαχείρισή του, ενώ το άχρηστο υλικό να συσσωρεύεται και να μεταφέρεται, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα Συμβατικά Τεύχη του Έργου, ή να θρυμματίζονται με κατάλληλο εξοπλισμό και να διασκορπίζεται σε ζώνες με πράσινο για εμπλουτισμό του εδάφους με θρεπτικά στοιχεία (εάν αυτό προβλέπεται στη Μελέτη).

(1.12) Κριτήρια αποδοχής περαιωμένης εργασίας: Η εργασία θεωρείται περαιωμένη όταν έχουν κοπεί και εκρίζωθεί όλα τα φυτά στην προβλεπόμενη στη Μελέτη ζώνη, έχουν συλλεγεί και απομακρυνθεί τα προϊόντα κοπής - εκρίζωσης και έχουν αποκατασταθεί οι διανοιχθέντες λάκκοι σύμφωνα με τα οριζόμενα στα Συμβατικά Τεύχη του Έργου. Εάν διαπιστωθούν παραλείψεις ή ημιτελείς εργασίες πρέπει να δίδονται σχετικές εντολές στον Ανάδοχο από την Αρμόδια Αρχή για την πλήρη συμμόρφωση με τους όρους της παρούσας. Πρέπει επίσης να ελέγχεται εάν κατά την εκτέλεση των εργασιών προκλήθηκαν ζημιές σε διατηρητέα φυτά. Στην περίπτωση αυτή ο Ανάδοχος έχει την υποχρέωση να τα αντικαταστήσει σύμφωνα με τις εντολές της Αρμόδιας Αρχής. Πρέπει, τέλος, να ελέγχεται και εάν έχουν προκληθεί βλάβες σε δίκτυα κοινής ωφελείας και σε υπόγεια αρδευτικά συστήματα.

(1.13) Τρόπος επιμέτρησης: Οι εργασίες κοπής και εκρίζωσης δέντρων και θάμνων επιμετρώνται ανά φυτό, με βάση την περίμετρο του κορμού, το ύψος και τη θέση του φυτού. Στην περίπτωση φυτών μπορντούρας οι εργασίες επιμετρούνται σε τρέχοντα μέτρα μπορντούρας. Στις επιμετρούμενες εργασίες περιλαμβάνεται το προσωπικό, ο εξοπλισμός, τα μέσα και τα αναλώσιμα που απαιτούνται για την ολοκλήρωση των εργασιών, σύμφωνα με τους όρους της παρούσας Τεχνικής Προδιαγραφής. Οι εργασίες κατατάσσονται ως εξής: α. Κοπή - εκρίζωση θάμνων μπορντούρας: Αντικείμενο των εργασιών είναι η κοπή με μηχανικά μέσα, ο τεμαχισμός, η εκρίζωση του υπογείου τμήματος του φυτού με εκσκαφέα και η φορτοεκφόρτωση και μεταφορά όλων των προϊόντων κοπής και εκρίζωσης σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα Συμβατικά Τεύχη του Έργου. β) Κοπή - εκρίζωση θάμνων και μικρών δέντρων: Αντικείμενο των εργασιών είναι η εκρίζωση του υπογείου τμήματος φυτών, των οποίων έχει προηγηθεί η κοπή, με χρήση εκσκαφέα (τσάπας), ο τεμαχισμός των ριζών και η φόρτωση και μεταφορά των προϊόντων της εκρίζωσης προς οριστική απόθεση σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα Συμβατικά Τεύχη του Έργου και την επισήμανση στην τελευταία παράγραφο του παρόντος εδαφίου. γ) Κοπή - Εκρίζωση μεγάλων δέντρων σε πλατείες, πάρκα, νησίδες, ερείσματα κ.τ.λ. Αντικείμενο των εργασιών είναι η αντιστήριξη, η κοπή, η εκρίζωση (όταν είναι εφικτή) και ο τεμαχισμός του δέντρου καθώς και η διαλογή, φόρτωση και μεταφορά των προϊόντων κοπής σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα Συμβατικά Τεύχη του Έργου και την επισήμανση στην τελευταία παράγραφο του παρόντος εδαφίου. Στις επιμετρούμενες ανά τεμάχιο κοπτόμενου δέντρου εργασίες περιλαμβάνονται: α) Η διάθεση του καδοφόρου οχήματος και του πάσης φύσεως βοηθητικού εξοπλισμού για την ασφαλή προσέγγιση του προσωπικού στο δέντρο, β) Η προσωρινή σήμανση για την εκτροπή της κυκλοφορίας κατά την εκτέλεση των εργασιών. Σε όλες τις κατηγορίες πρέπει να προστίθεται και η δαπάνη συλλογής, αποκομιδής και μεταφοράς των προϊόντων κοπής και εκρίζωσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα Συμβατικά Τεύχη του Έργου. Επισημαίνεται ότι η συλλογή προς επεξεργασία (ανάκτηση ή διάθεση), γίνεται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Η μεταφορά προς τελική διάθεση, πρέπει να γίνεται σε ειδικά προς τούτο αδειοδοτημένους χώρους και απαιτείται η εγγραφή των εμπλεκόμενων στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Αποβλήτων.

(1.14) Όροι υγείας, ασφάλειας και προστασίας του περιβάλλοντος: Κατά την εκτέλεση των εργασιών τηρούνται οι κείμενες διατάξεις περί Μέτρων Ασφαλείας και Υγείας Εργαζομένων, οι δε εργαζόμενοι θα είναι

εφοδιασμένοι με τα κατά περίπτωση απαιτούμενα Μέσα Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ). Τηρούνται επίσης αυστηρά τα καθοριζόμενα στα εγκεκριμένα ΣΑΥ/ΦΑΥ του Έργου, σύμφωνα με τις ΥΑ ΓΓΔΕ/ΔΙΠΑΔ/οικ/889 (ΦΕΚ Β' 16/14.1.2003) και ΓΓΔΕ/ΔΙΠΑΔ/οικ/177 (ΦΕΚ Β' 266/14.1.2001). Οι αναφορές εξειδικευμένων απαιτήσεων ανά συγκεκριμένη εργασία είναι ενδεικτικές. α) Μέτρα υγείας και ασφάλειας: Σε κάθε περίπτωση θα εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στο Σχέδιο Ασφάλειας - Υγείας (ΣΑΥ) του έργου. Επισημαίνονται οι ακόλουθες ελάχιστες απαιτήσεις: Είναι υποχρεωτική η συμμόρφωση προς την Οδηγία 92/57/ΕΕ «Ελάχιστες Απαιτήσεις Υγείας και Ασφάλειας Προσωρινών και Κινητών Εργοταξίων» (όπως ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το πδ/γμα 305/1996) και η συμμόρφωση με την ελληνική νομοθεσία στα θέματα υγιεινής και ασφάλειας (πδ/γμα 17/1996 και 159/1999 κ.λπ.). Επισημαίνεται ότι η κοπή και τεμαχισμός μεγάλων δέντρων απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή για την αποφυγή ανεξέλεγκτης πτώσης. Οι σχετικές εργασίες πρέπει να εκτελούνται μόνον από προσωπικό με αποδεδειγμένη εμπειρία σε υλοτομικές δραστηριότητες. Κατά την εκτέλεση των εργασιών κοπής δέντρων είναι επιβεβλημένη η χρήση των ακόλουθων μέσων ατομικής προστασίας (ΜΑΠ): α) Γάντια εργοταξίου υφασμάτινα ή δερμάτινα, β) Κράνος προστασίας, γ) Προστατευτικά γυαλιά. Τα ΜΑΠ πρέπει να είναι σε καλή κατάσταση, χωρίς φθορές και να φέρουν σήμανση CE σύμφωνα με τα ακόλουθα Πρότυπα:

Πίνακας Α.1 - Απαιτήσεις για τα ΜΑΠ	
Είδος ΜΑΠ	Σχετικό Πρότυπο
Βιομηχανικά κράνη ασφαλείας	ΕΛΟΤ EN 397
Γάντια προστασίας έναντι μηχανικών κινδύνων	ΕΛΟΤ EN 388
Μέσα ατομικής προστασίας ματιών - Προδιαγραφές	ΕΛΟΤ EN 166
Μέσα ατομικής προστασίας - Υποδήματα τύπου ασφαλείας	ΕΛΟΤ EN ISO 20345

(ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Ο χρησιμοποιούμενος εξοπλισμός (π.χ. οχήματα μεταφοράς, εκσκαπτικά μηχανήματα, ανυψωτικά μέσα, καδοφόρα οχήματα, βενζινοπρίονα, ηλεκτροπρίονα, ιμάντες κ.λπ.) πρέπει να είναι επαρκώς συντηρημένος, σύμφωνα με τις οδηγίες των εργοστασίων κατασκευής. Ο μηχανικός εξοπλισμός πρέπει να επιθεωρείται από τεχνικούς του Αναδόχου προκειμένου να διαπιστωθεί ότι τα συστήματα που άπτονται άμεσα της ασφαλείας λειτουργούν ικανοποιητικά (μηχανικά μέρη κ.λπ.). Ο χειρισμός του εξοπλισμού πρέπει να γίνεται μόνον από ειδικευμένο προσωπικό, με ευθύνη του Αναδόχου. Τα εργαλεία και τα μηχανήματα πρέπει να απολυμαίνονται προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος μετάδοσης ασθενειών. Όταν γίνονται εργασίες κοπής και εκρίζωσης δέντρων και θάμνων πλησίον οδών, πρέπει επιπροσθέτως να λαμβάνονται τα μέτρα που ορίζονται από την ΟΜΟΕ - ΣΕΕΟ και τον ΚΟΚ. β) Μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος: Τα προϊόντα κοπής και εκρίζωσης πρέπει να περισυλλέγονται και να μεταφέρονται στον χώρο συγκέντρωσης των υλικών προς απόθεση του εργοταξίου. Η διαχείριση των προϊόντων αυτών πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στην ΚΥΑ 36259/2010.

(2) ΥΑ 125837/726/2013 - Προδιαγραφές σύνταξης Μελετών Διαχείρισης κοινοχρήστων χώρων πρασίνου

Με την απόφαση 125837/726/3.6.2013 (ΦΕΚ Β' 1528/21.6.2013) του Αναπλ. Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής καθορίστηκαν προδιαγραφές σύνταξης των Μελετών Διαχείρισης Κοινόχρηστων χώρων πρασίνου», ως εξής:

«Άρθρο 1. Σκοπός. Σκοπός της παρούσας είναι να οριστούν προδιαγραφές σύνταξης των διαχειριστικών μελετών σύμφωνα με το με το άρθρο 41 ν. 4067/2012 (ΦΕΚ Α' 79) «Νέος Οικοδομικός Κανονισμός» και ειδικότερα την παρ. 1γ', που αφορούν: α) τους χώρους κοινοχρήστων εκτάσεων εντός εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή εντός οικιστικής περιοχής, οι οποίες καλύπτονται από δασική βλάστηση, φυσικώς ή τεχνητώς δημιουργημένη, β) τους χώρους που χαρακτηρίζονται από το εγκεκριμένο σχέδιο πόλης ως κοινόχρηστοι χώροι χωρίς άλλο ιδιαίτερο χαρακτηρισμό, αλλά έχουν αποκτήσει εν τοις πράγμασι χαρακτήρα πάρκου ή άλσους, γ) για κοινόχρηστους χώρους πρασίνου, που περιβάλλονται από τον οικιστικό ιστό χωρίς να έχουν ενταχθεί σε σχέδιο πόλης, φέρουν δασική βλάστηση, φυσικώς ή τεχνητώς δημιουργηθείσα, δ) τα τμήματα των παραπάνω χώρων, τα οποία φέρουν μη δασική βλάστηση αλλά συνδέονται οργανικά με το σύνολο χώρου υπό την έννοια ότι συμβάλλουν στη διατήρηση της φυσικής ισορροπίας του συνόλου, ε) τα δάση της περίπτωσης ε όπως έχει προστεθεί στην παρ. 1 του ν. 86/1969 με τον ν. 3208/2003 που προορίζονται για αισθητική απόλαυση και αναψυχή.

Άρθρο 2. Έργα διαμόρφωσης. Το σύστημα των κοινοχρήστων χώρων πρασίνου πρέπει να καλύπτει μία ποικιλία δραστηριοτήτων ανάλογα με την έκταση τους, αλλά ταυτόχρονα η διαμόρφωση τους πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να προστατεύεται και να αναδεικνύεται ο φυσικός χαρακτήρας τους. 1. Στα τεχνικά έργα που κατασκευάζονται, είτε για πρώτη φορά είτε σε συντηρήσεις και αναπλάσεις περιλαμβάνονται ανάλογα την έκταση τους τα παρακάτω: Α) Οι χώροι έκτασης έως 0.1 Ha διαμορφώνονται με παγκάκια, φωτισμό πινακίδες και καλάρια αχρήστων. Στους χώρους αυτούς μπορούν επίσης να κατασκευάζονται: 1. Περιτοιχίσεις ή περιφράξεις με τον αναγκαίο αριθμό κυρίων και δευτερευόντων εισόδων. 2. Χωματοουργικές εργασίες ισοπέδωσης και διαμόρφωσης του εδάφους. Διάστρωση κηπαίου χώματος για τη βελτίωση του εδάφους (ιδίως όταν πρόκειται για αρχική διαμόρφωση του χώρου). 3. Τοίχοι αντιστήριξης ή υποστήριξης για τη δημιουργία πλατωμάτων. 4. Υδραυλικές εγκαταστάσεις για την άρδευση, ύδρευση και πυρόσβεση, γεωτρήσεις, δεξαμενές εξυπηρέτησης της άρδευσης. 5. Φυτεύσεις και σπορές, εμπλουτισμός της βλάστησης, στο βασικό καμβά της οποίας θα κυριαρχούν αυτόχθονα είδη ή είδη του μεσογειακού κλίματος. 6. Έργα αποστράγγισης και παροχέτευσης των όμβριων υδάτων ή έργα ανακύκλωσης αυτών. 7. Δρόμοι για οχήματα της υπηρεσίας που διαχειρίζεται και προστατεύει το χώρο αστικού πρασίνου (δασική υπηρεσία, πυροσβεστική υπηρεσία, υπηρεσία του οικείου ΟΤΑ), πεζόδρομοι, μονοπάτια με ή χωρίς σκληρές επιστρώσεις, διάδρομοι για ΑμΕΑ Σκάλες, πλατύσκαλα. 8. Παιδική χαρά, η οποία θα καλύπτει μέχρι το 5% της έκτασης. 9. Κρήνες, καθιστικά, κιόσκια, πέργολες, προστατευτικοί ή χαμηλοί διακοσμητικοί φράκτες που οριοθετούν την επιφάνεια πρασίνου και άλλες παρόμοιες κατασκευές. Β) Σε χώρους έκτασης άνω του 0,1 Ha κατασκευάζονται επί πλέον των παραπάνω: Εγκαταστάσεις, με τη χρήση υλικών φιλικών προς το φυσικό περιβάλλον (ξύλο, πέτρα κ.λπ.), που κρίνονται αναγκαίες για: i. Αποθήκη εργαλείων, υλικών, μηχανικού εξοπλισμού. ii. Φυλάκιο εισόδου, όχι μεγαλύτερο

των 10 τ.μ. έκαστο. *iii.* Δημόσιο WC, όχι μεγαλύτερο από 35 τ.μ. έκαστο. *iv.* Παρατηρητήριο πυρκαγιών (πυροφυλάκειο) εφόσον προκύπτει από τη μελέτη διαχείρισης. Ξύλινο κιόσκι θέας - κάλυψης από τη βροχή μόνο υπό κατάλληλες συνθήκες (χώρου - τοπογραφίας). *v.* Αναψυκτήριο συνολικού εμβαδού δόμησης έως 120 τμ. για πάρκα μεγαλύτερα των 4 στρ.. Σε πάρκα μικρότερα των 4 στρ. επιτρέπεται η κατασκευή μικρού προσωρινού λυόμενου περιπτέρου έως 9 τ.μ. (3x3). *vi.* Διαμορφώσεις υδάτινων επιφανειών (λίμνες, καταρράκτες, πίδακες, κανάλια), μόνο εφόσον υπάρχει εξασφαλισμένη επάρκεια νερού, συντήρηση και συνεχής λειτουργία τους (κατανάλωση ενέργειας). *vii.* Διαμορφώσεις χώρων για πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις. *viii.* Εικαστικές συνθέσεις (μνημεία, αγάλματα κ.λπ.), τα οποία καταλαμβάνουν μικρό χώρο ως σημειακές επεμβάσεις. *v.* Μετεωρολογικός κλωβός, αν δεν υπάρχουν κοντά μετεωρολογικοί σταθμοί. 2. Κατά τον αρχικό σχεδιασμό ενός πάρκου, η κατασκευή μόνιμων εγκαταστάσεων όπως αναφέρονται στο άρθρο 2, επιτρέπεται μόνο στο αναγκαίο μέτρο και σε εκτάσεις που δεν έχουν δασική βλάστηση, η δε συνολικά καταλαμβανόμενη από τις ανωτέρω εγκαταστάσεις έκταση δεν μπορεί να υπερβεί το 5% της συνολικής έκτασης και κατ' ανώτερο όριο τα δέκα στρέμματα. Σε υφιστάμενα πάρκα, όταν το ποσοστό του πρασίνου από τον αρχικό σχεδιασμό είναι μικρότερο του 80%, λόγω υπαρχουσών εγκαταστάσεων, δεν μπορεί να μειώνεται με νέα έργα ή αναπλάσεις. 3. Οι υφιστάμενες υποδομές και εγκαταστάσεις παραμένουν, ανεξαρτήτως εάν υπερβαίνουν τα ανωτέρω όρια, εφόσον έχουν ανεγερθεί με τις προβλεπόμενες εγκρίσεις ή περιλαμβάνονται στον αρχικό σχεδιασμό του χώρου πρασίνου. 4. Κατά τον ίδιο παραπάνω σχεδιασμό οργανώνεται η πρόσβαση του χώρου με οχήματα και προβλέπονται χώροι στάθμευσης τους **εκτός του χώρου πρασίνου**, κατά προτίμηση στα όρια του αυτού ή πλησιέστερα προς αυτά, μονοπάτια για πεζούς κ.λπ. 5. Όλα τα φυτοτεχνικά έργα θα κατανέμονται στο χώρο με βάση γενικό σχέδιο αρχιτεκτονικής διαρρύθμισης. 6. Η υπ' αριθ. 76936/3992/7.12.1987 απόφαση Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων «Κατηγορίες, όργανα και διαδικασία ελέγχου για την ανέγερση προσωρινών λυόμενων κατασκευών σε κοινόχρηστους χώρους», δεν ισχύει στην περίπτωση των χώρων πρασίνου».

Άρθρο 3. Περιεχόμενο Διαχειριστικών Μελετών. 1. Στοιχεία μελετών. Α) Εισαγωγή - Ιστορικό του χώρου. Γίνεται αναφορά στην προέλευση της έκτασης: εάν προέρχεται από δασικές ή αγροτικές εκτάσεις, εάν πρόκειται για αναδασωτέα έκταση, εάν προέρχεται από καταργηθέντα στρατόπεδα ή άλλης πρότερης χρήσης έκταση, εάν προέρχεται από οικοπεδική έκταση απαλλοτριωθείσα για τη δημιουργία χώρου αστικού πρασίνου, σύμφωνα με πληροφορίες, οι οποίες θα πρασχεθούν μετά από αίτηση τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Β) Ιδιοκτησιακή κατάσταση - Διοικητική υπαγωγή. Περιγράφεται το ιδιοκτησιακό καθεστώς της έκτασης, χρήση, νομή ή δουλείες που υφίστανται σε αυτήν. Επίσης, τυχόν όροι παραχώρησης, επιτρεπτής επέμβασης, χρήσης και λειτουργίας. Γίνεται αναφορά σε τυχόν διεκδικήσεις, αγωγές, καταπατήσεις, δίκες, απαλλοτριώσεις κ.λπ. Αναφέρονται άλλες εμπλεκόμενες ή συναρμόδιες υπηρεσίες (αρχαιολογική υπηρεσία, κτηματική υπηρεσία του δημοσίου, πολεοδομική υπηρεσία κ.λπ.). Γ) Χωροταξικές και πολεοδομικές πληροφορίες. Γίνεται αναφορά στο χωροταξικό και πολεοδομικό καθεστώς της έκτασης και της γύρω αστικής περιοχής. Αναφέρεται ειδικότερα: το χωροταξικό και πολεοδομικό σχέδιο ή η ΖΟΕ που υπάγεται η έκταση, το σχέδιο πόλης στο οποίο αυτή περιλαμβάνεται, εάν έχει εξασφαλιστεί η κοινοχρησία της με τη συντέλεση των αναγκών απαλλοτριώσεων, εάν εμπίπτει στην αιγιαλίτιδα ζώνη, εάν έχει άλλον χαρακτηρισμό κ.ά. Δ) Περιγραφή του χώρου. Ι. Όρια και θέση στον αστικό ιστό. Αποτυπώνεται η έκταση σε τοπογραφικό διάγραμμα κατάλληλης κλίμακας,

εξαρτημένο από το Ελληνικό Γεωδαιτικό Σύστημα Αναφοράς σύστημα συντεταγμένων ΕΓΣΑ '87 σε ψηφιακή μορφή. Στο διάγραμμα του σχεδίου της πόλης ή του οριοθετημένου οικισμού εντοπίζεται η θέση του χώρου πρασίνου και περιγράφεται αδρομερώς η υφιστάμενη και η δυνατή λειτουργία του χώρου από τους κατοίκους. Περιγράφεται η ευκολία προσέγγισης του χώρου και η ύπαρξη χώρου στάθμευσης. Δίδονται άλλες πληροφορίες σχετικές με τη θέση του συγκεκριμένου χώρου πρασίνου στον αστικό ιστό ή στον οικισμό. II. Τοπογραφία του χώρου. Γίνεται αναφορά στις κλίσεις του εδάφους, στη δυνατότητα ή την ευκολία προσέγγισης και διακίνησης του κοινού στον χώρο. Στο βασικό τοπογραφικό διάγραμμα με τα όρια του χώρου, της προηγούμενης παραγράφου, πρέπει να υπάρχουν και χωροσταθμικές καμπύλες αναλόγου ισοδιάστασης που δίνουν την πλήρη εικόνα για το ανάγλυφο του χώρου. Γίνεται αναφορά στο μέγιστο κι ελάχιστο υψόμετρο, την έκθεση ως προς τον ορίζοντα, τη γειτνίαση του χώρου προς τη θάλασσα ή άλλες υδάτινες επιφάνειες. Αποτυπώνονται οι τυχόν χώροι ισοπέδωσης - διαμόρφωσης. III. Εδαφολογικά στοιχεία. Γίνεται αναφορά στο γεωλογικό υπόθεμα, στο είδος και το βάθος του εδάφους, στην κοκκομετρική του σύσταση, στην περιεκτικότητα του σε οργανική ουσία, στην οξύτητα και τη γονιμότητα του, στο πορώδες του, σε τυχόν φαινόμενα διάβρωσης και συμπίεσης από (προ) υφιστάμενες χρήσεις, που οδηγούν σε ασφυξία των φυτών και στην έλλειψη ανακύκλωσης των θρεπτικών στοιχείων. Γίνεται επίσης αναφορά στις συνθήκες ρύπανσης του εδάφους (από τοξικούς κυρίως ρυπαντές), στην υδατοδιαπερατότητα και υδατοσυγκράτησή του, στην αλατότητα του, καθώς και στην ύπαρξη ή μη βαθμίδων συγκράτησης. Γίνεται κατάταξη του σε ποιότητα τόπου με το σύστημα του FAO. IV. Μετεωρολογικά στοιχεία. Αναφέρονται το ύψος και η ετήσια κατανομή των βροχοπτώσεων, οι μέγιστες και οι ελάχιστες θερμοκρασίες, οι ημέρες παγετού και χιονοκάλυψης, οι επικρατούντες άνεμοι, η ατμοσφαιρική υγρασία, καθώς και άλλα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος που κρίνονται σκόπιμα για την απόδοση της μετεωρολογικής κατάστασης αυτού. Παρατίθεται θερμο-ομβρομετρικό διάγραμμα και ανεμόγραμμα. Μελετάται η δυνατότητα τοποθέτησης μετεωρολογικών οργάνων ελάχιστης υποδομής αν δεν υπάρχουν κοντά μετεωρολογικοί σταθμοί. V. Βιοκλιματική κατάσταση. Σε αποσπάσματα των τριών βιοκλιματικών χαρτών της Ελλάδας εντοπίζεται η θέση του αστικού χώρου πρασίνου. Στη συνέχεια γίνεται η κατάταξη του χώρου στους βιοκλιματικούς ορόφους, τους βιοκλιματικούς χαρακτήρες και τις ζώνες βλάστησης (κατά Μαυρομάτη). Περιγράφονται πιθανές αποκλίσεις από την ανωτέρω κατάταξη. VI. Υπάρχουσα φυσική βλάστηση στη γύρω περιοχή. Περιγράφεται η φυσική βλάστηση που βρίσκεται στη γύρω περιοχή και εμφανίζει οικολογική διασύνδεση με αυτήν του μελετώμενου χώρου πρασίνου. Η συγκεκριμένη βλάστηση εντοπίζεται σε διατηρούμενα φυσικά στοιχεία εντός ή εκτός του αστικού ιστού, όπως ρέματα, λόφους, περιαστικές περιοχές, δάση που εγκλωβίστηκαν στην πόλη και τμήματα τους διατηρήθηκαν κ.ά. VII. Υπάρχουσα βλάστηση στον χώρο. 1) Καταρτίζεται πλήρης κατάλογος της υφιστάμενης βλάστησης κατά φυτικό είδος και κατά σειρά συχνότητας εμφάνισή του. 2) Περιγράφεται η υπάρχουσα τεχνητή ή φυσική βλάστηση και η τυχόν κατά ενότητες εμφάνιση της (π.χ. πευκοδάσος, θαμνώνες, ανθώνες, γκαζόν κ.λπ.). 3) Γίνεται καταγραφή αυτής στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου πρασίνου. 4) Αναφέρονται τα κυριαρχούντα φυτικά είδη κατά μέρη ή στο σύνολο του χώρου. 5) Καταγράφεται η μίξη πλατύφυλλων και κωνοφόρων ειδών, καθώς και η ομήλικη ή ανομήλικη εμφάνιση των δενδρωδών ειδών. 6) Περιγράφεται το ύψος και εκτιμάται η ηλικία των δένδρων, καθώς και η διαμόρφωση της κόμης τους. 7) Εκτιμάται το ποσοστό της επιφάνειας στην οποία υπάρχουν μεγάλα δένδρα με υπόσκιους χώρους. 8) Αναφέρεται η παρουσία και διασπορά ιδιαίτερα μεγάλων δένδρων με πλήρως ανεπτυγμένη κόμη, καθώς και η ειδική προστασία

αυτών. Γίνεται αποτύπωση αυτών στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου πρασίνου. 9) Περιγράφονται άλλες ενότητες (χώροι που προορίζονται ή υπάρχουν εγκατεστημένοι θαμνώνες, ανθώνες, γκαζόν κ.ά.) και γίνεται καταγραφή αυτών στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου πρασίνου. 10) Εκτιμάται η υγεία της βλάστησης και περιγράφεται η φυτοϋγειονομική κατάστασή της. Τυχόν συχνά εμφανιζόμενες προσβολές από έντομα, μύκητες, επίφυτα, τοξικούς ρυπαντές, ασθένειες και ζημιές από ανεμορριψίες - ανεμοθλασίες ή χιονορριψίες - χιονοθλασίες, παγετούς κ.λπ. 11) Αν πρόκειται για τεχνητή βλάστηση, προσδιορίζεται ο χρόνος αρχικής εγκατάστασής της. Η βλάστηση που προτιμάται είναι η μεσογειακή, η οποία δεν έχει απαιτήσεις σε νερό ή έχει ελάχιστες. VIII. Υδατικές συνθήκες. Περιγράφεται τυχόν παρουσία στο χώρο (πηγές, ρέματα με συνεχή ροή). Παρέχονται πληροφορίες για τον υδροφόρο ορίζοντα, την ποιότητα του νερού, την ύπαρξη γεωτρήσεων, με εκτίμηση της παροχής τους. Περιγράφεται η ύπαρξη ή η δυνατότητα σύνδεσης του χώρου με το δίκτυο ύδρευσης της πόλης και η επάρκεια του νερού. Μελετάται η δυνατότητα δημιουργίας κρηνών εκ της διαθεσίμου ποσότητας νερού, καθώς και ο τρόπος τροφοδοσίας με νερό των πυροσβεστικών κρουνών, όπως των υδατοδεξαμενών, που χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση συμβάντων πυρκαγιών. Αναφέρεται επίσης ο τρόπος τροφοδοσίας με νερό των διαφόρων εγκαταστάσεων, όπως των κτηρίων, του φυλακίου, του WC. Εξετάζεται τέλος η δυνατότητα άρδευσης μέρους του χώρου πρασίνου, όπου ή όταν απαιτείται, και από ποιους υδατικούς πόρους γίνεται αυτό. IX. Πανίδα. Αναφέρεται η φυσική παρουσία (μόνιμη ή εποχιακή) θηλαστικών, πτηνών, αμφιβίων, ψαριών και άλλων ζώων στο χώρο πρασίνου, που σχετίζονται με την υπάρχουσα βλάστηση, το έδαφος και το νερό, ή με άλλα στοιχεία του χώρου αυτού. Εντοπίζονται σημεία αναπαραγωγής ή φωλεοποίησης και προτείνονται μέτρα προστασίας. Ε) Υπάρχουσες υποδομές. i. Περίφραξη του χώρου. Αναφέρεται εάν υπάρχει περίφραξη ή μαντρότοιχος και η κατάσταση τους, οι υπάρχουσες είσοδοι υπηρεσιακών οχημάτων και οι ανθρωποθυρίδες. Εκτιμάται η επάρκεια, η σκοπιμότητα και η λειτουργικότητά τους. ii. Κτηριακές εγκαταστάσεις. Περιγράφεται ο αριθμός τους, η διασπορά τους, η χρήση και η λειτουργικότητά τους, ο φορέας διαχείρισής τους και, στην περίπτωση που τα χρησιμοποιούν άλλοι φορείς, η κατάσταση τους (κτήρια διοίκησης, αναψυκτήρια, αποθήκες, WC κ.λπ.). Αποτυπώνονται με ακρίβεια στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου πρασίνου. Εκτιμάται η αναγκαιότητα τους συνεκτιμώντας και τη συμβατότητα τους με τον υφιστάμενο χώρο πρασίνου και μπορεί να προτείνεται η απομάκρυνση απαξιωμένων εγκαταστάσεων ή κτηρίων. iii. Άλλες εγκαταστάσεις. Αποτυπώνονται με ακρίβεια στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου πρασίνου υπάρχουσες, άλλες των κτηριακών, εγκαταστάσεις, όπως γήπεδα, παιδικές χαρές, θέατρα, κιόσκια, πέργκολες, σιντριβάνια, κρήνες κλπ. Εκτιμάται η αναγκαιότητα τους συνεκτιμώντας και τη συμβατότητα τους με τον υφιστάμενο χώρο πρασίνου. iv. Δίκτυο δρόμων, πεζοδρόμων, μονοπατιών, πλατειών. Αποτυπώνονται με ακρίβεια στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου αστικού πρασίνου οι εντός αυτού δρόμοι, πεζόδρομοι, μονοπάτια και πλατείες. Υπολογίζεται η συνολική και η επιμέρους επιφάνεια τους. Διαχωρίζεται το δίκτυο ανάλογα με το εάν καταλαμβάνεται από σκληρές επιφάνειες (άσφαλτος, τσιμέντο, πλακόστρωση), από χαλικοστρωμένες επιφάνειες, και από χωμάτινες επιφάνειες. Γίνεται εκτίμηση της επάρκειας ή της περίσσιας του δικτύου, της λειτουργικότητάς του, της αισθητικής του και εκτιμάται η ανάγκη περιορισμού ή επέκτασής του, καθώς και αναμόρφωσης της ρυμοτομίας του χώρου. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει τέτοιο δίκτυο, εντοπίζονται τμήματα και διαδρομές που έχουν συχνή χρήση από τους επισκέπτες, καθώς και τυχόν φαινόμενα συμπίεσης ή διάβρωσης του εδάφους. Ανάλογος εντοπισμός γίνεται και στις περιπτώσεις που υπάρχει το παραπάνω

δίκτυο, αλλά το κοινό δεν περιορίζεται σε αυτό, και επεκτείνεται δραστηριοποιούμενο αναψυχικά σε τμήματα του χώρου πρασίνου, τα οποία, εξαιτίας τούτου εμφανίζουν υποβάθμιση. v. Έργα προστασίας των εδαφών και παροχέτευσης ομβρίων υδάτων. Αναφέρεται εάν υπάρχουν βαθμίδες συγκράτησης εδαφών ή αναλημματικοί τοίχοι, για τη διαμόρφωση επιπέδων επιφανειών (στις περιπτώσεις χώρων με επικλινή εδάφη) και αποτυπώνονται με ακρίβεια στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου πρασίνου. Ομοίως αναφέρονται και αποτυπώνονται τυχόν αποχετευτικοί ή αποστραγγιστικοί τάφροι (επενδυμένοι ή μη), καθώς και τεχνικά έργα (οχετοί, μικρογέφυρες). Εντοπίζονται σημεία διαβρώσεων ή κατακλυζόμενα τμήματα με κάθυγρα ή βαρέα εδάφη και εκτιμάται η ανάγκη εκτέλεσης έργων σε αυτά. vi. Αρδευτικό, υδρευτικό και πυροσβεστικό σύστημα. Γίνεται αναφορά στην προέλευση, την ποσότητα και την ποιότητα του νερού (δίκτυο της πόλης, πηγές, γεωτρήσεις κ.λπ.). Εκτιμάται η επάρκεια και η καταλληλότητα του νερού για ύδρευση (σε κρήνες, αναψυκτήριο), για πυρόσβεση και, στις περιπτώσεις που απαιτείται, για άρδευση. Περιγράφεται το δίκτυο διανομής, εάν υπάρχει, και επισυνάπτεται τυχόν υπάρχον διάγραμμα σωληνώσεων ή ανοικτών αγωγών. Εντοπίζονται και σημειώνονται τροφοδοτούμενα σημεία παροχών (κρήνες, WC, πυροσβεστικοί κρουνοί, λίμνες, σιντριβάνια κ.ά.), καθώς και υπάρχουσες δεξαμενές νερού. Περιγράφεται το αρδευτικό σύστημα, εάν υπάρχει (με κατάκλυση, με τεχνητή βροχή, με στάγδην άρδευση. vii. Φωτισμός. Περιγράφεται ο υπάρχων φωτισμός. Εντοπίζονται φωτιζόμενα τμήματα και διαδρομές του χώρου με ελλιπή ή μη επαρκή φωτισμό, τα οποία, κατόπιν αιτιολόγησης, προτείνεται να φωτιστούν. Μελετάται ο χώρος σε σχέση με τη φωτορύπανση των φυτών, λόγω των υφιστάμενων συνθηκών φωτισμού, και προτείνονται μέτρα. Στ) Προτεινόμενα έργα και υποδομές. i. Διαμόρφωση του εδάφους. Προτείνονται οι αναγκαίες χωματοουργικές εργασίες, με τις οποίες θα δοθεί η τελική μορφή της επιφάνειας του εδάφους, ώστε να εξυπηρετείται ταυτοχρόνως η λειτουργικότητα του χώρου και η λειτουργία του χώρου πρασίνου ως φυσικό σύστημα. Για την πραγματοποίηση των χωματοουργικών εργασιών λαμβάνεται υπόψη η υφιστάμενη βλάστηση, και κυρίως η αποτελούμενη από δένδρα και θάμνους, για να μην καταστραφεί, είτε άμεσα, με τις πραγματοποιούμενες εργασίες, είτε έμμεσα, με τη μεταβολή των εδαφικών συνθηκών, που θα οδηγήσουν σε νεκρώσεις των φυτικών ειδών (π.χ. με την αλλαγή των συνθηκών αερισμού, με την αλλαγή των συνθηκών προσρόφησης των θρεπτικών στοιχείων, καθώς και της τροφοδότησης με νερό του ριζικού συστήματος των φυτών, με τις νεκρώσεις των λεπτών ριζών, που μπορεί να οδηγήσουν σε σηψηρριζίες κ.λπ.). Επιφανειακό έδαφος, εμπλουτισμένο με οργανική ουσία ή διαμορφωμένο σε ορίζοντες διαχωρίζεται, συγκεντρώνεται και φυλάσσεται το χρήσιμο, για να διαστρωθεί στις τελικές επιφάνειες που θα διαμορφωθούν. ii. Δομικά έργα διαμόρφωσης του εδάφους. Με βάση την επιδιωκόμενη διαμόρφωση του εδάφους της προηγούμενης παραγράφου, προτείνονται τα αναγκαία δομικά έργα, όπως αναλημματικοί τοίχοι, επενδύσεις τάφρων, όπως και κάθε άλλο δομικό έργο που κρίνεται απαραίτητο για τη συγκράτηση και βασική διαμόρφωση του εδάφους. Οι τοίχοι αντιστήριξης πρέπει να έχουν προσαρμογή στην κλίμακα και στο περιβάλλον του χώρου. Νέοι ή υφιστάμενοι τοίχοι αντιστήριξης καλύπτονται από πέτρα (εφόσον δεν έχουν κατασκευαστεί από αυτήν) ή από αναρριχητική βλάστηση. iii. Βελτίωση του εδάφους. Λαμβάνονται δείγματα εδάφους, γίνεται εδαφολογική ανάλυση και προτείνονται μέτρα για τη βελτίωση του. Αυτά συνίστανται στη διασπορά καταλλήλου κηπαίου χώματος, στην οργανική λίπανση του εδάφους, στη μηχανική κατεργασία του κ.λπ., για τη βελτίωση των εδαφικών συνθηκών του χώρου. iv. Έργα ύδρευσης, άρδευσης, πυρόσβεσης. Διερευνάται η δυνατότητα άρδευσης του χώρου, όπου κι όταν απαιτείται, κατά το δυνατόν από ανεξάρτητες πηγές υδροδότησης (εκτός

του δικτύου ύδρευσης). Εξετάζεται η ποιότητα και η ποσότητα του διαθέσιμου νερού. Προτείνεται η μέθοδος άρδευσης (με κατάκλυση, με τεχνητή βροχή, με στάγδην άρδευση) και προσδιορίζεται η μονίμως ή η περιοδικώς αρδευόμενη επιφάνεια. Προτείνεται αδρομερώς το είδος και το μήκος του υπόγειου δικτύου σωληνώσεων ή των αρδευτικών τάφρων. Μελετάται υδραυλικά ο χώρος για την άρδευση, την ύδρευση και την πυρόσβεση ή για τη βελτίωση υφισταμένων δικτύων. Προτείνονται οι θέσεις των πυροσβεστικών κρουνών. Επίσης εξετάζεται η δυνατότητα μέτρων εξοικονόμησης και επαναχρησιμοποίησης του νερού, όπως εκμετάλλευσης των όμβριων υδάτων με ανακύκλωση με σκοπό την άρδευση του χώρου τις περιόδους ανομβρίας.

v. Αρχιτεκτονική διαρρύθμιση του χώρου. - Αποτυπώνεται με ακρίβεια στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου το βασικό δίκτυο των δρόμων, πεζοδρόμων, μονοπατιών και πλατειών, του οποίου η επιφάνεια δεν πρέπει να ξεπερνά το 10% του συνολικού χώρου. Για τη χωροθέτηση των δρόμων και πεζοδρόμων λαμβάνονται υπόψη ίχνη υφιστάμενων διαδρομών ή διαδρομές κίνησης επισκεπτών δημιουργημένες από την υφιστάμενη χρήση του χώρου ή επιφάνειες συναθροίσεων. Ανάλογα με το σχήμα του χώρου και την τοπογραφική του διαμόρφωση, το δίκτυο δρόμων - πεζοδρόμων μπορεί να έχει υψομετρική ή ελεύθερη διάταξη. Γενικά, η αυστηρή συμμετρία είναι ξεπερασμένη και συνιστάται να αποφεύγεται. Το δίκτυο πεζοδρόμων πρέπει κατά το δυνατόν να έχει ομοιόμορφη κατανομή και πυκνότητα, και με την παρουσία του να εξυπηρετείται η κηποτεχνική διαρρύθμιση του χώρου. - Χωροθετούνται οι αναγκαίες εγκαταστάσεις και οι προτεινόμενες χρήσεις, καθώς επίσης και οι μορφές της βλάστησης (εάν συγκροτούν σύνολα, π.χ. ανθώνας, κυπαρισσώνας, ελαιώνας, μεσογειακά αρωματικά φυτά κ.λπ.). - Σε συνάρτηση με το υπάρχον ή το προτεινόμενο δίκτυο πεζοδρόμων, ορίζονται η κύρια ή οι κύριες είσοδοι για υπηρεσιακά οχήματα και πεζούς, καθώς και τυχόν αναγκαίες ανθρωποθυρίδες, ανάλογα με το μέγεθος του πάρκου, την τοπική ή υπερτοπική του σημασία ή λειτουργία και τον αναμενόμενο αριθμό επισκεπτών. - Προτείνονται χώροι, οι οποίοι θα διαμορφωθούν κατάλληλα, για στάθμευση αυτοκινήτων εκτός του χώρου πρασίνου αλλά θα γειτνιάζουν με αυτόν.

vi. Κτηριακές εγκαταστάσεις - Άλλες εγκαταστάσεις. Περιγράφεται αδρομερώς το είδος, το μέγεθος και η λειτουργία των κτηριακών εγκαταστάσεων, όπως αυτές προσδιορίζονται στα άρθρα 2 και 3 της παρούσας. Αναφέρεται η επιφάνεια που καταλαμβάνουν και από πλευράς ύψους θα πρέπει να είναι ισόγειες κατασκευές. Απαιτείται αρχιτεκτονική μελέτη για την κατασκευή κάθε κτηριακής εγκατάστασης. Προτείνονται εγκαταστάσεις για την προστασία και διαχείριση του χώρου (π.χ. κατασκευή πυροφυλακείου).

vii. Περίφραξη - Μαντρότοιχος. Προτείνεται η μορφή και το είδος της περίφραξης (συρμάτινη περίφραξη, μαντρότοιχος ή άλλου είδους υλικά), που οριοθετούν και προστατεύουν το χώρο από καταπατήσεις, φθορές, ανεξέλεγκτη κίνηση οχημάτων και πεζών. Αναλόγως των συνθηκών που επικρατούν στο χώρο ή λόγω του μικρού μεγέθους του, μπορεί να αποφασίζεται να μην υπάρχει περίφραξη (για μια τέτοια απόφαση κατατίθεται τεκμηριωμένη αιτιολογία). Την περίφραξη μπορεί να υποκαθιστούν επιλεγμένοι διακοσμητικοί ογκόλιθοι, ειδικά διατεταγμένοι και σε συνδυασμό με την εγκατάσταση κατάλληλης βλάστησης. Την περίφραξη μπορεί επίσης να υποκαθιστά πυκνή λωρίδα βλάστησης δένδρων ή θάμνων (που κυρίως συστήνεται), η οποία, με τα ενδεικνυόμενα φυτά σε κατάλληλη διάταξη, εξασφαλίζει (όπου απαιτείται) την οπτική ή ηχητική απομόνωση του χώρου.

viii. Φωτισμός. Προσδιορίζεται το είδος, η ένταση και η κατανομή του φωτισμού στο χώρο. Ο φωτισμός πρέπει να είναι ο ενδεδειγμένος για την ασφάλεια της κίνησης των περιπατητών και την προστασία του χώρου. Μπορεί να φωτίζονται πολυσύχναστα τμήματα ή βασικές διαδρομές του χώρου, που εξυπηρετούν την αναψυχή και την παραμονή του κοινού σε αυτόν κατά τις βραδινές ώρες. Γενικά, αποφεύγεται ο έντονος φωτισμός στο σύνολο της

επιφάνειας του χώρου, για να μη δημιουργούνται προβλήματα φωτορύπανσης στα φυτά, αλλά και να διευκολύνεται η εγκατάσταση της πανίδας σε αυτόν (ιδιαίτερα της ορνιθοπανίδας). Μόνος ο φωτισμός δεν εξασφαλίζει τη φύλαξη και την προστασία του χώρου. Μπορεί επίσης να υπάρχει ρυθμιζόμενη ένταση του φωτισμού ή και διακοπή (μερική ή ολική) αυτού πέραν κάποιας νυκτερινής ώρας, η οποία ρυθμίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας του χώρου. Για την έγκριση και υλοποίηση του έργου, είναι απαραίτητη η σύνταξη ηλεκτρολογικής - μηχανολογικής μελέτης η οποία θα εστιάζει στην χρησιμοποίηση των εναλλακτικών μορφών ενέργειας φιλικών προς το περιβάλλον. Ζ) Προτεινόμενη βλάστηση. - Προτείνονται τα ενδεδειγμένα για φύτευση φυτά και περιγράφεται η συγκροτούμενη βλάστηση. - Ο σχεδιασμός της φύτευσης υπακούει στους σχεδιαστικούς κανόνες που ακολουθήθηκαν κατά τη δημιουργία του χώρου πρασίνου ή ακολουθούν αυτούς που προτείνονται κατά τον ανασχεδιασμό του. - Η επιλογή των φυτικών ειδών γίνεται σύμφωνα με τις συνθήκες του τόπου και το φυσικό περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής. Έτσι, αναλόγως των συνθηκών, προτιμώνται φυτικά είδη ανθεκτικά στην ατμοσφαιρική ρύπανση, ευρύοικα, με μηχανική αντοχή, με αντοχή στις υψηλές θερμοκρασίες, την ξηρασία και το αλάτι, φυτικά είδη που βοηθούν στη μείωση των θορύβων κ.λπ. Επίσης, προτιμώνται φυτικά είδη γηγενή, προσαρμοσμένα στο οικείο φυσικό περιβάλλον, που χαρακτηρίζουν φυσιογνωμικά και οικολογικά τον τόπο. Επιδίωξη είναι τα αστικά τούτα περιβάλλοντα να προσεγγίζουν στα φυσικά. - Τεκμηριώνεται η ανάγκη μετατροπής αρδευόμενης βλάστησης στο χώρο πρασίνου σε μη αρδευόμενη, και το αντίθετο. Χειρισμοί για την πραγματοποίηση αυτού του σκοπού. - Εξετάζεται η διασύνδεση του χώρου πρασίνου με τους λοιπούς κοινόχρηστους της πόλης, και ιδιαίτερα με τους πλησιέστερους σε αυτόν. Επίσης, εξετάζεται η διασύνδεση του με το περιαστικό πράσινο, με τις δένδροστοιχίες και το ιδιωτικό πράσινο. Κρίσεις - προτάσεις για την ένταξη του χώρου σε δίκτυο πρασίνου της πόλης. - Εκτιμώμενη συνεισφορά στο στόχο της επάρκειας πρασίνου της πόλης. Η) Εκτιμώμενες ωφέλειες στη λειτουργία της πόλης. Εκτιμώμενες περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές ωφέλειες στη λειτουργία της πόλης από τις προσφορές του συγκεκριμένου χώρου πρασίνου. Για τις εκτιμήσεις λαμβάνεται υπόψη η υφιστάμενη και η μελλοντική επισκεψιμότητα του χώρου, καθώς και η ανθρωποχωρητικότητα αυτού πέραν της οποίας, ο χώρος δεν προσφέρει τις αναμενόμενες ωφέλειες και υποβαθμίζεται. Θ) Προτεινόμενα διοικητικά και διαχειριστικά μέτρα. Προτείνονται διοικητικά και διαχειριστικά μέτρα απορρέοντα από τις διαπιστώσεις, τις κρίσεις και τις προτάσεις της παρούσας, που κρίνονται σκόπιμο να ληφθούν για την ορθή (ή την ορθότερη) λειτουργία του χώρου πρασίνου.

Περιεχόμενο Τεχνικών Εκθέσεων Εργασιών. - Περιγραφή του χώρου. Αποτυπώνεται η έκταση σε τοπογραφικό διάγραμμα κατάλληλης κλίμακας, εξαρτημένο από το Ελληνικό Γεωδαιτικό Σύστημα Αναφοράς σύστημα συντεταγμένων ΕΓΣΑ '87 σε ψηφιακή μορφή, με τις προτάσεις κατασκευής. - Φυσική βλάστηση. Περιγράφεται η φυσική βλάστηση που βρίσκεται στη γύρω περιοχή και εμφανίζει οικολογική διασύνδεση με αυτήν του μελετώμενου χώρου πρασίνου. Για το χώρο πρασίνου καταρτίζεται πλήρης κατάλογος της υφιστάμενης βλάστησης κατά φυτικό είδος και κατά σειρά συχνότητας εμφάνιση του Περιγράφεται η υπάρχουσα τεχνητή ή φυσική βλάστηση και η τυχόν κατά ενότητες εμφάνιση της (π.χ. πευκοδάσος, θαμνώνες, ανθώνες, γκαζόν κ.λπ.). Γίνεται καταγραφή αυτής στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου πρασίνου. - Υπάρχουσες υποδομές. Όπως στο περιεχόμενο των διαχειριστικών σχεδίων. - Προτεινόμενα έργα. Περιγράφονται περιληπτικά τα προτεινόμενα έργα με ορίζοντα πέντε ετών και με ετήσιο προϋπολογισμό και είναι δυνατόν να προταθούν διοικητικά και διαχειριστικά μέτρα για την βελτίωση του χώρου

πρασίνου. 2. Εγκρίσεις διαχειριστικών μελετών και τεχνικών εκθέσεων εργασιών. α. Οι διαχειριστικές μελέτες και τεχνικές εκθέσεις της δασικής βλάστησης, συντάσσονται από δασολόγο και συνυπογράφονται από γεωπόνο εφόσον φύονται και μη δασικά είδη, με ευθύνη της υπηρεσίας που διαχειρίζεται τους εν λόγω χώρους. β. Οι διαχειριστικές μελέτες συντάσσονται για χώρους των 10 στρεμμάτων και άνω, ισχύουν για δέκα (10) χρόνια, και μετά τη λήξη τους ανανεώνονται για ίδιο χρονικό διάστημα, εφόσον τα δεδομένα του χώρου δεν έχουν μεταβληθεί. Ενδιαμέσως δύναται να τροποποιούνται, αναλόγως των συνθηκών και των έργων που απαιτούνται, χωρίς, εξ αυτού του λόγου, να ανανεώνεται και η συνολική διάρκεια ισχύος τους. γ. Για χώρους κάτω των δέκα στρεμμάτων συντάσσονται τεχνικές εκθέσεις εργασιών για πέντε (5) χρόνια και με ετήσιο προϋπολογισμό. δ. Η έγκριση των διαχειριστικών μελετών ή τεχνικών εκθέσεων γίνεται από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης ύστερα από θεώρηση της δασικής υπηρεσίας, και η οποία ασκεί τον έλεγχο εφαρμογής και της εκτέλεσης εργασιών που προβλέπονται σε αυτές.

Άρθρο 4. Έγκριση έργων και εργασιών. 1. Η έγκριση των έργων και των εργασιών πραγματοποιείται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 5 ν. 998/1979, όπως συμπληρώθηκε σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 1 ν. 3208/2003. 2. Για την έγκριση των έργων απαιτείται θετική γνώμη της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Παιδείας και θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού. Σχετική η διάταξη της παρ. 1γ' του άρθρου 49 ν. 998/1979 όπως ισχύει, καθώς και η παρ. 2 του άρθρου 5ν. 998/1979, όπως ισχύει. 3. Για τις συντηρήσεις των υφιστάμενων έργων και υποδομών δεν απαιτείται έγκριση των δασικών υπηρεσιών, αλλά απλή ενημέρωση τους από τους αρμόδιους για τη διαχείριση και λειτουργία φορείς. Δεν απαιτείται επίσης έγκριση για τις τρέχουσες φυτοτεχνικές περιποιήσεις (κλαδέματα, αποκλαδώσεις δένδρων). Εάν από την ανωτέρω ενημέρωση ή από το αποτέλεσμα της διαχείρισης κριθεί από τη δασική υπηρεσία ότι βλάπτεται η λειτουργία του πάρκου ως χώρου πρασίνου, τότε λαμβάνονται τα προσήκοντα από τη δασική νομοθεσία διοικητικά και ποινικά μέτρα. Οποσδήποτε απαιτείται έγκριση του οικείου Δασαρχείου για κοπή και απομάκρυνση υγιών δένδρων, που κρίνεται ότι πρέπει να απομακρυνθούν για λόγους καλύτερης αρχιτεκτονικής διαρρύθμισης. 4. Στην περίπτωση που απαιτηθούν νέα έργα ή τροποποίηση υφισταμένων, τότε, για την έγκριση αυτών, απαιτείται τροποποίηση της εγκεκριμένης διαχειριστικής μελέτης (εφόσον δεν υπάρχει πρόβλεψη στη διαχειριστική μελέτη για τα συγκεκριμένα έργα). 5. Προϋπόθεση για την έγκριση των έργων σε χώρους πρασίνου είναι ή ύπαρξη εγκεκριμένης διαχειριστικής μελέτης ή εγκεκριμένης τεχνικής έκθεσης.

Άρθρο 5. Δημοσίευση. 1. Με την παρούσα δεν προκαλείται δαπάνη στο Δημόσιο. 2. Για την έκδοση των τυχόν απαιτούμενων αδειών και γνωμοδοτήσεων για την εκτέλεση των έργων εφαρμόζεται η κατά περίπτωση κείμενη νομοθεσία. 3. Μετά την δημοσίευση της παρούσας κάθε προηγούμενη σχετική με τα ανωτέρω θέματα εγκύκλιος καταργείται. Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως».

(3) ΥΑ 133384/6587/2015 - Προδιαγραφές σύνταξης Μελετών Διαχείρισης πάρκων και αλσών

Με την ΥΑ 133384/6587/10.12.2015 (ΦΕΚ Β' 2828/23.12.2015) [όπως τροποποιήθηκε με την ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/63943/4383/2024 (ΦΕΚ Β' 3405/13.6.2024) και τα άρθρα 1-2 ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/114537/5557 (ΦΕΚ Β' 5283/1.12.2020)], τέθηκαν οι προδιαγραφές σύνταξης Μελετών Διαχείρισης πάρκων και αλσών, ως εξής:

«Άρθρο 1. Σκοπός. Σκοπός της παρούσας είναι να οριστούν προδιαγραφές σύνταξης των διαχειριστικών μελετών κατ' εφαρμογή της παρ. 10 του άρθρου 42 του ν. 4280/2014 (ΦΕΚ Α' 159), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 58 του ν. 998/1979 (ΦΕΚ Α' 289) ως ισχύει και αφορούν: α) τα πάρκα και άλση εντός εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή εντός οικιστικής περιοχής, που φέρουν το χαρακτηρισμό "πάρκα" και "άλση" ή κάθε άλλο χαρακτηρισμό που περιλαμβάνει την έννοια του πράσινου στις ανωτέρω περιοχές. β) τους χώρους που χαρακτηρίζονται από το εγκεκριμένο σχέδιο πόλης ως κοινόχρηστοι χώροι χωρίς άλλο ιδιαίτερο χαρακτηρισμό, αλλά έχουν αποκτήσει εν τοις πράγμασι χαρακτήρα πάρκου ή άλσους, γ) Τους κοινόχρηστους χώρους πρασίνου, που περιβάλλονται από τον οικιστικό ιστό χωρίς να έχουν ενταχθεί σε σχέδιο πόλης και φέρουν δασική βλάστηση, φυσικώς ή τεχνητώς δημιουργηθείσα. Οι διαχειριστικές μελέτες πάρκων και αλσών, αποτελούν ένα σχέδιο διαχείρισης των χώρων αυτών με συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα, στο οποίο καθορίζονται δυνάμενα έργα, εργασίες και δραστηριότητες (master plan), τα οποία εγκρίνονται κατά την ειδική κατά το έργο μελέτη, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 998/1979, ως ισχύει.

Άρθρο 2. Ορισμοί. α) Πάρκα είναι οι εντός των σχεδίων των πόλεων και οικιστικών περιοχών κοινόχρηστοι χώροι που έχουν αποτυπωθεί κατά τον πολεοδομικό σχεδιασμό ως πάρκα, καθώς και εκείνοι που φέρουν φυσική ή τεχνητή βλάστηση ή προορίζονται για την εγκατάσταση βλάστησης, και έχουν υποστεί ή θα υποστούν κηποτεχνικές διαμορφώσεις. β) Άλση είναι οι εντός των σχεδίων των πόλεων και οικιστικών περιοχών κοινόχρηστοι χώροι που έχουν αποτυπωθεί κατά τον πολεοδομικό σχεδιασμό ως άλση, καθώς και εκείνοι που φέρουν φυσική ή τεχνητή βλάστηση ή προορίζονται για την εγκατάσταση δασικής βλάστησης με ελεύθερη διάταξη, χωρίς κηποτεχνικές διαμορφώσεις στο πλαίσιο της επιδιωκόμενης προσομοίωσης δασικού περιβάλλοντος (π.χ. συστάδας) στις ανωτέρω περιοχές. γ) Ως πάρκα ή άλση νοούνται και οι κοινόχρηστες εκτάσεις στο εγκεκριμένο σχέδιο πόλης που χαρακτηρίζονται ως "κοινόχρηστοι χώροι" χωρίς άλλο ιδιαίτερο χαρακτηρισμό αλλά έχουν αποκτήσει εν τοις πράγμασι το χαρακτηρισμό πάρκου ή άλσους. δ) Ως πάρκα ή άλση νοούνται και οι κοινόχρηστες εκτάσεις που περιβάλλονται από τον αστικό ιστό, χωρίς να έχουν ενταχθεί σε σχέδιο πόλης και φέρουν δασική βλάστηση, φυσικώς ή τεχνητώς δημιουργηθείσα, λειτουργώντας εκ των πραγμάτων ως πάρκα ή άλση.

Άρθρο 3. Έργα σε πάρκα. Τα πάρκα πρέπει να καλύπτουν μία ποικιλία δραστηριοτήτων ανάλογα με την έκτασή τους, αλλά ταυτόχρονα η διαμόρφωσή τους πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο, **ώστε να προστατεύεται και να αναδεικνύεται ο φυσικός χαρακτήρας τους.** 1. Στα κηποτεχνικά και τεχνικά έργα που κατασκευάζονται, είτε για πρώτη φορά είτε σε συντηρήσεις και αναπλάσεις περιλαμβάνονται ανάλογα την έκταση τους τα παρακάτω: Α. Σε χώρους έκτασης έως 0,1 Ηε. Στους χώρους αυτούς κατασκευάζονται: i. Πεδία με παγκάκια, φωτισμός, πινακίδες και καλάθια απορριμμάτων, ii. Περιτοιχίσεις ή εξωτερικές περιφράξεις, με τον αναγκαίο αριθμό κυρίων και δευτερευόντων εισόδων, iii. Χωματουργικές εργασίες ισοπέδωσης και διαμόρφωσης του εδάφους. Διάστρωση κηπαίου χώματος **για τη βελτίωση του εδάφους** (ιδίως όταν πρόκειται για αρχική διαμόρφωση του χώρου), iv. Τοίχοι αντιστήριξης ή υποστήριξης για τη δημιουργία πλατωμάτων. ν. Υδραυλικές εγκαταστάσεις για την άρδευση, ύδρευση και πυρόσβεση, γεωτρήσεις, αρδευτικό σύστημα (προσωρινό σύστημα τεχνητής βροχής), δεξαμενές εξυπηρέτησης της άρδευσης, vi. **Φυτεύσεις και σπορές σε πρασιές ή σε ελεύθερη διάταξη,**

εμπλουτισμός της βλάστησης, στο βασικό καμβά της οποίας θα κυριαρχούν **αυτόχθονα είδη ή είδη του μεσογειακού κλίματος**, vii. Έργα αποστράγγισης και παροχέτευσης των όμβριων υδάτων ή έργα ανακύκλωσης αυτών, viii. Πεζόδρομοι, μονοπάτια με ή χωρίς σκληρές επιστρώσεις, διάδρομοι για ΑΜΕΑ. Σκάλες, πλατύσκαλα, δρόμοι για ποδηλάτες. ix. Κρήνες, καθιστικά, ξύλινα τραπεζοκαθίσματα, κιόσκια, πέργολες, προστατευτικοί ή χαμηλοί διακοσμητικοί φράκτες, που οριοθετούν την επιφάνεια πρασίνου και άλλες παρόμοιες κατασκευές. B. Σε χώρους έκτασης άνω του 0,1 Ha κατασκευάζονται επί πλέον των παραπάνω: Εγκαταστάσεις, με τη χρήση υλικών φιλικών προς το φυσικό περιβάλλον (ξύλο, πέτρα κ.λπ.), που κρίνονται αναγκαίες για: i. αποθήκη εργαλείων, υλικών, μηχανικού εξοπλισμού όχι μεγαλύτερη των 20 τ.μ. ii. φυλάκιο εισόδου, όχι μεγαλύτερο των 10 τμ μόνο για την κεντρική είσοδο, iii. Για έκταση Πάρκου ή Άλσους έως 0,4 Ha δημόσιο WC όχι μεγαλύτερο από 35 τ.μ. Για έκταση Πάρκου ή Άλσους μεγαλύτερη από 0,4 Ha δημόσια WC έως 15 τ.μ. έκαστο, διάσπαρτα τοποθετημένα στη συνολική έκταση του πάρκου - άλσους με υποχρεωτική πρόβλεψη και ενσωμάτωση κατασκευής σε έκαστο εξ αυτών και WC για ΑμΕΑ. Σε κάθε περίπτωση η συνολική κάλυψη κατασκευής των ως άνω διάσπαρτων στον χώρο WC, δεν θα υπερβαίνει το όριο των 60 τ.μ. iv. παρατηρητήριο πυρκαγιών (πυροφυλάκειο) εφόσον προκύπτει από τη μελέτη διαχείρισης. Ξύλινο κιόσκι θέας - κάλυψης από τη βροχή μόνο υπό κατάλληλες συνθήκες (χώρου - τοπογραφίας). v. Αναψυκτήριο με συνολικό εμβαδόν δόμησης έως 120 τ.μ. για πάρκα μεγαλύτερα των 0,4 Ha, με δυνατότητα κατασκευής και παταριού, έτσι, όπως ο Νέος Οικοδομικός Κανονισμός ορίζει βάσει του άρθρου 2 παρ. 28 αυτού. Δίνεται δυνατότητα ανάπτυξης τραπεζοκαθισμάτων πέριξ του αναψυκτηρίου, έτσι ώστε σε κάθε περίπτωση το συνολικό εμβαδόν κτίσματος και χώρου ανάπτυξης τραπεζοκαθισμάτων να μην υπερβαίνει το 5% της συνολικής έκτασης του πάρκου, ενώ η απόσταση ανάπτυξης των τραπεζοκαθισμάτων δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 10 μ. από κάθε παρειά του κτίσματος. Η ανάπτυξη των τραπεζοκαθισμάτων υλοποιείται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζονται ο προορισμός του πάρκου ή άλσους, **η μη καταστροφή της δασικής βλάστησης** και η ανεμπόδιστη πρόσβαση και διέλευση των πολιτών. Σε πάρκα μικρότερα των 0,4 Ha επιτρέπεται η κατασκευή μικρού λυόμενου περιπτέρου έως 9 τ.μ. (3x3). vi. Διαμορφώσεις χώρων με λυόμενες κατασκευές και περίπτερα (όχι κτίσματα) σε ανοιχτούς χώρους του πάρκου/άλσους **χωρίς βλάστηση**, που θα προβλέπονται από τη διαχειριστική μελέτη για πολιτιστικές, ψυχαγωγικές, αθλητικές, εκπαιδευτικές και περιβαλλοντικές δραστηριότητες. vii. Διαμορφώσεις χώρων με λυόμενες κατασκευές και περίπτερα (**όχι κτίσματα**) σε ανοιχτούς χώρους του πάρκου/άλσους **χωρίς βλάστηση**, που θα προβλέπονται από τη **διαχειριστική μελέτη** για πολιτιστικές, ψυχαγωγικές, αθλητικές, εκπαιδευτικές και περιβαλλοντικές δραστηριότητες. viii. Εικαστικές συνθέσεις (μνημεία, αγάλματα κ.λπ.), τα οποία καταλαμβάνουν **μικρό χώρο** ως **σημειακές επεμβάσεις**, ix. Διαμορφωμένος υπαίθριος χώρος με στόχο την περιβαλλοντική εκπαίδευση για παιδιά και ενήλικους με πληροφορίες για το πάρκο (χλωρίδα, πανίδα). x. Μετεωρολογικοί κλωβοί, αν δεν υπάρχουν κοντά μετεωρολογικοί σταθμοί. xi. Κεντρικοί δρόμοι για οχήματα της υπηρεσίας που διαχειρίζεται και προστατεύει το χώρο αστικού πρασίνου (δασική υπηρεσία, πυροσβεστική υπηρεσία, υπηρεσία του οικείου ΟΤΑ, πεζόδρομοι, μονοπάτια με ή χωρίς σκληρές επιστρώσεις, διάδρομοι για ΑΜΕΑ. Σκάλες, πλατύσκαλα, δρόμοι για ποδηλάτες. xii. Παιδική χαρά, η οποία θα καλύπτει μέχρι το 5% της έκτασης.

2. Κατά τον αρχικό σχεδιασμό ενός πάρκου, η κατασκευή μόνιμων εγκαταστάσεων όπως αναφέρονται στο παρόν άρθρο 3, επιτρέπεται μόνο στο αναγκαίο, η δε συνολικά καταλαμβανόμενη από τις ανωτέρω εγκαταστάσεις έκταση δεν μπορεί να υπερβεί το 5% της συνολικής έκτασης και κατ' ανώτερο

όριο τα δέκα στρέμματα. Σε υφιστάμενα πάρκα, όταν **το ποσοστό του πρασίνου** από τον αρχικό σχεδιασμό είναι μικρότερο του 80%, λόγω υπάρχουσών εγκαταστάσεων, **δεν μπορεί να μειώνεται με νέα έργα ή αναπλάσεις. Η διατιθέμενη σε κάθε περίπτωση επιφάνεια πρασίνου σε πάρκο πρέπει οπωσδήποτε να υπερβαίνει το 80% της επιφάνειάς του.** 3. Οι υφιστάμενες υποδομές και εγκαταστάσεις παραμένουν, ανεξαρτήτως εάν υπερβαίνουν τα ανωτέρω όρια, εφόσον έχουν ανεγερθεί με τις προβλεπόμενες εγκρίσεις **ή περιλαμβάνονται στον αρχικό σχεδιασμό του χώρου πρασίνου.** 4. Κατά τον ίδιο παραπάνω σχεδιασμό οργανώνεται η πρόσβαση του χώρου με οχήματα και προβλέπονται χώροι στάθμευσης τους **εκτός του χώρου πρασίνου**, κατά προτίμηση στα όρια του αυτού ή πλησιέστερα προς αυτά, μονοπάτια για πεζούς κ.λπ. 5. Όλα τα φυτοτεχνικά και τεχνικά έργα θα κατανέμονται στον χώρο με βάση γενικό σχέδιο αρχιτεκτονικής διαρρύθμισης. 6. Η αριθ. 76936/3992/7.12.1987 απόφαση Υπ. ΠΕΧΩΔΕ «Κατηγορίες, όργανα και διαδικασία ελέγχου για την ανέγερση προσωρινών λυόμενων κατασκευών σε κοινόχρηστους χώρους» δεν ισχύει στην περίπτωση των χώρων πρασίνου.

Έργα σε Άλση. Τα άλση πρέπει να καλύπτουν μία ποικιλία δραστηριοτήτων ανάλογα με την έκταση τους, αλλά ταυτόχρονα η διαμόρφωσή τους πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να προστατεύεται και να αναδεικνύεται ο **φυσικός χαρακτήρας τους.** 1. Στα έργα που κατασκευάζονται, είτε για πρώτη φορά, είτε σε συντηρήσεις και αναπλάσεις, περιλαμβάνονται ανάλογα με την έκταση τους τα παρακάτω: Α. Σε χώρους έκτασης έως 0,1 Ha (αλσύλια). Στους χώρους αυτούς κατασκευάζονται: i. Πεδία με παγκάκια, φωτισμός, πινακίδες και καλάθια απορριμμάτων, ii. Περιτοιχίσεις ή εξωτερικές περιφράξεις, με τον αναγκαίο αριθμό κυρίων και δευτερευόντων εισόδων, iii. Χωματουργικές εργασίες ισοπέδωσης και διαμόρφωσης του εδάφους, iv. Τοίχοι αντιστήριξης ή υποστήριξης για τη δημιουργία πλατωμάτων. v. Υδραυλικές εγκαταστάσεις για την άρδευση, ύδρευση και πυρόσβεση, γεωτρήσεις, αρδευτικό σύστημα (προσωρινό σύστημα τεχνητής βροχής), δεξαμενές εξυπηρέτησης της άρδευσης. vi. Φυτεύσεις με αυτόχθονα είδη ή είδη του μεσογειακού κλίματος. vii. Έργα αποστράγγισης και παροχέτευσης των όμβριων υδάτων ή έργα ανακύκλωσης αυτών. viii. Μονοπάτια με ή χωρίς σκληρές επιστρώσεις, διάδρομοι για ΑΜΕΑ. Σκάλες, πλατύσκαλα, δρόμοι για ποδηλάτες. ix. Κρήνες, καθιστικά, ξύλινα τραπεζοκαθίσματα, κιόσκια, προστατευτικοί ή χαμηλοί φράκτες, που οριοθετούν την επιφάνεια πρασίνου και άλλες παρόμοιες κατασκευές και αποτρέπουν τη φυσική ανάπτυξη του άλσους. Β. Σε χώρους έκτασης άνω του 0,1 Ha κατασκευάζονται επί πλέον των παραπάνω: Εγκαταστάσεις, με τη χρήση υλικών φιλικών προς το φυσικό περιβάλλον (ξύλο, πέτρα κ.λπ.), που κρίνονται αναγκαίες για: i. αποθήκη εργαλείων, υλικών, μηχανικού εξοπλισμού όχι μεγαλύτερη των 15 τ.μ., ii. φυλάκιο εισόδου, όχι μεγαλύτερο των 10 τ.μ. μόνο για την κεντρική είσοδο, iii. δημόσιο WC όχι μεγαλύτερο από 35 τ.μ. iv. Παρατηρητήριο πυρκαγιών (**πυροφυλάκειο**) εφόσον προκύπτει από τη μελέτη διαχείρισης. Ξύλινο κιόσκι θέας - κάλυψης από τη βροχή μόνο υπό κατάλληλες συνθήκες (χώρου - τοπογραφίας). v. κατασκευή μικρού προσωρινού λυόμενου περιπτέρου έως 9 τ.μ. (3x3). vi. Μετεωρολογικός κλωβός, αν δεν υπάρχουν κοντά μετεωρολογικοί σταθμοί. vii. Κεντρικοί δρόμοι για οχήματα της υπηρεσίας που διαχειρίζεται και προστατεύει το χώρο αστικού πρασίνου (δασική υπηρεσία, πυροσβεστική υπηρεσία, υπηρεσία του οικείου ΟΤΑ). Μονοπάτια με ή χωρίς σκληρές επιστρώσεις, διάδρομοι για ΑμΕΑ. Σκάλες, πλατύσκαλα, δρόμοι για ποδηλάτες. viii. Διαμορφωμένος υπαίθριος χώρος με στόχο την περιβαλλοντική εκπαίδευση για παιδιά και ενήλικους με πληροφορίες για το πάρκο (χλωρίδα, πανίδα). ix) Όπου σε πάρκα και άλση έχουν εγκατασταθεί παλαιές κατασκευές μετεωρολογικών σταθμών με νόμιμη άδεια, ή

έχουν υπαχθεί νομίμως στις διατάξεις περί αυθαιρέτων και έχουν παραχωρηθεί από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς στους ΟΤΑ προς αξιοποίηση αυτών με συγκεκριμένο εκπαιδευτικό κ.λπ. σκοπό, για τη συντήρηση και την αποκατάστασή τους επιτρέπεται να γίνουν οι επιβαλλόμενες επισκευές, κατά παρέκκλιση των οριζόμενων στην παρούσα απόφαση και με σκυρόδεμα για την ενίσχυση και την αποκατάσταση της στατικότητάς τους. Επιβάλλεται η όποια κατασκευή ή η επισκευή αυτών να επενδυθεί με χρήση φιλικών προς το περιβάλλον υλικών, όπως πέτρα, ξύλο κ.λπ. και σε κάθε περίπτωση **χωρίς αύξηση της υφιστάμενης κάλυψης και δόμησης**. Τα προαναφερόμενα πρέπει να περιλαμβάνονται στη διαχειριστική μελέτη του άρθρου 4 της παρούσας, που θα υποβληθεί στη δασική υπηρεσία προς έγκριση. χ) Σε πάρκα και άλση, **εκτός των τμημάτων που καλύπτονται από δασική βλάστηση**, δύναται να επιτρέπονται χώροι στάθμευσης, ως αναγκαίοι για τη στάθμευση και την εξυπηρέτηση των οχημάτων της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας σε ώρες ανάγκης και των απαραίτητων για τη λειτουργία των εγκεκριμένων εντός αυτού χρήσεων, όπως στάθμευση ΑμΕΑ και εμποδιζόμενων ατόμων, προσωρινής στάθμευσης για τροφοδοσία και Υπηρεσιών Πρασίνου εξυπηρέτησης του πάρκου ή άλσους. Σε κάθε περίπτωση, το εμβαδόν των χώρων αυτών **δεν θα υπερβαίνει το 0,05% της έκτασης του πάρκου ή άλσους**, υπό την προϋπόθεση ότι εξασφαλίζεται κατ' ελάχιστον εμβαδόν 30 τ.μ. 2. Κατά τον αρχικό σχεδιασμό ενός άλσους, η κατασκευή μόνιμων εγκαταστάσεων όπως αναφέρονται στο παρόν άρθρο 3, επιτρέπεται μόνο στο αναγκαίο μέτρο, η δε συνολικά καταλαμβανόμενη από τις ανωτέρω εγκαταστάσεις έκταση **δεν μπορεί να υπερβεί το 5% της συνολικής έκτασης** και κατ' ανώτερο όριο τα δέκα στρέμματα. Σε υφιστάμενα άλση όταν το ποσοστό του πρασίνου από τον αρχικό σχεδιασμό είναι μικρότερο του 90%, λόγω υπαρχουσών εγκαταστάσεων, δεν μπορεί να μειώνεται με νέα έργα ή αναπλάσεις. **Η διατιθέμενη σε κάθε περίπτωση επιφάνεια πρασίνου σε άλσος πρέπει οπωσδήποτε να υπερβαίνει το 90% της επιφάνειάς του**. 3. Οι υφιστάμενες υποδομές και εγκαταστάσεις παραμένουν, ανεξαρτήτως εάν υπερβαίνουν τα ανωτέρω όρια, εφόσον έχουν ανεγερθεί με τις προβλεπόμενες εγκρίσεις **ή περιλαμβάνονται στον αρχικό σχεδιασμό του χώρου πρασίνου**. 4. Κατά τον ίδιο παραπάνω σχεδιασμό οργανώνεται η πρόσβαση του χώρου με οχήματα και προβλέπονται χώροι στάθμευσης τους **εκτός του χώρου πρασίνου**, κατά προτίμηση στα όρια του αυτού ή πλησιέστερα προς αυτά, μονοπάτια για πεζούς κ.λπ. 5. Η αριθ. 76936/3992/7.12.1987 απόφαση Υπ. ΠΕΧΩΔΕ "Κατηγορίες, όργανα και διαδικασία ελέγχου για την ανέγερση προσωρινών λυόμενων κατασκευών σε κοινόχρηστους χώρους" δεν ισχύει στην περίπτωση των χώρων πρασίνου.

Άρθρο 4. Περιεχόμενο Διαχειριστικών Μελετών. 1. Στοιχεία μελετών. Α. Εισαγωγή - Περιοχή μελέτης. Γίνεται αναφορά στην προέλευση της έκτασης: εάν προέρχεται από δασικές ή αγροτικές εκτάσεις, εάν πρόκειται για αναδασωτέα έκταση, εάν προέρχεται από καταργηθέντα στρατόπεδα ή άλλης πρότερης χρήσης έκταση, εάν προέρχεται από οικοπεδική έκταση απαλλοτριωθείσα για τη δημιουργία πάρκου ή άλσους, σύμφωνα με πληροφορίες, οι οποίες θα παρασχεθούν μετά από αίτηση τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Γίνεται αναφορά σε τυχόν προηγούμενες μελέτες ή άλλες εργασίες που έχουν πραγματοποιηθεί έως σήμερα. Β. Ιδιοκτησιακό καθεστώς - Διοικητική υπαγωγή. Περιγράφεται το ιδιοκτησιακό καθεστώς της έκτασης, χρήση, νομή ή δουλείες που υφίστανται σε αυτήν. Επίσης, τυχόν όροι παραχώρησης, επιτρεπτής επέμβασης, χρήσης και λειτουργίας. Γίνεται αναφορά σε τυχόν διεκδικήσεις, αγωγές, καταπατήσεις, δίκες, απαλλοτριώσεις κ.λπ. Αναφέρονται άλλες εμπλεκόμενες ή συναρμόδιες υπηρεσίες, ο τρόπος και η έκταση εμπλοκής τους (αρχαιολογική υπηρεσία, κτηματική υπηρεσία του δημοσίου, πολεοδομική

υπηρεσία κ.λπ.). Γ. Υφιστάμενη κατάσταση. Γίνεται αναφορά στο χωροταξικό και πολεοδομικό καθεστώς της έκτασης και της γύρω αστικής περιοχής. Αναφέρεται ειδικότερα: το χωροταξικό και πολεοδομικό σχέδιο ή η ΖΟΕ που υπάγεται η έκταση, το σχέδιο πόλης στο οποίο αυτή περιλαμβάνεται, εάν έχει εξασφαλιστεί η κοινοχρησία της με τη συντέλεση των αναγκαίων απαλλοτριώσεων, εάν εμπίπτει στην αιγιαλίτιδα ζώνη, εάν έχει άλλον χαρακτηρισμό κ.ά. Δ. Περιγραφή του χώρου. Ι. Όρια και θέση στον αστικό ιστό. Αποτυπώνεται η έκταση σε τοπογραφικό διάγραμμα κατάλληλης κλίμακας, εξαρτημένο από το Ελληνικό Γεωδαιτικό Σύστημα Αναφοράς σύστημα συντεταγμένων ΕΓΣΑ '87 σε ψηφιακή μορφή. Στο διάγραμμα του σχεδίου της πόλης εντοπίζεται η θέση του χώρου πρασίνου και περιγράφεται αδρομερώς η υφιστάμενη και η δυνατή λειτουργία του χώρου από τους κατοίκους. Περιγράφεται η ευκολία προσέγγισης του χώρου και η ύπαρξη χώρου στάθμευσης. Δίδονται άλλες πληροφορίες σχετικές με τη θέση του συγκεκριμένου χώρου πρασίνου στον αστικό ιστό. ΙΙ. Τοπογραφία του χώρου. Γίνεται αναφορά στις κλίσεις του εδάφους, στη δυνατότητα ή την ευκολία προσέγγισης και διακίνησης του κοινού στο χώρο. Αποτυπώνεται η περιοχή μελέτης σε τοπογραφικό διάγραμμα (ΓΥΣ) κατάλληλης κλίμακας, όπου υπάρχουν οι χωροσταθμικές καμπύλες αναλόγου ισοδιάστασης που δίνουν την πλήρη εικόνα για το ανάγλυφο του χώρου. Γίνεται αναφορά στο μέγιστο κι ελάχιστο υψόμετρο, την έκθεση ως προς τον ορίζοντα, τη γειτνίαση του χώρου προς τη θάλασσα ή άλλες υδάτινες επιφάνειες. Αποτυπώνονται οι τυχόν χώροι ισοπέδωσης - διαμόρφωσης. ΙΙΙ. Εδαφολογικά - Γεωλογικά στοιχεία. Γίνεται αναφορά στο γεωλογικό υπόθεμα, στο είδος και το βάθος του εδάφους, στην κοκκομετρική του σύσταση, στην περιεκτικότητα του σε οργανική ουσία, στην οξύτητα και τη γονιμότητα του, στο πορώδες του, σε τυχόν φαινόμενα διάβρωσης και συμπίεσης από (προ) υφιστάμενες χρήσεις, που οδηγούν σε ασφυξία των φυτών και στην έλλειψη ανακύκλωσης των θρεπτικών στοιχείων. Γίνεται αναφορά στην υδρολιθολογία και υδρολογία της περιοχής (επιφανειακή και υπόγεια). Επίσης γίνεται κατάταξη σε υπόγειο υδατικό σύστημα και υπόγειο υδατικό υποσύστημα σύμφωνα με τα σχέδια διαχείρισης των εκάστοτε γεωγραφικών συστημάτων. Γίνεται επίσης αναφορά στις συνθήκες ρύπανσης του εδάφους (από τοξικούς κυρίως ρυπαντές), στην υδατοδιαπερατότητα και υδατοσυγκράτησή του, στην αλατότητά του, καθώς και στην ύπαρξη ή μη βαθμίδων συγκράτησης. Γίνεται κατάταξη του σε ποιότητα τόπου με το σύστημα του FAO. IV. Μετεωρολογικά στοιχεία. Αναφέρονται το ύψος και η ετήσια κατανομή των βροχοπτώσεων, οι μέγιστες και οι ελάχιστες θερμοκρασίες, οι ημέρες παγετού και χιονοκάλυψης, οι επικρατούντες άνεμοι, η ατμοσφαιρική υγρασία, καθώς και άλλα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος που κρίνονται σκόπιμα για την απόδοση της μετεωρολογικής κατάστασης αυτού. Παρατίθεται θερμο-ομβρομετρικό διάγραμμα και ανεμόγραμμα. Μελετάται η δυνατότητα τοποθέτησης μετεωρολογικών οργάνων ελάχιστης υποδομής αν δεν υπάρχουν κοντά μετεωρολογικοί σταθμοί. V. Βιοκλιματική κατάσταση. Σε αποσπάσματα των τριών βιοκλιματικών χαρτών της Ελλάδας εντοπίζεται η θέση του αστικού χώρου πρασίνου. Στη συνέχεια γίνεται η κατάταξη του χώρου στους βιοκλιματικούς ορόφους, τους βιοκλιματικούς χαρακτήρες και τις ζώνες βλάστησης (κατά Μαυρομάτη). Περιγράφονται πιθανές αποκλίσεις από την ανωτέρω κατάταξη. VI. Κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον - Χρήσεις γης. Γίνεται αναφορά στην περιοχή γύρω από την περιοχή μελέτης. Κοινωνική και οικονομική κατάσταση κατοίκων της περιοχής. Αναφορά για τις επαγγελματικές δραστηριότητες. Επίσης γίνεται αναφορά στην ευρύτερη περιοχή μελέτης (π.χ. πόλη, οικισμός, χωριό). Τέλος αναφορά στον πληθυσμό των κατοίκων της περιοχής μελέτης και εκτιμάται το δυνάμενο ανθρωποσύνολο που θα χρησιμοποιήσει το πάρκο ή το άλσος χωρίς να θιγεί η ομαλή λειτουργία του ως

φυσικό σύστημα. VII. Υπάρχουσα φυσική βλάστηση στη γύρω περιοχή. Περιγράφεται η φυσική βλάστηση που βρίσκεται στη γύρω περιοχή και εμφανίζει οικολογική διασύνδεση με αυτήν του μελετώμενου χώρου πρασίνου. Η συγκεκριμένη βλάστηση εντοπίζεται σε διατηρούμενα φυσικά στοιχεία εντός ή εκτός του αστικού ιστού, όπως ρέματα, λόφους, περιστατικές περιοχές, δάση που εγκλωβίστηκαν στην πόλη και τμήματα τους διατηρήθηκαν κ.ά. VIII. Υπάρχουσα βλάστηση στο χώρο. 1) Καταρτίζεται πλήρης κατάλογος της υφιστάμενης βλάστησης κατά φυτικό είδος και κατά σειρά συχνότητας εμφάνισή του. 2) Περιγράφεται η υπάρχουσα τεχνητή ή φυσική βλάστηση και η τυχόν κατά ενότητες εμφάνιση της (π.χ. πευκοδάσος, θαμνώνες, ανθώνες, γκαζόν κ.λπ.). 3) Γίνεται καταγραφή αυτής στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου πρασίνου. 4) Αναφέρονται τα κυριαρχούντα φυτικά είδη κατά μέρη ή στο σύνολο του χώρου. 5) Καταγράφεται η μίξη πλατύφυλλων και κωνοφόρων ειδών, καθώς και η ομήλικη ή ανομήλικη εμφάνιση των δένδρων ειδών. 6) Περιγράφεται το ύψος και εκτιμάται η ηλικία των δένδρων, καθώς και η διαμόρφωση της κόμης τους. 7) Εκτιμάται το ποσοστό της επιφάνειας στην οποία υπάρχουν μεγάλα δένδρα με υπόσκιους χώρους. 8) Αναφέρεται η παρουσία και διασπορά ιδιαίτερα μεγάλων δένδρων με πλήρως ανεπτυγμένη κόμη, καθώς και η ειδική προστασία αυτών. Γίνεται αποτύπωση αυτών στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου πρασίνου. 9) Περιγράφονται άλλες ενότητες (χώροι που προορίζονται ή υπάρχουν εγκατεστημένοι θαμνώνες, ανθώνες, γκαζόν κ.ά.) και γίνεται καταγραφή αυτών στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου πρασίνου. 10) Εκτιμάται η υγεία της βλάστησης και περιγράφεται η φυτοϋγειονομική κατάσταση της. Τυχόν συχνά εμφανιζόμενες προσβολές από έντομα, μύκητες, επίφυτα, τοξικούς ρυπαντές, ασθένειες και ζημιές από ανεμορριψίες - ανεμοθλασίες ή χιονορριψίες - χιονοθλασίες, παγετούς κ.λπ. 11) Αν πρόκειται για τεχνητή βλάστηση, προσδιορίζεται ο χρόνος αρχικής εγκατάστασής της. Η βλάστηση που χρησιμοποιείται είναι η μεσογειακή, η οποία δεν έχει απαιτήσεις σε νερό ή έχει ελάχιστες. Τυχόν χρησιμοποίηση βλάστησης διάφορης της μεσογειακής πρέπει να δικαιολογηθεί ως προς την επιλογή της και να καθοριστεί ο τρόπος προσαρμογής της στο μεσογειακό περιβάλλον. IX. Υδατικές συνθήκες. Περιγράφεται τυχόν παρουσία στο χώρο (πηγές, ρέματα με συνεχή ροή). Παρέχονται πληροφορίες για τον υδροφόρο ορίζοντα, την ποιότητα του νερού, την ύπαρξη γεωτρήσεων, με εκτίμηση της παροχής τους. Περιγράφεται η ύπαρξη ή η δυνατότητα σύνδεσης του χώρου με το δίκτυο ύδρευσης της πόλης και η επάρκεια του νερού. Μελετάται η δυνατότητα δημιουργίας κρηνών εκ της διαθεσίμου ποσότητας νερού, καθώς και ο τρόπος τροφοδοσίας με νερό των πυροσβεστικών κρουνών, όπως των υδατοδεξαμενών, που χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση συμβάντων πυρκαγιών. Αναφέρεται επίσης ο τρόπος τροφοδοσίας με νερό των διαφόρων εγκαταστάσεων, όπως των κτηρίων, του φυλακίου, του WC. Εξετάζεται τέλος η δυνατότητα άρδευσης μέρους του χώρου πρασίνου, όπου ή όταν απαιτείται, και από ποιους υδατικούς πόρους γίνεται αυτό. X. Πανίδα. Αναφέρεται η φυσική παρουσία (μόνιμη ή εποχιακή) θηλαστικών, πτηνών, αμφιβίων, ψαριών και άλλων ζώων στον χώρο πρασίνου, που σχετίζονται με την υπάρχουσα βλάστηση, το έδαφος και το νερό, ή με άλλα στοιχεία του χώρου αυτού. Εντοπίζονται σημεία αναπαραγωγής ή φωλεοποίησης και προτείνονται μέτρα προστασίας. E. Υφιστάμενες υποδομές. i. Περίφραξη του χώρου. Αναφέρεται εάν υπάρχει περίφραξη ή μαντρότοιχος και η κατάσταση τους, οι υπάρχουσες είσοδοι υπηρεσιακών οχημάτων και οι ανθρωποθυρίδες. Εκτιμάται η επάρκεια, η σκοπιμότητα και η λειτουργικότητά τους. ii. Κτηριακές εγκαταστάσεις. Περιγράφεται ο αριθμός τους, η διασπορά τους, η χρήση και η λειτουργικότητά τους, ο φορέας διαχείρισής τους και, στην περίπτωση που τα χρησιμοποιούν άλλοι φορείς, η κατάσταση τους (κτήρια διοίκησης, αναψυκτήρια, αποθήκες, WC κ.λπ.) Αποτυπώνονται με ακρίβεια στο

τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου πρασίνου. Εκτιμάται η αναγκαιότητα τους συνεκτιμώντας και τη συμβατότητα τους με τον υφιστάμενο χώρο πρασίνου και μπορεί να προτείνεται η απομάκρυνση απαξιωμένων εγκαταστάσεων ή κτηρίων.

iii. Άλλες εγκαταστάσεις. Αποτυπώνονται με ακρίβεια στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου πρασίνου υπάρχουσες, άλλες των κτηριακών, εγκαταστάσεις, όπως γήπεδα, παιδικές χαρές, θέατρα, κιόσκια, πέργκολες, σιντριβάνια, κρήνες κ.λπ. Εκτιμάται η αναγκαιότητα τους συνεκτιμώντας και τη συμβατότητα τους με τον υφιστάμενο χώρο πρασίνου.

iv. Δίκτυο δρόμων, πεζοδρόμων, μονοπατιών, πλατειών. Αποτυπώνονται με ακρίβεια στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου αστικού πρασίνου οι εντός αυτού δρόμοι, πεζόδρομοι, μονοπάτια και πλατείες. Υπολογίζεται η συνολική και η επιμέρους επιφάνεια τους. Διαχωρίζεται το δίκτυο ανάλογα με το εάν καταλαμβάνεται από σκληρές επιφάνειες (άσφαλτος, τσιμέντο, πλακόστρωση), από χαλικοστρωμένες επιφάνειες, και από χωμάτινες επιφάνειες. Γίνεται εκτίμηση της επάρκειας ή της περίσσιας του δικτύου, της λειτουργικότητας του, της αισθητικής του και εκτιμάται η ανάγκη περιορισμού ή επέκτασης του καθώς και αναμόρφωσης της ρυμοτομίας του χώρου. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει τέτοιο δίκτυο, εντοπίζονται τμήματα και διαδρομές που έχουν συχνή χρήση από τους επισκέπτες, καθώς και τυχόν φαινόμενα συμπίεσης ή διάβρωσης του εδάφους. Ανάλογος εντοπισμός γίνεται και στις περιπτώσεις που υπάρχει το παραπάνω δίκτυο, αλλά το κοινό δεν περιορίζεται σε αυτό, και επεκτείνεται δραστηριοποιούμενο αναψυχικά σε τμήματα του χώρου πρασίνου, τα οποία, εξ αιτίας τούτου εμφανίζουν υποβάθμιση.

v. Έργα προστασίας των εδαφών και παροχέτευσης ομβρίων υδάτων. Αναφέρεται εάν υπάρχουν βαθμίδες συγκράτησης εδαφών ή αναλημματικοί τοίχοι, για τη διαμόρφωση επιπέδων επιφανειών (στις περιπτώσεις χώρων με επικλινή εδάφη) και αποτυπώνονται με ακρίβεια στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου πρασίνου. Ομοίως αναφέρονται και αποτυπώνονται τυχόν αποχετευτικοί ή αποστραγγιστικοί τάφροι (επενδυμένοι ή μη), καθώς και τεχνικά έργα (οχετοί, μικρογέφυρες). Εντοπίζονται σημεία διαβρώσεων ή κατακλυζόμενα τμήματα με κάθυγρα ή βαρέα εδάφη και εκτιμάται η ανάγκη εκτέλεσης έργων σε αυτά.

vi. Αρδευτικό, υδρευτικό και πυροσβεστικό σύστημα. Γίνεται αναφορά στην προέλευση, την ποσότητα και την ποιότητα του νερού (δίκτυο της πόλης, πηγές, γεωτρήσεις κ.λπ.) Εκτιμάται η επάρκεια και η καταλληλότητα του νερού για ύδρευση (σε κρήνες, αναψυκτήριο), για πυρόσβεση και, στις περιπτώσεις που απαιτείται, για άρδευση. Περιγράφεται το δίκτυο διανομής, εάν υπάρχει, και επισυνάπτεται τυχόν υπάρχον διάγραμμα σωληνώσεων ή ανοικτών αγωγών. Εντοπίζονται και σημειώνονται τροφοδοτούμενα σημεία παροχών (κρήνες, WC, πυροσβεστικοί κρουνοί, λίμνες, σιντριβάνια κ.ά.) καθώς και υπάρχουσες δεξαμενές νερού. Περιγράφεται το αρδευτικό σύστημα, εάν υπάρχει (με κατάκλιση, με τεχνητή βροχή, με στάγδην άρδευση).

vii. Φωτισμός. Περιγράφεται ο υπάρχων φωτισμός. Εντοπίζονται φωτιζόμενα τμήματα και διαδρομές του χώρου με ελλιπή ή μη επαρκή φωτισμό, τα οποία, κατόπιν αιτιολόγησης, προτείνεται να φωτιστούν. Μελετάται ο χώρος σε σχέση με τη φωτορύπανση των φυτών, λόγω των υφιστάμενων συνθηκών φωτισμού, και προτείνονται μέτρα. Στ. Προτεινόμενα έργα και υποδομές.

i. Διαμόρφωση του εδάφους. Προτείνονται οι αναγκαίες χωματουργικές εργασίες, με τις οποίες θα δοθεί η τελική μορφή της επιφάνειας του εδάφους, ώστε να εξυπηρετείται ταυτοχρόνως η λειτουργικότητα του χώρου και η λειτουργία του χώρου πρασίνου ως φυσικό σύστημα. Για την πραγματοποίηση των χωματουργικών εργασιών λαμβάνεται υπόψη η υφιστάμενη βλάστηση, και κυρίως η αποτελούμενη από δένδρα και θάμνους, για να μην καταστραφεί, είτε άμεσα, με τις πραγματοποιούμενες εργασίες, είτε έμμεσα, με τη μεταβολή των εδαφικών συνθηκών, που θα οδηγήσουν σε νεκρώσεις των φυτικών ειδών (π.χ. με την αλλαγή των συνθηκών αερισμού, με

την αλλαγή των συνθηκών προσρόφησης των θρεπτικών στοιχείων καθώς και της τροφοδότησης με νερό του ριζικού συστήματος των φυτών, με τις νεκρώσεις των λεπτών ριζών, που μπορεί να οδηγήσουν σε σηψηρρίζες κ.λπ.) Επιφανειακό έδαφος, εμπλουτισμένο με οργανική ουσία ή διαμορφωμένο σε ορίζοντες διαχωρίζεται, συγκεντρώνεται και φυλάσσεται το χρήσιμο, για να διαστρωθεί στις τελικές επιφάνειες που θα διαμορφωθούν. ii. Δομικά έργα διαμόρφωσης του εδάφους. Με βάση την επιδιωκόμενη διαμόρφωση του εδάφους της προηγούμενης παραγράφου, προτείνονται τα αναγκαία δομικά έργα, όπως αναλημματικοί τοίχοι, επενδύσεις τάφρων, όπως και κάθε άλλο δομικό έργο που κρίνεται απαραίτητο για τη συγκράτηση και βασική διαμόρφωση του εδάφους. Οι τοίχοι αντιστήριξης πρέπει να έχουν προσαρμογή στην κλίμακα και στο περιβάλλον του χώρου. Νέοι ή υφιστάμενοι τοίχοι αντιστήριξης καλύπτονται από πέτρα (εφόσον δεν έχουν κατασκευαστεί από αυτήν) ή από αναρριχητική βλάστηση. iii. Βελτίωση του εδάφους. Λαμβάνονται δείγματα εδάφους, γίνεται εδαφολογική ανάλυση και προτείνονται μέτρα για τη βελτίωση του. Αυτά συνίστανται στη διασπορά καταλλήλου κηπαίου χώματος, στην οργανική λίπανση του εδάφους, στη μηχανική κατεργασία του κ.λπ., για τη βελτίωση των εδαφικών συνθηκών του χώρου. iv. Έργα ύδρευσης, άρδευσης, πυρόσβεσης. Διερευνάται η δυνατότητα άρδευσης του χώρου, όπου κι όταν απαιτείται, κατά το δυνατόν από ανεξάρτητες πηγές υδροδότησης (εκτός του δικτύου ύδρευσης). Εξετάζεται η ποιότητα και η ποσότητα του διαθέσιμου νερού. Προτείνεται η μέθοδος άρδευσης (με κατάκλιση, με τεχνητή βροχή, με στάγδην άρδευση) και προσδιορίζεται η μονίμως ή η περιοδικώς αρδευόμενη επιφάνεια. Προτείνεται αδρομερώς το είδος και το μήκος του υπόγειου δικτύου σωληνώσεων ή των αρδευτικών τάφρων. Μελετάται υδραυλικά ο χώρος για την άρδευση, την ύδρευση και την πυρόσβεση ή για τη βελτίωση υφισταμένων δικτύων. Προτείνονται οι θέσεις των πυροσβεστικών κρουνών. Επίσης εξετάζεται η δυνατότητα μέτρων εξοικονόμησης και επαναχρησιμοποίησης του νερού, όπως εκμετάλλευσης των όμβριων υδάτων με ανακύκλωση με σκοπό την άρδευση του χώρου τις περιόδους ανομβρίας. v. Αρχιτεκτονική διαρρύθμιση του χώρου. - Αποτυπώνεται με ακρίβεια στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου το βασικό δίκτυο των δρόμων, πεζοδρόμων, μονοπατιών και πλατειών, του οποίου η επιφάνεια δεν πρέπει να ξεπερνά το 10% του συνολικού χώρου. Για τη χωροθέτηση των δρόμων και πεζοδρόμων λαμβάνονται υπόψη ίχνη υφιστάμενων διαδρομών ή διαδρομές κίνησης επισκεπτών δημιουργημένες από την υφιστάμενη χρήση του χώρου ή επιφάνειες συναθροίσεων. Ανάλογα με το σχήμα του χώρου και την τοπογραφική του διαμόρφωση, το δίκτυο δρόμων - πεζοδρόμων μπορεί να έχει υψομετρική ή ελεύθερη διάταξη. Γενικά, η αυστηρή συμμετρία είναι ξεπερασμένη και συνιστάται ν αποφεύγεται. Το δίκτυο πεζοδρόμων πρέπει κατά το δυνατόν να έχει ομοιόμορφη κατανομή και πυκνότητα, και με την παρουσία του να εξυπηρετείται η κηποτεχνική διαρρύθμιση του χώρου. - Χωροθετούνται οι αναγκαίες εγκαταστάσεις και οι προτεινόμενες χρήσεις, καθώς επίσης και οι μορφές της βλάστησης (εάν συγκροτούν σύνολα, π.χ. ανθώνας, κυπαρισσώνας, ελαιώνας, μεσογειακά αρωματικά φυτά κ.λπ.). - Σε συνάρτηση με το υπάρχον ή το προτεινόμενο δίκτυο πεζοδρόμων, ορίζονται η κύρια ή οι κύριες είσοδοι για υπηρεσιακά οχήματα και πεζούς, καθώς και τυχόν αναγκαίες ανθρωποθυρίδες, ανάλογα με το μέγεθος του πάρκου, την τοπική ή υπερτοπική του σημασία ή λειτουργία και τον αναμενόμενο αριθμό επισκεπτών. - Προτείνονται χώροι, οι οποίοι θα διαμορφωθούν κατάλληλα, για στάθμευση αυτοκινήτων εκτός του χώρου πρασίνου αλλά θα γειτνιάζουν με αυτόν. - vi. Κτηριακές εγκαταστάσεις - Άλλες εγκαταστάσεις. Περιγράφεται αδρομερώς το είδος, το μέγεθος και η λειτουργία των κτηριακών εγκαταστάσεων, όπως αυτές προσδιορίζονται στα άρθρα 2 και 3 της παρούσας. Αναφέρεται η επιφάνεια που καταλαμβάνουν και από πλευράς

ύψους θα πρέπει να είναι ισόγειες κατασκευές. Απαιτείται αρχιτεκτονική μελέτη για την κατασκευή κάθε κτηριακής εγκατάστασης. Προτείνονται εγκαταστάσεις για την προστασία και διαχείριση του χώρου (π.χ. κατασκευή πυροφυλακείου).

vii. Περίφραξη - Μαντρότοιχος. Προτείνεται η μορφή και το είδος της περίφραξης (συρμάτινη περίφραξη, μαντρότοιχος ή άλλου είδους υλικά), που οριοθετούν και προστατεύουν το χώρο από καταπατήσεις, φθορές, ανεξέλεγκτη κίνηση οχημάτων και πεζών. Αναλόγως των συνθηκών που επικρατούν στο χώρο ή λόγω του μικρού μεγέθους του, μπορεί να αποφασίζεται να μην υπάρξει περίφραξη (για μια τέτοια απόφαση κατατίθεται τεκμηριωμένη αιτιολογία). Την περίφραξη μπορεί να υποκαθιστούν επιλεγμένοι διακοσμητικοί ογκόλιθοι, ειδικά διατεταγμένοι και σε συνδυασμό με την εγκατάσταση κατάλληλης βλάστησης. Την περίφραξη μπορεί επίσης να υποκαθιστά πυκνή λωρίδα βλάστησης δένδρων ή θάμνων (που κυρίως συστήνεται), η οποία, με τα ενδεικνυόμενα φυτά σε κατάλληλη διάταξη, εξασφαλίζει (όπου απαιτείται) την οπτική ή ηχητική απομόνωση του χώρου (δημιουργία φυτοφράχτη).

viii. Φωτισμός. Προσδιορίζεται το είδος, η ένταση και η κατανομή του φωτισμού στο χώρο. Ο φωτισμός πρέπει να είναι ο ενδεδειγμένος για την ασφάλεια της κίνησης των περιπατητών και την προστασία του χώρου. Μπορεί να φωτίζονται πολυσύχναστα τμήματα ή βασικές διαδρομές του χώρου, που εξυπηρετούν την αναψυχή και την παραμονή του κοινού σε αυτόν κατά τις βραδινές ώρες. Γενικά, αποφεύγεται ο έντονος φωτισμός στο σύνολο της επιφάνειας του χώρου, για να μη δημιουργούνται προβλήματα φωτορύπανσης στα φυτά, αλλά και να διευκολύνεται η εγκατάσταση της πανίδας σε αυτόν (ιδιαίτερα της ορνιθοπανίδας). Μόνος ο φωτισμός δεν εξασφαλίζει τη φύλαξη και την προστασία του χώρου. Μπορεί επίσης να υπάρχει ρυθμιζόμενη ένταση του φωτισμού ή και διακοπή (μερική ή ολική) αυτού πέραν κάποιας νυκτερινής ώρας, η οποία ρυθμίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας του χώρου. Για την έγκριση και υλοποίηση του έργου, είναι απαραίτητη η σύνταξη ηλεκτρολογικής - μηχανολογικής μελέτης η οποία θα εστιάζει στην χρησιμοποίηση των εναλλακτικών μορφών ενέργειας φιλικών προς το περιβάλλον.

Ζ. Προτεινόμενη βλάστηση. - Προτείνονται τα ενδεδειγμένα για φύτευση φυτά και περιγράφεται η συγκροτούμενη βλάστηση. - Ο σχεδιασμός της φύτευσης υπακούει στους σχεδιαστικούς κανόνες που ακολουθήθηκαν κατά τη δημιουργία του χώρου πρασίνου ή ακολουθούν αυτούς που προτείνονται κατά τον ανασχεδιασμό του. - Η επιλογή των φυτικών ειδών γίνεται σύμφωνα με τις συνθήκες του τόπου και το φυσικό περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής. Έτσι, αναλόγως των συνθηκών, προτιμώνται φυτικά είδη ανθεκτικά στην ατμοσφαιρική ρύπανση, ευρύοικα, με μηχανική αντοχή, με αντοχή στις υψηλές θερμοκρασίες, την ξηρασία και το αλάτι, φυτικά είδη που βοηθούν στη μείωση των θορύβων κ.λπ. Επίσης, προτιμώνται φυτικά είδη γηγενή, προσαρμοσμένα στο οικείο φυσικό περιβάλλον, που χαρακτηρίζουν φυσιογνωμικά και οικολογικά τον τόπο. Επιδίωξη είναι τα αστικά τούτα περιβάλλοντα να προσεγγίζουν στα φυσικά. - Τεκμηριώνεται η ανάγκη μετατροπής αρδευόμενης βλάστησης στο χώρο πρασίνου σε μη αρδευόμενη, και το αντίθετο. Χειρισμοί για την πραγματοποίηση αυτού του σκοπού. - Εξετάζεται η διασύνδεση του χώρου πρασίνου με τους λοιπούς κοινόχρηστους της πόλης, και ιδιαίτερα με τους πλησιέστερους σε αυτόν. Επίσης, εξετάζεται η διασύνδεση του με το περιαστικό πράσινο, με τις δένδροστοιχίες και το ιδιωτικό πράσινο. Κρίσεις - προτάσεις για την ένταξη του χώρου σε δίκτυο πρασίνου της πόλης. - Εκτιμώμενη συνεισφορά στο στόχο της επάρκειας πρασίνου της πόλης. Η. Εκτιμώμενες ωφέλειες στη λειτουργία της πόλης. Εκτιμώμενες περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές ωφέλειες στη λειτουργία της πόλης από τις προσφορές του συγκεκριμένου χώρου πρασίνου. Για τις εκτιμήσεις λαμβάνεται υπόψη η υφιστάμενη και η μελλοντική επισκεψιμότητα του χώρου καθώς και η ανθρωποχωρητικότητα

αυτού πέραν της οποίας, ο χώρος δεν προσφέρει τις αναμενόμενες ωφέλειες και υποβαθμίζεται. Θ. Προτεινόμενα διοικητικά και διαχειριστικά μέτρα. Προτείνονται διοικητικά και διαχειριστικά μέτρα απορρέοντα από τις διαπιστώσεις, τις κρίσεις και τις προτάσεις της παρούσας, που κρίνονται σκόπιμο να ληφθούν για την ορθή (ή την ορθότερη) λειτουργία του χώρου πρασίνου. Στο πλαίσιο της κλιματικής προσαρμογής και της συνεισφοράς στον αστικό ιστό των δασικών χώρων των άρθρων 1 και 2 της παρούσας, αντλούνται πληροφορίες, λαμβανομένου υπόψη των αποτελεσμάτων - κατευθυντήριων οδηγιών του έργου LIFE17 GIC/GR/000029 LIFE GrIn, ανατρέχοντας και στην πλατφόρμα Climate-Adapt του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, η οποία συναρτάται του ως άνω έργου, αποσκοπώντας σε διαχειριστικά μέτρα και καλές πρακτικές διαχείρισης των πράσινων υποδομών, ως μέτρο αντιμετώπισης της κλιματικής κρίσης.

Περιεχόμενο Τεχνικών Εκθέσεων Εργασιών

1. Περιγραφή του χώρου.

Αποτυπώνεται η έκταση σε τοπογραφικό διάγραμμα κατάλληλης κλίμακας, εξαρτημένο από το Ελληνικό Γεωδαιτικό Σύστημα Αναφοράς σύστημα συντεταγμένων ΕΓΣΑ '87 σε ψηφιακή μορφή, με τις προτάσεις κατασκευής.

Φυσική βλάστηση. Περιγράφεται η φυσική βλάστηση που βρίσκεται στη γύρω περιοχή και εμφανίζει οικολογική διασύνδεση με αυτήν του μελετώμενου χώρου πρασίνου. Για τον χώρο πρασίνου καταρτίζεται πλήρης κατάλογος της υφιστάμενης βλάστησης κατά φυτικό είδος και κατά σειρά συχνότητας εμφάνισης της. Περιγράφεται η υπάρχουσα τεχνητή ή φυσική βλάστηση και η τυχόν κατά ενότητες εμφάνιση της (π.χ. πευκοδάσος, θαμνώνες, ανθώνες, γκαζόν κ.λπ.) Γίνεται καταγραφή αυτής στο τοπογραφικό διάγραμμα του χώρου πρασίνου.

Υπάρχουσες υποδομές. Όπως στο περιεχόμενο των διαχειριστικών σχεδίων.

Προτεινόμενα έργα

Περιγράφονται περιληπτικά τα προτεινόμενα έργα με ορίζοντα πέντε ετών και με ετήσιο προϋπολογισμό και είναι δυνατόν να προταθούν διοικητικά και διαχειριστικά μέτρα για την βελτίωση του χώρου πρασίνου.

Περίληψη του έργου

Συνολική περιγραφή του έργου και προτεινόμενου έργου.

2. Εγκρίσεις διαχειριστικών μελετών και τεχνικών εκθέσεων εργασιών

α. Οι διαχειριστικές μελέτες και τεχνικές εκθέσεις, συντάσσονται από δασολόγο ή γεωπόνο.

β. Οι διαχειριστικές μελέτες συντάσσονται για πάρκα και άλση των 10 στρεμμάτων και άνω, ισχύουν για δέκα (10) χρόνια, και μετά τη λήξη τους ανανεώνονται για ίδιο χρονικό διάστημα, εφόσον τα δεδομένα του χώρου δεν έχουν μεταβληθεί. Ενδιαμέσως δύναται να τροποποιούνται, αναλόγως των συνθηκών και των έργων που απαιτούνται, χωρίς, εξ αυτού του λόγου, να ανανεώνεται και η συνολική διάρκεια ισχύος τους. Μαζί με τη διαχειριστική μελέτη συντάσσεται πίνακας εργασιών με ετήσιο προϋπολογισμό.

γ. Για πάρκα ή άλση κάτω των δέκα στρεμμάτων συντάσσονται τεχνικές εκθέσεις εργασιών για πέντε (5) χρόνια και με ετήσιο προϋπολογισμό.

δ. Η έγκριση των διαχειριστικών μελετών ή τεχνικών εκθέσεων γίνεται από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης ύστερα από θεώρηση

της δασικής υπηρεσίας, η οποία ασκεί τον έλεγχο εφαρμογής και της εκτέλεσης εργασιών που προβλέπονται σε αυτές. Της έγκρισης προηγείται θετική γνώμη της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, όπου αυτή απαιτείται, για λόγους προστασίας των αρχαιοτήτων ή κηρυγμένων μνημείων, δυνάμει των διατάξεων του ν. 3208/2003 (σχετική η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 58 του ν. 998/1979 ως ισχύει).

Άρθρο 5. Προϋπολογισμός. Τα κριτήρια του προϋπολογισμού βασίζονται: α) Στον αντικειμενικό προσδιορισμό του είδους και της ποσότητας της απαιτούμενης εκάστοτε εργασίας για τη σύνταξη διαχειριστικών μελετών πάρκων και αλσών. β) Στην αντικειμενική αμοιβή των μελετητών ανάλογη προς την καταβαλλόμενη εργασία. γ) Στην αντικειμενική οικονομική επιβάρυνση των δασοπονικών μονάδων ανάλογη με την πυκνότητα και τη σύνθεση της βλάστησης, και της κλίσης του εδάφους καθώς και της απαίτησης αρχιτεκτονικής διαρρύθμισης των πάρκων. Τα έργα, οι εργασίες και οι δραστηριότητες στα πάρκα και τα άλση καταχωρούνται σε ειδικό πίνακα στον οποίο παρουσιάζονται τα χρονοδιαγράμματα, οι φορείς και ο προϋπολογισμός υλοποίησης των επί μέρους σχεδίων διαχείρισης της υπό μελέτη περιοχής. Η πρακτική αξία στην εφαρμογή ορθολογικής και απρόσκοπτης διαδικασίας ανάθεσης, εκπόνησης και προώθησης της σύνταξης διαχειριστικών μελετών είναι δεδομένη.

Άρθρο 6. Έγκριση Έργων και Εργασιών. 1. Η έγκριση των έργων και των εργασιών πραγματοποιείται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 5 ν. 998/1979, όπως συμπληρώθηκε σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 3208/2003. Όλα τα προτεινόμενα έργα και δράσεις κοστολογούνται σύμφωνα: α) με τα περιγραφικά τιμολόγια του ΥΠΕΧΩΔΕ, β) με τις μέσες τιμές που επετεύχθησαν σε δημοπρασίες των δασικών υπηρεσιών ιδιαίτερα των τοπικών και γ) ανάλογα έργα και εργασίες, με συγκεκριμένη αιτιολόγηση για την κάθε επιλογή. 2. Για τις συντηρήσεις των υφιστάμενων έργων και υποδομών δεν απαιτείται έγκριση των δασικών υπηρεσιών, αλλά απλή ενημέρωση τους από τους αρμόδιους για τη διαχείριση και λειτουργία φορείς. Δεν απαιτείται επίσης έγκριση για τις τρέχουσες φυτοτεχνικές περιποιήσεις (κλαδέματα, αποκλαδώσεις δένδρων). Εάν από την ανωτέρω ενημέρωση ή από το αποτέλεσμα της διαχείρισης κριθεί από τη δασική υπηρεσία ότι βλάπτεται η λειτουργία του πάρκου ως χώρου πρασίνου, τότε λαμβάνονται τα προσήκοντα από τη δασική νομοθεσία διοικητικά και ποινικά μέτρα. Οποσδήποτε απαιτείται έγκριση του οικείου Δασαρχείου για κοπή και απομάκρυνση υγιών δένδρων, που κρίνεται ότι πρέπει να απομακρυνθούν για λόγους καλύτερης αρχιτεκτονικής διαρρύθμισης. 3. Στην περίπτωση που απαιτηθούν νέα έργα ή τροποποίηση υφισταμένων, τότε, για την έγκριση αυτών, απαιτείται τροποποίηση της εγκεκριμένης διαχειριστικής μελέτης (εφόσον δεν υπάρχει πρόβλεψη στη διαχειριστική μελέτη για τα συγκεκριμένα έργα). 4. Προϋπόθεση για την έγκριση των έργων σε χώρους πρασίνου είναι ή ύπαρξη εγκεκριμένης διαχειριστικής μελέτης ή εγκεκριμένης τεχνικής έκθεσης. 5. Για την έκδοση των τυχόν απαιτούμενων αδειών και γνωμοδοτήσεων για την εκτέλεση των έργων εφαρμόζεται η κατά περίπτωση κείμενη νομοθεσία.

Άρθρο 7. Δημοσίευση. 1. Με την παρούσα δεν προκαλείται δαπάνη στο Δημόσιο. 2. Μετά την δημοσίευση της παρούσας κάθε προηγούμενη σχετική με τα ανωτέρω θέματα εγκύκλιος καταργείται. Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως».

(4) ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΠΔΠ/129246/6285/2024 - Τεχνικές προδιαγραφές εκπόνησης δασοπονικών μελετών διαχείρισης δασών και δασικών οικοσυστημάτων

Με την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΠΔΠ/129246/6285/2024 (ΦΕΚ Β' 6930/18.12.2024) επικαιροποιήθηκαν οι τεχνικές προδιαγραφές εκπόνησης δασοπονικών μελετών διαχείρισης δασών και δασικών οικοσυστημάτων, όπως αναλυτικά αναφέρεται σε αυτήν.

12. Διαχείριση αποβλήτων υλοτομίας

(1) Απόβλητα καθαρισμών και Δασοκομίας

Τα υπολείμματα των αστικών κλαδεύσεων και της υλοτομίας συλλέγονται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του οικείου δήμου και είτε διατίθενται, προκειμένου να διαμορφωθούν σε καυσόξυλα ή ξυλάνθρακες (Pellet), είτε διανέμονται δωρεάν προς καύση σε δημότες χαμηλού εισοδήματος για τις ατομικές και οικογενειακές τους ανάγκες.

Η ευθύνη για τη **διαχείριση των αποβλήτων** που προκύπτουν, μεταξύ άλλων, και από τα προϊόντα της κοπής δέντρων και θάμνων, προβλέπεται στο άρθρο 41 **ν. 4819/2021** (ΦΕΚ Α' 129/23.7.2021, ημαρτ. Α' 171/25.9.2021), το οποίο ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη το άρθρο 15 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ⁵¹ και ορίζει ότι: «1. Οι αρχικοί παραγωγοί ή άλλοι κάτοχοι αποβλήτων πραγματοποιούν οι ίδιοι την επεξεργασία των αποβλήτων ή αναθέτουν την επεξεργασία σε έμπορο ή σε οργανισμό ή σε επιχείρηση που εκτελεί εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων ή μέσω διακανονισμού με δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό συλλογής αποβλήτων σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 35. 2. Όταν τα απόβλητα μεταφέρονται από τον αρχικό παραγωγό ή κάτοχο σε ένα ή περισσότερα νομικά πρόσωπα, που αναφέρονται στην παρ. 1, για προκαταρκτική επεξεργασία, αυτό δεν συνεπάγεται, κατά γενικό κανόνα, απαλλαγή από την ευθύνη για τη διεξαγωγή μιας εργασίας πλήρους ανάκτησης ή διάθεσης».

Τα τελευταία χρόνια, με την εφαρμογή των μέτρων πυροπροστασίας ακινήτων, συχνά καταγγέλλονται περιστατικά κατά τα οποία οι πολίτες, αφού προέβησαν στις εργασίες καθαρισμού των οικοπέδων τους εντός σχεδίου πόλεων και οικισμών, τους υποδεικνύεται από τις κατά τόπους δημοτικές αρχές να απευθυνθούν σε ιδιωτικές επιχειρήσεις για την έναντι αντιτίμου απομάκρυνση των προϊόντων των καθαρισμών, των κλαδεύσεων και των υλοτομιών, τα οποία οι ίδιοι αδυνατούν να απομακρύνουν με δικά τους μέσα. Για τις περιπτώσεις αυτές, επισημαίνεται ότι η κείμενη νομοθεσία προβλέπει ότι η αποκομιδή των αποβλήτων αποτελεί αρμοδιότητα των οικείων ΟΤΑ και συγκεκριμένα, το άρθρο 75 παρ. Ιβ' περ. 4 του **Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων** (ν. 3463/2006, ΦΕΚ Α' 114/8.6.2006) ορίζει ότι στην αρμοδιότητα των δήμων ανήκει, μεταξύ άλλων, η καθαριότητα όλων των

⁵¹ Σχετ. βλ. και Οδηγία 278/1986 του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 1986 σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, ιδίως του εδάφους κατά τη χρησιμοποίηση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων στη γεωργία (ΕΕ L 181/6/4.7.1986) και Οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 1991 για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης (ΕΕ L 375/1/31.12.1991).

κοινοχρήστων χώρων της εδαφικής περιφέρειάς τους, **η αποκομιδή και διαχείριση των αποβλήτων** καθώς και η λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων για την προστασία των χώρων διάθεσης απορριμμάτων από εκδήλωση πυρκαγιάς. Συναφώς και το άρθρο 41 του ν. **4819/2021** (ΦΕΚ Α' 129/23.7.2021), στον οποίο η ίδια η Πυροσβεστική Διάταξη 20/2024 παραπέμπει σχετικά με την ευθύνη διαχείρισης αποβλήτων (σε συμμόρφωση με το άρθρο 15 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ), ορίζει ότι οι αρχικοί παραγωγοί ή άλλοι κάτοχοι αποβλήτων πραγματοποιούν οι ίδιοι την επεξεργασία τους ή την αναθέτουν, μεταξύ άλλων, σε δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό που εκτελεί εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων, όπως εν προκειμένω οι οικείοι ΟΤΑ.

Πέραν αυτών, και η συνταγματική επιταγή του άρθρου 24 παρ. 1 προβλέπει ότι η λήψη μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος (στα οποία συγκαταλέγεται η αποκομιδή και διαχείριση των αποβλήτων) είναι αποκλειστική **υποχρέωση της Πολιτείας** και δικαίωμα του καθενός, επομένως καθίσταται αντισυνταγματική η μετακύλισή της στον πολίτη και μάλιστα με την επιβολή σε αυτόν της υποχρέωσης να καταβάλει χρηματικό αντίτιμο σε ιδιώτες εργολάβους για την εκτέλεσή της. Επισημαίνεται ακόμα ότι κατά τα άρθρα 3 παρ. 2β' και 50 παρ. 4 του ν. **4819/2021** (σε συμμόρφωση προς το άρθρο 22 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ), τα **απόβλητα παραγωγής, γεωργίας και δασοκομίας** δεν περιλαμβάνονται στα αστικά απόβλητα, επομένως δεν ισχύουν για αυτά οι κοινοί κανόνες συλλογής και αποκομιδής των αστικών αποβλήτων, τα δε **βιοαποδομήσιμα απόβλητα κήπων και πάρκων** λογίζονται ως «**βιολογικά απόβλητα**» (βιοαπόβλητα) τα οποία, υποχρεωτικά, είτε διαχωρίζονται και ανακυκλώνονται στην πηγή είτε συλλέγονται χωριστά και δεν αναμειγνύονται με άλλα είδη αποβλήτων, προκειμένου να υποβληθούν σε ανακύκλωση, συμπεριλαμβανομένης της κομποστοποίησης και της χώνευσης, κατά τρόπον ώστε να εξασφαλίζεται υψηλό επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας και το προϊόν που προκύπτει από αυτή να πληροί τα σχετικά πρότυπα υψηλής ποιότητας. Για τον σκοπό αυτό, οι δήμοι μεριμνούν για την οργάνωση και λειτουργία της χωριστής συλλογής και μεταφοράς τους, σύμφωνα με τις ως άνω διατάξεις⁵².

(2) Προϊόντα παράνομης υλοτομίας - Νέος Κανονισμός 2023/1115

Σχετικά με τα **προϊόντα παράνομης υλοτομίας**, επισημαίνεται ότι το 2003 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανταποκρινόμενη στις ανησυχίες του κοινού για τη σοβαρή περιβαλλοντική καταστροφή που προκαλείται από τις παράνομες υλοτομίες και την αποδάσωση, υιοθέτησε το Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για την Επιβολή της Δασικής Νομοθεσίας, τη Διακυβέρνηση και το Εμπόριο (Action Plan for Forest Law Enforcement, Governance and Trade-FLEGT) απώτερος στόχος του οποίου είναι η ενθάρρυνση της αειφορικής διαχείρισης των δασών.

Τον Δεκέμβριο του 2005, το Συμβούλιο υιοθέτησε τον κανονισμό 2173/2005 που έχει ως σκοπό την αντιμετώπιση της παράνομης υλοτομίας και του συνδεδεμένου με αυτή εμπορίου και αφορά τη δημιουργία ενός συστήματος

⁵² Σχετ. βλ. και Σ. Παυλάκη, «Ποιον βαρύνει η υποχρέωση απομάκρυνσης των αποβλήτων από τους καθαρισμούς οικοπέδων;», <https://dasarxeio.com/2024/07/04/137556/>

αδειών, μέτρο με το οποίο θα εξασφαλίζεται ότι η Κοινότητα εισάγει μόνο προϊόντα ξυλείας που έχουν υλοτομηθεί νόμιμα, σύμφωνα με τη νομοθεσία της παραγωγού χώρας. Η Κοινότητα θα συνάπτει με χώρες και περιφερειακές οργανώσεις Εθελοντικές Συμφωνίες Εταιρικής Σχέσης (Voluntary Partnership Agreement, VPAs), βάσει των οποίων οι εταίροι χώρες ή περιφερειακές οργανώσεις θα δεσμεύονται νομικά να εφαρμόσουν το σύστημα αδειών εντός χρονοδιαγράμματος οριζόμενου σε κάθε συμφωνία εταιρικής σχέσης. Σύμφωνα με το σύστημα αδειών FLEGT, ορισμένα προϊόντα ξυλείας που εξάγονται από εταίρο χώρα και εισέρχονται στην Κοινότητα σε οποιοδήποτε τελωνιακό σημείο θέσεως σε ελεύθερη κυκλοφορία, θα πρέπει να συνοδεύονται από άδεια FLEGT εκδιδόμενη από την εταίρο χώρα, με την οποία δηλώνεται ότι έχουν παραχθεί από εγχώρια ξυλεία που υλοτομήθηκε νόμιμα ή από ξυλεία που εισήχθη νόμιμα στην εταίρο χώρα σύμφωνα με την εθνική της νομοθεσία, όπως ορίζεται στη συμφωνία εταιρικής σχέσης. Απαγορεύεται η εισαγωγή στην Κοινότητα προϊόντων ξυλείας προερχόμενων από εταίρους χώρες, αν η αποστολή δεν καλύπτεται από άδεια FLEGT.

Οι λεπτομέρειες των κανόνων εφαρμογής του συστήματος αδειών FLEGT σε ότι αφορά τα κράτη μέλη ρυθμίζονται στον Κανονισμό 1024/2008 της Επιτροπής ο οποίος τέθηκε σε ισχύ τον Οκτώβριο 2008. Μέχρι σήμερα έχουν υπογραφεί εθελοντικές συμφωνίες με την Γκάνα, τη Δημοκρατία του Κονγκό (ΜΠραζαβίλ), το Καμερούν, τη Λιβερία, τη Δημοκρατία Κεντρικής Αφρικής και την Ινδονησία και οι χώρες αυτές βρίσκονται στο στάδιο ανάπτυξης του Συστήματος FLEGT Σε εξέλιξη βρίσκονται οι διαπραγματεύσεις με τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, τη Γκαμπόν, τη Μαλαισία, το Βιετνάμ, την Ονδούρα, τη Γουιάνα.

Το σύστημα αδειών FLEGT ωστόσο, παρουσιάστηκε ανεπαρκές για την διαχείριση του προβλήματος της παράνομης υλοτομίας και του συναφούς εμπορίου δεδομένης της δυνατότητας παράκαμψης του, καθώς και της εθελοντικής και διμερούς φύσης των Συμφωνιών Εταιρικής Σχέσης αλλά και της εν γένει πολυπλοκότητας της παράνομης υλοτομίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λοιπόν, σε συμπλήρωση και στήριξη της τρέχουσας στρατηγικής ανέλαβε νομοθετική πρωτοβουλία με ολιστικό χαρακτήρα υιοθετώντας τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 995/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «για τη θέσπιση των υποχρεώσεων των φορέων εκμετάλλευσης που διαθέτουν ξυλεία και προϊόντα ξυλείας στην αγορά».

Ο εν λόγω Κανονισμός ορίζει τις υποχρεώσεις των φορέων εκμετάλλευσης, οι οποίοι διαθέτουν ξυλεία και προϊόντα ξυλείας στην αγορά της ΕΕ για πρώτη φορά και απαγορεύει τη διάθεση (στην αγορά της ΕΕ) παράνομα υλοτομημένης ξυλείας και προϊόντων ξυλείας. Ο Κανονισμός προβλέπει τη δημιουργία και χρήση ενός συστήματος δέουσας επιμέλειας από τους φορείς εκμετάλλευσης, μέσω του οποίου θα ελέγχεται η νομιμότητα της υλοτομημένης ξυλείας και προϊόντων ξυλείας. Ο Κανονισμός προβλέπει τη δημιουργία και χρήση ενός συστήματος δέουσας επιμέλειας από τους φορείς εκμετάλλευσης. Οι λεπτομερείς κανόνες σχετικά με το σύστημα δέουσας επιμέλειας καθορίζονται στον εκτελεστικό Κανονισμό 607/2012. Οι φορείς εκμετάλλευσης μπορούν να επικουρούνται από Οργανισμούς Παρακολούθησης στην τήρηση των κανόνων του Κανονισμού 995/2010, που για το σκοπό αυτό μπορούν να αναπτύξουν σύστημα δέουσας

επιμέλειας, να χορηγούν στους φορείς εκμετάλλευσης το δικαίωμα να το χρησιμοποιούν και να επαληθεύουν την ορθή χρήση του. Οι διαδικαστικοί κανόνες αναγνώρισης και ανάκλησης των Οργανισμών Παρακολούθησης καθορίζονται στον κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμό 363/12⁵³.

Ο **νέος Κανονισμός 2023/1115** (Regulation on Deforestation-free Products - EUDR) (EE L 150/206/9.6.2023) τίθεται σε ισχύ από την 30ή Δεκεμβρίου 2025 με άμεση, καθολική και υποχρεωτική ισχύ και στη χώρα μας, καθιστώντας απολύτως παράνομα όλα τα προϊόντα (ξυλεία, βοοειδή, κακάο, καφέ, ελαιοφοίνικα, καουτσούκ και σόγια), των οποίων η προέλευση σχετίζεται με αποψίλωση δασών, εντός ή εκτός της ΕΕ. Ο Κανονισμός εισάγει στο Ενωσιακό δίκαιο τον κανόνα της **«μηδενικής αποψίλωσης και υποβάθμισης των δασών»**, με τα κράτη μέλη να βρίσκονται αναμφίβολα ενόψει της έναρξης ισχύος του πλέον σημαντικού νομοθετήματος αμέσου εφαρμογής στην ιστορία της ΕΕ για την ουσιαστική προστασία των δασών μας. Η ισχύς του Κανονισμού ξεκινάει μετά από αναβολή ενός έτους καθιστώντας στο εξής ασύμφορη και απαγορευμένη για τα κράτη μέλη αλλά και τους εργολάβους και ξυλεμπόρους τη διάθεση στην αγορά της Ένωσης και την εξαγωγή από αυτήν κάθε είδους ξυλείας και των προϊόντων της που σχετίζονται καθ' οιονδήποτε τρόπο με την υποβάθμιση των δασών ή προέρχονται από διαδικασίες που παραβιάζουν την κείμενη νομοθεσία για την προστασία τους και τη βιώσιμη διαχείρισή τους ή έχουν προκύψει από την αποψίλωσή τους.

Οι αυστηρές διατάξεις του νέου Κανονισμού καταλαμβάνουν την ξυλεία και τα προϊόντα της που προέρχονται από την εφαρμογή και εκπόνηση κάθε είδους προγράμματος, σχεδίου, έργου, επέμβασης ή δραστηριότητας, που συντελούνται κατά παράβαση της νομοθεσίας της χώρας μας και της ΕΕ ή προέρχονται από την αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών, των δασικών εκτάσεων, των περιοχών natura **και των χώρων αστικού και περιαστικού πρασίνου** επί των οποίων εφαρμόζεται η δασική νομοθεσία και παρέχεται η προστασία που αναγνωρίζει το δίκαιο στα δάση (**πάρκα, άλση** κ.λπ.). Στην περίπτωση των προϊόντων που εμπεριέχουν ή έχουν κατασκευαστεί ή παρασκευαστεί χρησιμοποιώντας ξυλεία, επισημαίνεται ότι με βάση τον Κανονισμό EUDR, κάθε μορφής διακινούμενη ξυλεία από και προς την αγορά της ΕΕ θα πρέπει να έχει υλοτομηθεί χωρίς να προκληθεί υποβάθμιση των δασών, διαφορετικά η ξυλεία θα θεωρείται παράνομη και η διακίνηση, η διάθεση, η εμπορία, η εκμετάλλευση και η εξαγωγή της απαγορευμένες.

Επισημαίνεται ότι τέτοια απαγορευμένα παράγωγα προϊόντα ξυλείας θα θεωρούνται, μεταξύ άλλων, και όσα προέρχονται από καθαρισμούς, κλαδεύσεις και υλοτομίες σε δάση, δασικές εκτάσεις, περιοχές Natura, χώρους αστικού και περιαστικού πρασίνου και εν γένει εκτάσεις που υπάγονται στη δασική νομοθεσία, κατά παράβαση της Ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας, του **Κανονισμού 841/2018** της ΕΕ που έθεσε τη δασοπονία ως βασικό μοχλό ανάσχεσης της κλιματικής αλλαγής μέσω της δημιουργίας νέων δασών και της βιώσιμης διαχείρισης των ήδη υφισταμένων καθώς και της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα, το έδαφος, το νερό, τη ζωή στη στεριά και το κλίμα με ορίζοντα το 2030.

⁵³ <https://ypen.gov.gr/perivallon/dasi/kanonismoι-xyleias-flegt/>

Ειδικά στην Ελλάδα 213 περιβαλλοντικές οργανώσεις και πολίτες έχουν καταθέσει αναλυτική Αναφορά κατά του προγράμματος Antinero στα θεσμικά όργανα της ΕΕ, η οποία έγινε στο σύνολό της αποδεκτή από την Επιτροπή Αναφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και με την οποία ζήτησαν, μεταξύ άλλων, να ενταχθούν ευθέως η ξυλεία και τα παράγωγα προϊόντα της που προέρχονται από εργασίες αποψιλώσεων, υλοτομίας και καθαρισμών των δασών και οικοτόπων στο πλαίσιο του προγράμματος Antinero και παρόμοιων σύγχρονων ή μελλοντικών έργων, σχεδίων και προγραμμάτων στα προϊόντα αποψιλώσεων που προβλέπει ο Κανονισμός, των οποίων απαγορεύεται πλήρως η διακίνηση, η εμπορία και η εκμετάλλευση εντός της αγοράς της Ε.Ε. καθώς και η εξαγωγή τους από αυτήν κατά τις διατάξεις του, προκειμένου να αναχαιτίσει την αποψίλωση ευρύτατων εκτάσεων δασικού πλούτου και οικοτόπων από το εν λόγω πρόγραμμα που εφαρμόζεται χωρίς την τήρηση της κείμενης περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Ο νέος Κανονισμός ορίζει ρητά στην ακροτελεύτια διάταξή του ότι είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος. Επίσης προβλέπει, μεταξύ άλλων, την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης των διατάξεών του και καθορίζει ότι από τη θέση του σε ισχύ ότι: *«Όλα τα σχετικά βασικά προϊόντα και τα σχετικά παράγωγα προϊόντα διατίθενται ή καθίστανται διαθέσιμα στην αγορά ή εξάγονται μόνον εάν πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) είναι μηδενικής αποψίλωσης, β) έχουν παραχθεί σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία της χώρας παραγωγής, και γ) καλύπτονται από δήλωση δέουσας επιμέλειας»*. Επομένως προϊόντα και παράγωγα προγραμμάτων, σχεδίων, έργων και εργασιών, δραστηριοτήτων και επεμβάσεων που σχετίζονται με αποψίλωση και υποβάθμιση των δασών θα θεωρούνται απαγορευμένα μέσα από τις ειδικότερες διαδικασίες ελέγχου και διασταύρωσης που τίθενται αναλυτικά με τον Κανονισμό⁵⁴.

Ειδικά όσον αφορά το ξύλο, στις απαγορεύσεις του νέου Κανονισμού εμπίπτουν τα βασικά ή παράγωγα προϊόντα ξυλείας που αφορούν:

⁵⁴ Επισημαίνεται ότι 213 προσφεύγοντες πολίτες και περιβαλλοντικές οργανώσεις και σύλλογοι έχουν ζητήσει, από τον Αύγουστο 2025, με αναλυτική αναφορά τους προς την Επιτροπή Αναφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου την ένταξη της ξυλείας και των παραγώγων προϊόντων της που προέρχονται από εργασίες αποψιλώσεων, υλοτομίας και καθαρισμούς των δασών και οικοτόπων της χώρας στο πλαίσιο του προγράμματος Antinero, στα προϊόντα αποψιλώσεων που προβλέπει ο Κανονισμός 2023/1115 (EUDR), των οποίων απαγορεύεται πλήρως η διαθεσιμότητα, η διακίνηση, η εμπορία και η εκμετάλλευση εντός της αγοράς της Ε.Ε. καθώς και η εξαγωγή τους από αυτήν, γεγονός που αναμένεται να καταστήσει απολύτως ασύμφορη και μη νόμιμη την εν γένει εκμετάλλευση της ξυλείας που προέρχεται από το Antinero για τους εμπλεκόμενους εργολάβους και ξυλεμπόρους και για τα ίδια τα κράτη μέλη, να συμβάλει καθοριστικά στην παύση της περαιτέρω υποβάθμισης και των καταστροφικών επιπτώσεων του προγράμματος Antinero στα ελληνικά δάση, τους οικοτόπους Natura και τους χώρους αστικού και περιεριστικού πρασίνου, όπως αναλύεται στην ως άνω Αναφορά και να επιτρέψει τη συνακόλουθη βιώσιμη διαχείριση και την ουσιαστική προστασία και διατήρηση των ελληνικών δασών.

4401 Καυσόξυλα σε κυλίνδρους, κούτσουρα, μικρά κλαδιά, δεμάτια ή με παρόμοιες μορφές· ξυλεία σε πλακίδια ή σε μικρά τεμάχια· πριονίδια, απορρίμματα και θραύσματα ξύλου, έστω και συσσωματωμένα σε μορφή κούτσουρων, πλίνθων, τροχίσκων ή σε παρόμοιες μορφές.

4402 Ξυλοκάρβουνα (στα οποία περιλαμβάνονται και τα κάρβουνα από κελύφη ή καρύδια), έστω και συσσωματωμένα.

4403 Ξυλεία ακατέργαστη, έστω και ξεφλουδισμένη, που της έχει αφαιρεθεί ο σομφός ή ορθογωνισμένη.

4404 Κλάδοι κατά μήκος σχισμένοι για βαρελοστέφανα· σχιστά στηρίγματα φυτών· πάσσαλοι από ξύλο μεγάλοι και μικροί, μυτεροί, απριόνιστοι κατά μήκος· ξυλεία απλώς χοντροπελεκημένη ή στρογγυλεμένη, όχι όμως κατεργασμένη με τόρνο, ούτε καμπυλωμένη, ούτε με άλλο τρόπο επεξεργασμένη, για ράβδους, ομπρέλες, λαβές εργαλείων ή παρόμοια· ξυλεία σε σχίζες, λεπίδες, ταινίες και παρόμοια.

4405 Ξυλόμαλλο (άχυρο ξύλου)· ξυλάλευρο.

4406 Στρωτήρες ξύλινοι για σιδηροτροχιές ή παρόμοιοι.

4407 Ξυλεία πριονισμένη ή πελεκημένη κατά μήκος, κομμένη εγκάρσια ή ξετυλιγμένη, έστω και πλανισμένη, λειασμένη με ελαφρόπετρα ή κολλημένη με εγκάρσια συνένωση, πάχους που υπερβαίνει τα 6 mm.

4408 Φύλλα για επικάλυψη (στα οποία περιλαμβάνονται και εκείνα που λαμβάνονται με τεμαχισμό ξυλείας σε απανωτές στρώσεις), φύλλα πολύστρωτα αντικολλητά (κόντρα πλακέ) ή για παρόμοια ξυλεία σε απανωτά φύλλα και άλλη ξυλεία πριονισμένη κατά μήκος, κομμένη εγκάρσια ή ξετυλιγμένη, έστω και πλανισμένη, λειασμένη με ελαφρόπετρα ή κολλημένη με εγκάρσια συνένωση, πάχους που δεν υπερβαίνει τα 6 mm.

4409 Ξυλεία (στην οποία περιλαμβάνονται και οι σανίδες και τα πηχάκια για παρκέτα, μη συναρμολογημένα) με καθορισμένη μορφή (με εξοχές - γλωσσίδια, αυλάκια, εντομές, πλαγιοτομές, αρμούς σε σχήμα V, γλυφές, στρογγυλεμένη ή παρόμοια) σε όλο το μήκος μιας ή περισσοτέρων από τις πλάγιες πλευρές ή επιφάνειες ή άκρα έστω και πλανισμένη, λειασμένη με ελαφρόπετρα ή κολλημένη με εγκάρσια συνένωση.

4410 Πλάκες - διαφράγματα από μικρά τεμάχια, πετάσματα με την ονομασία «oriented strand board» (OSB) και παρόμοιες πλάκες - διαφράγματα (π.χ. πετάσματα επονομαζόμενα «waferboard»), από ξύλο ή άλλες ξυλώδεις ύλες, έστω και συσσωματωμένες με ρητίνες ή άλλες οργανικές συνδετικές ύλες.

4411 Πλάκες - διαφράγματα από ίνες ξύλου ή άλλες ξυλώδεις ύλες, έστω και συσσωματωμένες με ρητίνες ή άλλα οργανικά συνδετικά.

4412 Ξυλεία σε φύλλα πολύστρωτα αντικολλητά (κόντρα - πλακέ), ξυλεία σε φύλλα επικολλητά απλά και παρόμοια ξυλεία σε απανωτά φύλλα.

4413 Ξυλεία με την ονομασία «πυκνωμένη», σε όγκους, σανίδες, λεπίδες ή είδη καθορισμένης μορφής.

4414 Πλαίσια (κορνίζες) από ξύλο για εικόνες, φωτογραφίες, καθρέφτες και παρόμοια είδη.

4415 Κιβώτια κάθε μεγέθους, καφάσια, τύμπανα και παρόμοιες συσκευασίες από ξύλο· τύμπανα (τροχίσκοι) για καλώδια από ξύλο· παλέτες απλές, παλέτες - κιβώτια και άλλες επίπεδες επιφάνειες για τη φόρτωση, από ξύλο· στεφάνια παλετών από ξύλο (με εξαίρεση υλικά συσκευασίας τα οποία χρησιμοποιούνται αποκλειστικά ως υλικό συσκευασίας για την υποστήριξη, προστασία ή μεταφορά άλλου προϊόντος που διατίθεται στην αγορά).

4416 Βαρέλια, κάδοι, μαστέλα και άλλα τεχνουργήματα βαρελοποιίας και τα μέρη τους, από ξύλο, στα οποία περιλαμβάνονται και οι δούγες.

4417 Εργαλεία, σκελετοί και λαβές εργαλείων, σκελετοί για ψήκτρες, λαβές για σκούπες ή ψήκτρες από ξύλο· καλούπια, καλαπόδια και τανυτήρες για υποδήματα από ξύλο.

4418 Τεχνουργήματα ξυλουργικής και τεμάχια σκελετών για οικοδομές, στα οποία περιλαμβάνονται και οι κυψελώδεις πλάκες - διαφράγματα, συναρμολογημένες πλάκες για την επικάλυψη πατωμάτων και τα πέταυρα (shingles και shakes), από ξύλο.

4419 Είδη από ξύλο για το τραπέζι ή την κουζίνα.

4420 Ξυλεία με ενσωματωμένες ψηφίδες και ξυλεία με κολλημένα διακοσμητικά στοιχεία· μικρά κιβώτια, θήκες για τιμαλφή και θήκες για κοσμήματα ή χρυσαφικά και παρόμοια τεχνουργήματα, από ξύλο· αγαλματάκια και άλλα είδη στολισμού, από ξύλο· είδη επιπλώσεως, από ξύλο, που δεν υπάγονται στο κεφάλαιο 94.

4421 Άλλα τεχνουργήματα από ξύλο.

Χαρτοπολτός και χαρτί των κεφαλαίων 47 και 48 της Συνδυσασμένης Ονοματολογίας, με την εξαίρεση των προϊόντων με βάση το μπαμπού και των προϊόντων ανάκτησης (απορρίμματα και αποκόμματα).

ex 49 Προϊόντα των εκδοτικών οίκων, του Τύπου ή άλλων βιομηχανιών που ασχολούνται με τις γραφικές τέχνες, κείμενα χειρόγραφα ή δακτυλογραφημένα και σχέδια, από χαρτί.

ex 9401 Καθίσματα (με εξαίρεση εκείνα της κλάσης 9402), έστω και αν μετατρέπονται σε κρεβάτια, και τα μέρη τους, από ξύλο.

9403 30, 9403 40, 9403 50, 9403 60 και 9403 91 Έπιπλα από ξύλο και μέρη τους.

9406 10 Προκατασκευασμένα κτήρια από ξύλο.

13. Ποινές - Κυρώσεις

Για αδικήματα σχετικά με την παράνομη κοπή δέντρων προβλέπονται τα ακόλουθα:

(1) Παράνομη υλοτομία και μεταφορά δασικών προϊόντων - Παράνομη κλαδονομή: άρθρο 268 ΔΚ (όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 38 παρ. 2 ν. 4055/2012, ΦΕΚ Α' 51, 1 ν. 4138/2013, ΦΕΚ Α' 72, 48 παρ. 3 ν. 4280/2014, ΦΕΚ Α' 159 και 198 ν. 5037/2023, ΦΕΚ Α' 78/28.3.2023):

«Άρθρο 268. Παράνομη υλοτομία και μεταφορά δασικών προϊόντων - Παράνομη κλαδονομή - Παράβαση αστυνομικών διατάξεων. 1. Σε βάρος εκείνου που: α) βλάπτει δάσος ή δασική έκταση ή προξενεί οποιαδήποτε φθορά, β) υλοτομεί, κατασκευάζει ή συλλέγει δασικά προϊόντα χωρίς άδεια υλοτομίας ή έγκριση ατελούς υλοτομίας ή εγκατάσταση από τη δασική αρχή, χωρίς άδεια του ιδιοκτήτη ή του διακατόχου του δάσους, γ) υλοτομεί, κατασκευάζει ή συλλέγει δασικά προϊόντα δυνάμει άδειας ή έγκρισης ατελούς υλοτομίας της δασικής αρχής ή άδειας του ιδιοκτήτη, κατά τρόπο αντιβαίνοντα στις περί του τρόπου υλοτομίας, κατασκευής ή συλλογής δασικών προϊόντων διατάξεις, δ) μεταφέρει δασικά προϊόντα πριν την εξέλεξη ή μετά από αυτήν στον τόπο της πρώτης

αποθήκευσης ή από αυτόν αλλού, χωρίς θεώρηση ή εξόφληση του πρωτοκόλλου εξελέγχεως του δελτίου μεταφοράς δασικών προϊόντων ή της άδειας υλοτομίας, στις περιπτώσεις που δεν συντάσσεται πρωτόκολλο εξελέγχξης, για το μεταφερόμενο ποσό, ε) μεταφέρει δασικά προϊόντα, πλέον των επιτρεπομένων να μεταφερθούν, σύμφωνα με τα ως άνω έγγραφα μεταφοράς ή κατέχει τα παρανόμως μεταφερόμενα δασικά προϊόντα, στ) μεταφέρει δασικά προϊόντα, τα οποία έχουν υλοτομηθεί ή συλλεχτεί χωρίς τις απαιτούμενες άδειες, εάν από την παράβαση δεν επήλθε καμία ζημία ή η προξηνηθείσα ζημία δεν υπερβαίνει τα τριακόσια (300) ευρώ, και εφόσον ειδικές διατάξεις του παρόντος κώδικα δεν ορίζουν άλλως, επιβάλλεται: αα) διοικητικό πρόστιμο σύμφωνα με τις περ. α) και β) της παρ. 8 του άρθρου 271, ββ) το διοικητικό μέτρο της κατάσχεσης των αναφερόμενων στην παρ. 1 του άρθρου 271 δασικών προϊόντων, καθώς και των αναφερομένων στην παρ. 3 του άρθρου 271 εργαλείων, με τα οποία τελούνται οι προαναφερόμενες παραβάσεις, μεταφορικών μέσων τα οποία χρησιμοποιούνται κατά την παράνομη υλοτομία ή μεταφορά και των πινακίδων τους, και γγ) το διοικητικό μέτρο της αφαίρεσης της άδειας κυκλοφορίας τους και του διπλώματος οδήγησης του οδηγού, σύμφωνα με την αναφερόμενη στο ίδιο άρθρο διαδικασία. Ειδικότερα, στην περίπτωση αδυναμίας προσδιορισμού των παρανόμως υλοτομηθέντων ή μεταφερθέντων δασικών προϊόντων επιβάλλεται σε κάθε παραβάτη και εις ολόκληρον, με πράξη καταλογισμού του οικείου δασάρχη, διοικητικό πρόστιμο ύψους εξακοσίων (600) ευρώ. 2. Κατά των αποφάσεων με τις οποίες επιβάλλονται το διοικητικό πρόστιμο και τα διοικητικά μέτρα της παρ. 1 ασκείται προσφυγή στο, κατά τόπο, αρμόδιο διοικητικό πρωτοδικείο, εφαρμοζομένου του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999, ΦΕΚ Α' 97). Το δίπλωμα οδήγησης, τα μεταφορικά μέσα, η άδεια και οι πινακίδες κυκλοφορίας επιστρέφονται στον κύριο ή νόμιμο κάτοχο, μετά την παρέλευση δέκα (10) ημερών, από την εξόφληση του επιβληθέντος προστίμου. 3. Εάν η ζημία που προξηνήθηκε από τη διάπραξη των παραβάσεων της παρ. 1 υπερβαίνει τα τριακόσια (300) ευρώ, ο παραβάτης τιμωρείται σύμφωνα με άρθρο 378 του Ποινικού Κώδικα (ν. 4619/2019, ΦΕΚ Α' 95). Ως επιβαρυντική περίπτωση θεωρείται η περίπτωση που το δάσος είναι δημόσιο. Σε όσους αγοράζουν την παρανόμως υλοτομημένη ξυλεία για περαιτέρω εμπορία επιβάλλεται από την αρμόδια οικονομική αρχή διοικητικό πρόστιμο ίσο με την πενταπλάσια αξία μεταπώλησης του προϊόντος, το οποίο εισπράττεται κατά τον Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (ν. 4978/2022, ΦΕΚ Α' 190). Σε περίπτωση υποτροπής αφαιρείται η άδεια λειτουργίας της επιχείρησης για δύο (2) μήνες. 4. Ο υπαίτιος των παραβάσεων των περ. β) έως και στ) της παρ. 1 του παρόντος τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) έτη, αν η ζημία στο δάσος υπερβαίνει τις δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ. 5. Στους παραβάτες των δασικών αστυνομικών διατάξεων αν από την παράβαση δεν επήλθε καμία ζημία ή η προξηνηθείσα ζημία δεν υπερβαίνει τα τριακόσια (300) ευρώ, επιβάλλεται με πράξη καταλογισμού του οικείου δασάρχη διοικητικό πρόστιμο, ύψους τριακοσίων (300) ευρώ. Ως προς τη διαδικασία επιβολής της διοικητικής κύρωσης του πρώτου εδαφίου και της προσβολής της πράξης καταλογισμού, εφαρμόζονται τα εδάφια δεύτερο και τρίτο της παρ. 8 του άρθρου 271. Εάν η ζημία που προκύπτει από την παράβαση των ως άνω διατάξεων είναι μεγαλύτερη των τριακοσίων (300) ευρώ, οι παραβάτες τιμωρούνται με τις ποινές της παρ. 3 του παρόντος. 6. Στους παραβάτες, περί κλαδονομής, του άρθρου 112, εάν από την παράβαση δεν επήλθε καμία ζημία ή η προξηνηθείσα ζημία δεν υπερβαίνει τα τριακόσια (300) ευρώ, επιβάλλεται με πράξη καταλογισμού του οικείου δασάρχη διοικητικό πρόστιμο, ύψους τριακοσίων (300) ευρώ. Ως προς τη διαδικασία επιβολής της διοικητικής κύρωσης του πρώτου εδαφίου και της προσβολής της πράξης καταλογισμού εφαρμόζονται τα εδάφια δεύτερο και τρίτο της παρ. 8 του άρθρου 271. Εάν η ζημία που προκύπτει από την παράβαση των

ως άνω διατάξεων είναι μεγαλύτερη των τριακοσίων (300) ευρώ, οι παραβάτες τιμωρούνται με τις ποινές της παρ. 2 του παρόντος».

(2) Παράνομη εισαγωγή ξυλείας, φυτών κ.λπ.: άρθρο 269 ΔΚ:

«Άρθρο 269. Κυρώσεις κατά των παρανόμως εισαγόντων εκ του εξωτερικού ξυλείαν, φυτά κ.λπ. Τα κατά παράβασιν των διατάξεων του άρθρου 221 εισαγόμενα είδη κατάσχονται παρά των δασικών ή αστυνομικών αρχών και καταστρέφονται διά πυρός επί τόπου, ο δε παραλήπτης τούτων τιμωρείται διά χρηματικής ποινής 5.000 δραχμών και διά φυλακίσεως μέχρις εξ μηνών. Διά της αυτής ποινής τιμωρείται και ο ιδιοκτήτης των ως άνω ειδών ο μεταφέρων τοιαύτα εις άλλην περιφέρειαν της Χώρας εκείνης της τυχόν αρχικώς καθορισθείσης προς εισαγωγήν. Τα μεταφερόμενα είδη κατάσχονται και καταστρέφονται επί τόπου, τα δε έξοδα καταστροφής βαρύνουν τον παραβάτην ιδιοκτήτην, εισπραττόμενα κατά τας διατάξεις περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων».

Κατ' άρθρο 48 παρ. 4 ν.4280/2014 (ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014): «Στο άρθρο 269 του νδ/τος 86/1969, η χρηματική ποινή διαμορφώνεται στο ύψος των πεντακοσίων (500) ευρώ».

(3) Απαγόρευση υλοτομίας - Κυρώσεις: άρθρο 270 ΔΚ (όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 1 ν. 3508/2006, ΦΕΚ Α' 249/16.11.2006, 199 ν. 5037/2023, ΦΕΚ Α' 78/28.3.2023 και 4 παρ. 11 ν. 3208/2003, ΦΕΚ Α' 303/24.12.2003):

«Άρθρο 270. 1. Η υλοτομία, μεταφορά και διακίνηση δενδρυλλίων ή κορυφών ελάτης, ερυθρελάτης, ψευδοτσούγκας, πεύκης, κυπαρίσσου και άλλων δασοπονικών ειδών από δημόσια και ιδιωτικά δάση και δασικές εν γένει εκτάσεις απαγορεύεται. 2. Η υλοτομία, μεταφορά και διακίνηση κλάδων όλων των δασοπονικών ειδών για χρήση και διακόσμηση κατά την περίοδο των Χριστουγέννων, από δημόσια και ιδιωτικά δάση και δασικές εν γένει εκτάσεις, επιτρέπεται ύστερα από άδεια της αρμόδιας δασικής αρχής. 3. Η υλοτομία, μεταφορά και διακίνηση δενδρυλλίων και κλάδων όλων των δασοπονικών ειδών από ιδιόκτητα καστανοπερίβολα, καστανοτεμάχια ή άλλα αγροκτήματα που υφίστανται δασοοικονομική περιποίηση, από ιδιόκτητους δασωμένους αγρούς του άρθρου 67 του ν. 998/1979 (ΦΕΚ Α' 289), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 14 του ν. 1734/1987 (ΦΕΚ Α' 189), και από εκτάσεις της παρ. 3 του άρθρου 12 του ν. 3208/2003, επιτρέπεται, μετά από άδεια, που εκδίδεται ατελώς από την οικεία δασική αρχή, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 176. 4. Για τον έλεγχο της νόμιμης προέλευσης και διακίνησης των εν λόγω δενδρυλλίων και κλάδων, η αρμόδια δασική υπηρεσία μετά την έκδοση της άδειας προβαίνει στην κατάλληλη σήμανση των διατιθέμενων στο εμπόριο δενδρυλλίων και κλάδων. 5. Σε όσους υλοτομούν, μεταφέρουν ή διακινούν δενδρύλλια ή άλλα δασικά είδη των παρ. 2 και 3, χωρίς την κατά τα ανωτέρω άδεια ή σήμανση, επιβάλλονται, ανάλογα με το ύψος της προξηνηθείσας ζημίας, το διοικητικό πρόστιμο και τα διοικητικά μέτρα ή οι ποινές που προβλέπονται από το άρθρο 268. Τα δενδρύλλια και οι κλάδοι κατάσχονται και καταστρέφονται από το αρμόδιο δασικό όργανο, που συντάσσει έκθεση κατάσχεσης και πρωτόκολλο καταστροφής τους».

(4) Κατάσχεση & δήμευση δασικών προϊόντων, εργαλείων, οργάνων, σκευών κ.λπ.: άρθρο 271 ΔΚ [όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 2 ν.

4138/2013 (ΦΕΚ Α' 72), 55 παρ. 3 ν. 4178/2013 (ΦΕΚ Α' 174), 15 παρ. 1 ν. 4180/2013 (ΦΕΚ Α' 182/5.9.2013), 47 παρ. 1-5 ν. 4280/2014 (ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014) και 200 ν. 5037/2023 (ΦΕΚ Α' 78/28.3.2023)]:

«Άρθρο 271. 1. Κατάσχονται και δημεύονται από τα δασικά όργανα, τα αστυνομικά όργανα και από τους αναγνωριζόμενους φύλακες θήρας των Κυνηγετικών Οργανώσεων του άρθρου 267 του παρόντος, τα δασικά προϊόντα: α) Τα υλοτομούμενα, κατασκευαζόμενα ή συλλεγόμενα άνευ αδείας υλοτομίας ή εγκρίσεως ατελούς υλοτομίας της δασικής αρχής, προκειμένου δε περί μη δημοσίων δασών και άνευ αδείας του ιδιοκτήτου ή διακατόχου του δάσους όπου απαιτείται τοιαύτη άδεια. β) Τα υλοτομούμενα, κατασκευαζόμενα ή συλλεγόμενα, δυνάμει αδείας ή εγκρίσεως ατελούς υλοτομίας της δασικής αρχής ή αδείας και του ιδιοκτήτου προκειμένου, περί μη δημοσίου δάσους, κατά τρόπον αντιβαίνοντα εις τας περί τρόπου υλοτομίας, κατασκευής ή συλλογής δασικών προϊόντων διατάξεις. γ) Τα μεταφερόμενα προ της εξελέξεως πέραν του τόπου της καταμετρήσεως. δ) Τα μεταφερόμενα μετά την εξέλεξιν, αλλά προ της εκδόσεως της συμπληρωματικής αδείας, κατασχομένου και δημοσιευομένου εν τη περιπτώσει ταύτη ποσού ουχί μείζονος του διαπιστωθέντος πλεονάσματος. ε) Η εκ δημοσίων δασών μεταφερομένη ρητίνη άνευ αδείας της δασικής αρχής. στ) Τα μεταφερόμενα βαλανίδια και κεράτια άνευ καταβολής του κατά το άρθρο 165 καθοριζομένου μισθώματος. ζ) Τα παρανόμως και άνευ δασονομικών εγγράφων μεταφερόμενα ή πωλούμενα δασικά προϊόντα. 2α. Τα ως άνω κατασχεμένα δασικά προϊόντα, ευθύς μετά την κατάσχεση, διατίθενται άνευ δημοπρασίας, από τον προϊστάμενο του οικείου δασαρχείου είτε σε αγαθοεργά ή άλλα κοινωφελή ιδρύματα είτε σε δημόσιες υπηρεσίες, αντί τιμήματος ίσου με την αντίστοιχη αγοραία τιμή του ισχύοντος πίνακα διατιμήσεως, εκτός εάν πρόκειται για προϊόντα από μη δημόσια δάση, οπότε καταβάλλεται από αυτούς τίμημα οριζόμενο από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης. β. Στην περίπτωση που από τη σχετική έκθεση κατάσχεσης, προκύπτει ότι τα ως άνω κατασχεμένα, δασικά προϊόντα αφορούν αποκλειστικά την κατηγορία των καυσόξυλων, τότε, ευθύς μετά την κατάσχεση, ο προϊστάμενος του οικείου Δασαρχείου ή της Διεύθυνσης Δασών χωρίς Δασαρχείο, δύναται άμεσα να προβεί στη διάθεση αυτών, άνευ δημοπρασίας, είτε σε αγαθοεργά ή άλλα κοινωφελή ιδρύματα είτε σε δημόσιες υπηρεσίες, για την κάλυψη των αναγκών τους σε καυσόξυλα είτε στον οικείο Δήμο, για την κάλυψη των ατομικών αναγκών ατόμων, που αποδεδειγμένα υπάγονται σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, εφόσον τα άτομα αυτά δεν συμμετείχαν σε οποιοδήποτε στάδιο και καθ' οιονδήποτε τρόπο στην προαναφερόμενη παράνομη ενέργεια (της υλοτομίας, συλλογής, μεταφοράς κ.λπ.). Η εν λόγω διάθεση γίνεται επί καταβολή τιμήματος, που αντιστοιχεί στο ήμισυ της αντίστοιχης αγοραίας τιμής του ισχύοντος πίνακα διατιμήσεως, εκτός εάν πρόκειται περί προϊόντων από μη δημόσια δάση, οπότε καταβάλλεται τίμημα στον ιδιοκτήτη ή διακάτοχο του δάσους, εάν αυτός δεν ενέχεται στην παράνομη υλοτομία και δεν αποζημιώθηκε, με οποιονδήποτε άλλον τρόπο, για τη γενομένη στο δάσος του υλοτομία, το ύψος του οποίου καθορίζεται από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής καθορίζονται οι δικαιούχοι των ατομικών αναγκών, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της παρούσας περ. β'. γ. Σε περίπτωση κατά την οποία τα κατασχεμένα δασικά προϊόντα δεν διατεθούν, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις ανωτέρω περ. α' και β', τότε αυτά εκποιούνται, με πρόχειρη δημοπρασία, εγκρινομένη από τον αρμόδιο δασάρχη ή τον Διευθυντή Δασών (σε Διευθύνσεις χωρίς Δασαρχεία) και προ της εκδόσεως της σχετικής ποινικής αποφάσεως. Στην ανωτέρω δημοπρασία, δεν δύναται να συμμετέχουν τα πρόσωπα, που σε οποιοδήποτε

στάδιο και καθ' οιονδήποτε τρόπο, συμμετείχαν στην προαναφερόμενη, παράνομη ενέργεια (της υλοτομίας, συλλογής, μεταφοράς κ.λπ.). Σε περίπτωση άγονου ή ασύμφορου αποτελέσματος, μετά τη διενέργεια δύο (2) δημοπρασιών, εφόσον πρόκειται για καυσόξυλα, αυτά δύνανται να διατεθούν για την κάλυψη των ατομικών αναγκών των κατοίκων του άρθρου 168 του παρόντος νομοθετικού διατάγματος ή στους ιδιοκτήτες ή διακατόχους με την καταβολή του 1/2 του μισθώματος. Οι δικαιούχοι των ατομικών αναγκών, το καταβλητέο τίμημα, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Για τις λοιπές κατηγορίες δασικών προϊόντων έχει ανάλογη εφαρμογή το εδάφ. δ' της παρ. 1 του άρθρου 138 του παρόντος νομοθετικού διατάγματος. Το κατά τα ως άνω τίμημα ή το εκπλειστηρίασμα, προκειμένου περί προϊόντων μη δημοσίων δασών, αποδίδεται στον ιδιοκτήτη ή διακάτοχο του δάσους, εάν δεν ενέχεται στην παράνομη υλοτομία και δεν αποζημιώθηκε, με οποιονδήποτε άλλον τρόπο, για τη γενομένη στο δάσος του υλοτομία. δ. Εάν λόγω της ποσότητας των κατασχεθέντων δασικών προϊόντων δεν υπάρχει στην ευρύτερη περιοχή της κατάσχεσης επαρκής, ασφαλής δημόσιος χώρος φύλαξης, τότε αυτά παραδίδονται επί αποδείξει προς φύλαξη στους παραβάτες ή στους ιδιοκτήτες τους, οριζόμενους ως μεσεγγυούχους και ευθυνομένους για τη φύλαξή τους, μέχρι την κατά τα ανωτέρω διάθεση ή εκποίηση αυτών η οποία πρέπει να ολοκληρωθεί εντός δύο μηνών. 3. Ομοίως κατάσχονται και δημεύονται από τα αρμόδια όργανα της παρ. 1 του παρόντος άρθρου, τα παντός είδους εργαλεία, όργανα και σκεύη, με τα οποία ο παραβάτης προβαίνει στην εκτέλεση του αδικήματος, τα μεταφορικά μέσα τα οποία χρησιμοποιούνται κατά την παράνομη υλοτομία ή μεταφορά, καθώς και η άδεια κυκλοφορίας τους και το δίπλωμα οδήγησης του οδηγού. Εάν διατίθεται στην ευρύτερη περιοχή που έγινε η κατάσχεση ασφαλής δημόσιος χώρος φύλαξης, τα κατασχεθέντα μέσα μεταφοράς οδηγούνται με συνδρομή της οικείας αστυνομικής αρχής στο χώρο αυτόν όπου παραμένουν μέχρι την επικύρωση ή μη από το αρμόδιο δικαστήριο της κατάσχεσης. Σε διαφορετική περίπτωση μετά τη σύνταξη της έκθεσης κατάσχεσης αφαιρούνται οι πινακίδες κυκλοφορίας των κατασχεθέντων μεταφορικών μέσων, τα οποία στη συνέχεια παραδίδονται επί αποδείξει προς φύλαξη στους ιδιοκτήτες τους, οριζόμενους ως μεσεγγυούχους και ευθυνομένους για τη φύλαξή τους, μέχρι εκδόσεως της σχετικής δικαστικής απόφασης. Το δίπλωμα οδήγησης του οδηγού, η άδεια και οι πινακίδες κυκλοφορίας των κατασχεθέντων μέσων παραδίδονται άμεσα στην οικεία αστυνομική αρχή μαζί με αντίγραφο της έκθεσης κατάσχεσης, συντασσόμενης σχετικής έκθεσης παράδοσης και παραλαβής. Τα κατασχεθέντα μέσα, η άδεια και οι πινακίδες κυκλοφορίας αποδίδονται στον ιδιοκτήτη τους, εάν το αρμόδιο δικαστήριο δεν επικυρώσει την κατάσχεση. Άλλως τα εργαλεία, όργανα και σκεύη, με τα οποία ο παραβάτης προέβη στην εκτέλεση του αδικήματος, εκποιούνται με δημοπρασία, η οποία διενεργείται, σύμφωνα με τις διατάξεις περί εκποιήσεως αδέσποτων ή κατασχεθέντων δασικών προϊόντων, τα δε τροχοφόρα μεταφορικά μέσα εκποιούνται από την Διεύθυνση Τελωνειακών Διαδικασιών του Υπουργείου Οικονομικών. 4. Το ως άνω τίμημα από την εκποίηση, ως και το τίμημα της παρ. 2 του παρόντος εισάγονται στον Ειδικό Φορέα Δασών του Πράσινου Ταμείου και διατίθενται από αυτό ως έσοδα δασών. 5. Κατ' εξαίρεσιν προκειμένου περί εργαλείων και μεταφορικών μέσων χρησίων τη δασική υπηρεσία, ταύτα δεν εκποιούνται αλλά παραδίδονται επί αποδείξει υπό του κατασχόντος εις τον αρμόδιον δασάρχη και χρησιμοποιούνται κατά τας ανάγκας της υπηρεσίας. 6. Εξαιρετικώς δεν κατάσχονται τα φορτηγά ζώα, διά των οποίων μεταφέρονται καυσόξυλα εις συνοικισμούς ή χωρία της διαμονής των μεταφερόντων και τα οποία προορίζονται δι' ατομικάς ανάγκας αυτών. 7. Επί κατασχέσεως των λοιπών φορτηγών ζώων, ταύτα μετά την σύνταξιν της

εκθέσεως κατασχέσεως, παραδίδονται επί αποδείξει προς φύλαξιν εις τους ιδιοκτήτας των, οριζομένους ως μεσεγγυούχους και ευθυνομένους διά την διατροφήν και φύλαξιν αυτών μέχρις εκδόσεως της σχετικής αποφάσεως, διά της οποίας θα καθορίζεται η περαιτέρω τύχη τούτων. Εάν δεν είναι δυνατή ή εάν είναι επικίνδυνος η παράδοσις του ζώου εις τον ιδιοκτήτην, τούτο, κατ' ελευθέραν κρίσιν του οικείου δασάρχου, παραδίδεται επί αποδείξει, εις οιονδήποτε τρίτον αναλαμβάνοντα την διατροφήν και την φύλαξιν του, οπότε τα έξοδα ταύτα βαρύνουν τον ιδιοκτήτην μεν του ζώου, αν τούτο διά της δικαστικής αποφάσεως αποδοθή εις αυτόν, το εκπλειστηρίασμα δε, εφ' όσον εκποιηθή διά δημοπρασίας. 8α. Επίσης, σε περίπτωση άσκησης ποινικής δίωξης, επιβάλλεται σε έκαστον των παραβατών και εις ολόκληρον με πράξη καταλογισμού του οικείου δασάρχη διοικητικό πρόστιμο ανά μονάδα μέτρησης της παρανόμως υλοτομηθείσας ή μεταφερόμενης ξυλείας ή των καυσόξυλων, ίσο με το πενταπλάσιο της αγοραίας τιμής, της προβλεπομένης από τον πίνακα διατίμησης δασικών προϊόντων για την αντίστοιχη κατηγορία. Σε περίπτωση υποτροπής επιβάλλεται το διπλάσιο του ανωτέρω προστίμου. β. Η διαδικασία επιβολής της διοικητικής κύρωσης της προηγούμενης παραγράφου αρχίζει με τη βεβαίωση της παράβασης από το όργανο που τη διαπιστώνει, το οποίο συντάσσει σχετική έκθεση. Η έκθεση κοινοποιείται μαζί με έγγραφη κλήτευση του δασάρχη προς τον παραβάτη να υποβάλει τις απόψεις του ενώπιον του για την αποδιδόμενη σε αυτόν παράνομη ενέργεια μέσα σε πέντε ημέρες από την κοινοποίηση της κλήτευσης. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, για πέντε ημέρες. Το πρόστιμο βεβαιώνεται στην αρμόδια ΔΟΥ, εισπράττεται κατά τα ισχύοντα για την είσπραξη δημοσίων εσόδων και αποδίδεται στον Ειδικό Φορέα Δασών του Πράσινου Ταμείου. Το δίπλωμα οδήγησης επιστρέφεται στον κύριο ή νόμιμο κάτοχο του μετά την παρέλευση τριμήνου από την εξόφληση του επιβληθέντος προστίμου. γ. Κατά της απόφασης επιβολής προστίμου ο παραβάτης μπορεί να ασκήσει προσφυγή στο κατά τόπο αρμόδιο διοικητικό πρωτοδικείο, εντός της προβλεπομένης από το άρθρο 66 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας εξηκονθήμερης προθεσμίας, που αρχίζει από την επόμενη της κοινοποίησης σε αυτόν της απόφασης. Η προσφυγή εκδικάζεται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. Η προθεσμία της ανωτέρω προσφυγής και η άσκηση της δεν αναστέλλουν την εκτέλεση της απόφασης επιβολής προστίμου. Είναι όμως δυνατόν να χορηγηθεί, κατά περίπτωση, αναστολή εκτέλεσης της ανωτέρω απόφασης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 88 και 200 έως 209 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. δ. Σε περίπτωση έκδοσης αμετάκλητης αθωωτικής απόφασης από το ποινικό δικαστήριο, όταν για την αντίστοιχη παράβαση ασκείται ποινική δίωξη, επιστρέφεται το δίπλωμα οδήγησης, το επιβληθέν πρόστιμο διαγράφεται και το καταβληθέν ποσό αυτού επιστρέφεται από τον φορέα στον οποίο αποδόθηκε. Ιδιαίτερα σε περίπτωση εντοπισμού του δράστη αλλά μη ευρέσεως των παρανόμως υλοτομηθέντων ή μεταφερθέντων δασικών προϊόντων το ανωτέρω διοικητικό πρόστιμο επιβάλλεται, μετά την έκδοση αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης του αρμοδίου ποινικού δικαστηρίου, για την ποσότητα που αναφέρεται στη μήνυση και επικυρώθηκε με την ανωτέρω απόφαση. 9. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής δύναται να ορισθούν και άλλες περιπτώσεις κατασχέσεως δασικών προϊόντων».

(5) Ευθύνη δασικών, τελεωνειακών και λοιπών υπαλλήλων: άρθρο 273 ΔΚ:

«Άρθρο 273. 1. Ο κατά παράβασιν των σχετικών διατάξεων του παρόντος κώδικος, των οικείων διαταγμάτων και των εκδιδόμενων οδηγιών, συντάσσει

ή εκδίδων αδείας υλοτομίας, πρωτόκολλα εξελέγξεως ή πιστοποιήσεις δασικός υπάλληλος, ως και ο τελωνειακός υπάλληλος, ο θεωρών διασάφησιν μεταφοράς δασικών προϊόντων μη συνοδευομένην υπό των απαιτούμενων δασικών εγγράφων ή καθ' υπέρβασιν του εν αυτοίς αναγραφόμενου ποσού, τιμωρείται διά προστίμου και εάν ενήργησε δολίως διά φυλακίσεως ενός μηνός μέχρι ενός έτους, ασχέτως προς επιβληθείσαν τυχόν πειθαρχικήν ποινήν. 2. Τα όργανα της δασοφυλακής, της αστυνομίας, της αγροφυλακής, της τελωνειακής αρχής ή οι οικονομικοί και σιδηροδρομικοί υπάλληλοι, λαμβάνοντες γνώσιν παραβάσεως των διατάξεων του παρόντος, εάν δεν προβούν αμέσως εις την μήνυσιν της παραβάσεως, τιμωρούνται ως συνεργοί της πράξεως. 3. Δασικά εν γένει όργανα αγροφυλακής ή αστυνομικά όργανα, τα οποία εκ προθέσεως ή βαρείας αμελείας συλλαμβάνουν ζώα βόσκοντα εντός μη απαγορευομένης εκτάσεως, τιμωρούνται διά χρηματικής ποινής ή φυλακίσεως μέχρι τριών μηνών ή και δι' αμφοτέρων των ποινών τούτων, επιφυλασσομένων και των οριζομένων εν τω άρθρω 585 του κώδικος ποινικής δικονομίας».

(6) Απόδοση κατασχεθέντων δασικών προϊόντων: άρθρο 274 ΔΚ:

«Άρθρο 274. 1. Προκειμένου περί δασικών προϊόντων, παρανόμως αποληφθέντων ή απολαμβανομένων, ως και των άνευ δασονομικών εγγράφων μεταφερθέντων ή μεταφερομένων, εφ' όσον γεννώνται βάσιμοι αμφιβολίαί περί του επιβαλλομένου της ποινικής διώξεως του υπαιτίου, είτε λόγω του τυπικού της παραβάσεως είτε δι' έλλειψιν δόλου εκ μέρους αυτού είτε δι' αδυναμίαν συμμορφώσεώς του προς τον νόμον διά λόγους ανεξαρτήτους της θελήσεώς του, δεν συντάσσεται μήνυσις, αλλ' επιβάλλεται συντηρητική κατάσχεσις επί των τυχόν παρανόμως αποληφθέντων ή μεταφερθέντων δασικών προϊόντων, η όλη δε αλληλογραφία μετά της τυχόν παρά ταύτα συνταγείσης μηνύσεως υποβάλλεται υπό του προϊσταμένου του δασαρχείου μετά της σχετικής προτάσεως προς τον νομάρχη. 2. Ο νομάρχης αποφαινεται, αν δέον να γίνη ποινική δίωξις του υπαιτίου ή όχι, αποδιδομένων εν τη δευτέρα περιπτώσει των τυχόν κατασχεθέντων δασικών προϊόντων εις αυτόν, επί καταβολή μέχρι του τετραπλού του αντιστοίχου μισθώματος ή δικαιώματος του Δημοσίου (φόρου), αναλόγως του βαθμού και του είδους της παραβάσεως».

(7) Ποινές κατά δημοσίων κ.λπ. υπαλλήλων: άρθρο 275 ΔΚ:

«Άρθρο 275. 1. Πας δημόσιος, δημοτικός ή κοινοτικός υπάλληλος, λαμβάνων γνώσις οιοδήποτε δασικού αδικήματος, διαπραττομένου εν τη περιφερεία του, υποχρεούται επί ποινή φυλακίσεως μέχρι τριών μηνών και χρηματικής ποινής, ανεξαρτήτως της πειθαρχικής διώξεώς του, να λαμβάνη πάραυτα παν μέτρον ενδεικνυόμενον διά την καταστολήν του διαπραττομένου δασικού αδικήματος και να ειδοποιή συγχρόνως τον προϊστάμενον του αρμοδίου δασαρχείου ή τον προϊστάμενον του πλησιεστέρου αστυνομικού τμήματος ή σταθμού ή το πλησιέστερον δασικόν όργανον. 2. Αι αστυνομικαί αρχαί και τα όργανα της χωροφυλακής και αγροφυλακής υποχρεούνται να παρέχουν προθύμως πάσαν συνδρομήν ζητούμενην υπό των δασικών οργάνων και να επιλαμβάνονται της διώξεως των διαπραττομένων εις την περιφέρειάν των δασικών αδικημάτων, εφ' όσον δεν επελήφθησαν ταύτης τα αρμόδια δασικά όργανα, τιμωρούμενα εν εναντία περιπτώσει, κατά τας διατάξεις της προηγουμένης παραγράφου. 3. Σιδηροδρομικοί υπάλληλοι, οδηγοί αυτοκινήτων και παντός είδους μεταφορικών μέσων, μη εξυπηρετούντες κατά προτίμησιν δασικούς υπαλλήλους και όργανα της δασικής υπηρεσίας εις την μετακίνησιν αυτών προς εκτέλεσιν υπηρεσίας, τιμωρούνται διά φυλακίσεως μέχρι τριών μηνών ή χρηματικής ποινής ή δι' αμφοτέρων των ποινών».

(8) Ποινές επί εκχερσώσεως ή καρπώσεως παραμεθορίου δάσους: άρθρο 282 ΔΚ:

«Άρθρο 282. 1. Ο άνευ αδείας του στρατιωτικού διοικητού της παραμεθορίου περιοχής εκχερσών δασικών έκτασιν ή βόσκων ζώα τιμωρείται διά φυλακίσεως εξ μηνών μέχρι δύο ετών ή χρηματικής ποινής ή και δι' αμφοτέρων των ποινών τούτων. 2. Εργάται υλοτόμοι ή ανθρακοποιοί, μη εφωδιασμένοι διά πιστοποιητικού ταυτότητος εκδιδομένου υπό του διοικητού του στρατιωτικού τομέως εις την περιοχήν του οποίου μέλλουν να εργασθούν, ως και εκείνοι, οι οποίοι χρησιμοποιούν τοιούτους εργάτας, τιμωρούνται διά φυλακίσεως δύο μηνών μέχρις ενός έτους ή χρηματικής ποινής ή και δι' αμφοτέρων των ποινών τούτων».

(9) Διοικητικές κυρώσεις: άρθρο 288α ΔΚ (όπως προστέθηκε με το άρθρο 57 παρ. 8 ν. 2637/1998, ΦΕΚ Α' 200):

«Άρθρο 288α. 1. Οι παραβάτες των διατάξεων του άρθρου 258 παρ. 6 περ. α', β', γ', δ' και στ' τιμωρούνται με πρόστιμο από διακόσιες χιλιάδες (200.000) έως πέντε εκατομμύρια (5.000.000) δραχμές, τα δε είδη της αυτοφυούς χλωρίδας και άγριας πανίδας και των δειγμάτων αυτών των ζώντων ή νεκρών, επεξεργασμένων ή μη, κατάσχονται από την αρμόδια Δασική ή Τελωνειακή Αρχή και παραδίδονται στην πλησιέστερη Δασική Αρχή και παραδίδονται στην πλησιέστερη Δασική Αρχή με μέριμνα της οποίας ή: α) επαναποστέλλονται ή επανεξάγονται στη Χώρα καταγωγής ή β) εκποιούνται ή γ) διατίθενται προς φύλαξη και περίθαλψη. Όταν η κατάσχεση διενεργείται από τη Δασική Αρχή εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των παρ. 2, 3 και 4 του άρθρου 288 του νδ/τος 86/1969. 2. Αν διαπιστωθεί ότι η συνοδεύουσα το είδος άδεια είναι πλαστή ή φέρει αλλοιώσεις επιβάλλονται επιπλέον και οι κυρώσεις της προηγούμενης παραγράφου. 3. Σε περίπτωση υποτροπής τα όρια του προστίμου διπλασιάζονται. 4. Για την επιμέτρηση των διοικητικών κυρώσεων του άρθρου αυτού λαμβάνεται υπόψη η σοβαρότητα της παράβασης και η περίπτωση υποτροπής. 5. Το πρόστιμο του άρθρου αυτού επιβάλλεται με απόφαση του αρμόδιου Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας, σύμφωνα με τα υποβληθέντα στοιχεία ελέγχου. Για την επίδοση της απόφασης εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για τις επιδόσεις των άρθρων 56 έως 57 του Κώδικα Φορολογικής Δικονομίας. 6. Κατά της απόφασης επιβολής προστίμου ο βαρυνόμενος από αυτήν έχει δικαίωμα άσκησης προσφυγής ενώπιον του τριμελούς διοικητικού πρωτοδικείου μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών, η οποία αρχίζει από την επόμενη ημέρα που του επιδόθηκε η απόφαση. Η άσκηση της προσφυγής δεν αναστέλλει την εκτέλεση της προσβαλλόμενης απόφασης, μπορεί όμως με απόφαση του προέδρου του διοικητικού πρωτοδικείου, στο οποίο εκκρεμεί η προσφυγή, να ανασταλεί, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 820/1978 (ΦΕΚ Α' 174), όπως αντικαταστάθηκαν με το άρθρο 27 του ν. 1406/1983 (ΦΕΚ Α' 182), εν μέρει, ή στο σύνολο, η εκτέλεση της εν λόγω απόφασης, εάν εξαιτίας σφαλμάτων αυτής πιθανολογείται μερική ή ολική ευδοκίμηση της προσφυγής ή διαπιστώνεται, από συγκεκριμένα στοιχεία, αδυναμία καταβολής από τον αιτούντα. Κατά των αποφάσεων των διοικητικών πρωτοδικείων επιτρέπεται η άσκηση των ένδικων μέσων που προβλέπονται από τις διατάξεις του Κώδικα Φορολογικής Δικονομίας, για την εκδίκαση των οποίων, καθώς και των προσφυγών του προηγούμενου εδαφίου, εφαρμόζονται οι διατάξεις του ίδιου Κώδικα. 7. Το χρηματικό ύψος του προστίμου του άρθρου αυτού μπορεί να αναπροσαρμόζεται με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. 8. Τα πρόστιμα που

επιβάλλονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου βεβαιώνονται ως δημόσια έσοδα και εισπράττονται κατά τον Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ) και αποτελούν έσοδο του Κρατικού Προϋπολογισμού. Για την κίνηση της διαδικασίας βεβαίωσης μεριμνά η αρμόδια Διεύθυνση Δασών του οικείου νομού».

Κατ' άρθρο 48 παρ. 10 ν. 4280/2014 (ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014): «Στην παρ. 1 του άρθρου 288α του νδ/τος 86/1969, το πρόστιμο διαμορφώνεται στα χίλια πεντακόσια (1.500) μέχρι τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ».

(10) Εξέταση δασικών οργάνων: άρθρο 292 ΔΚ:

«Άρθρο 292. Κατ' εξαίρεσιν της διατάξεως του άρθρου 211 του Κώδικος Ποινικής Δικονομίας, τα δασικά εν γένει όργανα παντός βαθμού, διά τα περί τα δάση αδικήματα, δύνανται να εξετάζονται και επ' ακροατηρίω ως μάρτυρες εν τη υποθέσει, εν τη οποία εξετέλεσαν καθήκοντα ανακριτού ή γραμματέως. Αναγιγνώσκονται δε εν τω ακροατηρίω αι ληφθείσαι κατά την προδικασίαν ένορκoi αυτών καταθέσεις, καθ' ας περιπτώσεις είναι δυσχερής η αυτοπρόσωπος αυτών εμφάνιςις».

(11) Παράσταση Δημοσίου ως πολιτικώς ενάγοντος: άρθρο 294 ΔΚ (όπως προστέθηκε με το άρθρο 57 παρ. 9 ν. 2637/1998, Α' 200):

«Άρθρο 294. Το Δημόσιον δύναται να παραστή άνευ προδικασίας ως πολιτικώς ενάγων και να προσκομίση παν αποδεικτικόν μέσον διά του δασάρχου ή οιουδήποτε δασικού οργάνου ή δημοσίου υπαλλήλου, εφ' όσον ήθελε δοθή εντολή υπό του νομάρχου. 2. Αι προς αποζημίωσιν αξιώσεις του Δημοσίου δύνανται ωσαύτως να διατυπωθούν εν τη περί του αδικήματος εκθέσει των δασικών οργάνων, το δε δικαστήριον, και αν δεν παραστή κατά την συζήτησιν αντιπρόσωπος του δημοσίου, δύνανται ή να αποφανθή και περί αυτών ή να παραπέμψη ταύτας εις χωριστήν συζήτησιν ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων. 3. Στις περιπτώσεις των αδικημάτων του άρθρου 287 παρ. 22 και 23 μπορεί να παρίστανται ως πολιτικώς ενάγοντες και οι φορείς του άρθρου 258 παρ. 6 περ. στ', ανεξάρτητα αν έχουν υποστεί περιουσιακή ζημία».

(12) Μετατροπή προστίμου ή χρηματικής ποινής: άρθρο 295 ΔΚ:

«Άρθρο 295. Τα δικαστήρια, επιβάλλοντα πρόστιμον ή χρηματικήν ποινήν, ορίζουν συγχρόνως ότι, εν περιπτώσει αδυναμίας ή αρνήσεως προς καταβολήν, εικαζομένης, ή εάν άμα τη τελεσιδικία της αποφάσεως δεν καταβληθή η καταγνωσθείσα χρηματική ποινή ή το πρόστιμον, αποτίεται υπό των καταδικασθέντων κράτησις ή φυλάκισις, λογιζομένης εκάστης ημέρας κρατήσεως ή φυλακίσεως προς πενήκοντα μέχρι πεντακοσίας μεταλλικάς δραχμάς προστίμου ή χρηματικής ποινής κατά την κρίσιν του δικαστού. Αλλά και μετά την έναρξιν της εκτελέσεως της κρατήσεως ή της φυλακίσεως, ήτις εκ τοιαύτης μετατροπής επήλθε, δύνανται ο καταδικασθείς, καταβάλλων την κατά το μέτρον της αποφάσεως αναλογούσαν προς τας υπολειπομένας ημέρας κρατήσεως ή φυλακίσεως χρηματικήν ποινήν ή το πρόστιμον, να απολυθή. Την απόλυσιν διατάσσει ο αρμόδιος εισαγγελεύς, ή επί πταισμάτων ο δημόσιος κατήγορος, δί' εγγράφου προς τον επιστάτην των φυλακών, άμα τη προσαγωγή του διπλοτύπου καταβολής. Η κατά την τοιαύτην ενδεχομένην μετατροπήν αποτιομένη ποινή δεν συνυπολογίζεται προς την οριστικώς τυχόν μετά του προστίμου ή της χρηματικής ποινής επιβληθείσαν υπό του δικαστηρίου κράτησιν ή φυλάκισιν».

(13) Παραβάσεις υποχρεώσεων σχετικών προς αναδασώσεις: άρθρο 70 ν. 998/1979 (ΦΕΚ Α' 289) [όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 29 παρ. 1 ν. 2081/1992 (ΦΕΚ Α' 154), 1 παρ. 14 ν. 3208/2003 (ΦΕΚ Α' 303/24.12.2003), 41 ν. 4280/2014 (ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014) και δεύτερο παρ. 3 της ΠΝΠ της 13/8/2021 (ΦΕΚ Α' 143/13.8.2021)]:

«Άρθρο 70. ορίστηκε περαιτέρω, μεταξύ άλλων, ότι όποιος εκχερσώνει, υλοτομεί αποψιλωτικά, καλλιεργεί ή φυτεύει μη δασικά φυτά σε έκταση δημόσια ή ιδιωτική, που κηρύχθηκε αναδασωτέα, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ για κάθε 100 τ.μ. που καταστρέφονται. Η χρηματική ποινή για καταστροφή πέραν του ενός στρέμματος αναδασωτέας εκτάσεως αυξάνεται σε έξι χιλιάδες (6.000) ευρώ για κάθε επιπλέον 100 τετραγωνικά μέτρα αναδασωτέας εκτάσεως που καταστρέφονται. Οι ποινές αυτές επιβάλλονται ανεξάρτητα από τις ποινές των παρ. 1 και 2 του άρθρου 71 του ως άνω νόμου για την ανοικοδόμηση αναδασωτέων εκτάσεων. Επίσης επιβάλλεται διοικητική ποινή προστίμου με πράξη καταλογισμού του οικείου δασάρχη, η οποία εκδίδεται μέσα σε προθεσμία δέκα (10) ημερών από τη γνωστοποίηση σε αυτόν της αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης που εκδίδεται σε βάρος των αναφερόμενων στο πρώτο εδάφιο προσώπων. Με μέριμνα της αρμόδιας Εισαγγελικής Αρχής γνωστοποιούνται οι αποφάσεις αυτές, μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από τη δημοσίευσή τους, στον οικείο δασάρχη. Το πρόστιμο ισούται με 1.467 ευρώ πολλαπλασιαζόμενα επί το συντελεστή Μ της παρ. 5 του άρθρου 16 του πδ/τος 437/1981 (Α' 120) και με την έκταση που καταστρέφεται σε στρέμματα. Το πρόστιμο εισπράττεται κατά τα ισχύοντα για την είσπραξη Δημοσίων Εσόδων και αποδίδεται στον Ειδικό Φορέα Δασών του Πράσινου Ταμείου, ως δαπάνη αποκατάστασης της δασικής βλάστησης που καταστράφηκε. Με την επιφύλαξη των προβλεπομένων στις παρ. 1 και 2 του άρθρου 107 του νδ/τος 86/1969, όπως ισχύει, ο ιδιοκτήτης και ο κάτοχος ποιμνίου που συλλαμβάνεται με το ποίμνιο του μέσα σε αναδασωτέα έκταση ή που δεν λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να μην εισέρχονται τα ζώα μέσα σε αναδασωτέα έκταση, καθώς και αυτός που επιτρέπει τη βοσκή σε τρίτους, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή από πεντακόσια (500) μέχρι πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ. Σε περίπτωση υποτροπής επί της ίδιας ή άλλης αναδασωτέας έκτασης οι παραπάνω ποινές κάθε παράβασης και το πρόστιμο διπλασιάζονται. 2. Ο βλάπτων ή καταστρέφων δασικές φυτείες, φυτώρια ως και πάσης φύσεως εγκαταστάσεις και εργαλεία, χρησιμοποιούμενα δια την αναδάσωση περιοχής κηρυχθείσης αναδασωτέας και εν γένει ο καθ' οιονδήποτε τρόπον παρεμποδίζων την αναδάσωση τοιαύτης εκτάσεως, ιδία δια της παρακωλύσεως των οργάνων της δασικής υπηρεσίας ή των κατ' εντολήν ταύτης εργαζομένων, τιμωρείται δια φυλακίσεως μέχρι ενός έτους. 3. Με απόφαση του αρμόδιου οργάνου, που σύμφωνα με το άρθρο 41 του παρόντος νόμου εκδίδεται εντός τριάντα (30) ημερών από την καταστολή της πυρκαγιάς ή τη διαπίστωση καταστροφής δάσους ή δασικής έκτασης από οποιαδήποτε αιτία, οι ανωτέρω εκτάσεις κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέες. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις με απόφαση του αρμόδιου οργάνου, που λαμβάνεται ύστερα από αιτιολογημένη πρόταση του οικείου δασάρχη, η προθεσμία του προηγούμενου εδαφίου μπορεί να παραταθεί για χρονικό διάστημα μέχρι τριάντα (30) ημέρες ακόμη κατ' ανώτατο όριο. Παράλειψη έκδοσης από το αρμόδιο όργανο της απόφασης αναδάσωσης, εντός της ανωτέρω προθεσμίας, τιμωρείται σύμφωνα με το άρθρο 259 του Ποινικού Κώδικα».

(14) Ανεπίτρεπτη μεταβολή χρήσεως: άρθρο 71 ν. 998/1979 [όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 189 παρ. 2 ν. 5037/2023 (ΦΕΚ Α' 78/28.3.2023) και 41 ν. 4280/2014 (ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014)]:

«Άρθρο 71. 1. Οι παραβάτες, εργολάβοι, υπεργολάβοι, κατασκευαστές, οι εντολείς τους και κάθε τρίτος που επιχειρεί, άνευ δικαιώματος ή καθ' υπέρβαση των υπό του ν. 998/ 1979 προβλεπόμενων εξαιρέσεων την ανέγερση οποιουδήποτε κτίσματος ή κατασκευάσματος εντός δασών, δασικών και αναδασωτέων εκτάσεων ή δημόσιων χορτολιβαδικών και βραχωδών εκτάσεων των περ. α' και β' της παρ. 5 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου, όπως ισχύει, τιμωρούνται με κάθειρξη τουλάχιστον πέντε (5) ετών και χρηματική ποινή από 20.000 μέχρι 200.000 ευρώ. 2. Οι συμπράττοντες στην ανοικοδόμηση ή κατασκευή υπάλληλοι και εργάτες των προσώπων της προηγούμενης περίπτωσης, οι συνεργάτες αυτών και κάθε τρίτος που παρέχει άμεση ή έμμεση συνδρομή πριν ή κατά την ανέγερση του κτίσματος ή της κατασκευής τιμωρούνται, με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και με χρηματική ποινή από 2.000 μέχρι 20.000 ευρώ. 3. Όποιος εκχερσώνει παράνομα δάσος, δασική έκταση, όποιος καλλιεργεί έκταση των ανωτέρω κατηγοριών που έχει εκχερσωθεί παράνομα ή φυτεύει μη δασικά φυτά ή παραβιάζει καθ' οιονδήποτε τρόπο την κατά προορισμό χρήση δάσους, δασικής εκτάσεως, καθώς και όποιος ενεργεί επί εκχερσωθείσας παράνομα έκτασης πράξεις διακατοχής και σε κάθε περίπτωση όποιος πραγματοποιεί επέμβαση σε δάσος, δασική έκταση χωρίς την έγκριση της παρ. 2 ή την πράξη της παρ. 6 του άρθρου 45 του παρόντος νόμου τιμωρείται με τις ποινές της παρ. 2 του παρόντος άρθρου. Με τις ίδιες ποινές τιμωρούνται και εκείνοι κατ' εντολή ή παρότρυνση ή οποιαδήποτε υποβοήθηση των οποίων τελέστηκαν οι παραβάσεις αυτές. 4. Κατά των παραβατών των προηγούμενων παραγράφων επιβάλλεται υποχρεωτικά δήμευση των προϊόντων των ως άνω αξιοποιώνων πράξεων ως και των αντικειμένων, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν ή ήταν προορισμένα για την τέλεση τους. 5. Απαγορεύεται η σύνδεση των αναφερόμενων στην παρ. 1 του παρόντος άρθρου οικοδομών, κτισμάτων και εγκαταστάσεων με τα δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης, τηλεπικοινωνιών και παροχής ηλεκτρικού ρεύματος και φυσικού αερίου. Οι παραβάτες τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών και χρηματική ποινή από 3.000 μέχρι 30.000 ευρώ. 6. Το πρωτόκολλο κατεδάφισης - απομάκρυνσης κοινοποιείται εντός δύο (2) ημερών από την έκδοση του στον αρμόδιο Εισαγγελέα. Η μη τήρηση των ως άνω υποχρεώσεων αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα και δεν επηρεάζει το κύρος της διαδικασίας. 7. Ως προς την ανασταλτική δύναμη της έφεσης εφαρμόζεται το άρθρο 497 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. 8. Σε βάρος όσων εκτελούν έργα διανοίξεως οδών και δεν συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις της παρ. 1 του άρθρου 48, επιβάλλεται διοικητικό πρόστιμο, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 68. 9. Οι μη συμμορφούμενοι με τις περί αποκατάστασης του φυσικού τοπίου και της δασικής βλάστησης υποχρεώσεις του άρθρου 52 του παρόντος ως και με τις κατ' εφαρμογή αυτού από τη δασική αρχή επιβαλλόμενες υποχρεώσεις τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους και με χρηματική ποινή από 2.000 μέχρι 20.000 ευρώ. 10. Με τις ποινές της προηγούμενης παραγράφου τιμωρούνται και οι μη συμμορφούμενοι με τις υποχρεώσεις του άρθρου 49 του παρόντος ως και με τις κατ' εφαρμογή αυτού από τη δασική αρχή επιβαλλόμενες υποχρεώσεις».

(15) Δασικός Κώδικας 1929 (ν. 4173/1929, ΦΕΚ Α' της 19/6/1929) «Περί κυρώσεως και τροποποιήσεως του από 11/11 Μαΐου 1929 νδ/τος περί Δασικού Κώδικος»: **άρθρο 248 ΔΚ/1929**:

«Άρθρον 248. Ο αρμόδιος παρά πλημμελειοδίκους εισαγγελεύς υποβάλλει εντός μηνός προς το Υπουργείον της Γεωργίας κατάλογον των κατά την λήξασαν τριμηνίαν εν τη περιφερεία του εκδικασθέντων ερήμην ή κατ' αντιμωλίαν δασικών πταισμάτων και πλημμελημάτων. Ο αρμόδιος παρ' Εφέταις εισαγγελεύς αποβάλλει εις το αυτό Υπουργείον εντός της αυτής διορίας κατάστασιν των τυχόν εκδικασθέντων κατά την λήξασαν τριμηνίαν κακουργημάτων, των αναγομένων εις τα δάση».

(16) ν. 1080/1980 - Επιβολή προστίμων από Δήμους

Κατ' άρθρο 19 παρ. 2 ν. 1080/1980 (ΦΕΚ Α' 246) «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων τινων της περί των προσόδων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως Νομοθεσίας και άλλων τινών συναφών διατάξεων»: «Το πρόστιμον επιβάλλεται υποχρεωτικώς δι' ητιολογημένης αποφάσεως του δημάρχου ή προέδρου κοινότητος βάσει σχετικής εκθέσεως δημοτικού ή κοινοτικού οργάνου και εισπράττεται ως και τα λοιπά έσοδα. 3. Η απόφασις επιβολής προστίμου μετ' αντιγράφου της εκθέσεως κοινοποιείται εις τον υπόχρεων, όστις δικαιούται εις άσκησιν κατ' αυτής των, κατά το άρθρον 72 του παρόντος βδ/τος, ως ετροποποιήθη διά του άρθρου 40 του νδ/τος 4260/1962 και του άρθρου 2 του ν. 505/1976, ενδίκων μέσων».

(17) Εγκύκλιος ΥΠΕΝ 136953/5132/14.10.2013 (ΑΔΑ: ΒΛΛ10-7ΙΓ)
«Εφαρμογή νομοθεσίας παράνομης υλοτομίας και μεταφοράς δασικών προϊόντων - Παράνομης κλαδονομής - Παράβασης δασικών αστυνομικών διατάξεων»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΑΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΑΣΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΔΑΣΩΝ & ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
Δ/ΝΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΑΣΩΝ & Φ.Π.
ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ & ΚΑΤΑΣΤΟΛΗΣ
ΠΥΡΚΑΙΩΝ & ΛΟΙΠΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ(Α)
Ταχ. Δ/ση : Χαλκοκονδύλη 31
Τ.Κ. 10164 –ΑΘΗΝΑ
Πληροφορίες: Κων/να Πανούση
Τηλ.: 210- 2124609
FAX : 210 – 5244135

Αθήνα 14 Οκτωβρίου 2013

Αρ. Πρωτ. 136953/5132

Π Ρ Ο Σ
ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ
ΓΕΝΙΚΕΣ Δ/ΝΣΕΙΣ ΔΑΣΩΝ
& ΑΓΡΟΤ. ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
(ΕΛΡΕΣ ΤΟΥΣ)

(για την άμεση ενημέρωση των Δασικών
Υπηρεσιών αρμοδιότητάς τους)

ΚΟΙΝΟΠΟΙΕΙΤΑΙ
(ΩΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ)

ΘΕΜΑ : «Εφαρμογή νομοθεσίας παράνομης υλοτομίας και μεταφοράς δασικών προϊόντων – Παράνομης κλαδονομής – Παράβασης δασικών αστυνομικών διατάξεων»

ΣΧΕΤ.: Ν. 4138/2013 «Επείγουσες ρυθμίσεις του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και άλλες διατάξεις. (ΦΕΚ 72 – Α΄)

Με τις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του ν. 4138/2013 (ΦΕΚ Α΄72) αντικαθίστανται και τροποποιούνται αντίστοιχα οι διατάξεις των άρθρων 268 και 271 του ν.δ 86/69 «Περί Δασικού Κώδικα» (ΦΕΚ Α΄ 7), με τις οποίες ρυθμίζονται θέματα παράνομης υλοτομίας και μεταφοράς των παράνομα υλοτομημένων δασικών προϊόντων, παράνομης κλαδονομής και παράβασης αστυνομικών διατάξεων, προβλέπονται μέτρα επιβολής διοικητικού προστίμου καθώς και δήμευσης των δασικών προϊόντων, των μέσων μεταφοράς και των μέσων τέλεσης των παράνομων υλοτομιών.

Ειδικότερα:

Α. Παραβατικότητα - χαρακτηρισμός παραβάσεων - ποινές.

α. Παραβατικές είναι οι συμπεριφορές και πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 1 του ν. 4138/2013 .

Εάν από τις παραβάσεις αυτές δεν επήλθε καμία ζημία ή η προκληθείσα ζημία δεν υπερβαίνει τα 300 ευρώ και εφόσον ειδικές διατάξεις του δασικού κώδικα (ν.δ. 86/1969) δεν ορίζουν άλλως, διώκονται σε βαθμό πταίσματος και τιμωρούνται με πρόστιμο ή κράτηση ή και με αμφότερες τις ποινές αυτές.

β. Εάν με τις ίδιες παραβατικές συμπεριφορές η ζημία υπερβαίνει τα 300 ευρώ, ο παραβάτης διώκεται σε βαθμό πλημμελήματος και τιμωρείται με φυλάκιση ή χρηματική ποινή σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 381 “Φθορά ξένης ιδιοκτησίας” και 382 “Διακεκριμένες περιπτώσεις φθοράς” του Ποινικού

Κώδικα, (εκτός της περίπτωσης της παραγράφου 2 του άρθρου 381 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 24 του ν. 4055/12, όπου η φθορά πράγματος ευτελούς αξίας διώκεται σε βαθμό πταίσματος και τιμωρείται με κράτηση έως έξι (6) μήνες ή με πρόστιμο έως τρεις χιλιάδες (3000) ευρώ).

Επιβαρυντική είναι η περίπτωση που το δάσος είναι δημόσιο.

γ. Ο υπαίτιος των πράξεων που αναφέρονται στις περιπτώσεις β' έως και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 4138/13, εφόσον η προκληθείσα από την τέλεση αυτών στο δάσος ζημία υπερβαίνει τα 10.000 ευρώ, διώκεται σε βαθμό κακουργήματος και τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα έτη.

δ. Οι παραβάτες των δασικών αστυνομικών διατάξεων διώκονται σε βαθμό πταίσματος και τιμωρούνται με πρόστιμο ή κράτηση εάν από την παράβαση των διατάξεων αυτών η προκύψασα ζημία δεν υπερβαίνει τα 300 ευρώ. Εάν όμως η προκύψασα ζημία από την παράβαση των διατάξεων αυτών είναι μεγαλύτερη των 300 ευρώ, τότε οι παραβάτες διώκονται σε βαθμό πλημμελήματος και τιμωρούνται με φυλάκιση ή χρηματική ποινή.

ε. Με τις ίδιες ποινές των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 1 του ν. 4138/13 τιμωρούνται και οι παραβάτες των περί κλαδονομής διατάξεων του άρθρου 112 του ν.δ. 86/1969.

Η κλαδονομή εντός δημοσίων, δημοτικών ή κοινοτικών δασών θεωρείται ως επιβαρυντική αιτία.

στ. Τέλος, για εκείνους που αγοράζουν την παρανόμως υλοτομημένη ξυλεία με σκοπό την περαιτέρω εμπορία, προβλέπεται η επιβολή από την αρμόδια οικονομική αρχή προστίμου ίσο με το πενταπλάσιο της αξίας μεταπώλησης του προϊόντος.

Το πρόστιμο εισπράττεται σύμφωνα με τα ισχύοντα για την είσπραξη των δημοσίων εσόδων.

Σε περίπτωση υποτροπής, αφαιρείται η άδεια λειτουργίας της επιχείρησης για δύο (2) μήνες.

ζ. Κάθε άλλη διάταξη που ρυθμίζει τα θέματα του άρθρου 1 του ν. 4138/13 κατά διάφορο τρόπο παύει να έχει ισχύ και καταργείται.

Β. Πρακτική βεβαίωσης παραβατικής συμπεριφοράς.

α. Στις περιπτώσεις της προαναφερομένης παραβατικής συμπεριφοράς το αξιόποινο της πράξης πρέπει να βεβαιώνεται και να καταλογίζεται από τους δασικούς υπαλλήλους ύστερα από τις κατωτέρω διαπιστώσεις :

- 1.- Το είδος της επελθούσας ζημιάς (φθορά σε δημόσιο δάσος κ.λ.π)
- 2.- Τον τρόπο που επήλθε αυτή (π.χ. κοπή δένδρων, κλαδονομή κ.λ.π.)
- 3.- Του χρόνου και του τόπου αυτής
- 4.- Την απόδειξη του όγκου ή του βάρους των παράνομα υλοτομημένων δασικών προϊόντων
- 5.- Την καταγραφή και υπολογισμό του ύψους της ζημιάς
- 6.- Τα μέσα και αντικείμενα που χρησιμοποιήθηκαν για την παράνομη πράξη (π.χ. αλυσοπρίονα, κλαδευτικά μέσα, οχήματα μεταφοράς κ.λ.π.)
- 7.- Τα ακριβή στοιχεία, κατοικία κ.λ.π. των εμπλεκόμενων προσώπων
- 8.- Τα ακριβή στοιχεία των ιδιοκτητών των οχημάτων και οδηγών αυτών
- 9.- Τα ακριβή στοιχεία πιθανών μαρτύρων

β. Για την επιβεβαίωση της παράβασης των παραπάνω κατηγοριών ουδέποτε παραλείπεται η Έκθεση Βεβαίωσης Παράβασης καθώς επίσης και η Έκθεση Κατάσχεσης, τόσο των δασικών προϊόντων, όσο και των εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν για την τέλεση των αδικημάτων της παράνομης υλοτομίας και των μέσων της μεταφοράς των παρανόμως υλοτομημένων δασικών προϊόντων.

γ. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίδεται στις έννοιες «κατελήφθη» ή «διεπιστώθη» αφού από αυτές προσδιορίζεται επακριβώς και το χρονικό όριο του αυτοφώρου.

δ. Όταν το αδίκημα που τελέσθηκε αφορά και παράβαση ισχυουσών δασικών αστυνομικών διατάξεων δεν παραλείπεται η αναφορά αυτών στην σύνταξη των Εκθέσεων.

Γ. Κατάσχεση – δήμευση δασικών προϊόντων καθώς και εργαλείων και οργάνων που χρησιμοποιήθηκαν για την τέλεση των αδικημάτων παράνομης υλοτομίας και μεταφοράς δασικών προϊόντων.

Γ1. Κατάσχεση δασικών προϊόντων.

α. Όλα τα δασικά προϊόντα που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 271 του ν.δ. 86/1969 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4138/2013, κατάσχονται και δημεύονται από τα δασικά όργανα, τα αστυνομικά όργανα και από τους αναγνωριζόμενους φύλακες θήρας των Κυνηγετικών Οργανώσεων του άρθρου 267 του ν.δ. 86/69 [Εφόσον έχουν τηρηθεί οι προϋποθέσεις που ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 15 του ν. 4180/2013 (ΦΕΚ Α' - 182)].

β. Τα κατασχόμενα δασικά προϊόντα της παρ. 1 του άρθρου 271 του ν.δ. 86/69, αμέσως μετά την κατάσχεση, διατίθενται χωρίς τη διαδικασία της δημοπρασίας από τον προϊστάμενο του οικείου δασαρχείου είτε σε αγαθοεργά ή άλλα κοινωνωφελή ιδρύματα είτε σε δημόσιες υπηρεσίες, με την καταβολή τιμήματος,

που ορίζεται από τον ίδιο, και είναι ίσο με το πενταπλάσιο του δημοσίου μισθώματος που ορίζεται από τον ισχύοντα πίνακα διατιμήσεως.
Δημόσιες υπηρεσίες θεωρούνται και οι ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού.

Εάν πρόκειται περί προϊόντων από μη δημόσια δάση, το τίμημα που καταβάλλεται από τα αγαθοεργά ή άλλα κοινωφελή ιδρύματα ή τις δημόσιες υπηρεσίες, ορίζεται από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

γ. Στην περίπτωση κατά την οποία τα κατασχόμενα δασικά προϊόντα δεν είναι αναγκαία στους ανωτέρω οργανισμούς ή ιδρύματα κ.λπ., τότε αυτά εκποιούνται με πρόχειρη δημοπρασία που εγκρίνεται από τον αρμόδιο δασάρχη και ακολουθείται η διαδικασία που ορίζεται στις διατάξεις του άρθρου 52 του π.δ. 19/11/1928 (ΦΕΚ Α' 252/30-11-1928).

Μέχρι την διενέργεια της δημοπρασίας και εφόσον δεν υπάρχει ασφαλής χώρος προς φύλαξη των κατασχεθέντων δασικών προϊόντων, αυτά παραδίνονται με απόδειξη προς φύλαξη σε αυτούς που έχουν προβεί στην παράβαση, οι οποίοι ορίζονται ως μεσεγγυούχοι και είναι υπεύθυνοι για τη φύλαξη των κατασχεθέντων δασικών προϊόντων και την παράδοσή των σε κάθε αίτηση της Δασικής Υπηρεσίας.

Η εκποίηση γίνεται πριν την έκδοση της ποινικής απόφασης για την συγκεκριμένη υπόθεση.

δ. Όταν μετά τη διενέργεια δύο δημοπρασιών αυτές καθίστανται άγονοι ή το αποτέλεσμα αυτών είναι ασύμφορο τότε:

1) Εφόσον τα δασικά προϊόντα είναι καυσόξυλα, αυτά μπορούν να διατεθούν για την κάλυψη των ατομικών αναγκών των κατοίκων του άρθρου 168 του ν.δ. 86/1969.

Οι δικαιούχοι των ατομικών αναγκών, το τίμημα που αυτοί θα καταβάλουν καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια, καθορίζονται από την υπ' αριθμ. 125817/1031/12-4-2013 Απόφαση (ΑΔΑ:ΒΕΑ20-ΟΛ1).

2) Για τις λοιπές κατηγορίες ξυλείας έχει ανάλογη εφαρμογή το εδάφιο δ' της παρ. 1 του άρθρου 138 του ν.δ. 86/1969.

ε.- Το τίμημα από την διάθεση ή την εκποίηση των ανωτέρω δασικών προϊόντων εισάγεται στον Ειδικό Φορέα Δασών του Πράσινου Ταμείου και διατίθεται από αυτό ως έσοδα δασών.

στ.- Όταν πρόκειται για προϊόντα που προέρχονται από μη δημόσια δάση, τότε το τίμημα από την διάθεση ή το εκπλειστηρίασμα από τη δημοπρασία, αποδίδεται στον ιδιοκτήτη ή διακάτοχο του δάσους μόνο και εάν αυτός δεν

ενέχεται στην παράνομη υλοτομία και δεν αποζημιώθηκε από οποιαδήποτε άλλη αιτία για τη γενομένη στο δάσος του υλοτομία.

Γ2. Κατάσχεση μη δασικών προϊόντων (μεταφορικά μέσα, εργαλεία, όργανα κ.λ.π)

α. Από τα δασικά όργανα, τα αστυνομικά όργανα και από τους αναγνωριζόμενους φύλακες θήρας των Κυνηγετικών Οργανώσεων (εφόσον έχουν τηρηθεί οι προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 15 του ν. 4180/2013) επίσης κατάσχονται και δημεύονται:

- τα κάθε είδους εργαλεία, όργανα και σκεύη, με τα οποία ο παραβάτης προβαίνει στην εκτέλεση του αδικήματος.
- τα μεταφορικά μέσα τα οποία χρησιμοποιούνται κατά την παράνομη υλοτομία και μεταφορά των παρανόμως υλοτομημένων προϊόντων.
- η άδεια κυκλοφορίας τους και το δίπλωμα οδήγησης του οδηγού.

β. Τα κατασχεθέντα μέσα μεταφοράς :

- Οδηγούνται με συνοδεία της οικείας αστυνομικής αρχής σε διατιθέμενο ασφαλή δημόσιο χώρο φύλαξης της ευρύτερης περιοχής που έγινε η κατάσχεση (εφόσον αυτός υφίσταται) όπου και παραμένουν μέχρι την επικύρωση ή μη της κατάσχεσης από το αρμόδιο δικαστήριο.

- Σε διαφορετική περίπτωση μετά τη σύνταξη της έκθεσης κατάσχεσης αφαιρούνται οι πινακίδες κυκλοφορίας των κατασχεθέντων μεταφορικών μέσων και στη συνέχεια αυτά (τα μεταφορικά μέσα), παραδίδονται με απόδειξη προς φύλαξη στους ιδιοκτήτες τους, οι οποίοι ορίζονται ως μεσεγγυούχοι και είναι υπεύθυνοι για τη φύλαξή τους μέχρι την έκδοση της δικαστικής απόφασης.

γ. Το δίπλωμα οδήγησης του οδηγού, η άδεια κυκλοφορίας και οι πινακίδες κυκλοφορίας των κατασχεθέντων μεταφορικών μέσων παραδίδονται το γρηγορότερο δυνατό στην οικεία αστυνομική αρχή μαζί με ένα αντίγραφο της έκθεσης κατάσχεσης.

Για την ενέργεια αυτή συντάσσεται εις διπλούν σχετική έκθεση παράδοσης και παραλαβής.

δ. Εφόσον το αρμόδιο δικαστήριο δεν επικυρώσει την κατάσχεση, τότε τα κατασχεθέντα μεταφορικά μέσα, η άδεια κυκλοφορίας και οι πινακίδες κυκλοφορίας αποδίδονται στον ιδιοκτήτη τους με σχετικό αποδεικτικό απόδοσης όπου μνημονεύεται η εφαρμογή της δικαστικής απόφασης.

ε. Στην περίπτωση που τελεσίδικη δικαστική απόφαση επικυρώσει την κατάσχεση τότε τα κατασχεθέντα μεταφορικά μέσα, όπως και τα εργαλεία, όργανα και σκεύη με τα οποία ο παραβάτης προέβη στην εκτέλεση του αδικήματος, εκποιούνται με δημοπρασία, η οποία διενεργείται σύμφωνα με τις

διατάξεις περί εκποίησης αδεσπότην ή κατασχεθέντων δασικών προϊόντων του άρθρου 52 του π.δ. 19/11/1928 (ΦΕΚ Α' 252/30-11-1928).

στ. Το τίμημα από την εκποίηση των μεταφορικών μέσων, εργαλείων, οργάνων και σκευών, εισάγεται στον Ειδικό Φορέα Δασών του Πράσινου Ταμείου και διατίθεται από αυτό ως έσοδα δασών.

Δ. Το διοικητικό μέτρο της πράξης επιβολής προστίμου.

Η παράγραφος 8 του άρθρου 271 του ν.δ. 86/1969 αναριθμήθηκε σε 9 και προστίθεται νέα παράγραφος 8, όπως ορίζεται στην παρ. στ' του άρθρου 2 του ν. 4138/13, και η οποία ρυθμίζει θέματα επιβολής προστίμου με πράξη καταλογισμού επί της παράνομης υλοτομηθείσας ή μεταφερόμενης ξυλείας.

α. Η διαδικασία επιβολής προστίμου αρχίζει με τη βεβαίωση της παράβασης από το δασικό υπάλληλο που τη διαπιστώνει, ο οποίος για το σκοπό αυτό συντάσσει σχετική έκθεση.

β. Η έκθεση αυτή κοινοποιείται μαζί με υποχρεωτική γραπτή κλήτευση του δασάρχη προς τον παραβάτη να υποβάλει τις απόψεις του ενώπιόν του για την αποδιδόμενη σε αυτόν παράνομη ενέργεια, μέσα σε πέντε(5) ημέρες από την κοινοποίηση της κλήτευσης. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, για πέντε (5) επιπλέον ημέρες.

γ. Μετά τις υποχρεωτικές προθεσμίες και τη μη εμφάνιση του παραβάτη ή την απόρριψη των αντιρρήσεων-απόψεων αυτού, συντάσσεται από τον αρμόδιο δασάρχη Πράξη Καταλογισμού με την οποία επιβάλλεται πρόστιμο ανά μονάδα μέτρησης της παρανόμως υλοτομηθείσας ή μεταφερόμενης ξυλείας ίσο με το πενταπλάσιο της αξίας της αγοραίας τιμής της προβλεπόμενης από τον πίνακα διατίμησης δασικών προϊόντων για την αντίστοιχη κατηγορία.

Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση, σκοπός του νομοθέτη είναι με τις τροποποιήσεις των διατάξεων των άρθρων 268 και 271 του Δασικού Κώδικα (ν.δ. 86/69) να γίνει αυστηρότερο το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της έξαρσης του φαινομένου της παράνομης υλοτομίας.

Επομένως, επειδή η επιβολή του Προστίμου αποτελεί κατασταλτικό μέτρο και έχει ως σκοπό την αυστηρότερη τιμωρία αυτών που παράνομα υλοτομούν ή μεταφέρουν την παράνομη υλοτομηθείσα ξυλεία, το ποσό του προστίμου που επιβάλλεται με πράξη καταλογισμού του οικείου δασάρχη, θα είναι ίσο με το πενταπλάσιο της αξίας της αγοραίας τιμής.

δ. Το διοικητικό πρόστιμο επιβάλλεται χωριστά σε κάθε ένα εκ των παραβατών που συμμετέχουν στην εκτέλεση του αδικήματος της παράνομης υλοτομίας, σύμφωνα και με το άρθρο 45 επόμενα του Ποινικού Κώδικα (αυτουργός – συναυτουργός).

ε. Το πρόστιμο βεβαιώνεται στην αρμόδια Δ.Ο.Υ., εισπράττεται κατά τα ισχύοντα για την είσπραξη δημοσίων εσόδων και αποδίδεται στον Ειδικό Φορέα Δασών του Πράσινου Ταμείου.

στ. Κατά της απόφασης επιβολής του προστίμου χωρεί προσφυγή στο κατά τόπον αρμόδιο διοικητικό πρωτοδικείο, η οποία εκδικάζεται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

ζ. Η Πράξη Καταλογισμού του Προστίμου πρέπει να γνωστοποιείται στον ενδιαφερόμενο άμεσα με αποδεικτικό επίδοσης, ώστε να εμφανίζεται η ημερομηνία που αυτός έλαβε πλήρη γνώση του περιεχομένου της Πράξης Καταλογισμού γιατί από την ημερομηνία αυτή θα αρχίζει και η προθεσμία μέσα στην οποία ο ενδιαφερόμενος θα μπορεί να ασκήσει την προσφυγή προς το Διοικητικό Δικαστήριο, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά. (άρθρο 66, ν.2717/99 “Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας” – ΦΕΚ Α’ 97)

η. Τέλος, το δίπλωμα οδήγησης επιστρέφεται στον κύριο ή νόμιμο κάτοχό του μετά την παρέλευση τριμήνου από την καταβολή του επιβληθέντος προστίμου, εκτός και αν δικαστική απόφαση διατάζει διαφορετικά.

- Για την εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν την παράνομη υλοτομία, δύνανται να χρησιμοποιούνται τα υποδείγματα των σχετικών εντύπων που σας έχουν αποσταλεί για το σκοπό αυτό.

- Η επιβολή διοικητικού προστίμου ισχύει για παράνομη υλοτομία και μεταφορά ξυλείας και όχι για τα υπόλοιπα δασικά προϊόντα.

- Παρακαλούμε για την άμεση ενημέρωση των Δασικών Υπηρεσιών αρμοδιότητάς σας.

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΔΑΣΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΜΟΡΓΙΑΝΙΩΤΗΣ

(18) Νομολογία

ΑΠ 20/2015 - Παράνομη υλοτομία οξιάς εντός δημοσίου δάσους και μεταφορά δασικών προϊόντων - Δήμευση μεταφορικών μέσων - Υπολογισμός ζημίας

«Αριθμός 20/2015

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ
ΣΤ’ ΠΟΙΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Συγκροτήθηκε από τους Δικαστές: Γεώργιο Γεωργέλλη, Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου, Μαρία Βασιλάκη, Χρυσούλα Παρασκευά, Μαρία Γαλάνη - Λεοναρδοπούλου και Αρτεμισία Παναγιώτου - Εισηγήτρια, Αρεοπαγίτες.

Συνήλθε σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του στις 7 Οκτωβρίου 2014, με την παρουσία του Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου Νικολάου Παντελή (γιατί κωλύεται η Εισαγγελέας) και του Γραμματέα Χαράλαμπου Αθανασίου, για να

δικάσει την αίτηση του αναιρεσεύοντος- κατηγορουμένου Θ.Π. του Π., κατοίκου ..., που εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του ... για αναίρεση της υπ' αριθ. 728/2013 αποφάσεως του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Ξάνθης, με πολιτικώς ενάγων το Ελληνικό Δημόσιο, το οποίο εκπροσωπείται νόμιμα και που στο ακροατήριο εκπροσωπήθηκε από τον ..., Πάρεδρο του Ν.Σ.Κ.

Το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Ξάνθης με την ως άνω απόφασή του διέταξε όσα λεπτομερώς αναφέρονται σε αυτή, και ο αναιρεσείων - κατηγορούμενος ζητεί την αναίρεση αυτής, για τους λόγους που αναφέρονται στην υπ' αριθ. πρωτ. .../1.8.2013 αίτησή του αναιρέσεως, το οποίο καταχωρίστηκε στο οικείο πινάκιο με τον αριθμό 969/2013.

Η κρινόμενη από 30.7.2013 και με αριθμ. πρωτ. .../1.8.2013 αίτηση του Θ.Π. του Π. για αναίρεση της υπ' αριθ. 728/2013 καταδικαστικής απόφασης του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Ξάνθης, έχει ασκηθεί νομότυπα και εμπρόθεσμα. Επομένως, είναι παραδεκτή και πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω. Κατά τη διάταξη του άρθρου 85 § 1 εδ. α' του ν.δ 86/1969 "Δασικός Κώδικας", "ουδείς υλοτόμος δύναται να υλοτομήση, κατασκευάση ή συλλέξη δασικά προϊόντα εκ δημοσίων ή μη δασών, προς εμπορίαν ή ατομικάς ανάγκας εάν δεν εφοδιασθή προηγουμένως δι' αδείας υλοτομίας". Κατά δε τη διάταξη του άρθρου 268 §§ 1 και 2 του ίδιου νόμου, ως ίσχυε μετά την τροποποίηση της με το άρθρο 38 παρ. 2 του ν. 4055/12, η οποία, ως ισχύουσα ευμενέστερη διάταξη από το χρόνο τέλεσης της ένδικης πράξης μέχρι τη συζήτηση της υπόθεσης, εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση: 1. Ο οπωσδήποτε βλάπτων δάσος ή δασικών έκτασιν ή προξένων οιασδήποτε φθοράν, ο άνευ αδείας υλοτομίας ή προκειμένου περί ατελών υλοτομιών, ο άνευ εγκρίσεως ή εγκαταστάσεως ή παρά τας υποδείξεις των αρμοδίων δασικών οργάνων, όπου απαιτούνται τοιαύται, ή, προκειμένου περί μη δημοσίων δασών, ο άνευ αδείας και του ιδιοκτήτου ή του διακατόχου του δάσους, υλοτόμων, κατασκευάζων ή συλλέγων δασικά προϊόντα, εφ' όσον ειδικαί διατάξεις του παρόντος κωδικός δεν ορίζουν άλλως τιμωρούνται διά προστίμου ή κρατήσεως ή και δι' αμφοτέρων των ποινών τούτων, εάν ουδεμία εκ της παραβάσεως επήλθε ζημία, ή η προξενηθείσα τοιαύτη δεν υπερβαίνει τα εξακόσια (600) ευρώ. 2. Εάν η ζημία υπερβαίνει τα εξακόσια (600) ευρώ, ο παραβάτης τιμωρείται κατά τας διατάξεις των άρθρων 381 και 382 του ποινικού κωδικός. Ως επιβαρυντική περίπτωση θεωρείται, εάν το δάσος είναι δημόσιον. Εξάλλου, η καταδικαστική απόφαση έχει την απαιτούμενη από τα άρθρα 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 139 του ΚΠΔ ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία, η έλλειψη της οποίας ιδρύει λόγο αναιρέσεως της από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' του ΚΠΔ, όταν αναφέρονται σε αυτή, με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις, τα πραγματικά περιστατικά που προέκυψαν από την αποδεικτική διαδικασία, στα οποία στηρίχθηκε η κρίση του δικαστηρίου για τη συνδρομή των αντικειμενικών και υποκειμενικών στοιχείων του εγκλήματος, οι αποδείξεις που τα θεμελιώνουν και οι νομικές σκέψεις υπαγωγής των περιστατικών αυτών στην εφαρμοσθείσα ουσιαστική ποινική διάταξη. Για την ύπαρξη τέτοιας αιτιολογίας είναι παραδεκτή η αλληλοσυμπλήρωση του αιτιολογικού με το διατακτικό της αποφάσεως, τα οποία αποτελούν ενιαίο σύνολο. Ως προς τα αποδεικτικά μέσα, που ελήφθησαν υπόψη από το δικαστήριο για την καταδικαστική του κρίση, για την πληρότητα της αιτιολογίας αρκεί ο κατ' είδος προσδιορισμός τους, χωρίς να απαιτείται και αναλυτική παράθεση τους και μνεία του τι προκύπτει από το καθένα χωριστά, πρέπει όμως να προκύπτει, ότι το δικαστήριο τα έλαβε υπόψη και τα συνεκτίμησε όλα και όχι μόνο μερικά από αυτά. Ακόμη, δεν είναι απαραίτητη η αξιολογική συσχέτιση και σύγκριση των διαφόρων αποδεικτικών μέσων και των μαρτυρικών καταθέσεων μεταξύ τους ή να προσδιορίζεται ποιο βάρυνε περισσότερο για τον σχηματισμό της δικανικής κρίσεως. Όταν δε εξαίρονται ορισμένα από τα αποδεικτικά μέσα, δεν σημαίνει ότι δεν ελήφθησαν

υπόψη τα άλλα, ούτε ανακύπτει ανάγκη αιτιολογήσεως γιατί δεν εξαίρονται τα άλλα. Δεν αποτελεί, όμως, λόγο αναιρέσεως η εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων και ειδικότερα η εσφαλμένη εκτίμηση των μαρτυρικών καταθέσεων, η παράλειψη αξιολογήσεως και αναφοράς κάθε αποδεικτικού μέσου χωριστά και η παράλειψη συσχετίσεως των αποδεικτικών μέσων, καθόσον στις περιπτώσεις αυτές, με την επίφαση της ελλείψεως αιτιολογίας, πλήττεται η αναιρετικώς ανέλεγκτη κρίση του δικαστηρίου της ουσίας. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Ε' του ΚΠΔ, λόγο αναιρέσεως της αποφάσεως αποτελεί και η εσφαλμένη ερμηνεία ή εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διατάξεως. Εσφαλμένη ερμηνεία τέτοιας διατάξεως υπάρχει όταν το δικαστήριο αποδίδει σ' αυτήν διαφορετική έννοια από εκείνη που πραγματικά έχει, εσφαλμένη δε εφαρμογή συντρέχει όταν το δικαστήριο δεν υπήγαγε σωστά τα πραγματικά περιστατικά, που δέχθηκε ότι προέκυψαν από την αποδεικτική διαδικασία, στη διάταξη που εφάρμοσε. Περίπτωση εσφαλμένης εφαρμογής ουσιαστικής ποινικής διατάξεως υπάρχει και όταν η διάταξη αυτή παραβιάζεται εκ πλαγίου, πράγμα που συμβαίνει όταν στο πόρισμα της αποφάσεως που περιλαμβάνεται στο συνδυασμό του διατακτικού με το σκεπτικό αυτής και ανάγεται στα στοιχεία και στην ταυτότητα του οικείου εγκλήματος έχουν εμφοιλωρήσει ασάφειες, αντιφάσεις ή λογικά κενά, με αποτέλεσμα να καθίσταται ανέφικτος ο έλεγχος της ορθής ή μη εφαρμογής του νόμου, οπότε η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση (Ολ. ΑΠ 2/2011, 3/2008).

Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση του, το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Ξάνθης, που δίκασε σε δεύτερο βαθμό, μετά από εκτίμηση και αξιολόγηση όλων των μνημονευομένων, κατά το είδος τους, αποδεικτικών μέσων (ένορκες καταθέσεις μαρτύρων κατηγορίας και υπεράσπισης, αναγνωσθέντα έγγραφα και απολογία κατηγορουμένου), δέχθηκε, ανελέγκτως, κατά λέξη, τα εξής: "Στις 12.7.2011 και περί ώρα 10:00 μετά από καταγγελίες που έγιναν στο Δασαρχείο Ξάνθης για παράνομη υλοτομία στη θέση "... της δασικής περιοχής ..." Ξάνθης, μετέβησαν στο χώρο οι δασοπόνοι του δασαρχείου Ξάνθης Γ.Τ. και Α.Χ. μαζί με τον οδηγό της υπηρεσίας Σ.Π.. Όταν έφθασαν στο δασικό δρόμο ... είδαν ένα γερανοφόρο όχημα σταθμευμένο στην άκρη του δρόμου και ακριβώς από δίπλα υλοτομημένα παράνομα 9 μεγάλα άτομα οξιάς. Συνέχισαν τον έλεγχο στους γύρω δασικούς δρόμους και διαπίστωσαν ότι σε ακτίνα 3 χιλιομέτρων περίπου είχαν υλοτομηθεί παράνομα 62 άτομα οξιάς ακόμη και μέσα στο προστατευόμενο μνημείο της φύσης. Σύμφωνα με την από 12.8.2011 εκτίμηση προκληθείσας ζημίας ο συνολικός όγκος των. 62 παρانونώς υλοτομηθέντων δένδρων υπολογίζεται σε 247,94 κυβικά μέτρα και το βάρος τους σε 198,35 τόνους. Όταν επέστρεψαν στο σημείο που ήταν σταθμευμένο το γερανοφόρο όχημα διαπίστωσαν ότι το όχημα αυτό έλειπε αλλά ήταν σταθμευμένη στον ίδιο χώρο μία μεγάλη συρόμενη καρότσα με τα στοιχεία του κατηγορημένου κατοίκου ..., εμπόρου δασικών προϊόντων. Μόλις κατέβηκαν από το αυτοκίνητο άκουσαν το χαρακτηριστικό ήχο μεγάλων οχημάτων και ένα αλυσοπρίονο να υλοτομεί και αποφάσισαν να ζητήσουν τη συνδρομή και άλλων συναδέλφων τους γιατί δεν γνώριζαν ούτε τον αριθμό τον λαθροϋλοτόμων, ούτε ποια θα ήταν η αντίδραση τους σε περίπτωση που επιχειρούσαν να τους συλλάβουν. Όσο ανέμεναν την άφιξη των συναδέλφων τους, ο δεύτερος μάρτυρας (Γ.Τ.), κρυμμένος μέσα στο δάσος, είδε το παραπάνω γερανοφόρο όχημα μαζί με ένα τριαξονικό φορτηγό που ήταν γεμάτο με κορμούς να πλησιάζουν τη συρόμενη καρότσα, τον κατηγορούμενο και άλλα δύο άγνωστα άτομα που επέβαιναν στα οχήματα να μεταφορτώνουν τους παράνομα υλοτομημένους κορμούς στην καρότσα και στη συνέχεια να απομακρύνονται. Όταν απομακρύνθηκαν, ο ίδιος μάρτυρας πλησίασε την καρότσα και είδε ότι στο μπροστινό μέρος είχαν φορτώσει τους χλωρούς κορμούς που είχαν υλοτομήσει παράνομα και στο πίσω μέρος είχαν τοποθετήσει

κορμούς που είχε νόμιμα αγοράσει από το δασαρχείο Ξάνθης ο κατηγορούμενος. Όταν κατέφθασαν στην περιοχή ο δασολόγος Π.Β., ο δασοφύλακας Λ.Α. και ο οδηγός της υπηρεσίας Σ. Μ., όλοι μαζί κατευθύνθηκαν στο μέρος που ακουγόταν το αλυσσοπρίονο και τα οχήματα και κατέλαβαν επ' αυτοφώρω τον κατηγορούμενο και δύο υπηκόους Βουλγαρίας οι οποίοι αρνήθηκαν να δώσουν τα στοιχεία τους, να υλοτομούν παράνομα. Ο κατηγορούμενος επικαλέστηκε για την παράνομη ενέργεια του οικονομικά προβλήματα και ομολόγησε ότι υλοτόμησε παράνομα 100 τόνους ξυλείας που είχε ήδη μεταφέρει από το χώρο εκείνο. Συνεπώς, με βάση όσα προαναφέρθηκαν, αποδεικνύεται ότι ο κατηγορούμενος στον ανωτέρω τόπο και χρόνο, από πρόθεση έβλαψε δημόσιο δάσος και προξένησε φθορά σε αυτό, υλοτομώντας παράνομα και χωρίς άδεια της δασικής αρχής άτομα οξιάς συνολικού βάρους 100 τόνων. Λαμβανομένου υπόψη ότι η εμπορική αξία ενός τόνου ξυλείας οξιάς, σύμφωνα με την κατάθεση της δασοπόνου Α.Χ. αλλά και την από 12.8.2011 εκτίμηση προκληθείσας ζημίας, ανέρχεται στο ποσό των 110 ευρώ, η συνολική ζημία που προξενήθηκε στο πολιτικώς ενάγον Ελληνικό Δημόσιο από την παράνομη ενέργεια του κατηγορουμένου ανέρχεται στο ποσό των $(100\text{tn} \times 110\text{€}) = 11.000$ ευρώ. Για την υπολειπόμενη ποσότητα των 98,35 τόνων παρανόμως υλοτομηθέντων δένδρων που επιμέτρησαν οι υπάλληλοι του Δασαρχείου Ξάνθης προέκυψαν αμφιβολίες όσον αφορά την ενοχή του κατηγορουμένου. Περαιτέρω, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος ο ισχυρισμός του κατηγορουμένου περί νομικής πλάνης, λόγω άγνοιας, όπως ισχυρίζεται, των περιορισμών του άρθρου 177 σε συνδυασμό με τα άρθρα 85 και 66 του ν. 86/1969 (δασικού κώδικα) σχετικά με την επιτρεπόμενη να συλλέγεται ποσότητα ξυλείας προορισμένης για εμπορία, καθώς και αν ακόμη ήθελε γίνει δεκτό ότι ο κατηγορούμενος πίστευε πεπλανημένα ότι ως έμπορος ξυλείας είχε δικαίωμα να υλοτομήσει και να συλλέξει καυσόξυλα προοριζόμενα για εμπορία χωρίς ποσοτικό ημερήσιο περιορισμό κατ' άτομο (ισχυρισμός που δεν κρίνεται πειστικός από το Δικαστήριο), η εν λόγω πλανημένη πεποίθηση του δεν δύναται να θεωρηθεί σε καμία περίπτωση συγγνωστή, προεχόντως λόγω του επαγγέλματος του ως εμπόρου δασικών προϊόντων και της συνεπεία αυτού υποχρέωσης του να γνωρίζει τις ισχύουσες σχετικές διατάξεις, πράγμα το οποίο ευχερώς μπορούσε να πράξει αν επιδείκνυε τη στοιχειώδη επιμέλεια, την οποία όφειλε και μπορούσε να επιδείξει ώστε να ενημερωθεί σχετικά. Τέλος, από τα αποδεικτικά στοιχεία που προαναφέρθηκαν δεν αποδείχθηκε ότι ο κατηγορούμενος έζησε μέχρι τη διάπραξη της ως άνω πράξης έντιμη ατομική, οικογενειακή, επαγγελματική και γενικά κοινωνική ζωή, ούτε αρκεί γι' αυτό μόνο η επίκληση του λευκού ποινικού μητρώου, η απουσία επίμεμπτης δραστηριότητας ή η μέχρι τότε συνήθης ανθρώπινη συμπεριφορά με την άσκηση επαγγέλματος προς βιοπορισμό, αλλά απαιτείται θετική και επωφελής για την κοινωνία δράση και συμπεριφορά, που δεν αποδείχθηκε εν προκειμένω. Εξάλλου, από το γεγονός ότι ο κατηγορούμενος έχει χρηματικές οφειλές προς τρίτους για τις οποίες διώκεται και μόνο από αυτό, δεν προκύπτει ότι ο ίδιος τελεί υπό μεγάλη ένδεια, ούτε ότι ωθήθηκε στην πράξη του από μη ταπεινά αίτια. Αντιθέτως, η τέλεση από τον κατηγορούμενο της πράξης που του αποδίδεται, προκειμένου αυτός να αντιμετωπίσει τα οικονομικά προβλήματα που επικαλείται, λαμβανομένης υπόψη της μεγάλης ζημίας που προκάλεσε στο δημόσιο αλλά και της μεγάλης φθοράς δημοσίου δάσους, προστατευόμενου από διεθνείς συμβάσεις, δεν δικαιολογεί την αναγνώριση ελαφρυντικού. Συνεπώς, πρέπει να κηρυχθεί ένοχος ο κατηγορούμενος για την πράξη της παράνομης υλοτομίας 100 τόνων οξιάς, χωρίς να του αναγνωρισθεί το ελαφρυντικό του άρθρου 84 παρ. 2α' ή β' ΠΚ." Στη συνέχεια το Δικαστήριο κήρυξε ένοχο τον αναιρεσείοντα παράνομης υλοτομίας και τον καταδίκασε σε ποινή φυλακίσεως οκτώ (8) μηνών, ανασταλείσα επί τριετία. Ειδικότερα, τον κήρυξε ένοχο του ότι: "στη θέση ... της

αγροτικής περιοχής ... του Δήμου Ξάνθης την 12.7.2011, από πρόθεση έβλαψε δημόσιο δάσος και προξένησε φθορά σε αυτό υλοτομώντας παράνομα και χωρίς άδεια υλοτομίας της Δασικής Αρχής και συγκεκριμένα υλοτόμησε άτομα οξιάς συνολικού όγκου 100 τόνων, προξενώντας στο Δημόσιο ζημία αξίας 11.000 ευρώ".

Με αυτά που δέχθηκε, το Δικαστήριο της ουσίας, διέλαβε στην προσβαλλόμενη απόφαση του την απαιτούμενη από τις αναφερόμενες διατάξεις του Συντάγματος και του ΚΠΔ ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, αφού εκθέτει σ' αυτή, με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις ή λογικά κενά, τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία αποδείχθηκαν από την ακροαματική διαδικασία και συγκροτούν την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος της παράνομης υλοτομίας, για το οποίο καταδικάσθηκε ο αναιρεσείων, τις αποδείξεις από τις οποίες συνήγαγε τα περιστατικά αυτά και τους συλλογισμούς με βάση τους οποίους έκανε την υπαγωγή τους στις ουσιαστικές ποινικές διατάξεις των άρθρων 85 § 1 και 268 §§ 2 και 1 του ν.δ. 86/1969 σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 381 §1 του ΠΚ, τις οποίες ορθά ερμήνευσε και εφάρμοσε και δεν παραβίασε ευθέως ή εκ πλαγίου, με ελλιπή, δηλαδή, ή αντιφατική αιτιολογία. Συγκεκριμένα, εκτίθεται στην απόφαση ότι ο αναιρεσείων - κατηγορούμενος, χωρίς άδεια της αρμόδιας δασικής Αρχής, εντός δημοσίου δάσους υλοτόμησε άτομα οξιάς συνολικού όγκου 100 τόνων και ότι η θετική ζημία, που προέκυψε από την πράξη αυτή, ανέρχεται σε 11.000 ευρώ, από την ανωτέρω δε παραδοχή, ότι υλοτομήθηκαν 100 τόνοι ατόμων οξυάς, προκύπτει σαφώς και το είδος της βλάβης επί της έκτασης, όπου έλαβε χώρα η παράνομη υλοτομία και κατά συνέπεια η φύση αυτής ως δάσους κατά την έννοια του άρθρου 3 παρ. 1 του ν. 998/79, ενώ, παρά τις περί του αντιθέτου αιτιάσεις, δεν ήταν απαραίτητο για την πληρότητα της αιτιολογίας: α) να αναφέρεται σε πόσα άτομα-δέντρα αντιστοιχούν οι υλοτομηθέντες 100 τόνοι, εφόσον η προξηνηθείσα ζημία, από την οποία εξαρτάται ο χαρακτηρισμός της πράξεως ως πταίσματος ή πλημμελήματος, υπολογίστηκε με βάση την εμπορική αξία της ξυλείας οξιάς ανά τόνο και β) πραγματικά περιστατικά αδιαμφισβήτητης κατοχής του Δημοσίου επί της εκτάσεως, όπου έλαβε χώρα η υλοτομία, αφού η τοιαύτη προϋπόθεση δεν αποτελεί στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της παράνομης υλοτομίας αλλ' αυτού της παράβασης του άρθρου 23 παρ. 1 α.ν. 1539/38 (αυθαίρετη κατάληψη δημόσιας έκτασης). Επομένως, οι, από το άρθρο 510 § 1 στοιχ. Δ' και Ε' του ΚΠΔ, δεύτερος και τρίτος λόγοι αναιρέσεως, με τους οποίους πλήττεται η προσβαλλόμενη απόφαση για έλλειψη αιτιολογίας και για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή, ευθεία ή εκ πλαγίου, των ως άνω ουσιαστικών ποινικών διατάξεων που εφαρμόστηκαν (άρθρ. 85 § 1 και 268 §§ 2 και 1 του ν.δ. 86/1969), είναι αβάσιμοι και απορριπτέοι. Οι εκτιθέμενες στον δεύτερο λόγο λοιπές αιτιάσεις περί δήθεν αντιφατικών παραδοχών, ασαφειών και αντιφάσεων μεταξύ σκεπτικού και διατακτικού, είναι απαράδεκτες καθόσον αφορούν την αναιρετικά ανέλεγκτη κρίση του δικαστηρίου της ουσίας, την οποία και επιχειρούν να πλήξουν με την επίφαση της έλλειψης ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας και της έλλειψης νόμιμης βάσης της προσβαλλομένης αποφάσεως.

Η κατά τα ανωτέρω ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία της δικαστικής αποφάσεως, η έλλειψη της οποίας ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' ΚΠΔ λόγο αναιρέσεως, πρέπει να υπάρχει όχι μόνο ως προς τα περιστατικά που απαρτίζουν την κατηγορία, αλλά να επεκτείνεται και στους αυτοτελείς ισχυρισμούς. Είναι δε αυτοτελείς, εκείνοι οι ισχυρισμοί που προβάλλονται στο δικαστήριο της ουσίας σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 170 παρ. 2 και 333 παρ. 2 ΚΠΔ, με σαφήνεια και πληρότητα από τον κατηγορούμενο ή το συνήγορο του και τείνουν στην άρση του άδικου χαρακτήρα της πράξεως ή της ικανότητας προς καταλογισμό ή τη μείωση αυτής καθώς και στην εξάλειψη του

αξιοποιήνουν ή τη μείωση της ποινής. Τέτοιοι αυτοτελείς ισχυρισμοί είναι και οι προβλεπόμενες από το άρθρο 84 παρ. 2 ΠΚ ελαφρυντικές περιστάσεις όπως επίσης και ο ισχυρισμός περί συγγνωστής νομικής πλάνης του άρθρου 31 παρ. 2 του ΠΚ.

Στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο που εξέδωσε την προσβαλλομένη απόφαση με την προαναφερθείσα ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία απέρριψε τους αυτοτελείς ισχυρισμούς του αναιρεσείοντα περί αναγνώρισης στο πρόσωπο του της ελαφρυντικής περίπτωσης του άρθρου 84 παρ. 2α ΠΚ και περί συγγνωστής νομικής πλάνης, καίτοι δεν υπήρχε σχετική υποχρέωση του, εφόσον οι εν λόγω ισχυρισμοί υποβλήθηκαν αόριστα, ο μὲν πρώτος μόνο δια της αναφοράς ότι "Δεν υπάρχουν προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες μου για ομοειδείς πράξεις ή έστω προηγούμενη εμπλοκή μου σε ομοειδή αδικήματα. Αντιθέτως, ζω μία έντιμη, ατομική, οικογενειακή, επαγγελματική και κοινωνική ζωή, όπως επικυρώνεται από το λευκό ποινικό μητρώο μου. Δεν υπήρξα ποτέ φυγόποινος ή φυγόδικος κατά το παρελθόν", στοιχεία όμως μη επαρκή για το ορισμένο του εν λόγω ισχυρισμού, αφού για τη χορήγηση του ελαφρυντικού του προτέρου εντίμου βίου δεν αρκεί μόνο η επίκληση του λευκού ποινικού μητρώου, η απουσία επίμεμπτης δραστηριότητας ή η μέχρι τότε συνήθης ανθρώπινη συμπεριφορά με την άσκηση επαγγέλματος προς βιοπορισμό, αλλά απαιτείται θετική και επωφελής για την κοινωνία δράση και συμπεριφορά, ενώ, όσον αφορά τον δεύτερο εκ των παραπάνω ισχυρισμών, ουδόλως αναφέρθηκαν υποκειμενικά στοιχεία θεμελιωτικά του συγγνωστού της πλάνης του κατηγορουμένου (ηλικία, επάγγελμα, πνευματικές ικανότητες, προσπάθεια ενημέρωσης), ήτοι της αδυναμίας του, με βάση τις ιδιότητες που συνθέτουν την προσωπικότητα του, να αντιληφθεί το άδικο της πράξης του, αρκέσθηκε δε μόνο στην αναφορά ότι "πίστευα λόγω πλάνης εσφαλμένα ότι ως έμπορος ξυλείας είχα δικαίωμα να υλοτομήσω και να συλλέξω καυσόξυλα ατελώς και χωρίς άδεια της δασικής αρχής αγνοώντας ότι η ποσότητα των καυσόξυλων που προορίζονται για εμπορία δεν πρέπει να ξεπερνά τα τρία φορτία ή 500 χιλ/μα την κάθε ημέρα κατά άτομο, όπως ορίζει το άρθρο 177 σε συνδυασμό με τα άρθρα 85 και 66 του Δ.Κ".

Περαιτέρω, κατά τις διατάξεις του άρθρου 270 του ν.δ 86/1969, όπως ισχύουν: "1. Η υλοτομία, μεταφορά και διακίνηση δενδρυλλίων ή κορυφών ελάτης ... και άλλων δασοπονικών ειδών από δημόσια και ιδιωτικά δάση και δασικές εν γένει εκτάσεις απαγορεύεται. 2. Η υλοτομία, μεταφορά και διακίνηση κλάδων όλων των δασοπονικών ειδών για χρήση και διακόσμηση κατά την περίοδο των Χριστουγέννων, από δημόσια και ιδιωτικά δάση και δασικές εν γένει εκτάσεις, επιτρέπεται ύστερα από άδεια της αρμόδιας δασικής αρχής. 3. Η υλοτομία, μεταφορά και διακίνηση δενδρυλλίων και κλάδων όλων των δασοπονικών ειδών από ιδιόκτητα καστανοπερίβολα, καστανοτεμάχια ή άλλα αγροκτήματα που υφίστανται δενδροκομική περιποίηση, από ιδιόκτητους δασωμένους ... επιτρέπεται, μετά από άδεια, που εκδίδεται ατελώς από την οικεία δασική αρχή, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 176. 4. Για τον έλεγχο της νόμιμης προέλευσης και διακίνησης των εν λόγω δενδρυλλίων και κλάδων, η αρμόδια δασική υπηρεσία μετά την έκδοση της άδειας προβαίνει στην κατάλληλη σήμανση των διατιθέμενων στο εμπόριο δενδρυλλίων και κλάδων. 5. Όσοι υλοτομούν, μεταφέρουν ή διακινούν δενδρύλλια ή άλλα δασικά είδη που αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 3 χωρίς την κατά τα ανωτέρω άδεια ή σήμανση, τιμωρούνται με τις ποινές του άρθρου 268. Τα δενδρύλλια και οι κλάδοι κατάσχονται και καταστρέφονται από το αρμόδιο δασικό όργανο, που συντάσσει έκθεση κατάσχεσης και πρωτόκολλο καταστροφής τους. Τα αντικείμενα που χρησιμοποίησαν οι παραβάτες για την τέλεση των ανωτέρω αξιόποινων πράξεων κατάσχονται και δημεύονται σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 3 έως και 8 του άρθρου 271". Τέλος, κατά τις διατάξεις του άρθρου

5 του Κανονιστικού Διατάγματος της 15/30 Σεπτ. 1941 "περί μεταφοράς δασικών προϊόντων" όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 του β. δ. 697/1968, το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 316 του ν.δ 86/1969: "1. 5. Δασικά προϊόντα μεταφερόμενα προ της ενεργείας της εξελέγξεως ή μετά ταύτην από του τόπου της εξελέγξεως εις τον τόπον της πρώτης αποθηκεύσεως ή από τούτου αλλαχού, άνευ της, κατά τα ανωτέρω καθορισθέντα, θεωρήσεως ή εξοφλήσεως του πρωτοκόλλου εξελέγξεως, του δελτίου μεταφοράς δασικών προϊόντων ή αδείας υλοτομίας, εις ας περιπτώσεις δεν συντάσσεται πρωτόκολλον εξελέγξεως, δια το μεταφερόμενον ποσόν, θεωρούνται ως παρανόμως μεταφερόμενα και υπόκεινται εις κατάσχεσιν και δήμευσιν, του κατόχου των προϊόντων και του ενεργούντος την μεταφοράν διωκομένου κατά τας διατάξεις ...". Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών, σαφώς συνάγεται ότι η παράνομη μεταφορά δασικών προϊόντων, η οποία τιμωρείται με τις ποινές που προβλέπονται για την υλοτομία χωρίς άδεια, προϋποθέτει νόμιμη υλοτομία, δηλαδή αυτή που έχει ενεργηθεί μετά από προηγούμενη άδεια, αφού στοιχείο του αδικήματος της παράνομης μεταφοράς είναι η ενέργεια αυτής πριν από την, με τη σύνταξη πρωτοκόλλου, πιστοποιούμενη εξέλεξη της υλοτομίας ή μετά από αυτήν, αλλά χωρίς δελτίο μεταφοράς, το οποίο εκδίδεται από το αρμόδιο δασικό όργανο, μετά από έλεγχο του αν τα προς μεταφοράν δασικά προϊόντα δεν υπερβαίνουν την ποσότητα που είχε επιτραπεί να υλοτομηθεί, η οποία αναγράφεται στο πρωτόκολλο εξελέγξεως ή την άδεια υλοτομίας. Επομένως, επί παράνομης υλοτομίας, η μεταφορά δεν τιμωρείται ως ίδιο αυτοτελές έγκλημα, αλλά, στην περίπτωση αυτή, επιβάλλεται μία και μόνο ποινή για την παράνομη υλοτομία. Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 76 § 1 εδ. α' του ΠΚ, "αντικείμενα που είναι προϊόντα κακουργήματος ή πλημμελήματος το οποίο πηγάζει από δόλο, καθώς και το τίμημα τους, και όσα αποκτήθηκαν με αυτά, επίσης και αντικείμενα που χρησίμευσαν ή προορίζονταν για την εκτέλεση τέτοιας πράξης μπορούν να δήμευθούν αν αυτό ανήκουν στον αυτοουργό ή σε κάποιον από τους συμμετόχους". Κατά δε τη διάταξη του άρθρου 271 § 3 εδ. α' του ν.δ. 86/1969, "κατάσχονται και δημεύονται τα παντός είδους εργαλεία, όργανα και σκεύη, των οποίων ο παραβάτης ποιείται χρήσιν προς εκτέλεσιν του αδικήματος, καθώς και τα μεταφορικά μέσα, τα οποία χρησιμοποιούνται κατά την παράνομον υλοτομίαν ή μεταφοράν". Κατά την έννοια της τελευταίας αυτής ειδικής περί δημεύσεως διατάξεως, η οποία διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 466 του ΠΚ και υπερισχύει της ως άνω γενικής διατάξεως της παρ. 1 του άρθρου 76 ΠΚ, τα μεταφορικά μέσα, τα οποία ο δράστης χρησιμοποίησε κατά την παράνομη υλοτομία ή την παράνομη μεταφορά δασικών προϊόντων κατάσχονται και δημεύονται υποχρεωτικώς και μάλιστα ανεξαρτήτως αν αυτά ανήκουν ή όχι στον αυτοουργό ή σε κάποιον από τους συμμετόχους και μόνο αν τα εν λόγω μέσα έλαβε στην κατοχή του ο δράστης μέσω αδικήματος, αποδίδονται αυτά στον δικαιούχο και επιβάλλεται στον ένοχο αντί της δημεύσεως χρηματική ποινή ίση προς την αξία των αποδιδόμενων. Αν, όμως, ο δράστης της παράνομης υλοτομίας κηρύσσεται αθώος για τη μεταφορά των δασικών προϊόντων που υλοτόμησε, γιατί δεν στοιχειοθετείται το αδίκημα της μεταφοράς, ή δεν διώκεται γι' αυτό, δεν μπορεί να δημευθεί το όχημα που χρησιμοποίησε αυτός μόνο για τη μεταφορά, όχι όμως και για την υλοτομία.

Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από την προσβαλλομένη απόφαση του, το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Ξάνθης, αφού κήρυξε ένοχο τον κατηγορούμενο - αναιρεσείοντα παράνομης υλοτομίας και του επέβαλε την ανωτέρω ποινή, διέταξε περαιτέρω τη δήμευση, μεταξύ άλλων και : 1) ενός φορτηγού αυτοκινήτου μάρκας MAN και αριθμό κυκλοφορίας ..., 2) ενός φορτηγού αυτοκινήτου μάρκας MAN, τύπου 19281 γερανού φόρτωσης, χωρίς αριθμό κυκλοφορίας και 3) μίας πλατφόρμας συρόμενης του φορτηγού με αριθμό κυκλοφορίας ..., κρίνοντας ότι αυτά χρησιμοποιήθηκαν για την τέλεση

του εγκλήματος της παράνομης υλοτομίας για την οποία καταδικάστηκε. Το σκεπτικό της προσβαλλομένης απόφασης, αναφορικά με τη διάταξη της περί δημεύσεως των ανωτέρω μεταφορικών μέσων έχει, κατά λέξη, ως εξής: "...Στην υπό κρίση περίπτωση, κατά του κατηγορουμένου ασκήθηκε ποινική δίωξη για την πράξη της παράνομης υλοτομίας σε δημόσιο δάσος, για την οποία κρίθηκε ένοχος κατά τα ανωτέρω, και όχι για το αδίκημα της παράνομης μεταφοράς δασικών προϊόντων, που σύμφωνα με όσα προεκτέθηκαν, διωκόμενο αυτοτελώς, προϋποθέτει νόμιμη υλοτομία, αποδείχθηκε δε ότι ο κατηγορούμενος, κατά την πράξη της παράνομης υλοτομίας που τέλεσε, χρησιμοποίησε, μεταξύ άλλων, και τα κατασχεθέντα με την από 12-7-2011 έκθεση κατάσχεσης του δασοφύλακα, Λ.Α. μεταφορικά μέσα, τα οποία, σύμφωνα με την προρρηθείσα διάταξη του άρθρου 271 του νδ 86/1969, ορθώς κατασχέθηκαν, απορριπτόμενων ως αβάσιμων των όσων αντίθετων ισχυρίζεται ο κατηγορούμενος. Κατ' ακολουθία των παραπάνω, πρέπει να επικυρωθεί η έκθεση κατάσχεσης και να διαταχθεί η δήμευση όλων των αντικειμένων που κατασχέθηκαν." Κατά συνέπεια, εφόσον η προσβαλλομένη δέχτηκε ότι τα δημευθέντα ανωτέρω μεταφορικά μέσα χρησιμοποιήθηκαν για την τέλεση του εγκλήματος της παράνομης υλοτομίας ορθά το νόμο εφάρμοσε και ερμήνευσε και συγκεκριμένα την προρρηθείσα διάταξη του άρθρου 271 του ν.δ 86/69, ο δε περί του αντιθέτου πρώτος, από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Ε' ΚΠΔ, λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος και ως εκ τούτου απορριπτέος. Η ίδια όμως περί δημεύσεως διάταξη της προσβαλλομένης, ως προς την αμέσως ανωτέρω παραδοχή της, ότι δηλαδή τα δημευθέντα μεταφορικά μέσα χρησιμοποιήθηκαν για την τέλεση του εγκλήματος της παράνομης υλοτομίας, στερείται της απαιτούμενης από το Σύνταγμα (άρθρο 93) και τον ΚΠΔ (άρθρο 139) ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας και τούτο διότι η απαιτούμενη αυτή αιτιολογία δεν μπορεί να εξαντλείται στην επανάληψη του νόμου ότι δηλαδή "ο κατηγορούμενος κατά την πράξη της παράνομης υλοτομίας που τέλεσε, χρησιμοποίησε, μεταξύ άλλων, και τα κατασχεθέντα.... μεταφορικά μέσα.." χωρίς περαιτέρω να αναφέρεται ειδικότερα ο τρόπος με τον οποίο τα παραπάνω μεταφορικά μέσα (γερανός, συρρόμενη πλατφόρμα φορτηγού και φορτηγό αυτοκίνητο) χρησιμοποιήθηκαν για την τέλεση της ανωτέρω αξιόποινης πράξης. Επομένως, κατά τον αυτεπαγγέλτως, κατ' άρθρο 511 ΚΠΔ, εξεταζόμενο εκ του άρθρου 510 παρ. 1Δ' ιδίου Κώδικα λόγο, πρέπει να αναιρεθεί εν μέρει η προσβαλλομένη απόφαση και δη μόνο κατά τη διάταξη της περί δημεύσεως των ανωτέρω μεταφορικών μέσων και να παραπεμφθεί η υπόθεση κατά το αναιρούμενο μέρος της για εκδίκαση στο ίδιο Δικαστήριο, κατά το άρθρο 519 ΚΠΔ, αφού είναι δυνατή η σύνθεση του από άλλους δικαστές, εκτός από εκείνους που δίκασαν προηγουμένως, απορριπτόμενης της αιτήσεως αναιρέσεως κατά τα λοιπά.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Αναιρεί εν μέρει την υπ' αριθμ. 728/2013 απόφαση του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Ξάνθης, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο σκεπτικό.

Παραπέμπει την υπόθεση κατά το αναιρούμενο μέρος της για νέα εκδίκαση στο ίδιο Δικαστήριο, συγκροτούμενο από άλλους δικαστές, εκτός από εκείνους που δίκασαν προηγουμένως.

Απορρίπτει κατά τα λοιπά την από 30.7.2013 και με αριθμ. πρωτ. .../1.8.13 αίτηση του Θ. Π. του Π. για ανáιρεση της υπ' αριθ. 728/2013 καταδικαστικής απόφασης του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Ξάνθης.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 11 Νοεμβρίου 2014.

Δημοσιεύθηκε στην Αθήνα σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του στις 13 Ιανουαρίου 2015».